

LES ELECCIONS LEGISLATIVES I MUNICIPALS A BARCELONA 1810-1986
Context polític i resultats electorals.

Autors:
Albert Balcells
Ramon Ma. Canals
Joan Culla
Jesus Mestre
Conxita Mir
Eugènia Salvador
Rosa Toran
Rosa Virós

Coordinació a cura de: Eugènia Salvador

Ajuntament de Barcelona-Fundació Jaume Bofill

LES ELECCIONS LEGISLATIVES I MUNICIPALS A BARCELONA 1808-1986
Context polític i resultats electorals

Vol. I . Eleccions legislatives i municipals

Pàgina

0. Introducció. (Eugènia Salvador) *(Una pàg. 12)*
1. La transició del liberalisme a la democràcia. Les eleccions generals al segle XIX. (Jesus Mestre)
- 1.1. El marc històric: el liberalisme
 - 1.1.1. Característiques dels règims liberals
 - 1.1.2. Legislació electoral a l'Estat espanyol (1808-1890)
 - 1.2. El marc sociològic de les eleccions censitàries (1836-1867)
 - 1.2.1. Els districtes electorals
 - 1.2.2. Població i cens electoral
 - 1.2.3. Participació i comportament electoral
 - 1.3. Els partits polítics
 - 1.3.1. La formació de les candidatures
 - 1.3.2. Els partits polítics a Barcelona
 - 1.3.3. Conclusions generals
 - 1.4. Annex. Resultats de les eleccions de Diputats a Corts a la ciutat de Barcelona (1810-1899)
2. El fracàs de la consolidació d'un règim democràtic (1901-1939).
- 2.1. Les eleccions generals (1901-1923). (Albert Balcells, Joan Culla, Conxita Mir).
 - 2.1.1. Les eleccions legislatives de 1901 a 1923. Panoràmica global
 - 2.1.2. Les eleccions legislatives del 19 de maig de 1901
 - 2.1.3. Les eleccions del 26 d'abril de 1903
 - 2.1.4. Les eleccions del 10 de setembre de 1905
 - 2.1.5. Les eleccions del 21 d'abril de 1907
 - 2.1.6. Les eleccions del 13 de desembre de 1908 (complementàries)
 - 2.1.7. Les eleccions del 8 de maig de 1910
 - 2.1.8. Les eleccions del 8 de març de 1914
 - 2.1.9. Les eleccions del 9 d'abril de 1916
 - 2.1.10. Les eleccions del 27 de febrer de 1918
 - 2.1.11. Les eleccions del 1 de juny de 1919
 - 2.1.12. Les eleccions del 19 de desembre de 1920
 - 2.1.13. Les eleccions del 29 d'abril de 1923

2.2. Les eleccions municipals (1901-1922). (Rosa Toran)

- 2.2.1. Nota introductòria
- 2.2.2. Les eleccions del 10 de novembre de 1901
- 2.2.3. Les eleccions del 8 de novembre de 1903
- 2.2.4. Les eleccions del 12 de novembre de 1905
- 2.2.5. Les eleccions del 2 de maig de 1909
- 2.2.6. Les eleccions del 12 de desembre de 1909
- 2.2.7. Les eleccions del 12 de novembre de 1911
- 2.2.8. Les eleccions del 9 de novembre de 1913
- 2.2.9. Les eleccions del 14 de novembre de 1915
- 2.2.10. Les eleccions de l'11 de novembre de 1917
- 2.2.11. Les eleccions del 8 de febrer de 1920
- 2.2.12. Les eleccions del 5 de febrer de 1922
- 2.2.13. La darrera etapa de la Monarquia Restauracionista: la dictadura de Primo de Rivera i la transició al canvi de règim (1923-1931)

3. La Segona República (1931-1936)

3.1. Noves condicions polítiques i canvis en la legislació electoral (Ramon Ma. Canals i Rosa Toran).

3.2. Les eleccions municipals (Rosa Toran)

- 3.2.1. 12 d'abril de 1931
- 3.2.2. 14 de gener de 1934

3.3. Les eleccions generals i autonòmiques (Ramon Ma. Canals i Rosa Virós).

- 3.3.1. 28 de juny de 1931
- 3.3.2. 20 de novembre de 1932 (autonòmiques)
- 3.3.3. 19 de novembre de 1933
- 3.3.4. 16 de febrer de 1936

4. La dictadura franquista (1939-1975) (Ramon Ma. Canals i Eugènia Salvador).
al pàg 14 hi ha el final.

5. La reanudació de la vida democràtica (Eugènia Salvador).

5.1. Els inicis de la transició: la Llei per a la Reforma Política (12 de desembre de 1976)

5.2. Vers la normalització democràtica (1977-1986)

- 5.2.1. Les eleccions del 15 de juny de 1977 (generals)
- 5.2.2. Les eleccions del 1 de març de 1979 (generals)
- 5.2.3. Les eleccions del 3 d'abril de 1979 (municipals)
- 5.2.4. Les eleccions del 20 de març de 1980 (autonòmiques)
- 5.2.5. Les eleccions del 28 d'octubre de 1982 (generals)
- 5.2.6. Les eleccions del 8 de maig de 1983 (municipals)
- 5.2.7. Les eleccions del 29 d'abril de 1984 (autonòmiques)
- 5.2.8. Les eleccions del 22 de juny de 1986 (generals)

6. Bibliografia
7. Relació de quadres i mapes de resultats
8. Evolució de la composició de les Corts, del Parlament de Catalunya i de les Diputacions catalanes (1977-1986)
9. Els alcaldes de Barcelona (1835-1986)
10. Les divisions administratives de Barcelona. Cronologia i mapes guia.

1.1. EL MARC HISTORIC: EL LIBERALISME.

El liberalisme, en la seva excepció àmplia, és una doctrina social i una presa d'actitud ètica. Comporta una concepció individualista que substitueix a la concepció social de l'Edat Mitjana: una concepció utilitària que anirà reemplaçant gradualment la idea de la sanció divina per les regles de conducta. Així, ja des del segle setze s'inicia una batalla per aconseguir el domini de la natura, que va aparellada amb la creença que la recerca dels béns econòmics per ells mateixos implica necessàriament el bé social; la propietat privada s'enfronta a la noció de propietat comunal, i del seu sentit tradicional. Era inevitable que aquestes noves idees s'oposessin a l'Església, i és per mitjà de la Reforma que s'ajuda a obrir el camí de l'individualisme i es dona a l'home la possibilitat de disputar a Déu el dret de decidir el seu destí, establint les bases perquè emergeixi un estat secular que permetés el desenvolupament de les relacions de propietat sense la intervenció eclesiàstica. Amb el mercantilisme, l'estat secular fa el primer pas envers la realització de la doctrina liberal, en establir que aquest serà més poderós com majors siguin les riqueses de la burgesia. Aquestes primeres formulacions ètiques i econòmiques del liberalisme evolucionen en els segles disset i divuit, fins que la burgesia -que ja controla el poder econòmic- també s'ha de fer amb el poder polític de l'estat: és la revolució liberal.

* Aquest treball es basa en les següents obres de recerca del autor: Una ciutat emmurallada en temps de la revolució industrial. Barcelona: ciutat, societat i política, 1823-1859. Tesi Doctoral inèdita, Universitat de Barcelona juny de 1985 -exactament part III, pp. 305-486 i Annexs 5 i 6, pp. 659-724- i Liberalisme, burgesia i diputats a Corts a la província de Barcelona, inèdit, Barcelona 1982, treball encarregat per la Fundació Jaume Bofill. Remitim a aquestes obres on es trobarà informació més àmplia sobre els temes tractats. En el text present s'han reduït les notes a peu de pàgina a les cites directes; tanmateix hi ha una presentació de les fonts utilitzades a l'Annex i, al final del treball, una relació de la bibliografia imprescindible.

1.1.1.- Característiques dels règims liberals.

Ens situem entre finals del segle divuit i principis del dinou. En la majoria dels estats europeus el sistema polític més estès és la monarquia absoluta, però aquests règims ja es troben en franca decadència: a Anglaterra la monarquia és adjectivada de constitucional i diverses cambres electives limiten el poder del monarca. A França, la Revolució de 1789 també va acabar amb la monarquia absoluta: la burgesia es col·loca com a líder dels moviments populars i, per mitjà d'aquests, es farà amb el poder. Tant a Anglaterra com a França i en altres estats del continent, el triomf de la Revolució liberal-burguesa s'exemplaritzarà en les execucions dels monarques absoluts, execucions que s'han d'analitzar amb tota la seva càrrega simbòlica; a l'Antic Règim, el rei assumia la sobirania de la nació directament de mans divines, se'l considerava com el cap d'aquesta i el pare de tots els seus súbdits. La desaparició del monarca i d'un règim polític moldejat per segles d'experiència va ser difícil de pair per les rígides mentalitats dels camperols -que eren la major part de la població-, allunyats físicament i espiritual dels nuclis urbans on es va preparar i es va estendre la Revolució liberal-burguesa. És la fi de l'Antic Règim; el Liberalisme dona un contingut ideològic al nou règim burgès.

És difícil de concretitzar exactament el període de vigència del liberalisme, ja que la seva cronologia varia segons els esdeveniments polítics interns de cada estat. Al llarg del segle divuit es defineix com a sistema polític i en el dinou els règims liberals caracteritzen políticament tot el segle, i en el vint, després de la primera Guerra Mundial, la democràcia s'anirà estenent progressivament en la majoria dels estats europeus. S'ha de relacionar íntimament el liberalisme amb la burgesia, la classe social que és el motor de la re-

volució i que recull el poder en detriment de les classes privilegiades de l'Antic Rèim: la noblesa, l'aristocràcia i l'Església.

Els règims liberals es distingeixen per tenir les següents condicions: sobirania popular, monarquia limitada, constitució escrita i parlament electiu; progressivament i davant la pressió popular, s'anirà garantint la llibertat de premsa, d'associació, de creences, etc. . Són precisament els mecanismes de representació popular els més caracteritzadors del sistema liberal, tant per significar una evolució important en relació a períodes anteriors com per ser la clau que fa més distingible el liberalisme de la democràcia. El sistema electoral amb més vigència a l'Antic Rèim parteix de la representació universal indirecta: tots els veïns o caps de família de sexe masculí tenen dret a elegir uns representants que seran els encarregats de nomenar altres juntes o cossos electius, en una proporció piramidal de manera que finalment una reduïda colla de notables són els que tenen en les seves mans la possibilitat d'escollir els membres del govern municipal o els diputats a Corts. El liberalisme introdueix el sistema d'eleccions directe i censitari: només una part limitada de la població -els que s'identifiquen com a classe social amb la burgesia-, té dret a participar en les consultes electorals però, i aquesta és la novetat més important, poden votar directament els candidats a diputat pel Parlament o pels governs locals.

L'herència legislativa liberal és fonamental pels règims democràtics perquè ha definit les principals institucions polítiques, fins i tot el sistema electoral que, paradoxalment, és on trobem una diferència important entre liberalisme i democràcia: el règim liberal només concedeix el dret de vot a una categoria de ciutadans, mentre que en els democràtics aquest dret és considerat natural. La pràctica de les eleccions en el període liberal, que en alguns països va durar més d'un segle, permet a la societat un aprenentatge polític gradual; una continuïtat parlamentària ajuda als governs i forces polítiques a establir unes determinades regles i a aconseguir d'integrar harmoniosament el major nombre de ciutadans en la participació pública. En el segle vint s'aconsegueix la representació popular en fer-se les eleccions segons el sufragi universal, sense que això signifiqui una transformació important de les institucions públiques.

El liberalisme pren diverses aparences que es deuen a l'equilibri social i a com es reparteix la propietat a cada estat. Cal assenyalar que un dels objectius prioritaris de tot règim liberal és el de posar en venda les terres amortitzades, la majoria de les quals es trobaven des de temps immemorials en propietat de la noblesa, de l'Església o dels municipis; naturalment els nous propietaris de terres seran, en una part important, membres de la burgesia urbana. En els estats on ja existeix a finals del divuit una burgesia forta, el comerç floreixent i, en definitiva, on el capitalisme ja és arrelat, el liberalisme troba un camp adobat on desenvolupar-se; revolució brugesca, liberalisme i industrialització són termes complementaris i tots tres fenòmens els trobem en les nacions més avançades a principis del dinou. Contràriament en estats d'arrelat caràcter rural on l'aristocràcia i els propietaris de terres tradicionals mantenen una forta influència sobre el poder, el sistema liberal serà més difícil d'introduir.

Es pot parlar de dos models principals en l'evolució del règim liberal, models que no s'han de considerar rígics, sinó amb un caràcter purament indicatiu. El primer model és l'anglosaxó, caracteritzat per ser un moviment de llarga durada i que tendeixen a evitar la conflictivitat. Ja des de meitats del segle divuit podem dir que Gran Bretanya té un règim liberal, i aquest, al llarg de més d'un segle i mig d'experiència, s'anirà moldejant; successives reformes del sistema electoral permeten anar integrant a la població en el joc de les eleccions, joc que sempre és limitat en ser un sistema bipartidista: els electors només poden votar a una de les dues opcions, o als conservadors o als liberals. El sistema electoral és de majoria relativa i els districtes uninominals. El pas del liberalisme a la democràcia s'ha de veure com una reforma més del sistema polític i s'esdevé després de la primera Guerra Mundial, al 1919, i en part com a conseqüència d'ella: l'estat que havia demanat la col·laboració de tots els ciutadans per guanyar la guerra, no podia marginalar-los de la representació en el poder. Similar a l'evolució britànica és la d'Estats Units i la majoria dels països anglosaxons, Bèlgica i Holanda.

id tesi

En contrast amb el model britànic, en altres estats el liberalisme s'imposa per la força mitjançant una revolució que implica un canvi brusca a nivell polític i social, i igualment la seva fi ve determinada per un nou gir de timó, i no per reformes legislatives. França ens exemplaritzava aquesta evolució: el règim liberal és un dels resultats de la Revolució de 1789 i significa una total ruptura amb l'Antic Règim. El 1848 el règim liberal ja és totalment contestat i el govern republicà convoca unes eleccions amb sufragi universal masculí -eleccions que van ser un complet fracàs de participació i en els resultats-, per tornar a tenir vigència el liberalisme fins a la Comuna de París el 1870, quan s'implanta definitivament el règim democràtic. El sistema electoral és de majoria absoluta, que, en existir el multipartidisme, és freqüent recórrer a les eleccions en dues voltes; els districtes són uninominals amb un cert desequilibri que afavoreix els districtes rurals davant dels urbans/ industrials, cosa que permet la continuïtat dels governs conservadors. El període de vigència del règim liberal és més curt que a Gran Bretanya, cosa que pot mediatitzar l'evolució democràtica posterior; l'evolució liberal a Dinamarca és molt similar a la del model francès.

S'ha confeccionat el Quadre 1 per completar la visió dels règims liberals a diversos estats occidentals; aquí es pot comprovar l'evolució gradual a Gran Bretanya, Holanda i Bèlgica, o altres evolucions que difereixen de les línies generals anteriorment esmentades. A Itàlia, per exemple, la creació del règim liberal va paral·lela a la unitat política i a la plena independència respecte a l'Imperi Austro-húngar. Similar és el cas dels Estats germànics, que no recull el quadre, ja que és un sistema molt peculiar; la unitat d'Alemania el 1871 no implicarà un règim liberal pur, ja que es vol definir un règim democràtic que, igualment, és imperfecte: tota la població masculina pot votar, però no tots els vots tenen un mateix valor (vot plural). La raó d'aquesta inexistència d'un règim liberal a Alemania és implícita a l'organització social, ja que al canceller Bismarck li calien tots els vots de la població urbana per poder encarar-se a les potents classes de terratinents que dominaven en els sectors rurals. En el quadre també es senyala la cronologia en la concessió del sufragi universal, que es generalitza després de la Primera Guerra Mundial, en ple segle vint. El dret de vot a les dones es cedirà en el període d'entre guerres i es generalitza definitivament després de la II Guerra Mundial.

QUADRE 1.- Cronologia de l'evolució del règim liberal a varis estats de Europa i als Estats Units d'America.

període de vigència del règim liberal

antecedents	principals reformes	sistema electoral	sufragi	% electors en relació a la població	districtes	sufragi universal
GRAN BRETANYA Revolució de 1688	1832 1867	majoria relativa "	censitari directe "	7 % 15 %	uninominals "	1919: masculí i femení
FRANCA Revolució de 1789	1830 1848	majoria relativa majoria absoluta a dos voltes	censitari directe universal masculí	0,5 % -	uninominals "	1945: masculí i femení.
HOLANDA finals segle divuit (amb Belgica fins 1930)	1815 1870 1887	majoria absoluta " "	censitari directe " "	- 12 % 27 %	- - -	1917: masculí 1922: masculí i femení.
BELGICA Independència i revolució de 1830	1831 1848 1893	majoria relativa " proporcional	censitari directe " vot plural	1 % 2,2 % 21,3 %	plurinominals " "	1919: masculí. 1948: masculí i femení.
DINAMARCA revolucions de 1830	1831 1849	majoria relativa "	censitari directe universal masculí	- -	- -	1915: masculí i femení.
ITALIA Unitat italiana 1860 (excepte Roma i Venecia)		majoria absoluta a dos voltes	censitari directe	4 %	-	1919: masculí. 1946: masculí i femení.
ESTATS UNITS Independència 1789		majoria relativa	censitari directe	-	uninominals	1828: masculí pobl. blanca. 1869 a 1920: masculí i fem. 1965: vot a la pobl. negra.

Fonts: Ed. by G. HAND, J. GEORGE, Ch. SASSE; European Electoral Systems Handbook, F. de CARRERAS y J.M. VALLES: Las elecciones.

4.1.2.- Legislació electoral a l'Estat espanyol (1808-1890).

L'evolució del règim liberal a l'Estat espanyol és mou en les tendències generals de la resta d'Europa, encara que té peculiaritats distintives. En primer lloc, hi ha un notable retard en la plana aplicació de les normes bàsiques característiques de tot sistema polític liberal. L'evolució històrica ens mostra que va existir un llarg període previ a la definitiva formació del règim liberal; les Corts de Cádiz (1812-1814), el Trièni Liberal (1820-23) i el règim del Estatut Reial (1834-36) són els antecessors que minen gradualment la resistència del règim absolutista. La definitiva Revolució Liberal s'ha de situar en el període 1833 a 1845, subdividit en diverses fases de major o menor intensitat rupturista, i coincidint amb la 1a. Guerra Carlina (1833-40) que, en una perspectiva global, hem d'interpretar com un enfrontament entre partidaris del absolutisme i del liberalisme.

La Constitució de 1837 defineix a un estat plenament liberal: constitució escrita, monarquia limitada i representació popular. Hi ha dues cambres electives, el Congrés i el Senat, i el sistema electoral reuneix les característiques de majoritari a dues voltes i sufragi censitari directe. Amb sensibles modificacions legislatives, el règim liberal es manté fins el 1890, exceptuant el període 1869 a 1877 quan, al introduir-se el sufragi universal masculí, s'experimenta formalment un règim democràtic.

L'evolució del sistema representatiu és una peça clau per comprendre la definició i el funcionament del règim liberal espanyol. Cal dir que hi ha diverses modalitats d'eleccions: per diputats a Corts (a partir de 1834), per senadors (entre 1837 i 1844), per diputats provincials (a partir de 1836) i peus membres del govern municipal (a partir de 1845). La manca de concreció del sistema electoral en les constitucions -descriu en trets molt generals- obligava a decretar lleis electorals complementaries per cada modalitat; no va existir cap reglamentació general que definís concretament la política d'eleccions. Això, junt amb la inestabilitat governamental que caracteritza el segle dinou, va provocar una extraordinària

proliferació de la legislació específica sobre cada modalitat electoral. De fet, difícilment trobaríem més de cinc o sis consultes celebrades sense que es modifiquessin les condicions per accedir al dret electoral o el disseny de les línies generals del traçat dels districtes. Varias lleis electorals tan sols van servir per convocar una única o dues eleccions. Aquesta diversitat legislativa ens aconsella el limitar l'anàlisi del marc legal en els decrets i lleis que fan referència únicament a les eleccions de diputats a Corts que, per altre banda, són l'objectiu d'aquest treball.

S'ha elaborat el Quadre 2 per tenir una idea de la complexitat legislativa del règim liberal espanyol; el quadre també ens permet conèixer les variacions de les característiques més representatives: tipus d'elecció, sufragi, districtes, etc. En els següents apartats s'analitzarà i es situarà cada un d'aquests decrets en el context històric. Ara, adaltem una hipòtesi general: el règim liberal no evoluciona equilibradament sino a partir de constants sotregades. Els percentatges de la representació popular (% d'electors en relació a la població) tenen, en general, una tendència regressiva entre 1837 i 1867 per accedir, de sobte, al sufragi universal masculí el 1868. No es doncs una evolució armònica similar al model britànic, sino que té més semblances amb l'evolució francesa.

Hi ha una llarga etapa de definició del liberalisme abans que aquest cristalitzés en un règim polític. Un primer antecedent important és en el segle divuit, quan el liberalisme queda desconectat de la Il·lustració, cosa que el va cenyir més en el seu caràcter burgès i urbà. La Il·lustració espanyola ja fou per ella mateixa incompleta, ja que va ser incapaç de treure el govern de la dependència de l'Església i de l'aristocràcia. Amb aquest antecedent, el 1808 hi ha un veritable esclat dels sectors liberals que s'identificaran amb les Corts de Cádiz i, paradoxalment, aconseguirà una gran popularitat en enfrontar-se amb els exèrcits bonapartistes a la Guerra del francès. En convocar-se les Corts, els parlamentaris elegits reflecteixen la composició heterogènia de la mateixa oposició als bonapartistes ja que, en ser exclosos momentània-

QUADRE 2.- Evolució del sistema electoral a l'Estat espanyol al segle XIX. Eleccions legislatives.

Legislació		Característiques del sistema electoral					Nº de diputats¹		Barcelona²	
data del decret	període en vigència	sistema electoral	sufragi	districtes	cambres electives	total al Congrés	Barcelona província	Barcelona ciutat	població en vèlts	% d'electors
1-I-1810	1810-12	majoritari	universal indirecte	plurinomial: circumscripcions regionals	Corts	308	17	-	-	-
23-V-1812	1812-14	"	"	"	"	185	12	-	-	-
22-III-1820	1820-23 1836	"	"	"	"	247	12	-	-	-
20-V-1834	1834-36	"	censitari indirecte	plurinomial: circ. provincials	Estament de Procuradors	188	6	-	-	-
24-V-1836	1836	majoritari a 2 voltes	censitari directe	"	-	136	9	-	26.284	6,0
12-VII-1837	1837-44 1854-56	"	"	"	Congrés i Senat	241	9	-	28.987	16,8-22,8
18-III-1846	1846-54 1857-65	"	"	uninominals	Congrés	349	13	4	32.516	7,1-18,8
18-VII-1865	1865-67	"	"	plurinominals	"	-	16	6	41.074	17,2-18,7
9-XI-1868	1868-69	"	universal masculí	"	Congrés i Senat	362	16	6	43.510	100
20-VIII-1870	1870-77	"	"	uninominals	Congrés	391	18	5	48.612	100
28-XII-1878	1878-90	"	censitari directe	uninominals i 3 plurinominals	"	391	18	5	55.321	17,4-18,7
26-VI-1890	1890-99	"	universal masculí	"	"	400	19	5	60.551	87,0-100

Notes: 1.- Aquestes dades s'han de considerar com orientatives ja que d'una a altra legislatura podien canviar el nombre de diputats en el Congrés. En la columna de la 'província de Barcelona' advertim que fins el 1834 s'indiquen els diputats corresponents a Catalunya. En la columna de la 'ciutat de Barcelona' només es possible indicar el nombre de diputats quan les eleccions és cel .lebrun per districtes uninominals; entre 1865 i 1870 la circumscripció de Barcelona comprenia també els municipis del Partit Judicial de Barcelona. *CC 1836*

2.- Hem preferit fer una evaluació de la representativitat electoral només a partir de dades de Barcelona; la utilització de dades de veïns (caps de família majors de 25 anys) per ser un índex amb menor possibilitat d'error que el dels habitants. Per cada veí corresponen 4,5 habitants.

3.- En les grans ciutats es formen circumscripcions plurinominals.

ment els partidismes, absolutistes i liberals s'asseuen plegats a Cádiz. Naturalment és difícil que l'obra legislativa legada per aquestes Corts tingui un codi liberal pur, encara que els diputats liberals van tenir la suficient força com per imposar unes condicions mínimes: monarquia limitada, constitució escrita i parlament electiu.

La Constitució de Cádiz de 1812 és el primer codi liberal espanyol i sorprèn per ser molt avançat en certs aspectes, cosa que fins i tot permet que influèncii a altres constitucions europees, com la de Bèlgica de 1831. El 1810 i el 1813 es van dictar com a complement de la Constitució, unes Instrucciones que van servir com a llei electoral en la convocatòria de les primeres Corts i on es troba una limitació important en escollir-se el sufragi universal indirecte com a sistema per elegir els diputats. El sistema electoral es basa en les Juntes de Parròquia -integrades per tots els parroquians de més de 25 anys amb casa oberta-, que elegeixen les Juntes de Partit, de les quals finalment en surten les Juntes provincials compostes per 35 electors. S'assigna un diputat per a cada 50.000 ciutadans. El sistema electoral es nodreix de l'experiència de les eleccions estamentals de l'Antic Règim i manté el caràcter comunitari tradicional; per això no s'exclou a cap ciutadà de sexe masculí encara que aquesta universalitat en sufragi queda mediatitzada en haver-se d'escollir diverses Juntes d'electors que cada cop són més restrictives. Amb la tornada de Ferran VII es van dissoldre les Corts i es restaura la monarquia absoluta, per les Instrucciones de 1813 tornen a tenir vigència durant del Trienni liberal (1820-1823) i en les eleccions de l'octubre de 1836.

Fins el 1834 no hi ha cap més norma electoral. Aquesta, establerta paral·lelament al Estatuto Real, és el decret de 20 de maig de 1834 i té un caràcter més restrictiu que les Instrucciones; tant el text fonamental com la llei electoral reflecteixen la inseguretats dels liberals "doceañistas" que es troben de nou en el poder però són incapaçs d'imposar-se als absolutistes o estructurar un règim polític a la mida de la burgesia urbana. Es manté el sistema d'eleccions indirectes però el dret de

vot es limita a la participació dels membres de l'Ajuntament i els majors contribuents dels municipis més importants, exactament 421 dels 21.500 existents. Es calcula que en les eleccions de febrer de 1836 només podia votar entre el 0,05 i el 0,06 % de la població, constituent el cos electoral més reduït de l'Espanya moderna. Aquesta debilitat dels governs del Estatuto Real va provocar un fort enfrontament entre els sectors absolutistes, ara identificats amb el carlisme, i els liberals que tenen la seva força a les Juntas urbanes; les revoltes d'aquestes Juntas a l'estiu de 1835 provocarà la caiguda del govern i una acceleració important en l'evolució cap a un règim plenament liberal.

La preparació d'una Constitució i llei electoral purament liberals va ser iniciada per govern Mendizábal a principis de 1836, però no va quedar definitivament redactada fins el 1837. La llei electoral de 1837 s'ha de considerar com la més representativa del règim liberal, directament inspirada en la llei electoral francesa de 1831 i de la Reform Law anglesa del 1832. Es defineix un sistema majoritari a dues voltes i s'introdueix el sufragi censitari directe, amb unes normes flexibles que permeten successives ampliacions del cens electoral que, en un principi, representa el 2,2 % de la població per augmentar fins a un 4,3 % el 1844. Com la Constitució de 1837, aquesta llei electoral ha de complaure per igual a moderats i progressistes, les dues branques de la família liberal que ara ja s'han situat en el poder.

En el pròleg que precedeix a la llei de 1837 s'afirma que " en todas las naciones de Europa que nos han precedido en el camino del gobierno representativo la propiedad privada ha sido considerada como la única indicación adecuada de la capacidad electoral ", deixant ben nítids els interessos liberals. Per tenir dret electoral caldrà una de les següents condicions:

1.- pagar anualment un mínim de 200 rals en contribucions directes, tant en concepte de subsidi industrial i comercial, com per subsidi territorial.

2.- justificar una renda líquida anual d'un mínim de 1.500 rals, que s'obté com a sou d'un treball o professió.

3.- pagar en qualitat d'arrendament o aparceria de finques rústiques, tant en diners com en fruits, un mínim de 3.000 rals a l'any.

4.- habitar una casa o habitació que valgui almenys 2.500 rals de lloguer anual a Madrid, 1.500 a les ciutats de més de 50.000 ànimes -i en aquest cas Barcelona-, 1.000 rals a les de més de 20.000 ànimes i 400 rals a la resta de municipis.

La condició que havien de reunir els electors del primer i segon punt permet assegurar la participació dels propietaris de terres i de la burgesia urbana. Els del tercer i quart punt permeten votar a gent que no són necessàriament propietaris, especialment a classes mitges urbanes i a pagesos que conreen terres en arrendament.

S'elegeixen els diputats per circumscripcions provincials, a raó d'un diputat per cada 50.000 habitants; a la província de Barcelona s'elegeixen un total de 9 diputats i la circumscripció es divideix en 33 districtes o seccions, 5 dels quals corresponen a la ciutat de Barcelona. Les eleccions duren cinc dies per afavorir els desplaçaments dels electors al col·legi electoral que els correspongui. Els candidats a diputat han de treure la majoria absoluta dels vots per ser elegits, i les vacants es completen amb una segona volta o en eleccions parcials. La llei electoral el 1837 té vigència entre 1837 i 1845 i, més tard, durant el Bienni Progressista (1854-56), perfodes claus en l'evolució històrica de l'Estat espanyol en el segle dinou. Es en aquests anys quan s'estructuren els partits polítics i s'aferma el liberalisme, malgrat la inestabilitat dels governs, que canvien i es succeeixen molt ràpidament, a voltes provocada per l'actuació de la corona o els regents a qui es guarda un cert protagonisme al cap de l'executiu.

Aquest període és de major influència dels progressistes que, tot i comptar amb homes de gran valor polític, van ser incapaçs de crear un sistema polític que els donés majors possibilitats d'accedir al poder.

El cop d'estat del general Narvaez el 1844, va tornar els moderats al govern i, fora de breus períodes especialment conflictius, aquests s'hi mantindran durant tot el segle. Els moderats imposen una nova Constitució i amb la llei electoral del 18 de març de 1846, una rectificació important en el sistema representatiu liberal: es redueix bruscament el cens electoral, que passarà de comptar de més de 500.000 electors a només 97.100 a tot l'Estat, i s'implanta la fórmula de districtes uninominals que facilita al govern la manipulació de les eleccions i assegurar una àmplia majoria a les Corts; a la província de Barcelona s'elegeixen 13 diputats i es subdivideix pel mateix nombre de districtes, 4 dels quals corresponen a la ciutat de Barcelona. A moltes zones de l'Estat espanyol les eleccions són un veritable frau, mentre que en els centres urbans es limita a un formal enfrontament entre sectors molt concrets de les classes dominants; les classes mitges en queden marginades. La llei electoral de 1846 té vigència entre 1846 i 1864, exceptuant el breu parèntesi del Bienni Progressista. Els seus resultats es reflecteixen en el "retraimiento" dels progressistes -es neguen a participar en les eleccions- a finals de la dècada dels anys cinquanta, per denunciar el frau polític en què viu el país. El desinterès de cara a les eleccions és generalitzat tant entre la població -incloent els pocs que tenen dret a votar- com entre els mateixos polítics, que veuen com a diversos estats europeus es comença a introduir mesures democràtiques a partir de 1848. Els aixecaments urbans de 1854, que col·loquen els progressistes al poder, entren dins aquest context. La burgesia urbana volia una major participació en els afers públics i no va dubtar en recolzar un "pronunciamiento" militar capitanejat per homes de tendències tan contradictòries com Espartero i O'Donnell. L'experiència fou breu

i el temor a una revolució social va fer més acceptables per la burgesia les estretes condicions de la Constitució de 1845; el 1858 hi ha una petita reforma de la llei electoral que permet un sensible augment del cens, però això no va solucionar el problema de fons: no hi ha possibilitat d'una alternativa en el poder.

La llei electoral del 18 de juliol de 1865 és un pobre recurs per salvar la credibilitat del règim liberal. Va ser aprovada a correu pel darrer govern O'Donnell, sense consultar ni demanar la conformitat de les Corts, amb el propòsit d'atraure la participació dels progressistes a les eleccions del mateix any. En aquest sentit recull velles reivindicacions dels liberals exaltats, com un nou augment del cens i una distribució dels districtes en circumscripcions plurinominals; la província de Barcelona queda dividida en tres circumscripcions; les de Barcelona, Manresa i Vic, on 17.305 electors -el 2,4 % de la població- envien 16 diputats a les Corts. Es redueixen els requisits per ser elector, concretament rebaixant el nivell de les contribucions i donant facilitats especials als sectors de professions liberals, militars i eclesiàstics. Els progressistes, que ara tenien un fort partit democràtic a la seva esquerra, van seguir fermes en la seva decisió de mantenir-se allunyats de les eleccions; en el Manifest de novembre de 1865 contestaven al govern: "la nueva ley electoral es una concesión, pero concesión que en el ejercicio de la ley se convertirá en sarcasmo (1)".

Un nou "pronunciamiento" militar porta a un canvi de govern i, sobretot a una modificació important del règim polític. La conspiració per enderrocar la monarquia d'Isabel II uneix a sectors de militars i a la burgesia, i compta amb l'impuls de les classes mitges urbanes que pressionen a partir de revoltes i formant Juntes de govern a les principals ciutats; són procediments que ja s'han utilitzat anteriorment per enderrocar un govern. El nou govern revolucionari ha d'acceptar la in-

1.- Citat a M. ARTOLA; La burgesia revolucionaria (1808-74). Madrid 1973, 6a. ed. revisada, p. 234.

clusió del sufragi universal masculí, una de les condicions per la dissolució de les Juntes populars que han provocat la radicalització d'un moviment que en un principi tenia objectius molt més limitats.

El decret del 9 de novembre de 1868 és una llei electoral completa i estableix les normes pròpies d'un règim democràtic: el sufragi universal masculí, directe i secret. Només va ser utilitzada en les eleccions de gener de 1869 quan es va eleair Corts constituents, però aquestes passen per ser una de les consultes electorals més netes de tot el segle dinou; els resultats reflecteixen la composició de la societat espanyola, on es destaquen dos pols antagònics: a la dreta s'apleguen els sectors monàrquics des del carlisme més integrista fins als monàrquics liberals, mentre que a l'esquerra els demòcrates i els republicans compten amb una àmplia base popular formada per les classes mitges i baixes de les ciutats. La Constitució de 1869 admet el sufragi universal com a dret natural de les persones, i no com una funció que delega l'estat, i especifica que els diputats representen la nació i no els electors, ni tenen cap obligació respecte a aquests, mantenint una característica bàsica de la teoria liberal de la representació. La llei electoral de 1870, complementària a la Constitució de 1869, ratifica el sufragi universal; l'edat mínima dels electors és de 25 anys, encara que el 1873 -quan la 1a. República convoca eleccions- aquesta s'ha rebaixat fins els 21 anys. Ara poden votar més de 4,5 milions de persones. S'introdueixen diverses limitacions, la més important és el retorn als districtes uninominals, que d'alguna manera significa un anunci de que les eleccions difícilment no seran manipulades, com ens confirma la presència de Sagasta i de Romero Robledo en el ministeri de governació; la ciutat de Barcelona es divideix en cinc districtes on s'elegeix el mateix nombre de diputats. Aquesta llei electoral encara s'utilitzarà en les eleccions de 1876, en plena Restauració borbònica i amb Canoves com a jefe del govern, però ara els resultats són controlats pel govern i manipulats pels governadors civils locals.

L'any 1878 s'aprova un nou text fonamental i una llei electoral que torna a implantar el sufragi censitari. La llei és inspirada, en molts aspectes, en la de 1865 i contempla dos tipus d'electors: els contribuents -entre els quals tenen més pes els propietaris rurals que la burgesia urbana- i les capacitats -funcionaris, militars retirats, professions liberals, etc...- quedant un cens electoral que en un principi representa menys del 5 % de la població i, en una evolució descendent deu anys més tard sols el 2,1 %. Es manté el sistema de districtes uninominals en els sectors rurals i a les grans ciutats es formen circumscripcions plurinominals on s'elegeixen diversos diputats: vuit a Madrid, cinc a Barcelona... Aquesta rectificació del règim polític cau aviat en descreïdit, ja que en relació a 1865 encara s'han limitat més les llibertats públiques essencials i el sistema representatiu és dels més retrògrades de l'Europa occidental. Les reformes ara es promouen des del mateix govern, i el partit liberal és el que aprova el 1890 una nova llei electoral, on el més destacat és la restitució del sufragi universal masculí: "son electores para diputados a Cortes todos los españoles varones, mayores de 25 años, que se hallen en el pleno goce de sus derechos civiles y sean vecinos de un municipio en el que conste dos años de residencia" (1); el cos electoral passa de comptar 800.000 electors a 4.300.000.

Malgrat aquesta important reforma, el règim espanyol ja havia agafat altres vicis, i amb més de 50 anys d'experiència en l'exercici de les eleccions, els governs ja coneixien com calia preparar-les. En substitució de les restriccions d'un règim liberal, el caciquisme serà el mètode per evitar les sorpreses en unes eleccions formalment democràtiques.

1.- Citat a F. de CARRERAS i J.M. VALLES; Las elecciones. Barcelona 1977, p. 214.

1. 2.- EL MARC SOCIOLÒGIC DE LES ELECCIONS CENSITÀRIES (1836-1867).

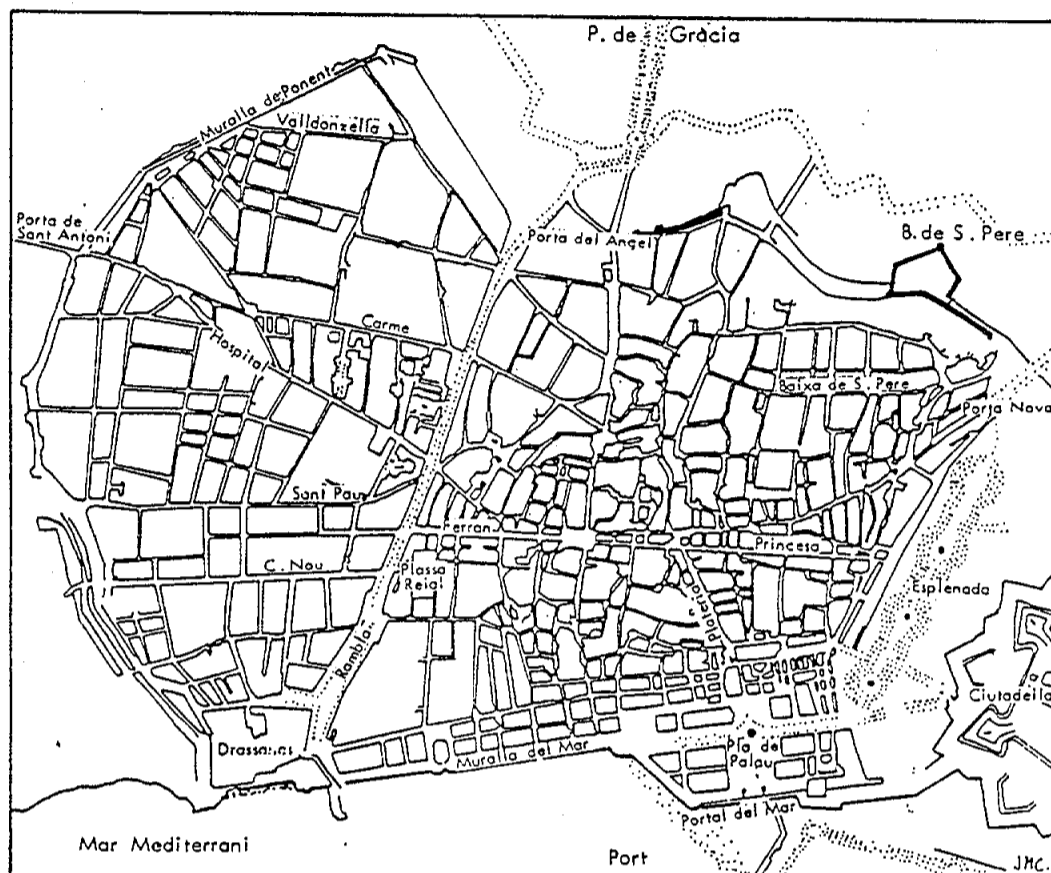
Les eleccions censitàries reuneixen unes característiques molt diferents a les eleccions democràtiques. Com ha dit Adeline Daumard, "fonder les droïts politiques sur le cens c'est plus qu'un système politique";⁽¹⁾ efectivament, el liberalisme ens simbolitza un sistema social. Liberalisme i burgesia són uns termes que s'omplen de significat recíprocament. En aquesta part del treball, es farà una anàlisi del funcionament intern del sistema electoral, a partir dels següents aspectes: disseny dels districtes, cens electoral i participació popular.

1. 2. 1.- Els districtes electorals.

El ~~disseny~~^{traçat} dels districtes electorals es basa, per una banda, en un territori i, per altre banda, en uns criteris administratius i polítics. Limitem l'anàlisi en el territori que compren la ciutat emmurallada, la Barcelona de mitjan segle dinou que es pot veure en el Mapa 1. Era una ciutat amb unes característiques molt concretes; va mantenir la qualitat de 'plaça forta militar' fins a finals dels anys cinquanta, qualitat que incloïa ~~les~~^{els} següents desavantatges: manteniment de les muralles (que seguien l'actual traçat de les Rondes i del passeig de Sant Joan), prohibició d'edificar en el territori immediat fora de les muralles, i manteniment d'una guarnició militar molt nombrosa (cap als 5.000 soldats). Les muralles no van ésser enderrocades fins l'any 1859, quan també s'aprova el pla d'eixamplament de Ildefons Cerdà. La presència de les muralles en un període de fort creixement demogràfic va provocar una densificació demogràfica molt elevada i un empitjorament generalitzat de les condicions de vida; la ciutat tendia a créixer en altura i l'aparició de les primeres fàbriques amb calderes de vapor, a partir dels anys trenta, ~~van~~^{en} amenaçar seriosament les condicions higièniques. Tanmateix també es va emprendre la reforma

1.- A. DAUMARD; La bourgeoisie parisienne de 1815 a 1848. Paris 1963, p. 30.

MAPA 1.- La ciutat de Barcelona cap a mitjans segle dinou.

Fonts: Mapo de F. Coello i de P. Madoz, escala 1: 10.000. AHCB (I.G. 10397/15.2(1)/A-IV).

El mapa, corresponent a l'any 1862, ens mostra la topografia de la Barcelona tradicional en el moment que s'enderroquen les muralles; encara queden restes de la muralla de Ponent, del baluart de Sant Pere i de la Ciutadella, que serà enderrocada pocs anys després. L'espai urbà tenia en la Rambla el seu eix central; un eix que assenyalava del mar cap al Pla de Barcelona que, a partir d'ara, serà la zona natural per l'eixamplament de la ciutat.

interior de la ciutat, que va moldejar unes zones de residència al gust de la burgesia de l'època; les principals reformes urbanístiques es van fer a la franja marítima entre la plaça de Palau i les Drassanes, a la Rambla i la plaça Reial, i en l'obertura de l'eix transversal: carrers Unió i Ferran, plaça Sant Jaume i carrers Jaume I i Princesa. Malgrat la densificació de la ciutat, es poden distingir unes zones burgeses -que acabem d'esmentar- rodejades per altres de perifèriques on, per terme mitjà, el nivell de vida ^{era} més popular. Al Raval, entre les noves fàbriques de vapor, es construeixen els primers barris obrers.

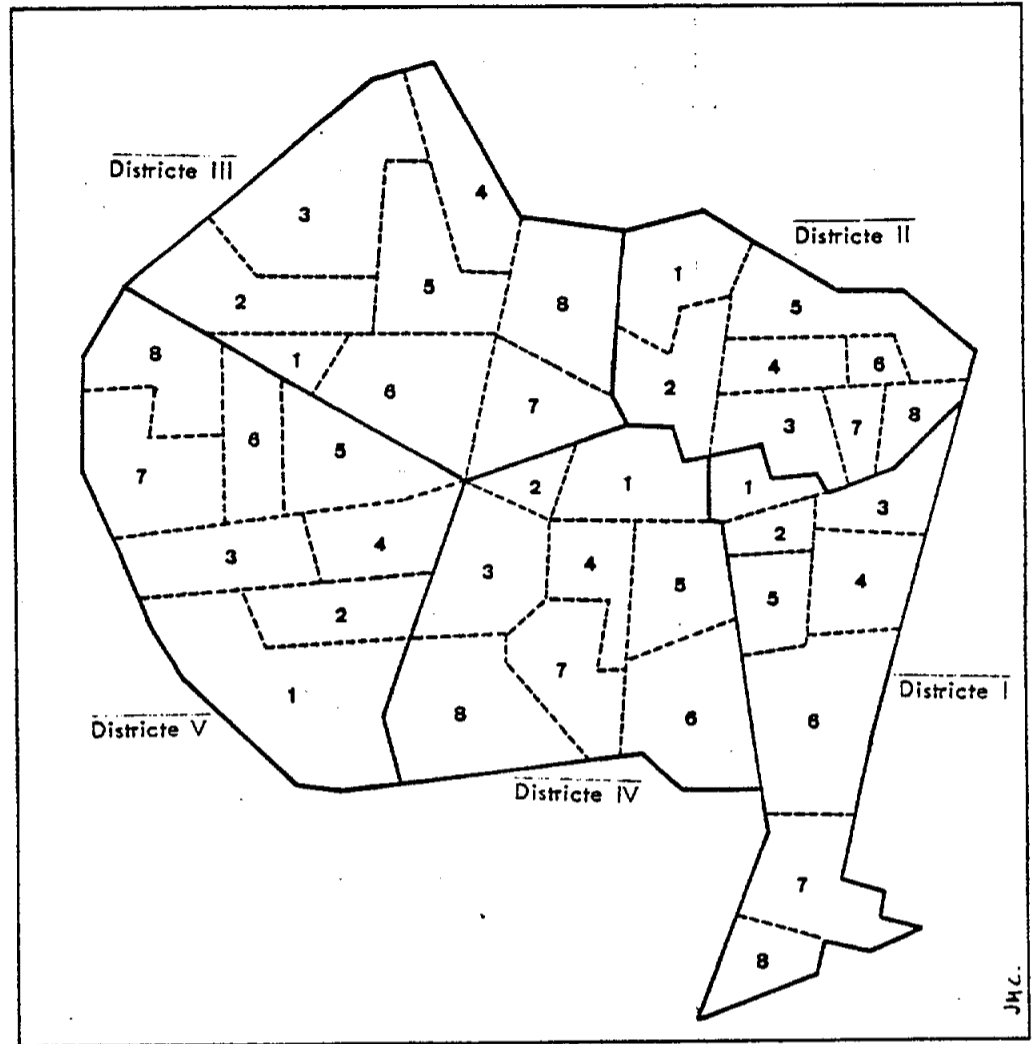
La distribució dels districtes electorals es basa en les distribucions administratives, concretament en les municipals, que s'han representat en els Mapes 2 i 3. Entre 1837 i 1844, quan les eleccions de diputats a Corts es celebren segons la fórmula de circumscripcions provincials plurinominals, Barcelona queda dividida en 5 districtes o seccions, que segueixen el traçat dels districtes municipals (Mapa 2). Es una distribució significativa ja que s'ens diferencia dos districtes essencialment burgesos -el I i el IV, amb majoria de propietaris i comerciants- i els restants amb un tipus d'electorat on predominen les classes mitjanes -menestrals, botiguers, fabricants i professions liberals-; entre aquests darrers el més caracteritzat és el districte V (el Raval), conegut popularment com el dels industrials.

A partir del 1846, les eleccions es disputen segons la fórmula de districtes uninominals: cada districte elegeix a un diputat. El traçat dels districtes (veure el Mapa 4), dissenyat pels moderats, ara té una clara intencionalitat política ^{en} a barrejar-se zones amb electors burgesos (per exemple, secció dels Trinitaris, en el districte IV) i zones amb un electorat més popular (secció de la Patacada, del mateix districte). El disseny dels districtes segueix la pràctica 'jerryandering' (1) ^{en} a incorporar els electors dels pobles del Pla en els districtes II i III. Aquest traçat té unes lleugeres modificacions l'any 1857, com es pot observar en el Mapa 5, però mantenint-se l'actitud de compensar les zones de major presència d'un electorat esquerrà amb altres de clar signa conservador. Es pot afirmar, doncs, que el disseny dels districtes esdevé una

1.- S'utilitza aquesta terminologia en la sociologia electoral per emfatitzar la manipulació en el traçat dels districtes; en aquests casos, els districtes prenen aparences molt irregulars.

amb finalitats partidistes

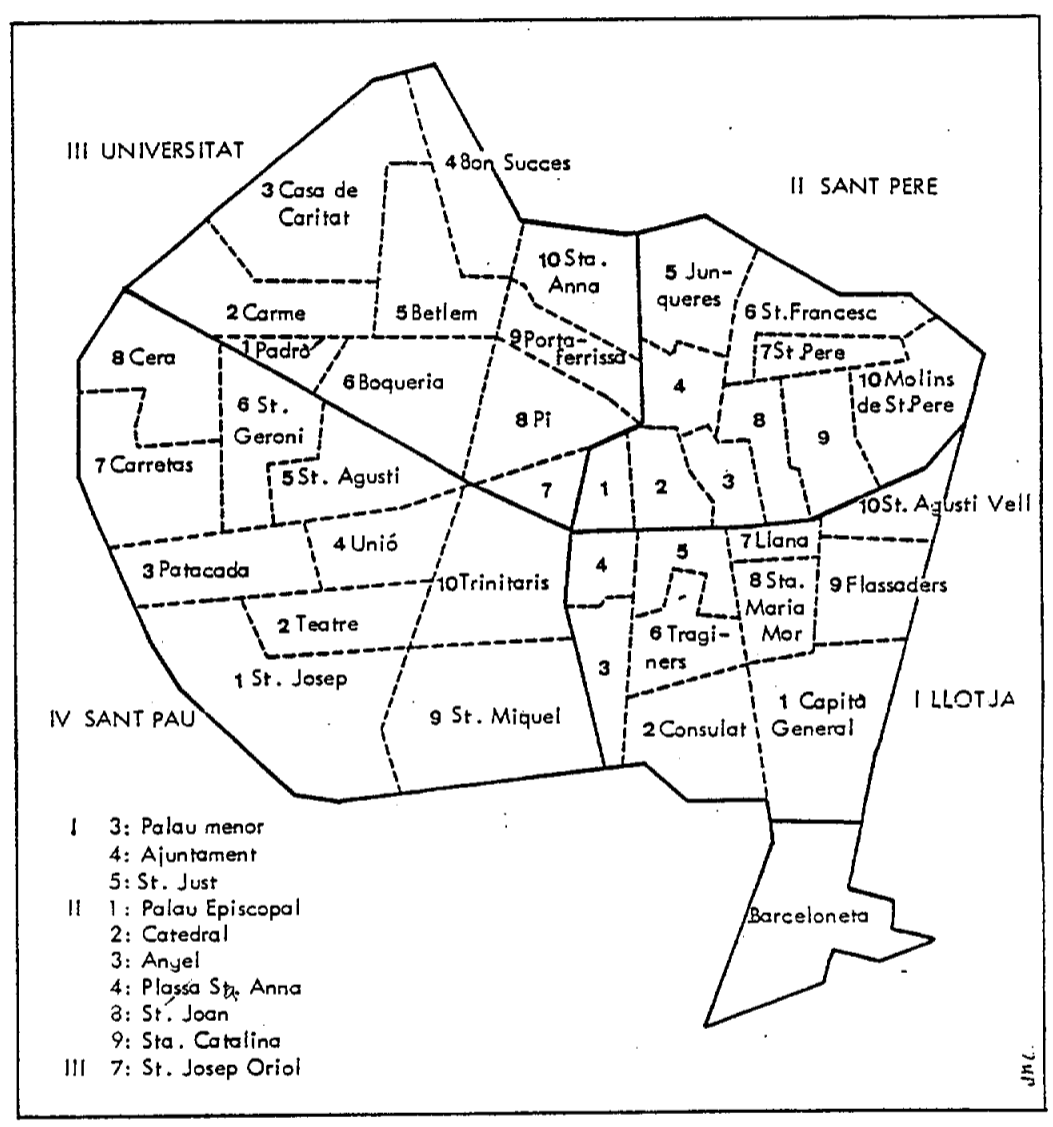
MAPA 2.- Divisió administrativa i electoral de Barcelona fins el 1846.

— demarcació dels districtes municipals
- - - subdivisió dels districtes en barris

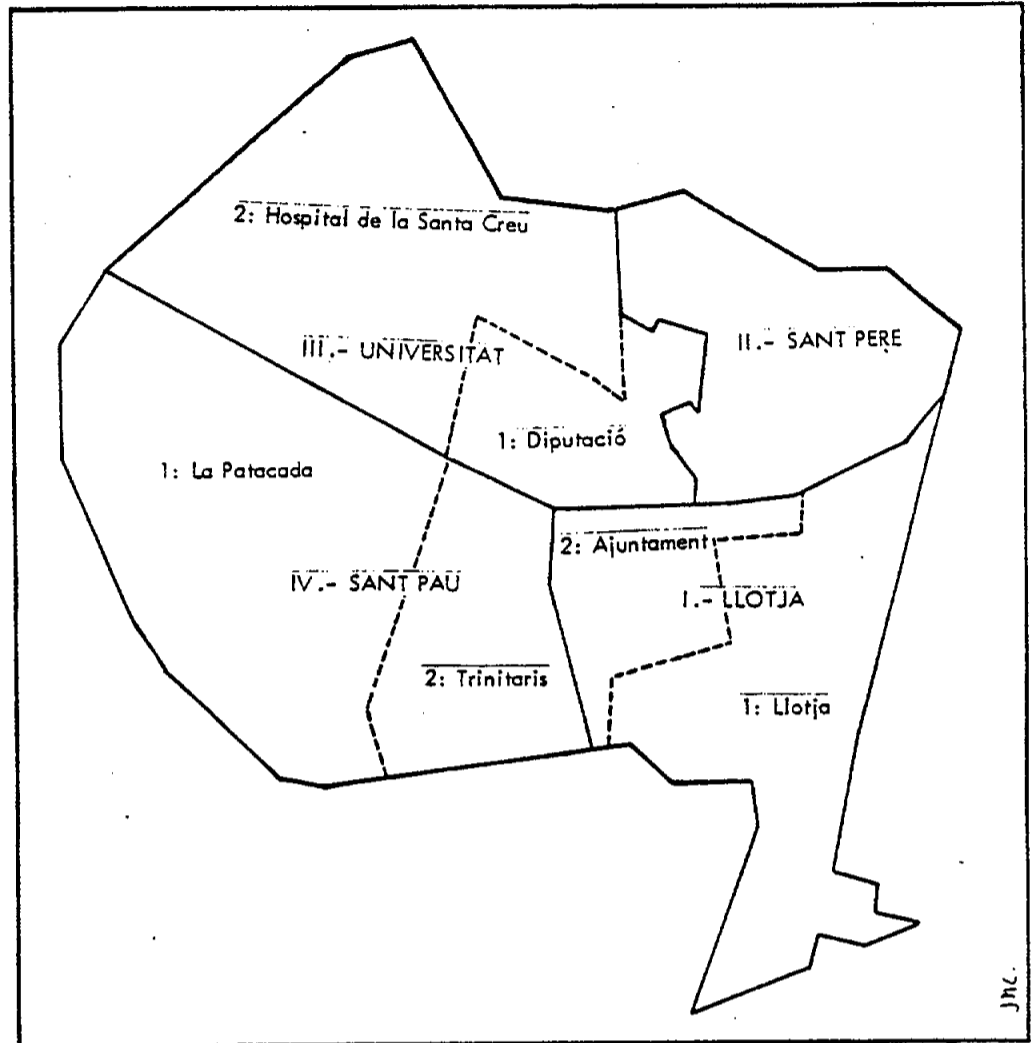
Entre 1837 i 1844 la distribució administrativa coincideix amb la electoral; hi ha cinc districtes a Barcelona, que formen part de la circumscripció provincial.

MAPA 3.- Divisió administrativa de Barcelona, per districtes i barris, a partir de 1846.

Fonts: Full volant "Subdivisió civil de esta ciudad". editat per Antoni Brusi, Barcelona 1946

MAPA 4.- Divisions electorals de Barcelona entre 1846 i 1853.

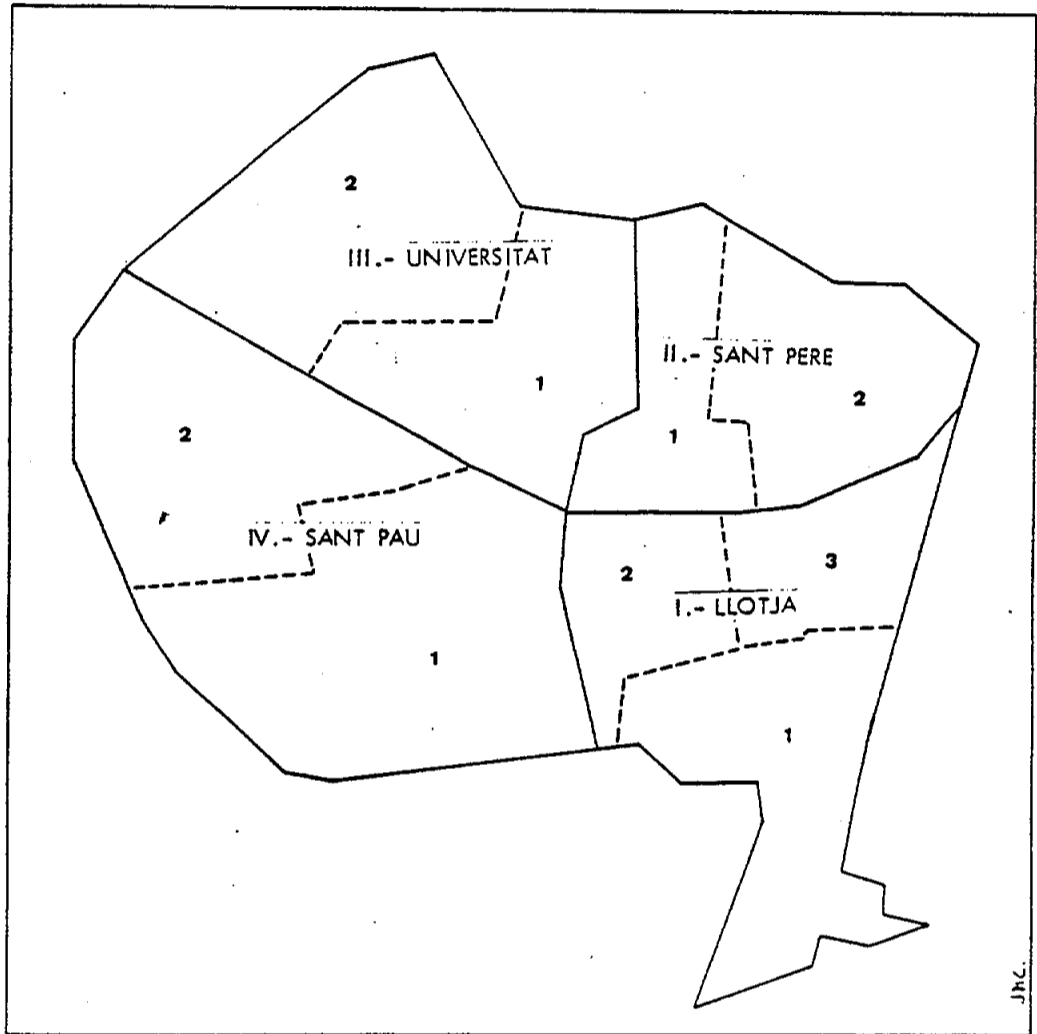
— límits dels districtes electorals
 - - - límits de les seccions censals (per exemple, 1: Llotja)

El districte II.- Sant Pere, inclou els electors de Badalona, Santa Coloma de Gramanet, Sant Martí de Provençals, Horta, Sant Andreu del Palomar, Montcada i Reixac, i Sant Adrià del Besòs.

El districte III.- Universitat, secció 1, Diputació, inclou els electors de Gràcia, Sarrià i Sant Gervasi de Cassoles.

El districte III.- Universitat, secció 2, Hospital de la Santa Creu, ^{inclou} ~~voten~~ els electors de Les Corts i de Sants.

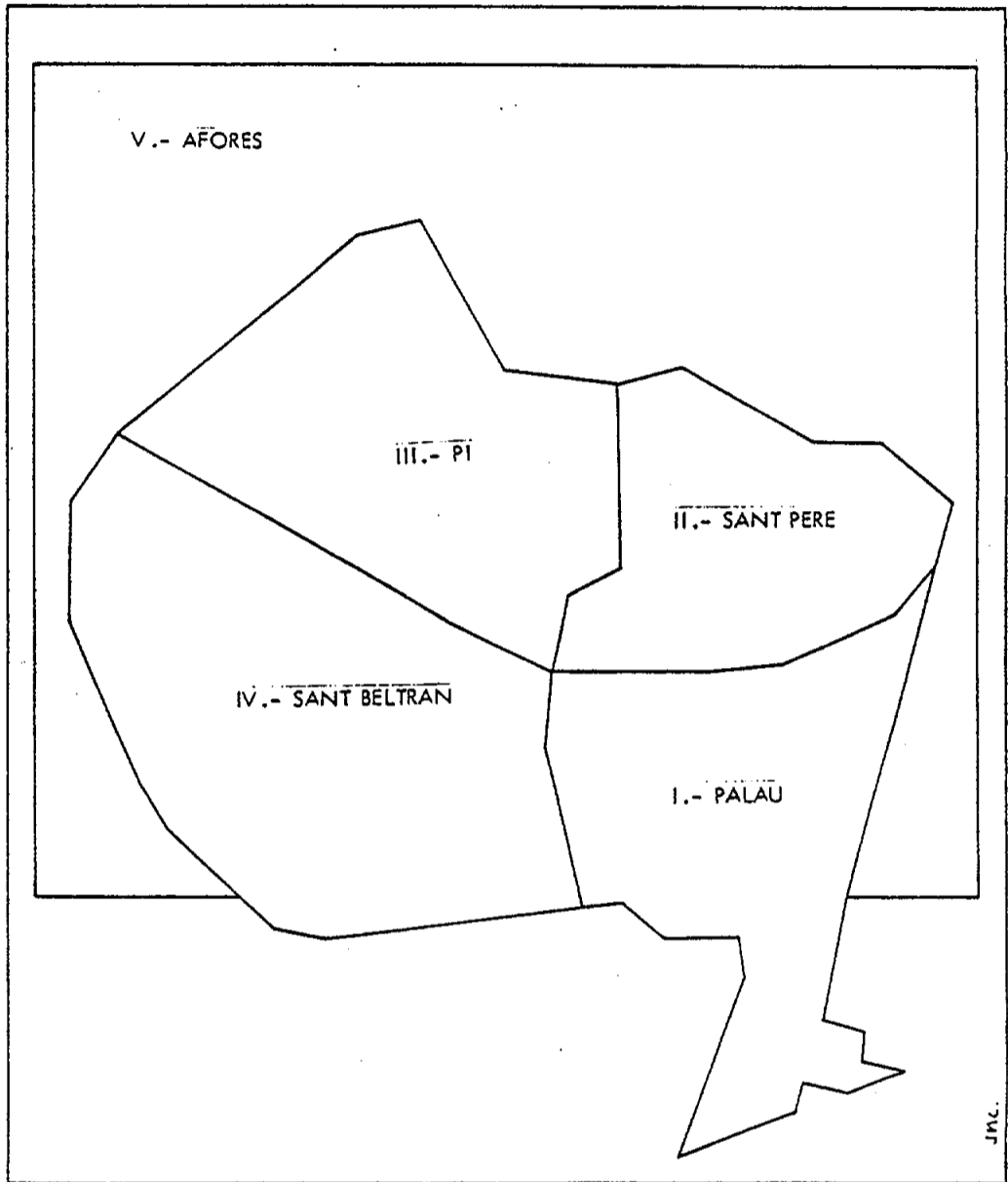
MAPA 5.- Divisió electoral de Barcelona entre 1857 i 1863.

— límits dels districtes electorals
- - - límits de les seccions censals (en numeros aràbigs)

Els electors dels pobles del Pla de Barcelona s'inclouen en els districtes II, secció 2a., i III, seccions 1a. i 2a., repartits de la mateixa manera que durant el període 1846-53 (veure Mapa 4).

MAPA 6.- Divisió electoral de Barcelona entre 1865 i 1867.

Els electors dels pobles del Pla de Barcelona s'inclouen en el districte V.- Afores .

questió política ja desde les primeres pràctiques electorals.

La darrera distribució es dissenya paral·lelament a la reforma electoral de 1865 (veure Mapa 6). Ara hi ha 5 districtes que comprenen el territori del Partit Judicial de Barcelona -ciutat i pobles del Pla- i que formen una circumscripció plurinominal on s'elegeixen 6 diputats. La principal novetat és l'incorporació del districte de les Afores on es recullen tots els electors dels pobles del Pla i els dels nous barris que, tot plegat, comencen a edificar-se en els voltants de la ciutat que, definitivament, s'ha alliberat de les muralles.

1.2.2.- Població i cens electoral.

Barcelona és, en el context europeu de l'època, una petita ciutat comercial i manufacturera; hi ha moltes altres ciutats d'Europa, sense tenir de recórrer a les grans capitals, que l'avençaven en població. Però la demografia barcelonina experimenta un gran creixement en aquest període, ja que passa de tenir 130.000 habitants l'any 1835 als 185.000 de l'any 1863; la població augmenta un promig anual de 2.000 habitants, increment que es deu en ^{la seva} major part a l'^{immi}gració. És l'inici d'una arrencada demogràfica que, en poques dècades, convertirà a Barcelona i les rodalies en una de les principals aglomeracions urbanes de la Mediterrània.

El primer element de l'anàlisi és comprovar el pes qualitatiu dels electors sobre la població, i la seva evolució al llarg del període (veure el Quadre 3 i la Gràfica 1). Segons els índexs de població, com a màxim van fruir del dret electoral el 4,4% dels habitants; però els índexs de veïns són més precisos ja que eliminen a la població infantil, femenina i no-veïnal o flotant, ja que prop del 10% dels habitants 'de fet' de la ciutat eren

QUADRE 3.- Població i electors a Barcelona, 1836-1867.

	Electors	% població	% veïns ¹
1836.....	1.427	1,2	6,0
1837.....	4.368	3,4	16,8
1839.....	5.732	4,4	22,8
1840 ²	4.872	3,7	18,7
1841.....	4.836	3,7	18,7
1843.....	4.926	3,8	18,9
1844 ³	4.000	3,1	15,4
1846.....	3.428	2,3	11,4
1850.....	3.758	2,5	12,5
1851.....	3.757	2,5	12,5
1853.....	2.400	1,4	7,1
1854.....	5.992	3,6	17,8
1857.....	4.414	2,4	12,1
1858.....	6.873	3,7	18,8
1863.....	5.931	3,2	16,2
1864.....	6.050	3,3	16,5
1865.....	6.863	3,7	18,7
1867.....	6.301	3,4	17,2

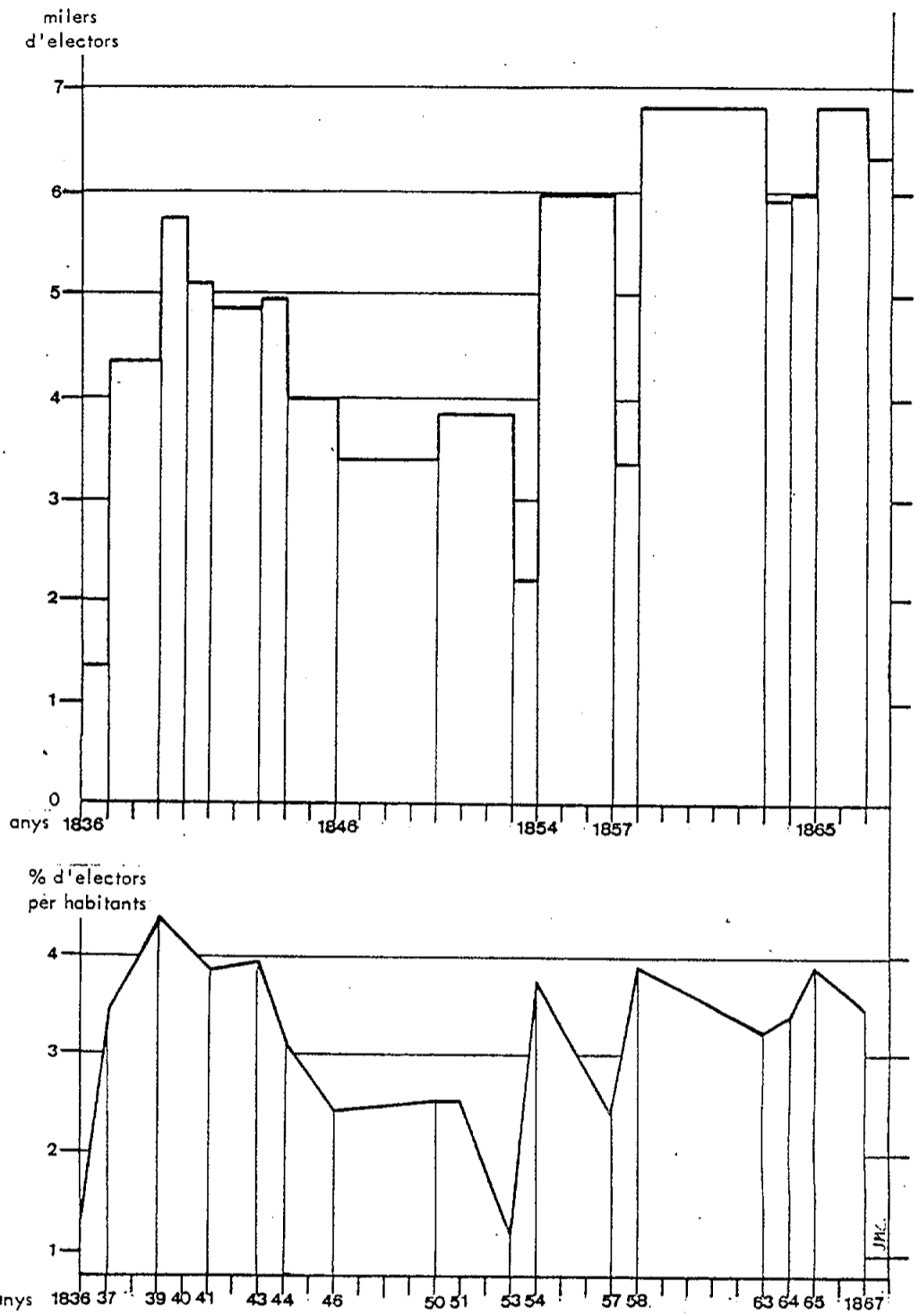
Fonts: Les dades sobre els electors s'han tret de varies fonts; veure en el Annex 6 els quadres amb els resultats de les eleccions.

Les dades sobre població son aproximades, basades en Laureano FIGUEROLA; *Estadística de Barcelona en 1849*, Madrid 1968, pp. 39-45, i Ildefonso CERDA; *Teoría general de la Urbanización*, Madrid 1968, Vol. II, p. 265.

Notes:

- 1.- Els vains s'han calculat segons la proporció 1:5 habitants.
- 2.- S'inclouen en el cens de la ciutat els electors de St. Andreu, Moncada i Reixac, Horta i St. Martí de Provençals.
- 3.- En els períodes de vigència de la llei de 1846- 1846/ 53 i 1857/ 64- també hi ha els electors del Pla -Gràcia, Sarrià, St. Andreu, etc.

GRAFICA 1.- Evolució del cens electoral de Barcelona entre 1836 i 1867.

passavolants de tota mena: militars, rodaments, estrangers i, en definitiva, una massa d'^{immigrants} ~~emigrants~~ en fase d'estabilització. En els índexs dels veïns s'observa com en molts casos prop del 20% dels homes majors de 25 anys tenien dret a vot; és un percentatge força significatiu.

En la Gràfica 1 s'expressa l'evolució del cens barceloní; la característica més notable és el desequilibri i discontinuïtat d'aquesta evolució, tant si ens fixem en els índexs absoluts (nombre d'electors) com en els relatius (percentatge d'electors sobre la població). Una evolució positiva suposaria una gradual incorporació dels ciutadans en el procés electoral; contràriament, a Barcelona s'observa com entre 1839 i 1853 hi ha una constant recessió: per virtut de la legislació, s'usurpa a un nombros sector dels ciutadans un dret ja adquirit. L'evolució entre 1853 i 1867 es desigual i, finalment, s'aconsegueix situar l'index en els percentatges del període 1837 a 1843. El balanç es negatiu: en trenta anys d'experiència electoral no s'incorporen nous sectors socials al cens i, per tant, a la dinàmica política liberal.

La composició social del cens ens senyala els límits del sufragi censitari. Com s'^{indica} ~~explica~~ en el Quadre 4, tant sols les categories socio-professionals relacionables amb les classes dominants i les classes mitjanes ^{unes} són representades en el cens; les classes treballadores (els criats, jornalers, peons i obrers amb una qualificació professional, que en conjunt són el 30% de la població total i el 80% de la població activa), en queden al marge. El cens electoral és dominat pels propietaris que, tots sols, ja representen una tercera part; però es important destacar que la base essencialment burgesa (els comerciants, els fabricants i les professions liberals) el 1840 en prou feines reuneix al 30% dels electors. Finalment s'ha de mencionar a les classes mitjanes ^{unes} de pagesos, pescadors, menestrals i botiguers que ~~que~~ també representen un terç del cens. Les diferències entre els censos de 1840 i 1865 són poc importants, però mostren el reforçament dels propietaris i de les categories burgeses en detriment de les classes mitjanes ^{unes} que, l'any 1865, són poc més del 25% dels electors.

Els censos electorals del període liberal són interessants ja que ens indiquen la composició i formació de la burgesia del segle dinou. En el

QUADRE 4.- Cens electorals de Barcelona, 1840 i 1865.

Cat. socio-professionals	1840		1865	
	nombre	%	nombre	%
Pagesos i pescadors	75	1,5	69	1,0
Menestrals	693	14,1	895	13,1
Fabricants	184	3,7	474	7,0
Botiguers	862	17,6	867	12,9
Comerciants	496	10,1	709	10,4
Professions liberals	702	14,3	724	10,7
Funcionaris	130	2,6	296	4,4
Propietaris	1.610	32,8	2.541	37,5
Militars	150	3,1	76	1,1
Clergues	-	-	133	1,9
Total	4.902	100	6.784	100
% electors sobre població veinal		17,0		16,5
% electors sobre població total		3,8		3,7

Fonts: Cens de 1840; estimacions a partir de les següents fonts:
 ADP, Lligall 108; "Lista de Bienes Propios urbanos con renta superior a 1500 reales vellón... (1838)". Lligall 111; "Noticias electorales sacadas de los libros Subsidio de Comercio e Industria, o facilitadas por varias corporaciones (deseembre de 1839)" i Lligalls 112 a 116: "Expedientes de reclamaciones de inclusiones y exclusiones en las listas... (gener 1840)". Cens de 1865; BOP. Bar., n.º 276 i següents, novembre i desembre de 1865 (es reproduïxen les llistes electorals, senyalant l'ofici dels electors).

3
T per una banda,
I s'ha de

cas barceloní hi ha un cert equilibri entre els sectors econòmics i els rendistes o passius. Es un equilibri que reflexa les activitats econòmiques de la ciutat que ^T diferenciar entre el comerç i la indústria dels grans empresaris i les manufactures tradicionals i el comerç al detall dels petits i mitjans contribuents, i, per altre banda, el constant increment de la propietat urbana.

4.2.3.- Participació i comportament electoral.

Els darrers aspectes per completar l'anàlisi de les eleccions censitaries són la participació dels electors i els resultats dels partits en els diferents districtes. Els objectius que perseguim són, respectivament, esbrinar l'acceptació del sistema polític per part dels electors i comprovar si es defineixen algunes constants en els resultats, a partir de cada secció o subdivisió electoral.

Abans de parlar de la participació o de l'abstenció, ens sembla apropiat fer unes reflexions generals del context de l'època. Hi havia molts elements que afavorien l'existència d'una nombrosa abstenció tècnica: els desplaçaments són lents i insegurs, probablement hi havia molts errors en la confecció del cens electoral i en moltes consultes hi ha una 'abstenció activa' ja que algun partit polític recomana de no participar o, senzillament, no presenta candidatures alternatives. També s'ha de recordar que la propaganda política era pràcticament inexistent: es reduïa a unes reunions privades, a dos o tres mitings i als comentaris que dedicava la premsa -i un percentatge elevat de la població no ^{sabia} llegir. Per participar en la política calia, doncs, una actitud oberta i activa, i es lògic suposar que no tots els electors hi estaven interessats.

Amb aquestes precisions es pot comentar el Quadre 5 i la Gràfica 2. Els inicis de l'experiència electoral no poden ser més optimistes ~~ja que~~

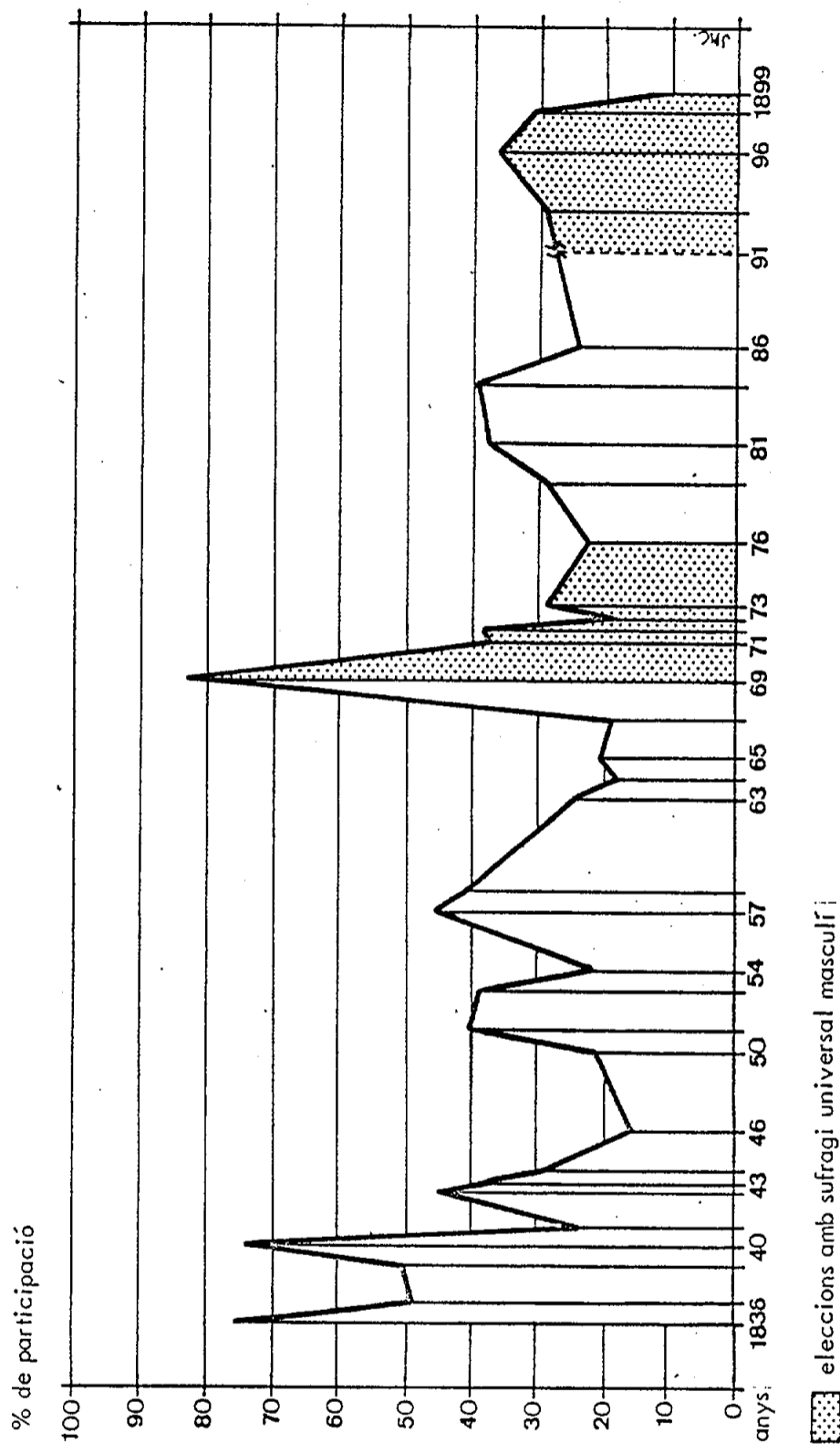
QUADRE 5.- Participació electoral a Barcelona, 1836-1899.

Anys	Electors	Votants	%	Anys	Electors	Votants	%
1836.	1.427	1.076	75,4	1863.	5.931	1.412	23,8
1837.	4.368	2.115	48,4	1864.	6.050	1.044	17,3
1839.	5.732	2.903	50,6	1865.	6.863	1.414	20,6
1840.	4.872	3.605	74,0	1867.	6.301	1.191	18,9
1841.	4.836	1.131	23,4	1869.	(63.296)	52.098	(82,3)
1843 (1a Volta)	4.926	2.191	44,8	1871.	54.199	19.574	36,1
1843 (2a Volta)	4.989	2.159	43,3	1872 (abril)	49.464	18.455	37,3
1843 (desembre)	3.633	1.314	36,2	1872 (agost)	50.308	9.430	18,8
1844.	3.956	1.109	28,0	1873.	(60.000)	17.221	(28,6)
1845 (parcials)	3.956	881	22,3	1876.	(59.46)	12.805	(21,4)
1846.	3.428	525	15,3	1879.	10.348	2.944	28,4
1850.	3.758	779	20,7	1881.	9.915	3.682	37,1
1851.	3.757	1.512	40,2	1884.	9.783	3.890	39,8
1853.	2.400	933	38,9	1886.	9.614	2.209	23,0
1854 (1a Volta)	5.992	1.315	21,9	1891.	-	-	-
1854 (2a Volta)	5.990	1.263	21,1	1893.	52.673	15.144	28,8
1855 (parcials)	5.954	716	12,0	1896.	59.094	21.663	36,6
1857.	4.414	2.007	45,5	1898.	54.456	17.312	31,8
1858.	6.879	2.764	40,2	1899.	92.384	9.222	10,0

Fons: Les series de dades de 1836 a 1867 s'han extret de les Actes originals, de les còpies que és conserven a l'Arxiu de la Diputació Provincial de Barcelona, i s'han còmperat amb les que hi ha a l'Arxiu de les Corts, Madrid, seria "Expedientes de credenciales de los diputados".

Les series de 1869 a 1899 provenen de A. BALCELLS, J.B. CULLA i C. MIR; Les eleccions generals a Catalunya de 1901-1923., Apèndix 3, pp. 620-622, que també s'han elaborat a l'Arxiu de les Corts. Les dades entre parentesis, que completan les series malgrat diferir bastant de les series de la Conxita Mir, son de M. MARTINEZ CUADRADO; Elecciones y Partidos políticos de España (1868-1931), Apèndices documentales, Vol. I.

GRAFICA 2.- Evolució de la participació electoral a Barcelona, entre 1836 i 1899 (eleccions de diputats a Corts).

H-32

ja que s'observa un gran interès per part dels electors: es registren índexs que varien entre el 50 i el 75 % del cens, percentatges molt elevats per l'època. Però a partir de 1841 s'inicia una tendència a la baixa i a la ^{la} estabilització de la participació electoral entre el 20 i el 40 % que, exceptuant la consulta electoral de 1869, es manté al llarg de tot el segle. S'han de destacar dos períodes: el de 1837 a 1843, les primeres experiències amb sufragi censitari; i el de 1869 a 1876, les primeres consultes electorals amb sufragi universal; en tots dos períodes l'evolució és similar ja que a uns inicis amb molta participació -i, per tant, d'acceptació popular- els segueix un gradual desencís de l'electorat. A la resta del segle, tan sols s'aconsegueix sortir de l'apatia generalitzada en comptades ocasions i per motius molt concrets. En els anys 1850, 1851 i 1853 l'Institut Industrial de Catalunya (IIC) presenta o recolza unes candidatures clarament antigovernamentals; en els anys 1857 i 1858 apareix la Unió Liberal i els progressistes es reorganitzen després d'una llarga dècada de vacil·lacions, i finalment, el 1888 i 1884 hi ha una competència entre conservadors i liberals. Són moments conjunturals ja que, en general, es localitzen uns altres períodes cíclics -1844/50, 1863/70 o 1872/76- on el desinterès dels electors és notable i no vota més del 25 % del cens. El retorn al sufragi universal el 1893 tampoc no aconsegueix animar a uns electors ~~amb~~ l'experiència al llarg del segle ~~de~~ ha fet perdre la confiança en el sistema d'eleccions.

↳ als quals

In

Les conjuntures polítiques concretes van influènciar la dinàmica electoral que mai no es va aconseguir estabilitzar. El poc respecte dels polítics ~~en~~ les lleis fonamentals i ~~amb~~ la normativa electoral provoca continus canvis de les "regles del joc", i els freqüents boicots d'uns o altres partits polítics minyen gradualment el sistema polític. Però tanmateix, la pràctica electoral ens va descrivint unes constants en els resultats de les eleccions. La legislació electoral, en definir un sistema majoritari, facilita el bipartidisme que, des de bon principi, és assumit pels progressistes i moderats, els dos grans partits de la família liberal.

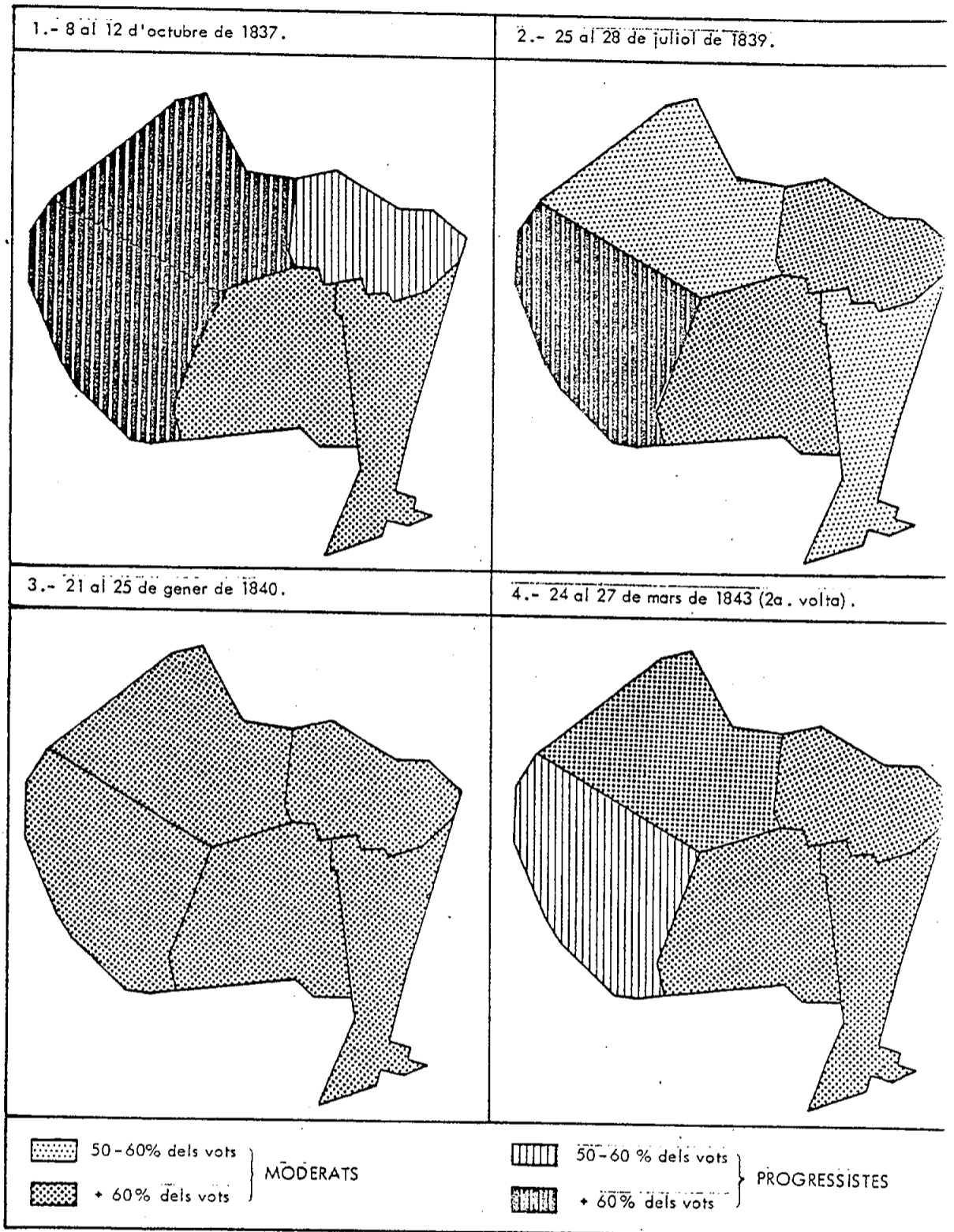
A Barcelona també s'observa una polarització en dos grans blocs polítics però amb una marcada tendència de l'esquerra cap el fraccionament; en aquest cas, és més precís parlar de "bipartidisme imperfecte".

L'evolució de les tendències polítiques al llarg del període censitari es segueix a partir dels Mapes 7 i 8.

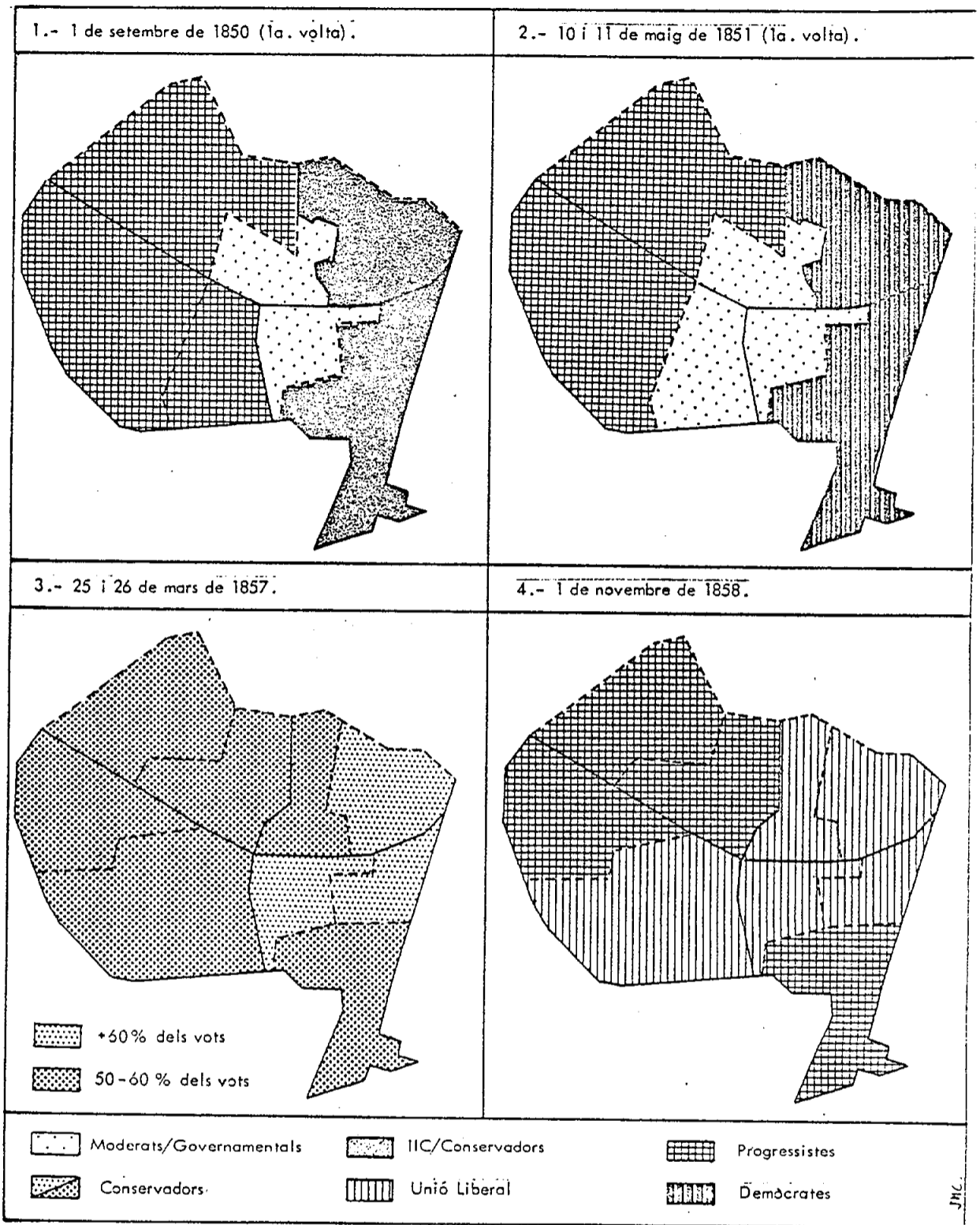
En el Mapa 7 es pot apreciar clarament la tendència dels electors barcelonins a decantar-se cap els moderats; el 1837 els districtes "perifèrics" voten pels progressistes però, a les següents consultes els moderats van guanyant terreny. El 1840, quan s'enregistra l'eloqüent participació del 74 % del cens, els moderats vencen per una llarga majoria a tots els districtes. La primera conclusió és òbvia: la burgesia barcelonina des de bon principi dona suport a l'opció més conservadora. L'afirmació té més relleu si comprovem que els districtes I i IV, on hi ha major presència de comerciants i grans propietaris, sempre guanyen els moderats amb més del 60 % dels vots. A l'altre extrem, el districte V, -part sud del Raval- és on els progressistes treuen les millors votacions; és el districte més popular, amb major presència de petits propietaris, botiguers i fabricants. Si estenguéssim l'anàlisi als districtes del Pla de Barcelona, observariem com un cinturó progressista envolta la ciutat; efectivament, els districtes del Pla acostumen a votar els progressistes i cal destacar el de Sant Andreu del Palomar on pràcticament tots els electors voten aquesta tendència política.

El Mapa 8 té una lectura més complexa ja que les opcions polítiques es multipliquen. S'ha de tenir en compte la integració dels electors dels pobles del Pla als districtes de Sant Pere i Universitat, encara que aquests són una minoria. En les eleccions de 1850 i 1851 el comportament dels electors és molt similar; els candidats progressistes guanyen a les zones del Raval, els moderats governamentals són majoritaris en els barris del centre de la ciutat, i en els districtes de Llotja i de Sant Pere, és on s'enregistren les victòries dels candidats de l'IIC i dels demòcrates, coalicionats respectivament amb els progressistes. En aquests

MAPA 7.- Resultats de les eleccions de diputats a Corts a Barcelona els anys 1837, 1839, 1840 i 1843. Partit guanyador a cada districte.

MAPA 8.- Resultats de les eleccions de diputats a Corts a Barcelona els anys 1850, 1851, 1857 i 1858. Partit majoritari a cada secció.

JMC.

darrers districtes predominen els electors per contribució d'indústria i comerç, els botiguers i els menestrals.

En els mapes de les eleccions de 1857 a 1858 les forces polítiques i els districtes electorals s'han reestructurat; el 1857 els conservadors no governamentals són majoritaris, assenyalant un gir cap a la dreta després de l'experiència del Bienni Progressista. L'acceptació dels conservadors és generalitzada a tota la ciutat en una consulta que té un valor testimonial: es recolza la restauració d'un govern moderat però reformista. L'any següent els progressistes han recuperat la popularitat a la zona del Raval i, curiosament, també guanyen en el barri comercial del Pla de Palau, mentre la burgesia conservadora del centre de la ciutat vota a la Unió Liberal. Aquest darrer mapa té, malgrat que les distribucions dels districtes són diferents, moltes semblances amb el mapa de l'any 1837 (Mapa 7, 1).

En general, els mapes ens mostren unes constants: els sectors de la ciutat amb un electorat de classes mitjanes ^{menes} -petits propietaris fabricants, botiguers i menestrals- es decanta cap a l'opció més progressista al llarg de vint anys, mentre que la burgesia -propietaris, comerciants, professions liberals- és conservadora. Així, la contrastació de les tendències polítiques en les zones de la ciutat on es localitzen unes diferències socials ens permeten afirmar que en la base electoral de les dues principals tendències polítiques hi ha unes masses socials diferenciables. Aquests aspectes són importants en el moment d'analitzar la formació i evolució dels partits polítics:

λ. 3.- ELS PARTITS POLITICS.

La característica més important del sistema d'eleccions censitàries és que tan sols un reduït grup de la població té dret a vot: els notables. Ja hem examinat de quina forma s'accedia a aquest dret, però les eleccions en el període liberal tenen altres trets diferencials que cal tenir en compte. El mecanisme electoral segueix una dinàmica molt específica.

Un cop el Govern central ha convocat eleccions, s'han de revisar les llistes electorals i traçar la demarcació dels districtes i col·legis electorals, tasca de la qual s'encarregava la Diputació provincial. Aquesta corporació, generalment dominada pels moderats, entrava freqüentment en conflicte amb l'Ajuntament de Barcelona, on els progressistes tenien major influència, com el 1840 quan la Diputació va fer excessives rectificacions en els censos electorals -que van passar de comptar de 5.732 a 4.872 electors a la ciutat- i va modificar gratuïtament el lloc de diversos col·legis electorals: els electors de Sant Andreu del Palomar, el poble del Pla de militància més radical, van haver de desplaçar-se a Barcelona i votar en un districte de predomini conservador (). Accions com aquesta, clarament partidistes, tenien un ampli ressó a la premsa i entre l'opinió pública, i tenien els períodes pre-electorals amb un matís d'apassionament o crispació, molt propis de l'època romàntica.

1.3.1.- La formació de les candidatures.

Els mateixos electors eren els qui decidien la composició de les candidatures, almenys fins que els partits polítics no van assumir una estructura i organització interna. En aquest sentit, les reunions d'electors per discutir i/o programar els candidats a diputat, són un antecedent immediat a la definició dels partits. En els periòdics sortien aquest tipus d'anunci: "Los electores progresistas del Cuartel 12 y Barceloneta se reunirán hoy 12 (de gener de 1841) en casa de Francisco Puigmartí, calle Moncada, a las siete en punto de la noche, para tratar de las próximas elecciones de diputados a Cortes" (1). Les reunions podien tenir lloc en locals públics, tavernes o cases particulars, fins que es convocava una reunió plenària -que els progressistes havien fet diverses vegades a les sales de l'Ajuntament i els moderats a la Llotja- en les que es solen tractar els següents punts: primer, com controlar la mesa electoral, ja que el primer dia de les eleccions s'elegeix el president i escrutadors de cada taula amb els vots dels electors que es troben presents; segon, es proposa la candidatura discutida anteriorment pels electors i que ha estat formada definitivament per un comitè o Junta de comissionats, i es distribueixen les paperetes, sovint amb els noms dels candidats ja col·locats, per donar una orientació més unitària a les votacions, i finalment es procura animar els electors ^{que} que participin en la consulta.

A vegades era difícil que s'acceptés la candidatura proposada per la Junta de comissionats i altres electors en proposaven d'alternatives. En general, es procurava evitar les divisions, ja que si es presentaven diverses candidatures d'una mateixa tendència política, es dispersaven els vots i es facilitaven les coses a l'altre partit o, com a mal menor, haver de disputar-se una segona volta; els candidats havien de reunir la majoria absoluta dels vots -la meitat més un.

1.- El Constitucional, Barcelona 12 de gener de 1841.

L'estructura de les candidatures a la província de Barcelona segueix la norma d'incloure representants dels principals sectors econòmics: propietaris, comerciants i fabricants, a més de polítics o personatges que s'han distingit pel seu 'patriotisme'; la composició de les candidatures és un reflex de la situació política del moment, tant a nivell local com estatal. La majoria dels candidats són catalans, però no s'exclou la possibilitat d'introduir un cap de govern o un ministre que segurament sortirà també elegit en altres districtes, però que permet que els suplents accedeixin a l'escó de diputat. Hi ha equilibri en el lloc de residència dels candidats entre Madrid, Barcelona i ciutats de la resta de la província.

La premsa tenia un paper destacat en els dies anteriors i durant les eleccions, quan les notícies i altres informacions sobre el tema omplien pràcticament tota l'extensió del periòdic. Aquí es publicaven i es difonien les candidatures i programes dels partits afins, es recollien les proclames i bans oficials, i sobretot, s'entaulaven batalles dialèctiques entre els diaris, com El Constitucional i El Guardia Nacional, amb intercanvis d'insults i acusacions, però també són freqüents els articles irònics i humorístics sobre candidats o partits. L'efímera vida de la gran majoria dels periòdics del segle dinou fa inútil confeccionar una llista de diaris afins a un o altre partit.

... dels partits polítics més importants de la base social...
... la frep... van afilant...
... relaxació política...
... partits per...
... els partits polítics...

4.3.2.- Els partits polítics a Barcelona.

Els partits polítics del període liberal eren molt diferents dels partits actuals. La seva organització era precària. S'estructuraven a partir d'una Junta central que recomanava unes línies d'actuació conjunta als comitès locals; aquestes juntes tan sols es reunien en els períodes electorals. En aquesta organització les personalitats individuals tenien més influència que l'estructura del partit i els electors, que tenen llibertat de votar a qui els plagués; elegien als representants pel que simbolitzaven més que per la tendència política de la candidatura. Així, per conèixer l'origen i evolució dels partits, cal anar a cercar els diputats i polítics més influents.

La prehistòria dels partits polítics es remonta a l'experiència del Trienni i en les nombroses societats secretes que, almenys fins l'any 1837, mantenen una influència subterrània i concloent en la formació i definició dels primers grups polítics. Malauradament hi ha poca documentació sobre aquestes societats i, per tant, seguim l'evolució política a partir de la punta que sura en aquest iceberg. En el Trienni ja apareixen una homes importants: Antoni Puigblanch, Guillem Oliver, Josep Melcior Prat, Joan Antoni de Llinàs, Antoni de Girone-lla i Francesc Raull. Són una ^{grup} ~~colla~~ de comerciants i intel·lectuals il·lustrats, d'idees avançades i tots ells nascuts en els anys setanta i vuitanta del segle di-

id
tes

La

vuit. Participen activament en la política i són elegits diputats a Corts o membres de l'Ajuntament constitucional. Aquests homes simbolitzen una burgesia conscient de la necessitat de fer la revolució per instaurar un règim liberal, representatiu, i apartar els absolutistes del poder. També hi ha un altre grup liberal que s'estructura a l'entorn de la Sociedad Filosófica, i que agrupa a Bonaventura Carles Aribau, Ramon Muns i Serinyà, Josep Ferrer i Subirana i a Ignasi Sanpents i Barba. Són homes de formació intel·lectual, joves i de tendència més conservadora que el grup de Puigblanch i Oliver.

La restauració absolutista i l'obligat exili de molts polítics entre 1823 i 1833 obre un període buit d'activitats polítiques. Tanmateix aquest exili a Londres o al sud de França deuria influir decisivament en la conscienciació de molts d'aquests homes, en poder observar directament fenòmens com el del creixement urbà, la industrialització, el desenvolupament de l'economia capitalista, o l'experiència política liberal a altres països.

Entre 1833 i 1835 els liberals recuperen la iniciativa política: Oliver, Gironella o Llinàs tornen a ser elegits en càrrecs municipals o com a Diputats a Corts. Però ara també hi ha una nova generació: Pau Torrents i Miralda -fill de fabricants de Manresa i vinculat a un dinàmic sector del comerç barceloní- o Josep Roviralta i Isern -d'orígens menestrals, metge, cosí de l'hivendat Gaietà Roviralta i emparentat amb el comerciant Marià Borrell i Miralpeix-; tots dos són homes estretament lligats a la burgesia barcelonina. Fixaran la residència a Madrid, des d'on mantindran l'activitat comercial o professional, ar més d'intervenir activament en la política. Però un home important a Barcelona és el magatzemista de bacallà Marià Borrell, que s'ha fet molt popular com a oficial de la Milícia tant per les intervencions armades a la guerra civil com per les revoltes urbanes. Borrell és l'home clau en la primera organització del partit progressista a Barcelona que, a l'estiu de 1836, ja és capaç de presentar una candidatura molt definida ~~el nostre home farà una no gens despreciable fortuna en la compra-venda de béns desamortitzats,~~

id
700

Els progressistes.

Oliver, Torrents i Miralda, Borrell, el fabricant de Sallent Joan Vilaregut i l'advocat Jacint Felix Domenech són els polítics barcelonins més identificables en les línies del partit progressista que Mendizabal estructura a Madrid entre 1836 i 1840. Però per aquests mateixos anys sorgeix una fracció més radical, no tant burgesa, més o menys influenciada per Llinàs, Raül i el republicà Ramon Xaudaró. L'home més interessant és Rafael Degollada, un advocat que entre 1836 i 1836 pateix quatre persecucions i les successives deportacions; el mateix Degollada ens deixa entreveure les influències en la formació política:

'La persecución por sí sola no presupone criminalidad, mayormente siendo por opiniones políticas o religiosas; no envilece, no infama: honra no pocas veces al perseguido, como honraron a Fenelon, a Rousseau, a Lamennais, a Cabet y a vuestro mismo Jovellanos las que sufrieron; como honra a Porlier, Lacy, Riego, Torrijos, Xaudaró y otros la muerte que les condujo su amor a la libertad' (1).

De la generació de Degollada -nascuts cap el 1800- s'ha de citar als també advocats Pau Palachs i Ramon Ferrer i Garcés, tots ells homes que s'han format políticament a la Milícia a l'administració municipal abans de ser elegits diputats a Corts. I al costat d'aquests homes, compartint la mateixa formació política, hi ha un ^{grup} de joves -nascuts als voltants de 1810- entre els quals sobresurten els metges Pere Felip Monlau i Pere Mata i Fontanet, el químic Josep Oriol Ronquillo i el literat Magí Pers i Ramona. Mata és qui segueix una més sòlida carrera política, però Monlau és qui més es vincula amb els sentiments de la ciutat: la introducció del corrent higienista coincideix ^{amb} un moment bàsic en la definició del futur de la ciutat. Ronquillo és l'home pont entre Xaudaró i les noves generacions republicanes i Pers se l'ha

1.- R. DEGOLLADA; Memoria del abogado... en defensa de su honor ultrajado. Marsella, 1839, pp. 31-32.

de situar entre els precursors de la Renaixença.

Entre 1841 i 1843 hi ha el definitiu divorci entre la fracció burgesa i la fracció radical/populista. Les revoltes urbanes d'aquets anys evidencien la poca correspondència entre els líders radicals i l'acció popular, quedant aquells primers desfesats en la revolta de la Jamància a la tardor del 1843. A partir d'ara, la repressió acabarà de dispersar els nuclis radicals que, encara en el Bienni Progressista (1854-56) fruïran d'un momentani protagonisme polític. Abans, cap a principis dels anys cinquanta, Marià Borrell va aconseguir resucitar la fracció burgesa que, amb el suport d'homes com Pascual Madoz, Joan Vilaregut, Laureà Figuerola i Joan Prim, i mitjançant coalicions amb els candidats del Institut Industrial de Catalunya (IIC) o els demòcrates d'Estanislau Figueres, tornaran a animar les eleccions i reviure la popularitat dels progressistes entre els electors barcelonins.

La darrera etapa del partit progressista s'inicia cap a l'any 1858. Ara els animadors són Pacià Massades, Salvador Maluquer i Víctor Balaguer; la presència d'aquest darrer es indicativa de que els progressistes tornaven a preocupar-se per les qüestions nacionalistes que, veladament, en els anys quaranta havien mantingut homes com Llinàs, Monlau o Pers. En els anys seixanta els progressistes decideixen no intervenir en les eleccions de diputats a Corts ('retraimiento'), però es mantenen com a principal força política en les eleccions locals, tant en les de diputats provincials com a les municipals. El Sexenni Revolucionari (1868-74) representa el darrer triomf dels progressistes, que van apoyar decididament el pronunciament de la Gloriosa, però l' immediata introducció del sufragi universal minarà definitivament el seu futur com a partit polític. La competència dels republicans federals és molt forta i els obliga a ~~coalitzar-se~~ amb l'Unió Liberal i altres partits burgesos. D'aquestes coalicions apareixerà, a la Restauració, el partit liberal de Sagasta, en el qual trobarem a antics progressistes com Laureà Figuerola o Víctor Balaguer.

id tan

↓ coalitzen-se

destacar entre els precursores de la Renaixença (53).

LØ

Entre 1841 i 1843 hi ha el definitiu 'lavorci' entre la fracció burgesa i la fracció radical/populista. La primera es recuperarà a partir d'homes com Vilaregut, Domenech - que de seguida es passa als moderats governamentals-, Pascual Madoz i Joan Prim, però ara segueixen les consignes de la central a Madrid i es distancien de la base popular; de fet, els progressistes fan política burgesa i es recolzen en uns electors interessats en demostrar el rebuig a la política del govern. El corrent populista de Degollada té una revifada -nostàlgica- durant el Bienni Progressista, però ara ja són els republicans i demòcrates els que comencen a tenir suport entre les classes mitges barcelonines.

- Els moderats i els conservadors.

id 65

per als quals

La primera notícia dels moderats la tenim l'estiu de 1836, quan a les eleccions es presenta la candidatura 'Torremejía'. A partir d'aquesta candidatura trobem a Albert Baldrich, un dels nobles més influents en la ciutat, a diversos hisendats i a Ignasi Sanpots. En les properes candidatures de diputats, i sobretot, de senadors, van apareguent els membres de l'aristocràcia barcelonina ~~que, per ells,~~ la Dècada Ominosa ha estat una transició ideològica cap al liberalisme; el comte de Santa Coloma, el marquès de Lió, Josep Maria de Cabanes han mantingut fins el 1835 càrrecs municipals i a partir d'ara seran diputats, senadors i dignitats de l'administració local i provincial. Amb ells hem de relacionar els militars Josep M. de Gispert i Josep Manso de Juliol, els intel·lectuals Felix Torres d'Amat, Jaume Balmes, Joan Agell i Fel·lix Barba, i, a partir dels anys quaranta, a comerciants i industrials com Tomàs Coma i Miró. El partit dels hisendats, de l'aristocràcia, es va convertint gradualment en el partit de la burgesia.

Un moment clau pels moderats és el període 1837 a 1840 quan coincideixen, en la recent restaurada Universitat de Barcelona, amb homes com

Sanpons, Agell, Barba i les noves generacions: Francesc Permanyer, Joan Illas i Vidal i Manuel Duran i Bas; Ramon Martí d'Eixalà, nascut el 1807, és qui fa de pont entre la generació de Sanpons i els joves nascuts als voltants de 1820. La ideologia positivista, influenciada per la filosofia escocesa, evoluciona en R. Martí fins a elevar a categoria filosòfica el tòpic del seny català. Martí és junt a Balmes i Llorens i Barba els principals filòsofs catalans de l'època; tots tres comparteixen els orígens a la Universitat de Cervera i una profunda religiositat cristiana. Martí d'Eixalà es posa a l'oposició de les Corts Constituents de 1845 i, a partir d'aquest moment, evoluciona cap a una posició política que el distancia dels moderats governamentals. Aquesta actitud és parcialment compartida pels homes de l'Institut Industrial, però les tendències polítiques són encara pel 1850 i 1851 massa distants. Un moment important és el de 1853 quan es presenta per primer cop la candidatura 'conservadora catalana': Martí, Agell i Joan Güell i Ferrer.

Entre 1857 i 1858 es formalitza la unió entre el grup de Martí i els seus deixebles -Permanyer, Illas i Vidal, Manuel Duran i Bas- amb els industrials. Amb la Unió Liberal la burgesia barcelonina s'integra en un moviment polític conservador, força conscient de les diferències que la separen de la política de Madrid però, alhora, disposada a col·laborar amb el govern i a defensar els seus interessos materials. Amb la mort prematura de Martí d'Eixalà -tan sols tenia cinquanta anys- els conservadors catalans perden una figura decisiva en la seva definició ideològica. Tanmateix, una nova generació ja havia pres el relleu.

↑
↓
- Republicans, demòcrates i socialistes.

L'altra tendència política barcelonina en el període liberal és la republicana. És molt significatiu que la Junta d'emergència creada el 6 d'agost de 1835 ~~per~~ ^{per iniciativa de} el Marquès de Lió junt a Joan Antoni de Llinàs i a Ramon Xaudaró. Els primers nuclis republicans venen també de lluny i Xaudaró és sens dubte l'home més significatiu en la prehistòria de les tendències políti-

?

rd
les

reuniv

?

id 651

ques més esquerranes. Però Xaudaró no va deixar deixebles; va influenciar a homes com Degollada, Monlau o Ronquillo però, en canvi, és difícil de vincular-lo al grup empordanès d'Abdó Terrades i al nucli barceloní de Francesc de Paula Cuello, Josep Anselm Clavé, els germans Montaldo i Antoni Ribot i Fontserè: quan Xaudaró és executat el 1837, aquells encara són uns ^{adolescents} ~~menors~~, ja que han nascut en els anys vint. Tanmateix la llavor ha estat plantada i els republicans barcelonins tenen oportunitat d'experimentar l'acció directa en les revoltes de 1842 i 1843.

Al llarg de la propera dècada aquests joves arrauxats d'extracció social menestral, populars entre sectors de les classes mitges i obreres més conscientzades, tenen ocasió d'establir contacte amb una colla d'homes amb una sòlida base intel·lectual: Estanislau Figueres, Narcís Monturiol, Ildefons Cerdà, i especialment, Francesc Pi i Margall. Naturalment és un grup ideològicament obert: Clavé i Monturiol coincideixen en adoctrinar als obrers en el socialisme utòpic en uns moments de 'govern fort' i d'escasses possibilitats de maniobres polítiques; el 1851, quan enregistren el primer triomf polític, en ser elegits Figueres i Cerdà com a diputats per Barcelona, ja han introduït la definició de demòcrates.

Pi i Margall és l'home més important dels republicans barcelonins a partir de 1854 i la seva definició de 'republicanisme federal' és essencial en l'evolució d'aquest partit, que el 1868 ja és majoritari entre la societat barcelonina. Amb Pi i Margall les primeres i difuses manifestacions d'un nacionalisme polític popular, expressades per Joan Antoni de Llinàs l'any 1841, prendran una base molt més sòlida.

La revolució de setembre de 1868 ens assenyala la crisi del règim liberal, en la qual intervenen uns factors econòmics, socials i polítics. Políticament s'hi arriba amb un deficient aprenentatge ja que el sistema liberal ha estat incapaç d'aconseguir una veritable representativitat social -excepte en el

id. tes

cas de la burgesia conservadora- ni oferir la possibilitat d'alternatives de poder als partits polítics. En apareixer la possibilitat del sufragi universal masculí, la majoria dels electors són políticament analfabets. La Restauració i el retorn al sufragi censitari, a partir de 1877 obra unes noves perspectives al règim liberal; de fet, políticament s'ha de considerar el període com una rectificació i un apendix amb característiques diferents a la primera època liberal (1). Els partits polítics, desfasats en l'experiència del Sexenni Revolucionari, es reorganitzen amb els noms de 'conservadors' i 'liberals', dirigits respectivament per Canoves del Castillo i Sagasta, mentre els republicans es mantenen a l'expectativa. La política catalana d'aquesta època es caracteritza per l'atonia i per una certa fidelitat a les línies generals dels partits centrals, destacant-se Manuel Duran i Bas entre els conservadors i Víctor Balaguer entre els liberals. Tanmateix, el règim ja havia perdut credibilitat entre els electors.

1. 3.3.- Conclusions generals.

No es cap novetat afirmar que el sistema polític liberal espanyol va fracasar al ser incapaç de garantir una mínima estabilitat política que inclogues, per una banda, les condicions bàsiques de liberalitat i, per altre banda, una preparació dels ciutadans en l'experiència electoral per assumir les regles de la política democràtica. Per confirmar el fracàs del liberalisme a l'Estat espanyol ha estat suficient fer un balanç general de la legislació: les constitucions i les lleis electorals de tota mena van servir per desviar l'atenció dels legisladors, però van ser impotents al definir un sistema estable. Els polítics tampoc van col·laborar ja que van ser poc respectuosos amb la legislació.

1.- Seguim a Borja de RIQUER; "El conservadorisme polític català: del fracàs del moderantisme al desanys de la Restauració", a Recerques 11, Barcelona 1981, p. 68, que, al seu torn, cita a J. FONTANA; Cambio económico y Crisis política. Reflexiones sobre las causas de la Revolución de 1868, p. 141.

Les contradiccions del sistema liberal s'han comprovat en l'anàlisi dels districtes i, principalment, en l'evolució del cens electoral. Es poc serio restringir gradualment la representativitat popular en comptes d'anar extenent progressivament la possibilitat dels ciutadans a participar en els afers públics, com va succeir a diversos estats europeus. La resposta dels electors barcelonins va ser ben clara: desin^{ribir}~~ir~~-se de participar, excepte quan el valor del vot significava una censura a l'acció del govern central. En molts pocs casos -unicament en les consultes electorals del 1857 i del 1869- una participació elevada o superior al 40% del cens implicava un recolzament a l'acció governamental. Els errors acumulats al llarg del primer període liberal (1836-67), es reflexaran en la freda acollida dels ciutadans a les eleccions amb sufragi universal, introduït precipitadament per motius conturals; els electors no podran estar a l'alçada de les circumstàncies. I, més tard, la Restauració acabarà per ésser una caricatura de règim polític, tant en versió liberal com democràtica.

Tanmateix al llarg d'un segle d'experiència de la política liberal s'han definit unes tendències i partits polítics. El sistema afavoreix el bipartidisme però a Barcelona sempre s'ha comprovat que dins les tendències esquerranes hi ha varies fraccions que, a la llarga, esdevenen partits polítics organitzats. El bloc conservador acostuma a mantenir major unitat, malgrat constants canvis de denominació (moderats, conservadors, Unió Liberal...) que, sovint, reflexen una voluntat de diferenciar-se de la direcció central del partit a Madrid. Aquest bipartidisme imperfecte de la política barcelonina es diferencia de l'estructura de partits de la resta de l'Estat. Els conservadors catalans van mantenir unes postures assenyades que contrastaven amb el tancament ideològic dels seus homònims a en el Congrés. Per la seva banda, entre els progressistes surgeixen unes corrents radicals que s'han d'interpretar en el context local barceloní o català, i de les quals sorgirà un moviment demòcrata que permetrà la formació d'un sòlid partit republicà federal.

A nivell dels electors s'observa una actitud que es semblant tant entre els partidaris dels conservadors com dels progressistes i republicans: l'oposició a la política del govern. Una anàlisi detallada de cada consulta electoral amb una participació significativa ens revelaria que les candidatures apoyades pel govern mai van tenir èxit a Barcelona. Els electors, per sobre dels partidismes i assumint una actitud visceral, votaven contra el govern. Aquest fet ens demostra, per una banda, que dins les possibilitats i límits liberals les eleccions van ser netes o tant sols manipulades indirectament en el traçat dels districtes o en la major o menor concessió del dret a vot. No hem observat cap tujinada evident en cap dels districtes de la ciutat, cosa que contradiu el tópic del caciquisme; aquest era possible en districtes rurals amb pocs electors i escas control, però no a Barcelona.

L'actitud anti-governamental dels electors barcelonins és un tema que mereixeria un estudi en profunditat. Hi han motius clars per que aparegués i es mantingués; alguns de tipus econòmic, com el conegut debat entre proteccionistes i lliurecanvistes, però també n'hi ha altres de polítics com el desencís que provoca les rectificacions del sistema polític liberal. Tanmateix n'hi ha d'altres que afecten directament a la ciutat com a comunitat. Ens referim a la qüestió de les muralles, de la Ciutadella i de l'eixamplament de Barcelona; el tema ja va ser plantejat adequadament pels barcelonins a principis dels anys quaranta però va ser necessari esperar vint anys per que finalment fossin escoltades unes reivindicacions que broten espontàniament en cada lluita política, tant insurreccional com electoral. En moments determinats, els partits polítics van assumir plenament la contradicció centre-perifèria i van adoptar una política nacionalista. No ens referim a que es definís un programa polític catalanista -que no l'hem trobat- sino a unes actituds conjunturals que s'enmarquen en una política i unes actituds localistes. Per exemple, Llinàs i els radicals el 1841 quan inicien l'enderrocament de la Ciutadella, o Joan Güell i Ferrer i l'Institut Industrial entre 1850 i 1853 ^{en} fer de les diferències econòmiques amb el centre un programa polític,

Lnj

o, finalment, quan Victor Balaguer i els progressistes decideixen en els anys seixanta no participar en la política espanyola però sí en les eleccions municipals i provincials.

No hi ha una política catalanista però ja es poden observar uns primers brots de significació nacionalista que són generalitzats en tots els partits polítics i tendències. No cal insistir en el cas més clar que és el dels republicans federals que, certament, són els que van arribar a comptar amb un major recolzament popular. Aquestes actituds nacionalistes dels partits polítics s'han d'interpretar com un reflexe d'aquests electors que, quan es decidien a votar, mostraven clarament una mentalitat antigovernamental o, més concretament, anticoncentralista.

ANNEX.- Resultats de les eleccions de Diputats a Corts a la ciutat de Barcelona, 1810-1899.

S'ha reunit en aquest Annex els resultats de les eleccions de Diputats a Corts a la ciutat de Barcelona al llarg del segle dinou. Advertim que les dades de 1810 a 1867 són fruit d'una recerca de l'autor -realitzada mitjançant unes ajudes de la Fundació Jaume Bofill-, mentre que les dades de 1868 a 1899 provenen d'una recollida de Conxita Mir, publicades a A. BALCELLS, J.B. CULLA i C. MIR; Les eleccions generals a Catalunya de 1901 a 1923. Relació dels resultats electorals de 1869 a 1899. Publicacions de la Fundació J. Bofill, Estudis Electorals/4, Barcelona 1982. ^{Per a} aquest darrer període ens limitem a reproduir les dades a partir de l'informació recollida en l'esmentada publicació.

Presentació de les fonts.

Ha estat necessari fer un treball minuciós per recuperar aquestes dades. Hem partit del fons documental de l'Arxiu de la Diputació Provincial de Barcelona (ADPB) on es conserven les Actes manuscrites de les eleccions entre 1837-45 i 1854-56, tant a nivell de districtes de la província com, no tan sovint, les Actes dels escrutinis generals de vots. Naturalment es tracta de resultats provisionals, perquè els definitius necessiten l'aprovació de les Corts i s'acostumen a publicar, una mica més tard, al Boletín Oficial de la Província de Barcelona (BOPB). Així, un cop buidades les Actes dels districtes, una consulta al BOPB és imprescindible per conèixer els resultats definitius o, si més no, oficials; en aquestes fonts s'han pogut recuperar bona part dels resultats dels períodes 1846-53 i 1857-67, encara que en algun cas la informació no es completa.

El darrer pas de la recerca s'ha fet a Madrid, a l'Arxiu de les Corts Espanyoles (AC), on s'ha consultat els 'Expedientes de credenciales

de los diputados'; aquí es conserva el registre dels diputats, les Actes, correspondència referent a denúncies, etc. A partir de 1857 els 'Libros de registro de los diputados' també porten els resultats de les eleccions generals o parcials, però amb pocs detalls. Aquesta darrera tasca ha estat important per saber qui va ser nomenat diputat i conèixer el temps en que va exercir el càrrec a les Corts, ja que les renunciacions eren molt freqüents al llarg de tot el període. Quan no s'han trobat els resultats de les eleccions a l'ADPB o a l'AC s'ha recorregut a la premsa, cosa que ha estat poc necessària. Els periòdics de l'època són útils per localitzar els programes dels partits polítics, per conèixer com s'estructuren les candidatures i per copsar l'ambient pre-electoral, però la premsa és poc rigurosa en el moment de reproduir els resultats que, a més a més, sempre són provisionals; hem pogut apreciar-hi freqüents errors i inexactituds.

S'han seguit unes normes generals al confeccionar els quadres, malgrat que canvien de forma segons el sistema electoral en vigor. Era interessant de donar una relació completa de les candidatures, tant per les guanyadores com per les perdedores; això permetrà de conèixer l'evolució dels partits polítics i de disposar d'una informació més amplia dels polítics de l'època. Es distingeix sempre entre diputats electes -que són els que han obtingut més vots i que en els quadres queden separats dels altres candidats per un doble espai en blanc- dels diputats definitius que són aquells que han entregat l'Acta aprovada a les Corts; els candidats que finalment han pres l'escó de diputat s'han escrit en majúscules -per exemple, Ramón MARTI d'EIXALA-, per diferenciar-los dels restants candidats, en minúscules -per exemple, Pere Felip Monlau-.

Els quadres es completen amb una relació de les FONTS utilitzades, i per dos tipus de NOTES; unes, anunciades per un asterisc (* o *) donen les necessàries puntualitzacions sobre canvis en els treçats dels districtes o les raons que obliguen a fer una segona volta o eleccions parcials, mentre que les altres, numerades amb nombres aràbigs (1, 2, 3, ets.) fan referència a un o varis candidats. Les abreviatures ~~les~~ que es poden trobar en els quadres fan referència a la tendència política dels candidats o a la procedència de les fonts consultades; aquestes abreviatures són les següents:

- Mod. = moderats (candidatura Monàrquica-constitucional, 1836 a 1844).
Prog. = progressistes (candidatura del Progrés-legal, 1836-1844).
Dem. = demòcrites
Mod/Gov. = moderats pro-governamentals, a partir de 1846.
Cons. = conservadors, o mederats antireformistes i antigovernamentals, 1853-57).
U.L. = Unió Liberal
IIC = candidatura recolzada pel Institut Industrial de Catalunya, 1850-53.
ADPB = Arxiu de la Diputació Provincial de Barcelona.
BOPB = Boletín Oficial de la Provincia de Barcelona.
AC = Arxivo de las Cortes, Madrid.

Cada consulta electoral s'ha numerat, sense tenir en compte les variacions legislatives o forma del quadre; ~~per les segones voltes o eleccions parcials s'utilitza una lletra com a subdivisió de la convocatòria general~~ quan hi ha segones voltes afehim al número del quadre una lletra (a o b) per diferenciar les dues voltes.

QUADRE 1.- ELECCIONS DEL 25 DE FEBRER DE 1810.

La Junta del Principat de Catalunya es va reunir entre el 23 i 25 de febrer a Tarragona. La composaven 8 autoritats que presidien la Junta, i 48 electors que representaven als partits de: La Seu d'Urgell, Talam, Mataró, Manresa, Tortosa, Girona, Barcelona, Tarragona, Figueres, Lleida, Cervera, Vilafranca i La Vall d'Aran.

Diputats electes:

Josep Vidal(1)	Ecl./ Canonge de Lleida.
R. LLATZER DE DOU I BASSOLS	Ecl./ Cat. Universitat de Cervera.
JAUME CREUS	Ecl./ Canonge de la Seu d'Urgell.
Joan Desvallés (2)	Nob./ Marqués de Llupià.
FRANCESC MORROS	Ecl./ Rector d'Igualada.
ANTONI DE COMPANYY	P.L./ Historiador, filòleg.
Felip d'Amat i Cortada	Ecl./ Resident a Cervera.
RAMON UTGES	Ecl./ Cat. Universitat de Cervera.
FRANCECS DE PAPIOL	Prop./ Hisendat a Vilanova.
Domènec Codina (3)	
J.J. Milà de la Roca (4)	Com./ Banquer de Barcelona.
F. DE LA DUEÑA CISNEROS(5)	Ecl./ Bisba de la Seu d'Urgell.
Joan Gispert (6)	
Ramón Lladós	Prop./ a Talam
SILVESTRE HERRANDO (7)	Prop./ Hisendat a l'Estny
FELIP ANER DE ESTEVE (8)	Ecl.
J.A. DE CASTELLARNAU	Noble

Suplents:

JOAN DE BALLE	P.L./ Advocat.
FELIX AYTÉS	Ecl./ Capellà d'Aramunt
Salvador Vinyals (9)	Fab. a Terrassa
JOAN BAPTISTA SERRES	
JOAN DE SUELVES I MONTSERRAT	Noble/ Marqués de Tamarit

Fonts: AC; Expedientes de credenciales de los Diputados, Lligall 1, Exp. 8. Hi ha una còpia impresa de l'Acta electoral, amb la firma del secretari i l'acceptació a Cadiz el dia 18 de setembre de 1810.

Notes:

1.- No va anar a les Corts de Cádiz, sembla que es trobava presoner dels francesos o en la zona ocupada.

2.- El Marquès de Llúpia tenia 70 anys i va al·legar que el viatge fins a Cádiz era massa cansat per la seva edat.

3.- Domènec Codina es trobava presoner dels francesos.

4.- Milà de la Roca renuncia però no al·lega cap motiu en especial.

5.- El Bisbe de la Seu d'Urgell té problemes en l'aprovació de la seva Acta, malgrat ser acceptada en un principi, ja que no era natural del principat.

6.- Joan Gispert no es trobava bé de salut; va morir el 23 de juliol de 1810.

7.- S. Herrando renuncia un cop ser aprovada la seva Acta. Es pot tractar d'un cas similar a l'exposat en la nota 5.

8.- Felip Aner va morir a Cádiz a principis d'octubre de 1812.

9.- Salvador Vinyals renuncia perquè l'ocupa la fàbrica de Terrassa on treballen 300 obrers.

QUADRE 2.- ELECCIONS DEL 20 DE MAIG DE 1813.

La Junta del Principat de Catalunya es va reunir el dia 20 de maig de 1813 a Manresa. Els seus membres sumven en total de 34 a 35 electors, però desconeixem als partits judicials als que representaven.

Diputats electes:

ANDREU OLLER

P.L./ Adv. Membre del Tribunal
Suprem de Justícia.

Josep Lloser (1)

Ecl./ Ardiaca de Sta. M. del Mar,
Barcelona.

Ignasi Miquel de Sellés

Ecl./ Canonge de Tarragona

Bonaventura Marés

~~P.L./ Adv.~~

Josep Anglasell

Fun.

Joaquim Rey

Ecl./ Rector de Sallent

Mariano Ros

~~Fun.~~

Benet Plandolit

Manuel Losada

Jaume Calvo

Josep Navàs

GAIETA MARIMON

Mil./ Mariscal de Camp

Suplents:

Joan Macià

Ecl./ Ardiaca de Solsona

Manuel Barba

Joan Aguiló

Joan Amat

Mentre els diputats electes arribaven a Cadiz - el viatge ~~potia~~
~~ser~~ molt llarg.-, els diputats elegits en les derrerres eleccions els van substituïr. Finalment tant sols van comparèixer a Cadiz A. Oller i G. Marimón.

TE Els substituïts foren ^{els} següents: ~~personatges~~

FELIX AYTÉS	Ecl.
R. LLATGER DE DOU I DE BASSOLS	Ecl.
FRANCESC CALVET	
JOSEP VEGA DE SETMANAT	Noble
JOSEP DE ESPIGA I GADEA	Ecl.
IGNASI GAYLA	
RAMON UTGES	Ecl.
JAUME CREUS	Ecl.
JOAN BAPTISTA SERRES	

Fonts: AC.; Expedientes de Credenciales de los Diputados, Llig.4 Exp.8.

Notes:

1.- Desconeixem el motiu pel qual la majoria de diputats electes no van presentar-se a Cádiz. Per altre costat, cal remarcar que la legislatura de 1813-1814 fou molt breu.

QUADRE 3.- ELECCIONS DEL 22 DE MAIG DE 1820.

La Junta electoral del Principat es va reunir a la ciutat de Barcelona. La formaven 35 electors que representaven els partits de Barcelona, Tarragona, Girona, Mataró, Tortosa, Lleida, Cervera, Manresa, Vic, Figueres, Vilafranca, Puigcerdà i Talaró. El President de la Junta era el brigadier Josep Castellar i de Lladó, " Jefe polític de Catalunya".

Diputats electes:

JOSEP DE ESPIGA I GADEA	Ecl.
Ferran Navarro (1)	
JOAQUIM REY	Fun./ Regent de l'Audiencia
GUILLERM OLIVER	Com.
Josep Costa i Galí (2)	P.L./ Advocat
JOAN DE BALLE	P.L./ Advocat
GINES QUINTANA	P.L./ Advocat
MAGI DE COROMINAS	Com.
FRANCESC SERRALLARCH	
ESTEVE DESPRAT	P.L./ Metge
FELIX JANER	P.L./ Catedratic de Medicina i Cirugia
ANTONI PUIGBLANCH	P.L./ Historiador, filòleg

Suplents:

AGUSTI TORRES	Ecl./ Canonge de Vic
JOAQUIM MENSA	
Albert Baldrich	Noble
Joaquim Busquets	

Fonts: AC.; Exp. de Credenciales de los Diputados, Llig.6, Exp.9. Hi ha copia manuscrita de les Actes de les eleccions.

Notes: 1.- Desconeixem el motiu que va fer renunciar a Navarro del carrec de diputat.

2.- Josep Costa i Galí no va renunciar fins el 30 d'octubre de 1820, però no va presentar la seva Acta de Diputat al Congrés. La renúncia es deu a motius de salut.

QUADRE 4.- ELECCIONS DEL 3 DE DESEMBRE DE 1821.

La Junta electoral del Principat de Catalunya es va reunir a Manresa. La formaven 35 electors que representaven a Barcelona, Tarragona, Girona, Mataró, Tortosa, Lleida, Cervera, Manresa, Vic, Figueres, Vilafranca, Talarn, Granollers, Balaguer, Berga, Falset, Igualada, Terrassa, Solsona, La Seu d'Urgell, La Bisbal, Montblanc, Olot, Reus, i Santa Coloma de Farnes. El president era el "Jefe politic" de Catalunya, Antoni Ramón Zanco del Valle.

Diputats electes:

JOSEP GRASES
MIQUEL LLUIS DE SEPTIEN
PERE SURRA I RULL

RAMON ADAM
HEMETERI DE MARTI
RAMON SALVATO
MAGI TORNER
FRANCESC ROSSET I BABI
JOSEP MELCIOR PRAT

MARIA RUBINAT
JOSEP BAGUES I OLIVA
RAMON BUSANYA

Mil/ Coronel
Prop/ Hisendat a Horta
Com./ a Barcelona i alcalde de Madrid
Fun.
Ecl/ Capella a Gurb
P.L/ Advocat
Fab. a Mataró
Com. a Barcelona
P.L/ Metge. Redactor del diari de les Corts.
P.L/ Advocat i Hisendat
P.L/ Advocat i Hisendat
Prop/ Hisendat a Moià

Suplents:

Bartolome Amat
Ferran Borja i Tarrius
Josep Elias
Mateu Estany

Mil/ Tinent Coronel
Fun. Director del Credit Públic
P.L/ Fiscal del Jutjat de Barcelona
Com. i Hisendat.

Fon ts: AC.; de Credenciales de los Diputados, Llig.8, Exp.4 .Hi ha copia manuscrita de les Actes electorals.

AC. Registro de los Diputados nombrados para las Cortes de 1822 y 1823.

QUADRE 5.- ELECCIONS DEL JUNY DE 1834.

Procuradors per la província de Barcelona. 15

Diputats electes:

Ramon de Siscar (1)	Noble
HONORAT DE PUIG	Prop/ Hisendat
JOAQUIM DE PALAUDARIES	P.L/ Advocat
Josep Plandolit (2)	Com.
RAMON LLANO DE CHAVARRI	Fab. i propietari
Pau Torrens i Miralda(3)	Com.

Sustitus:

IGNASI SAMPONTS I BARBA	P.L/ Advocat
ANTONI BARATA	P.L/ Advocat

Fon ts: AC. ; Exps. de Credenciales de los Diputados, Llig. 10, Exp.7.
AC. ; Registro de los Procuradores a las Cortes de 1834.

Notes:

1.- Ramón de Siscar també va ser elegit a Lleida, que és l'Acta que escolleix, i a Tarragona on el substituirà Guiller m Oliver. Ignasi Samponts es releva a Barcelona en eleccions parcials fetes el 19 de juliol de 1834.

2.- Josep Plandolit renuncia per una malaltia que ja l'havia obligat a deixar el seu establiment de comerç a Barcelona en mans del seu fill primogenit.

3.- Pau Torrens i Miralda va treure la mateixa votació que el fabricant barceloní Josep Bonaplata, però la Junta es decanta finalment per el primer.
Veure J. Carrera Pujal; Historia política de Catalunya en el sigloXIX.Vol:III pag.19.

QUADRE 6.- ELECCIONS DEL 27 DE FEBRER DE 1836.

Procuradors per la província de Barcelona. La Junta electoral es va reunir el 26 i 27 de febrer a Barcelona, sota la presidència del Governador civil de la província Josep Melcior Part. La formaven 27 membres, dels quals tan sols van assistir 25, perquè els dos electors de Berga no van poder desplaçar-se degut a les dificultats del viatge. Els electors representaven, a Barcelona (7 electors), Mataró, Terrasa, Manresa, Sant Feliu de Llobregat, Vic, Arenys de Mar, Vilafranca, Igualada i Granollers (dos electors a cada districte).

Diputats electes:

Juan de Alvarez y Mendizabal(1)	Fun. cap del govern
RAMON BUSANYA	Prop./ Hisendat
PAU TORRENS I MIRALDA	Com.
JOAN CAMPS I CAMPS	P.L/ Catedratic de Quimica
FELIX RIBAS I SOLA	P.L/ Arquitecte
JOSEP ROVIRALTA	P.L/ Metge

Sustitut:

LLUCIA FOLCHS

Fonts: AC. ; de Credenciales de Diputados, Llig. 13, Exp.17.

AC. ; Registro de los SS. Procuradores que compusieron el Estamento de este nombre..., legislatura del 22 de marzo al 23 de mayo.

Notes:

1.- Mendizabal va sortir elegit a moltes províncies de l'Estat, va optar per la de Madrid. Llucià Folchs el va substituir però no va tenir temps de jurar el càrrec a les Corts doncs la legislatura va ser molt breu.

QUADRE 7.- ELECCIONS DEL AGOST DE 1836.

Resultats provisionals a la ciutat de Barcelona.

Cens electoral	1427
Votants	1076
Participació en %	75,4

Candidats	Categories socio-prof.	Tendència política	Votacions
C.A. de Luzurriaga	Fun.	Prog.	993
L. Serra	Com.	Prog.	923
F. Ribas i Solà	P.L./Arqui.	Prog.	887
J. Camps i Camps	P.L./Cat.	Prog.	862
L. Folch	P.L./Advo.	Prog.	861
A. Seoane	Mil.	(Prog.)	845
J. Roviralta	P.L./Met.	Prog.	844
P. Torrens i Miralda	Com.	Prog.	838
J. Landero y Corchado	-	Prog.	802
A. Baldrich	Noble	Mod.	198
P.Galfí	Fab.	Mod.	189
M. Gutierrez	Mil.	Mod.	163
J.C. de Abad	-	Mod.	141
P.Pujals	-	Mod.	130
B. Amat	Mil.	Mod.	127
P.Moret	Com	Mod.	113
I. Samponts	P.L./Adv.	Mod.	54
R. de Macià i Llopart	-	Mod.	20

Fon ts : Diario de Barcelona, 6 d'agost de 1836.

Es tracta de les primeres eleccions directes fetes a l'Estat espanyol, però no es van poder acabar de disputar ja que pocs dies després es produeix l'aixacament de La Granja que obligà a la Regent M. Cristina a firmar la Constitució de 1812.

Així no es coneixen els resultats oficials de les eleccions. Només hem trobat aquest recull per la ciutat de Barcelona que té interès per la composició de les candidatures dels partits, encara que aquests no existien de fet.

QUADRE 8.- ELECCIONS DEL 3 D'OCTUBRE DE 1836.

Diputats a Corts Constituyents per la província de Barcelona.

La Junta electoral es reuneix el 3 d'octubre a Barcelona, sota la presidència del "Jefe polític" Juan López Ochoa. La formaven 27 electors: 8 per Barcelona, 2 per Arenys de Mar, Berga, Sant Feliu de Llobregat, Manresa, Terrassa, Vic, Vilafranca i Igualada, i un per Granollers.

Diputats electes:

PAU TORRENS I MIRALDA	Com.
JOSEP ROVIRALTA	P.L/ Metge
FELIX RIBAS I SOLA	P.L/ Arquitecte
RAMON SALVATO	P.L/ Advocat
<i>en minúscules</i> JOSEP FRANCESC PEDRALBES(1)	P.L/ Metge
DOMENEC M. VILA	P.L/ Advocat
JACINT FELIX DOMENECH	P.L/ Advocat
MANUEL TORRENS I SERRAMALERA	Mil/ Tinent Coronel
Antoni Puigblanch (2)	P.L/ Historiador, filòleg.

Suplents:

JOSEP FELIU I MIRALLES	P.L/ Advocat
JOSEP SANTAMARIA	Com.
JOSEP SOLER I ESPALTER	P.L/ Advocat

Fon ts: AC.; Exps. de Credenciales de los Diputados. Llig. 13, Exp. 17.

Hi ha còpia manuscrita de les Actes electorals.

Notes:

1.- J.F. Pedralbes renuncia .Viu a La Corunya i es troba molt malanet de salut.

2.- A. Puigblanch resideix a Londres i, en la carta renuncia, informa que no té intenció de tornar al seu país en part per ser ja d'edat avançada.

QUADRE 9.-

ELECCIONS DEL 8, 9, 10, 11 i 12 D'OCTUBRE DE 1.837

<u>Districtes</u>	<u>Gens Electoral</u>	<u>votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
I	1.211	595	49,1	50,9
II	520	209	40,2	59,8
III	820	434	52,9	47,1
IV	1.241	598	48,2	51,8
V	576	279	48,4	51,6
TOTAL BARCELONA	4.368	2.115	48,4	51,6

<u>CANDIDATURES</u>	<u>Vots totals</u>	<u>Votació mitjana</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens electoral</u>
---------------------	--------------------	------------------------	------------------	-------------------------

MODERATS

J. REY	1.169	1.141,3	54,0	26,1
A. BALDRICH	1.150			
L. Serra ¹	1.156			
J.A. FLAQUER	1.157			
C. de MARTI	1.140			
J. Carbonell ²	1.142			
L. ALMIRALL	1.154			
J.M. de GISPERT	1.112			
P. GALI	1.171			
P. MORET	1.153			
R. SALVATO	1.151			
R. de Sacardí	1.122			
R. Llauder Freixes	1.095			
C.A. de Luzurriaga	1.106			

PROGRESSITES

A. Yañez	947	898,4	42,5	20,6
J. Roviralta	927			
M. Mateu	876			
R. Ferrer i Garcés	920			
D.M. Vila	915			
J. Alcoriza	914			
A. Viadera	908			
J. F. Domenech	906			
J. Tayà i Cuyàs	895			
J. Esteve i Claramunt	887			
J. Jaumar	875			
I. Parera i Oms	874			
M. Pers.	872			
P.F. Monlau	861			

~~els districtes de Badalona y Gràcia s'han inclòs en els de Sant Andreu del Palomar i Sant Feliu de Llobregat.~~

FONTS : ADPB. ; Lligall 152: Actes originals manuscrites dels districtes electorals.

BOPB, n° 133, 7 de novembre de 1837

AC., Libros de registro de los Diputados, leg. 1837-1839

H-65

QUADRE 10.-

ELECCIONS DEL 25, 26, 27 i 28 DE JULIOL DE 1.839

<u>Districtes</u>	<u>Cens Electoral</u>	<u>votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
I	1.494	744	49,8	50,2
II	780	382	49,0	51,0
III	894	469	52,5	47,5
IV	1.790	902	52,8	47,2
V	855	406	47,5	52,5
TOTAL BARCELONA	5.732	2.903	50,6	49,4

<u>CANDIDATURES</u>	<u>Vots totals</u>	<u>Votació mitjana</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens electoral</u>
PROGRESSISTES				
P. TORRENS I MIRALDA	1.205	1.160,1	40,0	20,2
A. Argüelles ¹	1.186			
G. Oliver ²	1.166			
G. CASTELLS ³	1.172			
A. Viadera ⁴	1.166			
L. Roviralta ⁵	1.176			
J. F. CAMPUZANO	1.158			
D. M. VILA	1.155			
M. Pers ⁵	1.158			
R. FERRER I GARCÉS	1.144			
J. TAYA I CUYAS	1.145			
A. YAÑEZ	1.205			
M. MATEU	1.085			
M. TORRENS SERRAMALERA	1.120			
MODERATS				
P. Galf	1.755	1.669,1	57,5	29,1
I. Santpons	1.731			
P. Moret	1.709			
J.M. de Gisbert	1.714			
J. Rey	1.714			
C. de Martí	1.710			
F. Perpinya	1.702			
J. Almirall	1.711			
J. Cabanyes	1.700			
R. de Bacardi	1.598			
M. de Foxà	1.691			
J. Torelló	1.692			
F. Coll i Jover	1.627			
Barò de Meer	1.314			

FONTS : ADPØ. . ; Lligall 152: Actes originals manuscrites dels districtes electorals.

BOPØ. . , nº 104, 27 d'agost de 1839

AC.; Libros de registro de los diputados. Leg. 1839.

Notes:

- 1.- Agustín Argüelles va optar per l'acta de Madrid, renunciant a la de Barcelona.
- 2.- Guillem Oliver va morir el agost de 1839, sense tenir temps d'ocupar el escó de diputat.
- 3.- Gabriel Castells, al igual que Ramón Ferrer i Garcés, Jaume Taya i Cuyas, Agustí Yañez, Manuel Mateu i Manuel Torrens i Serramalera no van tenir temps de jurar el càrrec, malgrat que ja se'ls havia acceptat com diputats, ja que la

H-66

QUADRE 11.-

ELECCIONS DEL 21, 22, 23, 24 i 25 DE GENER DE 1.840

<u>Districtes*</u>	<u>Cens Electoral</u>	<u>votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
I	957	754	78,8	21,2
II	658	529	80,4	19,6
III	757	596	78,7	21,3
IV	1.078	852	78,0	22,0
V	727	558	76,7	23,3
VI	695	315	45,3	54,7
TOTAL BARCELONA	4.872	3.605	74,0	26,0

<u>CANDIDATURES</u>	<u>Vots totals</u>	<u>Votació mitjana</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens electoral</u>
<u>MODERATS</u>				
B. ESPARTERO ¹	3.454	}	2.678,8	74,3
F. JANER ¹	2.639			
T. COMA I MIRO	2.628			
A. BARATA	2.636			
F.M. DE MESINA	2.620			
M. CATARINEU	2.609			
J. Agell ²	2.619			
F. BARBA	2.616			
F. PERPINYA	2.606			
F. COLL I JOVES ¹	2.614			
S. Soler i Ribas	2.629			
J. Sofarull i Carbonell	2.620			
R. de Siscar	2.632			
A. Xuriquer	2.581			
<u>PROGRESSISTES</u>				
P. Torrens i Miralda	952	}	939,3	26,1
M. Mayora	992			
G. Castells	991			
D. M. Vila	934			
M. Pers	934			
J. Jaumar	927			
M. Mateu	924			
G. Alvarez	922			
P.F. Monlau	929			
J. F. Campuzano	931			
J.A. de Llinas	921			
J. Busquets	920			
A. Vidal Balaguer	934			

*Els electors del districte de Sant Andreu del Palomar es van agregar als districtes 4art. i 5è. de Barcelona, on hi ha també el districte 6è com a efímera novetat.

FONTS : ADPÇ. . . ; Lligall 157: Actes originals manus. dels districtes electorals i Acta del escrutini general, el 31 de gener 1840
BOPÇ. , n.º extraordinari del 25 i 27 de febrer de 1840

QUADRE 12.-

ELECCIONS DEL 1, 2, 3, 4 i 5 DE FEBRER 1.841

<u>Districtes</u>	<u>Cens Electoral</u>	<u>votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
I	1.035	267	25,8	74,2
II	708	159	22,0	78,0
III	723	177	24,5	75,5
IV	1.552	288	18,6	81,4
V	818	240	29,3	70,7
TOTAL BARCELONA	4.836	1.131	23,4	76,6

<u>CANDIDATURES</u>	<u>Vots totals</u>	<u>Votació mitjana</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens electoral</u>
<u>PROGRESSISTES</u>				
J. Roviralta ¹	1.093	}	898,2	79,4
J. LACAYO ²	1.072			
J. Ricart ¹	1.067			
G. ALVAREZ ³	1.049			
D.M. VILA ⁴	1.119			
M. MAYORA ⁵	836			
J.M. López ⁶	1.116			
P. PELACHS	891			
J. Badia ¹	825			
F. Subirà ¹	871			
A. VIDAL	841			
J. JUMAR	847			
J. VILAREGUT	1.094			
P. Mata	304			
J.F. Campuzano	448			

FONTS : ADPB. ...; Lligall 121: Actes originals muniç. dels districtes electorals i Acta del escrutini general.

AC.; Libros de registro de los Diputados, Leg. 1841-1842

Notes:

- 1.- J. Roviralta, J. Ricart, J. Badia i F. Subirà renuncien per diferències amb la política de l'ala més radical del Partit Progressista. En el cas de J. Ricart, al·lega oficialment que la 'Clase de Propietarios y Labradores' li ha demanat que seguís treballant amb institucions dependents de dit estament (AC., Exps. de Credenciales, Llig. 20, Exp. 17).
- 2.- Es va morir el 14 d'octubre de 1842.
- 3.- Se'l declara subjecta a reelecció.
- 4.- Renuncia. Pot ser el mateix motiu que la nota 1.
- 5.- M. Mayora i J. Jaumar renuncien el novembre de 1842, amb motiu del bombardeig de Barcelona per Espartero.
- 6.- Opta per l'Acta de Valencia.

QUADRE 13.-

ELECCIONS DEL 27 i 28 DE FEBRER I 1, 2 i 3 DE MARÇ DE 1.843 (1ª VOLTA)*

<u>Districtes</u>	<u>Cens Electoral</u>	<u>votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
I	1.040	466	44,8	55,2
II	728	335	46,0	54,0
III	735	339	46,1	53,9
IV	1.634	738	45,2	54,8
V	819	313	38,2	61,8
TOTAL BARCELONA	4.926	2.191	44,8	55,2

<u>CANDIDATURES</u>	<u>vots totals</u>	<u>votació mitjana</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens electoral</u>
---------------------	--------------------	------------------------	------------------	-------------------------

MODERATS

F. Vinyas ¹	1.922	}	1.646,0	75,1	33,4
P. Torrens i Miralda ¹	520				
J. Agell ¹	1.825				
J. BADIA	1.644				
E. Sayró	1.754				
Marques de Miraflores	1.768				
J. Bertran i Ros	1.751				
O. Ruiz de la Vaga	1.703				
J. Martí i Andreu	1.718				
J. M. Gispert	1.732				
J. Casadesus	1.718				
J. Manso i Juliol	1.717				
J. Rodríguez	1.654				
E. Martínez de la Rosa	1.618				

PROGRESSISTES

F. Vinyas	1.922	}	567,4	25,9	11,5
P. Torrens i Miralda	520				
J. BADIA	1.644				
P. Mata	374				
J.M. López	390				
J. Ventosa	358				
V. Sistemes	339				
J. Prim	484				
J. Alcoriza	380				
J. Dechs	277				
J. Romeu	347				
P. Palachs	349				
J. Fabrés	236				
J. Ferrer i Roca	324				

a)
QUADRE 13

ELECCIONS DEL 24, 25, 26, 27 i 28 DE MARÇ DE 1.843 (2ª VOLTA)

<u>Districtes</u>	<u>Cens Electoral</u>	<u>votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
I	1.040	480	46,1	53,9
II	728	336	46,2	53,8
III	735	318	43,3	56,7
IV	1.634	668	40,9	59,1
V	819	357	41,9	58,1
TOTAL BARCELONA	4.926	2.159	43,3	56,7

CANDIDATURES

	<u>vots totals</u>	<u>votació mitjana</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens electoral</u>
--	--------------------	------------------------	------------------	-------------------------

PROGRESSISTES

PERE MATA	680	}	636,2	29,5	12,9
J. VALAREGUT	618				
J. Prim ²	706				
J. VENTOSA	616				
J.M. LOPEZ	662				
J. ROMEU ³	613				
L. MILANS DEL BOSCH	600				
P. PALACHS	595				

MODERATS

E. SAYRO ³	1.515	}	1.494,7	69,2	30,3
Marques de Miraflores	1.514				
J. Bertran i Ros	1.508				
F. Martinez de la Rosa	1.503				
J. Casadesus	1.479				
D. Ruiz de la Vega	1.495				
J. M. Gispert	1.496				
J. Manso i Juliol	1.448				

FONTS : ADP³. ; Lligall 124: Actes originals manusc. dels districtes electorals i Acta del escrutini general.

Suplement al BOP³. . ., nº 41, 4 d'abril de 1843

AC.; Libros de registro de los diputados, Leg. abril-maig de 1843

Notes:

*Només quatre candidats van tenir votacions superiors a la majoria absoluta, que era de 3.984 vots (la meitat més un).

1.- Francesc Vinyas, Pau Torrens i Miralda i Joan Agell van renunciar a l'escó. Desconeixem els motius.

2.- Joan Prim va renunciar a l'Acta de Barcelona, ja que també va sortir elegit per Tarragona.

3.- Joan Romeu i Esteve Sayró no van jurar el càrrec al Congrés, malgrat ser acceptades les seves respectives Actes.

QUADRE 14.-

ELECCIONS DEL 5, 6, 7, 8 i 8 DE DESEMBRE 1843

<u>Districtes</u>	<u>Cens Electoral</u>	<u>votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
I	399	193	27,2	72,8
II	524	195	37,2	62,8
III	440	206	46,8	53,2
IV	1.321	526	42,9	57,1
V	649	153	23,6	76,4
TOTAL BARCELONA	3.633	1.314	36,2	63,8

<u>CANDIDATURES</u>	<u>vots totals</u>	<u>votació mitjana</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens electoral</u>
<u>MODERATS</u>				
A. Satorras ¹	1.235	}	1.160,7	88,3
E. Sayró	1.239			
C. Llauder	1.226			
A. Alcalá Galiano	1.219			
J. de la Pezuela	1.251			
R. Martí d'Eixalà	1.245			
J.M. Cà Gispert	1.239			
F. Perpinya	1.222			
L. Pinzon	977			
R. de Bacardí	1.159			
R. de Santillán	922			
J. Prat i Miralles	1.171			
Marques de Miraflores	984			

~~Fonts: A.D.P. B. . . ; Lligall 125: Actes originals manusc. dels districtes electorals i Acta de l'escrutini general.~~
 AC.; Libros de registro de los Diputados. Leg. octubre-diciembre de 1843

Notes:

1.- Els diputats electes de Barcelona no van tenir temps de presentar les seves Actes el Congrés perquè les sessions es van suspendre el 27 de desembre de 1843. A Barcelona les eleccions es van celebrar més tard que a la resta de l'Estat espanyol a causa de la situació política.

QUADRE 15.-

ELECCIONS DEL 3, 4, 5, 6

<u>Districtes</u>	<u>Vots</u>
I	
II	
III	
IV	
V	
TOTAL BARCELONA	

CANDIDATURES

MODERATS

E. PERPINYA¹
 E. SAYRO
 R. M. NARVAEZ² - *renunciava*
 R. MARTI D'EIXALA
 C. LLAUDER³
 J.M. GISPERT⁴
 L. PINZON
 G. GIRONELLA
 J. VALLES

 J. MANSO I JULIOL
 R. de Sacardi
 J. Castells
 C. Mas i Abat
 P. Galf
 F. J. de Burgos

FONTS : ADP8. ...; Llibre
 BOP8. ... n° 118,
 ni general.
 AC.; Libros de ...

Notes:

- 1.- Francesc Perpinya renunciava a ell i a J.M. Gispert- que també i el ex-capità general del Principat Meer renunciava poc després al ser nomenat senador.
- 2.- El general R. M. De Narvaez renunciava a ell i a J.M. Gispert- que també i el ex-capità general del Principat Meer renunciava poc després al ser nomenat senador.
- 3.- Carles Llauder renunciava a ell i a J.M. Gispert- que també i el ex-capità general del Principat Meer renunciava poc després al ser nomenat senador.
- 4.- El gener de 1845 J.M. de Gispert renunciava a ell i a J.M. Gispert- que també i el ex-capità general del Principat Meer renunciava poc després al ser nomenat senador.

QUADRE 15.-

ELECCIONS DEL 3, 4, 5, 6 i 7 DE SETEMBRE DE 1844

<u>Districtes</u>	<u>Gans electorals</u>	<u>Votants</u>
I	833	213
II	832	113
III	813	163
IV	1,321	362
V	649	242
TOTAL BARCELONA	3,955	1,139

CANDIDATURES

MODERATS

<u>CANDIDATURES</u>	<u>Vots totals</u>	<u>Vots totals</u>
E. PERPINYA ¹	932	}
E. SAYRO	933	
R. M. NARVAEZ ² - <i>renunciava</i>	933	
R. MARTI D'EIXALA	923	
C. LLAUDER ³	923	
J.M. GISPERT ⁴	951	
L. PINZON	808	
G. GIRONELLA	739	
J. VALLES	859	
J. MANSO I JULIOL	500	
R. de Sacardi	379	
J. Castells	331	
C. Mas i Abat	184	
P. Galf	233	
F. J. de Burgos	320	

FONTS : ADP8. ...; Llibre 132; Actes originals del
 BOP8. ... n° 118, 28 de setembre de 1844,
 ni general,
 AC.; Libros de registre de los Diputados.

Notes:

- 1.- Francesc Perpinya renunciava el 29 de setembre de 1844. El secretari a ell i a J.M. Gispert- que també renunciava poc després al ser nomenat senador.
- 2.- El general R. M. De Narvaez renunciava a ell i a J.M. Gispert- que també i el ex-capità general del Principat Meer renunciava poc després al ser nomenat senador.
- 3.- Carles Llauder renunciava a ell i a J.M. Gispert- que també i el ex-capità general del Principat Meer renunciava poc després al ser nomenat senador.
- 4.- El gener de 1845 J.M. de Gispert renunciava a ell i a J.M. Gispert- que també i el ex-capità general del Principat Meer renunciava poc després al ser nomenat senador.

QUADRE 16.-

ELECCIONS DEL 6 I 7 DE DESEMBRE DE 1846

<u>Districtes</u>	<u>Cens Electoral</u>	<u>Votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
LLOTJA	1.177	139	11,8	88,2
SANT PERE	500	104	20,8	79,2
UNIVERSITAT	954	138	14,5	85,5
SANT PAU	797	144	18,1	81,9
TOTAL BARCELONA	3.428	525	15,3	84,7

CANDIDATURES

<u>Districtes</u>	<u>CANDIDATS</u>	<u>Tendència política</u>	<u>nº vots</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens electoral</u>
LLOTJA	R. MARESCH I ROS ¹	Mod./Gov.	59	42,4	5,0
	J. Güell i Ferrer	Mod.	63	45,3	5,3
SANT PERE	T. ILLA I BALAGUER	Mod.	68	65,4	13,6
	F. M. de Messina	Mod./Gov.	21	20,2	4,2
UNIVERSITAT	J.M. PLANAS I COMPTE ¹	Mod./GOV.	47	34,1	4,9
	S. Anton Pascual	Mod.	50	36,2	5,2
SANT PAU	J. de la Peña i Aguayo ²	Mod./Gov.	106	73,6	13,3
	E. de Janer i Gonima	Mod.	14	9,7	1,8

FONTS : BOP_B: ..., nº 292 a 299, desembre de 1846

AC.; Exps. de Credenciales de los Diputados, Llig. 25, Exp. 5.

- NOTES: 1.- En els districtes de Llotja i de l'Universitat és va tenir de disputar una segona volta, al no reunir cap dels candidats la majoria absoluta dels vots en la primera volta; es van imposar finalment els candidats governamentals Ramón Maresch i Joan Manuel Planes, en votacions molt igualades.
- 2.- J. de la Peña renuncia a l'escó de Barcelona perquè també va sortir elegit en el districte de Cabra, província de Sevilla; el 17 de maig de 1847 es fan eleccions parcials per cobrir l'escó d'aquest districte, que s'otorga, sense oposició, al coronel Fèlix M. de MESSINA.

QUADRE 17.-

ELECCIONS DEL 31 D'AGOST I 1 DE SETEMBRE DE 1.850

<u>Districtes</u>	<u>Cens Electoral</u>	<u>Votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
LLOTJA	1.348	292	21,7	78,3
SANT PERE	683	86	12,6	87,4
UNIVERSITAT	845	251	29,7	70,3
SANT PAU	882	150	17,0	83,0
TOTAL BARCELONA	3.758	779	20,7	79,3

CANDIDATURES

<u>Districtes</u>	<u>CANDIDATS</u>	<u>Tendència política</u>	<u>nº vots</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens electoral</u>
LLOTJA	S. ANTON PASCUAL ¹	Mod./IIC	107	12,1	7,9
	R. Anglasell	Mod./Gov.	108	12,2	8,0
SANT PERE	T. ILLA I BALLAGUER	Mod./IIC	81	94,2	11,9
	F. Permanyer	Mod./Gov.	2	2,3	0,3
UNIVERSITAT	J.F. DOMENECH ¹	Prog./IIC	118	47,0	14,0
	F. Romà	Mod./Gov.	110	43,8	13,0
SANT PAU	P. MADUZ ²	Prog./IIC	129	86,0	14,6
	M. Clave	Mod.	9	6,0	1,0

FONTS : BOP Bar., nº 106 a 117, setembre de 1850. ADP B. ; Lligall 148

NOTES: 1.- En els districtes de Llotja i de l'Universitat es va tenir de recórrer a la segona volta, en la qual els candidats del Institut Industrial de Catalunya (IIC) van imposar-se definitivament; cal notar que en la segona volta va augmentar la participació que es situa entre el 30 i el 40% del cens.

2.- Pascual Madoz renuncia el novembre de 1850; el substitueix, en eleccions parcials, Manuel José de TORRES, també del partit progressista.

QUADRE 18.-

ELECCIONS DEL 10 i 11 DE MAIG DE 1.851

<u>Districtes</u>	<u>Cens Electoral</u>	<u>Votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
LLOTJA	1.349	487	36,1.	63,9
SANT PERE	684	275	40,2	59,8
UNIVERSITAT	842	387	46,0	54,0
SANT PAU	882	363	41,1	58,9
TOTAL BARCELONA	3.757	1.512	40,2	59,8

CANDIDATURES

<u>Districtes</u>	<u>CANDIDATS</u>	<u>Tendència política</u>	<u>nº vots</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens electoral</u>
LLOTJA	E. FIGUERAS	Dem.	252	51,7	18,7
	M. Rodón	Mod./Gov.	133	27,3	9,9
SANT PERE	I. CERDA	Dem.	145	52,7	21,2
	J.M. de Gispert	Mod./Gov.	122	44,4	17,8
UNIVERSITAT	J.F. Domenech ¹	Prog.	201	51,9	23,9
	R. Anglasell	Mod./Gov.	173	44,7	20,5
SANT PAU	J. VILAREGUT	Prog.	211	58,1	23,9
	J. Bravo Murillo	Mod./Gov.	144	39,7	16,3

FONTS : BOP B. ., n° 57 a 60 i Suplementos del 14 i 19 de maig de 1851.
AC., Libros de registro de los Diputados, Cortes de 1851-1852.

NOTES: 1.- Jacint Fèlix Domenech també va ser elegit al districte de Mataró, acta que finalment conserva. Al districte de l'Universitat es convoquen eleccions parcials que són guanyades per Joan PRIM, del partit progressista.

QUADRE 19.-

ELECCIONS DE 1.853

<u>Districtes</u>	<u>Cens Electoral</u>	<u>Votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
LLOTJA	843	398	47,2	52,8
SANT PERE	493	94	19,1	80,9
UNIVERSITAT	554	222	40,1	59,9
SANT PAU	510	219	42,9	57,1
TOTAL BARCELONA	2.400	933	38,9	61,1

CANDIDATURES

<u>Districtes</u>	<u>CANDIDATS</u>	<u>Tendència política</u>	<u>nº vots</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens electoral</u>
LLOTJA	R. MARTI D'EIXALA	Cons.	259	65,1	30,7
SANT PERE	J. AGELL	Cons.	90	95,7	18,2
UNIVERSITAT	J. PRIM	Prog.	166	74,8	30,0
SANT PAU	J. VILAREGUT	Prog.	131	59,8	25,7
	J. Güell i Ferrer	Cons/IIC	86	39,3	16,9

FONTS : AC., Libros de Registro de los Diputados, Corts de 1853, i AC, Exps. de Credenciales de los Diputados, Llg. 33, Exp. 3.

QUADRE 20 A

ELECCIONS DEL 24, 25 i 26 D'OCTUBRE DE 1.854 (1ª VOLTA)

<u>Districtes</u>	<u>Cens Electoral</u>	<u>Votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
I	1.943	444	22,9	77,1
II	1.197	244	20,4	79,6
III	1.028	198	19,3	80,7
IV	1.824	429	23,5	76,5
TOTAL BARCELONA	5.992	1.315	21,9	78,1

<u>CANDIDATS*</u>	<u>Tendència política</u>	<u>nº vots</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens electoral</u>
D. DULCE	Prog.	1.193	90,7	19,9
R. DEGOLLADA	Prog.	1.099	83,6	18,3
J. CODINA	Prog.	1.076	81,8	17,9
A. RIBOT I FONTSERÉ ¹	Dem.	1.019	77,5	17,0
M. MANSO DE ZUÑIGA ²	Prog.	658	50,0	11,0
N. DE FRANCO	Prog.	734	55,8	12,2
P. MASSADES	Prog.	517	39,3	8,6
J.B. GUARDIOLA ³	Dem.	485	36,9	8,1
M. DE LA CONCHA	Prog.	696	52,9	11,6
J. Montaldo	Dem.	408	31,0	6,8
J. Prim	Prog.	577	43,9	9,6
J.T. Ventosa	Prog.	270	20,5	4,5
F. Camprodon	Prog.	270	20,5	4,5
A. de los Rios Rosas	Mod.	329	25,0	5,5
L. Figuerola	Prog.	493	37,5	8,2
C. Mas i Abat	Mod.	368	28,0	6,1
L. Parcet	Dem.	329	25,0	5,5
F. Pi i Maragall	Dem.	485	36,9	8,1
J. Molins i Negre	Dem.	213	16,2	3,5

NOTES: * En aquestes eleccions es van presentar candidatures molt diverses que, sovint, inclouen a polítics de diferents tendències polítiques; per aquest motiu i davant la dificultat de separar les candidatures, es menciona la tendència política dels candidats més votats a Barcelona i a la província.

1.- Ribot i Fontseré es declarat subjecta a reelecció el maig de 1855.

2.- El general Manso renuncia el febrer de 1855.

3.- Joan Baptista Guardiola renuncia el febrer de 1855.

FONTS : ADP B. ; Lligall 145 : Actes originals manusc. dels districtes i Acta de l'escrutini general (1 de novembre de 1854)

BOP B. , nº 152, novembre de 1854

AC. ; Libros de registro de los Diputados, Leg. 1854-1856

QUADRE 20 B .-

ELECCIONS DEL 13, 14 i 15 DE NOVEMBRE DE 1854 (2ª VOLTA)*

<u>Districtes</u>	<u>Cens Electoral</u>	<u>Votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
I	1.943	403	20,7	79,3
II	1.197	210	17,5	82,5
III	1.028	223	21,7	78,3
IV	1.822	428	23,5	76,5
TOTAL BARCELONA	5.990	1.263	21,1	78,9

<u>CANDIDATS</u>	<u>Tendència política</u>	<u>nº vots</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens electoral</u>
J. PRIM ¹	Prog.	826	65,4	13,8
F. M. DE MÉSINA	Prog.	637	50,4	10,6
L. FIGUEROLA	Prog.	606	48,0	10,1
F. CAMPRODON	Prog.	688	54,5	11,5
J. Montaldo	Dem.	377	29,8	6,3
F. Pi i Margall	Dem.	434	34,4	7,2
J. Molins i Negra	Dem.	353	27,9	5,9
C. Mas i Abat	Mod.	463	36,7	7,7
J. T. Ventosa	Prog.	250	19,8	4,1
L. Parcet	Dem.	173	13,7	2,9

FONTS : ADP B. ; Lligall 144. Acta de l'escrutini general
 BOP B. , nº 159, novembre 1854
 AC.; Libros de Registro de los Diputados, Leg. 1854-56

NOTES: En la primera volta tan sols es van cobrir 9 de les 13 places de diputat de la província de Barcelona, ja que calia aconseguir la majoria absoluta (la majoria era de 4.381 vots).

1.- Es declara al General Prim subjecta a reelecció el 15 d'octubre de 1855. El 17, 18 i 19 de novembre de 1855 es celebren les eleccions parcials, en les quals es reelegix a Joan Prim (3.752 vots), amb l'oposició de Francesc Pi i Margall (1.741 vots). Van votar un total de 6.457 electors, el 27, 12% del cens. (ADP Bar.; Llig. 146).

QUADRE 22.-

ELECCIONS DEL 25 i 26 de MARÇ DE 1857

<u>Districtes*</u>	<u>Cens Electoral</u>	<u>Votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
LLOTJA	1.357	559	41,2	58,8
SANT PERE	930	421	45,3	54,7
UNIVERSITAT	942	504	52,5	47,5
SANT PAU	1.185	523	44,1	55,9
TOTAL BARCELONA	4.414	2.007	45,5	54,5

CANDIDATURES

<u>Districtes</u>	<u>CANDIDATS</u>	<u>Tendència política</u>	<u>nº vots</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens electoral</u>
LLOTJA	J. GOELL I FERRER	Cons.	335	59,9	24,7
	B. Espartero	Prog.	211	37,7	15,5
SANT PERE	J. AGELL	Cons.	251	59,6	27,0
	B. Espartero	Prog.	165	39,2	17,7
UNIVERSITAT	R. MARTI D'EIXALA ¹	Cons.	284	56,3	30,1
	J. Prim	Prog.	211	41,9	22,4
SANT PAU	J. ILLAS I VIDAL	Cons.	284	54,3	24,0
	P. Madoz	Prog.	218	41,7	18,4

FONTS : BOR B. ., nº 73 i següents, ^{A.C.;} març-abril 1857. Libros de registro de los Diputados, Corts de 1857-1858

Notes:

*.- A partir d'aquestes eleccions hi ha dos seccions o col·legis electorals mes: una que es la 32 dels districte Barcelona-Llotja, i un altre al de Barcelona-Sant pere; no coneixem si van rebre cap nom, però la 22 de Barcelona-Sant Pere arplega a la majoria de votants dels pobles de les afores: Sant Andreu, Sant Martí de Provençals, Horta, Mancada, etc.

¹- Ramón Martí d'Eixala va morir el maig de 1857, just després de ser nomenat diputat. Es van celebrar eleccions parcials que donaren el següent resultat: Ramón Permanyer 268 vots, Pascual Madoz 130 i Francesc Camprdon 25. Així el conservador R. Permanyer va ser nomenat diputat per aquest districte. Pels resultats, veure J: CARRERA PUJAL; Historia política de Catalunya en el siglo XIX, Vol. IV, pag. 336.

QUADRE 23.-ELECCIONS DEL 30 D'OCTUBRE I 1 DE NOVEMBRE DE 1.858

<u>Districtes</u>	<u>Cens Electoral</u>	<u>Votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
LLOTJA	1.983	848	42,8	57,2
SANT PERE	1.821	520	28,6	71,4
UNIVERSITAT	1.170	598	51,1	48,9
SANT PAU	1.899	798	42,0	58,0
TOTAL BARCELONA	6.873	2.764	40,2	59,8

CANDIDATURES

<u>Districtes</u>	<u>CANDIDATS</u>	<u>Tendència política</u>	<u>nº vots</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens electoral</u>
LLOTJA	J. GÜELL I FERRER ¹	U.L.	416	49,1	20,8
	P. de la Esclosura	Prog.	374	44,1	18,9
SANT PERE	J. BADIA ²	U.L.	272	52,3	14,9
	I. Gurrea	Prog.	208	40	11,4
UNIVERSITAT	L. FIGUEROLA	Prog.	308	51,5	26,3
	E. Permanyer	U.L.	263	44,0	22,5
SANT PAU	P. MADOZ	Prog.	412	51,6	21,7
	J. Illas i Vidal	U.L.	356	44,6	18,7

FONTS : BOPB , n° 262, a 267, i 272 a 274, novembre de 1858. AC., Libros de registro de los Diputados. Corts de 1858-1863

NOTES: 1.- Joan Güell consegueix l'escó en la segona volta, en la qual es registre una participació del 54,9% del cens electoral. Güell renuncia el 4 de desembre del 1862; en les eleccions parcials guanya el demòcrata Estanislau FIGUERES amb els següents resultats: cens = 1.588; votants = 615, dels quals Figueres n'obté 387.

2.- Jaume Badia renuncia el 30 de maig de 1860. En les eleccions parcials, Francesc PERMANYER aconseguix l'escó amb els següents resultats: cens = 1.821; votants = 779 (42,8 % del cens), dels quals Permanyer n'obté 482 vots.

QUADRE 24 .-

ELECCIONS DEL 11 i 12 D'OCTUBRE DE 1.863

<u>Districtes</u>	<u>Cens Electoral</u>	<u>Votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
LLOTJA	1.578	250	15,8	84,2
SANT PERE	1.555	435	28,0	72,0
UNIVERSITAT	1.363	152	11,1	88,9
SANT PAU	1.435	136	9,5	90,5
TOTAL BARCELONA	5.931	973	16,4	83,6

CANDIDATURES

<u>Districtes</u>	<u>CANDIDATS</u>	<u>Tendència política</u>	<u>nº vots</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens electoral</u>
LLOTJA	M. DURAN I BAS	U.L.	247	98,8	15,6
SANT PERE	F. PERMANYER	U.L.	433	99,5	27,8
UNIVERSITAT	F. BARRET	U.L.	146	96,0	10,7
SANT PAU	P. MADÓZ ¹	Prog.	132	97,1	9,2

FONTS : BOPB. . . nº extraordinari del 12 d'octubre de 1863 i següents .
AC., Libros de Registro de los Diputados, Corts de 1863-1864

NOTES: 1.- P. Madoz renuncia el 13 de novembre de 1863; no es van convocar eleccions parcials .

QUADRE 25.-

ELECCIONS DEL 22 i 23 DE NOVEMBRE DE 1.864

<u>Districtes</u>	<u>Cens Electoral</u>	<u>Votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
LLOTJA	1.656	340	20,5	79,5
SANT PERE	1.544	340	22,0	78,0
UNIVERSITAT	1.401	332	23,7	76,3
SANT PAU	1.449	32	2,2	97,8
TOTAL BARCELONA	6.050	1.044	17,3	82,7

CANDIDATURES

<u>Districtes</u>	<u>CANDIDATS</u>	<u>Tendència política</u>	<u>nº vots</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens electoral</u>
LLOTJA	S.A. PASCUAL	U.L.	204	60,0	12,3
SANT PERE	F. PERMANYER ¹	U.L.	334	98,2	21,6
UNIVERSITAT	T. COMA ²	U.L.	226	68,1	16,1
SANT PAU	J. ILLAS I VIDAL	U.L.	29	90,6	2,0

FONTS : BOPB. . . , nº 282 i següents, novembre - desembre 1864. AC. Libros de registro de los Diputados, Corts de 1864-1865

NOTES: 1.- Francesc Permanyer i Tuyet va morir el 30 de desembre de 1864, sense haver jurat l'acta de diputat. En les eleccions parcials s'elegueix a Bartolomé FANES, també de la Unió Liberal, amb els següents resultats: cens = 1.544; votants = 563 (35,6%), i el nou diputat n'obté 299 vots.

2.- Tomas Coma i Miró renuncia el 4 de gener de 1865. El substitueix l'advocat Narcís GAY i BELFA, de la Unió Liberal, en eleccions parcials que tenen els següents resultats: cens = 1.401; votants = 530 (37,8% del cens) i Gay n'obté 284.

QUADRE 26.-

ELECCIONS DEL 2, 3 i 4 DE DESEMBRE DE 1865

<u>Districtes</u>	<u>Cens Electoral</u>	<u>Votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
PALAU	2.023	503	24,9	75,1
ST. PERE	1.483	350	23,6	76,4
PI	1.438	301	20,9	79,1
ST. BERTRAN	1.919	424	22,1	77,9
AFORES	1.221	514	42,1	57,9
TOTAL BARCELONA	8.084	2.092	25,9	74,1

CANDIDATURES

<u>UNIO LIBERAL</u> <u>Candidats</u>	<u>Vots</u> <u>totals</u>	<u>votació</u> <u>mitjana</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens</u> <u>electoral</u>
M. DURAN I BAS	1.589	1.282,7	61,3	15,9
J. FERRER I VIDAL	1.579			
J. ILLAS I VIDAL	1.564			
F. BERTRAN I D'AMAT	1.420			
S. A. PASCUAL	1.273			
N. GAY I BELFA	1.073			
J. Amell i Bou	962			
P. Plandolit	802			

FONTS : BOP. Bar., nº 292 i següents, desembre de 1865 .

AC., Libros de Registro de los Diputados, Corts de 1866-1867

QUADRE 27.-

ELECCIONS DEL 11, 12, i 13 DE MARS DE 1867

<u>Districtes</u>	<u>Gens Electoral</u>	<u>Votants</u>	<u>% participació</u>	<u>% abstenció</u>
PALAU	1.822	301	16,5	83,5
SANT PERE	1.429	297	20,8	79,2
PI	1.222	277	22,7	77,3
ST. BERTRAN	1.821	395	21,7	78,3
AFORES	1.105	654	59,2	40,8
TOTAL BARCELONA	7.399	1.924	26,0	74,0

<u>CANDIDATS</u>	<u>Tendència política</u>	<u>vots totals</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens electoral</u>
P. Madoz ¹	Prog.	1.727	89,6	23,3
J. FERRE I VIDAL	U.L.	1.697	88,2	22,9
A. GUSSI	Mod.	1.697	88,2	22,9
P. DE BARNOLA	Mod.	1.686	87,6	22,8
M. GIBERT	Mod.	1.619	84,1	21,9
A. GUERRA		1.573	81,7	21,3
J.B. Orrriols		249	12,9	3,3
L. Figuerola	Prog.	82	4,3	1,1
E. Figueres	Dem.	76	3,9	1,0
V. Balaguer	Prog.	75	3,9	1,0
J. Prim	Prog.	74	3,9	1,0

FONTS : BOP B. ., nº 63 i següents, mars de 1867.

AC, libros de Registro de los Diputados. Corts de 1867 -1868

NOTES: 1.- Pascual Madoz renuncia el 10 d'abril de 1867, sense haver jurat el càrrec a les Corts. No es van convocar eleccions parcials .

QUADRE 28*.-
ELECCIONS DEL 15 AL 18 DE GENER DE 1869.

Circumscripció de Barcelona.

Cens electoral	Votants	%	Candidats	Votacions
-	52.098	-	Estanislau Figueres (1)	27.392
			Francesc PI i MARGALL	27.372
			Gonçal SERRACLARA I COSTA	27.154
			Joan Tutau i Vergés (2)	27.151
			Santiago SOLER I PLA	27.056
			Pau ALSINA	26.386

1.- E. Figueres va optar per l'Acta de Tortosa. El substitueix, en eleccions parcial, Josep Tomas i Salvany.

2.- J. Tutau opta per l'Acta de Girona. El substitueix en eleccions parcials, Enric Guzmán.

QUADRE 29.-
ELECCIONS DEL 8 AL 11 DE MARS DE 1871.

Districtes	Cens	Votants	%	Candidats	Votacions
I	8.840	3.617	40,9	Estanislau Figueres (1)	1.772
II	6.291	1.895	30,1	Estanislau Figueres (1)	1.553
III	10.541	4.777	45,3	Josep FERRER i VIDAL	2.214
IV	10.244	4.202	41,0	Francesc PI i MARGALL	2.616
V	13.693	5.083	37,1	Blas PIERRARD ALCEDAR	3.622

1.- E. Figueres opta per l'Acta de Falset. En eleccions complementàries, obtenen l'Acta per Barcelona Pere Collaso i Gil i Pacia Masadas.

QUADRE 30.-
ELECCIONS DEL 3 AL 6 D'ABRIL DE 1872.

Districtes	Cens	Votants	%	Candidats	Votacions
I	8.940	3.901	43,6	Tomàs FABREGAS	2.086
II	6.282	4.403	65,9	Estanislau FIGUERES	2.191
III	9.145	3.28	35,9	Rafael BOET	2.007
IV	10.595	2.932	27,8	Francesc PI i MARGALL	2.234
V	14.502	3.932	27,1	Santiago SOLER i PLA	2.947

* A partir d'aquest Quadre reproduïm els resultats de les eleccions tal com s'han publicat a A. BALCELLS, J.B. CULLA i C. MIR; Op. cit., Apèndix 3: Diputat a Corts elegits a Catalunya entre 1868 i 1899, pp. 620-622.

QUADRE 31.-
ELECCIONS DEL 24 AL 27 D'AGOST DE 1872.

Districte	Cens	Votants	%	Candidats	Votacions
I	9.166	2.316	25,3	Tomàs FABREGAS	1.190
II	7.009	1.838	26,8	Estanislau FIGUERES	1.214
III	8.833	1.282	14,4	José M. de ORENSE-MILAN	1.121
IV	10.636	1.584	14,9	Francesc PI i MARGALL	1.574
V	14.624	2.410	16,5	Santiago SOLER i PLA	1.701

QUADRE 32.-
ELECCIONS DEL 10 AL 13 DE MAIG DE 1873.

Districtes	Cens	Votants	%	Candidats	Votacions
I	12.644	2.513	19,9	Benito ARABIO TORRES	1.669
II	8.409	2.951	35,1	Estanislau FIGUERES	2.943
III	10.378	2.323	22,4	Josep Anselm CLAVE i CAMPS	2.020
IV	-	3.318	-	Francesc PI i MARGALL	3.309
V	18.715	6.116	32,7	Santiago SOLER i PLA	5.298

QUADRE 33.-
ELECCIONS DEL 20 AL 23 DE GENER DE 1876.

Districtes	Cens	Votants	%	Candidats	Votacions
I	-	2.137	-	Pere COLLASO i GIL	2.119
II	6.727	1.558	23,2	Pere Bosch i Labrús (1)	882
III	9.626	1.785	18,5	Francesc de P. RIUS i TAULET	1.011
IV	11.808	2.752	23,3	Camil FABRA i FONTANILLS	1.115
V	14.328	4.573	31,9	Emilio CASTELAR y RIPOLL	2.041

1.- Pere Bosch optà per l'Acta de Vic. El substitueix, per eleccions complementàries, Joan Jover i Serra.

QUADRE 34.-
ELECCIONS DEL 20 D'ABRIL DE 1879 (Circumscripció de Barcelona).

Cens electoral	Votants	%	Candidats	Votacions
10.348	2.944	28,4	Manuel DURAN i BAS	1.314
			Federic NICOLAU	1.269
			Francesc LOPEZ i FABRA	1.049
			Francesc de P. RIUS i TAULET	954
			Emilio CASTELAR y RIPOLL	898

QUADRE 35.-
ELECCIONS DEL 20 D'AGOST DE 1881.

Cens electoral	Votants	%	Candidats	Votacions
9.915	3.682	37,1	Teodor BADO i SUREDA	2.369
			Camil FABRA i FONTALILLS	2.209
			Antoni ROGER i VIDAL	2.157
			Emilio Castelar i Ripoll (1)	886
			Federic MARCET	875

1.- Emilio Castelar optà per l'acta d'Osca.

QUADRE 36.-
ELECCIONS DEL 27 D'ABRIL DE 1884.

Cens electoral	Votants	%	Candidats	Votacions
9.783	3.890	39,8	Manuel DURAN i BAS	2.739
			Josep SERT	2.503
			Federic NICOLAU	2.494
			Teodor BADO i SUREDA	1.221
			Camil FABRA i FONTANILLS	1.161

QUADRE 37.-
ELECCIONS DEL 4 D'ABRIL DE 1886.

Cens electoral	Votants	%	Candidats	Votacions
9.614	2.209	23,0	Federic NICOLAU	956
			Josep VILASECA i MOGAS	953
			Federic MARCET	869
			Camil FABRA i FONTANILLS	837
			Joan ROSSELL i RUBERT	752

QUADRE 38.-
ELECCIONS DEL 1 DE FEBRER DE 1891.

Cens electoral	Votants	%	Candidats	Votacions
-	-	-	Josep VILASECA i MOGES	6.917
			Josep M. PLANAS i CASALS	6.964
			Andreu de GARD i de ROSSELLO	6.844
			Francesc Pi i Margall (1)	4.551
			Manuel Ruiz Zorrilla	-

1.- F. Pi i Margall optà per l'Acte de Madrid. M. Ruiz Zorrilla no va presentar les credencials a les Corts.

QUADRE 39.-
ELECCIONS DEL 5 DE MARS DE 1893.

Cens electoral	Votants	%	Candidats	Votacions
52.673	15.144	28,8	Francesc Pi i Margall (1)	6.425
			Joan SOL i ORTEGA	6.404
			Tiberio AVILA RODRIGUEZ	6.016
			Josep Comas i Masferrer (2)	5.485
			Joan ROSSELL i RUBERT	5.446

1.- F. Pi i Margall optà per l'Acta de Madrid.

2.- J. Comes renuncia a l'escó per haber estat nomenat Diputat provincial per Barcelona

Cens electoral	Votants	%	Candidats	Votacions
----------------	---------	---	-----------	-----------

QUADRE 40.-
ELECCIONS DEL 12 DE ABRIL DE 1896.

59.094	21.662	36,6	Joan COLL i PUJOL	14.371
			Joan PUIG i SALADRIGUES	13.919
			Joan ROSSELL i RUBERT	13.629
			Joan B. ORRIOLS i COMES	7.345
			Eduard MALUQUER i de TIRRELL	7.265

QUADRE 41.-
ELECCIONS DEL 27 DE MARS DE 1898.

54.456	1.312	31,8	Josep COMES i MASFERRER	12.879
			Joan ROSSELL i RUBERT	12.585
			Joan PUIG i SALADRIGUES	12.274
			Joan SOL i ORTEGA	6.101
			Emili JUNOY i GELABERT	5.590

QUADRE 42.-
ELECCIONS DEL 16 DE ABRIL DE 1899.

92.384	9.222	10,0	Joan SOL i ORTEGA	7.566
			Eduard MALUQUER i de TIRRELL	7.109
			Joan PUIG i SALADRIGUES	6.651
			Marquès de SOTO HERMOSO	6.477
			Joan SALLARES i PLA	6.296
			Ròmul BOSCH i ALSINA	5.560
			Josep CUCURELLA i TOST	5.558

1.5. BIBLIOGRAFIA :

- ARTOLA, Miguel; La burguesia revolucionaria (1808-1874). Alianza Univer / Alfaguara, nº 5. Madrid, 1978.
- CARRERA PUJAL, Jaime; História política de Cataluña en el siglo XIX. Ed. Bosch, Barcelona 1961, 4 vols.
- CARRERAS, Francesc de i VALLES, Josep M.; Las elecciones. Ed. Blume. Barcelona, 1977.
- CERDA, Ildefonso; Teoria general de la urbanización. Reforma y Ensanche de Barcelona. Con el Apendice: "Monografía estadística de la clase obrera de Barcelona en 1856". Instituto de Estudios Fiscales. Madrid 1971, ed. fasc. 3 Vols.
- DAUMARD, Adeline; Les bourgeoisie de Paris au XIX siècle. Flammarin, Paris 1970.
- DEGOLLADA, Rafael; Memoria del abogado Don... en defensa de su honor ultrajado. Imp. Senés. Marsella, 1839.
- FIGUEROLA, Laureano; Estadística de Barcelona en 1849. Instituto de Estudios Fiscales. Madrid, 1968, ed. fasc.
- FONTANA LAZARO, Josep; La revolución liberal. Política y Hacienda, 1833-1845. Instituto de Estudios Fiscales. Madrid, 1977.
- JANKE, Peter; Mendizabal y la instauración de la monarquía constitucional en España, 1790-1853. Ed. Siglo XXI. Madrid, 1975.
- JARDI, Enric; Els catalans a les Corts de Cádiz. Rafael Dalmau editor. Barcelona, 1963.
- LANSKI, H.J.; El liberalismo europeo. FCE. México, 1974.
- MARICHAL, Carlos; La revolución liberal y los primeros partidos políticos en España, 1834-1844. Eds. Cátedra. Madrid, 1980.
- MARTINEZ CUADRADO, Miguel; Elecciones y partidos políticos en España, 1868-1931. Ed. Taurus. Madrid, 1968. 2 Vols.
- MENENDEZ PIDAL, Ramón; Historia de España. Fundada por-----, dirigida por J.M. JOVER ZAMORA; Vol. XXXIV : La era isabelina y el sexenio democrático. Espasa-Calpe. Madrid, 1981.

HAND →

v. pp. 53

MESTRE CAMPI, Jesús; Barcelona 1835-1840. Una ciutat pre-industrial en transformació. Tesi de Llicenciatura. Universitat de Barcelona, 1980.

----- "La contribució extraordinària de guerra de 1838: dades de l'estructura socio-professional de Barcelona a la primera meitat del segle dinou". a El Pla de Barcelona i la seva història. Eds. La Magrana. Barcelona, 1984, pp. 355-375.

----- Una ciutat emmurallada al temps de la revolució industrial. Barcelona: ciutat, societat i política, 1823-1859. Tesi Doctoral, Universitat de Barcelona, juny del 1985. 2 Vols.

----- "Eleccions i revoltes populars. Les dues cares de la política liberal a Barcelona (1837-1843)", a l'Aveng, 87, novembre de 1985, pp. 50-56.

----- Liberalisme, burgesia i eleccions de diputats a Corts a la província de Barcelona (1808-1868). Fundació Jaume Bofill, inèdit. Barcelona 1982.

RIQUER, Borja de; "El conservadorisme polític català: del fracàs del moderanisme al desencís de la Restauració". Recerques 11, Barcelona 1981, pp. 29-80.

ROURE, Jaume; Ramón Martí d'Eixalà i la filosofia catalana del segle XIX. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Montserrat, 1980.

SAIZ de VARANDA, Ramón; Colección de Leyes Fundamentales. Ed. Acribia Zaragoza, 1957.

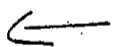
TERMES, Josep; Anarquismo y sindicalismo en España. Ed. Crítica. Barcelona, 1977.

TOMAS VILLARROYA, Joaquín; El sistema político del Estatuto Real (1834-1836). Instituto de Estudios Políticos. Madrid, 1963.

VICENS VIVES, Jaume i LLORENS, Montserrat; Industrials i polítics del segle XIX. Ed. Teide, Barcelona, 1958

HAND, Geoffrey; GEORGEL, Jacques i SASSE, Chistopher; European Electoral Systems Handbook. Butterworths. London, 1979.

passar a
pg. 52

2.1. LES ELECCIONS ^{generals} LEGISLATIVES DE 1901 A 1923, PANORÀMICA GLOBAL.

La història electoral del primer terç del segle XX comença amb les eleccions legislatives de 1901, que a Barcelona van portar al trencament definitiu i irreversible del tornisme dinàstic. Els partits conservador i liberal foren desbancats del panorama polític de la capital catalana per noves formacions que, progressivament, anaren enfortint la seva estructura orgànica i la seva implantació social, fins produir una nova correlació de forces, un nou bipartidisme que, a diferència del que substituïa, esdevingué més representatiu de la realitat catalana. D'ací a les eleccions de 1923, celebrades poc abans del pronunciament militar de Primo de Rivera, regionalistes i republicans, tot just emergents aquell 1901, ^{van} estenere la seva influència a la major part dels districtes catalans - on, no obstant, la suma de totes les forces electorals dinàstiques fou gairebé sempre ^{superior} ~~menor~~ - alterant notablement el sistema de partits vigent al Principat, especialment després de l'acció dinamitzadora que exercí el moviment de la Solidaritat Catalana, sorgit a Barcelona, i triomfant a tot Catalunya a les generals del 1907.

Serà després d'aquesta experiència, aclaparadora però essencialment atípica, que Barcelona desplaçarà a Madrid com a centre polític dels districtes rurals catalans, dirigint la formació i consolidació de la majoria de les estratègies polítiques vigents a Catalunya en aquell temps.

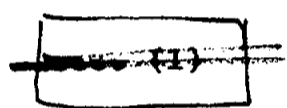
Tret de la capital catalana i de la ciutat de Tarragona, Catalunya es ^{va} ~~est~~ ^{dividí} a efectes electorals, en districtes dits uninominals, perquè estaven representats a les Corts per un únic diputat. Dels 44 ^(catalans) escons que es distribuïen, set corresponien a la circumscripció barcelonina i tres a Tarragona; en proporció al nombre d'ha-

del 1900 a mitjan 1923 el 1923

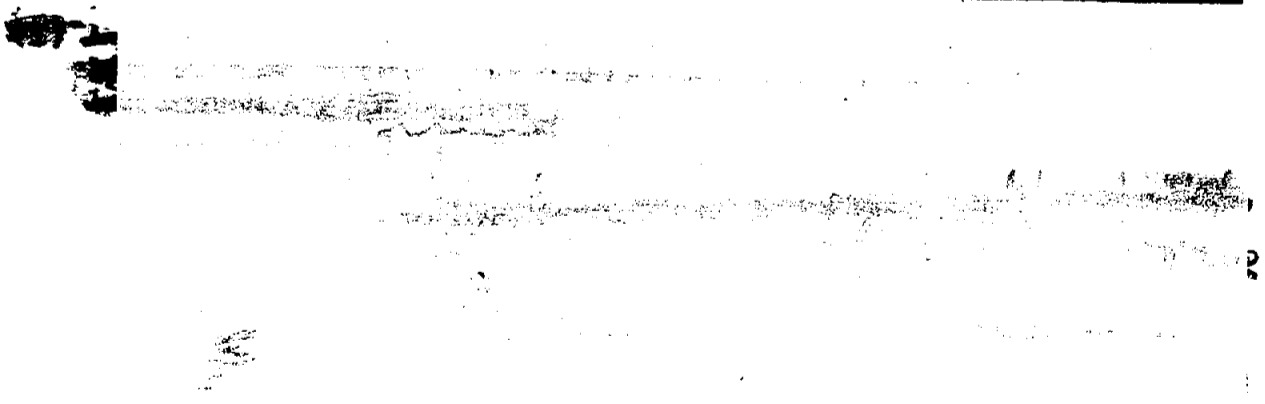
bitans - Barcelona concentrava un 24 % de la població catalana -
 les zones urbanes quedaven molt subrepresentades. Obviament, la le-
 gislació electoral vigent no ^{estava mancadada} ~~era acurada~~ d'intencionalitat, i un dels seus
 propòsits era neutralitzar fins al punt que fos possible la influència
 dels nius de bel.ligerància contra el sistema, centres urbans i obrers
 de difícil control. Per contra, la particularització de l'electorat
 rural en unitats minúscules i sobrerepresentades electoralment es
 mostrà com un mecanisme extraordinàriament efectiu pel règim que,
 delegant sobre els cacics locals, gaudia d'un poder de fiscalització
 del vot gairebé individualitzat.

Per altra banda, el sistema d'atribució d'escons ^{vigent} a les circums-
 cripcions plurinominals, de majories i minories, ajudava a la con-
 formació d'una bipolarització política del sistema de partits, que
 fou un dels trets característics del mapa polític de Barcelona durant
 tota la Restauració, malgrat que més d'un cop la lluita electoral
 s'entaulés entre tres o més formacions.

(Aquesta descripció correspon a la situació de la circumscripció de Barcelona durant la Restauració)

Concretant en l'anàlisi de la dinàmica electoral observada per
 la circumscripció barcelonina durant aquest període, els resultats
 permeten diferenciar dos moments o èpoques sensiblement diferents:
 1901-1914 i 1914-1923. Durant els primers anys, la Lliga Regionalista
 esdevé aviat el representant gairebé únic de les dretes, mentre les
 esquerres republicanes, radicals o nacionalistes, veien disputat el
 vot obrer i menestral per l'abstencionisme anarco-sindicalista, cada
 cop més potent en el si de les classes populars. D'altra part, aquesta

tendència a l'abstencionisme militant, actua sobre un cens tradicionalment passiu - fora de l'època de la Solidaritat, la participació mai superava el 50% -, despreocupat per unes lluites polítiques allunyades de l'expressió de la realitat social. Els comicis barcelonins, tot i el caràcter ~~de força~~ ^{manipulat} que tenien durant la Restauració, ofereixen un marc d'anàlisi molt valuós, doncs era a les grans ciutats on el govern relaxava les mesures de pressió i manipulació sobre l'elector, i és per això que els índexs d'abstenció - sens dubte realment alts a tot arreu - apareixen comunment reflexats als escrutinis.

El 1914, com una conseqüència de l'alt grau d'abstencionisme ^{observat} ~~per~~ ^{per bona part del col·lectiu} social susceptible de votar esquerra, i per la pròpia incapacitat del republicanisme nacionalista en prendre la direcció del moviment catalanista, la Lliga entrà en plena fase expansiva: el seu predomini electoral és mantingué de manera ininterrompuda fins el 1923, tot i fracassar en la via possibilista, ^{adoptada per aquest partit} que feia que els regionalistes esperessin assolir de manera gradual l'autonomia de Catalunya sense que calgués un canvi previ ^(de poder de l'Estat) ~~de l'estructura~~.

Els republicans, ^{un cop treu} ~~després de l'adopció~~ el Pacte de Sant Gervasi, signat entre el PRR i la UFNR el 1914, no aconseguiren refer-se.

~~els~~ Els radicals ^{no} recuperaren les esferes de poder que havien conquerit ^{amb anterioritat} mercé al seu prestigi popular, ~~ni~~ els nacionalistes ^{no} reeixiren en els seus intents de tornar a copsar l'opinió de les esquerres ⁿⁱ organitzant

~~el~~ Bloc Republicà Autonomista ~~o~~ el Partit Republicà Català, ^{renovant, el 1918, el} ~~amb~~ ^{radicals} aliança amb el ~~PRR i el PRR el 1920~~

Posteriorment, el clima d'agitació social que viurà el país en els anys previs a la dictadura, farà que l'activitat electoral i parlamentària es torni irrellevant, ^(ambint la màxima importància) ~~amb~~ ^{històrica} els conflictes de classe, on el protagonisme serà adquirit per les orga-

nitzacions sindicals - especialment la CNT - i patronals, tot i els intents dels partits polítics per establir lligams amb un moviment que els depassava.

Arran d'aquesta conjuntura, el que ^{fins} ara havia estat clar predomini polític de la Lliga esdevingué només predomini electoral, sostingut fins 1923 sense que hom pogués arribar a articular, ni a esquerra ni a dreta, cap alternativa capaç de desplaçar-la o succeir-la en la direcció de l'electorat conservador o del moviment catalanista, dividit front el moderantisme contemporitzador dels regionalistes.

La Dictadura de Primo de Rivera arribà quan ja molt pocs confiaven en una resolució pacífica de la crisi social, i en plena crisi del sistema català de partits, caducat fins al punt de mostrar-se impossible un retorn a la situació de 1923 després de la dimissió de Primo de Rivera, set anys més tard. La reorganització de forces que preparà la proclamació de la Segona República el 1931, es feu sota una metodologia política força diferent de la heredada de la fase monàrquica. La dinàmica electoral de la República mereix, doncs, una anàlisi diferent de l'expressat en aquestes ratlles.

Eleccions legislatives de 19 de maig de 1901

L'estimació electoral del catalanisme polític.
Les pretensions regeneracionistes del govern conservador de Silvela de 1899 es demostraren ben aviat inviables, i el seu govern esdevingué tan inestable i efímer com el de tots els seus antecessors. La crisi de govern que acostumava a precedir el canvi de torn ja s'anuncià amb el moviment de protesta contra l'augment tributari decretat per a paliar les conseqüències de la desfeta colonial, moviment que a Catalunya va tenir especial virulència, ja que comerciants i industrials van veure-hi *l'incompliment* de les reformes contingudes en el programa del general Polavieja que havien defensat, arribant a la vaga de contribuents coneguda com "tancament de caixes".

D'altra part, en el si del Congrés persistia la polèmica entre clericals i anticlericals, que deteriorava les relacions entre els grups parlamentaris, i dificultava en gran manera les tasques de govern. La crisi ministerial esclatà el 20 de novembre de 1900. Fracassat un govern de concentració intentat per la Reina regent, els liberals foren cridats al poder, i Sagasta formà el que seria el seu *darro* gabinet, amb la subsegüent convocatòria d'eleccions per al 19 de maig de 1901.

A Catalunya La conjuntura política es revelaria, especialment adversa al nou govern ja que, a més de revitalitzar-se el moviment republicà de manera molt més patent que a la resta de l'Estat, la burgesia començava a escapar-se del control dels partits centralistes tot creant els seus propis instruments de poder: el catalanisme polític adquiria forma a partir del naixement de la Lliga Reginnalista, disposada a participar activament en la consulta electoral convocada pel govern Sagasta. A Barcelona, la candidatura dels "quatre presidents" fou la primera manifestació d'aquests interessos. Preparada per a guanyar les eleccions a la capital del Principat, possibilità la celebració d'uns autèntics

(L-1 a L-4 sup-1)

L-1 a L-5

comicis, gràcies a la mobilització d'interventors i a una ferma deputació del cens electoral.

Fou l'esperança d'unes eleccions netes el principal impuls que va rebre l'antiga Unió Republicana, reviscolada i convertida, de moment, en una simple entesa entre republicans fusionistes, progressistes i federals.

Regionalistes i republicans confiaven, doncs, de poder substituir als monàrquics, que front l'activitat pre-electoral d'ambdues oposicions es limitaven a guardar un mutisme només comprensible

per la confiança d'obtenir, un cop més, els escons en discussió a través del *frau*.
L'enemic és el cacic

La campanya propagandística dels regionalistes s'encaminà a mobilitzar al seu potencial electorat molt més a través d'arguments polítics de caire pragmàtic - concert econòmic amb el govern, Diputació Catalana única, etc... - que no ideològics.

D'altra part, l'accidentalisme polític, o el no qüestionament de la Monarquia com a forma de govern, serà un altre tret definitori de la seva campanya. Així trobem que consignes de tipus economicista i anticaciquil ~~"l'enemic és el cacic"~~ substituïren a argumentacions de caire nacionalista, possiblement difícils de conjuminar amb la pretensió d'esdevènyir un bloc interclassista, capaç de moure's entre una dreta monàrquica i una esquerra republicana més o menys moderada.

Per contra, l'antimonarquisme continuà essent un dels elements més importants de la propaganda republicana que tenia en els dinàstics i no en els regionalistes, el blanc principal dels seus atacs.

Els preparatius de les candidatures en lluita portaren a la confecció de tres llistes per majoria. Els dinàstics es coaligaren, i dels cinc llocs a cobrir, tres foren reservats als liberals - ara governamentals - i dos als conservadors. Els regionalistes cercaren

cinc noms de prestigi social capaç de desviar bon nombre de vots vers les files del regionalisme. La decisió d'optar a l'acta d'Olot per part del president de L'Institut Agrícola Català de Sant Isidre, el Marqués de Camps, reduí la candidatura ^{als} "quatre presidents": el doctor Robert, ex-president de la Societat Econòmica d'Amics del País; Albert Rusiñol, ex-president del Foment del Treball Nacional; Lluís Domènech i Montaner, ex-president de l'Ateneu Barcelonès; i Sebastià Torres i Plañas, president de la Lliga de Defensa Industrial i Comercial. La llista de coalició republicana tampoc va res-

10- tar mancada de personalitats - Lerroux, Salmerón, Pi i Margall - susceptibles de ser explotades propagandísticament, a falta d'un programa polític que explicar i defensar,

Junt a aquestes candidatures ^{s'ha d'} esmentar la presentació d'altres per minories, de les quals cal destacar la de Joan Sol i Ortega, republicà amb clientela electoral pròpia, formada entre els petits comerciants, que optà per presentar-se en solitari tot confiant en la seva pròpia força, circumstància que el portà a rebutjar el lloc que republicans i regionalistes li oferiren en les seves respectives llistes de partit.

El primer antibanc del tom dinàstic ^{desacostumada}

10- El dia 19 de maig, en mig d'una animació, es celebrà la votació. L'endemà, el Governador Civil donava com vencedor als cinc candidats monàrquics i a dos regionalistes. El dia 23, la Junta Provincial del Cens celebrava l'escrutini general i clarificava la polèmica oberta entorn les xifres de resultats fetes públiques per l'autoritat civil i no acceptades per l'oposició dinàstica. Els resultats finals ^{proclamaren} vencedors els quatre candidats regionalistes, un liberal i dos republicans.

4- Posada en clar 12/ que la premsa en deia la "gran mentida ofi-

cial", els resultats palesaven que, tot i haver-se enregistrat una participació que no sobrepassà el 20% dels cens electoral, a Barcelona s'havia trencat per primera vegada el torn dinàstic. En mig de l'euforia que suposà aquest triomf sobre el tornisme, els regionalistes parlaven de victòria del poble català sobre el caciquisme. Però una ullada als resultats d'aquests comicis fora de Barcelona, mostrà quan lluny estaven els districtes uninominals catalans de seguir la trajectòria encetada a la capital del Principat. De les 44 actes catalanes a cobrir, 33 foren per les forces dinàstiques contra 11 de les oposicions republicana, regionalista, i carlista. Els dinàstics, doncs, continuaven disfrutant dins de Catalunya de la primera posició, circumstància però que no treu valor al fet de que els resultats de Barcelona constituïssin el primer símptoma de les dificultats que esperaven a les forces del torn per mantenir aquest aventatge.

D'altra part, regionalistes i republicans havien de replantejar-se la seva futura actuació si volien reeixir en la trajectòria encetada. Així, conscients d'aquesta necessitat, els regionalistes certificaven el naixement de la Lliga Regionalista i començaven a consolidar l'estructura orgànica del nou partit, mentre els republicans proseguïen la tasca de reestructuració que transformaria la Unió Republicana d'una simple coalició electoral en un partit polític decidit a disputar als monàrquics, *en competència amb els regionalistes,* una posició electoral predominant.

Certament, 1901 s'ha de considerar com l'inici d'una nova etapa política que, si bé no suposà el trencament del tornisme a tot Catalunya, significà una inflexió important en relació a la trajectòria electoral catalana de finals de segle: la Lliga Regionalista, com a força impulsora del catalanisme burgès, i la reorganització del republicanisme amb l'aparició de nous líders

capaços de renovar la *tradició*
els signes més evidents.

republicana, n'eren

19 de maig de 1.901
(Legislatives)

Districte	població	cens electoral	% cens població	votants	% participació	% abstenció
I		6.947		1.607	23,1	76,9
II		9.215		2.267	24,6	75,4
III		7.776		2.671	34,3	75,7
IV		9.674		1.746	18,0	82,0
V		12.511		2.336	18,7	81,3
VI		13.329		2.007	15,0	85,0
VII		15.415		1.785	11,6	88,4
VIII		9.874		1.668	16,9	83,1
IX		6.541		1.131	17,3	82,7
X		6.756		1.263	18,7	81,3
Total		98.038		18.481	18,8	81,2
Barcelona						

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Total Barcelona
--	---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	--------------------

COALICIÓ CATALANISTA

- * Bartomeu Robert
- * Albert Rusiñol
- * Il. Domènech Montaner
- * Sebastià Torres Planas

VOTACIÓ MITJANA

496	1.119	1.450	875	581	818	317	612	187	268	6.723
7,1	12,1	18,6	9,0	4,6	6,1	2,1	6,2	2,9	4,0	6,9
30,9	49,4	54,3	50,1	24,9	40,8	17,8	36,7	16,5	21,2	36,4

CANDIDATS

- * Bartomeu Robert
- * Albert Rusiñol
- * Il. Domènech Montaner
- * Sebastià Torres Planas

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Total Barcelo
--	---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	------------------

COALICIÓ MONARQUICA

- * Fere G. Maristany
- Josep M. Cornet
- J. Puig Saladrigas
- F. Fabra i Puig
- J. Balcells i Cortada

VOTACIÓ MITJANA

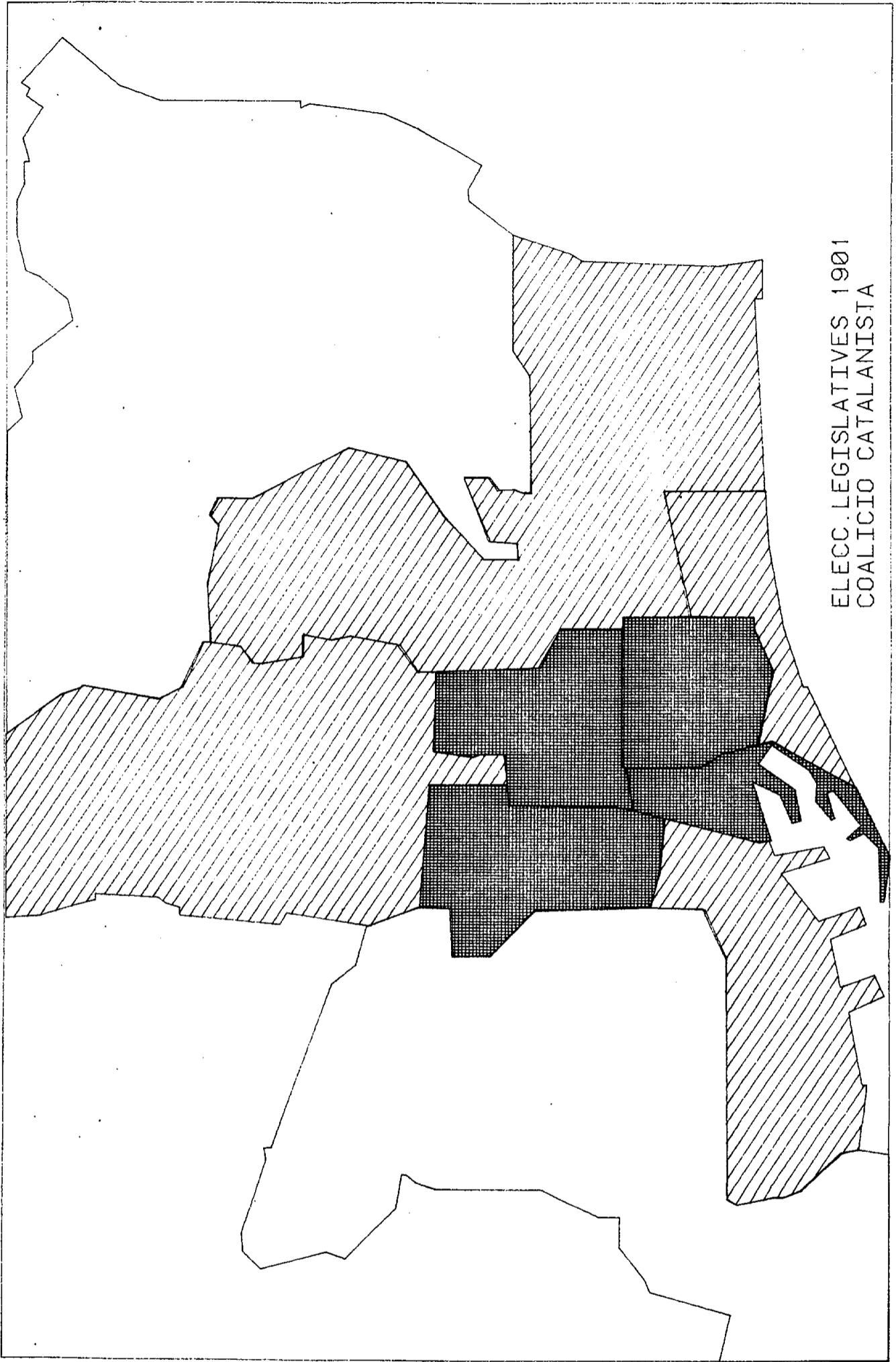
332	389	435	244	912	408	848	353	343	318	4.582
4,8	4,2	5,6	2,5	7,3	3,1	5,5	3,6	5,2	4,7	4,7
26,6	17,2	16,3	14,0	39,0	20,3	47,5	21,2	30,3	25,2	24,8

* candidats electes

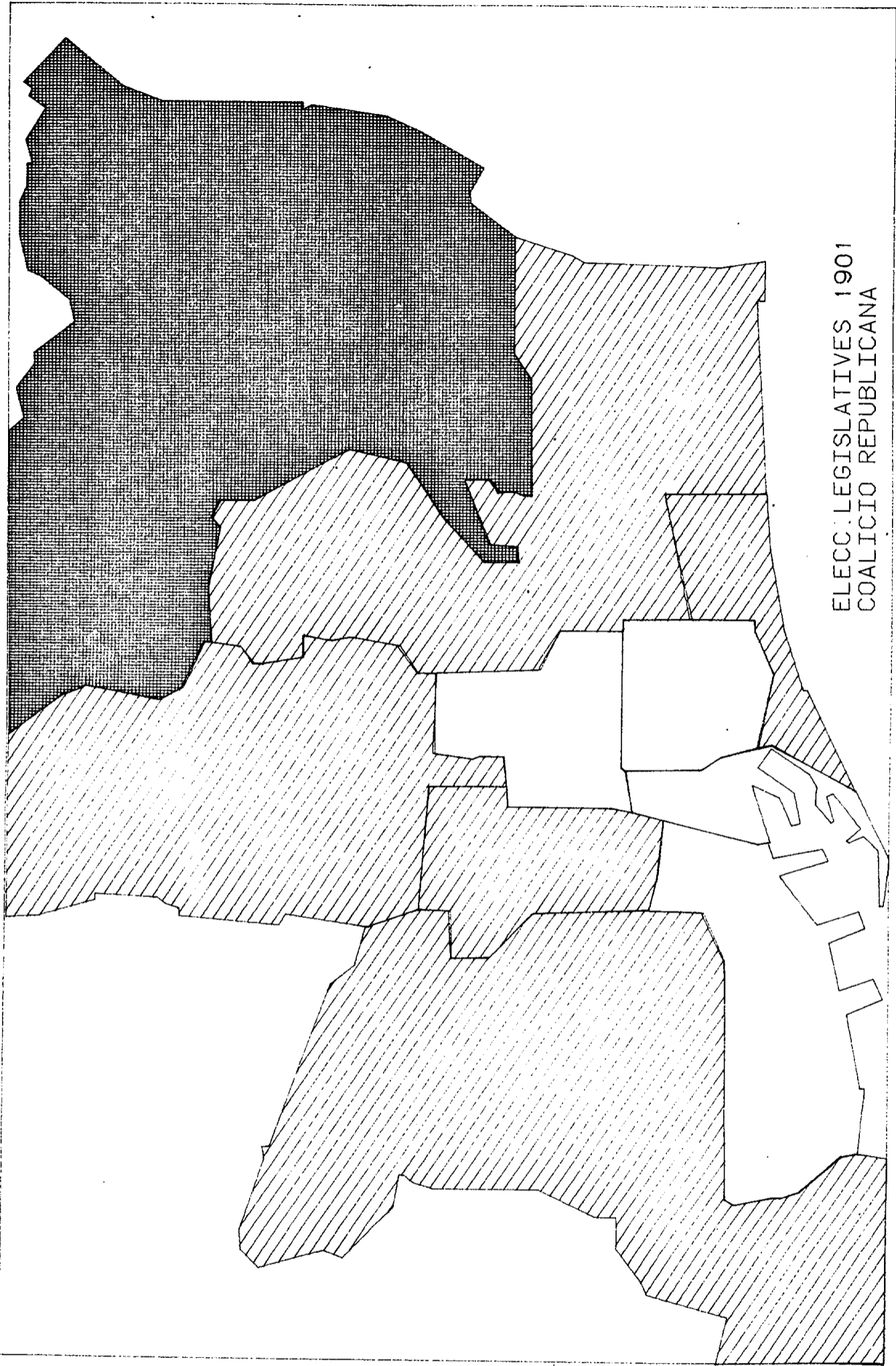
Eleccions 19 de maig 1.901 (legislatives) (12)

DISTRICTES

CANDIDATURES	DISTRICTES										Total Barcelona	
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X		
- COALICIÓ REPUBLICANA												
* Alejandro Lerroux												
* P. Pi i Maragall												
Tiberio Avila												
Nicolás Salmerón												
Josep N. Vallés												
VOTACIÓ MITJANA	582	432	330	317	369	461	495	507	468	472	4433	
% sobre cens electoral	8,4	4,6	4,2	3,3	3,0	3,5	3,2	5,1	7,2	7,0	4,6	
% sobre votants	36,2	19,1	12,4	18,2	15,8	23,0	27,7	30,4	41,4	37,4	24,0	

ELECC. LEGISLATIVES 1901
COALICIO CATALANISTA

ELECC. LEGISLATIVES 1901
COALICIO REPUBLICANA

67
Eleccions legislatives de 26 d'abril de 1903

La organització política de l'oposició al sistema: catalanisme i republicanism

El 17 de maig de 1902, finalitzada la llarga regència de Mª Cristina, s'inagurava el reinat d'Alfons XIII. Poc després de la coronació Sagasta deixava voluntariament el poder. Al cap de pocs mesos es produiria la seva mort, avivant-se tot seguit la lluita per la direcció del partit liberal entre les diverses tendències que hi coexistien, en tant que Canalejas deixava les files liberals i creava el Partido Democrático.

Mentrestant, el rei havia cridat a Silvela, a qui donà el decret de dissolució de Corts i l'encarrec de preparar noves eleccions generals. Aquests comicis foren ajornats fins el 26 d'abril del 1903. El motiu del retard radicava en l'intent de portar a terme un segon intent regeneracionista, de revolució del règim des de dalt, en base a una reforma de l'administració local, tot potenciant, també, uns escrutinis pretesament mancats de les habituals i desacreditades operacions de falsificació de la voluntat popular. Per a desenvolupar aquesta tasca, els Conservadors comptava, amb Maura, reciénment reincorporat al partit com Ministre de la Governació.

La promesa d'unes eleccions *no fictícies* féu confiar a l'oposició en uns comicis, si no nets, més sincers que els anteriors, motiu aquest més que suficient perquè hom preparés conscienciosament la seva intervenció.

En aquest sentit, un mes abans d'acudir a les urnes se celebrava a Madrid l'Assemblea Nacional Republicana, que formalitzava la conversió de l'anterior coalició d'Unió Republicana en un sol partit polític. La nova organització republicana rebé el màxim impuls a Catalunya, lloc on els preparatius pre-electorals s'esdevenien més actius i polèmics. Des del maig de 1901, republicans i regionalistes es discutien a Barcelona l'hegemonia política, i tots dos procuraven enfortir llurs respectius partits per reeixir en l'empresa.

Així, els resultats dels comicis municipals celebrats el 10 de novembre de 1901 els hi tornaven a donar a Barcelona majoria de regidors front els monàrquics. Tanmateix, el curs dels esdeveniments socials influí decididament en aquest procés d'organització política.

La vaga general contra les reduccions salarials de febrer de 1902, amb la clausura de centres obrers i l'empresonament de dirigents, fou *el fet* que més directament va incidir en la futura *imatge social* de l'oposició dinàstica: mentre la novella Lliga Regionalista es decantava públicament en pro de la patronal, els nous líders republicans, i més concretament, Lerroux veien en aquest conflicte l'oportunitat d'atreure's el suport dels obrers, orfes de líders i organitzacions. En aquest sentit, els republicans uniren a un ben preparat verbalisme populista la creació d'entitats com Fraternitat Republicana, Casas del Pueblo, etc..., en un intent de sostreure a l'anarquisme i al socialisme la seva clientela natural, i així furnir un combatiu exèrcit d'electors que donés sentit a l'estratègia participativa de la nova Unió Republicana. El pols de les eleccions provincials de març de 1903 va servir per a donar satisfacció a les seves pretensions en desbancar a Barcelona regionalistes i monàrquics. Animades per l'èxit, les forces republicanes prepararen una forta ofensiva amb vistes a les legislatives d'abril.

Coalicions i aliances electorals

Tot i que federals i progressistes es negaren a perdre la seva independència orgànica, integrant-se dins de l'Unió Republicana,

fou possible signar una coalició que aplegués a les tres formacions republicanes. Sense poder evitar la presentació d'una candidatura republicana dissident, la coalició confeccionà una llista de cinc noms, amb tres unionistes - Salmeron, Lerroux i Junoy -, un federal - J.M. Vallés i Ribot -, i un *boter* de Sant Martí de Provençals - Jaume Anglés -, triat, aquest darrer, per *federals i pro-*

acord de

gressites.

~~Front aquesta candidatura per majories sols presentaren dues
més: la regionalista i la carlista.~~

Regionalistes i carlistes passaren en el curt interval de dos anys d'aliats a enemics polítics. Mentre la Lliga debatia el caràcter polític a assumir en un futur immediat i proseguia defensant un tarannà interclassista, pactava aliances electorals amb catòlics i carlins com a mitjà d'assegurar-se el vot de les dretes, ~~salvaguardar, així, una estructura social que calia preservar de qualsevol canvi que la poses en perill.~~ No obstant, aquesta política d'apropament vers la dreta li valgué ben aviat l'oposició de l'ala més liberal del partit que, momentàniament, es mantingué dins de la disciplina regionalista al confeccionar^{se} cara els comicis generals, una candidatura estrictament lligaire, amb representats de les dues tendències: Albert Rusiñol, Lluís Domènech i Montaner i Lluís Ferrer Vidal foren els homes del sector més conservador, mentre Jaume Carner i Ildefons Sunyol representaven al sector més liberal.

Respecte la candidatura per majories preparada pels carlins, cal entendre-la molt més com una candidatura d'afirmació de la seva personalitat política --reivindiquen el dret a ser " el porta-estandarte del regionalismo cristiano" - davant el perill assimilacionista de la Lliga, que no com una llista presentada només en defensa dels interessos catòlics que, en la seva opinió, ara restaven abandonats per la Lliga.

Quant als partits dinàstics, optaren pel retraïment després de valorar llurs escasses possibilitats d'èxit.

Els plantejament electorals de la Lliga continuaven sustentant-se en un accidentalisme polític

9)

i en l'explotació de la dicotomia ^{del} centralisme - endosat ara al seu principal enemic, els republicans - contra ^{el} autonomisme. Els carlins, doncs, són pràcticament marginats d'una lluita presentada només como una *disputa* entre catalanistes i republicans. Uns catalanistes, però, que apareixen fornits d'un autonomisme tan precari com el que reflexava consignes *de la mena de*: "L'autonomia és la civilització", "Catalunya pels catalans" o bé "Per manar, cada hū a sa terra".

Per contra, la presència d'una candidatura carlista era rebuda amb alegria per les forces republicanes que veien en ella un element divisor del vot conservador i, en conseqüència, un perjudici directe al seu primer contricant, el regionalisme. Si la Lliga identificava centralisme amb republicanisme, els republicans fan coincidir regionalisme amb caciquisme.

~~campanya, tot assegurant que amb la derrota de la Lliga s'acabarà amb el caciquisme i serà possible la proclamació de la desitjada República.~~

(D'altra part,)
Lerroux i les seves "meriendas democràtiques" es converteixen *(l'element)* en l'animador d'aquesta campanya basada, de nou, donada la vaguetat política i programaàtica, en l'explotació personal de la figura de Salmeron, desplaçat expresament a Barcelona i als districtes on hi havia candidatura republicana.

La victòria republicana

Celebrada la votació amb plena normalitat, es comprovà com la major activitat pre-electoral havia donat els seus fruits, ja que la participació ^{-45%-} es duplicà en relació amb l'anterior legislatura. Un increment participatiu que provenia de la mobilització de bona part de l'electorat abstencionista i indiferent que aquest any havia sortit de casa per anar a votar a la Unió Republicana, candidatura que, amb sorpresa de tothom, augmentava en 30.000 vots la xifra de sufragis assolida només dos anys endarrera. Els republicans s'enduen les majories, mentre els regionalistes guanyaven les mino-

ries, tot reduint el total dels seus sufragis gràcies al destorb de la candidatura carlina, que reuní uns 5000 vots.

Els factors explicatius de la massiva aflluència a les urnes de l'electorat barceloní i del seu decantament vers Unió Republicana - els regionalistes només superaren en vots als republicans al districte III - són diversos: d'una banda hi havia una conjuntura política i social favorable a la captació del vot obrer per un dirigent capaç de conjuminar fortes dosis de demagògia i populisme com Lerroux; d'altra, tampoc ^{no} s'ha d'oblidar la crisi interna que patia el regionalisme ⁿⁱ la neutralitat governativa, que portà al triomf dels republicans a les principals capitals de província, i a la ^(subsegüent) caiguda del govern Silvela davant la insatisfacció que els resultats havien provocat en el rei i en les pròpies files conservadores.

Aquest any, però, l'ofensiva antidinàstica no restà circumscrita a la ciutat de Barcelona. Unió Republicana aconseguia arrabassar alguns districtes rurals als dinàstics, de tal manera que la distribució de les 44 actes catalanes començava a mostrar menys desproporcions que en èpoques passades. La relació 25 escons dinàstics contra 19 de les oposicions republicana -14 actes - i regionalista -5 actes - posava en evidència que Catalunya s'estava allunyant de les pautes electorals vigents a Espanya on, a desgrat de la major netetat electoral, els dinàstics reuniren 323 escons front 80 de les oposicions.

En suma, el camí iniciat el 1901 ^{a Catalunya} per regionalistes i republicans s'endevinava difícil de truncar, tot i ^{que} les divisions en el si de la Lliga i les dificultats que immediatament sorgirien en el de la Unió Republicana per a mantenir units grups força heterogenis ^{facilitava}, en gran manera, els treballs governamentals encaminats a neutralitzar l'avançada anti-

dinàstica,

No obstant, la Lliga reaccionaria aviat procurant saldar les discrepancies internes que l'havien afeblit. La perdua de la fracció contrària a assumir una imatge conservadora i dretana posaria fi a les tensions, i marcaria l'inici d'una nova etapa, durant la qual es produí una plena confluència entre la burgesia catalana i el partit regionalista.

Districte	població	cens electoral	% cens població	votants	% participació	% abstenció
I	7.732	7.732	3.553	3.553	46,0	54,1
II	10.283	10.283	4.879	4.879	47,4	52,6
III	9.320	9.320	4.743	4.743	50,9	49,1
IV	11.697	11.697	4.837	4.837	41,3	58,7
V	14.025	14.025	5.080	5.080	36,2	63,8
VI	15.172	15.172	6.709	6.709	44,2	55,8
VII	17.297	17.297	8.013	8.013	46,3	53,7
VIII	10.729	10.729	5.144	5.144	47,9	52,1
IX	7.395	7.395	3.384	3.384	45,8	54,2
X	7.474	7.474	3.538	3.538	47,3	52,7
Total		111.124		49.880	44,9	55,1
Barcelona						

CANDIDATURES	DISTRICTES										Total Barcelona	
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X		
- UNIO REPUBLICANA												
* Nicolás Salmerón												
* Alejandro Lerroux												
* J.M. Vallés i Ribot												
* Emili Junoy i Gelavert												
* J. Anglés Peñanosa												
VOTACIÓ MITJANA	3.040	2.725	1.749	2.556	3.751	4.016	6.644	3.708	2.820	3.071	3.071	34.080
% sobre cens	39,3	26,5	18,8	21,9	26,7	26,5	38,4	14,6	38,1	41,1	41,1	30,7
% sobre votants	85,6	55,9	36,9	52,8	73,8	59,9	82,9	72,1	83,3	86,8	86,8	68,3

CANDIDATURES	DISTRICTES										Total Barcelona	
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X		
- Lliga Regionalista												
* Albert Rusiñol												
* Ll. Domènech i Montaner												
I. Sunyer i Casanovas												
Jaume Carner i Romeu												
Ll. Ferrer Vidal i Soler												
VOTACIÓ MITJANA	396	1.509	2.045	1.583	927	1.969	787	915	296	299	299	10.726
% sobre cens	5,1	14,7	21,9	13,5	6,6	13,0	4,5	8,5	4,0	4,0	4,0	9,7
% sobre votants	11,1	30,9	53,1	32,7	18,2	29,3	9,8	17,8	8,7	8,5	8,5	21,5

12)

Les eleccions legislatives del 10 de setembre de 1905

La delimitació d'espais polítics: un període de tempteig

Pel juny de 1905, i després de cinc governs conservadors, els liberals foren cridats al torn. Montero Rios fou nomenat cap de govern i acceptat com cap de les diverses tendències en que es trobava dividit el seu partit, convocant les eleccions generals pel 10 de setembre d'aquest any. García Prieto, com Ministre de la Governació, inicià molt aviat els preparatius per assolir la majoria parlamentaria necessària per a romandre en el poder. La unió, tot just conjuntural, produïda en les files liberals obligaria al govern a controlar acuradament les urnes - l'èxit republicà de 1903 no podia repetir-se -, comprometent la major transigència que anys enrera els liberals havien demostrat davant l'oposició antidinàstica.

Però a Catalunya ja vera difícil exercir un estricte control governamental de les actes. Els comicis municipals de novembre de 1903 demostraren de nou que a Barcelona, i altres poblacions catalanes importants, es refermava allò que es volia neutralitzar: la implantació republicana, triomfadora tant en aquests comicis com en les eleccions provincials de març de 1905.

Tot i aquests èxits, el període 1903 - 1905 ^{continua} ~~fou un mo-~~ment de reorganització i tempteig tant per part de regionalistes com de republicans. Aquests darrers ^{com un moment de reorganització} no aconseguien consolidar la fràgil Unió Republicana, menys, superar les dificultats que impedien mantenir una ampla coalició electoral entre progressistes, federals i unionistes. Per això, no ha d'extranyar que la confecció de la candidatura republicana cara els comicis generals acabés provocant una dissidència dins les files unionistes - traduïda en la candidatura d'"Unión Radical Revolucionaria" - i, ^{que la llista unionista} alhora, no rebés el suport de tots els grups ^{les} federalistes. ~~Amb tot la llista d'Unió Republicana resta inalterada fins el dia de la votació. La inte-~~

13)

Els candidats seleccionats per la junta municipal d'Unió Republicana foren: A. Lerroix - de nou principal organitzador de la confrontació - i N. Salmerón, ambdós designats consecutivament desde 1901 ^{vi/}E. Junoy, R. Rodríguez Mendez i P. Pi i Sunyer

Amb el retraïment de dinàstics i carlins, els únics contricants a vèncer pels republicans - la candidatura republicana dissident no passava de ser purament testimonial - eren els regionalistes que, finalment, apareixien com un grup compacte a l'haver perdut l'ala més liberal, reunida, des de novembre de 1904, a l'entorn del setmanari "El Poble Català". ←

→ Aquest nou grup, definit com republicà i catalanista, restà al marge de la contesa, tot esperant, en un futur immediat, adquirir estructura orgànica per tal de disputar a la Lliga el camp del catalanisme polític.

Després de perdre el grup socialment més avançat, la posició dretana de la Lliga dins l'espectre polític català restava dibuixada més clarament que mai. No obstant, els regionalistes es resistien a abandonar la carta de l'interclassisme i insistien en presentar-se com un bloc superador de la *qüestió social*, preocupat només per una inconcreta defensa de Catalunya.

Amb tot, conscients d'om els arribaria el suport electoral, els regionalistes van preparar una candidatura que no deixés de comptar amb representants de les forces conservadores i dretanes de Catalunya. Els candidats designats foren: Ignasi Girona, Frederic Rahola - directament vinculats als interessos econòmics de la burgesia -, Josep Puig i Cadafalch, Josep Pella i Francesc Cambó, membre de la Comissió d'Acció Política i màxim dirigent del partit.

La campanya electoral d'aquest any va resultar, en comparació amb la desenvolupada el 1903, mancada de força i entusiasme. Ni regionalistes ni republicans es molestaren en renovar els seus instruments propagandístics. La Lliga continuava demanant el vot per "Catalunya", i seguia clamant "fora cunerisme i caciquisme". Els republicans es limitaven a prometre de bell nou una República al servei de la classe obrera. ^(i però) Aquest ensupiment fou contrarrestat ^{relatiu de l')} per l'augment d'activitat demostrat als districtes rurals pels quals, uns i altres, mostraren major interès.

El 10 de setembre, en un ambient d'indiferència els electors van depositar els seus vots a les urnes. Els escrutinis palesaren una baixa acusada de la participació - prop de 20 punts inferior a l'enregistrada el 1903 -, i renovaren la victòria republicana, mentre la Lliga restava amb les minories.

Les acostumades valoracions dels resultats es realitzaren en un marc de moderació; els republicans no podien mostrar-se massa optimistes ^{doncs} havien perdut 10.000 vots - inclús alguns denunciaren la ineptitud en crear i movilitzar la consciència nacional catalana -, ^{mentre} els regionalistes mesuraven la seva ^{eufòria} ja que, tot i haver guanyat 2500 sufragis, no faltaven veus que els atribuïen exclusivament al suport de la dreta i de les entitats econòmiques representades en la seva candidatura. Ultra això, la Lliga va haver de suportar l'escàndol per certes irregularitats produïdes al districte V en favor del seu candidat Josep Pella, que com a possible autor i beneficiari d'aquestes fou expulsat del partit.

15)

Tot i la baixa participativa, els sufragis emesos no modificaren ^{molts} la correlació de forces que des de 1901 s'havia configurat *al llarg* dels districtes barcelonins: els republicans guanyaren, per ordre de votació, als districtes X, I, VII, IX, VIII, V, VI, i II, mentre els regionalistes mantenien la fidelitat del districte III i incorporaven el IV al seu haver. És evident que la Lliga Regionalista tenia assegurat el vot dels sectors burgesos de l'Eixample, però això no implicava un suport ferm i incondicional *de* la dreta, ja que només al districte III va assolir una votació amplament majoritària amb un 66% de vots al seu favor. ~~Aquests resultats, doncs, indicaven als regionalistes el camí que els calia seguir si volien una clara orientació del vot conservadors vers les seves files, i, sens dubte, el primer pas a donar era l'abandó de les vaguetats ideològiques que l'havien acompanyat fins ara.~~

Quant al repartiment dels 44 escons catalans, la proporció dinàstics-oposició es mantingué pràcticament igual que el 1903, 26 contra 18, encara que la trajectòria iniciada feia cinc anys continués sense desviar-se de l'objectiu de crear una nova força que dificultés cada cop més l'hegemonia dinàstica a Catalunya. L'oposició republicana ^{i amb l'excels} encara ocupava el primer lloc en aquesta cursa per a reemplaçar els partits monàrquics, però mentre llur manca de cohesió feia possible la pèrdua de 3 escons els regionalistes ^(amb ferocitat) demostraven que s'havien adaptat a la situació creada a partir de la defecció de l'ala més liberal del partit i sumaven dos actes a les guanyades el 1903. La recuperació regionalista només feia que començar, per tal com potenciant la seva vocació conservadora aconseguiria un altre increment de sufragis en les eleccions municipals de novembre d'aquest any, circumstància que esdevindria factor indirecte del futur moviment de la Solidaritat Catalana.

10 de setembre de 1.905 (legislatives)

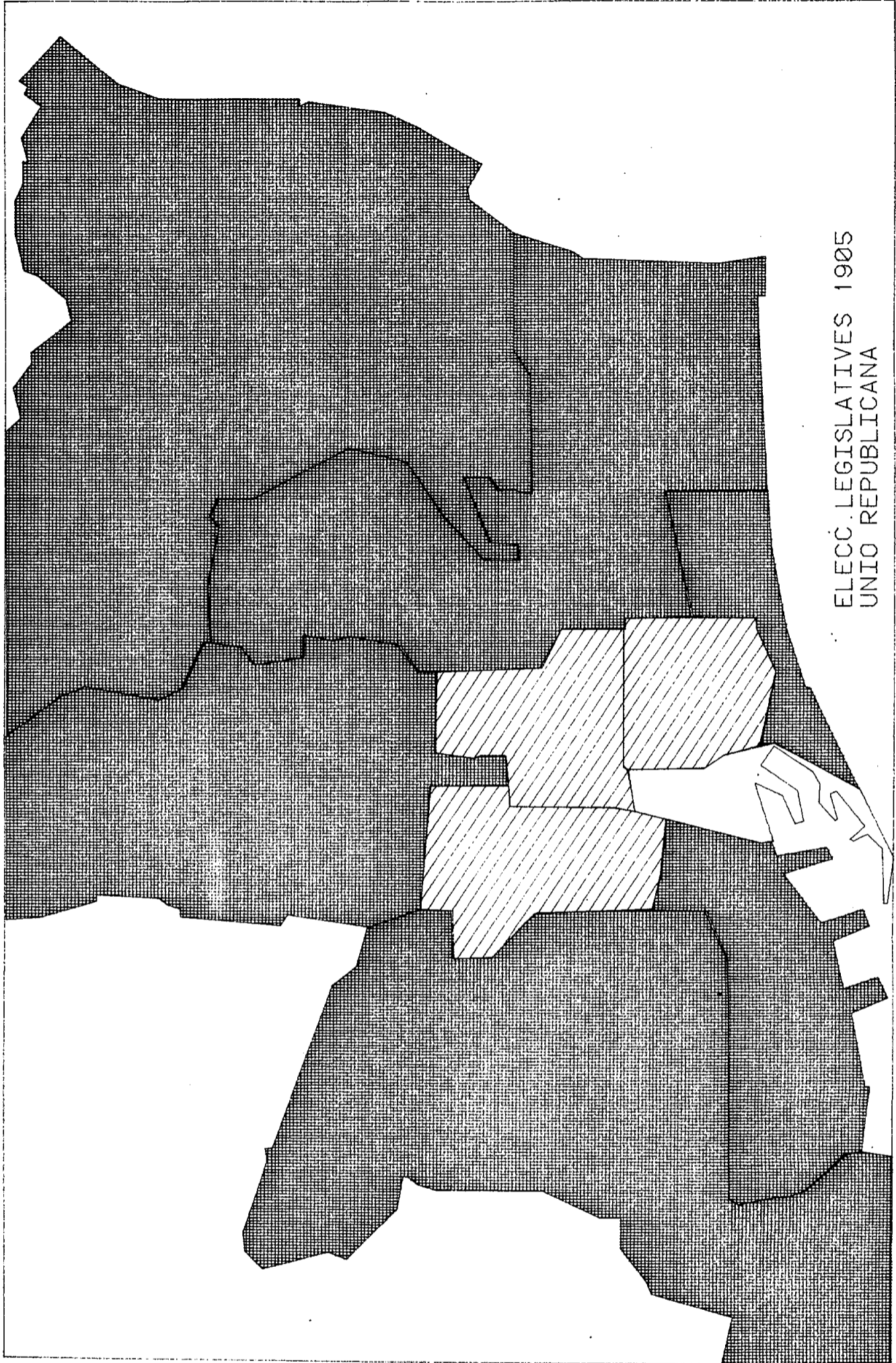
Districte	Població	Cens electoral	% cens població	votants	% participació	% abstenció
I	8.991	8.991	2.952	2.952	32,8	67,2
II	12.841	12.841	3.819	3.819	29,7	70,3
III	11.301	11.301	3.490	3.490	30,9	69,1
IV	14.030	14.030	3.834	3.834	27,4	72,7
V	16.214	16.214	3.529	3.529	21,8	78,3
VI	19.353	19.353	5.316	5.316	27,5	72,5
VII	20.600	20.600	5.326	5.326	25,9	74,1
VIII	12.886	12.886	3.853	3.853	29,9	70,1
IX	8.899	8.899	2.721	2.721	30,6	69,4
X	8.153	8.153	2.664	2.664	32,7	67,3
Total		133.268		37.504	28,1	71,9
Barcelona						

W. 01/12

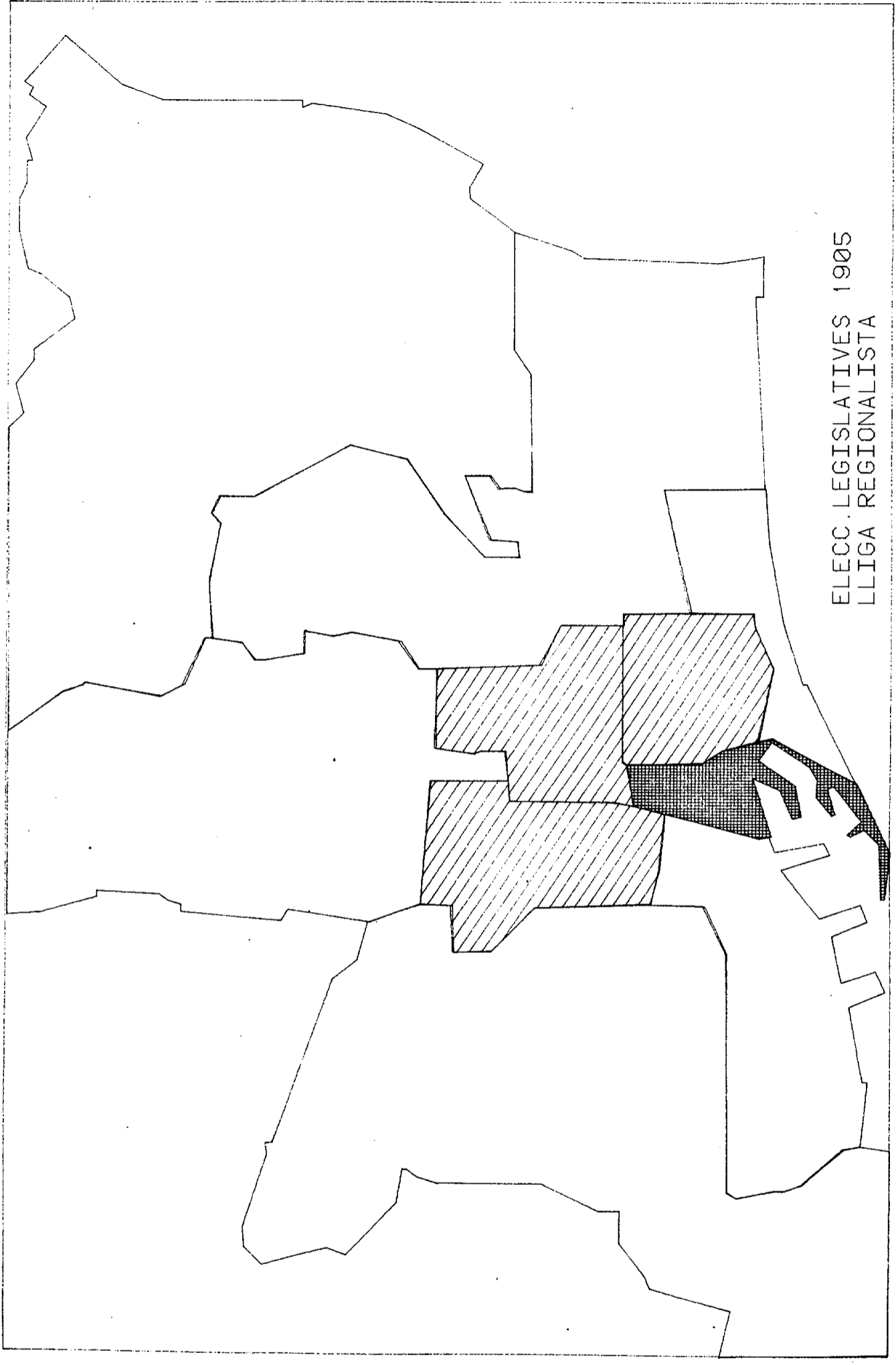
W. 01/12

CANDIDATURES	DISTRICTES										Total Barcelona	
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X		
- UNIO REPUBLICANA												
* Rafael Rodriguez Méndez												
* Nicolás Salmerón Alonso												
* Pere Pi i Sunyer												
* Alejandro Lerroux Garcia												
* Emili Junoy i Gelabert												
VOTACIÓ MITJANA	2.397	2.083	1.132	1.821	2.351	3.050	4.245	2.700	2.034	2.207	24.020	
% sobre cens	26,7	16,2	10,0	13,0	14,5	15,8	20,6	21,0	22,9	27,1	18,0	
% sobre votants	82,0	54,5	32,4	47,5	66,6	57,4	79,7	70,1	74,8	82,8	64,1	

CANDIDATURES	DISTRICTES										Total Barcelona
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	
- LLIGA REGIONALISTA											
* Ignasi Girona i Vilanova											
* Frederic Rahola Trèmols											
Frances Cambó i Batlle											
Josep Puig i Cadafalch											
Josep Pella i Forgas											
VOTACIÓ MITJANA	538	1.702	2.316	1.986	1.135	2.213	1.125	1.097	680	439	13.131
% cens electoral	6,0	13,3	20,5	14,2	7,0	11,4	5,0	8,5	7,6	5,4	9,8
% sobre votants	18,2	44,6	66,4	51,8	32,2	41,6	19,2	28,5	25,0	16,5	35,0

ELECC. LEGISLATIVES 1905
UNIO REPUBLICANA

ELECC. LEGISLATIVES 1905
LLIGA REGIONALISTA

Eleccions legislatives de 21 d'abril de 1907

La Solidaritat Catalana

El novembre de 1905 van celebrar-se nous comicis municipals per a la renovació de l'Ajuntament de Barcelona. L'increment de vots en favor de la Lliga Regionalista i la celebració d'aquest avenç electoral va donar lloc a la publicació d'un acudit al setmanari regionalista "Cu-Cut!" que enfurismà els militars, que reaccionaren destrossant les redaccions de l'esmentat setmanari i del diari "La Veu de Catalunya". Aquesta acció generà l'adhesió de bona part de l'exèrcit, forçant la dimissió de Montero Rios, davant de la disjuntiva de reprimir o tolerar el moviment. La crisi es solucionà amb la formació d'un nou govern presidit per Moret, que es mostrà disposat a primar les prerrogatives jurídiques de l'estament militar sobre el civil, redactant la Llei de Jurisdiccions. Aprovada aquesta llei per les Corts, l'exèrcit restà satisfet, però prengué vida a Catalunya un moviment de contraofensiva que aplegava tot l'espectre catalanista, des de les forces carlines fins a les republicanes, agrupades al voltant de la defensa de les reivindicacions autonomistes negades i reprimides per la política centralista. Aquest moviment de Solidaritat Catalana es convertiria aviat en entesa electoral, i col·laboraria notòriament en la transformació de la correlació de forces polítiques ja iniciada abans dels incidents esmentats.

La decisió d'un sector del republicanisme unionista d'integrar-se dins del moviment solidari provocà el trencament d'Unió Republicana doncs el nucli més nombrós del partit s'havia decantat vers la tendència comandada per Lerroux, decididament espanyolista. Pels lerrouxistes, Solidaritat era una coalició conservadora, burgesa i enemiga de la classe obrera.

Pel que fa als republicans nacionalistes reunits a l'entorn d'"El Poble Català", s'integraren com a grup, encara sense estructura orgànica dins de la Solidaritat. Mentrestant, s'acabaven els pre-

paratius, iniciats el 1904, per convertir-se en un partit nacionalista democràtic i republicà, tasca acabada pel gener de 1907, moment en que s'inagura el Centre Nacionalista Republicà de Barcelona, que reunia als republicans ex-regionalistes, junt a alguns republicans independents, federals, unionistes, i a membres de la Unió Catalanista.

Coincidint amb el neixament del Centre Nacionalista Republicà es produí el canvi de torn. Maura, com a cap dels conservadors, substituï els liberals en el govern. Les acostumades eleccions a Corts foren convocades per al mes d'abril d'aquest any.

La Lliga esdevingué el grup millor situat per a dirigir la Solidaritat, circumstància que els regionalistes instrumentaren per intentar endegar la seva estratègia principal: assolir una progressiva hegemonia de la burgesia catalana dins l'Estat espanyol. Fou per això que la Lliga evità d'enfrontar-se als seus companys de coalició entrant en debats programàtics que provoquessin la desfeta, a la llarga inevitable, d'aquest ample front interclassista.

En aquest sentit, els punts bàsics del programa solidari es limitaren a plantejar uns objectius compartits per tots, com la pretensió de construir la Diputació Catalana o la d'aconseguir una ampla representació parlamentària, resultat d'una lluita encaminada, segons tothom, a derrotar el centralisme i el caciquisme. Així, enfront les eleccions generals, els solidaris aparegueren com els defensors de Catalunya dels seus enemics, identificats a Barcelona amb els llerrouxites, i als districtes rurals amb el monàrquics. Aquesta defensa es realitzà des de supòsits molt primaris i generalitzables, de tal manera que qualsevol català pogués sentir-se protagonista d'un acte de resistència en el moment de votar Solidaritat.

Amb els comicis provincials del 10 de març del 1907, Solidaritat havia pogut mesurar fins a quin punt gaudia del suport popular. La victòria assolida en les urnes l'animà a intentar copar totes les actes catalanes en la consulta general, a celebrar ^{el} mes d'abril. Per tal motiu, només deixà sense candidatura solidària el districte lleidatà de Sort-Viella i el tarragoní de Roquetes, tots dos feus liberals.

Mentre als districtes uninominals la confrontació es produïa ^{generalment,} entre dinàstics i solidaris, a Barcelona aquesta es lliurà entre solidaris i lerrouxistes. Tal era l'abast d'un moviment tan polifrom que els dinàstics renunciaren a participar en la lluita per les actes de la capital, tot recomanant, a darrera hora, el vot per Solidaritat.

Solidaris i lerrouxistes

La candidatura solidària preparà una llista de set noms, disposada a anar al "copo". La llista reservava algun lloc a representants dels diversos partits coaligats, restant només sense candidat propi els carlins: Nicolas Salmerón i Emili Junoy eren els homes d'Unió Republicana; Francesc Cambó, Josep Puig i Cadafalch els de la Lliga Regionalista; Josep Ma Vallés i Ribot era designat en nom dels federals; Ildefons Sunyol pels republicans nacionalistes, i el catalanista Francesc Macià, tot i presentar-se pel districte lleidatà de les Borges Blanques, fou proposat per Cambó per ocupar un lloc en la llista barcelonina al no haver-hi acord entre regionalistes i republicans a l'hora d'incorporar un candidat carlí.

La llista lerrouxista la integraven Alejandro Lerroux, Josep Ma Serrallera, Nicolas Estévanez, Josep A. Mir i Miró i Josep Sol i Ortega, que, dient-se autonomista, es mostrava contrari al catalanisme de la Lliga al que atribuïa intencions separatistes.

La preparació de la votació seguia una marxa normal fins que l'atemptat sofert per Salmerón i Cambó a Hostafrancs, atribuït a elements lerrouxistes, radicalitzà l'ambient i, indirectament, proporcionà a Solidaritat l'instrument que necessitava per a desviar l'atenció de l'electorat d'un programa inconcret on l'únic punt precisat sense vaguetat era la petició vers la derogació de la llei de Jurisdiccions. A partir d'aquest fet, l'elecció fou presentada com una batalla que enfrontava l'"ordre" solidari i el "desordre" lerrouxista. Però val a dir que els arguments efectistes foren emprats per uns i altres, que tancaven la campanya demanant el vot per "Catalunya i la nova Espanya" segons "La Veu de Catalunya", i per "Catalunya i Espanya" segons l'òrgan antisolidari "El Progreso".

El lleuit triomf solidari

L'elecció fou una victòria aclaparant pels solidaris, que guanyaren majories i minories. L'electorat es movilitzà massivament, apropant-se l'índex de participació a un històric 60%. D'altra part l'increment de vots afavorí gairebé en exclusiva als solidaris que guanyaren a tots els districtes barcelonins, tret del districte I - la Barceloneta i el Poble Nou - de base social obrera i de ferma orientació republicano-lerrouxista.

Ultra aquest districte, els antisolidaris continuaren amb bones votacions als districtes X, VII, V, i IX. Al redacte regionalista per excel·lència, el districte III, fou l'indret on Solidaritat hi assolí la millor votació - 85% dels vots - i on s'enregistrà la més alta participació - 67% - de Barcelona.

Certament, la victòria solidària donava elements per que la premsa adicta la valorés com una derrota del lerrouxisme, del caciquisme i del centralisme, però els resultats palesaven, també, que una part de la classe obrera se sentia abans que *filos o anti* autonomista, antimonàrquica, sentiment capitalitzat profitosament per Lerroux, que

sabé enquadrar en les seves files bona part del proletariat no decantat vers l'abstenció.

Respecte als resultats de tot Catalunya, Solidaritat va aconseguir els seus objectius a 40 dels 44 districtes electorals. Recordem que dos no havien estat pretesos (Sort-Viella i Roquetes) mentre altres dos (Tortosa i Torroella de Montgrí) foren perduts en favor dels dinàstics. Aquesta victòria, però, a penes tingué transcendència al Congrés de diputats on els governamentals comptaven amb 252 escons front 152 ^(Edes) de les oposicions ^(inclou la dinàstica). Amb tot, aquesta conjuntura solidaria fou molt important per al futur electoral de Catalunya, ja que ~~si bé no suposa una decisió definitiva sobre el caciquisme. Com la premsa solidaria afirmava en aquells moments d'euforia - si que~~ va significar el desvetllament de l'activitat política de molts districtes rurals i la disgregació del poder polític provincial, que des d'ara arreu estarà repartit entre monàrquics, republicans i regionalistes, guanyadors, gràcies a Solidaritat Catalana, d'unes actes irrecuperables per les forces dinàstiques.

No fou, però, contra el que proclamava l'euforia de la premsa solidaria, una victòria contra el caciquisme. Més aviat, una bona part de les forces vives dels districtes rurals van convertir-se cap a la causa solidària, sense, per això, fer professió de major moralitat política o de respecte, en el futur, de la voluntat lliurement expressada en les urnes.

Finalment, només remarcar que fins que el difícil equilibri de forces catalanistes resulta insostenible i provoca el trencament de Solidaritat no es pot copsar el veritable sentit d'aquests comicis reeixits especialment en consolidar nuclis d'oposició als partits dinàstics, els quals saberen mantenir, fora de Barcelona,

uns reductes de poder importants i ~~aparagueren, també~~ aprengueren , també, a contemporitzar amb els que de mica en mica es crearien a l'entorn d'alguns personatges vinguts a la vida política amb les eleccions de Solidaritat.

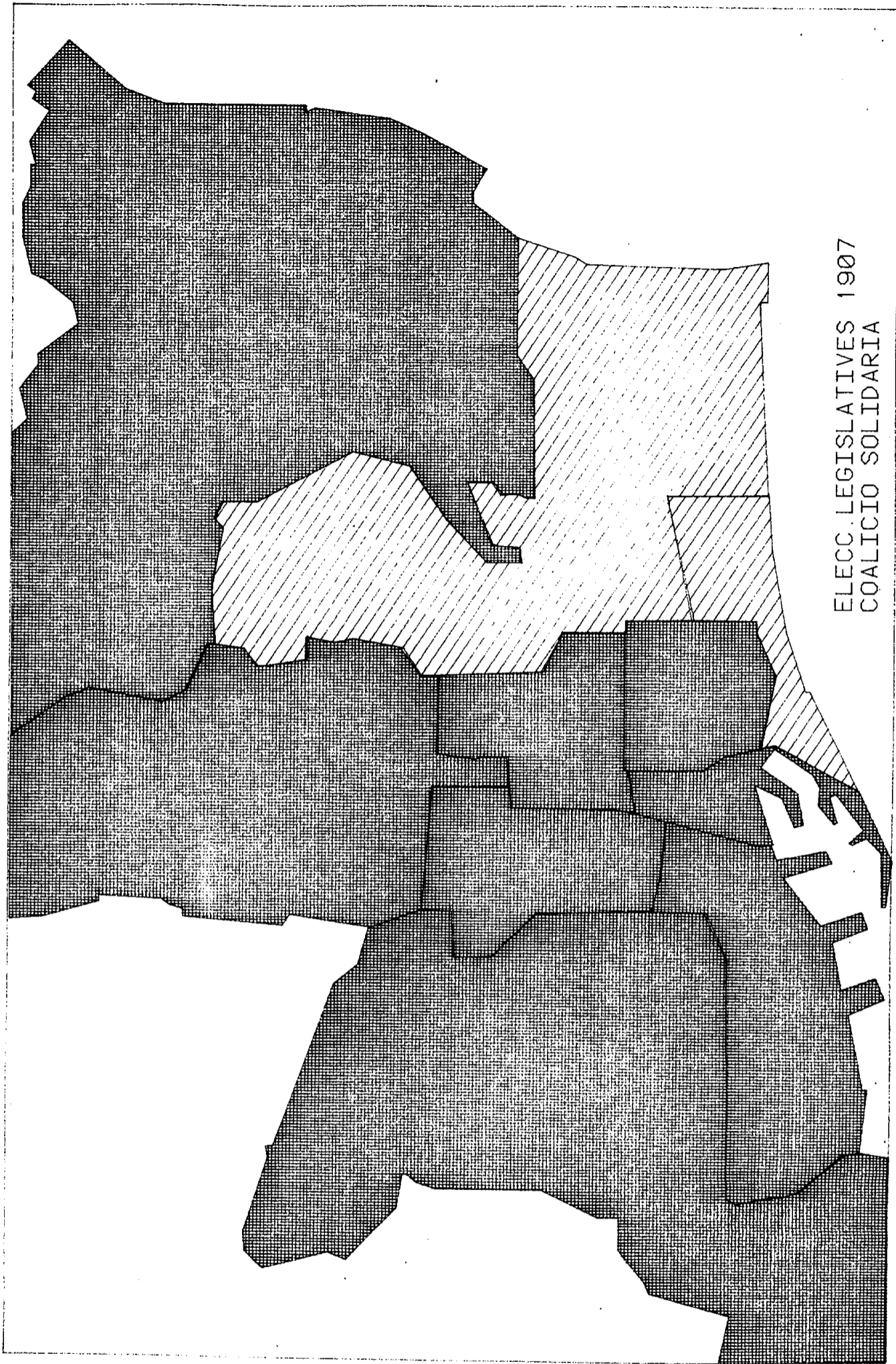
Districte	població	cens electoral	% cens població	votants	% participació	% abstenció
I		8.315		4.582	55,1	44,9
II		12.156		7.704	63,4	36,6
III		9.767		6.584	67,4	32,6
IV		12.646		8.005	63,3	36,7
V		13.191		6.716	50,9	49,1
VI		18.743		11.826	63,1	36,9
VII		20.302		11.540	56,8	43,2
VIII		13.398		8.248	61,6	38,4
IX		8.276		4.844	58,5	41,5
X		7.618		4.327	56,8	43,2
Total		124.412		74.376	59,8	40,2
Barcelona						

↓
construïm al cens de 1906

Eleccions 21 abril 1.907 (legislatives)

CANDIDATURES	DISTRICTES										Total Barcelona	
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X		
- COALICIÓ SOLIDARIA												
* Nicolás Salmerón												
* Francesc Cambó												
* Josep Puig i Cadafalch												
* Emilio Junoy i Gelabert												
* Francesc Macià i Llusa												
* J.M. Vallés i Ripot												
* Ildefons Suryol												
VOTACIÓ MITJANA	2.196	5.602	5.627	6.243	4.405	8.674	7.408	6.453	3.499	2.351	52.458	
% sobre cens	26,4	46,1	57,6	49,4	33,4	46,3	36,5	48,2	42,3	30,9	42,2	
% sobre votants	47,9	72,7	85,5	78,0	65,6	73,3	64,2	78,2	72,2	54,3	70,5	

CANDIDATURES	DISTRICTES										Total Barcelona
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	
- COALICIÓ ANTISOLIDARIA											
Joan Sol i Ortega											
A. Ferroux Garcia											
Nicolás Estébanez											
J.M. Serrallera i Costa											
J.A. Mir i Miró											
VOTACIÓ MITJANA	2.386	2.102	956	1.762	2.311	3.152	4.132	1.795	1.345	1.976	21.917
% sobre cens	28,7	17,3	9,8	13,9	17,5	16,8	20,3	13,4	16,3	25,2	17,6
% sobre votants	52,1	27,3	14,5	22,0	34,4	26,6	35,8	21,8	27,8	45,7	29,5

ELECC. LEGISLATIVES 1907
COALICION SOLIDARIA

A *franquisme* *legislatives* 1

ELECCIONS COMPLEMENTÀRIES DEL 13 DE DESEMBRE DEL 1908

El canvi del clima polític

L'empenta del triomf esclatant obtingut per Solidaritat Catalana l'abril del 1907 es veié sotmesa, durant la segona meitat d'aquell any i bona part del següent, a un fort desgast polític, tant a Madrid com a Barcelona. A desgrat dels seus 40 diputats i 14 senadors, els esforços parlamentaris del moviment resultaren estèrils davant la resistència de les majories monàrquico-caciquils a ambdues cambres, i no assoliren cap dels objectius contemplats en el Programa del Tívoli -ni la derogació de la llei de Jurisdiccions ni, menys encara, l'obtenció de mesures descentralitzadores-. D'altra banda, i per la seva mateixa amplitud, el front solidari començà a presentar esquerdes: el sector més dretà -carlins i regionalistes- es deixava estimar per Maura tot mostrant-se a favor del projecte de llei d'Administració Local, mentre que l'ala republicana s'hi oposava per considerar el dit projecte governamental regressiu i antidemocràtic; idèntica divisió entre esquerra i dreta es produïa al si de la majoria solidària a l'Ajuntament de Barcelona, entorn del renovador Pressupost Extraordinari de Cultura per al 1908. Com és lògic, i de resultes de tot això, entre els votants de la Solidaritat l'eufòria inicial anava essent substituïda pel desencís.

Per la seva part, el republicanisme antisolidari aconseguia capejar prou bé els efectes de la derrota en les eleccions del 1907, enfortia les seves estructures organitzatives i àdhuc es projectava per Espanya amb la fundació -de moment, més simbòlica que efectiva- a Santander, a la primavera del 1908, del Partido Republicano Radical. L'exili de Lerroux aquell febrer, perseguit per un banal delictes d'impremta, no féu sinó augmentar la cohesió d'una força política que conservava sòlides arrels populars

2

2

i que veia com la decadència de la Solidaritat li anava donant la raó.

Una convocatòria atípica

En aquestes condicions, i segurament amb ànim de sondejar l'estat de l'opinió catalana -és a dir, de mesurar l'empenta de la Solidaritat-, el govern conservador decidí convocar per al desembre una elecció parcial que cobrís les diverses vacants creades en la representació parlamentària de Barcelona per l'acta doble de Macià, la mort de Salmerón i la renúncia d'I. Sunyol, a les quals s'afegida a darrera hora una nova renúncia, la d'E. Junoy.

Hi havia, per tant, quatre escons en disputa, i la direcció solidària considerà que un nou copo de tots ells reverdiria els marcits llorers de l'aliança, retornant-li el prestigi erosionat. Doncs, hom presentà al cos electoral una candidatura de quatre noms -Ramon Albó, Jaume Cruells, Francesc Sunyer i Capdevila i Francesc Layret-, que associava inharmònicament l'ultracatolicisme d'un Albó al provat esquerranisme d'un Layret en un moment que l'atmosfera d'unió sagrada de l'any anterior ja estava molt esvaïda.

Entre els antisolidaris, l'elecció representà, sobretot, l'oportunitat de trencar la marginació en la que havien estat reclosos al llarg del darrer any i mig, veient refrendada per les urnes llur implantació social. Amb aquests objectius, oferiren als votants una candidatura per majories que tenia el nom d'Alejandro Lerroux com a principal reclam, flanquejat pels d'Hermenegildo Giner de los Ríos i Joan Sol i Ortega, el qual, tot i ésser ja senador per Guadalajara, representava insubstituïble-

ment el component antisolidari no lerrouxista.

Quant al contingut i desenvolupament de la campanya, Solidaritat la plantejà com una pura i simple repetició de la d'abril del 1907 -els "bons catalans" enfront dels "enemics de Catalunya"-, sense voler adonar-se que el clima d'exaltació patriòtica assolit en aquella ocasió era irreproducible i que, a més, la situació havia canviat molt en els últims vint mesos. Per contra, la propaganda antisolidària, prudent i hàbil, es recolzà molt en la vindicació de la figura de Lerroux i posà l'èmfasi en la defensa de la Llibertat i el Progrés amenaçats per Maura i les seus aliats catalans, evitant les estridències espanyolistes de l'any anterior.

Els resultats, un punt d'inflexió

Amb una baixa global de la participació en set punts -del 60 al 53 %-, la Solidaritat sofrí, el 13 de desembre, una pèrdua de 15.000 votants que reflectia bé la decepció de moltes de les expectatives creades pel moviment unitari, i el rebuig a la instrumentalització d'aquest per part de la dreta regionalista. Com que, a més, els 38.000 sufragis solidaris s'havien de dispersar entre quatre noms, la mecànica electoral vigent atorgà els tres locs de majoria a Lerroux, Giner i Sol, que n'havien recollit 30.000, guanyant 8.000 vots en relació a les darreres legislatives. La quarta plaça de diputat era per al lligaire Ramon Albó.

Per barris, el lerrouxisme s'imposava a les zones obreres tant del centre com de la perifèria -districtes I (Barceloneta-Poble Nou), V (esquerra de les Rambles), VII (Sants-Hostafrancs-Poble Sec) i X (Clot-Sant Martí)-, mentre els solidaris mantenien llur primacia a la resta de la ciutat. Hom podria dir, en conclusió, que els districtes començaven a retornar a les tradicions polítiques anteriors al terratrèmol de la Solidaritat.

Imprevist per tothom, l'èxit antisolidari fou objecte de valoracions molt desiguals: mentre en els cercles dinàstics de Madrid hom hi veia "el triunfo de España" i l'ensulsiada del catalanisme, els lerrouxistes en subratllaven el significat esquerrà i antimaurista, i la Solidaritat tractava de minimitzar-lo parlant d'un simple "accident de càlcul" ("La Veu de Catalunya", 15.XII.1908). En qualsevol cas, el caràcter "tècnic" de la victòria no pot fer oblidar el seu profund significat polític, el fet que aquesta representa un punt d'inflexió en la dinàmica electoral de Barcelona: a partir del desembre de 1908, el republicanisme lerrouxista recupera el protagonisme a la ciutat i Solidaritat Catalana es pot donar per morta; ho confirmaran, el maig següent, els resultats^{de} les eleccions municipals, i el juliol els esdeveniments revolucionaris de la Setmana Tràgica.

JOAN B. CULLA I CLARÀ

Districte	població	cens electoral	% cens població	votants	% participació	% abstenció
I		8.366		4.447	53,2	46,8
II		11.833		7.175	60,6	39,4
III		9.571		5.754	60,1	39,9
IV		12.896		7.245	56,2	43,8
V		11.906		5.953	50,0	50,0
VI		18.884		10.772	57,0	43,0
VII		20.830		10.463	50,2	49,8
VIII		12.284		7.050	57,4	42,6
IX		7.913		4.487	56,7	43,3
X		7.414		4.143	55,9	44,1
Total		121.897		67.489	55,4	44,6
Barcelona						

13 desembre 1908 (legislatives parcials)

COALICIÓ ANTISOLIDÀRIA

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Total Barcelona
VOTACIÓ MITJANA	3.033	2.844	1.379	2.407	3.063	4.221	4.825	2.707	2.037	2.623	30.139
% sobre cens	36,25	24,03	14,40	18,66	25,72	22,35	27,96	22,03	25,74	35,37	24,72
% sobre votants	68,20	39,63	23,96	33,22	51,45	39,18	51,67	38,39	45,39	63,31	44,66

Alejandro Benoux Garcia
 Hermevedo Jimu de los Rios
 Joan Sol i Ortega

140/10

COALICIÓ SOLIDÀRIA

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Total Barcelona
VOTACIÓ MITJANA	1.414	4.331	4.335	4.838	2.890	6.571	4.638	4.343	2.450	1.720	37.370
% sobre cens	16,90	36,60	45,71	37,51	24,27	34,69	22,26	35,31	30,96	20,50	30,64
% sobre votants	31,79	69,36	76,03	66,77	48,54	60,81	44,32	61,60	54,60	36,68	55,37

Ramon Albo i Manta
 Jaume Cunells i Sallanès
 Francesc Layret i Foix
 Francesc Surryer i Capdevila

140/10

ELECCIONS GENERALS DEL 8 DE MAIG DEL 1910

Les conseqüències de la Setmana Tràgica

La revolta popular, anticlerical i antibel·licista del juliol del 1909 a Barcelona, i la severa repressió que la seguí, afectaren profundament el panorama polític espanyol i català. A nivell estatal, Maura hagué de dimitir el 20 d'octubre davant el blasme de l'opinió interna i estrangera i, en un clima ben allunyat dels versallescos canvis de govern propis de la Restauració, pujà al poder el partit liberal encapçalat pel vell i insegur Segismundo Moret. A Catalunya, la diversa actitud de les dues ales solidàries enfront de la "revolució de juliol" i de la reacció governamental enterrà definitivament el moviment unitari nascut el 1906, i els tres grups republicans que havien ~~formant~~ compostat l'esquerra de Solidaritat -federal, Unió Republicana i Centre Nacionalista Republicà- acceleraren llur procés d'integració, procés que culminarien l'abril del 1907 fusionant-se en un nou partit, la Unió Federal Nacionalista Republicana.

Pel que fa als lerrouxistes, tot i l'actuació poc nirosa de la major part dels dirigents durant la Setmana Tràgica, aconseguiren sortir del 1909 amb llur aurèola popular gairebé intacta i, encara més, convertits en els herois i els beneficiaris polítics d'aquell episodi subversiu, com ho demostraria a bastament el veredicte de les urnes a les municipals del desembre; d'altra banda, la inclusió del Partit Radical, juntament amb el PSCE i els republicans espanyols més o menys obedients a l'autoritat de Gumersindo de Azcárate, dins una Conjunció Republicano-Socialista donà a Lerroux un paper molt destacat en el conjunt de les esca^orrres peninsulars.

Així les coses, els problemes de liderat de la família liberal en el govern retardaren l'esperada dissolució de Corts fins que, el febrer del 1910, Moret es retirà cedint el lloc a

José Canalejas, que havia fet figura d'enfant terrible del partit i representava, ara, una línia reformista, de democratització i acostament del règim als interessos de la burgesia més pròpiament capitalista. Les eleccions legislatives foren fixades per al 8 de maig i s'havien de celebrar, per primer cop, d'acord amb la nova llei electoral del 1907, que establí l'obligatorietat del vot i l'elecció automàtica en cas de candidatura única (el famós article 29).

Quatre aspirants a les majories

Diluída la bipolarització que havia caracteritzat la política barcelonina durant l'època de la Solidaritat, quatre opcions ben diferenciades concórren en aquesta ocasió davant del cos electoral. Potser la més novedosa és la coalició de dretes formada pels carlins, els conservadors i la ultramuntana Defensa Social, que presentava entre els seus cinc candidats el marquès de Sentmenat i el comte de Santa Maria de Pomés i que, no havent pogut obtenir l'adhesió del regionalisme, s'erigeix en baluard de l'ordre i de la religió -"¡Viva Barcelona católica!" ("Diario de Barcelona", 6.V.1910)-, amb l'esperança de capitalitzar la por de certs sectors socials a una eventual repetició de la recent "semana sangrienta".

La Lliga -que, com acabem de veure, ha rebutjat les propostes d'una gran aliança de dretes-, cercarà insistentment l'entesa amb el catalanisme republicà entorn -encara- del Programa del Tívoli i, en no aconseguir-ho, s'autoconsiderarà l'hereva legítima de les essències de la Solidaritat, menant una campanya de caire centrista i perfil borrós -defensa de la "personalitat catalana", accidentalisme, interclassisme...-, potser perquè no pot invocar ni el monopoli del conservadurisme ni el del catalanisme. Per sostenir aquestes banderes, els regionalistes

7

designen cinc personalitats d'ampli prestigi social: Raimon d' Abadal, el marquès de Camps, Narcís Verdager, Josep Puig i Cadafalch i Francesc Cambó.

Que, per al regionalisme, l'enemic a batre sigui, en darrer terme, la UFNR, no és casual, perquè el nou partit republicà-nacionalista es proclama també el veritable defensor de l'esperit solidari, i perquè ambdues forces es disputen la torxa de les reivindicacions autonomistes catalanes. Des de la Unió Federal, en canvi, hom considera que el vertader adversari és "la demagògia roja", el lerrouxisme, l'actuació del qual en la revolta de l'any anterior és objecte de severíssims judicis i al que hom veu com un factor de pertorbació que caldria eliminar de la política catalana. A més de tot això, la UFNR planteja els comicis a manera de test sobre el seu propi futur com a organització, i espera recollir un bon resultat amb una llista en la que destaquen, com a lligam amb la tradició, el veterà Vallès i Ribot, i com a gran esperança del partit Pere Coromines.

També els lerrouxistes opinen que la veritable lluita està entaulada entre ells i la Unió Federal, contra la qual etziben el gros dels atacs i dels impropis, encara que, enfortits pels èxits en les dues eleccions locals del 1909 i comptant, a més, amb les simpaties del govern Canalejas, tendeixen a minimitzar les possibilitats de "ese ejército bisoño, acopio de letras y de fuerzas diversas" ("La Rebeldía", 29.IV.1910). Esperant, doncs, veure ratificada la seva hegemonia a la ciutat, el Partit Radical torna a presentar el tercet triomfador el de setembre de 1908 -Lerroux, Sol, Giner-, completant-lo amb l'hisen dat hispano-argentí Toribio Sánchez i el lloctinent del caudillo, Emiliano Iglesias.

Rotunda victòria republicana

Esperonats, segurament, per l'amença legal de sancions si no ho feien, els electors acudiren el 8 de maig a les urnes en proporció molt alta per als costums de l'època -un 53 %-, que no fou en especial als districtes mesocràtics i benestants -el II, el III i el IV-. Del total de sufragis emesos, quasi un 40 % fou per als radicals, els quals s'afirmaven com la primera força a tots els barris excepte al centre burgès i a Gràcia-Sant Gervasi, i obtenien els cinc escons de majoria amb un avantatge de 7.000 vots sobre la UFNR. Aquesta recollia el 30 % dels vots, les dues actes de minoria per a Lluís de Zulueta i Pere Goromines i una ratificació suficient de l'opinió pública per a emprendre amb raonable optimisme la seva marxa com a partit. Quant a lligaires i dretans, malgrat haver aplegat un 20 i un 10 % dels sufragis, respectivament, llur divisió els deixava sense representació parlamentària a la capital del Principat.

En el conjunt de Catalunya, la correlació de forces que es desprèn del repartiment de les 44 actes en joc és bastant diferent. Amb 16 diputats, els dos partits dinàstics recuperen bona part del terreny que hagueren de cedir davant la Solidaritat, mentre la Lliga -9 escons- constata que, sense aliats, encara no pot ésser el motor de la política catalana, i els carlins -2 diputats- tornen a llur posició residual; els republicans, en canvi, totalitzen 17 actes (5 radicals i 12 de la UFNR i afins), fent honor a la sòlida tradició antimonàrquica del país. Tanmateix, al nou Congrés dels diputats, el partit liberal disposa de més de 220 escons, confortable majoria que ha de permetre a Canalejas desenvolupar sense entrebancs la seva tasca governamental.

JOAN B. GULLA I CLARA

Districte	població	cens electoral	% cens població	votants	% participació	% abstenció
I		9.353		4.765	50,9	49,1
I		13.390		8.209	61,3	38,7
III		10.211		6.732	65,9	34,1
IV		14.480		8.987	62,1	37,9
V		14.322		6.776	47,3	52,7
VI		21.307		12.675	59,5	40,5
VII		23.350		12.037	51,5	48,5
VIII		13.751		7.924	57,6	42,4
IX		9.075		5.058	55,7	44,3
X		8.453		4.577	54,1	45,9
Total		137.692		77.740	56,5	43,5
Barcelona						

8 de maig 1910 (legislatives)

CANDIDATURES	DISTRICTES										Total Barcelona	
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X		
- REPUBLICANA RADICAL												
* Hermenegildo Giner de los Rios												
* Joan Sol i Ortega												
* Alejandro Lerroux												
* Toribio Sánchez												
* Emiliano Iglesias												
VOTACIÓ MITJANA	3.032	2.983	1.346	2.479	3.078	4.150	6.154	2.677	1.996	2.621	30.516	
% sobre cens	32,4	22,3	13,2	17,1	21,5	19,5	26,4	19,5	22,0	31,0	22,4	
% sobre votants	63,6	36,3	20,0	27,6	45,4	32,7	51,1	33,8	39,5	57,3	39,3	

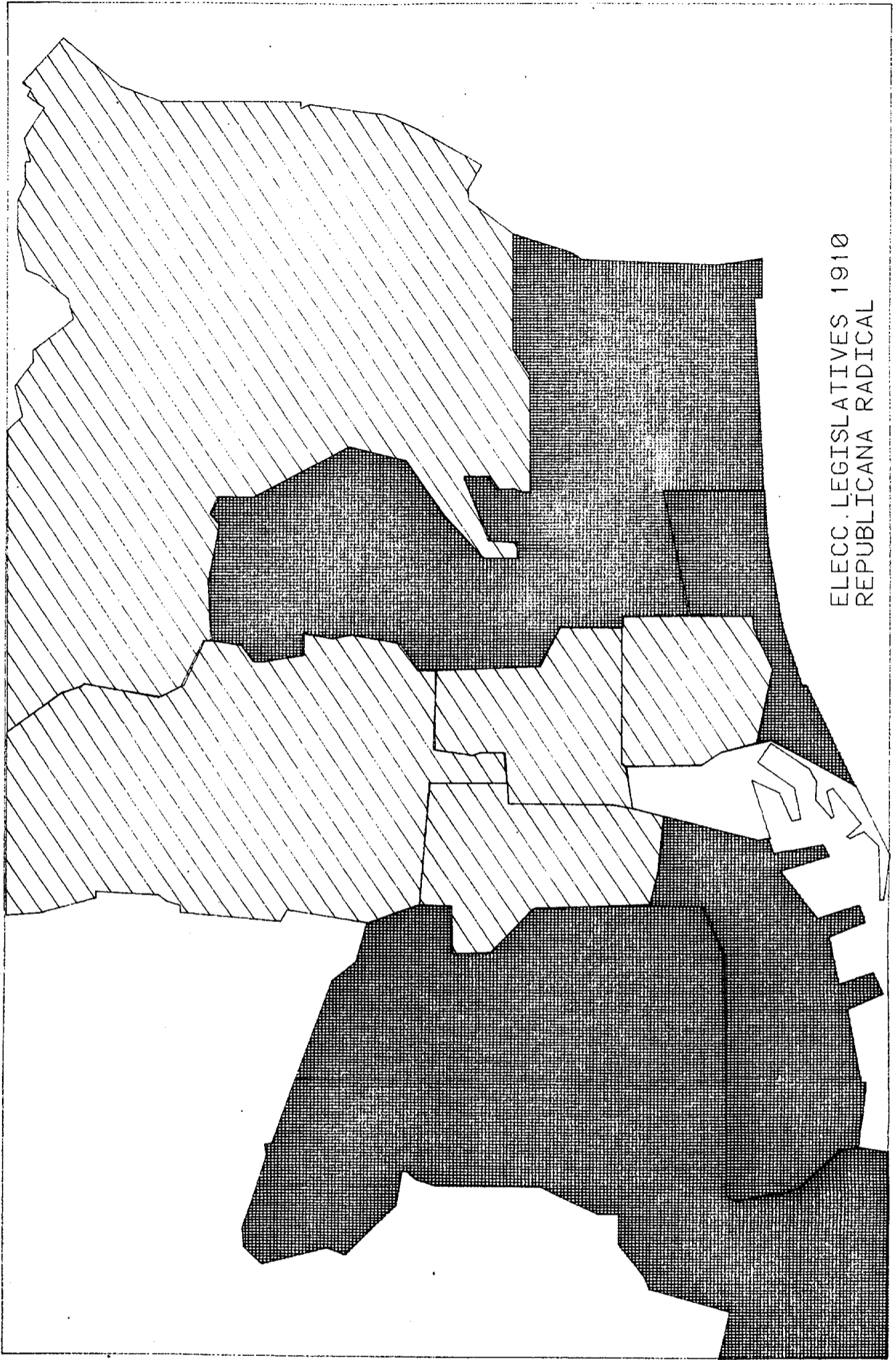
CANDIDATURES	DISTRICTES										Total Barcelona	
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X		
- U. P. N. R.												
* Pere Corominas												
* Lluís de Zulueta												
Josep M ^e Vallés i Ribot												
Josep Farruella												
Carles M. Soldevila												
VOTACIÓ MITJANA	1.077	2.226	1.962	2.507	2.269	4.079	3.605	2.823	1.573	1.182	23.303	
% sobre cens	11,5	16,6	19,2	17,3	15,8	19,1	15,4	20,5	17,3	14,0	17,1	
% sobre votants	22,6	27,1	29,1	27,9	33,5	32,2	30,0	35,6	31,1	25,8	30,0	

Eleccions 8 de maig del 1.910 (legislatives) (12)

CANDIDATURES	DISTRICTES										Total Barcelona	
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X		
- Lliga Regionalista												
Francesc Cambó												
Ramón d'Abadal												
J. Puig i Cadafalch												
Narcís Verdaguer i Callís												
Carles de Camps i Olzinelles												
VOTACIÓ MITJANA	473	2.008	2.163	2.347	934	2.956	1.413	1.520	985	577	15.376	
% sobre cens	5,1	15,0	21,2	16,2	6,5	13,9	6,1	11,1	10,9	6,8	11,3	
% sobre votants	9,9	24,5	32,1	26,1	13,8	23,3	11,7	19,2	19,5	12,6	19,8	

Eleccions 8 de maig del 1.910 (legislatives)

<u>Altres candidatures</u>	<u>Cap de llista</u>	<u>Vots cap llista</u>	<u>% cens</u>	<u>% votants</u>
- COALICIO DE DRETES	-Joaquim de Sentmenat Patiño	9.202	6,7	11,6

ELECC. LEGISLATIVES 1910
REPUBLICANA RADICAL

ELECCIONS GENERALS DEL 8 DE MARÇ DEL 1914

La fractura dels partits dinàstics i la concessió de la Mancomunitat

Els quatre llargs anys transcorreguts entre les eleccions a Corts de 1910 i les de 1914 marquen un tombant decisiu en la crisi que el règim de la Restauració venia arrossegant des del canvi de segle, i representen també una frontissa en la dinàmica política catalana. A Barcelona, els diversos comicis de caràcter local i provincial celebrats el 1911 i el 1913 han registrat una lenta però inexorable decadència de les forces republicanes: la UFNR, incapaç de mobilitzar les classes populars de la ciutat entorn d'un nacionalisme d'esquerres, no ha sabut consolidar el seu espai sociopolític; el Partit Radical, forçat per Lerroux a una involució ~~na~~ dretana, i desacreditat per escàndols i dissidències, ha començat a perdre base obrera. Paral·lelament, la Lliga ha fet un esforç per atraure's i satel·litzar els nuclis dretans menors (jaumins, Defensa Social, conservadors, integristes) i, beneficiant-se de l'afebliment republicà, ha emprès una trajectòria ascendent i expansiva. És justament amb l'objectiu de consolidar aquesta tendència que, el maig del 1911, el regionalisme promou la demanda d'una Mancomunitat de les quatre Diputacions catalanes.

A Madrid, la petició és ben acollida pel gabinet Canalejas, que hi veu un pont estès vers la burgesia perifèrica i s'esforça per treure del Parlament una llei de Mancomunitats oberta a totes les "regions" peninsulars. Quan la dita llei només ha estat aprovada pel Congrés, però, Canalejas és assassinat -no vembre del 1912- i la seva desaparició esberla no solament l'impuls reformista del govern, sinó també la fràgil unitat del partit liberal. Durant l'any següent, el comte de Romanones intenta trampejar una situació cada cop més deteriorada fins que, l'octubre del 1913, la revolta de molts parlamentaris li-

berals contra el projecte de Mancomunitats precipita la crisi.

Es aleshores quan s'evidencia la profunda divisió que afecta també l'altre partit dinàstic: el cridat a presidir el nou govern conservador no és Antoni Maura -que sofreix el veto de les esquerres, la poca simpatia del rei i el recel de molts correligionaris- sinó Eduardo Dato, un polític més moderat, més gris i més dúctil que, a les set setmanes de jurar el càrrec, cederà a les pressions lligaires autoritzant per Reial Decret la constitució de Mancomunitats interprovincials.

El pacte de Sant Gervasi

Davant les imminents legislatives -convocades per al 8 de març del 1914, i precedides des del govern d'una àmplia "preparació" caciquil-, l'evolució dels resultats electorals dels anys anteriors, la recent obtenció de la Mancomunitat i la cordialitat imperant entre els regionalistes ~~en~~ i el govern Dato situen la Lliga en una clara posició de superioritat política damunt el republicanisme. És, doncs, amb ànim de contrarestar aquest avantatge que pren força en els rengles antimonàrquics la idea d'una coalició defensiva, idea que els dirigents de la UFNR i el Partit Radical concretaran en el denominat pacte de Sant Gervasi. Val a dir que ambdues formacions, amb una llarga tradició d'enfrontaments ~~en~~ recíprocs, concórren a l'aliança sense cap entusiasme, i que tant els dirigents radicals com els nacionalistes hauran de combatre el disgust i la protesta de llurs bases a la vista d'un pacte que molts consideren antinatural.

Assolida la precària entesa lerrouxisme-Unió Federal, la lluita electoral barcelonina es configura amb dos antagonistes principals, més alguns elements secundaris. La Candidatura de Defensa Republicana -aquest n'és el nom oficial- juga el paper d'"esquerra establerta" amb cinc noms que inclouen, a més de

el Partit Radical i la Coalició Republicana

11

Lerroux, les dues màximes figures del ~~lloc~~ radicalisme local -Her-
menegildo Giner i Emiliano Iglesias- i, per la UFNR, Pere Co-
romines i Santiago Estapé. Enfront, la Lliga, que ocupa sense
competidors un ample espai des del centre fins l'extrema dreta,
presenta una llista "d'ordre i prestigi" formada per dos grans
industrials -Albert Rusiñol i Lluís Ferrer-Vidal-, un terrati-
nent -el marquès de Camps- i dos advocats -J. Garriga-Massó i
Pere Rahola-. Per completar el panorama cal assenyalar l'apari-
ció d'una candidatura de Renovació Republicana, en la que figu-
ren, entre altres, el popular metge Jaume Queraltó, l'escriptor
Gabriel Alomar i el periodista Angel Samblancat; es tracta d'
una amalgama heterogènia de dissidents i franc-tiradors que
fan figura d'"esquerra alternativa" i pretenen recollir el ma-
lestar d'extensos sectors populars contra les cúpules dels par-
tits republicans. També el PSOE presenta una llista per minories
purament testimonial.

Sense cap dubte, el centre de la campanya electoral el cons-
titueix el pacte de Sant Gervasi. I importa subratllar que en-
front de l'agressivitat lligaire, que el sotmet a sever bombar-
deig propagandístic, considerant-lo un contuberni immoral, poc
menys que un crim de lesa Pàtria comès per la UFNR, els republi-
cans defensen el pacte amb desesma, sense convicció i, en el cas
dels nacionalistes, en to de plany o de disculpa, tot plegat en
el marc d'una campanya convencional i pobre. D'altra banda, el
regionalisme invoca el seu caràcter de baluard únic de l'ordre
i la pau i explota la consecució de la Mancomunitat, presentant
els comicis com un plebiscit de ratificació del nou organisme.

L'assentament de l'hegemonia regionalista

El desànim dels electors, que es tradueix en una participació
del 43 % -15 punts menys que el 1910- i arriba al 35 % en al-

guns districtes populars (I i VII), és la nota més destacada de la jornada del 8 de març. Això a banda, l'escrutini dona a la Lliga, amb 27.000 vots, una còmoda victòria que inclou triomfs parcials als barris burgesos i petit-burgesos del Casc Antic, l'Eixample i Gràcia-Sant-Gervasi (districtes II, III, IV, VI i VIII). La Coalició Republicana, en canvi, no ha aconseguit ni tan sols sumar els sufragis obtinguts separatament pels seus dos components quatre mesos abans, i els 23.000 vots recollits la obliguen a accontentar-se amb els dos escons de minoria, que són per a Giner i Coromines; el tàndem UFNR-PRR ha estat la gran víctima de l'abstenció, tot i que conserva el predomini a la meitat dels districtes de la ciutat (I, V, VII, IX i X), els que integren la Barcelona obrera i popular. Pel que fa a la llista de Renovació Republicana, ha obtingut en mitjana poc més d'un 5 % dels vots emesos, però amb enormes diferències entre uns candidats i altres, que fan molt problemàtic analitzar-ne el significat. El PSOE, amb menys de 500 votants, confirma el seu caràcter grupuscular a la capital catalana.

Resulten, docs, evidents, a partir d'aquest resultat, el rotund canvi de signe, el tomb cap a la dreta de la política barcelonina, i el fracàs total del pacte de Sant Gervasi, fenòmens -tots dos- deguts en bona part a l'incontenible desinterès de les classes populars envers la faramalla electoral de la Restauració. La distribució del total d'escons per Catalunya confirma la ~~la~~ doble tendència dels resultats capitalins -èxit regionalista i retrocés republicà-: 12 diputats de la Lliga, 3 conservadors, 7 liberals, 1 monàrquic independent, 6 de la UFNR, 1 radical, 4 reformistes, 2 republicans independents, 1 jaumí, 1 maurista i 1 nacionalista.

Si, en conclusió, la Lliga surt dels comicis del 1914 refermada en el seu paper dirigent ~~de~~ de la política catalana, en el

camp republicà la derrota palesa la incurable decadència del lerrouxisme i, sobretot, accelera l'ensulsiada de la UPR, la qual, després de sofrir una cascada de baixes i escissions, ~~serà~~ restarà com una aliada impotent i resignada del Partit Radical.

JOAN B. CULLA I CLARA

L-65

Districte	Població	cens electoral	% cens població	votants	% participació	% abstenció
I		9.582		3.356	35,0	65,0
II		13.412		6.135	45,7	54,3
III		10.797		5.008	46,4	53,6
IV		14.677		6.878	46,9	53,1
V		13.404		5.108	38,1	61,9
VI		22.448		10.082	44,9	55,1
VII		24.391		8.761	35,9	64,1
VIII		14.120		6.450	45,7	54,3
IX		9.461		3.772	39,9	60,1
X		8.818		3.505	39,8	60,2
Total		141.110		59.055	41,9	58,1
Barcelona						

Consigna al cens de 1913

Eleccions 8 de març del 1.914 (legislatives)

DISTRICTES

I II III IV V VI VII VIII IX X Total
Barcelona

- Lliga

- * P. Rahola i Molinas
- * A. Rusiñol i Prats
- * L. Ferrer-Vidal i Soler
- * J. Garriga i Massó
- * C. de Camps i Olzinelles

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Total Barcelona
VOTACIÓ MITJANA	765	3.115	3.288	3.975	1.824	5.117	2.850	2.798	1.473	897	26.093
% sobre cens	7,9	23,2	30,5	27,1	13,6	22,8	11,7	19,8	15,6	10,2	18,5
% sobre votants	22,5	50,8	65,7	57,8	35,7	50,7	32,5	43,4	39,1	25,6	44,2

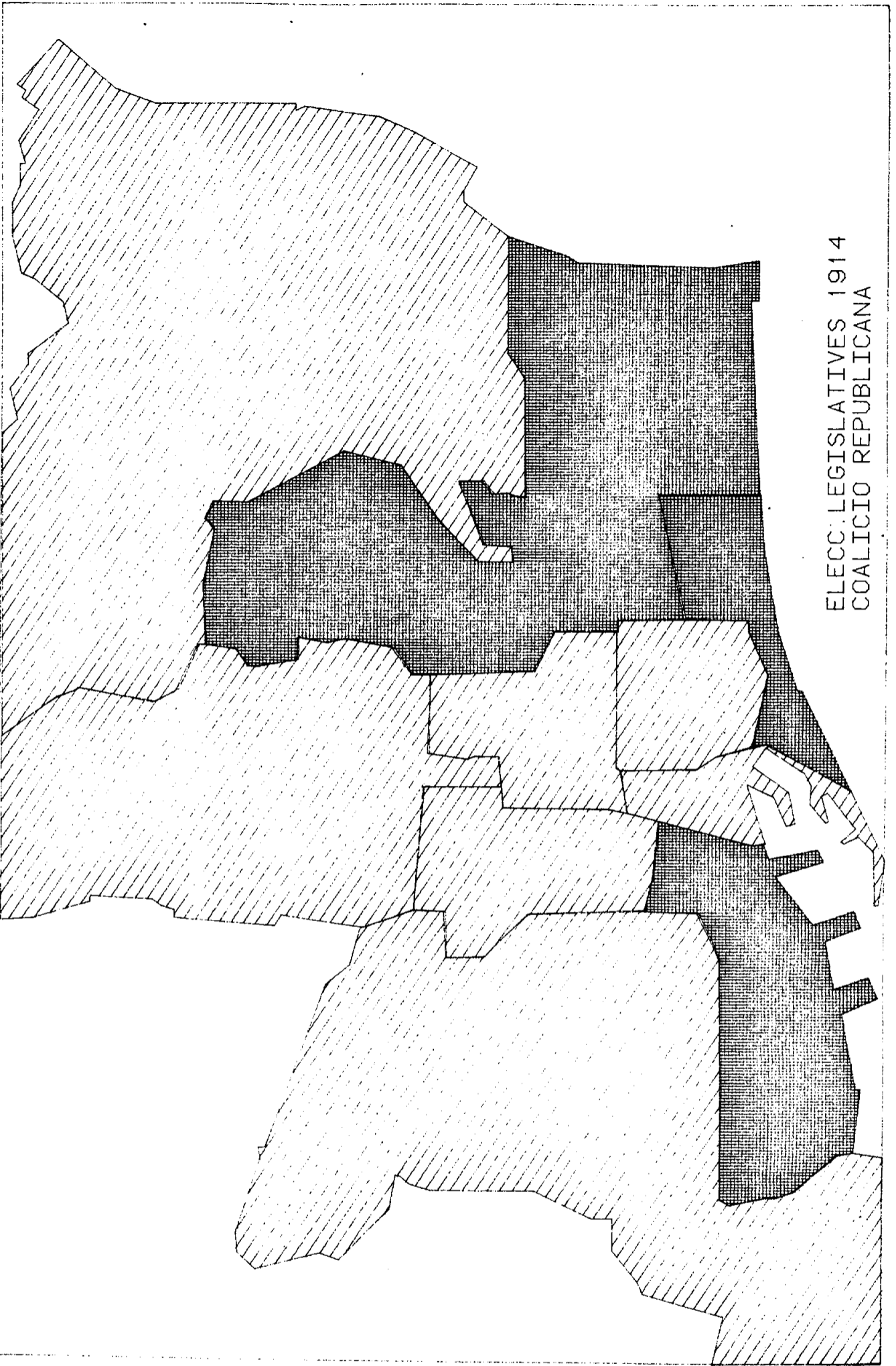
CANDIDATURES

- COALICIÓ REPUBLICANA
- * H. Giner de los Rios
- * P. Coromines i Montanya
- S. Estapé i Pagés
- A. Lerroux Garcia
- E. Iglesias Ambrosio

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	TOTAL BARCELONA
VOTACIÓ MITJANA	1.985	2.124	1.198	2.024	2.230	3.392	4.135	2.239	1.510	1.899	22.736
% sobre el cens	20,7	15,8	11,1	13,8	16,6	15,1	17,0	15,9	16,0	21,5	16,3
% sobre votants	59,2	34,6	23,9	29,4	43,7	33,6	47,2	34,7	40,0	54,2	38,5

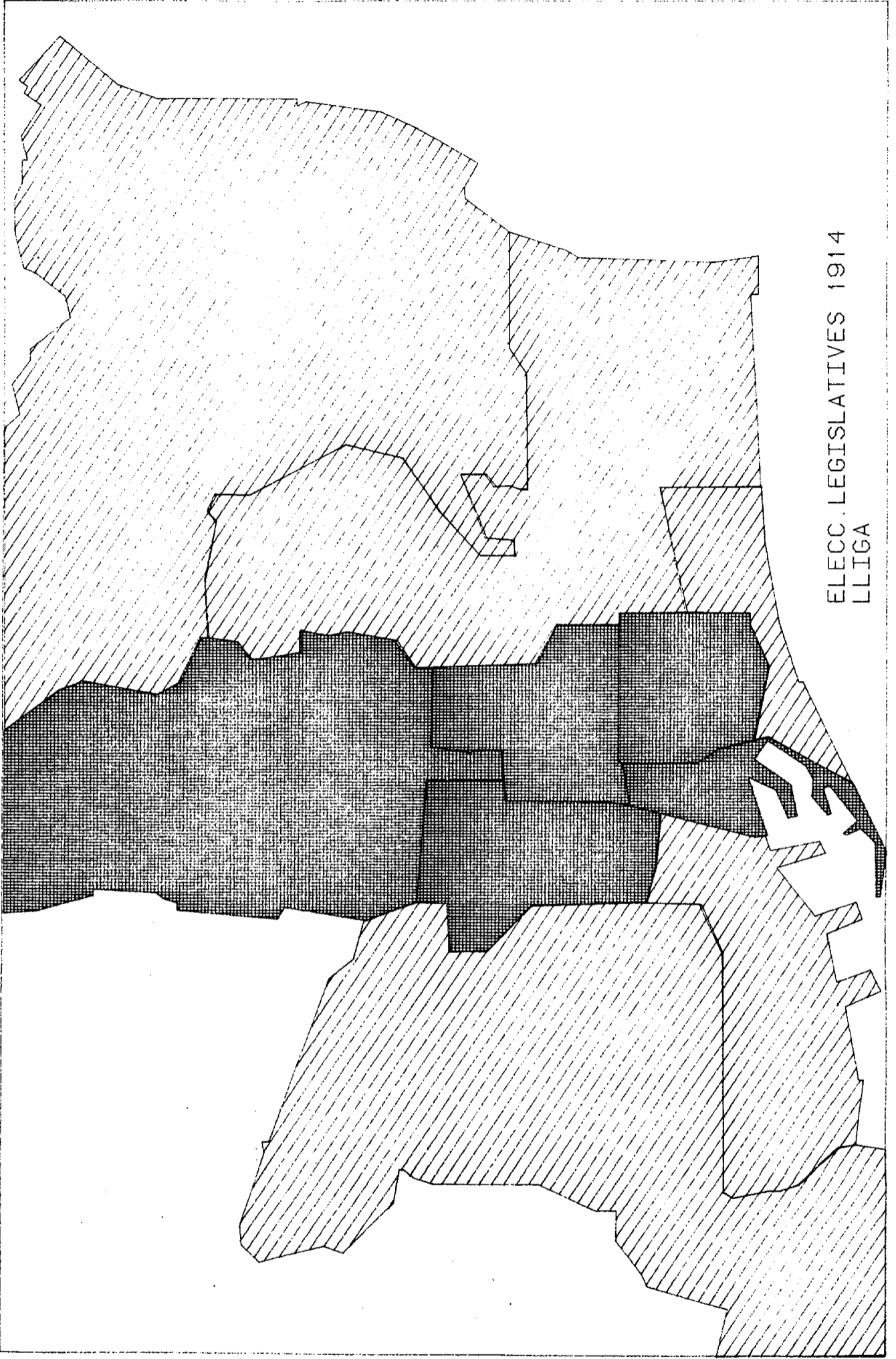
Eleccions 8 de març del 1.914

<u>Altres candidatures</u>	<u>Cap de llista</u>	<u>Vots cap llista</u>	<u>% cens</u>	<u>% votants</u>
- RENOVACIÓ REPUBLICANA	- Jaume Queraltó i Ros	9.876	1,2	2,9
- P.S.O.E.	- Pablo Iglesias Posse	491	0,3	0,8

ELECC. LEGISLATIVES 1914
COALICIO REPUBLICANA

ELECC. LEGISLATIVES 1914
LLIGA

ELECCIONS GENERALS DEL 9 D'ABRIL DEL 1916

Tots contra la Lliga

Malgrat que l'Estat espanyol s'apressi a declarar-s'hi neu -
tral, l'esclat a Europa, l'agost del 1914, de la Gran Guerra
afectarà tot seguit -i profundament- la política, la societat
i l'economia peninsulars. La divisió de l'opinió pública entre
aliadòfils i germanòfils, la febre exportadora vers els països
bel.ligerants i els costos socials del boom econòmic, que ac-
centúa les desigualtats entre els grups burgesos beneficiaris
de la guerra i els sectors assalariats castigats per la infla-
ció i la carestia, plantegen un seguit de tensions, demandes i
problemes als quals el govern Dato no sap donar resposta.

Essent Catalunya la zona amb un grau més alt de desenvolupa-
ment social i material i de sensibilitat política de l'Estat,
tots aquests fenòmens hi tenen especial rellevància, i no és
estrany que sigui la Lliga, en nom de la burgesia industrial
del Principat, la primera a exigir de Madrid una legislació
estimuladora de l'expansió i la modernització econòmiques, exi-
gència que es concreta en el tema de les zones neutrals. El re-
fús de Dato a satisfer la demanda consumà, des de l'hivern del
1915, el trencament entre el regionalisme català i el gabinet
conservador.

Al capdevall, aquesta inacció de l'executiu en matèria econòmi-
co-financera provocarà la protesta conjunta de les oposicions i
produirà la crisi del ministeri. El 9 de desembre del 1915
pren possessió un nou govern de concentració liberal en el que
Romanones ocupa la presidència, però Santiago Alba, titular de
governació, és l'eminència grisa. Alba, centralista a ultrança
i representant dels interessos agraris castellans, aspira, de
cara a les properes legislatives, a refer la potència parlamen-
tària del partit liberal, i vol destruir el que considera prin-

cipal ~~estabilitat~~ entrebanc per a l'estabilitat del bipartidisme dinàstic: la Lliga; en conseqüència, i a través del que hom denominarà "pacte de La Castellana", es compromet a sostenir amb els recursos del poder tots aquells candidats -monàrquics, republicans o reformistes- que, a Catalunya, s'oposin al regionalisme.

La rèplica de la Lliga a l'intent governamental de discutir-li la supremacia en els seus feus catalans serà, el març del 1916, el manifest "Per Catalunya i l'Espanya gran": un anunci de la vocació catalanista d'intervenir en la política espanyola sota la bandera de la regeneració i la revertebració de l'Estat.

Una campanya anodina

En un context general de gran ofensiva ministerial antiregionalista, aliança entre el govern i els republicans i defensiva ordenada per part de la Lliga, el plantejament de la contesa a Barcelona és bàsicament idèntic al de dos anys abans. El regionalisme, aspirant a ésser ratificat en la confiança de les classes conservadores, repeteix tres dels cinc noms de la seva llista (Ferrer-Vidal, Rusiñol i Camps), incorporant com a úniques novetats l'escriptor Magí Morera i l'advocat Antoni Albafull. La Coalició Republicana que, a despit de tots els dalta baixos, mantenen el lerrouxisme i les restes de la Unió Federal conserva -amb un sol canvi poc significatiu- la mateixa candidatura. I, si la relativa novetat és la presència d'una tercera opció, d'esquerra antilerrouxista, els noms que formen aquesta llista de Reivindicació Republicana Autonomista -Queraltó, Samblancat, Alomar, Layret, Brossa- són, si fa no fa, els mateixos que el 1914 abanderaren la Renovació Republicana.

Donades les circumstàncies, la campanya lligaire -mesurada, pròpia de qui està segur del triomf- procura explotar l'actitud del govern central com una manifestació d'hostilitat contra Catalunya, denúncia la revifalla del caciquisme, induïda des de Madrid, i recorda la inèpcia del poder dinàstic per a-

L-72

frontar la problemàtica econòmica originada per la guerra. En quant als lerrouxistes -la UFNR no és ja més que un apèndix simbòlic de la candidatura radical-, plantegen la lluita en forma simplista i maniquea -"pueblo" contra "plutocràcia"- i desempol·sen llur vella demagògia antiburguesa, ja una mica passada de moda i, sobretot, molt inversemblant. Per últim, la Reivindicació Republicana Autonomista, que té com a tribuna el diari "El Diluvio", s'esforça per convèncer els electors del seu caràcter d'alterhativa real en la lluita del 8 d'abril, i aspira a "rehabilitar" el republicanisme local, falsificat pels radicals i traït per la UFNR.

El triomf del continuïisme

Un nou increment de l'abstenció -6 punts, en relació al 1914-, que deixa l'índex de participació en el 17 %, és el tret més rellevant dels resultats electorals, i castiga les dues llistes principals, per bé que no modifiqui la correlació de forces en presència. Així, la Lliga torna a conquerir les majories amb el suport d'un modest 16 % del cens, i els dos escons de minories són per als radicals Lerroux i Giner de los Ríos, que n'han mobilitzat un 13 %. La candidatura de Reivindicació Republicana recull uns 10.500 sufragis, essencialment en les zones populars i petit-burgeses dels districtes VII, VIII i IX, votació esperançadora però que, amb el sistema electoral vigent, no li dóna representació parlamentària.

En el repartiment de les 44 actes del Principat, regionalistes i liberals resten empatats amb 13 cadascú, seguits molt de lluny per les 5 dels conservadors, 2 dels reformistes, 2 dels radicals, 6 d'altres republicans diversos, 1 jaumí, 1 nacionalista i un monàrquic independent. Doncs, tant a la capital com -en menor mesura- al conjunt del país, la Lliga, amb una clien-

tela benestant menys vulnerable a l'abstencionisme, veu ratificat el seu predomini polític -que no numèric- sobre el republicanisme dividit, que ha sofert un veritable "desastre" ("La Publicidad", 21.IV.1916), i també sobre uns partits dinàstics que només reviscolen a l'escalf de la protecció governativa. Per a la UFNR, en concret, el nou fracàs representa l'estocada mortal: mentre Pere Coromines i Jaume Carner es retiren de la política, el partit s'extingeix la mateixa primavera del 1916.

Potser cal afegir, finalment, que l'àmplia majoria parlamentària liberal obtinguda per Romanones-Alba l'abril del 1916 -ben segur que sense reparar en els mitjans- tindrà una vida útil de poc més de quatre mesos, i naufragarà sense pena ni glòria davant les primeres ventades de la gran tempesta sociopolítica del 1917.

JOAN B. CULLA I CLARÀ

1916 ?

Districte	Població	Cens electoral	% cens població	votants	% participació	% abstenció
I	43.477	10.126	23,3	3.083	30,5	69,5
II	53.316	13.712	25,7	5.326	38,8	61,2
III	35.117	10.822	30,8	4.518	41,7	58,3
IV	65.429	14.857	22,7	5.828	39,2	60,8
V	59.063	13.637	23,1	5.002	36,7	63,3
VI	103.414	23.155	22,4	9.090	39,3	60,7
VII	111.579	25.596	22,9	8.242	32,2	67,8
VIII	67.966	14.656	21,6	5.775	39,4	60,6
IX	41.087	9.710	23,6	3.377	34,8	65,2
X	43.096	9.138	21,2	3.026	33,1	66,9
Total						
Barcelona	623.724	145.409	23,3	53.267	36,6	63,4

↓
comparar al cens de 1915

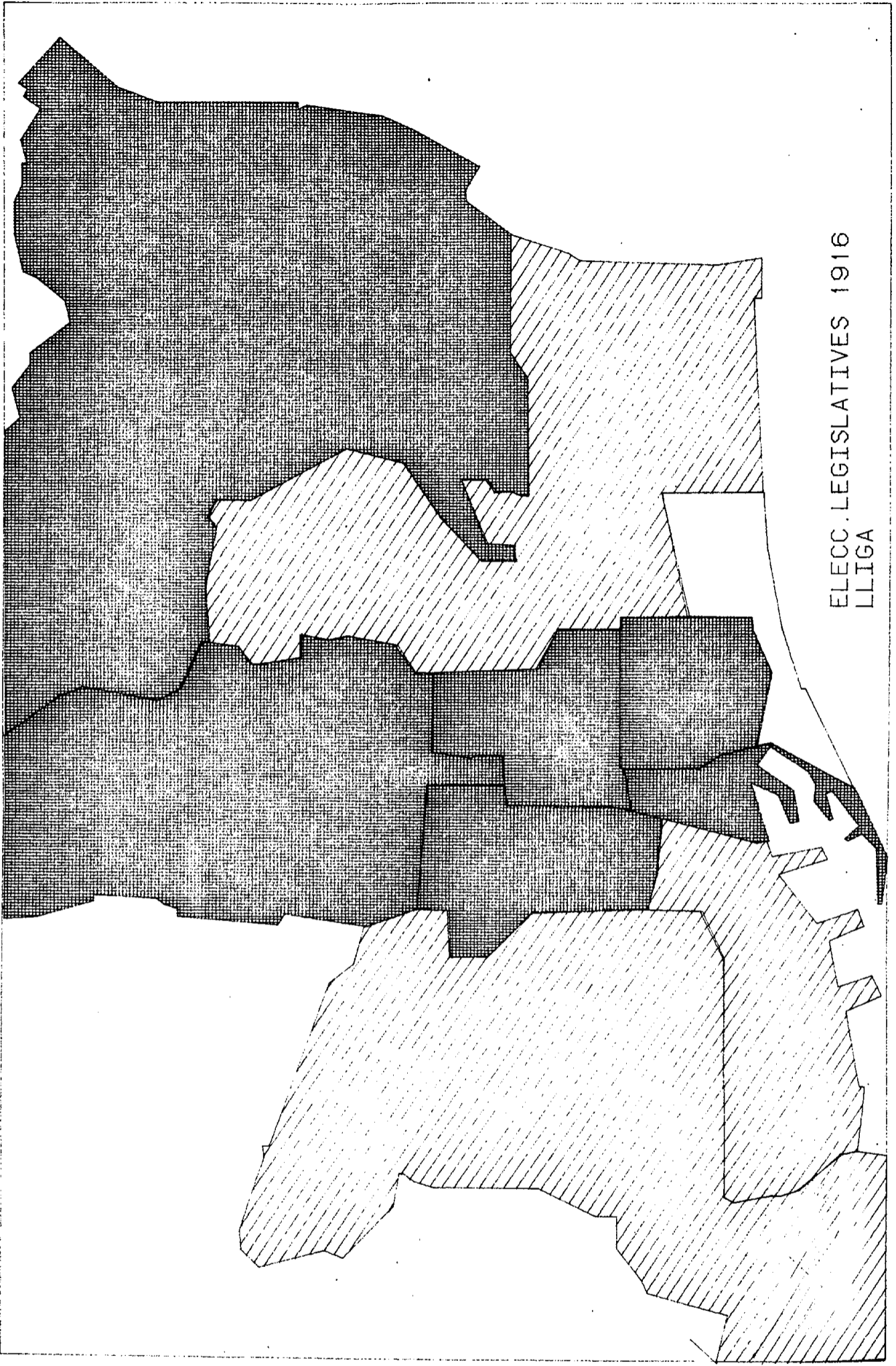
Eleccions de 9 d'abril del 1.916 (legislatives)

CANDIDATURES	DISTRICTES										Total Barcelona	
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X		
- LLIGA												
* C. de Camps Olzinelles												
* L. Ferrer-Vidal i soler												
* M. Morera i Galicia												
* A. Albafull i Vidal												
* A. Rusiñol i Prats												
VOTACIÓ MITJANA	61,7	2.658	2.929	3.424	1.530	4.582	2.744	2.734	1.413	779	23.410	
% sobre cens	6,1	19,4	27,1	23,0	11,2	19,8	10,7	18,7	14,6	8,5	16,1	
% sobre votants	20,0	49,9	64,8	58,8	30,6	50,4	33,3	47,3	41,8	25,7	43,9	

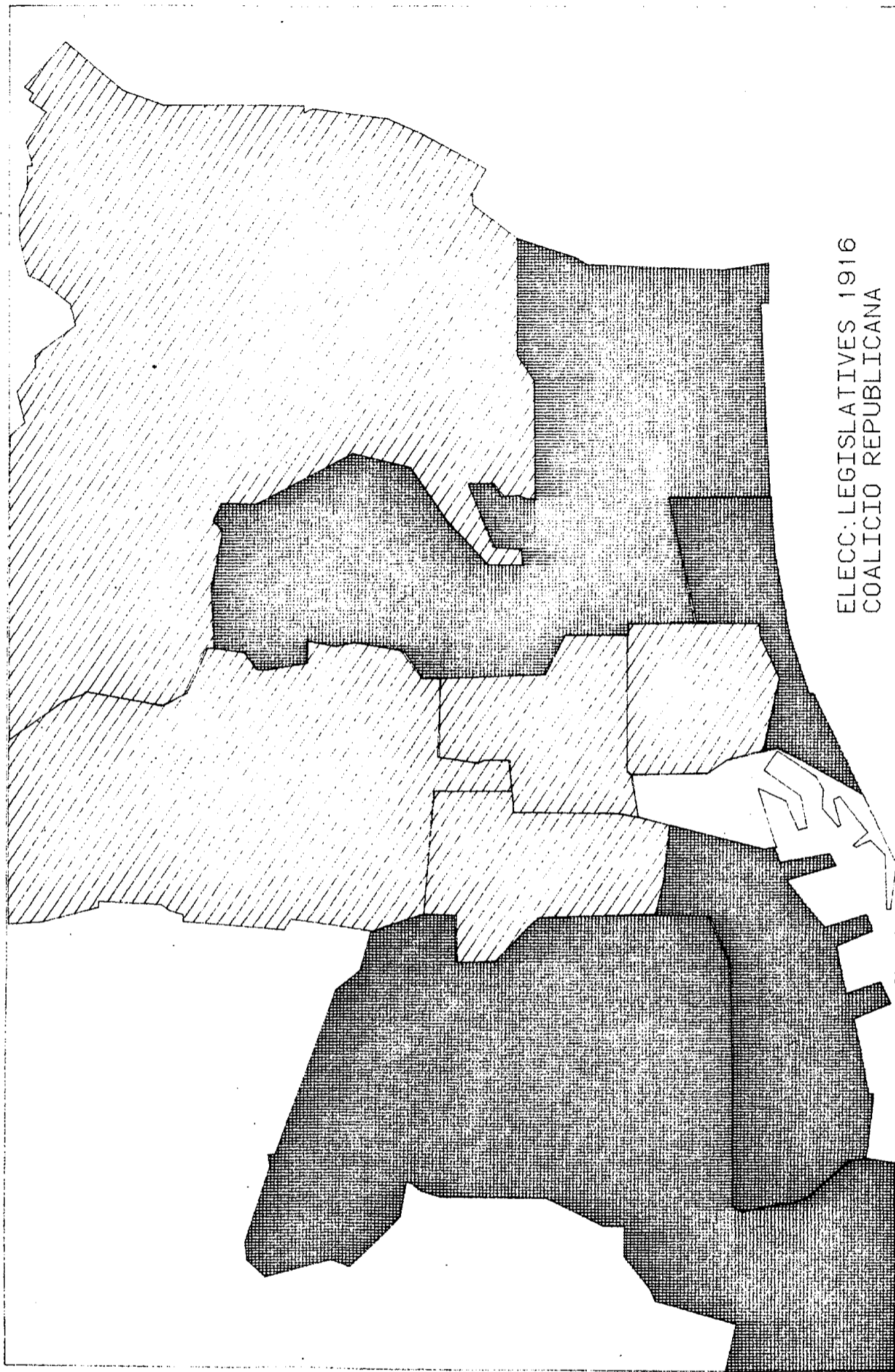
CANDIDATURES	DISTRICTES										Total Barcelona
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	
- COALICIÓ REPUBLICANA											
D. Millán y Albiag											
* H. Giver de los Rios											
E. Iglesias Ambrosio											
* A. Lerroux Garcia											
P. Corominas i Montanya											
VOTACIÓ MITJANA	1.925	1.726	859	1.498	2.500	2.697	3.638	1.770	1.154	1.628	19.395
% sobre cens	19,0	12,6	7,9	10,1	18,3	11,6	14,2	12,1	11,9	17,8	13,3
% sobre votants	62,4	32,4	19,0	25,7	50,0	29,7	44,1	30,7	34,2	53,8	36,4

Eleccions 9 d'abril del 1.916 (legislatives)

CANDIDATURES	DISTRICTES										Total Barcelona	
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X		
- B. REPUB. AUTONOMISTA												
J. Brosa i Roger												
J. Queraltó i Ros												
G. Alomar i Vilallonga												
F. Layret i Foix												
A. Samblancat Salanova												
VOTACIÓ MITJANA	541	943	731	905	972	1.811	1.860	1.271	810	619	10.463	
% sobre oens	5,3	6,9	6,8	6,1	7,1	7,8	7,3	8,7	8,3	6,8	7,2	
% sobre votants	17,6	17,7	16,2	15,5	19,4	19,9	22,6	22,0	24,0	20,5	19,7	

ELECC. LEGISLATIVES 1916
LLIGA

ELECC: LEGISLATIVES 1916
COALICIO REPUBLICANA

Bleccions generals de 24 de febrer de 1918.

La crisi del règim de 1917.

Mentre la Lliga Regionalista perfilava la nova estratègia política d'intervencionisme hispànic, tot consolidant-se com primera força política a Catalunya, davant d'un republicanisme radical i nacionalista en accelerat procés d'afebliment, la inestabilitat de la política parlamentaria espanyola portava a la crisi del gabinet Romanones i a la formació, l'abril de 1917, d'un nou gabinet liberal-demòcrata presidit per García Prieto, que resistiria només fins el mes de juny d'aquest mateix any.

L'escat, a primers de juny, de ^{la qüestió /} que des de feia mesos mantenia en tensió ^{la} un sector de l'exercit, les Juntes Militars de Defensa, i els poders civils portà al partit conservador al poder. El gabinet "idoneo" presidit per Eduardo Dato hagué d'afrontar un triple ^{conflicte} ~~problema~~ que hipotecava la seva estabilitat: militars, burgesia regionalista i moviment obrer pretenien, a través de les seves particulars vies d'acció, ^{la} emprendre la regeneració del règim de la Restauració.

La no confluència dels interessos militars i civils d'aquests tres fronts de lluita feu possible que el govern conservador trovés la fórmula ^{adient} de fer inviable la posada en marxa d'una acció política i social comuna. No obstant, sufocada la vaga general d'agost de 1917 restaren dempeus ^{les} Juntes Militars, amb un que les havia utilitzat per a reprimir el moviment obrer elevat poder coactiu front ^{un} poder civil, i una Assemblea de Parlamentaris exercint les funcions de Parlament paral·lel, ^{que preparava} a reunir-se de nou l'octubre de 1917 a l'Ateneu de Madrid. Davant d'aquesta situació la crisi del govern era inevitable. Pressions militars ~~provocar la caiguda del govern Dato~~ ^{portaren a la} ^{caiguda} del govern Dato i la subsegüent crisi ministerial

es saldà amb el govern de concentració de Garcia Prieto, amb La Cierva, ~~com~~ l'home fort de ^{la Junta de Defensa}, com ministre de la guerra, circumstància ^{Aquesta} ~~que~~ va allunyar de la participació governamental als republicans reformistes de Melquiades Alvarez, tencant-se així la pretensió d'un ample front reformista i regenerador

de l'Estat, tot i la participació de la Lliga, que integrada en el bloc oligarquic de poder, ^{s'}avenia a col.laborar amb el règim ^{sense} que aquest ^{sense} necessités prometre la convocatòria de Corts Constituents, ^{propugnada per l'Assemblea de Parlamentaris.}

Les eleccions generals foren convocades pel ~~mes~~ mes de febrer ^(del 1918) de Governació. Un ministre dit "apolític", el vescomte de Matamala, havia de garantir la ^{pretera} imparcialitat d'un govern que per primera vegada ^{deia} ~~optava~~ ^{per} practicar l'encasellat governamental.

Els alineaments polítics.

Front la concentració de forces governamentals actuava ^{la} nova conjunció republicano-socialista, integrada per PSOE, PRR, i republicans reformistes i mobilitzada entorn els membres del Comitè de Vaga, empresonats l'agost passat ^{amb} ~~amb~~ condemnats de 30 anys de presó. La versió catalana d'aquesta coalició d'esquerres reunia junt a socialistes, radicals i reformistes al Partit Republicà Català, ^{des d'abril del 1917,} confluència dels republicans nacionalistes de Bloc Republicà Autonomista, de la Joventut Republicana de Lleida, d'alguns republicans reformistes i de les restes ~~de~~ de la UFNR, a l'entorn d'un programa federalista i socialitzant amb voluntat obrerista i antidinàstica.

→ Tots plegats s'encaraben ~~amb~~ a un bloc dretà que, capitanejat per la Lliga, es traduí en una ~~amb~~ coalició regionalista-carlista recolçada amplament pel partit liberal-demòcrata, pels conservadors i pel Comitè de Defensa Social.

La lluita quedava

^{així força bipolaritzada}

enfrontaven

la dreta i l'esquerra de l'Assemblea de Parlamentaris,

, decidida la primera d'aquestes dues coalicions a assajar la reforma del règim des de la participació directa amb les tasques de govern. Francesc Cambó, Pere Ràhola, Albert Rusiñol, Magí Morera i el jaumí Narcís Batllé i Baró, foren els candidats presentats per a defensar a Madrid l'opció política conservadora de les classes benestants catalanes.

La candidatura d'esquerra, confeccionada amb moltes més dificultats que la de dreta, donada la heterogeneïtat de la coalició, reunia Largo Caballero, un dels quatre empresonats a Cartagena, Marcel·lí Domingo, representant del PRC, Alejandro Lerroux i Hermenegildo Giner de los Rios ~~tot~~ i Joan Pich i Bon, radicals tots tres.

Les eleccions de la Lliga.

La Lliga imposà arreu de Catalunya la seva estratègia en el desenvolupament de la campanya electoral que es va fer, per altra banda, amb força i optimisme. Presentada com defensora dels principis reformistes de l'Assemblea de Parlamentaris, jugà a fons, dins i fora de Catalunya, amb l'exaltació de la importància que aquests comicis tenien pel futur d'Espanya - "l'Espanya Gran" que propugnava -, pel futur del règim - al que volien sotmetre a una reforma constitucional - i pel futur de l'autonomia catalana, dins d'un model federalitzant d'una Espanya de les regions, que pretenien aconseguir. El lema "O ara, o mai catalans" és una bona síntesi de la contundència que els regionalistes volen donar a aquests comicis. Mentre, el blanc dels seus atacs continuava sent el lerrouxisme que era la força que marcava les directrius de la campanya de la coalició de les esquerres. Aquestes, partint del binomi Lerroux-renovació, presenten la Lliga com causa primera de la situació de penúria econòmica que patia el país, i com traïdora a les idees de l'Assemblea de Parlamentaris que ells reivindiquen.

Amb una dreta ^{molt} ~~menys~~ més cohesionada, que les ^{partes d'} esquerres, s'ar-
rivà al dia de la votació. El 24 de febrer, a Barcelona, es registrà
una jornada caracteritzada per l'ordre i l'increment participatiu.

La victòria de la coalició Lliga-carlins fou ^{indiscutible} ~~absoluta~~ - guanya-
ren prop de 14.000 vots respecte a 1916 - mentre l' ~~esquerra~~ amb
prou fenes aconseguia les minories per Largo Caballero i Marcel·li
Domingo, ~~restants~~

La desfeta republicana mostra ^{de manera} ~~la~~ impossibilitat per part del
PRR de recuperar a un electorat obrer, decantat progressivament cap
a postures abstencionistes.. Tot això es fa molt més evident a
l'analitzar els resultats per districtes electorals: mentre els
districtes II, III, IV, VI, VIII i IX, registraren increment
participatiu i triomf regionalista, els districtes I, V, VII i X,
de predomini obrer - especialment el I (Barceloneta i Poble Nou)
i VII (Sants, Hostafrancs i Poble Sec) ^{destacaren per uns} ~~obtingueren~~ importants
~~resultats~~ ^{indels d'abstenció}

L'èxit regionalista a la capital del Principat fou - des del
punt de vista numèric - el més important que la Lliga havia assolit
fins aquests moments, doncs per primer cop en la seva trajectòria
electoral obtenia una suma de vots més gran que ^{la quantitat d'obtinguda} pels seus oponents
republicans plegats. Tanmateix, la victòria regionalista traspas-
sà el límits de la capital i es ratificà fora de Barcelona. Aconse-
guí 20 dels 44 escons catalans, al quals encara s'hi podien sumar
els d'un ^{augment} independent regionalista i dos dels seus aliats, els jaumis.

~~La Lliga, però,~~ La Lliga, però,
no podrà fer extensiva la seva victòria fora de Catalunya. L'experta-
ció del regionalisme a tot Espanya no ha reïxit i, en conseqüència
els resultats del comicis també s'han de valorar, en ^{aquest} cas, ~~no~~
~~en~~ en termes de fracàs, doncs no assolí el punt ~~del~~ seu pro-
grama: l'ascens de la burgesia espanyola al poder. La resistència que
hi amb ella la catalana,

les velles fraccions dinàstiques - majoritàries ^(encara) a les Corts - presentaren a qualsevol iniciativa modernitzadora, per conservadora que fos, dels regionalistes, ajuda a comprendre els límits d'aquesta victòria.

Districte	Població	Cens electoral	% cens electoral	votants	% participació	% abstenció
I	10.555	10.555	34,2	3.721	35,2	64,8
II	13.758	13.758	47,4	6.526	47,4	52,6
III	10.251	10.251	51,4	5.265	51,4	48,6
IV	15.595	15.595	49,3	7.650	49,3	50,7
V	13.961	13.961	39,2	5.478	39,2	60,8
VI	24.469	24.469	46,1	11.291	46,1	53,9
VII	26.979	26.979	36,5	9.844	36,5	63,5
VIII	15.067	15.067	48,9	7.372	48,9	51,1
IX	10.067	10.067	43,0	4.329	43,0	57,0
X	9.905	9.905	40,4	4.004	40,4	59,6
Total		150.607		65.480	43,5	56,5
Barcelona						

DISTRICTES

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	
											Total
											Barcelona

CANDIDATURES

- Lliga Carlins
- * F. Cambó i Batlle
- * A. Rusiñol i Prats
- * P. Mahola i Molinas
- * M. Morera i Galicia
- * N. Batlle i Baró

VOTACIÓ MITJANA	1.235	3.874	3.929	5.296	2.524	7.101	4.640	4.508	2.198	1.542	36.847
% sobre cens	11,7	28,2	39,1	35,3	18,1	29,0	17,0	29,9	21,8	15,6	24,5
% sobre votants	33,2	59,4	74,6	69,3	46,1	62,9	47,1	61,2	50,8	38,5	56,3

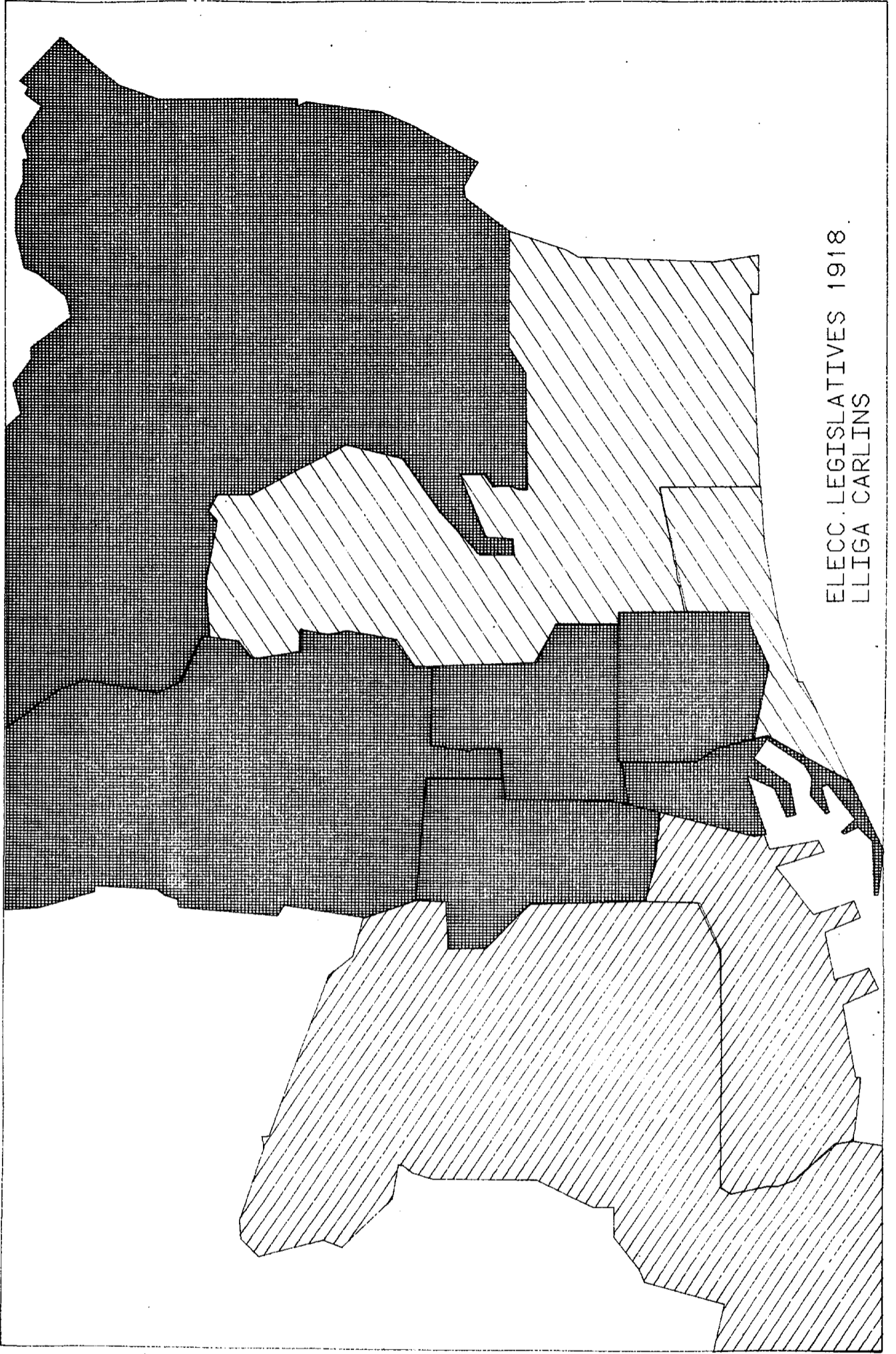
DISTRICTES

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	
											Total
											Barcelona

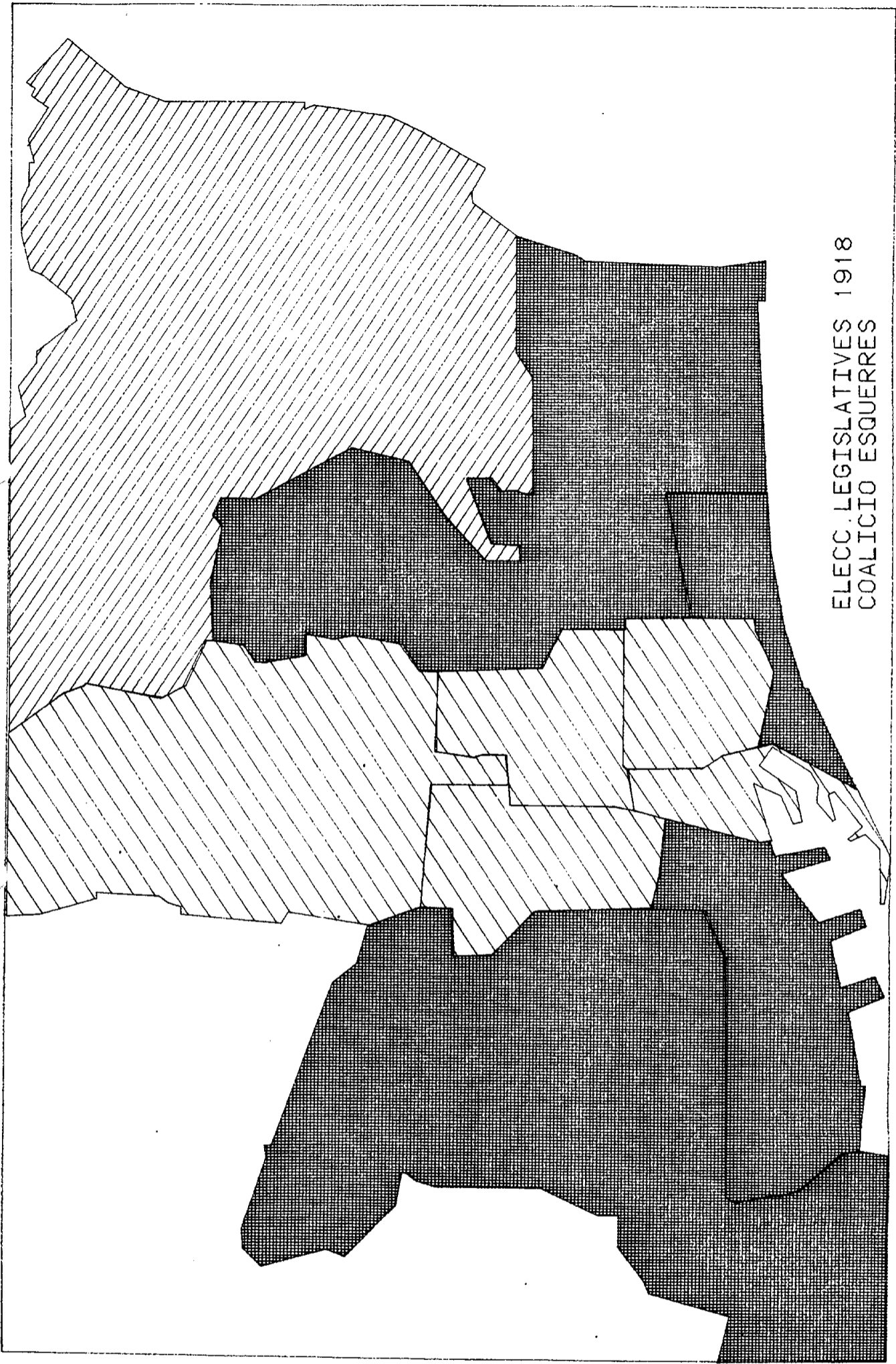
CANDIDATURES

- COALICIÓ ESQUERRES
- A. Lerroix Garcia
- * H. Giner de los Rios
- F. Largo Caballero
- * M. Domingo Sanjuan
- J. Pich i Pon

VOTACIÓ MITJANA	2.501	2.527	1.254	2.215	2.902	4.038	5.060	2.788	2.080	2.388	27.753
% sobre cens	23,7	18,4	12,5	14,8	20,8	16,5	18,8	18,5	20,7	24,1	18,4
% sobre votants	67,2	38,7	23,8	29,0	53,0	35,8	51,4	37,8	48,1	59,6	42,4

ELEC. LEGISLATIVES 1918.
LLIGA CARLINS

ELECC. LEGISLATIVES 1918
COALICIO ESQUERRES

Unicament havien transcorregut setze mesos des de les darreres eleccions parlamentàries, però la importància i el nombre dels esdeveniments que havien tingut lloc, havien ~~produït~~ ^{provocat} un canvi molt gran en l'atmosfera política. La col.laboració ministerial de la Lliga Regionalista amb la Monarquia i la congelació temporal del plet nacional català, ~~ni tan sols~~ ^{no havien} aconseguí reduir la hostilitat dels partits monàrquics espanyols envers el catalanisme. Aquesta frustració, unida a la campanya autonomista iniciada pels republicans catalans en acabar la guerra europea, portaren a la Lliga novament a la política d'oposició nacionalista en un front informal que incloïa ~~no~~ fins i tot els radicals letrats, que presentà a Madrid un projecte d' ~~Estatut d'autonomia~~.

La negativa de totes les fraccions dels partits dinàstics a donar una resposta positiva a ~~aquella~~ ^{la} demanda ^{d'un estatut d'autonomia} provocà la retirada de regionalistes i republicans catalans de les Corts. El govern minoritari de Romanones suspengué el ~~setze~~ ¹⁶ de gener de 1919 les garanties constitucionals com a resposta a la intensa agitació catalanista a la vegada que empresonava un nombre important de quadres de la CNT. Al mateix temps es fundava la Unión Monárquica Nacional, nou bloc reaccionari format contra la doble subversió nacionalista i sindicalista.

Amb la clausura de les Corts quan esclatà el 21 de febrer la vaga de la Canadenca, seguida de la vaga general a Barcelona, la lluita de classes acaparà el primer pla i el moviment autonomista passà a ~~un~~ ^{terme} segon pla, a la vegada que la base burgesa de la Lliga Regionalista donava ple suport a la represió antisindicalista. El govern Romanones va caure el 15 d'abril amb motiu de l'expulsió de Barcelona, del governador civil i del cap de policia (pel capità general Joaquim Milans del Bosch), considerats per les Juntes Militars de Defensa com a massa "tous" envers el moviment obrer.

El nou govern Maura-La Cierva representava la involució dretana de la política espanyola en aquell moment i ^{disolgué} ~~com que~~ les Corts ^{on} no tenia el suport més que d'una fracció dels conservadors, ~~los disolgué~~ i convocà eleccions pel primer de juny. Unes eleccions ^(nota de l'elli març) amb les garanties constitucionals suspeses ^{en plena represi6 antisindicalista} no oferien ~~en absolut~~ a les oposicions ^{un} marc ^{mínimament} adequat. El clima de la campanya fou pessimista i la desconfiança envers aquell tipus de regim parlamentari era general.

Des de l'any 1910 no es presentava a Barcelona una candidatura monàrquica disposada a disputar a la Lliga Regionalista el vot conservador. El 1919 la Unión Monàrquica Nacional estava disposta a donar la batalla a la Lliga. La candidatura de la UMN tenia el suport de "El Diario de Barcelona" i de "La Vanguardia" i era encapçalada pel financer Manuel Girona i Vidal. La Lliga repetí íntegra la llista guanyadora el 1918, incloent de nou al jaumí Narcís Batlle, encara més valuós que l'any anterior per a contrarrestar la campanya ultradretana ~~de la UMN~~ dels monàrquics dinàstics, amb excepció dels de la Federació Monàrquica Autonomista que recomanaven votar a la Lliga.

Dins el camp esquerrà ~~es~~ es tornà a pactar una coalició com la de les eleccions de l'any anterior, però sense els socialistes, que tot i la seva manca de força a Barcelona, decidiren presentar una candidatura ^{per minoria} de dos noms ~~un~~ ^{un} ~~nom~~ ; Antoni Fabra i Ribas i Manuel Serra i Moret, ~~en~~ ~~contra~~ ~~de~~ ~~la~~ ~~UMN~~ ~~de~~ ~~Madrid~~. La candidatura de coalició republicana presentà a tres radicals - Lerroux, Giner de los Rios i Puig d'Asprer- ~~xxix~~ junt amb en Gabriel Alomar, del Partit Republicà Català, i a Miguel de Unamuno com a independent. El republicanisme catalanista es resignava de nou a una coalició amb en Lerroux, al qual tan havia criticat i combatut,

Conscient que, en punt a dretisme, no podria ^{la} competir amb la UMN, la Lliga tornà a orientar la seva propaganda en un sentit antigubernamental i nacio-

nalista, i tractà de fer de les eleccions la revalidació de la campanya autonòmica interrompuda al febrer per la lluita de classes.

Lerroux va haver de confirmar la seva recent posició autonòmica - que no nacionalista ^{en el context de} ~~per~~ l'aliança amb els republicans catalanistes, a la vegada que es declarava contra la violència revolucionària i ~~contra~~ també contra la violència de la repressió governamental i patronal. El PRC, més feble a Barcelona que a altres districtes, va fer una propaganda marcadament antiburguesa i obrerista, tractant de captar el vot proletari sense perdre el vot menestral i petit-burgès nacionalista. El PRC presentà ~~les llistes de~~ ^{les llistes de} la UMN i la de la Lliga com ~~parianys~~ candidatures d'identica significació social.

La participació electoral es mantingué encara relativament alta a Barcelona, tot i les circumstàncies desfavorables, vorejant el 50 %. La coalició regionalista-jaumina perdé 6000 vots respecte a les eleccions generals de l'any anterior, probablement en benefici de la UMN, però, amb el 45 % dels vots, aconseguí els quatre escons de les majories. La coalició republicana, amb un descens de 4500 vots, en benefici parcialment de la candidatura socialista rival, obtingué el 33 % dels sufragis i conservà els dos llocs de les minories que havia guanyat el 1918 i que foren el juny de 1919 per a Gabriel Alomar i per a Lerroux. La UMN, principal beneficiària de l'alta participació, superà els 11000 vots, però restà, com a tercera força, sense representació parlamentària per Barcelona. Com ~~seix~~ en ~~seix~~ ocasions anterior, l'abstenció fou més alta als districtes perifèrics i fabrils, de població majoritàriament obrera. Els socialistes restaren sense escó, en presentar-se separats dels republicans.

La Lliga, ~~seix~~ tot i no comptar amb l'ajut indirecte dels dinàstics, havia refermat la seva hegemonia i havia guanyat en imatge reformista i catalana, per contrast amb la UMN, que havia assolit un sostre màxim que no superaria.

Dels 44 escons de Catalunya al Congrés de Diputats, 14 foren per als regio-

nalistes, 15 pels monàrquics dinàstics, 2 pels jaumins, 8 pels republicans catalanistes i per a nacionalistes independents, 3 pels radicals i 2 pels reformistes. A Barcelona havia guanyat un ~~tercer~~ ^{la} moderació i al conjunt d'Espanya el govern Maura- La Cierva va ser el primer de la Restauració borbònica que perdé unes eleccions generals. El poder passà ^{un mes després} a mans d'un altre govern conservador, però presidit per ~~Manuel Dato~~ ^{Joaquín Sánchez de Toca}, que, a instàncies de la ~~liga~~ i davant l'ineficàcia de la repressió total contra la CNT, tractaria sense exit d'obrir un període de ~~negociació~~ ^{conciliació} i canalització pacífica dels conflictes laborals a Barcelona.

La intransigència de la Federació Patronal, resolta a desfer la CNT, contribuí al fracàs de l'intent de conciliació social i desembocà en el locaut general que durà dos mesos -de novembre a gener - afectant a dos cents mil obrers de Catalunya - i ~~així mateix~~ ^{va fer} sent caure al govern conservador de Sánchez de Toca, succeït per un govern de concentració monàrquica, presidit per Manuel Allendesalazar i format per ministres de totes les fraccions en que s'havien dividit els ^{dos vells} partits dinàstics. El nou governador civil de Barcelona, comte de Salvatierra, donaria satisfacció a les exigències represives patronals a partir de gener i quan ja l'espiral de violència terrorista ~~ha tacat~~ ^{impensable} dels grups violents (que actuaven dins la CNT i de les bandes posades al servei d'alguns patrons) ^{al} taca de sang cada dia els carrers de Barcelona.

Districte	població	cens electoral	% cens població	votants	% participació	% abstenció
I		9.211		3.837	41,7	58,3
II		13.774		5.900	42,8	57,2
III		9.631		5.141	53,4	46,6
IV		14.067		7.873	56,0	44,0
V		14.799		5.236	35,4	64,6
VI		22.913		12.081	52,7	47,3
VII		29.896		11.216	37,5	62,5
VIII		16.464		8.173	49,6	50,4
IX		10.131		4.002	39,5	60,5
X		10.743		4.268	39,7	60,3
Total		151.629		67.727	44,7	55,3
Barcelona						

CANDIDATURES	DISTRICTES										Total Barcelona	
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X		
- Lliga Carlíns												
* N. Batlle i Baró												
* P. Cambó i Batlle												
* P. Rahola i Molinas												
* M. Morera i Galicia												
* A. Rusiñol i Prats												
VOTACIÓ MITJANA	1.036	2.682	2.939	4.000	1.814	5.814	4.645	4.169	1.785	1.553	1.553	31.437
% sobre cens	11,3	20,1	30,5	28,4	12,3	25,4	15,5	25,3	17,6	14,5	14,5	20,7
% sobre votants	27,0	45,5	57,2	50,8	34,6	48,1	41,4	51,0	44,6	36,4	36,4	46,4

CANDIDATURES	DISTRICTES										Total Barcelona	
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X		
- COALICIÓ REPUBLICANA												
* A. Lerroux Garcia												
H. Giner de los Rios												
* G. Alomar i Vilallonga												
J. Puig d'Asprer												
M. de Unamuno y Jugo												
VOTACIÓ MITJANA	2.049	1.947	945	1.611	2.342	3.171	4.684	2.390	1.726	2.276	2.276	23.141
% sobre cens	22,2	14,6	9,8	11,5	15,8	13,8	15,7	14,5	17,0	21,2	21,2	15,3
% sobre votants	53,4	33,0	18,4	20,5	44,7	26,3	41,8	29,2	43,1	53,3	53,3	34,2

1. VI. 1919

(i2)

DISTRICTES

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Total
											Barcelona

CANDIDATURES

- UNIO MONARQUICA NACIONAL

M. Girona i Vidal

R. Bosch i Alsina

G. Marfà i Clivillès

M. Menacho Peirón

M. Riús i Riús

VOTACIÓ MITJANA

% sobre cens

% sobre votants

653	1.033	1.057	1.071	829	2.531	1.279	1.193	269	211	10.286
7,1	7,5	11,0	13,3	5,6	11,0	4,3	7,3	2,6	2,0	7,2
17,0	17,5	20,6	23,8	15,8	21,0	11,4	14,6	6,7	4,9	16,1

L-91

Eleccions 1 de juny del 1.919 (cap de llista)

<u>Altres candidatures</u>	<u>Cap de llista</u>	<u>vots cap llista</u>	<u>% cens</u>	<u>% votants</u>
- P. S. O. E.	- Antoni Fabra	3.401	2,4	4,8

Eleccions generals del 19 de desembre de 1920

Eduardo Dato havia format el maig de 1920 un govern conservador homogeni amb el propòsit de convocar eleccions molt aviat, però després anà aplaçant la decisió per estimar-se més governar sense haver de negociar amb les Corts, que veien deteriorada així cada vegada més la seva imatge en perdre relevància política.

A Barcelona Dato rellevà a Salvatierra, que havia acabat enfrontant-se amb la Lliga Regionalista, i designà governador civil a Frederic Carles Bas, un home moderat que arribà al càrrec amb el propòsit de tractar de nou de canalitzar els conflictes laborals per la via negociadora i permetre^{tant} als sindicats sortir de la clandestinitat. Però la crisi econòmica de postguerra endureí les posicions sindical i patronal. ~~was~~ Resultà impossible superar els ressentiments i les rancúnies generats per les darreres repressions en sumar-se ara la lluita armada entre el nou Sindicat Lliure i el Sindicat Unic, entre el sindicalisme reaccionari i la CNT.

Sotmés a la pressió de la patronal tot l'estiu de 1920 i ~~impos~~ imponent per a frenar el terrorisme, Bas dimití el 6 de novembre i fou substituït pel general Martínez Anido, que era governador militar de la província i havia col.laborat amb el general Milans del Bosch en la repressió antisindicalista. Començava el bienni de repressió més violenta que visqué la CNT abans de la Dictadura de Primo de Rivera. ^{EP} ~~Francesc Layret~~, líder del Partit Republicà Català, diputat per Sabadell ^a ~~de~~ la ^{darrera} legislatura, ^{Francesc Layret} advocat de presos sindicalistes i relacionat amb Salvador Seguí al qual volia atreure a la política parlamentària, fou assassinat el 30 de novembre per pistolers del Sindicat Lliure en el moment que sortia de casa seva per a protestar davant del governador de la deportació a Maó de Lluís Companys, regidor de Barcelona, juntament amb trenta sis dirigents de la CNT.

Les eleccions convocades per el 19 de desembre ^{per d'ara} ~~per~~ interès en

aquest clima de violència en que el representant del poder central donava suport al Sindicat Lliure en la seva guerra amb la CNT, prohibida per ordre governatiu. L'acció directa havia suplantat a l'acció parlamentària a Barcelona. Tot i que el govern Dato semblava reconeixer implícitament que era necessari un acord estable amb la burgesia catalana per a fer front al moviment obrer, la UMN presentà de nou candidatura si bé la seva campanya no tindria ja l'empenta i els suports incondicionals de "La Vanguardia" i del "Diario de Barcelona", com l'any anterior. La Lliga presentà per tercera vegada la mateixa candidatura triomfant de 1918 i 1919, però la seva campanya seria freda i ancorada en el pasat. Lliure ^{se la presència} d'una candidatura catalanista d'esquerra i segura de la victòria damunt la UMN i damunt els ~~radicals~~ radicals que es limitaren a presentar una candidatura de dos noms: Lerroux i Emiliano Iglesias, a la Lliga li preocupava únicament l'abstenció que amenaçava ^{causar} ~~conragiar-se~~ al seu propi electorat, una fracció del qual contemplava amb preocupació l'ajornament per temps indefinit ~~del~~ de la reivindicació autonomista en contrast amb la fermesa en el suport a la repressió menada sense parar en els mitjans per Martínez Anido.

Sembla que abans del seu assassinat, Layret tractava de formar, d'acord amb els socialistes una candidatura en la que entressin líders sindicalistes amb la confiança de que els obrers de la CNT els votarien, si més no per lliurar-los de la presó i dotar-los d'immunitat parlamentària. La directiva de la CNT, dominada pels anarquistes, feu public el mateix dia ~~sz~~ que Layret anava a ser assassinat, un manifest postulant l'abstenció electoral i desautoritzant com a traïdor al sindicalista que es presentés com a candidat. Inviàble el projecte de Layret i desfet pràcticament el Partit Republicà després de la inoperant adhesió a la Internacional Comunista i del desastre

electoral del partit a les municipals del 8 de febrer a Barcelona, no es presentà candidatura catalanista republicana en aquesta circumscripció, mentre la major part dels nuclis republicans catalanistes de les comarques recuperaven la seva situació d'independència, ^{encara que} afeblits ~~per~~ per la seva manca de vertebració orgànica.

Sota la censura i el terror, la campanya electoral es desenvolupà abans del 19 de desembre en unes condicions encara més anòmales que ^{les del} juny de ¹⁹¹⁹ l'any anterior.

La participació electoral va caure bruscament ^{a Barcelona} fins a un 29% i totes les candidatures patiren una reculada sense ^{fos alterada} la correlació de forces respecte a les anteriors eleccions generals. La Lliga i el seu aliat jaumí conservaren els cinc escons de les majories malgrat la perduda ^{, presentant-se en solitari,} de vuit mil vots, i els radicals aconseguiren els dos llocs de les minories tot i haver perdut deu mil vots en comparació amb la coalició republicana de 1919. La UMN, afeblida en uns tres mil cincents sufragis, restà novament sense acta per Barcelona. El nombre total de votants havia minvat en uns vint i cinc mil individus. Només al districte V - popular i republicà - la participació pujà lleugerament. La participació més alta ^{-36%-} la donà ^{en} els dos districtes ~~de la dreta i l'esquerra~~ de l'Eixample, mentre la més baixa - un 18% - es registrà als districtes predominantment obrers de la Barceloneta-Poble Nou i de Sant Martí ^{Ciut. Guinardó.} ~~Venedo~~. La Lliga havia perdut més vots als districtes on tenia més influència i que eren els més benestants. Conservava ^{alguns} però la preminència als districtes municipals que havien donat ^{des de 1914 a 1916} la victòria als republicans - nacionalsistes o radicals - com el VIII (Gràcia-Sant Gervasi) ~~des de 1914 a 1916~~, el IX (Sant Andreu-Horta-Sagrera) ^{el II (Santa Maria del Mar - Born i Parc)} ~~des de 1916~~ i aconseguia per primera i darrera vegada ~~abans de la Dictadura de Primo de Rivera~~ el primer lloc al dis-

trictes VII (Les Corts-Sants-Poble Sec). Els radicals només conservaven la majoria absoluta dels vots emesos al districte V (~~esquerra del carrer vell~~ esquerra de les Rambles) i mantenia la majoria relativa als districtes I (Poble Nou- Barceloneta) i X (Clot-Sant Martí- Guinardó), a molt poca distància, però, de la Lliga. Tot i que la UMN ha ^{si} sigut ~~la meys perjudicada~~ ~~de~~ ~~les~~ ~~tres~~ ~~candidatures~~ la meys perjudicada per l'abstencionisme ~~de~~ ~~les~~ ~~tres~~ ~~candidatures~~ ^{de la meys perjudicada} (novament derrotada. Si la Lliga ja no és per a totes les fraccions de la burgesia l'instrument idoni, la UMN no és el seu possible recanvi ni té esperança de ser-ho.

*Lliga
me' vot*

El Partit Radical

~~Els radicals~~ magnificaren la seva victòria pírrica però era evident que no havien ⁿⁱ conquerit els vots obrers perduts, tot i la seva ~~denúncia~~ ~~conscia~~ de la política de Martínez Anido ⁴, la seva defensa de la llibertat sindical i la hostilitat ~~envers els jaumins~~ del Sindicat Lliure ^{en} alguns radicals com l'ex-diputat provincial Josep Ulled, que seria ferit pels pistolers del Lliure el mes d'abril de 1921. Les esquerres espanyola i catalana havien perdut el predomini a Barcelona.

Dels 44 escons que corresponien a Catalunya al Congrés dels Diputats, 15 foren per a la Lliga Regionalista, ~~així com als jaumins~~, 18 pels monàrquics dinàstics - 2 dels quals propers a la Lliga per pertanyer a la ⁴ Federació Monàrquica Autonomista -, ^{1 als jaumins, 4 als radicals} - amb escassa irradiació fora de Barcelona tot i l'eclipsi del Partit Republicà Català -, 4 per als republicans catalanistes - Companys aconseguí l'acta per Sabadell en lloc del malaguanyat Layret -, 1 per als reformistes i l'acta de les Borges Blanques, com de costum, fou per al nacionalista Macià.

Com a represàlia per ~~l'explicació~~ la mort de presos sindicalistes simulant fugues i ~~per~~ la deportació de centenars de cenetistes per Martínez Anido, el 8 de març ^{de 1921} seria assassinat a Madrid el president del govern,

Eduardo Dato, i el succeí una concentració de fraccions conservadores presidida per Manuel Allendesalazar, ^{Agost} govern ~~així~~ que dimitiria després del desastre d'Annual a la guerra del Marroc l'agost de 1921, enmig d'un clima de desmoralització i protesta generals. Annual podia esdevenir un segon 98 per a la Monarquia i per a l'Exercit, aguditzant la llarga crisi del règim, incapaç d'encetar cap procés d'autorreforma. De nou Antoni Maura ^{seria} ~~seria~~ cridat a formar un govern on entraren representants de totes menys dues de les fraccions dinàstiques, amb La Cierva al Ministeri de Guerra i Cambó al Ministeri d' Hisenda. Aquesta nova col.laboració ministerial de la Lliga Regionalista, esvaides completament les esperances reformistes i autonomistes que havien pogut justificar la participació en el govern Maura de 1918, representaria per als industrials el benefici de l'arancel proteccionista de 1922 i la llei d'ordenació bancària, però augmentaria el malestar del sector més nacionalista i liberal de la Lliga.

L'alleujament de la situació militar al Marroc ^{faia} ~~ser~~ reaparéixer desacords entre els ministres del segon govern Maura de coalició, ^{que} es desfaria el 7 de març de 1922, substituït per un altre conservador presidit per Sánchez Guerra, comptant amb Josep Bertran i Musitu com a ministre de Justícia, ^{així} ~~amb la qual cosa es~~ confirmaria que les forces dinàstiques tenien a la Lliga com el seu interlocutor vàlid, fet que precipitaria la desaparició de la UMN a Barcelona, i ~~es~~ refermaria, per altra banda, el governamentalisme de la Lliga, si be, paradoxalment, Bertran i Musitu dimitiria de seguida perquè una de les primeres decisions de Sánchez Guerra va ser restablir les garanties constitucionals a Barcelona, suspeses des del gener de 1919, i el regionalisme era contrari a aquesta mida. Si be molts cenetistes sortiren de la presó, la situació no varià a Barcelona on Martiñou Anido i Arlegui conservaren plens poders i la CNT continuà disolta.

Districte	població	cens electoral	% cens població	votants	% participació	% abstenció
I	9.655	9.655	17,9	1.728	17,9	82,1
II	13.193	13.193	28,5	3.765	28,5	71,5
III	9.559	9.559	34,3	3.277	34,3	65,7
IV	13.937	13.937	36,5	5.093	36,5	63,5
V	14.909	14.909	36,6	5.457	36,6	63,4
VI	22.780	22.780	30,9	7.047	30,9	69,1
VII	28.873	28.873	27,4	7.910	27,4	72,6
VIII	16.213	16.213	26,6	4.315	26,6	73,4
IX	9.946	9.946	31,7	3.154	31,7	68,3
X	10.507	10.507	21,0	2.209	21,0	79,0
Total		149.572		43.955	29,4	70,6
Barcelona		149.572		43.955	29,4	70,6

Eleccions 9 de desembre del 1.920 (legislatives)

CANDIDATURES	DISTRICTES										Total Barcelona	
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X		
- LLIGA CARLINS												
F. Camaró i Batlle												
M. Morera i Galícia												
P. Ruhola i Molinas												
A. Rusiñol i Prats												
N. Batlle i Baró												
VOTACIÓ MITJANA	6,96	2.101	2.085	2.923	2.020	3.789	3.975	2.730	1.771	1.000	23.030	
% sobre cens	7,2	15,9	21,8	21,0	13,6	16,6	13,8	16,8	17,2	9,5	15,4	
% sobre votants	40,3	55,8	63,6	57,4	37,0	53,8	50,3	63,3	54,3	45,3	52,4	

CANDIDATURES	DISTRICTES										Total Barcelona
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	
- PARTIT RADICAL											
A. Lerroux Garcia											
E. Iglesias Ambrosio											
VOTACIÓ MITJANA	734	891	416	818	2.923	1.461	3.164	828	1.179	1.013	13.427
% sobre cens	7,6	6,8	4,4	5,9	19,6	6,4	11,0	5,1	11,9	9,7	9,0
% sobre votants	42,5	23,7	12,7	16,1	53,6	20,7	40,0	19,2	37,4	45,9	30,5

Eleccions

1.920

Altres candidatures

Cap. de llista

Vots cap llista

% cens

% votants

- UNIÓ MONARQUICA NACIONAL

- J. Cussó Maurell

7.498

17,0

5,0

Eleccions generals de 29 d'abril de 1923.

el 25 d'octubre de 1923

El govern conservador de Sánchez Guerra *(va posar fi amb la destitució*
de Martínez Anido i d'Arlegui a dos anys de virtual dictadura militar
a la província de Barcelona, permetent la legalització de la CNT, que no
havia desaparegut malgrat tot. S'obria la darrera ocasió abans del cop
de setembre de 1923, de canalitzar la conflictivitat laboral sense vessament
de sang dins el marc de les llibertats constitucionals ~~i entre elles, del~~
~~dret de sindicació obrera.~~ La sortida de la CNT de la clandestinitat anà
acompanyada de la suspensió de la violència terrorista, si be només durà
aixó dos mesos i mig. El govern ~~de Sánchez Guerra~~ disolgué també les Juntes
Militars de Defensa, que des del 1917 havien representat la presió militar
damunt el poder civil, però ^{*Sánchez Guerra*} no pogué deturar el debat parlamentari sobre
les responsabilitats del desastre d'Annual que afectaven a bona part
dels dirigents del seu partit i ~~Sanchez Guerra~~ hagué de dimitir el 5 de
desembre. El rei considerà que l'esgotament dels conservadors demanava
obrir un nou període liberal sempre i quan les fraccions en que s'havia
dividit el vell partit liberal dinàstic, fessin viable l'intent. Dos dies
després Manuel García Prieto aconseguí presidir un govern de concentració
liberal amb la incursió ^{*fins a tot*} d'un reformista, amb la qual cosa aquest sector
possibilista republicà s'integrava en el règim. Des d'aquest moment les
~~seix~~ Corts restaren tancades però les eleccions es retardar~~en~~ fins
al 29 d'abril de 1923 per a permetre al govern preparar l'encasellat
que cada vegada era més difícil de fer,
i assegurar-se una majoria parlamentària per mitjà de la vella panòplia
de recursos coactius, començant per la destitució ^{*a l'Alc. Excmo. mis-corts*} de ~~sis~~ ajuntaments
, la designació ~~de~~ d'alcaldes de reial ordre i el trasllat de magistrats,
~~a tot el territori de l'Estat~~. Poser enlloc com a Catalunya resultava
menys verosímil l'apariència renovadora del govern García Prieto-Alba.

La recaiguda en la lluita armada entre el Sindicat Lliure i la CNT desencadenà una nova espiral de violència ~~xxxxxx~~ a Barcelona, i una de les seves víctimes fou el famos lider cenetista Salvador Seguí, "Noi del Sucre", el 16 de març de 1923.

L'any anterior s'havia ~~consumat~~ consumat el procés de trendament intern de la Lliga Regionalista, la qual després d'haver vençut definitivament a la UMN, hagué d'enfrontar-se amb l'escissió de la major part de les seves joventuts i de bona part dels ~~lliga~~ professionals menys vinculats als interesos industrials - Nicolau d'Olwer, Bofill i Mates, Carrasco i Formiguera -, els quals junt amb altres homes de procedència republicana com Antoni Rovira i Virgili i Josep Maria Pi i Sunyer, posaren en marxa un nou moviment molt aviat convertit en un partit polític, Acció Catalana. ^{Acció Catalana} Fent-se seus els ideals nacionalistes pratians, esdevenia un rival perillós de la Lliga precisament en un moment en que ^{una} la nova força de centre-esquerra ~~xxxxxx~~ podia ^{aconseguir el suport d'} alguns dels antics electors del republicanisme catalanista - ^{edificant el} ~~devant la~~ colipssi del PRC - ^{sumant i afegir-ho al dels nacionalistes} als ^{regionalistes} decebuts per l'oportunisme de la Lliga.

Al mateix temps, la crispació del sentiment nacionalista, frustrat per més de vint anys ~~xxxxxx~~ de lluita parlamentària sense ~~xxxxxx~~ cap resultat ^{per la causa autonomista} en el camí de l'autonomia, donava lloc a la constitució d'Estat Català per Francesc Macià com a organització semi-clandestina i paramilitar separatista, partint de la Federació Democràtica Nacionalista, grup que Macià havia fundat el 1919. El nou grup nacionalista insurreccionalista no tindria de moment un recolzament gaire nombrós i no estava en condicions de presentar candidatura propia a Barcelona. Aixó explica els intents de Macià de formar una coalició electoral amb els restes del Partit Republicà ^{el febrer de 1923} Català de Marcel·lí Domingo i de Lluís Companys, intent fracassat per la in-

transigència dels militants d'Estat Català. ~~Exx~~

La Lliga Regionalista tornà a presentar la mateixa llista que a les tres eleccions generals anteriors a Barcelona, substituïnt ^gsoalment Albert Rusiñol, que era en aquesta ocasió candidat per Vic, per l'ex-alcalde de Barcelona Antoni Martínez i Domingo, que procedia del partit conservador i havia patit un atemptat l'any 1921. Desapareguda la UMN, els monàrquics només present^{en} una candidatura uninominal i testimonial, la del cap provincial del partit liberal, Frederic Schwartz. Una altra candidatura amb un sol nom ^{fou de Josep Vilalta,} ~~fo~~ la ~~del~~ president de la Cambra de Llogaters, adversària de la Cambra de la Propietat, ~~Josep Vilalta,~~ amb un programa de reducció de lloguers, abolició del desnonament i abaratament de subsistències. La novetat radical^{en} en la presentació per primera vegada d'Acció Catalana, que només present^a ~~també~~ un candidat, Rovira i Virgili, la procedència esquerrana del qual permet^{ia} es- perar la captació dels milers de vots republicans nacionalistes, reclosos en l'abstenció. El Partit Radical, res^{ignat} ja a una posició secundària tornà a presentar la mateixa candidatura per minories que el 1920. El diari republicà independent "El Diluvio" llençà una campanya contra els dos candidats radicals però, sobre tot, contra Emiliano Iglesias. Per a completar el panorama d'atomitza^{ci}ó política, dues opcions obreristes aspir^{aven} a representar Barcelona: la socialista, amb dos noms ^{el cooperativista Joan Salas Anton i} Manuel Serra i Moret ~~que~~, tres mesos ~~després~~ ^{cap de} ~~encara~~ ^{mit} la disidència de la Unió Socialista de Catalunya, expulsada del PSOE, i ~~el cooperativista Joan Salas Anton~~. L'altre opció és la comunista, que per no complir els requisits formals exigibles als candidats ^{no} ~~no~~ va arri- bar a ser ~~si~~ proclamada oficialment.

Acció Catalana ^{fou} la única forç^a que ^{no} ~~fo~~ una veritable campanya elec- toral, basada en la ~~crítica~~ ^{no} el fracàs del col.laboracionisme governamental, es a dir ~~de~~ l'intervencionisme hispànic practicat per la Lliga des del 1917.

13

Si Acció Catalana no ^{no} ~~no~~ propaganda en favor de l'eliminació ^{un} ~~de un~~ nom de la candidatura de la Lliga per posar - hi Rovira i Virgili, la Lliga s'en adona ^{d'Acció Catalana} del perill i el fet de presentar només un candidat fa pensar que aquesta era la intenció. La Lliga qualificà de separatista • l'opció d'Acció Catalana a la vegada que Macià recomanà als seus simpatitzants a Barcelona que votessin a Rovira i Virgili o a Serra i Moret. Cambó es trobà ^{es feia palesa} obligat a fer una campanya on la contradicció entre els imperatius de frustració nacionalista, que ^{haurien exigít} exigeixen una actitud rupturista envers l'Estat espanyol, i la defensa dels interessos de la burgesia, que li portava a recomanar paciència i moderació, o sigui a mantenir el pacte amb l'oligarquia espanyola, imprescindible ^{per} ~~de~~ la por a la classe obrera. El Partit Radical dedicà els seus atacs més durs a Acció Catalana, en la qual veia una amenaça per assolir les dues actes de les minories, i reculà vers un anticatalanisme, que semblava arreconat, ^{afilant} ~~tornant~~ a Acció Catalana - igual que ho feia la Lliga - de separatista.

La participació electoral arribà, malgrat el clima d'indiferència, ~~al 37'7 %~~ ^{al 37'7 %}. La candidatura regionalista aconseguí el 30'8 % dels sufragis ~~golsat per districtes~~ emesos en lloc del 52'7 % de les anteriors eleccions legislatives, amb una perdua d'uns cinc mil vots. La candidatura radical, tot i ^{haver} guanyat uns tres mil vots respecte a 1920, ~~representant~~ captà el 27 % dels sufragis en lloc del 30 % de les eleccions generals de feia dos anys. ~~Però~~ Entre Rovira i Virgili i Emiliano Iglesias els primers recomptes donaven un empat favorable ~~al primer~~ al primer fins que el segon guanyà quatre cents sufragis com a fruit del més greu frau electoral comés a unes eleccions ^{generals} a Barcelona desde l'any 1901. El frau fou possible per una conxorxa regionalista ^{al districte VII} -radical protagonitzada per un regidor regionalista, que seria expulsat de la Lliga, però Rovira ~~es quedaria~~ sense acta, si be Acció ^{restà}

Catalana considerarà un èxit haver aconseguit a Barcelona quinze mil vots, una quarta part dels emesos i prop del 10 % del cens ⁷ i més encara en comprovar que només uns dos mil d'aquells vots havien sigut compartits amb la Lliga en virtut de combinacions practicades pels electors ~~x~~ en detriment del candidat jaumi. AC assolí una ajustada majoria al districte VI (Esquerra de l'Eixample), superà a la Lliga al X i amenaça molt directament el domini regionalista als districtes II, III i IV, tots ells amb una composició ^{social} mesocràtica. Acció Catalana ^{havia} tret de l'abstencionisme ^{una} part ~~de~~ l'electorat de centre-esquerra mentre la Lliga s'ha vist afectada per una ~~abstenció~~ ^{abstenció} dretana que ~~ja comença~~ ^{ha} començat a posar les seves esperances en una dictadura militar.

La candidatura del PSOE, tot i presentar una tonalitat catalanista, ^{va treure} ~~tres~~ tres mil vots, un centenar meys que el 1919, ^{una} xifra semblant aconseguí el president de la Cambra de Llogaters, mentre el ^{candidat} liberal dinàstic n'assolí uns 2200, centrats en el nucli burgès format pels districtes III, IV i VI.

De les 44 actas per Catalunya, 19 foren per a la Lliga - si bé només 15 foren acceptades després d'examinar les impugnacions presentades - juntament amb dues per a regionalistes independents y una per la Federació Monàrquica Autonomista, ~~y~~ propera a la Lliga Regionalista; les altres forces dinàstiques obtingueren 13 actes, ¹ els jaumins ² els reformistes, ² els radicals dues, ⁵ els republicans autonomistes ⁸, a les ^{quels} ~~que~~ cal afegir la del nacionalista separatista Francesc Macià.

A les eleccions provincials del 10 de juny el triomf moral ~~de~~ d'Acció Catalana esdevindria triomf material a Barcelona sobre la Lliga, anunciant la fi de l'hegemonia que el regionalisme conservador havia aconseguit des del 1914 a Barcelona. Els radicals, desprestigiats i dividits, ^{eren} ~~eren~~ vistos com una força en decadència. ~~Aquests xanuris restarien però~~ ^{aquells eren}

6-15

però, les eleccions darreres ~~g~~nerals i provincials de la Monarquia, per-
que el 13 de setembre de 1923 el capità general de Catalunya, Miguel Primo
de Rivera donava a Barcelona un cop d'estat que significaria l'inici
d'una dictadura militar de set anys.

~~Albert B. Ricós~~

L-111

Districte	població	Cens electoral	% cens població	votants	% participació	% abstenció
I	9.655	9.655	28,8	2.780	28,8	71,2
II	13.193	13.193	39,1	5.160	39,1	60,9
III	9.559	9.559	46,5	4.446	46,5	53,5
IV	13.937	13.937	46,8	6.527	46,8	53,2
V	14.909	14.909	31,9	4.750	31,9	68,1
VI	22.780	22.780	41,8	9.522	41,8	58,2
VII	28.873	28.873	45,7	13.181	45,7	54,3
VIII	16.213	16.213	39,6	6.415	39,6	60,4
IX	9.946	9.946	31,8	3.159	31,8	68,2
X	10.507	10.507	37,3	3.917	37,3	62,7
Total		149.572		59.857	40,0	60,0
Barcelona						

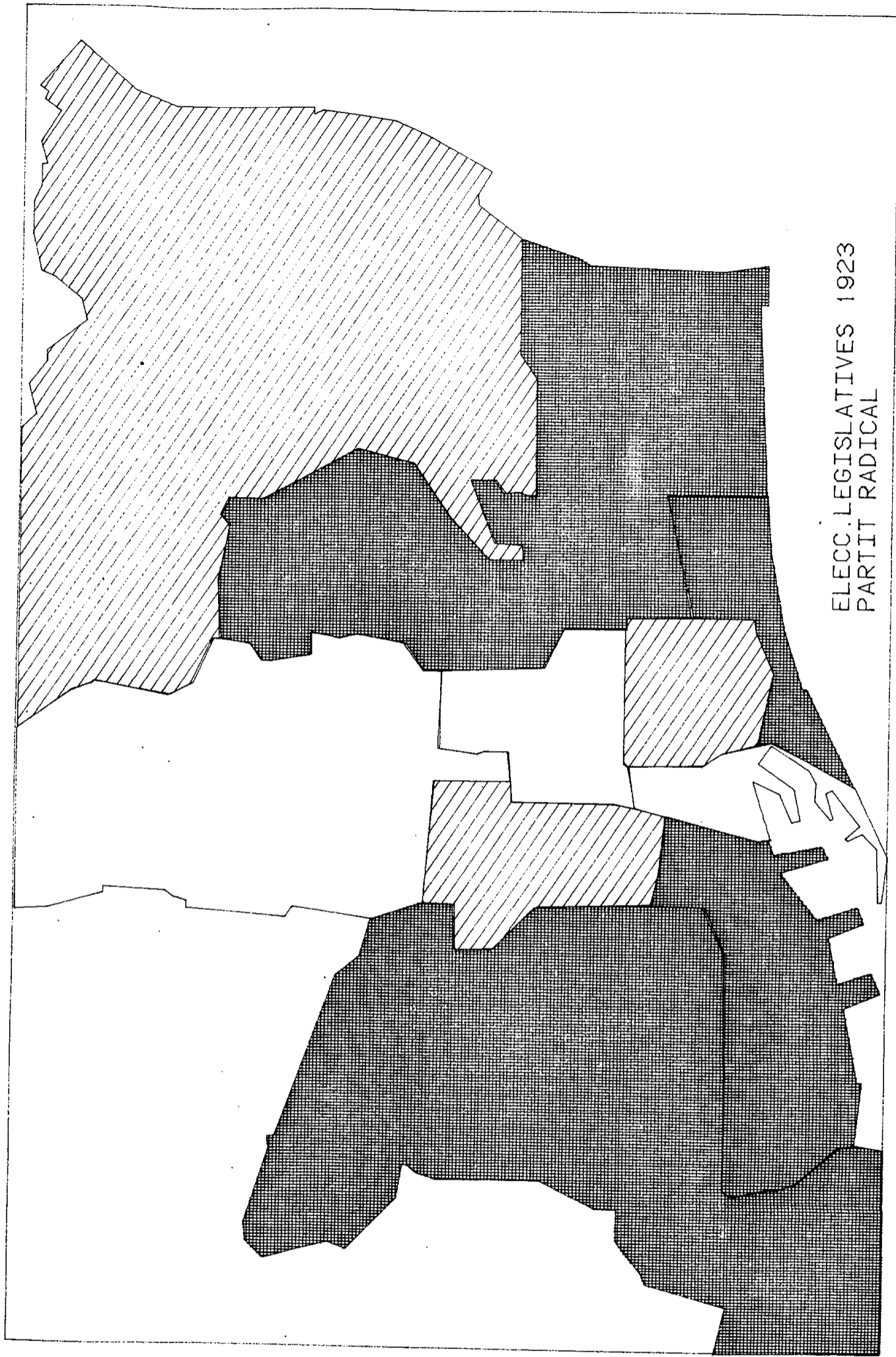
CANDIDATURES	DISTRICTES										Total Barcelona	
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X		
- Lliga Carlins												
* F. Cambó i Batlle												
* A. Martínez i Domingo												
* P. Rahola i Molinas												
* M. Morera i Galicia												
* N. Batlle i Baró												
VOTACIÓ MITJANA	764	1.572	1.544	2.322	1.036	2.749	3.658	2.558	1.172	860	18.235	
% sobre cens	7,9	11,9	16,2	16,7	7,0	12,1	12,7	15,8	11,8	8,2	12,2	
% sobre votants	27,5	30,5	34,7	35,6	21,8	28,9	27,7	39,9	37,1	22,0	30,5	

CANDIDATURES	DISTRICTES										Total Barcelona
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	
- PARTIT RADICAL											
* A. Ferroux Garcia											
* E. Iglesias Ambrosio											
VOTACIÓ MITJANA	886	1.173	379	897	2.027	2.053	5.459	860	710	1.476	15.920
% sobre cens	9,2	8,9	4,0	6,4	13,6	9,0	18,9	5,3	7,1	14,1	10,6
% sobre votants	31,9	22,7	8,5	13,7	42,7	21,6	41,4	13,4	22,5	37,7	26,6

CANDIDATURES	DISTRICTES										Total Barcelona	
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X		
- ACCIO CATALANA												
A. Rovira i Virgili												
VOTACIÓ MITJANA	617	1.499	1.436	1.971	928	2.780	2.513	1.827	679	919	15.169	
% sobre cens	6,4	11,4	15,0	14,1	6,2	12,2	8,7	11,3	6,8	8,8	10,1	
% sobre votants	22,2	29,1	32,3	30,2	19,5	20,3	19,1	28,5	21,5	23,5	25,3	

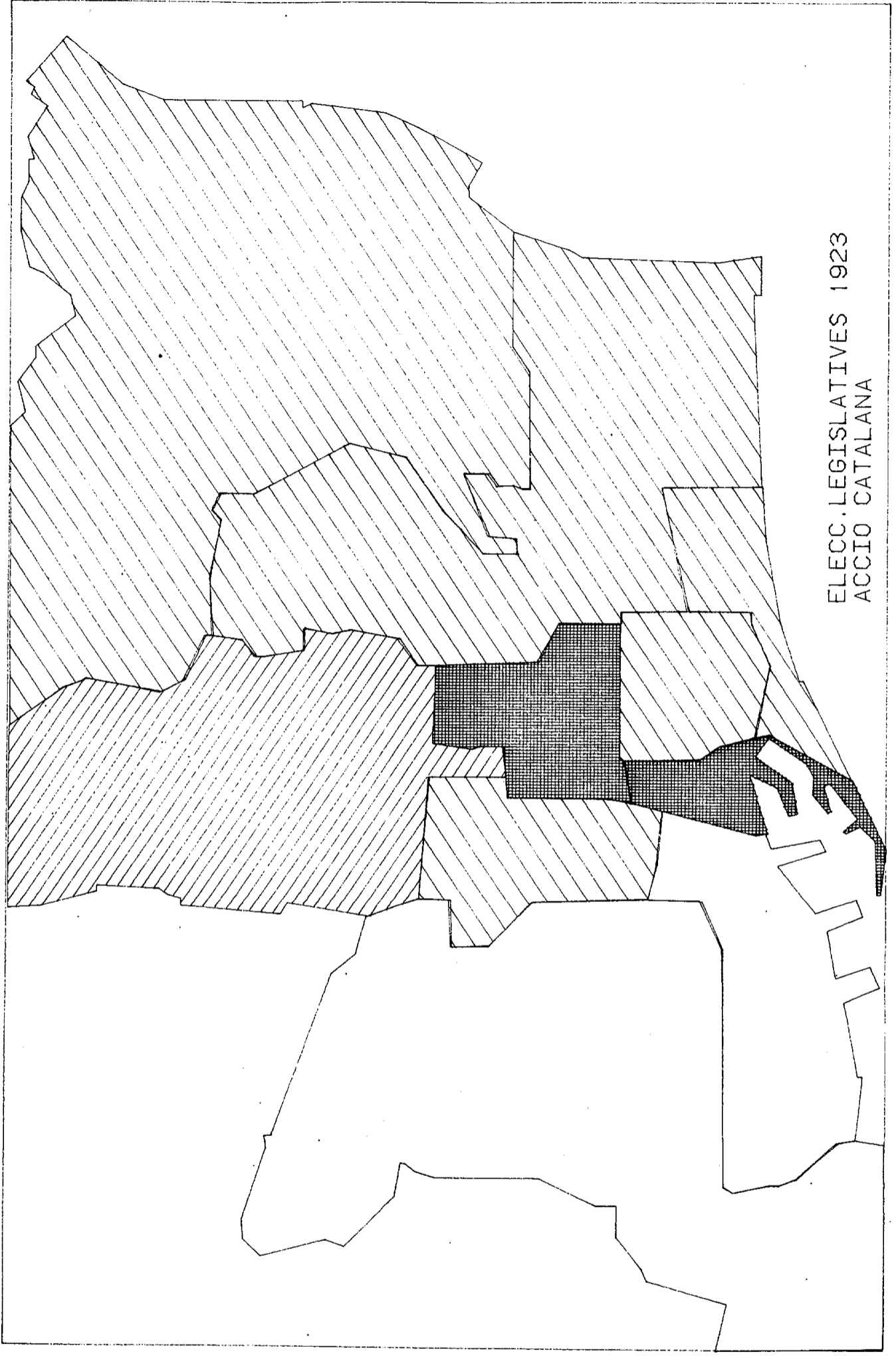
Eleccions 29 d'abril del 1.923

<u>Altres candidatures</u>	<u>Cap de Llista</u>	<u>vots cap llista</u>	<u>% cens</u>	<u>% votants</u>
- P.S.O.E.	-Manuel Serra Moret	3.391	2,0	5,4
- CAMBRA DE LLOGATERS	-Josep Vilalta Comas	3.115	1,9	5,2
- PARTIT LLIBERAL	-F. Schwartz Luna	2.269	1,4	3,8

ELECC. LEGISLATIVES 1923
PARTII RADICAL

ELECC. LEGISLATIVES 1923
ACCIO CATALANA

L'escombrada dels mètodes caciquils en els processos electorals ja havia ~~estat~~ ^{estat} possible a les legislatives del mes de maig; el dia 10 de novembre els partits representatius havien d'enfrontar-se a dos reptes: constatar si l'embranchida anticaciquil aconseguia mobilitzar els ciutadans en els comicis d'en sortirien elegits els seus representants més directes davant l'administració, i comprovar el grau de la seva incidència contrapedada a les fictícies pugnes dels partits dinàstics.

Els 533.000 habitants censats, dels quals n'existia un fort component immigratori, a l'escalf de les possibilitats expansionistes de la "febre de l'er", conformaven una compartimentació socio-urbana, reflexada en els resultats per districtes, i una vida associativa heterogènia, repleta de múltiples disparitats socio-ideològiques, perfilen el panorama de la Barcelona de 1901, any que veié néixer l'Escola Moderna de Ferrer i Guàrdia, la Lliga Regionalista, manifestacions religioses i mitings anticlericals, al só de la "marsellesa".

Dins el consistori no hi tenia cabuda encara aquest ampli ventall; liberals i conservadors jugaven el seu rol de mitjancers dels governs restauracionistes, després de l'interregne del Dr. Robert. Però, malgrat l'alt grau d'apatia institucionalitzada, alguns temes aconseguien esporàdicament mobilitzar l'estat d'opinió i setregar la inèrcia municipal, com feu el cas de l'impopular impost de consums, amb els flagrants escàndels del seu arrendament. A poca distància de la jornada electoral, un concorregut miting obrer, en petició de l'anul·lació del dit impost, implicà el consistori en una consulta a les entitats econòmiques de la ciutat, les quals es pronunciaren en contra del sistema d'arrendaments. La capitalització, per part dels contendents, d'aquesta positura, interpretada com una victòria popular, era el preàmbul d'una ambientació electoral desconeguda fins aleshores a la ciutat.

La campanya es desenvolupà en un clima d'exasperació verbal i adhuc agressions físiques que desentonaven de l'ambient pacificador de les anteriors legislatives; l'antidinastisme de regionalistes i republicans ja ne era l'aglutinant que havia permès la col·laboració, tant en la constitució de les meses electorals i en el nomenament d'interventors, com en xi la netedat de l'escrutini. En aquesta ocasió el primer acte de la campanya electoral es representà en la sessió de nomenaments d'interventors i proclamació de candidats que hagué de realitzar-se al Saló de Cent de l'Ajuntament.

2

tament, davant la multitudinària presència d'un públic militant que pleitejava i enervava el contrincant.

Les forces contrincants.

Ultra la candidatura ministerial, entre les set presentades, l'única amb cobertura a tots els districtes fou Coalición Republicana; la Lliga Regionalista renuncià als districtes VII i X, mentre que la resta no havien a incidir en la meitat dels districtes.

La candidatura ministerial, "adicta", segons el propi ministre de la Governació, estava potenciada únicament pel partit Liberal, dirigit pel cacic Comas i Masferrer, donat que els conservadors, amb la no participació, es proposaven evidenciar que amb el sufragi universal el caciquisme era un mal necessari, davant l'apatia electoral, i l'únic medi de posar fre a la demagogia desencadenada pels republicans.

La minoritària "Unión Nacional", amb els seus 4 candidats, representava l'opció més ultrareaccionària.

Els darrers esforços de Salmerón per superar el fraccionament crònic del republicanisme havien quallat en diverses "uniones republicanas", inestables i heterogènies; la darrera de les quals es consolidà l'any 1900. Aquest unionisme electoral es perllongà cara a les municipals i aconseguí engrescar i integrar a les grans figures de "Fusión Republicana" -amb l'excepció d'uns pocs centres que presentaren candidats a 4 districtes-, als progressistes de Mir i Miró, a l'ala més radical d'aquella capitanejada per Lerreux, i a alguns independents. Però, malgrat l'impuls de la Unió, es produí una defecció significativa, ultra els partidaris de Zulueta que competiren sols a 2 districtes, protagonitzada per nuclis de federals, als quals la indefinició del federalisme històric respecte a la qüestió autonòmica, els apropà al regionalisme. Els seus 5 candidats dedicaren els d'èxtes públics a la defensa dels aspectes ja tradicionals del republicanisme -llibertat religiosa, escola, higiene, jornada de treball de 8 hores, exèrcit voluntari...- i a exposar la necessitat del control a les subvencions a les entitats religioses i a l'impòst de consums, en els temes municipals, amb plena consciència de la impossibilitat de vèncer, degut als interessos governamentals en la victòria de les forces antiautonòmiques.

La Coalición Republicana.

Decidits a vigeritzar i rentabilitzar el front comú, amb un comitè electoral compost per Ardid, Juney i Lerreux, que ja havia fet ferat en les masses barcelonines, els republicans inicien una campanya de gran virulència contra el catalanisme, deixant en segon terme l'anticlericalisme habitual. El procés de Montjuic ^{feu} ~~xx~~ resucitat, amb acusacions de corresponsabilitat de la Lliga en la repressió, i la identificació de regionalistes amb el govern ~~xx~~ feia els seus efectes, quan se citaven jesuïtes i Companyia Transatlàntica com el poder negre que organitzava tupinades i reds d'electors i practicava la coacció amb els seus empleats. També argumentaren la mateixa connivència en les seves actuacions municipals, a través dels negocis realitzats en l'edificació de l'Eixample i en el control dels llocs de treball municipals.

El plantejament polític-administratiu de la campanya s'emmetllà a la màgica paraula "regeneració" -precisant el ^{seu} protagonisme popular, amb les reivindicacions més rentables del moment, com l'impost de consums. Cal constatar però que únicament la Coalició apuntà la lluita per la reforma de l'aspecte de la Llei Electoral, segons el qual únicament podien ésser elegibles aquells que figuressin entre els des primers terços de les llistes de contribuents.

La multiplicació de la figura de Lerreux a la campanya i el te emprat en els discursos van definint una tenada ben coneguda en la política barcelonina de començaments de segle :

"Yo vine a Barcelona para las elecciones a diputados a Cortes y dije que aquellas serian revolucionarias. Pero así fue, las ganamos. Pues vamos a hacer que también éstas sean revolucionarias. El domingo seremos nosotros los mantenedores de la ley, de la fuerza del irakxja sufragio. Yo, que no tengo aires de dictador, declaro cesante desde estos momentos, al gobernador civil" (1) *(El Diluvio 8-XI-1901)*

La Lliga Regionalista.

Sembla ésser que la primera pedra de l'insult per a descalificar l'adversari feu llençada per la novella Lliga Regionalista, que volgué oferir la contrainmatge de "gent de be" davant la "púrria republicana" i la "bretelada àcrata-fusionista". Civisme, ordre, serietat i prestigi eren les armes que la Lliga presentava per acabar amb el caciquisme i el pa-

(1) El Diluvio 8-XI-1901.

rasitisme:

"Ciutadans, ja ha arribat l'hera
de l'escombrada total.

Ab aixé, armeuves d'escombras
y a fer dissapte com cal.

Tot plegat no més son ratas
ratetas i ratelins...

Apa, donchs, ben cep d'escombra,
ciutadans barcelonins!" (1) (La Veu de C. 9-XI-1901).

L'esperit superador de ls diferències de classes per integrar-se en un projecte de construcció d'una Catalunya lliure, ferta i autònoma transpua ja amb tota claretat. L'autonomia municipal ^{enfront de} ~~contra~~ la centralització, és considerat el punt de convergència de tots els barcelonins. I tota la campanya no feu aliena a la tàctica regionalista d'encà de les legislatives: les victòries obtingudes a Catalunya havien d'integrar-se en la lluita política lliuzada a Madrid, com ho palesa el discurs del Dr. Robert a les Corts, en plena contenda, carregant contra el governador civil i la manca d'auteritat del sistema.

La inclusió en la candidatura d'alguns elements de la reaccionària Defensa Social bé pot interpretar-se com a signe de debilitat del partit, bé com a contrapés a l'anticlericalisme dels centrincants.

Jornada electoral i resultats.

El protagonisme de la jornada se l'endugueren els republicans, els quals concentrats de ben matí a la Plaça Catalunya, amb Lerroux de capítost, recorregueren els col.legis i la ciutat, Sens dubte foren les eleccions més animades que havia viscut Barcelona i sovintejaren incidents (carres, tirs, detenció del regionalista Carner...) que pels ultraconservadors foren intrepreats com a tolerància governamental davant la "matèria republicana" per frenar l'autonemisme. En realitat, els manipuladors electorals manifestaven el seu asterament davant el nou caire que prenien els cemicis. Als pocs dies de les eleccions, enfront els rumors de dimissió forçada de l'alcalde, Sr. Amat, a cauda de la seva conducta ^{honrada} en el "dia d'autoes", el consisteri li concedia un vot d'agraiment, mentre que el Dr. Robert escemetia a les Corts contra el governador civil

(1) La Veu de Catalunya 9-XI-1901.

5

i rebia com resposta del ministre el qualificatiu de separatista. Amb-
dés fets eren indicis clars que s'obria una nova etapa en la dinàmica
municipal; la identificació consistori-govern central havia mort.
Els resultats demostraren la derrota dels partits tradicionals, salda-
da amb 4 regidors liberals, enfront dels 11 regionalistes, dels quals 2
corresponien a Defensa Social, i dels 11 republicans. Un empat entre
el republicà Vila i el ministerial Godé es resolgué mitjançant
que afavorí el primer. Malgrat l'important canvi en la correlació de
forces, la rèmera del dinastisme era ferta per la pervivència de 15
regidors de l'anterior consistori. Caldrà esperar encara dos anys a
fi de consumir el procés de renovació municipal.

10 de noviembre de 1901

	Alfons	Guerra	Política	Wirtschaft	Rechtsw.	Philosophie
I	35178	6947	19,7	1966	28,3	71,7
II	56594	9215	16,3	3528	38,3	61,7
III	43020	7776	18,1	3480	44,7	55,3
IV	56351	9674	17,2	3007	31,1	68,9
V	59076	12511	21,2	3559	28,4	71,8
VI	91358	13329	14,6	4109	30,8	69,2
VII	82612	15415	18,6	4578	29,1	70,3
VIII	51668	9874	19,1	2816	28,5	71,5
IX	22698	6541	20,0	2121	32,4	67,6
X	30346	6759	22,2	1765	26,1	73,9
Pob. militar	3243 (1)					
Total	538901	98041	18,2	30929	31,5	68,5
Barcelona						

(1) Segons l'lei Municipal de 1877 no són electors, però s'han inclòs en la realització del percentatge electors/població.

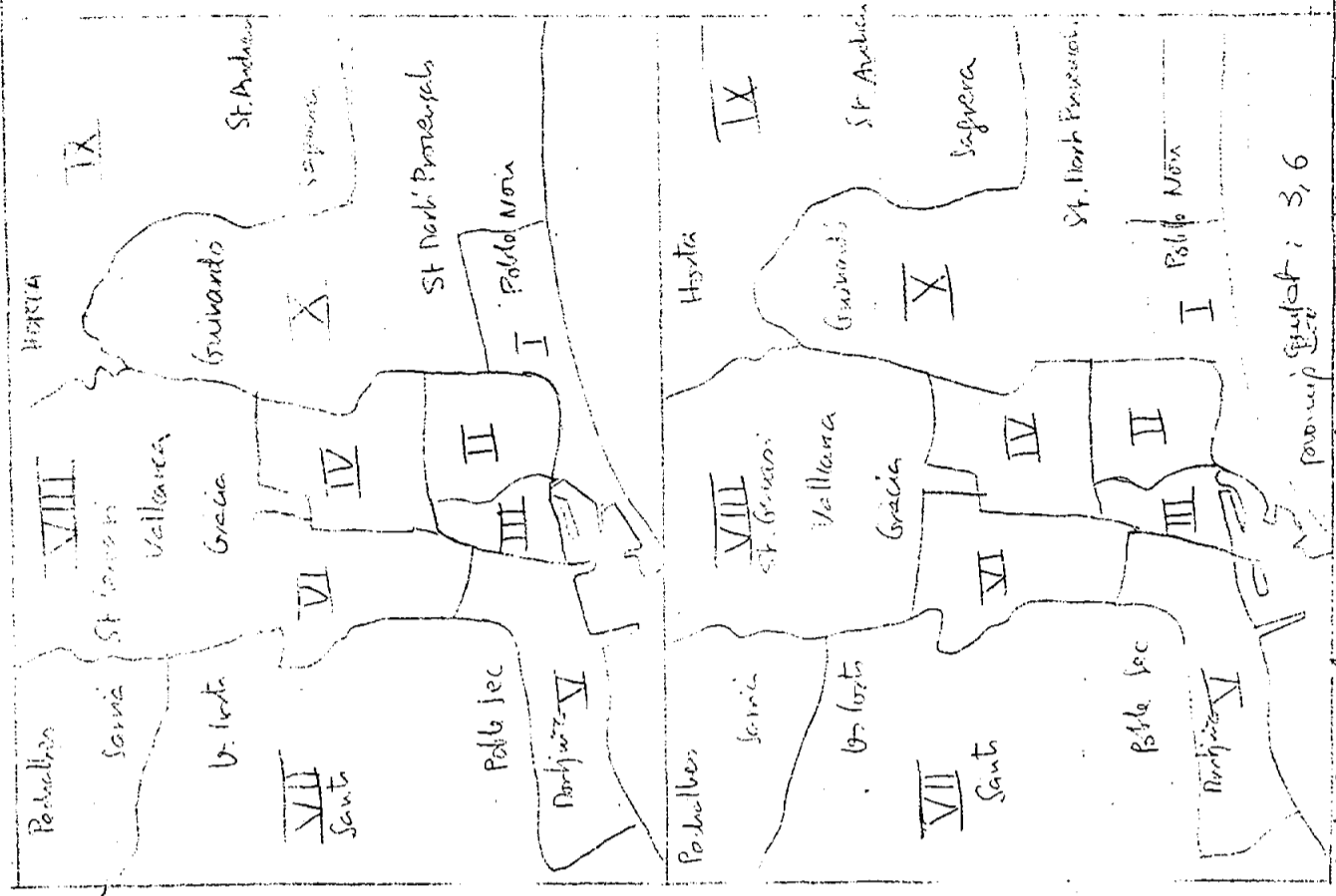
Candidatura Coalició Republicana.

Rank	Name	Number of Votes	Percentage of Total	Percentage of District
I	* Odón de Buen	1236	62,8	17,8
II	Isidre Ramoneda	690		
	Josep Bosch Serra	627	18,6	7,1
III	Salvador Sampere Miquel	507		
	Fèlix Costa	481	14,2	6,3
IV	* Tiberio Avila	924		
	Guillermo López	896		
V	* Joan Salas Anton	1137	30,2	9,4
	Pedro Puigjaner Badia	876		
VI	* Narciso Buxó Prats	1087	28,3	8,0
	José Oliva	1036	25,8	7,9
VII	* Juli Marial	1980		
	* Ramon Vila Rasqui(A) X	1734		
VIII	* Joan Moles Ormella	1388		
	* José Antonio Mir Miró	1378		
IX	* Bonaventura Gispert	1149		
	* Clemente Selvas	943		
X	* José M ^a Serrallera	613		
Total		20.435	14139	11,30
Badalona				

Candidatura Lliga Regionalista.

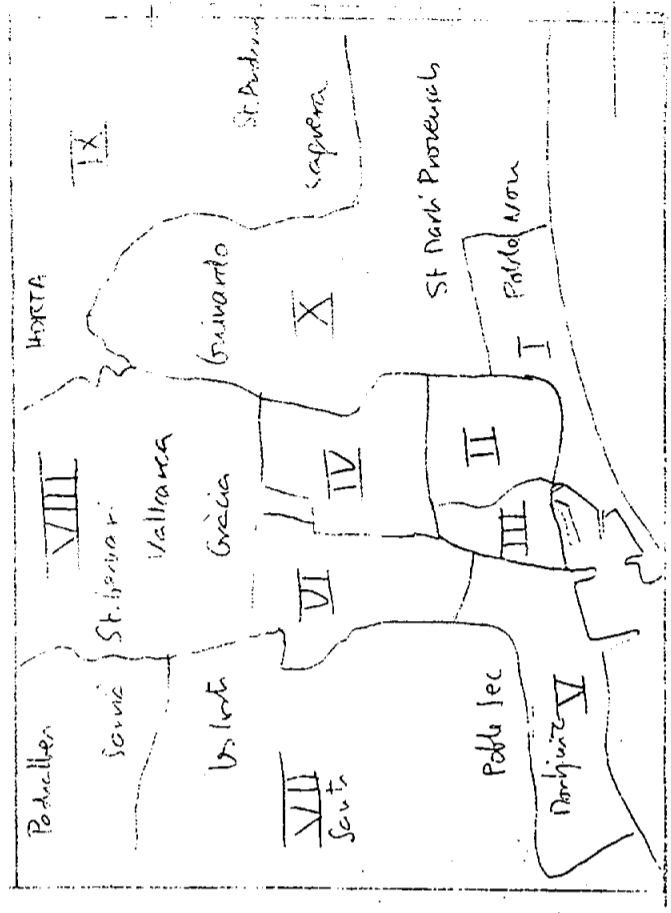
Rank	Name	Number of Votes	Percentage of Total	Percentage of District
I	Joan Freixas Freixas	527	26,8	7,5
II	* Jaime Carner Romeu	1615		
	* Elicia Serra Vidal	1584		
III	* Evarist López Gómez	1629		
	* Ildefons Suñol Casanovas X	1551		
	* Ramon Albó Martí	1114		
IV	* Josep Pella Forgas	1839		
	* Alexandre Pons Serra	1829		
V	Pere Clapés Trabal	1136		
	Ignasi Girona Vilanova	1098		
VI	* Josep Puig Cadafalch	1589		
	* Francesc Cambó Batlle	1559		
VIII	* Josep A. Mas Cuadros	1348		
	Gaietà Fàbregas Rafart	1339		
IX	* Josep Bogaña Vila	595		
	* Jaume Saladrigas Farga	337		
Total		20689	10607	10,8
Badalona				

(X) Amb opuscul signat i validat en tots els puebles la llista per l'acordament del districte "copo" per unip. Signat: 3, 6

Candidatura Ministerial.

Candidat	Votes	Percentage	Percentage
I Antonio Astell Guilà	203	10,3	2,9
II* F, de Paula Nebot Cantí	883	23,7	9,1
Jaume Baigol Segri	791	22,7	10,1
III Enrique Cammany Roura	805	7,3	2,3
IV Francisco Aurigenma Trilay	775	39,8	11,2
Ramon Grau Borrrell	229	1042	25,4
Narciso Riqueta Bover	215	1801	39,3
V* Josep Nuri Font	1424	90	3,2
* Manuel Fabra Ledesma	1388	451	21,2
VI Joaquin Garcia Braxi Segri	1047	484	27,4
Pedro Ortega Pastor	1042	13972	7328
VII* Josep Grañó Artigas	1850	23,7	7,5
Victor Godó Mercadé (1)	1753		
VIII Felipe Madurell Munné	134		
José Sala llampallas	46		
IX Juan Viñas Arús	452		
Antonio Escuder Brull	451		
X Pablo Tugas Fontanet	484		
Total	13972	7328	23,7
Baiona			7,5

Resta de candidatures presentades a cada districte.

Candidatura Federalista

I	Benigno Domenech Amell	?
II	Baldomer Tona Xiberta	307
IV	Carlos Ventura Pardo	41
VI	Françesc Puig Figueras	170
X	Miguel Laporta Mercader	272

Candidatura Fusión Republicana

II	(9) Roqué	?
V	Josep Martrís Malagelada	30
VI	Joan agrista	206
	Melior Tó Rovira	187

Candidatura Unión Nacional

III	Josep Olivella Ràfols	49
VI	Enric Marcilla Marín	61
	Ramon Guimet Aragonés	67
VII	Antonio Ballovera Duster	44

Candidatura Fracció Republicana del Sr. Zulueta

IX	Pere Galf	159
X	Ramon Palau	347

Candidatures independents

II	Jaume Trilla	127
X	Miguel Dalmau	49

Esberrat definitivament el dinastisme de l'escenari polític barceloní, republicanisme i regionalisme lluitaven per definir les seves àrees d'influència. L'intent de la Lliga d'arreglar sota la bandera de l'autonomisme els sectors considerats neutres, difícilment podia mantenir-se després de la vaga general del 1902, per la notòria contradicció entre la postura de l'accidentalisme en les formes de govern i l'actitud defensiva i classista davant els conflictes que afectaven a propis membres del partit. Conscients de la suggestiva força republicana, segons ho havien demostrat les anteriors legislatives, s'esmerçaren en explicitar uns objectius més amplis que la consecució d'unes actes de regidors; així, la lluita electoral es plantejà com una tasca patriòtica complementària d'extensió del catalanisme que feia sentir la veu de Catalunya a Madrid a través de diputats i regidors, i de continuació d'un procés iniciat amb la conquesta dels nuclis de la cultura i riquesa de la ciutat.

Ben diferent era la situació en el camp del republicanisme, on s'havia arribat a un extremat grau d'efervescència que no excluïa, però, conflictes interns. Lerroux havia tingut prou habilitat per aprofitar la debilitat organitzativa de l'anarquisme, tot arrabessant-li part de l'ideari capaç de suscitar entusiasme en les classes populars. La creació de la "Fraternidad Republicana", moviment que havia d'enrobar, sota el seu líder carismàtic, al republicanisme barceloní, i el projecte de la "Federación Revolucionaria" d'abast estatal, no eren sine passes encaminats a la plasmació del seu somni, un "partit personal", del qual encara no havia arribat l'hora. Entretant s'integrà a la "Unión Republicana" intent de superació del divisionisme crònic per l'infatigable Salmerón.

L'entusiàstica victòria a les legislatives i el multitudinari miting de la Plaça de Toros de la Barceloneta el dia 4 de maig, demanant la revisió del procés de Montjuic, podien fer creure la possibilitat d'afrontar amb tranquil·litat les municipals. Però, a 5 dies de la batalla electoral encara no estaven confeccionades les llistes de la Unió. Els progressistes de Mir i Miró de nou desqualificaven la candidatura, considerada fruit del caciquisme intern, mentre que els federals seguiders de Vallés i Ribet trencaven també la disciplina, en sentir-se tractats amb inferioritat en la designació de candidats i en l'adjudicació dels districtes.

La ruptura no feu sinó l'indicador del divorci existent entre els centres de districte i la Junta Municipal de la Unió, catalogada ja sense embuts com el "trust" o "sindicat" expel·liador de l'ideari republicà, Una autèntica pluja de pressions i ofertes per obtenir el candidat propi obligà a fer i desfer continuament la llista, fins a l'extrem que el popular Roca i Roca, director de "L'Esquella de la Terratxa" i "La Campana de Gràcia", es retirà de la Junta Municipal tot dient: "ahí queda ese porque no quiero parir lo que no he concebido" (El Diluvio 3-XI-1903). La incapacitat d'acord beneficià Lerroux qui s'havia anotat bens punts en exemplificar-se víctima de la dreta (afer de les cartes difuses per la Lliga) i amb la seva demostració d'obrerrisme en l'espectacular col·locació de la primera pedra de la "Casa del Pueblo" (25-X-1903). Bé podia agrair-se-li el seu cop de força -la premsa republicana el qualificà Alejandro Magne-, en oferir una candidatura de prestigi, la menys dolenta possible, beneida per Salmerón i dins la qual hi figuraven noms indispensables que s'havien retirat enmig de la vergonyant baralla, al costat de representants obrers. Acabar amb l'espectacle de les pre-candidatures era, sens dubte, un mèrit, encara que fes a canvi de col·locar homes afins a la Junta Municipal de la Unió, en el procés de catapultament i control que interessava Lerroux. Inclús s'aconseguí frenar l'actitud dels federals que havien optat per la llibertat de vot, consigna contestada per alguns centenars d'entre els seus, en considerar la dita actitud una traició a la causa del republicanisme, tot aconsellant la direcció del vot cap a la Unió, malgrat l'absència de representants federals a la llista. Pocs possibilitats s'oferien als residuus dinàstics de la Candidatura Democràtica, de la mateixa manera que la Candidatura "regressista" tampoc aconseguia cap acta. La presència de nombroses independents en alguns districtes resulta una neveta en el procés electoral barceloní.

Unión Republicana.

La Unión realitza una preparació ambiental en consonància amb les formes que Lerroux anirà perfeccionant al llarg del temps; els centres republicans s'abecaven a un activisme electoral replet de mitings, balls, rifes, repartiment de premis... La campanya estigué dirigida per Eusebi Corominas, futur cap dels republicans a l'Ajuntament, i controlada per Lerroux, interessat en enterrar dessavinances i en oferir-se en víctima si s'havia

equivocat. Corominas defensà la reforma de la Llei Municipal, els interessos de la col·lectivitat, la millora de l'ensenyança i la higiene, tot fent comparances a l'estil de "semeja Barcelona a una hermosa m-trena, que vestida con fastuosidad y adornada con joyas, por dentro todo es suciedad y perqueria" (La Publicidad 7-XI-1903), alhora que Larroux promet l'autonomia municipal amb la proclamació de la República i rebut les acusacions de dictador dencs, qui no voldria un dictador que dictés mesures com les que prometen els republicans?: enajenació dels interessos de l'església, supressió dels privilegis del clergat, expulsió dels jesuïtes i freres, secularització dels cementiris, escola laica, gratuïta i obligatòria, 8 hores jornada laboral, nova organització de l'exèrcit, supressió de l'impost de consums, de la loteria, la tauremacua... I, a nivell municipal, mesures com la transferència de les subvencions a les entitats religioses a la construcció d'edificis escolars i un maximalista projecte d'edificació de barris obrers, conformen el programa, junt amb la promesa de creació de comissions de vigilància a cada districte per a controlar la tasca dels regidors.

La Unió lluita per l'acaparament en les districtes I, IX i X.

Lliga "regionalista"

Els regionalistes esmercen en donar una imatge de serenitat i coherència enfront els contrincants, intentant recollir no tan sols el vot dels catalanistes sinó de tots els desitjoses d'una administració municipal nova. Ventosa i Calvell en el miting realitzat al Tivoli el 6 de novembre exposa: "Ja sabem contra qui hem de combatre, contra la candidatura imposada per un ~~waxx~~ ~~wkase~~ imperial i potser en algun districte haurem de combatre contra les escorrialles del caciquisme. No combatim als republicans perquè siguin tals, perquè el catalanisme no és incompatible amb la república, combatim el seu esperit jacobí, intolerant i centralista". (LVC 7-XI-1903)

A l'ideal de realitzar la Barcelona gran, rica i plena dirigeixen el seu clam d'harmonia interclassista, tot apel·lant a la responsabilitat de les classes altes en impedir l'emmetzinament dels obrers amb falses promesses. Al discurs republicà, abundós en lemes jacobinistes i en idees d'insolents de significació anàrquica, volen oposar-hi els valors de l'or

la justícia i l'amor, representats íntegrament en una candidatura qualificada "d'ordre i defensa social".

Sobre la necessitat de l'autonomia municipal, com a arma de pressió vers Madrid i com a única forma de superació del descaratjament en la pràctica municipal consistorial, girà bona part de la campanya realitzada per Cambó, mentre que l'enumeració de la tasca realitzada pel municipi es capitalitzada en favor dels regidors del partit i exemplificada com model d'administració honrada i avançada (adocuinament dels enllaços del pobles agregats amb Barcelona, plà de sanejament i clovegueram, funcionament d'una comissió presidida per Cambó per afrontar el caciquisme del personal de l'ajuntament, creació d'una institució per a les ensenyances artístiques al Palau Reial del Parc, defensa de les subvencions a les entitats religioses, entenent que són les úniques que fan caritat...).

Resultats

La jornada electoral no oferí incidents notables, excepció feta d'algunes pressions caciquils al d. VII, ^{i valent} ~~La disminució del nombre de votants pot atribuir-se a les vicissituds de la llista republicana, sense que així ^{no} impedís un fervorós entusiasme als districtes obrers i una notable apatía a la resta. La unió havia aconseguit col·locar a la totalitat dels candidats, mentre que la Lliga havia de conformar-se amb 7 actes de regidors. La seva interpretació dels resultats intentava desdramatitzar la derrota electoral, subratllant la impertència i avenç en el procés constructiu de transformar Catalunya, contrapés a les victòries fàcils i subjectes a les suggestions passatgeres. L'augment de vots respecte a les legislatives i els guanys aconseguits en altres indrets de Catalunya abenaven també la tesi anterior.~~

Obviament pels republicans els resultats significaren un triomf grandís i una afirmació dels principis polítics republicans, úniques capacitats per regenerar l'Ajuntament, enfront de les afirmacions de la Lliga, segons la qual la política havia de deixar-se a la porta.

El consistori quedà compost per una majoria de 27 regidors republicans davant 16 regionalistes i aliats, i 7 monàrquics i independents. L'acaparament de les finances d'alcaldia per part dels regidors de la Unió fou el primer motiu d'exasperació de l'oposició. Començava una etapa conflictiva, no tan sols per la manca de consens per a l'obra de govern, sinó per les incoherències internes que manifestaren un i altra bàndol polític.

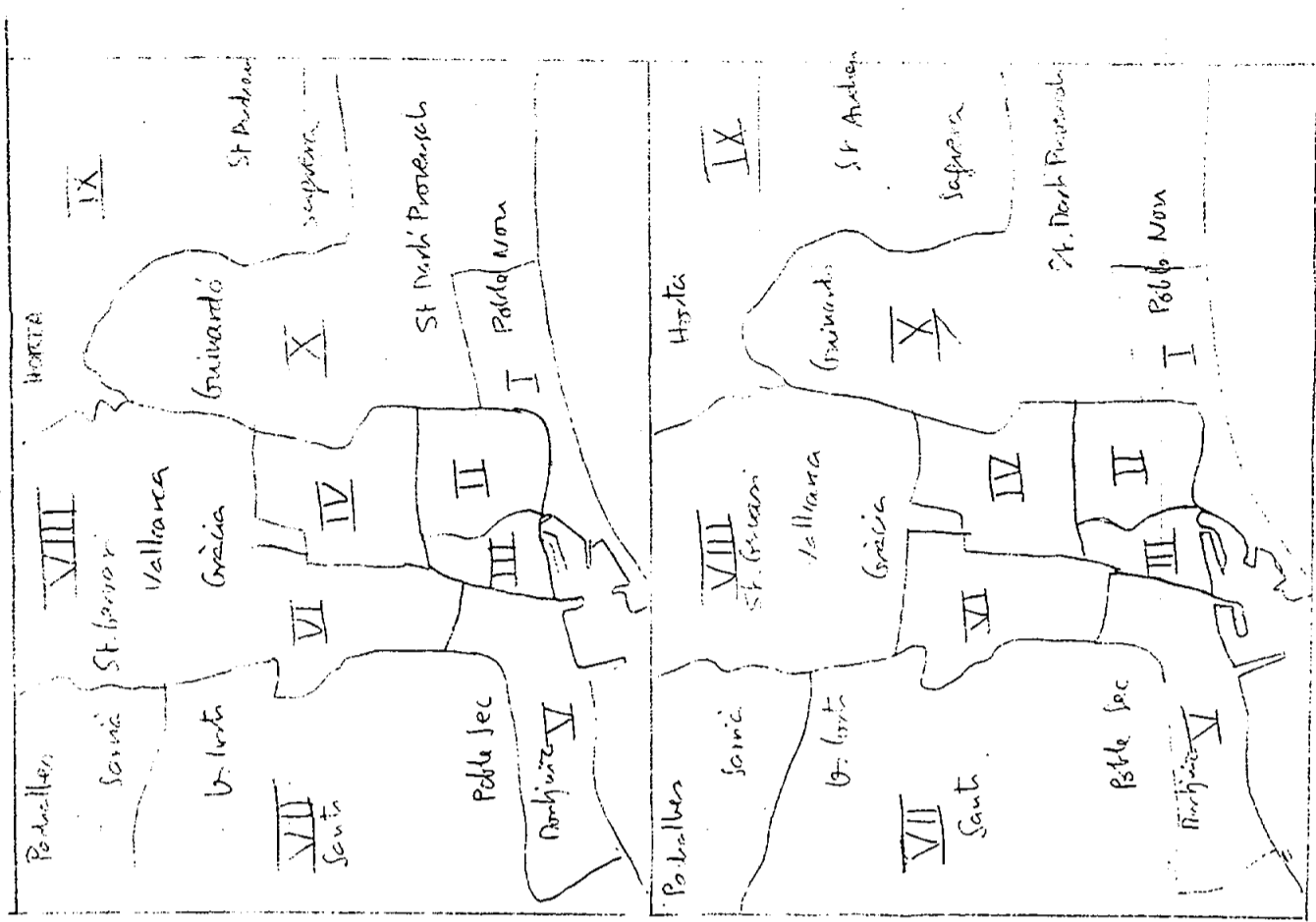
Municipals

8 de novembre de 1903

Districte	Regidors	Blancs	Blancs electors	Blancs votants	Votants (1)	Votants electors	Votants
I	2	36012	8692	24,1	3462	39,8	60,2
II	2	56020	12540	22,4	4365	34,8	65,2
III	2	42194	10658	25,2	3890	36,5	63,5
IV	2	57831	13518	23,4	4204	31,1	68,9
V	3	58292	15600	26,8	4194	26,9	73,1
VI	3	92092	18856	20,5	5550	29,4	70,6
VII	4	86924	20134	23,2	7083	35,2	64,8
VIII	3	53928	12072	22,4	4611	38,2	61,8
IX	2	33734	7700	22,8	3099	40,4	59,8
X	2	32022	7793	24,3	3065	39,3	60,7
Pob. militar		2414					
Total		549049	127563	23,2	43523	34,1	65,9
Basílica	25						

(1) S'han inclòs els vots en blanc. Únic any en que s'ha trobat el n.º d'aquests

Municipals 8-XI-1903

Candidatura d'Unió Republicana

	1383	1364	2554	1413	2195	2895	2728	3256	3231	5569	5475	5445	3369	3319	1397	1154	1259	1235	49241	
I * Eusebi Corominas Cornell	1383	1364	2554	1413	2195	2895	2728	3256	3231	5569	5475	5445	3369	3319	1397	1154	1259	1235	49241	
II * Ramon Palau Morros	79,3	31,6	58,5	36,3	52,2	67,0	58,4	77,6	72,5	82,3	33,1	81,4	32,0	22,6						
III * Josep Borrell Sol	2147	79,3	2554	1413	2195	2811	3243	5496	3344	2551	82,3	81,4	32,0	22,6						
IV * Enric Nello Camps	2147	79,3	2554	1413	2195	2811	3243	5496	3344	2551	82,3	81,4	32,0	22,6						
V * Guillem López Ventura	2195	52,2	2195	52,2	2195	52,2	2195	52,2	2195	52,2	2195	52,2	2195	52,2	2195	52,2	2195	52,2	2195	52,2
VI * Fèlix Costa Ferrer	2895	18,0	2895	18,0	2895	18,0	2895	18,0	2895	18,0	2895	18,0	2895	18,0	2895	18,0	2895	18,0	2895	18,0
VII * Jaume Moré Miralles	2728	18,0	2728	18,0	2728	18,0	2728	18,0	2728	18,0	2728	18,0	2728	18,0	2728	18,0	2728	18,0	2728	18,0
VIII * Pere Badia Manen	3256	17,2	3256	17,2	3256	17,2	3256	17,2	3256	17,2	3256	17,2	3256	17,2	3256	17,2	3256	17,2	3256	17,2
IX * Ramon Altayó Borrás	3231	17,2	3231	17,2	3231	17,2	3231	17,2	3231	17,2	3231	17,2	3231	17,2	3231	17,2	3231	17,2	3231	17,2
X * Josep Magriña Martí	5569	17,2	5569	17,2	5569	17,2	5569	17,2	5569	17,2	5569	17,2	5569	17,2	5569	17,2	5569	17,2	5569	17,2
XI * Celestí Teixidó Jubes	5475	27,3	5475	27,3	5475	27,3	5475	27,3	5475	27,3	5475	27,3	5475	27,3	5475	27,3	5475	27,3	5475	27,3
XII * Santiago Mundí Giró	5445	27,3	5445	27,3	5445	27,3	5445	27,3	5445	27,3	5445	27,3	5445	27,3	5445	27,3	5445	27,3	5445	27,3
XIII * Hermenegildo Giner de los Rios	3369	27,7	3369	27,7	3369	27,7	3369	27,7	3369	27,7	3369	27,7	3369	27,7	3369	27,7	3369	27,7	3369	27,7
XIV * Albert Bastardas Sampere	3319	27,7	3319	27,7	3319	27,7	3319	27,7	3319	27,7	3319	27,7	3319	27,7	3319	27,7	3319	27,7	3319	27,7
XV * Llorenç Porrera Massip	1397	33,1	1397	33,1	1397	33,1	1397	33,1	1397	33,1	1397	33,1	1397	33,1	1397	33,1	1397	33,1	1397	33,1
XVI * Pere Galí Fragnet	1154	33,1	1154	33,1	1154	33,1	1154	33,1	1154	33,1	1154	33,1	1154	33,1	1154	33,1	1154	33,1	1154	33,1
XVII * Lluís Zurdo Olivares	1259	32,0	1259	32,0	1259	32,0	1259	32,0	1259	32,0	1259	32,0	1259	32,0	1259	32,0	1259	32,0	1259	32,0
XVIII * Marcel Rivas Mateos	1235	32,0	1235	32,0	1235	32,0	1235	32,0	1235	32,0	1235	32,0	1235	32,0	1235	32,0	1235	32,0	1235	32,0
Total Barcelona	49241	22,6	49241	22,6	49241	22,6	49241	22,6	49241	22,6	49241	22,6	49241	22,6	49241	22,6	49241	22,6	49241	22,6

Candidatura Regionalista

	519	1740	2461	1941	1283	1184	2090	1989	1029	920	843	1059	1035	341	18434
I Josep Lacambra Saborit	519	15,0	1740	39,8	2461	63,2	1941	46,1	1283	29,4	7,9	10,8	4,6	8,7	4,3
II * Joaquim Giralt Verdaguer	1740	39,8	1740	39,8	2461	63,2	1941	46,1	1283	29,4	7,9	10,8	4,6	8,7	4,3
III * Raimon d'Abadal Calderó	2461	63,2	2461	63,2	1941	46,1	1283	29,4	1184	29,4	7,9	10,8	4,6	8,7	4,3
IV * Narcís Pla Deniel	1941	46,1	1941	46,1	1283	29,4	1184	29,4	2090	36,7	10,8	4,6	8,7	4,3	9,6
V * Ignasi Peris Gales	1283	29,4	1283	29,4	1184	29,4	7,9	10,8	1029	9,2	4,6	8,7	4,3	9,6	9,6
VI * Roman Macaya Sanmartí	1184	29,4	1184	29,4	7,9	10,8	4,6	8,7	1989	36,7	10,8	4,6	8,7	4,3	9,6
VII * Josep Rogent Padrosa	2090	36,7	1029	9,2	920	8,4	13,1	4,6	1989	36,7	10,8	4,6	8,7	4,3	9,6
VIII * Ramon Riera Puig	1989	36,7	1029	9,2	920	8,4	13,1	4,6	1029	9,2	4,6	8,7	4,3	9,6	9,6
IX * Josep Nubiola Esteve	1029	9,2	920	8,4	13,1	4,6	8,7	4,3	920	8,4	13,1	4,6	8,7	4,3	9,6
X * Pere Marqués Pahissa	920	8,4	13,1	4,6	8,7	4,3	9,6	9,6	843	13,1	4,6	8,7	4,3	9,6	9,6
XI * Joan Modolell Jané	843	13,1	4,6	8,7	4,3	9,6	9,6	9,6	1059	10,4	22,7	8,7	4,3	9,6	9,6
XII * Joan Pi Joan Serres	1059	10,4	22,7	8,7	4,3	9,6	9,6	9,6	1035	10,4	22,7	8,7	4,3	9,6	9,6
XIII * Josep Rosés Pedrosa	1035	10,4	22,7	8,7	4,3	9,6	9,6	9,6	341	14,4	4,3	9,6	9,6	9,6	9,6
XIV * Segimon Riera Puntí	341	14,4	4,3	9,6	9,6	9,6	9,6	9,6	18434	12251	28,1	9,6	9,6	9,6	9,6
Total Barcelona	18434	12251	28,1	9,6	9,6	9,6	9,6	9,6	18434	12251	28,1	9,6	9,6	9,6	9,6

1903

Resta de candidatures presentades a cada districte

Candidatura Republicana Progressista

- I Lluís Mésa Avençó 187
- V Pere Puigjaner Badia 74
- VI Simó Cascante Carné 169
- VIII Hilari Rodríguez 35
- X Pascual Acarín 32

Candidatura Democràtica

- VI Alfons Puig Batlle 64
- VII Francesc de P. Inglès 108
- VIII Josep Sans Coy 120
- IX Antoni Escuder Brull 69

Candidatures independents

- II Joaquim Bordoner Garriga 41
- III Pedret Solsona 1
- IV Lino Coma 40
- V Josep Sieres Sells 56
- VI Noi de Tona 1
- VI ? 13
- VII Joan Fons Rodés 352
- Batllorell 23
- Ramon Sabadell Oliva 157
- VIII Pascual Perpiñà 50
- IX Joaquim Framis Vendrell 87
- Lluís Ramonich Mas (Monràs) 194
- Pere Rovira 104
- Vicens Albarada 87
- X Pau Tugas 119
- Marià Ponsà 38
- Sauri 32

La previsible tensió consistorial havia esdevingut una realitat; no foren únicament els republicans qui donaren exemple d'indisciplina política, arribant inclús a perdre votacions, sinó que també la Lliga suportà les diferències del grup encapçalat per Carner, Pujol i Pijoan, amb motiu del discurs pronunciat per Cambó al rei el dia 8 d'abril de 1904, en demanda de l'autonomia municipal, acte que titllaren d'inútil. Algunes qüestions conflictives, plantejades pels republicans, com la subvenció municipal a la processó del Corpus, enturbeliren la vida consistorial i desencadenaren campanyes ciutadanes de fervor integrista, mentre que la Lliga pugnava per capitalitzar en favor propi tota mena d'afers confosos en que es veien embolicats alguns regidors de la Unió, afectes a la línia lerrouxista.

A començaments de 1905 semblà distendir-se l'ambient de crispació, fet no alié a una major coherència republicana, en reunir-se periòdicament la Junta Municipal de la Unió, i fou possible la col·laboració d'alguns regidors republicans amb el sector menys conservador de la Lliga, a fi d'impulsar projectes i obres municipals: ~~El contracte amb el Banc Hispànic Colonial per a la financiació de les obres de la Reforma Interior de la Ciutat e Pla Baixeras, els contactes amb les entitats econòmiques de la ciutat per a l'organització de l'Exposició Universal prevista per a 1908, la demanda de reformes a l'administració central...~~ Aquesta voluntat de governabilitat e "Solidaritat Municipal" comportarà canvis substancials en la política municipal i inclús correccions polítiques molt significatives.

Però la lluita electoral feu sortir de nou a la palestra enfrontaments de gran duresa, com pot veure's en les campanyes dels dos grups majoritaris. ↓

La pauta electoral republicana arranca del famós manifest de Lerroux "Al Pueblo" aparegut el 12 d'octubre darrer, ~~amb el qual~~ ^{en} del qual s'especifica les condicions que hauran de complir els representants municipals; en definitiva, Lerroux ^{preténia} avançava en el camí del control personal de l'Ajuntament, a través de la superació verbal del moderantisme del republicanisme històric i de la creació d'un clientelisme extens. El manifest no produí encara el trencament de la Unió, però els signes d'insubordinació

12
només en ésser coneguda la candidatura, anaren agegantant-se. En molts 2
casos no s'havien realitzat les avantvetacions per districtes, molts can-
didats proposats directament per la Junta eren contestats (foren nota-
bles les repulses rebudes per Pinilla al D.X i Emiliano Iglesias al IX);
es proclamaven candidatures republicanes no adictes a la Unió, mentre
que alguns nuclis federals decidien presentar-se també amb llista pròpia.
Juli Marial i Bertomeu Tena foren els principals pertantveus d'una cam-
panya enfocada únicament com a defensa del federalisme, traicionat per
Salmerón a les Corts, destacant, però, el seu moderantisme crític vers
la Unió per respecte als federals de la llista, malgrat la seva deplora-
ble conducta errènia. *

Els grups minoritaris, els independents i adhús els de tendències dinèsti-
ca coincidiren en criticar el procediment de l'acaparament, per falsejar
el sentit de la llei, la qual pretenia donar representativitat a les mi-
neries. En aquesta ocasió la Lliga acaparà en el D. III, mentre que els
republicans practicaven el sistema en els districtes VII, IX i X.

La Unió Republicana.

A diferència de les altres consultes electorals, en les quals els atacs
contra la Lliga ocupaven bona part de la campanya, en a l'any 1905 el
primer objectiu fou demostrar la genuïtat de la candidatura i la pràc-
tica obstruccionista dels dissidents. Lerroux defensà la legalitat del
procés electoral previ i l'avenç produït en la lluita per acabar amb les
taifes de districte. Giner de los Rios abonà els arguments en el mateix
sentit: " Per no habernos sujetado a una disciplina hemos vivido 30 años
de ignominia. Y ahora que la paz está hecha, los que habiamos formado un
solo cuerpo, teniendo en las urnas de la jefatura la inteligencia poderosa
de Salmerón y el brazo esforzado de Lerroux, cuando veo resomar de nue-
vo el espíritu de la disidencia, me dan ganas de preguntar ¿pero qué mal
es ha hecho la República? ¿por qué la traicionais?" (El Progreso 1-XI-
1905).

En el balanç de l'actuació quadriennal en el municipi s'exposava la de-
rrota del caciquisme, la consecució de la majoria i la previsió immedia-
ta de governabilitat d'acord amb ideals revolucionaris que havien de fer
fructificar una nova Barcelona, atenta al model de les repúbliques ita-
lianes renaixentistes i de les ciutats alemanes autònomes. L'obra refor-
mista de protecció a les classes treballadores s'havia concretat en ins-

La Lliga lògicament aprofità les tensions de l'adversari per contraposar-hi una candidatura que s'enorgullíx d'ésser netament barcelonina; enffrent de la Unió, partit dirigit per "desarrelats i foresters", per als quals "Catalunya són les amèriques dels pobres afamats de l'altra banda de l'Ebre" (LVC 7-XI-1905). En els districtes en no hi presentava candidat aconsella el vot lliure.

13

titucions benèfiques, com la "Gota de Lacte" que havia distribuït 150.000 l. de llet en un any, en l'augment dels ingressos municipals, en l'honorablesa de la gestió i en l'ordenació dels pagaments. I als projectes previstos, com la creació d'asils nocturns, la construcció de 25 grups escolars, cantines escolars, 8 hores de jornada laboral per als empleats municipals, nova escola de sord-muts, hospital per accidents laborals, ... s'hi sumà una original i ambiciosa idea llençada per Lerroux en el gran miting final del dia 10 al Teatre Condal; idea que consistia en donar a les societats obreres organitzades la concessió de les Obres de la Reforma Interior, per a les quals l'Ajuntament faria de soci capitalista, restant així beneficis a les societats burgeses, que podien ésser utilitzats en l'establiment d'escoles i societats d'auxili.

La Lliga Regionalista.

Els eixos de la campanya no diferiren massa de l'anterior elecció: desprestigi de l'adversari i conquesta del poder per a la construcció de la Catalunya ideal.

El poder municipal formava part de la governabilitat de Catalunya, donat que "renovar la vida de les corporacions municipals, deslliurar-les de l'esclavitud de la vella política, fer-hi arribar la primavera de la nostra renaixença" (La Veu C. 1-XI-1905), formava part d'un moviment més ampli d'emancipació nacional europea, protagonitzat pel polonesos, hongaresos, russos... Amb el suport d'entitats com "Catalunya Federal" i "Unió Catalanista" intentava la convergència vers un ampli moviment d'unitat catalanista.

Davant la Unió oposaren una candidatura d'homes lliures, no moguts per cap "trust" directiu, i capacitats professionalment per a realitzar una obra de redempció i d'alliberament d'un domini republicà que havia posat al municipi en estat ruïnós: "Les eleccions municipals no són la lluita de la Barcelona catalanista contra la Barcelona republicana... Són la lluita de Barcelona contra l'home que vol dominar-la com a feudal" (Discurs de Cambó en el Nou Retiro. LVE 9-XI-1905). Segons els regionalistes, la victòria de Lerroux significava la paràlització de les grans obres projectades pels seus regidors d'ençà de 1901: l'Exposició Universal, la Reforma Interior, la creació d'escoles, l'articulació de les barriades obreres amb el centre urbà... i la negació de la voluntat europeïsta impossible d'assolir per "regidors arribats de les estepes d'Es-

panya que no saben el que son capitals" (LVC 9-XI-1905).

Resultats.

Els vots donaren lloc ~~al triomf dels~~ ¹² regidors presentats per la Lliga ~~(de)~~ i únicament a 14 dels 20 candidats de la Unió. Aquesta havia perdut un contingent important de vots a tot l'estat i també a Barcelona, encara que en menor grau, però, tot i així es demostrava que en el cas de l'electorat republicà les consignes de disciplina i unió havien fet efecte. El partit interpretà que la baixa i la derrata en alguns districtes es devia a la traïció dels dissidents o bé al caràcter sociològic conservador, no mancant tampoc les acusacions de tupinades en algunes taules.

La majoria republicana es mantenia a l'Ajuntament amb 28 regidors, davant els 19 regionalistes, d'altra banda, el triomf de la disciplina, enfront la migradesa de vots aconseguits pels dissidents, permetria l'aspiració de governar i enfortia la causa de la necessitat d'un partit organitzat i disciplinat com instrument per a fer la revolució.

Pels regionalistes la victòria era evident amb xifres absolutes i anunciaren immediatament la celebració d'un grandios banquet per festejar l'èxit de regidors i diputats, el desenllaç del qual provocaria canvis imprevisibles en l'orientació de les forces polítiques catalanes.

Municipals

12 de novembre de 1905

	Sex	Edat	Pop. Civil	Pop. Militar	Pop. Total	Pop. Total	Pop. Total
I	1	36846	8991	24,4	2681	29,8	70,2
II	3	55446	12841	23,2	4596	35,8	64,2
III	3	41368	11301	27,3	3848	34,0	66,0
IV	3	59311	14030	23,7	3658	26,1	73,9
V	3	57508	16214	28,2	3525	21,7	78,3
VI	3	92286	19353	20,8	5435	28,1	71,9
VII	3	91236	20600	22,6	6092	24,6	70,4
VIII	3	56188	12886	22,9	3857	29,9	70,1
IX	2	34770	8899	25,6	3216	36,1	63,9
X	2	33698	8153	24,2	2336	28,6	71,4
Pop. milit.		2558					
Total		561755	133268	23,7	39244	29,4	70,6
Baixma							

12.XI.1905
Municipals

Resta de candidatures presentades a cada districte

Candidatura Republicans Federals

I	Ramon Llobera Minguella	520
II	Carlos Costas Alvarez	171
	Antonio Roca Aluja	154
III	Antonio Plñeiro Pardo	138
	Eduardo Minguell Bonazo	51
V	José Mas Pont	296
	José Serra Brosa	359
VI	Joaquin Duran Ventura	80
	Llorens Brunet	64
VII	Julio Marial Tey	894
	Miguel Comas Ribelles	784
IX	Juan Sala Tutusaus	17
X	Pablo Vilaró Llimona	468

Candidatura Defensa Social

I	Salvador Cabrerizo Solano	221
VII	Jaime Santomà	1472
	Joaquin Gelbert	1143
X	Marcelino Pachó Llagostera	214

Candidatura Republicana Dissident

II	Françesc Puigpíqué	621
V	José Garreta Casals	158
VI	Narciso Buxó	216
	Simó Cascante	250
VIII	Odón de Buen	604
	Pedro Puigjaner	452
IX	Juan Quintana	244
	Joaquin Baró	133
X	Ramon Aguiló Gil	165

Candidatura Ministerial

II	Jaime Miró	548
V	Bosch Carbonell	?
	José Nuri Font	?
	Candidatura Democrata Liberal	
V	Antonio Escuder Bruhl	261
VI	Sol Abreu	64
VIII	Pablo Oliva Sufrañes	93

Candidatura Autonomista

VIII	August Folch Font	235
------	-------------------	-----

Candidatures independents.

VI	Garcia de Blaha	42
VII	Tomás Ribó Malla	718
IX	Manuel Serrat	265
	Françesco Miralles	210
	Buxeda	161
X	Carlos Escusa Gascón	7

La dinàmica política dels anys anteriors als comicis havia estat modificada pel moviment solidari, desencadenat arrel dels fets del Cu+Cut i per l'augment de la conflictivitat social al carrer.

Ultra les desavinences partidistes, en el si del consistori havia sigut possible una incipient Solidaritat Municipal en pro de l'eficàcia i de la governabilitat, manifestant-se en actuacions comunes cara a la superació del centralisme inoperatiu i a l'agilització de les obres urbanístiques indispensables per a la remodelació de la nova Barcelona (contracte amb el Banc Hispano Colonial per a la financiació de les obres de la "Reforma Interior").

L'intent de la Lliga de capitalitzar el moviment solidari i atiar la flamma de la desunió en els adversaris, la pugna a l'interior de la Unió, entre la disciplina del partit exigida per Lerroux, a partir del seu manifest "Al Pueblo", i entre les conviccions catalanistes de molts regidors republicans, abocaren el municipi a una remodelació de forces no concor-dant amb el signe dels darrers resultats electorals. Els regidors de Defensa Social deixaven de combregar amb el bloc regionalista i els republicans addictes a Lerroux desmarcaven ostentosa-ment de la resta de la Unió. Bastardas i Giner quedaren significats com a caps de les dues tendències republicanes. L'obstruccionisme i el descrèdit entre solidaris i antisolidaris passaven a dominar els debats plenaris i les actuacions de les comissions municipals.

Peró, així com els conflictes desencadenats a la palestra municipal havien qüestionat determinades adscripcions partidistes i havien adequat noves tàctiques, l'abast del moviment solidari també afectà el sistema canovista. Maura, amb el seu projecte de "Llei d'Administració Local", pretenia esfondrar el dit moviment, tot captant-se els regionalistes. La inauguració oficial de les obres de la Reforma, ^{sota} amb la presència d'Alfons XIII, ~~però~~ s'intentava restar protagonisme al municipi i apropar la Lliga als projectes maurins en un moment en que el seu conservadorisme surava degut a l'aferrissament de les lluites socials, preconitzades per la "Solidaridad Obrera".

Fou també, en el mateix any 1908, quan, amb motiu del conflictiu Pressupost Extraordinari de Cultura, de nou es demostrava la fragilitat del moviment solidari, donada la impossible contemporanització en qüestions tan colpidores com clericalisme i educació. El divorci ideològic entre republicans i regionalistes i en el si dels propis republicans fou seguit d'una crisi política consistorial arranjada amb la dimissió de l'alcalde Sanllehy i l'elecció entre els regidors del republicà solidari Bastardas, primer batlle democràtic de la ciutat.

Malgrat el canvi d'imatge que el nou batlle intentà donar al municipi i malgrat els intents d'afavorir una pràctica autonomista, la proximitat del propers comicis anà marcant suficients distàncies partidistes per a provocar polèmiques al marge dels interesos municipals.

La contesa electoral del 2 de maig revelava unes característiques extraordinàries; en ella havia d'aplicar-se ja la nova Llei Electoral del 8 d'agost del 1907 i havia d'aconseguir-se remoure els municipis del desgast i exhauriment en que es trobaven per l'ajornament electoral, a l'espera de la nova Llei d'Administració Local de Maura. La posició de cada grup respecte a la llei ja s'incloïa dins la campanya electoral i anunciava el seu grau d'emmotllament o repulsa a la estratègia restauracionista.

La perspectiva que els consistoris elegits en aquests comicis duressin pocs mesos podia restar importància a la consulta i contra aquesta possibilitat lluitaren tots els partits, esperonats per la nova normativa electoral que establí el vot obligatori, sota pena d'un recàrrec d'un 2% a la contribució.

El primer aspecte polític a considerar és la desvinculació electoral dels grups de Solidaritat Catalana (Unió Republicana, LLR, CNR, Federals, Tradicionalistes i republicans Progressistes), que es realitzà a través d'un document conjunt, elaborat el dia 18 d'abril, en el qual s'afirmava que, no éssent la Solidaritat un partit, el govern interior de Catalunya queia fora de la seva esfera i per tant havia d'existir mútua independència, excepte possibles pactes en els districtes. Abadal, per part de la Lliga, ho reafirmà en els següents termes:

" Si la Solidaritat fos una simple xcoalició electoral, perdria tota la seva grandiositat, per convertir-se en un arma de partit. Quan aquesta gent (de Madrid) veuran.. que després de les eleccions... tornem a anar junts en totes aquelles qüestions que conjuntament interessin els principis generadors de la Solidaritat... podem dir que els catalans som uns quan es tracta de lluitar a favor dels interesos generals de Catalunya..." (LVC 21-4-1905).

De totes maneres, la tàctica electoral variava en funció de la realitat de cada districte. Auxí, la Lliga considerava que dels 10 districtes, en 7 no es produirien diferències tant si anaven sols com units, mentre que en els d. I, V i VIII la presentació separada dels solidaris deixava en bona posició els lerrouxistes. Davant d'aquestes consideracions el partit llençà una proposta d'aliança solidària que no reeixí.

Els republicans catalanistes insistiren també en la necessitat de la clarificació dels camps d'influència de l'ala dreta i esquerra de la Solidaritat, apel.lant la filosofia que inspirà Salmerón, segons la qual en els moments de Dret s'havia de fer oposició plegats i en els moments de Poder, s'havia de propugnar la divisió de forces.

M-26
M-33

14

Pel partit de Lerroux la ruptura solidària era el càstig propiciatori que els ^{olix} republicans havien de patir per la seva traició al poble, concretada en el pacte amb les forces reaccionàries i la confirmació que els principis revolucionaris del republicanisme sols podien mantenir-se al marge del moviment solidari, corresponsable amb Maura de les actuacions repressives contra el poble:

"El ejército republicano antisolidario está en pie de guerra... Hay que derrotar a los cobardes de l'Esquerra, cómplices hipócritas de los pactos y contubernios de Cambó con Maura y a los hombres de la Lliga que sostienen para escarnio de Barcelona una sucursal maurista en la ciudad..." (El Pr. 28-4-1909).

Participaren en la lluita la candidatura republicana-radical, sots-titolada antisolidària, a partir del partit creat per Lerroux el gener de l'any anterior i que incloïa també una fracció de federals i els conservadors republicans; la nova formació d'Esquerra Catalana, impulsada per la Unió Republicana, els republicans progressistes, els federals solidaris i certs grups nacionalistes; la Lliga Regionalista es presentà en solitari, aconseguint tan sols l'acord amb els carlins en alguns districtes; Defensa Social com a representant del vell conservadorisme, refrenada per la Junta de la Càmera Mutua de la Propietat Urbana. La presència d'alguns residuus monàrquics i independents en alguns districtes no és significativa numèricament i suposa una novetat la reconexió de cambelage entre les llistes per part d'alguns gremis industrials que advocaven la consigna "menos política y más administración".

Partit Republicà-Radical.

Lerroux, des del seu exili americà donà el vist-i-plau a la llista, encara que la confecció hagués sigut turbulenta, com ja era habitual. Mentre en alguns districtes, com el VII, es produïa un autèntica pluja de candidats, en aquells més característicament conservadors li mancaven. En aquesta ocasió practicaren l'acaparament ^{sol} en el d. I.

En tota la campanya no feren referència a programa ni a balanç de l'obra municipal anterior. Els trets es dirigiren a palesar el sentit reaccionari de la Lliga, la traició dels republicans solidaris i la connexió del procés electoral amb la lluita política general. Tractaven de convèncer el poble dels interessos de l'oligarquia per apoderar-se dels municipis, sota l'emmirallament de les concessions regionalistes, i d'estimular-lo vers una victòria que havia de servir per a demostrar que a Barcelona no volia rebre els favors d'una llei que entregava les riqueses de la ciutat i l'ensenyament als qui contribuïen a la ruina del poble:

"Cataluña no quiere la ley de Administración Local. Cataluña no quiere verse dominada por Comillas, Güell, Arnús, Cambó..."

(El Pr. 24-4-1909).

18
Esquerra Catalana.

La seva declaració de republicanisme i catalanisme els menà a una clarificació dels adversaris a fi de netejar el seu camp. La seva anàlisi conjuntura~~l~~ apuntava l'existència de dues candidatures catalanes, la democràtica i la conservadora, ultra les formacions de la "demagogia", la negra i la roja, contra les quals havien de lluitar la Lliga i l'Esquerra. En darrera instància les eleccions havien de demostrar si existia una esquerra catalanista i si podia cristal·litzar l'ideal d'un partit republicà que recollís ambdós principis.

La crítica al lerrouxisme es concretà en l'enumeració de les irregularitats cotmeses pels seus regidors, en l'obstaculització de les obres de la reforma i de la Casa de Lactància Municipal; alhora que desplegaven un programa de municipalització de serveis, creació de borses de treball, tributació sobre la riquesa i configuració d'una ciutat-estat.

Lliga Regionalista.

Mentre Cambó discernia sobre l'espai polític del grup i li atribuïa la seva genuïna voluntat de govern, els candidats s'esmerçaven en significar-se pel seu esperit d'equip i per la seva preparació tècnica. L'exaltació de la Barcelona gran, rica i plena ocupava una vegada més els actes electorals, alhora que Puig i Cadafalch des de Berlín glosava la Barcelona ideal -ordenada i monumental- somniada i dibuixada per Jausse-ly.

Resultats.

Amb un notabilíssim augment de participació, la victòria fou esplendorosa per al PRR, amb 16 regidors, seguits de l'Esquerra amb 8; el clar retrocès del regionalisme que aconseguí col·locar únicament a 4 candidats fou un cop duríssim que possibilità interpretacions catastrofistes, com el perill per a les obres de la reforma, per un possible retraïment del Banc Hispano-Colonial, davant un consistori majoritàriament d'esquerra. Amb la finalització del mandat del consistori anterior finia també el període de l'alcaldia democràtica de Bastardas, el qual fou substituït per Joan Coll i Pujol, amb l'habitual procediment de la Reial Ordre.

El repartiment dificultós de les tinenees d'alcaldia fou ja el preludi de les desavinences del nou consistori, justament constituït pocs dies abans dels fets de la Setmana Tràgica.

2 de maig de 1909

Classe	Persones	Populació	Populació	Populació	Populació
I	2	38514	9310	24,2	5501
II	2	54298	14700	27,1	8778
III	3	39716	10780	27,1	7769
IV	2	62271	15190	24,4	9560
V	3	55940	14700	26,3	7460
VI	3	94294	22540	23,9	13855
VII	5	99860	24990	25,0	13716
VIII	4	60708	14210	23,4	8909
IX	2	36842	9310	25,3	5737
X	2	37050	8820	23,8	4974
Pop. milit.		2383			
Total	28	581876	144550	24,8	86259
Barcelma					59,7
					40,3

M-36
M-29

I 1909 municipals

Candidatura Republicana Radical Antisolidaria

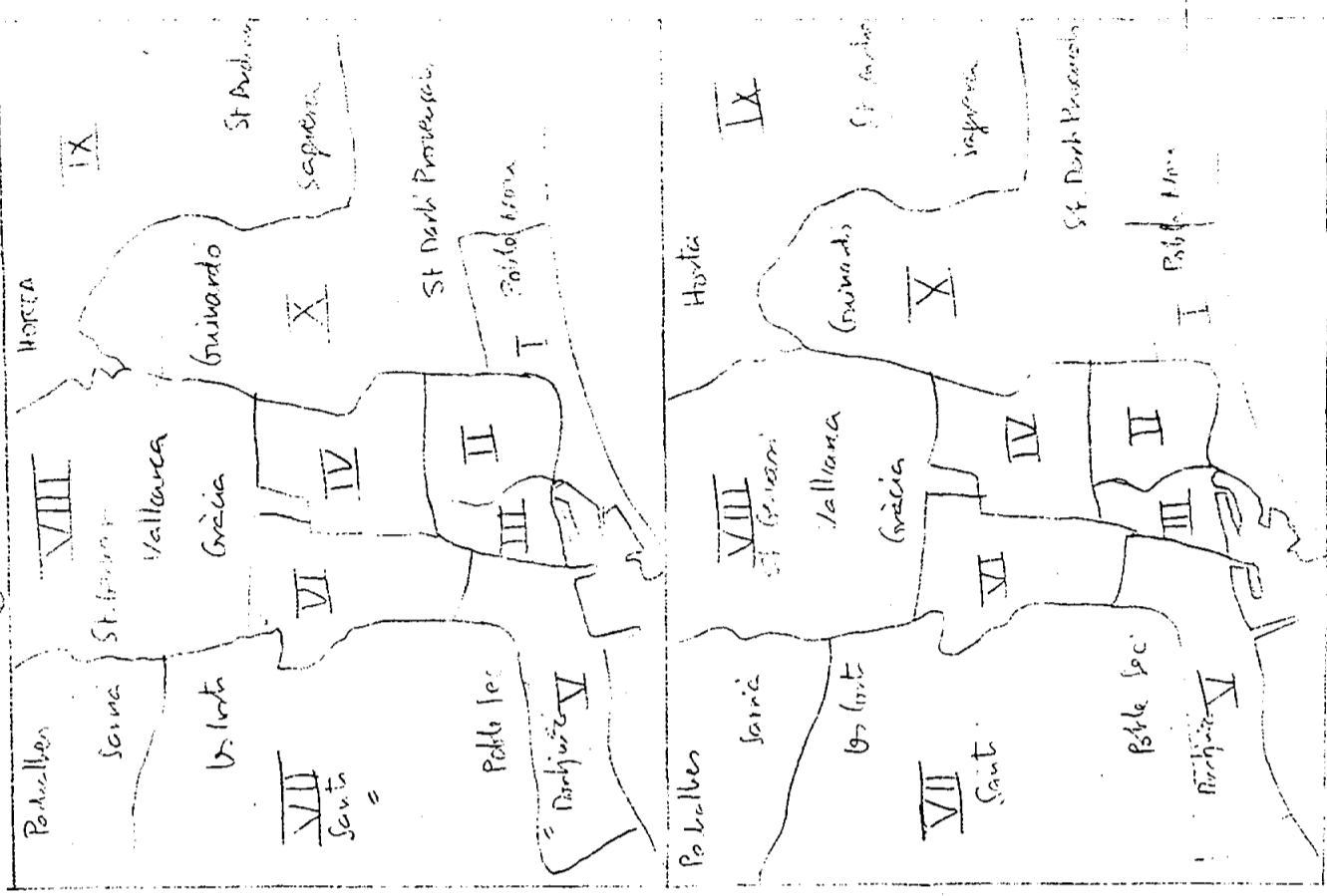
No.	Candidate	Votes	Percentage	Percentage
I	* Joan Colominas Costa	1937	35,3	38,6
II	* Jaume Morros Roigé	1655	30,4	20,6
III	* José Jorge Vinaixa	3034	1476	19,0
IV	* Pedro Figueras Blanch	1476	2771	29,0
V	* Salvio Casals Puig	2771	3399	45,5
VI	* Ricardo Janssens Masip	3386	4916	35,5
VII	* Luis Callen Corzan	4969	6643	48,5
VIII	* Ramon Sol Roigé	6624	6649	26,6
VIII*	* Manuel Santamaria González	3311	3226	36,4
IX	* Juan Rovira Palau	3206	2132	37,2
IX	* José Ma Canals Zamora	2132	2656	53,4
X	* Francisco Sans Cabré	2656	33866	39,3
X	* Emiliano Iglesias Ambrosio	61968		23,4

Totals Baulema

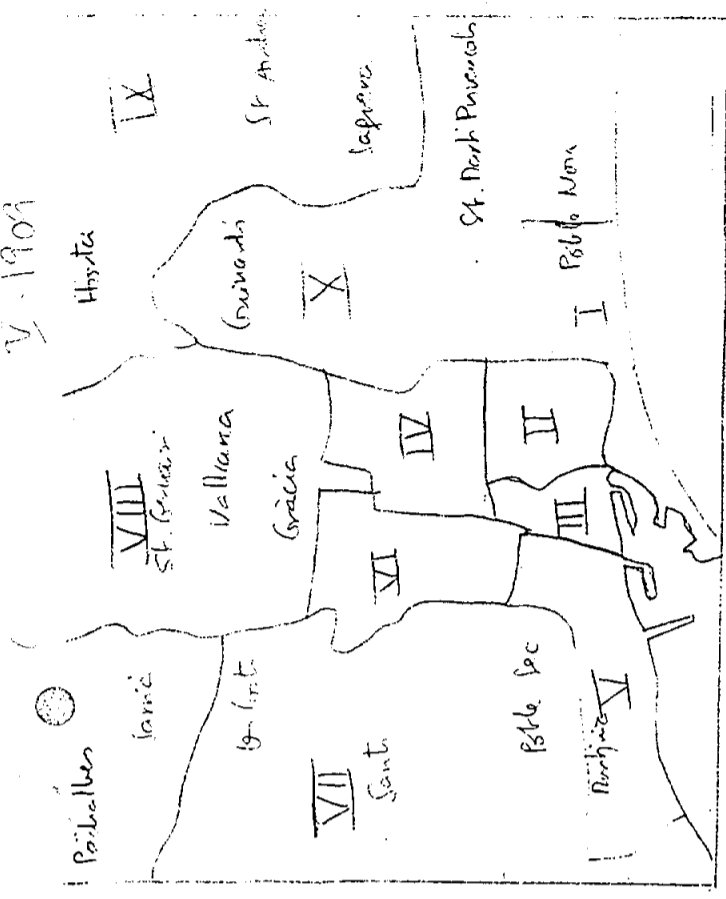
Candidatura Lliga Regionalista

No.	Candidate	Votes	Percentage	Percentage
I	Marcel·lí Casajoana Coma	797	14,5	8,6
II	* Joseph Lacambra Saborit	2555	29,1	17,4
III	* Narcís Verdagué Callís	2303	2141	27,6
IV	* Josep Pardo Perarriera	1980	2973	31,1
V	* Josep Llimona Bruguera	2973	1662	19,9
V	Pere Blanxart Novellas	1662	1559	21,6
VI	Pau Riera Sants	1559	3789	10,9
VI	Sixte Quintana Tuset	3789	3249	25,4
VII	Joan Valles Pujals	3249	3113	15,6
VII	Jaume Santomà Raventós	3113	2880	20,2
VII	Josep Tomàs Boix	2880	2311	11,1
VIII	Antoni Figueras Arenys	2311	2421	11,1
VIII	Joaquim Rita Leon	2421	2354	16,3
VIII	Cèsar August Font Ferreri	2354	2198	18,6
IX	Jesús Condominas Castañeda	2198	1734	10,9
IX	Joaquim Puig Grau	1734	1039	20,9
X	* Josep Sagarra Agost	1039		11,8

234

V. 1909

Candidatura Esquerra Catalana

	Sen	Votants	Votes	Escaus
I Conrado Roure Bofill	958	958	17,4	10,3
II Eric Marsà Torn	2261	2261	25,7	15,4
III * Trinidad Monegal Nogués	2362	2258	29,1	20,9
IV * Bonaventura Roig Rovira	2155	2589	27,1	17,0
V * Pere Rovira Roig	2189	2059	27,6	14,0
VI * Joan Fauler Palomeras	1929	3948	28,4	17,4
Josep Garreta Casals	3919			
Alfred Ramoneda Holder	4047			
Victorino Bisbal	3986			
VII * Nicolau Juncosa Sabater	3568	3867	28,2	15,5
* Joaquim Forçada Monés	2824			
Ramon Roig Armengol	2800			
VIII * Josep Roca Roca	2783	2802	31,4	19,7
Joaquim Lluhi Ri sech	1871	1871	32,6	20,1
Manuel Mer Guell	1034	1034	20,8	11,7
IX * Ignacio Iglesias Pujadas				
X Joaquim Mumbri Aymenich				
Total	45223	23632	27,4	16,3

Barcelona

1959

Reste de candidatures presentades a cada districte

Candidatura Liberal

- I Arturo Costa Martí 154
- II Enrique Mir Miró 423
- VI Joan Camprubi 495

Candidatura Defensa Social

- II Pedro Alíer Amat 505
- III Manuel Juncadella Robert 715
- Alejandro Lacour 607
- IV Lufs Dalmasas Olivart 1227
- V José de Olano 399
- VI Gustavq Peyra Anglada 1021
- José Pons Tusquets 973
- VII Carlos M. Dalfau 432
- VIII Francisco del Villar 555
- Miquel Salellas 515

Candidatura Tradicionalista

- III Bartolomé Trias Comas 1233

Candidatura Lerrouxista Dissident.

- X Lluís Gonzaga Pagés 245

19

1

Les eleccions municipals del 12 de desembre de 1909.

El 12 de desembre se celebraren les eleccions municipals ordinàries, retardades un mes degut a la proximitat de l'anterior convocatòria. Els fets de juliol, amb la subsegüent repressió que culminà en els mesos d'agost, setembre i octubre provocaren exaltades polèmiques en els bancs consistorials, resoltes amb una clara declaració de guerra entre dreta i esquerra.

Lerroux que havia tornat del seu exili aprofitant la relativa bonança que seguí a la caiguda de Maura i a la pujada del liberal Moret al govern, acarant-se a les acusacions que rebia tan d'anarquistes com de socialistes, s'alçà en defensor de la "Setmana Gloriosa" i estimulà les campanyes en favor de l'amnistia que protagonitzaven antics regidors (Zurdo Olivares i Costa Pomés). El dia 30 de novembre, una tempestuosa sessió consistorial enfrontà els regidors republicans amb el cap regionalista Duran, a conseqüència d'un dictamen amb petició d'amnistia, després de l'acabament de la guerra de Melilla. Duran insistia en l'exclusió de l'amnistia per als delictes considerats comuns -incendis, furts-violacions- i "la Veu de Catalunya" arrodonia així la postura regionalista:

"Pau i oblit per als homes honrats que s'equivocaren al principi de la setmana vergonyosa, però justícia seca, sense sentimentalismes de cap mena, ni generositat ni compassió per aquells que persistiren en atacar cases particulars, cremar-les, saquejar-les..." (La VC 2-12-1909). També hom afirmava que la petició d'amnistia indiscriminada obeïa al temor que sentien els lerrouxistes a una possible rebel·lió de les seves masses, titllades d'incendiàries. Layret, en nom dels republicans nacionalistes, s'esmerçava en destacar la clara positura de discòrdia del regionalisme, amatent en sofocar qualsevol intent d'apaivagament de les tensions.

Aquest debat no fou sinó la traca final d'un consistori encés durant els seus pocs mesos de vida i que s'havia caracteritzat per una manca total d'obra de govern i per una notable exasperació en unes jornades preelectorals de signe polític, amb reversió a temes clàssics com el de les subvencions municipals a les entitats culturals de la ciutat. La defensa de la Casa del Pueblo, de l'Orfeó Català i de centres com el CADCI, l'ARP o la Universitat Industrial, delimitaven el radi d'acció dels tres grups

20
significatiu del consistori.

Partit Republicà-Radical.

El punt de partença de l'orientació del PRR cal cercar-lo en el manifest-programa llençat per Lerroux a València el 29 de novembre; programa polític que pretenia capitalitzar a les figures ja clàssiques del republicanisme, Ruiz Zorrilla i Pi Margall, formular objectius atractius per a les capes mitges "somos radicales, pero de un radicalismo que tiene su sitio en la Gaceta", presentar una quefatura indiscutible "porque el día en que ésta llegue (la revolución) me verán en las barricadas plantando nuestra bandera y mientras otro no dirija las masas, tendrán que reconocerme como jefe, quieran o no" i demostrar també la pervivència dels principis revolucionaris i anticlericals, cara a les masses obreres, suport de moment imprescindible per al partit.

Amb la campanya electoral a Barcelona s'explicitava la dicotomia entre repressors i reprimits "Barcelona será la primera en ofrecer al mundo, con el triunfo de esta candidatura, la seguridad de que ni Montjuic ni la cárcel mata lo que vive en las entrañas" (El Pr. 3-XII-1909) i hom s'atorgava la genuïtat del republicanisme revolucionari i anticlerical, davant l'escalada de la reacció, potenciada des del propi Vaticà i de la qual adhuc els republicans autonomistes n'estaven empaltats. Per als radicals la revolució de juliol havia servit per a desemmesarar tots els qui pretenien desviar la qüestió social en profit del capitalisme; Solidaritat, catalanisme, nacionalisme... varen caure confosos, patentitzats com a problemes artificials, mentre que restava únicament present el problema de l'estat espanyol.

El programa municipal es concretà en la reforma tributària i en la municipalització del serveis com a primer pas per a millores culturals, benèfiques i sanitàries. L'explicació d'aquest programa connectava amb la invitació a totes les entitats republicanes a la fundació d'escoles i cooperatives, aspecte aparellat a la labor reformista-propagandística del partit, a través dels seus 52 centres engendradors i nodridors de l'ampli clientelisme ~~del~~ radical.

Lerroux prometé en la campanya la introducció del sistema de referèndums per a comunicar-se periòdicament regidors i electors i la lluita per a capacitar obrers alliberats, cara a la representació popular.

La competència amb la candidatura autonomista republicana els feu renúnciar a l'acapament que havien practicat en anteriors convocatòries en el d.I, mentre que en el conservador d.III lluitaren sols per al lloc de minoria. El caràcter poc populista de part dels components de la llista radical provocà certs recels en algunes juntes de districte.

Candidatura Autonomista Republicana.

L'esquerra catalana intentà cercar l'espai d'honradesa i escuerranisme i trencar la dicotomia regionalistes-radicals que impedia el govern de la ciutat, bé pel caràcter d'oposició, bé per la subjecció a les aliances, tot oferint esperances de pacificació ciutadana i de recuperació de la confiança popular, a través d'un treball progressista. F. Layret així ho palesà en el miting del Tívoli del dia 5 de desembre:

"A nosotros nos inspira asco la conducta de blancos y negros... Somos demócratas y representamos la vera democracia; como tales queremos apoderarnos de la ciudad. Ha llegado la hora de hacer ~~xxxxxx~~ política positiva. No abandonamos el romanticismo ideal, sino que lo encarnaremos en instituciones positivas..." (La Pub. 6-VII-1909).

La formulació d'un programa de govern d'ampli abast els singularitza de la resta de contrinents:

- Reformes obreres al municipi. Potenciació de l'associacionisme, cara a la creació de la Llotja del Treball, projecte de reunió de tot el proletariat català.
- Escoles populars gratuïtes. Creació de 40 unitats pedagògiques per als 16.000 alumnes de les escoles públiques.
- Autonomia escolar.
- Potenciació de l'ensenyament tècnic i superior.
- Reestructuració dels serveis de beneficència i sanitat, superant discriminacions per creences i eliminant traves burocràtiques.
- Agilització de les obres de la Reforma Interior.
- Sanejament de la ciutat. Obres de parcs i jardins.
- Municipalització dels serveis públics, enfront dels monopolis estrangers.
- Tributació directa i proporcional a la riquesa.

Lliga Regionalista.

Els regionalistes oferiren una entesa electoral a l'esquerra catalana, la qual fou rebutjada al mateix temps que ^{ells} ~~xxxxxx~~ desestimaven la invita-

ció de diversos grups conservadors (Partit Tradicionalista, Defensa Social, Círcol Conservador i Círcol Integrista) per a formar una coalició, amb l'argument que una coalició d'aquesta mena afavoriria encara més la dualitat dreta-esquerra; dit enfrontament, en un ambient predisposat a la protesta des dels fets de juliol i amb la repressió encara en marxa, donaria més possibilitats a les esquerres. La Lliga temia la seva derrota política per la pèrdua dels valors de la religió, l'ordre i la pau que comportaria. Però, ~~malgrat sentendís en solitari, no presentà candidats en els d. I, VII i X a fi de no restar possibilitats als candidats de Defensa Social.~~

La seva candidatura volia diferenciar-se de les dels adversaris, considerades de partit, pel seu caràcter barceloní, pel seu esperit reformista i renovador i per l'ànim de moralitat, abnegació i serenitat dels seus integrants. Dirigiren discursos optimistes a tots els ciutadans patriòtics i assenyats, al marge de les filiacions polítiques:

"La Lliga no cerca en les municipals cap fi polític, no subordina l'administració a la política, sinó que posa l'organització d'aquesta al servei d'aquella" (LVC 7-XII-1909).

I també temptaren el públic femení a fi de que acomplissin la seva "santa missió d'influència" per a crear un clima de defensa dels valors tradicionals; família i religió, com a bases intangibles de la societat, "complim la nostra santa i amorosa obligació per Deu, per Barcelona, pel proïsme". Qualificaren de violenta i anticívica la candidatura radical i valoraren la seva actuació municipal d'entorpidora de la Reforma i d'introdutòria de la disbaixa i el clientelisme en les pràctiques financeres sota el lema de "sálvense los amigos y piérdase el contribuyente"

Com era també habitual, la politització simplista de les iniciatives i realitzacions culturals ciutadanes menava a la Lliga a atribuir-se tots els mèrits, exemplificant la tasca de l'Institut d'Estudis Catalans de la Diputació, dirigida per Prat de la Riba, enfront de la labor realitzada pels radicals des de les institucions municipals i des de la Casa del Pueblo.

Resultats.

Amb un lleuger descens de la participació, respecte a l'anterior consulta, els resultats serviren per a mantenir ^{gairebé} les mateixes posicions, malgrat els

23

fets de la Setmana Tràgica podien presagiar un brutal xoc d'idees i un desplaçament de forces. Altra consideració notable és que malgrat els esforços dels republicans no afiliats al PRR per oferir una alternativa popular i democràtica, gran part de les masses populars no se sentien atretes per l'ideal catalanista i romanien fidels a les consignes del partit lerrouxista. Mentre anunciava la propera conquesta del Parlament, la Lliga es preparava a una tasca d'oposició gens planera dins un consistori de clara hegemonia radical.

Al dia següent de les eleccions, l'alcalde Collasso presentà la seva dimissió que no li fou acceptada. Les complexes raons que motivaren ambdós fets eren indicatives de la contradictòria situació dels batlles de R.O. tant en el si del consistori com enfront del govern que els havia imposat.

12 de desembre de 1909

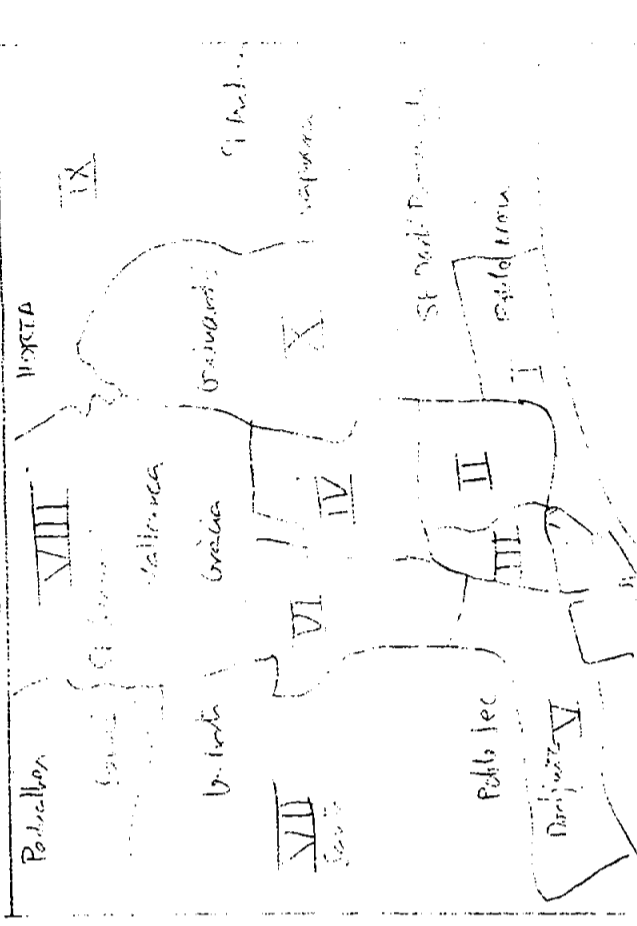
municipals

Dist.	Pop. (1909)	Pop. (1908)	Pop. (1907)	Pop. (1906)	Pop. (1905)	Pop. (1904)	Pop. (1903)	Pop. (1902)	Pop. (1901)	Pop. (1900)
I	1	38514	9310	24,2	4533	48,7	51,3			
II	3	54298	14700	27,1	8667	58,9	41,1			
III	3	39716	10780	27,1	6769	62,8	37,2			
IV	3	62271	15190	24,4	8628	56,8	43,2			
V	3	55940	14700	26,3	7087	48,2	51,8			
VI	3	94294	22540	23,9	12983	57,6	42,4			
VII	3	99860	24990	25,0	12571	50,3	49,7			
VIII	3	60708	14210	23,4	8220	57,8	42,2			
IX	2	36842	9310	25,3	5551	59,6	40,4			
X	1	37050	8820	23,8	4084	46,3	53,7			
Pop. milit. 2383										
Total	25	581876	144550	24,8	79093	54,7	45,3			
Baixada										

VI 1908

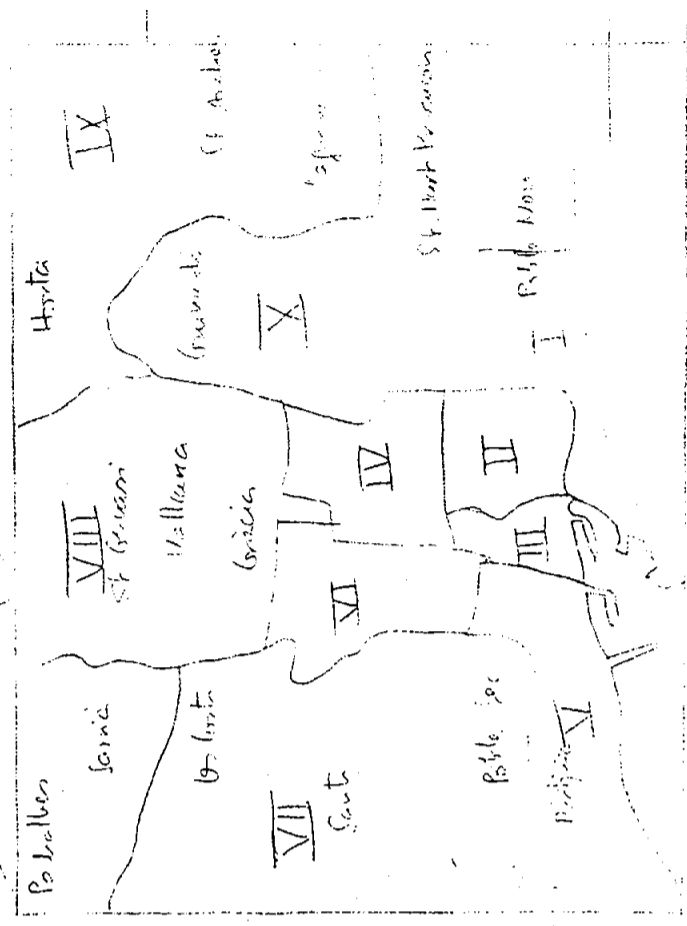
Candidatura Republicana Radical

No	Cognoms	No Votants	%
I	* Josep M ^e Saraciara	3231	71,3
II	* Antoni Ulled Ballarin	2866	34,7
III	* Salvador Lluç Subiranas	2906	33,5
IV	* Casimiro Fabra Llobéra	1546	19,8
V	* Pedro Figueras Blanch	2806	14,3
VI	Ramon Sirvent Parriols	2626	31,5
VII	* Ricardo Soriano Sànohez	3384	17,9
VIII	* José Carretó Vagué	3305	47,2
IX	* Marc Marcilla Marin	4407	22,7
X	* Martin Herrero Prohigas	4386	33,8
XI	* Juan Lladó Vallés	6202	19,5
XII	* Pedro Domenech Serifàna	6147	49,1
XIII	* Jaime Coll Ros	2968	24,7
XIV	* Alfonso Ardura Altura	2967	36,1
XV	* José Antonio Mir Miró	2132	20,9
XVI	* Bartolomé Guàlons Bou	2635	22,9
Total		54554	64,5
Balears		32047	29,9

Candidatura Lliga Regionalista

No	Cognoms	No Votants	%
II	* Joan Nualart Palet	2437	27,8
III	Llorenç Mata Pons	2391	16,4
IV	* Francisco Albó Martí	3218	29,2
V	* José Pardo Perarriera	3091	29,2
VI	* Francesc Carreras Candi	3599	41,4
VII	* Juan Valles Pujals	3550	23,5
VIII	Santiago Andreu	1198	16,3
IX	Dionís Baixeras	1108	7,8
X	Gaspar Rosés Arús	3876	17,2
XI	Juan Josep Ferrer-Vidal Guel	3873	17,2
XII	Josep Cirera Riu	2283	16,0
XIII	Josep Creus Selva	2271	16,0
XIV	Joaquim Puig Grau	1584	17,0
Total		18430	23,9
Balears		34479	12,7

Restá de candidatures presentades a cada districte

XII. 1909

Candidatura Liberal

II	Francesco de Paula Nebot	783
V	Sebastián Garcia Faria	451
VII	José Grañé Artigas	1757

Candidatures independents

II	Santiago Ferrer (<i>feder. autista</i>)	184
	Antonio Cuadrench (<i>esquerra disident</i>)	414
VI	Juan Bassa	524
	Narciso Buxó	149
X.	Luis Utset	123

Pel PRR la possessió de l'hegemonia en una àrea de poder tan singular com l'ajuntament barceloní tenia un doble sentit; d'una banda, realitzar un programa reformista supletori de la ineficaç responsabilitat estatal -obra escolar i benèfica- i de l'altra, cobrir les necessitats político-organitzatives del partit, a través de la canalització de subvencions cap a les seves entitats, pols d'atracció de l'electorat, i a través de la pràctica del clientelisme, garantia de control interior i projecció exterior. El fet que l'oposició fes d'aquesta darrera qüestió el punt frontal de l'atac contra el radicalisme i la convertís en tema usual de les sessions municipals del bienni, ha contribuït en part injustament a globalitzar negativament tota la tasca dels regidors del PRR.

Es inqüestionable, però, que les actuacions irregulars d'alguns representants radicals havien d'anar perfilant contradiccions en el si del partit, alhora que en desprestigiaven la seva imatge. Durant el mes de desembre del 1910, l'actuació dels radicals a l'ajuntament barceloní fou debatuda al congrès per iniciativa dels regionalistes i dels republicans autonomistes; es feren públics afers tèrbols, com la portada d'aigües a la ciutat, l'arrendament dels arbitris de la calç, el guix i el ciment, dels serveis de tràmvies i altres. El partit rebé la condemna de tot el republicanisme i el socialisme de l'estat, i hagué d'abandonar la Conjunció Republicano-Socialista, dins de la qual ingressarà la novella UFNR, creada l'abril del 1910, per fusió del CNR, UR i federals. Les relacions entre un i altre grup foren ben poc amistoses dins el consitori.

No foren tampoc aliens a aquest procés crític del partit la fundació de la CNT el mateix 1910 i la peculiar defensa dels tòpics imperials per part d'en Lerroux, amb motiu de la nova obertura del problema africà.

La segona força municipal, el regionalisme, estava principalment interessada en operar políticament a fi d'aconseguir la concessió d'un règim mancomunitari per a Catalunya. A l'estiu del 1911 s'inicià el llarg procés reglamentari de discussió i aprovació al Congrés i al Senat. El resorgiment català era contemplat com una realitat política a la Diputació i calia la conquesta de noves àrees de poder. El grau d'adscripció o negació al projecte mancomunitari eren pel moment els paràmetres d'amistança o rivalitat polítiques. La Lliga intentava de nou trobar el punt comú que permetés capitanejar un ampli moviment, com en els temps de la Solidaritat, amb l'ideal d'un catalanisme integral i expansiu.

El transfons del projecte mancomunitari no concorria en totes les campanyes; pels radicals de la mancomunitat de las diputacions catalanes n'havia de resultar un afebliment encara més greu de l'Estat i una agudització de les precarietats econòmiques dels municipis (vegi's la sèrie d'articles apareguts a "El Progreso" en els dies anteriors als comicis de S. Valentí Camp "El Imperio de la farsa. El proyecto de Mancomunidad de las diputaciones catalanas").

Degut a les dificultats internes del partit hom intentà crear un clima de transcendència electoral, només comparable al que s'havia suscitat en dies de la Solidaritat. Lerroux, una vegada més, amb la seva participació directa en l'elaboració de la candidatura, intentava frenar la disgregació de les juntes de districte i conferir el partit el rol de salvador del país. Amb les següents paraules de Giner de los Rios s'expliciten ambdós conceptes:

" Frente al enemigo no se discute, se lucha. Defendeis la libertad, la justicia, el progreso, la República... Defendeis la continuación de la vida política pública del PR, esperanza de la Patria, acaso la única..." (El PR. 5-XII-1911).

La Casa del Pueblo desenvolupà una activitat extraordinària, amb ofertes de l'economat, propaganda dels serveis mèdics..., ahora que es posà en marxa tota mena de procediments per excitar el zel dels votants (Als 10 primers electors de cada col·legi se'ls compensaria amb un "bono de caritat" per socórrer les persones necessitades i als 10 primers de tots els col·legis se'ls donaria un vale per canviar en espècie o metàl·lic a l'economat de la "Casa del Pueblo").

La crítica a la candidatura impulsada per la Lliga fou contendent, en acusar-la de representativa del fanatisme, l'absolutisme i la reacció; decidida, d'altra banda, a acabar amb les brillants pàgines escrites pel poble de Barcelona en defensa de la seva llibertat. Contra els nacionalistes republicans hi dirigiren trets de complicitat amb el regionalisme, tant per la seva pràctica política com pel caràcter enganyós d'alguns dels seus candidats, als qui denunciaren com a ^{ex-}monàrquics o traidors del moviment de juliol.

El procediment de l'acaparament s'aplicà en dos dels districtes (I,X), amb exitós resultats en ambdós casos.

26
3
Lliga Regionalista.

La Lliga amb la "Candidatura Barcelonina" intentà crear una gran aliança del conservadorisme, amb el suport de jaumins, Defensa Social i un maurí, a fi d'aconseguir el triomf d'una tendència moralitzadora i d'honradesa, enfront de la disbauxa lerrouxista.

Cambó plantejava el dilema entre els "homes honrats i els altres" i el necessari esforç per instaurar l'ordre a un ajuntament on s'havia de discutir amb l'amenaça del Browing, es coartava la llibertat d'expressió i es protegia els anarquistes i els processats per l'atemptat d'Hostafrancs. Era, per tant, un imperatiu difondre slogans d'aquest ordre:

"per l'ordre, per la moralitat, voteu la candidatura barcelonina" i contraposar l'antibarcelona de Lerroux a la seva candidatura: "Nosaltres representem tot lo contrari: la ciència, l'art, l'esperit religiós, la indústria, el comerç, el treball, l'ordre, les aristocràcies de la terra i la flor més selecta de les colònies no catalanes de la nostra ciutat" (LVC 11-XI-1911).

La coalició, amb Raimon d'Abadal com a futur cap municipal, exclouia a elements joves, a fi de significar com a primer pas l'objectiu de la neteja municipal, tasca considerada farragosa, poc brillant i incompleta fins a la segona onada de regidors que arribarien el 1913.

Però no deu considerar-se l'entesa de les dretes únicament motivada pel "leit-motiv" de l'antilerrouxisme, sinó que cal recordar l'estratègia de la Lliga cara a la consecució de la Mancomunitat. Els regionalistes recordaren i es feren mèrits en la catalanització de les esquerres des dels dies de la Solidaritat i s'atribuïen ara el triomf en la catalanització de les dretes, per la seva entusiàstica col.laboració en les peticions autonomistes. A l'ajuntament d'una ciutat com Barcelona, indubtable futura capital de Catalunya, calia realitzar-hi una tasca similar a l'empresa des de la Diputació, per convergir des d'ambdues institucions en una obra de govern il.lustrativa del resorgiment de l'esperit català davant d'Espanya.

UFNR.

La UFNR desatengué l'oferta de coalició amb el regionalisme i optà per juxtaposar forces amb l'Agrupación Socialista de Barcelona, tot reivindicant el dret del partit socialista a tenir una representació en el municipi. També Iglesias y Azcárate havien denunciat en el Congrés els actes

de mala administració del PRR.

Pere Corominas puntualitzà sobre la crisi de decadència política de la ciutat després de dos anys de govern lerrouxista, amb atemptats continus a l'honorable funció de regidor, alhora que tots els candidats es desmarcaven dels objectius merament administratius de la Lliga en favor de la lluita política, per posar fi al sectarisme patòlic i als deixebles del caciquisme. La UFNR pretenia de nou situar-se entre les dues barcelones per a crear-ne una tercera, dins la qual hi havien de tenir cabuda les masses lerrouxistes transformades.

La candidatura de dretes era considerada la representació genuïna del capitalisme burgès i de tots els prejudicis religiosos, polítics i socials. La Lliga, amb les seves aliances havia perdut tota significació que hagués pogut tenir anteriorment i amb la seva col·laboració amb la repressió havia contribuït a crear un estat de pànic social. En definitiva, el seu triomf significaria un atemptat contra la pau a Barcelona.

El seu programa polític volia significar-se pel catalanisme, la lluita per la Mancomunitat, el republicanisme, l'oposició a la guerra del Marroc, l'obstaculització de la tornada de Maura al poder i l'abolició de la pena de mort. Quant a l'actuació municipal feren referència al programa elaborat en les anteriors eleccions, tot i afegint-hi la creació d'un altre institut de segon ensenyament, la construcció d'un nou edifici de correus i, en general, la impregnació dels ideals del socialisme en totes les realitzacions.

Resultats.

El resultat significaren una considerable davallada del Partit Radical, en aconseguir únicament 11 regidors, igualats als obtinguts per la candidatura barcelonina, mentre que la UFNR, amb 6 actes, no variava la seva posició.

Les interpretacions partidistes introduïen elements exculpatoris. Així, la UFNR acusà l'existència de tupinades i rodes electorals i la inoportunitat de la Lliga en presentar candidatura plena als districtes on tenia poques possibilitats. ^{per que afavorís els radicals.} Els regionalistes, esperonats per l'avenç general de la dreta a tot el país i per haver obtingut la majoria en 6 dels 10 districtes, s'apressà en declarar el suport dels vots per a la petició de la Mancomunitat.

26

Malgrat el PRR parlés oficialment del seu triomf, del desplegament de les autoritats per afavorir la dreta i de la previsible desaparició de la UPNR, absorbida entre la lluita dels reaccionaris i dels radicals, única força capacitada per frenar la reacció, la pèrdua de vots exasperà molts membres del partit que atribuïen el cop a la manca de condicions personals i polítiques dels candidats i a la desorganització del grup: L'inici de la fi de l'hegemonia radical, cas de no produir-se correccions en la pràctica interna del partit, s'havia de convertir en un procés irrefrenable. Clar símptoma de debilitat se significa en una subtil petició d'ajut als altres republicans "sin que ello quiera decir que sólo no nos bastemos para hacer la contrarreacción" (EL PR. 14-XI-1911).

Rosario

12 de novembre de 1911

Municipal

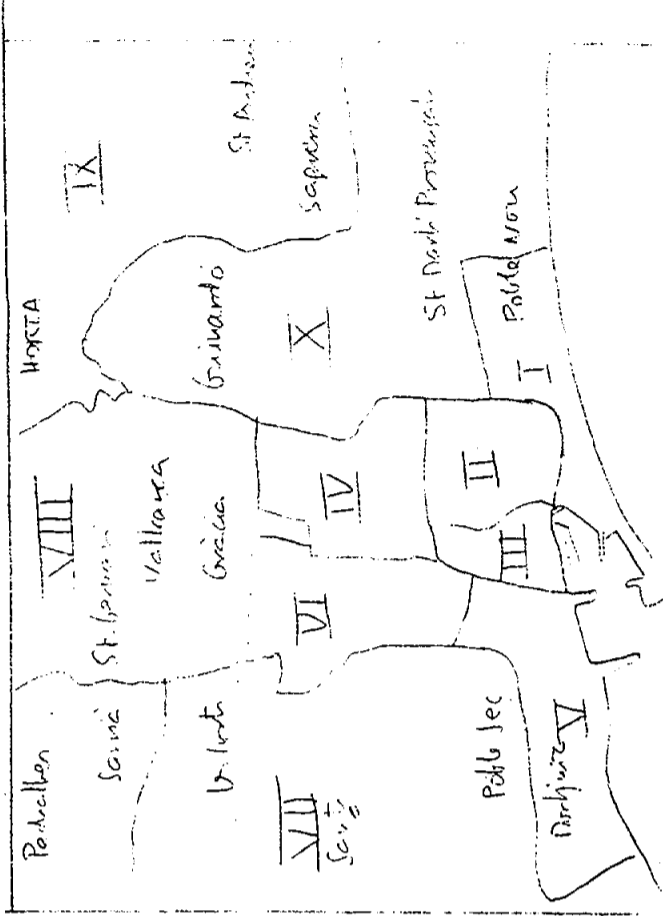
Categoria	Quantitat	Preu	Valor	Quantitat	Preu	Valor
I	3	42453	9395	22,1	4336	46,1
II	2	53742	13589	25,3	7534	55,4
III	3	38945	10776	27,6	6492	60,2
IV	2	63637	14628	23,0	8336	57,0
V	3	55244	13548	24,5	6251	46,1
VI	4	95842	21331	22,2	11611	54,4
VII	4	103361	23722	22,9	9951	41,9
VIII	3	62863	13923	22,1	7398	53,1
IX	3	37682	9200	24,4	4826	52,4
X	2	38707	8455	21,8	4313	51,0
Total	28	592476	138567	23,4	71048	51,3
Banques						48,7

Candidatura Unió Federal Nacionalista "Republicana"

1911

Cand.	Candidat	vots	votants	% vots	% votants
I	F. Alaman Carvi	1086	1086	25,0	11,6
II	Josep Quer	1943	1943	25,8	14,3
III	* Joan Vidal Valls	1792	1792	27,6	16,6
IV	* José O. Martorell	2254	2254	27,0	15,4
V	* Enric Millan Massana	1960			
VI	Bartomeu Tona Xiberta	1967	1963	31,4	14,5
	* Anton Serra Fornells	3405			
	J. M ^a Mallafré Tort	3387			
	Josep Millet Pages	3181	3324	28,6	15,6
VII	* Josep Carcereny Garcia	4180			
	Eduard Batalla	4091			
	Ramon Manau	3641	3970	39,9	16,7
VIII	* Martí Matons Bofill	2509			
	Ignasi Ribera Rovira	2443	2476	33,5	17,8
IX	Manuel Serrat Puigbó	1534			
	Toribio Reoyo Barbadoillo (FSE)	1450	1450	30,0	15,8
X	Lluís Estrada Bes (FSE)	763	763	17,7	9,0
Total		41503	21021	29,6	15,2

Baulema

Reste de candidatures presentades a cada districte

1911

Candidatura dissident UFNR.

II " Casadésús 196

Candidatures independents.

X " Lluís Utzet 62
Tomas Borrull 631

Ni l'actuació municipal durant el bienni ni la campanya electoral palesen modificacions en la línia i pràctica política de cada grup. Els intents de Lerroux d'afrontar el conflictiu tema de les corrupcions interiors (Assemblea Municipal del partit celebrada l'octubre de 1912) i la convocatòria de manifestacions en contra de l'agravament de la guerra africana no aconseguiren convèncer els seguidors del partit dels afanys rectificadors i del manteniment dels ideals revolucionaris; calia demanar-los-hi, una vegada més, abnegació i generositat. La Lliga s'aplicava en salvar la promesa mancomunatària que la caiguda de Maura podia fer sotregar, amb l'aval de l'obra de Prat, la pressió conjunta dels presidents de les 4 diputacions i amb l'efectivitat dels discursos parlamentaris de Cambó, dirigits a significar la desfeta dels vells partits i l'afebliment monàrquic. Dins la tercera força municipal, la UPNR, s'evidenciaven fisures, utilitzades pel líder del nou partit reformista, Melquíades Álvarez, a fi de captar una part del republicanisme català, amb l'ajut d'ex-regidors i altres en actiu.

És una novetat la presència en la contenda de tres forces dretanes al marge de la Lliga, defensores d'interessos corporativistes o considerades genuines representants dels valors de Deu, monarquia i pàtria, ~~xxxxxx~~ La proliferació de semblants candidatures no pot semblar-nos aliena a l'ambient de desprestigi municipal.

La por a l'abstenció era compartida per tots els grups, que també s'esmerçaven en denunciar indicis de resurrecció de vells procediments caciquils contra els quals hem preparava mesures més o menys expeditives segons la idiosincràcia del partit.

Partit Republicà Radical.

La caiguda de Maura i la pujada de Dato al poder fou valorada com una victòria de la sobirania popular, tot i la prevenció manifestada enfront el curricula de certs components del nou gabinet. El radicalisme es presentava ^{com} l'únic partit possessor d'ideals i dipositari de les aspiracions populars; encara que de forma ben peculiar:

"La masa popular que tiene sus impertinencias y sus necesidades, como tienen los niños sus rarezas, a pesar de lo cual los tomamos en brazos y los llenamos de besos. El alma popular es la suprema moralidad y el supremo acierto, por esto es preciso inspirarse en sus latidos"

(Miting Lerroux a la Casa del Pueblo 2-XI-1913. El

PR 3-XI-1913).

M-67

30

La insistència en plantejar qüestions de política general, tot i exemplificant el decissori paper de Lerroux en els recents esdeveniments (adhuc en plena campanya es programà un homenatge al líder radical per la seva contribució a la caiguda de Maura, acte finalment suspès, amb el consegüent escàndol) pot interpretar-se com una tàctica desviatòria davant la temàtica municipal i davant la sempre conflictiva elaboració de la llista de candidats, la qual quedà composta per una gran majoria de professionals liberals.

La campanya es limità a la divulgació de l'eslogan "abaratar la vida, higienitzar la casa, instruir al pueblo y embellecer la ciudad", ajornant la concreció del programa d'actuació per a després de les eleccions, actitud que fou abastament criticada per l'oposició i els propis seguidors. Per fi, el dia 8 apareixia a la premsa radical un manifest dels regidors i dels candidats, en el qual s'especificaven les següents línies programàtiques:

- manteniment d'un govern municipal autònom, sense cessions davant altres organismes.
 - Referèndum en el si del partit en els afers importants.
 - Municipalització progressiva dels serveis públics.
 - Vivendes obreres, banys gratuïts, jardins. Programa d'atac a la tuberculosi.
 - Construcció de grups escolars, cantines, robers, colònies...
 - Realització dels enllaços amb els pobles agregats, Realització de la Reforma en menys de 10 anys, municipalització del port, modificació de les línies ferrées.
 - Reorganització administrativa a l'Ajuntament.
 - Borsa de treball. Salari mínim. Hospital per accidents laborals. Assaig pensions vellesa. Matrícula del personal dedicat al servei domèstic i impost sobre els que l'utilitzen.
- ~~Exxxxxxxxxx~~ L'exaltació de l'obra culturalitzadora de Giner i d'Iglesias en les qüestions hisendístiques caracteritzaren també la campanya, junt amb la repetició dels atacs habituals contra la Lliga i la resta de partits de dretes i l'intent de capitalització de la crisi de l'esquerra.

Lliga Regionalista.

La Lliga necessitava primar en aquesta consulta la identificació dels interessos de la ciutat amb la seva política, enfront de la resta de candidatures de dretes, les quals podien significar un entrebanc i també

31
9
actuar com auxiliars pràctics del lerrouxisme, per la possible dispersió del vot conservador.

El PRR era denunciat per la seva única atenció a les rendabilitats polítiques i econòmiques d'una regidoria i presentat com un partit en crisi interna i amb una actuació municipal disgregada, fet al qual hi havia contribuït la fiscalització regionalista. De nou Raimon d'Abadal fou el protagonista d'una campanya integrada en un pla d'acció d'ampli abast i que en aquells dies tenia un únic nom: Mancomunitat. Amb la conquesta del poder municipal, indispensable per a Catalunya, hom podria inclús brindar redemptorismes als altres pobles peninsulars:

"Barcelona no sols és la capital natural de Catalunya, sinó que és al mateix temps la substància mateixa de Catalunya... El dia que ella sigui tan forta que entorn seu graviti com per llei natural totes les forces i totes les energies... llavors serà Catalunya tan forta que no solament podrà fer cara a les contingències de l'avenir per a salvar-se tota sola a si mateixa, sinó que podrà donar generosa la mà per a que pogui salvar-se qui vulgui escoltar-la"

(R. d'Abadal. LVC 6-XI-1913).

I junt amb la reintegració del prestigi a la vida municipal, difonen els temes ja usuals de la palestra regionalista:

" L'Exposició Universal, la Reforma, els barris enllaçats per amples vies, les dels carrils enfonsades o enlairades en ponts atrevits.. les estacions magnífiques, els parcs de les muntanyes...l'art triomfant sobre el mal gust, la higiene salvant vides, el crèdit honorant la ciutat, la cultura preparant el pervindre..." (LVC 8-XI-1913), sense tampoc aportar canvis significatius en ^{una} ~~la~~ llista composta de noms ja coneguts en el món de la política barcelonina o en el camp de la indústria, el comerç i les professions liberals.

Unió Federal Nacionalista Republicana.

La Unió Federal, enfrontada a les possibles defeccions del seu electorat vers el reformisme, intentà de capitalitzar el descontentament entre part de les masses seguidores del lerrouxisme, tot i atacant llurs anàlisis de la política governamental, ~~en~~ palesant la no modificació en les conductes irregulars i ridiculitzant la seva peculiar forma de concebre la revolució, a l'estil del "género chico", amb les quals coses pervertien l'honrada tradició del republicanisme a Catalunya. Qualificaven la

M.69

M.44

32 6
Lliga de conservadora i monàrquica sense embuts; la resta de candidatures dretanes, "enemigues de la llibertat", considerades clarament oportunistes, mentre que l'opció reformista significava l'abdicació dels ideals i la pràctica col.laboracionista.

Convençuts que, adhuc amb l'èxit electoral, havien de jugar el paper de minoria, manifestaren el seu convenciment de redreçar la vida municipal a través d'una actuació exemplar i de "salut pública". El seu programa contemplava l'impuls a la cultura, la municipalització dels serveis, la laicització de la beneficència i l'ensenyança, el projecte d'enllaços, l'agilització de la Reforma i la promoció de les edificacions municipals, sempre sota el lema de la democràcia enfront a l'oligarquia i la defensa dels principis nacionalistes i federals.

Resultats.

Amb un descens de un 7% de la participació respecte als anteriors comicis es palesà la ineficàcia de la propaganda antiabstencionista. El PRR aconseguí 11 regidors, però amb una pèrdua significativa de més de 6000 vots, signe de la defecció de molts seguidors, malgrat els dirigents intentessin convèncer de la seva victòria, amb l'argument d'esser l'única opció republicana.

La Lliga perdé també vots en favor de les altres candidatures de dretes, però es confirmava la tendència d'escalada iniciada dos anys abans, amb l'obtenció d'11 regidors, i podien ufanar-se de la seva eficàcia educativa a través de l'"Escola de la Lliga".

La UFNR resultà la gran perdedora, amb la meitat de vots que a l'any 1911, i amb l'obtenció d'un únic regidor es demostrava la dispersió del vot de l'esquerra, enfront els districtes que les altres dues forces tenien assegurats.

La Coalició de Dretes obtingué 1 regidor pel conservador districte III, mentre que el reformisme es palesava com una força incapaç a'atreure les masses, malgrat l'indubtable anomenada d'alguns dels candidats.

La davallada republicana, en contrast amb l'auge del regionalisme, estimulada per l'èxit de la concessió mancomunitària el desembre del mateix any, indicaven significatius canvis, no tan en la correlació de forces, pel moment, sinó en les correccions polítiques de la vida municipal.

Per últim, restava en peu ^{la qüestió de} la representació del catalanisme progressiu en un aparell organitzatiu capaç de superar els particularismes familiars

R. G. Torras

M-70
M-45

9 de novembre de 1913.

Classe	Professors	Alumnes	Professors	Alumnes	Professors	Alumnes
I	1	43426	9582	22,1	3167	33,0
II	3	53382	13412	25,1	6209	46,3
III	3	38140	10797	28,3	4639	43,0
IV	3	64577	14677	22,7	6799	46,3
V	3	55593	13404	24,1	5028	37,5
VI	3	98695	22448	22,7	10274	45,8
VII	3	106224	24391	23,0	10710	43,9
VIII	3	64875	14120	21,8	6433	45,5
IX	2	38445	9461	24,6	5108	54,0
X	1	40064	8818	22,0	3463	39,3
Total	25	603421	141110	23,4	61830	43,8
Paulelona						56,2

M-71
146

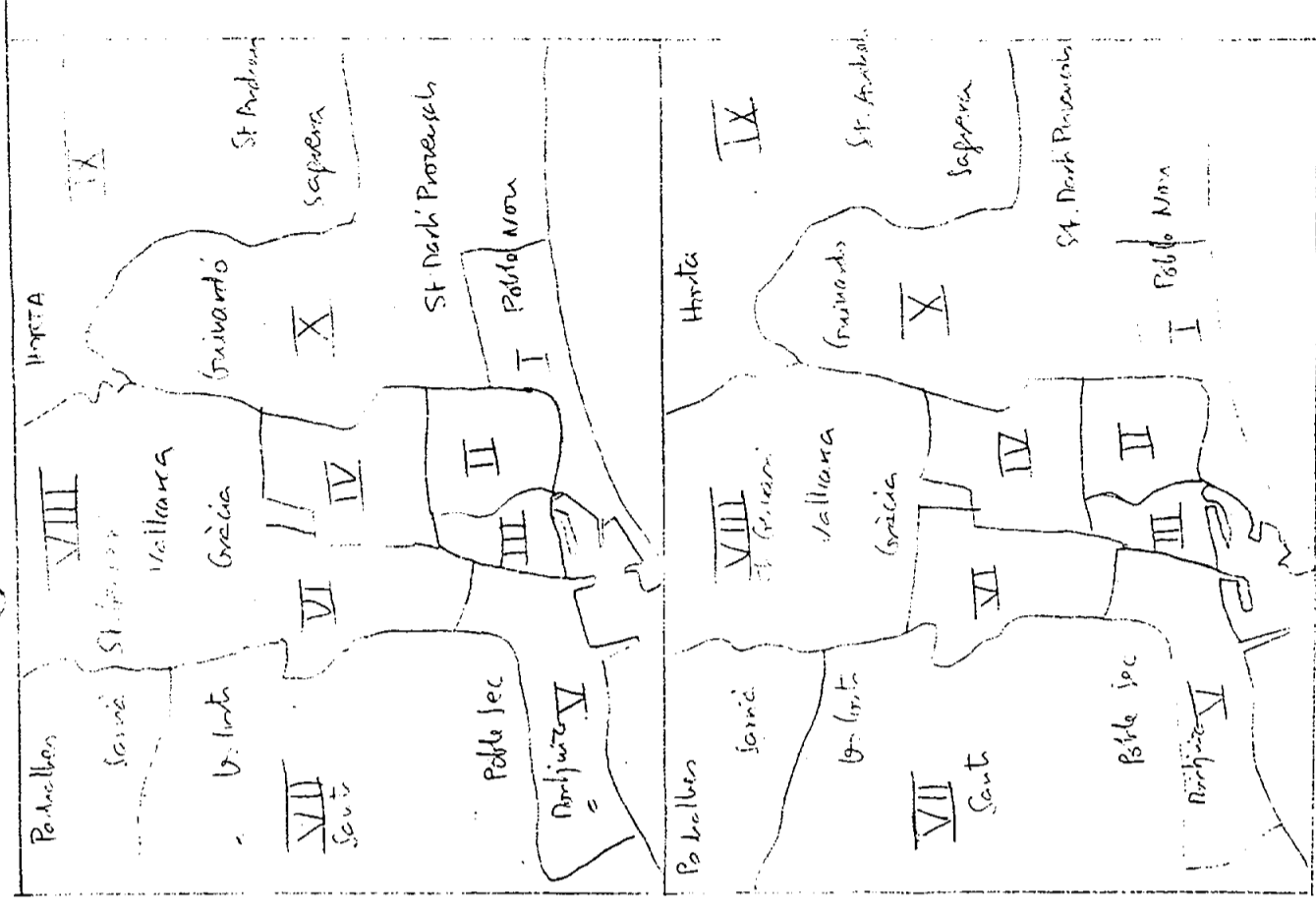
Candidatura Republicana Radical.-

Dist.	Candidate	Votes	Voluntats	Voluntats	Voluntats
I	* Juan José Rocho Garcia	1646	52,0	17,2	
II	* Antonio Cuadrench Ferrer	1558			
	Pedro Ceroós Palau	1514	24,7	11,4	
III	Lorenzo Pahissa Tomas	824	17,8	7,6	
IV	* Jaime Polo Ortin	1565			
	Agustin Garcia Inglada	1502	22,5	10,4	
V	* Luis Figueroa Marià	2003			
	* Joaquin Vila Moliné	1885	38,6	14,5	
VI	* Luis Mesa Aventin	2444			
	Domingo Bley Clivillé	2288	23,0	10,5	
VII	* Juan Colominas Maseras	3097			
	* Manuel Vega March	2608	26,6	11,7	
VIII	* Juan Fusté Solé	1756			
	* José Ma Lasarte Pessino	1690	26,8	12,2	
IX	José Ulléd Altemir	1243	24,3	13,1	
X	* Juan Dessy Martos	1436	41,5	16,3	
Total		29059	17103	27,6	12,1

Candidatura Regionalista.-

Dist.	Candidate	Votes	Voluntats	Voluntats	Voluntats
II	* Josep Rovira Bruguera	2117			
	* Santiago de Riba i d'Espanya	1995	33,1	15,3	
III	* Francesc Puig Alfonso	2160			
	* Jaume Pofill Matas	2002	44,8	19,3	
IV	* Carles de Fortuny Miralles	2383			
	* Guillem Busquets Vantravers	2339	34,7	16,1	
V	* Eduard Segura Morató	1277			
	Bernardí Martorell Puig	1171	24,3	9,1	
VI	* Ramon Almirall Trius	3501			
	* Santiago Andreu Barber	3387	33,5	15,3	
VII	Josep O. Rafel Marjaneda	1632			
	Pau Macià Benet	1631	15,3	6,7	
VIII	* Joaquim Rita Leon	1691			
	Josep M ^e Bassols Iglesias	1685	26,2	11,9	
IX	* Josep Cararach Mauri	1794	35,1	19,0	
Total		30765	16279	26,3	11,5

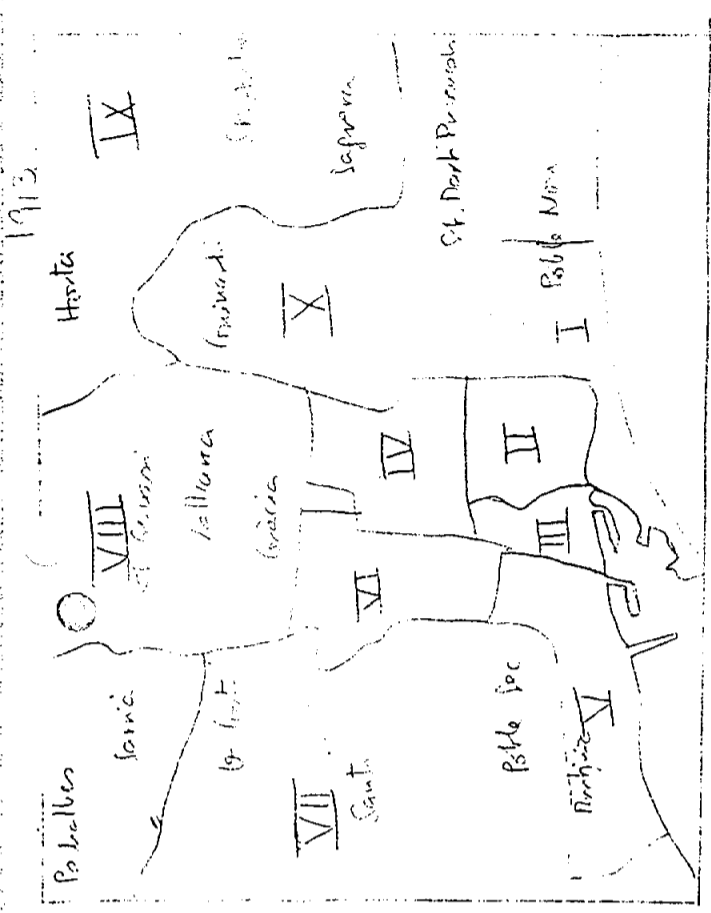
1913

Candidatura Unió Federal Nacionalista Republicana

Ciutat	Candidat	Votes	Votes	Votes	Votes	Votes
I	Conrad Roure Bofill	956	956	30,2	10,0	
II	Josap Quer Clapés	1087				
III	Josep Millet Pages	1083	1085	17,5	8,1	
	Francesc Alaman Carvi	687				
IV	Joaquim Tarragó Casas	854	870	18,7	8,1	
	Casimir Casagran Duran	1093				
V	Lluís G. Clot Juncy	1044	1068	15,7	7,3	
	Teodor Planas Llavall	921				
VI	Manuel Tarragó Romeu	712	816	16,2	6,1	
	Eric Vila Marieges	2288				
VII	Rafael Campalans Puig	2053	2170	21,1	9,7	
	Pere Balaña Espinós	1369				
VIII	Baldomer Tona Xiberta	1040	1204	14,2	4,9	
	Francesc Layret Foix	1421				
	Pompeu Fabra Poch	1370	1395	21,7	9,9	
IX	* Manuel Serrat Puigbó	1568	1568	30,7	16,6	
X	Josep Enguix Serra	554	554	16,0	6,3	
	Total	20300	11686	18,9	8,3	

Totals
Barcelona

M-73
118

Resta de candidatures presentades a cada districte

Candidatura Liberal.

- I Narciso Prats Mas 393
- II F. de Paula Nebot Cantí 393
- III Jaime Trilla Farre 529
- IV José Viñamata Nochell 296
- VI Juan Basa Garenys 478
- VII* José Grañé Artigas 3373
- VIII Francisco Cid Estalayo 87

Candidatura Unió Gremial

- I Pedro Farera Agramunt 172
- III Manuel Sorolla Gombau 137
- Adolfo Coll Albert 164
- IV Enrique Campmany 133
- V José Sitjas Coma 256
- Adolfo Ros Cau 199
- VI José Pallejà Vendrell 179
- VIII José Roiget Roig 617
- Baldomero Cussó Vilarnau 538

Candidatura Coalició de Dretes.

- II José Ma Carreras 660
- Juan Gaudier 658
- III* Lluis de Llanza Bobadilla 1055
- Florentino Gimeno Eguibide 976
- IV José B. Olano Laizaga 1315
- Benito de Pomés de Pomar 1284
- V Enrique Martínez Mora 372
- Pedro Tort Pozo 335
- VI Alberto Blasco Ochoa 1108
- José Sala Rofill 987
- VII Jaime Santomà Raventos 1079
- Miguel Vilardell Permanyer 725
- VIII Antonio Parera Nin 985
- Juan Anet Mallol 942
- IX Pedro Corominas Oliva 440
- X Miguel Cortes Coll 169

Candidatura reformista.

- II Enrique Bernado de Quirós 467
- III Salvador Casades 358
- Enrique de Palma Pastor 228
- Miquel Jacas Martí 226
- IV Ildfonso Garcia del Corral 368
- Jesús Calvo Martínez 443
- V Eusebio Corominas Cornell 464
- VI José Bassas Lladó 536
- Manuel Fiter Masca 645
- VII Ramon Manaut Agustí 809
- VIII* Juan Guinard Lico 83

Candidatura Republicana Dissident

- X Tomas Burrull Jacas 1304

EEF

LES ELECCIONS MUNICIPALS DEL 14 DE NOVEMBRE DE 1915

Definida ben clarament des de començaments de segle la dicotomia Lliga Regionalista Partit Republicà Radical, no fou fins a aquests comicis que els regionalistes aconseguiren quasi d'anivellar-se numèricament amb els seus oponents, en un procés de creixement de la incidència política del partit, vinculat al poder adquirit a la resta de corporacions públiques de Catalunya. És del tot necessari conjugar aquest procés amb l'optimisme de la burgesia davant l'onada de prosperitat econòmica derivada del conflicte bèl·lic europeu i amb les tensions no resoltes en el camp del republicanisme català.

Constatar el deteniment amb què Francesc Cambó analitzava el conflicte des de les planes de la Veu de Catalunya demostra fins a quin punt la burgesia catalana estava interessada en la seva evolució. La contesa havia obert les portes a un expansionisme desenfrenat, Europa es convertí en un mercat excel·lent per a col·locar-hi els productes industrials no bèl·lics i els agraris i s'enregistraren guanys immediats i considerables en els sectors elèctric, metal·lúrgic i químic.

L'alça en el preu internacional de les matèries primes, el manteniment d'una tecnologia tradicional en el sector tèxtil i la manca d'inversions capitalistes a llarg termini, fan entreveure ja les nefastes conseqüències econòmiques i socials d'aquests anys de desenfrè. De moment la població de Barcelona veia degenerar les seves condicions de vida de forma aclaparant per la total desmesura entre els preus i els salaris, però l'eufòria de la burgesia aconseguí encara d'arrossegar sectors de les masses populars en actes reivindicatius, amb el recolzament de les entitats econòmiques, com la gran manifestació del 30 d'octubre en requeriment d'un port franc i d'una zona neutral per a la ciutat, que permetessin transformar Barcelona en ciutat intermediària del començ internacional.

D'altra banda, la Lliga Regionalista aprofitava l'avinentsa per posar de manifest la inoperància del govern datista, el qual, amb la seva actitud d'indiferència davant el conflicte, demostrava una vegada més la ineptitud centralista de modernització de l'Estat. Protagonisme econòmic i protagonisme polític: aquest fora els dos factors que permeteren a la Lliga erigir-se en capdavantera de les reivindicacions de Catalunya. I com a conclusió evident, la salvació del país necessitava de la seva acció i de la seva veu.

Per part dels republicans radicals no existien discordàncies extremades en l'anàlisi de la realitat econòmica i sota l'estat de la direcció política del

país. La gran manifestació del 30 d'octubre anà acompanyada d'un acte solemne a l'Ajuntament, de majoria republicana. Part dels seus dirigents, lligats als interessos econòmics de la burgesia ciutadana, no estaven disposats a renunciar al repartiment del pastís, per la qual cosa el poder municipal podia suposar facilitats; en aquest sentit no pot oblidar-se la projectada i aplaçada tantes vegades Exposició d'Indústries elèctriques. Però les mixtificacions ideològiques en el vèrtex de l'aparell del partit no podien esborrar la integritat en la trajectòria de membres significatius ni la realitat de la seva base electoral. Així, a través de la força que els donava la relació numèrica de regidors, intentaren transformar sovint al tribuna pública municipal en portantveu de les reivindicacions obreres. No se'ns escapa el verbalisme populista en moltes de les seves actuacions, però aconseguiren singularitzar-se de la resta de regidors, a través del seu suport als moviments vaguístics i l'efectivitat del seu recurs contra un impopular augment del preu del gas.

Lliga regionalista

Pels líders de la Lliga, els resultats de les eleccions del mes de novembre havia de marcar una fita important en la política catalana. L'ajuntament era un esglaó més en la trajectòria d'escalada de poder iniciada ja en les altres corporacions -Diputació i Mancomunitat-, des de les quals l'eficàcia era l'argument decisiu de pressió vers Madrid. També la dignificació que es donava a Barcelona dins el moviment nacional de catalunya ultrapassava la possibilitat d'administrar una ciutat i es reconvertia en un fet clarament polític.

L'eliminació del Partit Republicà Radical com a força hegemònica era el primer obstacle a vèncer, davant del qual no s'escatimaren medis per desprestigiar la seva política i els seus homes. "Dignitat, seny, prestigi", en definitiva, aquells valors propis dels catalanisme conservador del moment, eren contraposats a transversals, catastrofisme i corrupció, atribuïts als adversaris. De la virulència dels atacs no s'en salvaren tampoc els nacionalistes d'esquerra, aliats amb els radicals. Ultra els atacs frontals als oponents, la Lliga orientà la seva campanya vers la necessitat de la coherència entre la política duta a terme des dels altres organismes i des del municipi.

El pes de la campanya el dugueren Cambó i Duran i Ventosa. Francesc Cambó s'encarregà d'esplanar a l'electorat el pes polític dels comicis i de justificar la seva política d'aliances amb grups dretans en aquells districtes de tradició republicana, com el VII, o bé el suport que se'ls donava en aquells, com el III i el IV, on el predomini del conservadurisme els podia fer aspirar a l'a-

caparament de les majories i de les minories. Lluís Duran i Ventosa actuava com a responsable municipal del partit i la seva experiència com a regidor l'abocà durant tota la campanya a la demanda de dràstiques mesures legals per a superar l'encarcarament democràtic.

Coalició Republicana

També els radicals, en aquests comicis, tenien clara consciència de la seva transcendència, no tant sols pel què suposava el domini municipal, sinó també cara al futur polític del partit, molt enterbolit per la dissociació cada vegada més evident entre les bases militants i la minoria rectora. Les postures modernistes de Lerroux a les Corts i el seguidisme respecte a algunes iniciatives de la Lliga, a fi de salvaguardar les possibilitats de guanys que la Gran Guerra oferia, no podien convèncer fàcilment a la clientela electoral, alimentada durant tants anys amb discursos esquerranistes i anticlericals.

La presentació per independents d'alguns radicals dissidents demostra la inutilitat de la conciliació de darrera hora entre Lerroux i Emiliano Iglesias; el suport del recent creat Bloc Republicà Autonomista a la candidatura de la coalició i el manteniment de Solidaritat al Pacte de Sant Gervasi amb la inclusió de dos homes de la Unió Federal Nacionalista Republicana en les llistes, no foren suficients per aconseguir tots els llocs de majoria, com en altres ocasions.

El punt bàsic de la campanya fou l'acusació a la Lliga de partit burgès i clerical, que utilitzava les plataformes de poder per a exercir-hi una política allunyada dels interessos populars. El seu programa d'actuació municipal contemplava el desenvolupament de l'assistència social, la justícia social i l'escola popular, aspectes tots ells connectats amb la tradició del reformisme republicà.

Resultats

Els resultats electorals donaren 11 regidors al PRR i 9 als regionalistes, però en el conjunt de regidors les dues tendències quedaren gairebé equilibrades; la Lliga i els seus aliats controlaven 26 regidories, mentre que la tendència republicana n'aplegava 24. Per primera vegada quedava conformat un consistori sense majoria republicana, però el procediment de designació de batlle desde Madrid permeté encara l'existència d'un batlle més afí al lerrouxisme que als rengles regionalistes, Josep Collasso i Gil, mentre que les tinences d'alcaldia es repartien entre els homes del conglomerat Lliga-dretes. Els enfrontaments i agressions, dins i fora de la casa de la ciutat, en la sessió municipal constituent, anunciaven una vida gens fàcil per al proper bienni de govern municipal.

1915 municipales

14 de novembre de 1915

	República	Provincia	de Valencia	de Alicante	de Murcia
I	2	43275	10126	23,4	4444
II	2	54336	13712	25,2	4968
III	2	38708	10822	28,0	4367
IV	2	64552	14857	23,0	5847
V	3	58219	13637	23,4	4517
VI	3	100768	23155	23,0	7173
VII	4	110146	25596	23,2	9995
VIII	3	66328	14656	22,1	5430
IX	2	40157	9710	24,2	4488
X	2	42694	9138	21,4	4016
Total	25	619083	145409	23,5	55245
Barcelona					38,0
					62,0

85-28

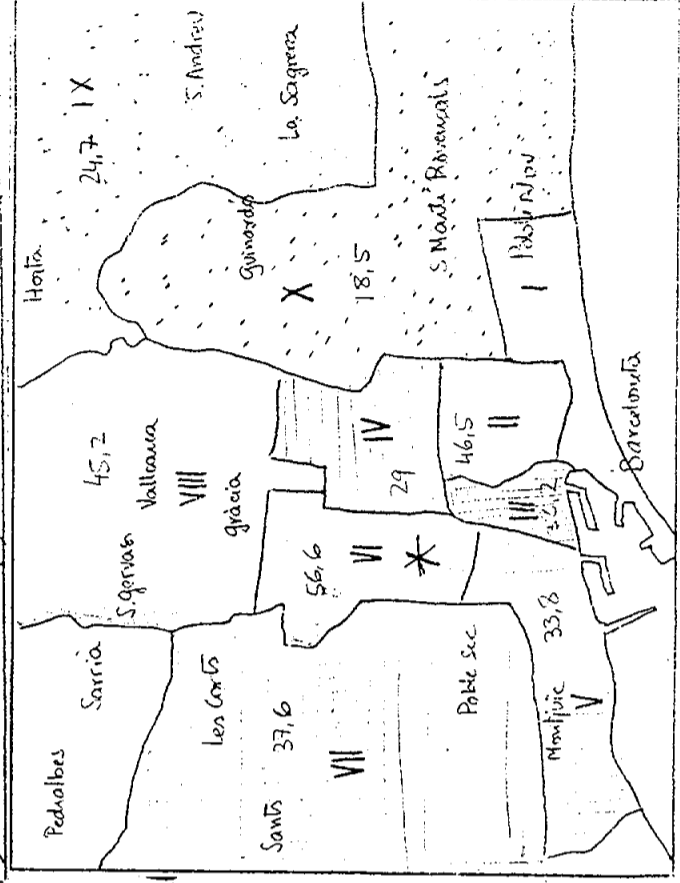
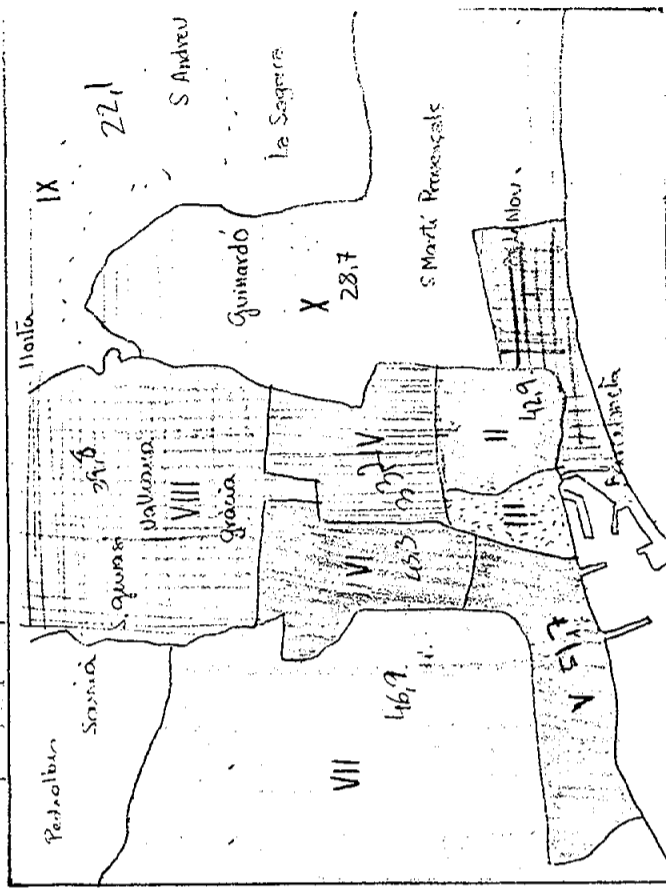
Candidatura Coalició Republicana

	Vots	Votació municipal	% votants	% del cens municipal
I * Agustí García Inglada	1479		39,4	12,4
Domènec Blanqué Blanc	1032	1255	42,9	15,5
II * Rafael Ulled Altemir	879	879	20,1	8,1
III Joaquim Casas Carbó	1939	1939	33,2	13,1
IV * Enric Vila Marieges	2349			
V * Lluís Callen Corzan	2320	2334	51,7	17,1
* Miquel Munné Rafols	3286			
VI * Eladi Gardó Farrer	2932	3109	43,3	13,4
Josep Cuadras Comas				
VII * Hermenegildo Giner de los Rios	4841			
* Pere Balañà Espinós	4705			
* Agustí Arroyos	4510	4685	46,9	18,3
VIII * Manuel Morales Pareja	2183			
Pere Coromines Montaña	2136			
IX Pere Pere Galf Freginet	991	991	22,1	10,2
X * Lluís S. Pagés Vidal	1151	1151	28,7	12,6
Total	38863	20632	38,2	14,2

Candidatura Lliga Regionalista

	Vots	Votació municipal	% votants	% del cens municipal
II Lluís Puig de la Bellacasa	2312	2322	46,5	16,9
III * Lluís Duran Ventosa	1670	1670	38,2	15,4
IV * Josep Roger Padrosa	1698	1698	29,0	11,4
V * Enric Ribalta Martí	1560			
Ramon Coll Rodés	1497	1528	33,8	11,2
VI * Xavier Calderó Coronas	4070			
* Jacint Raventós Bordoy	4058	4064	56,6	17,6
VII Marian Tarrida Casas	3754	3754	37,6	14,7
VIII * Josep Cirera Escala	2502			
* Gustau Gili Roig	2412	2457	45,2	16,8
IX * Lluís Jover Nonell	1110	1110	24,7	11,4
X Antoni Daumas Dalmau	743	743	18,5	8,1
Total	27386	19336	35,8	13,3

Coalició Republicana

Candidatura Coalición Republicana.

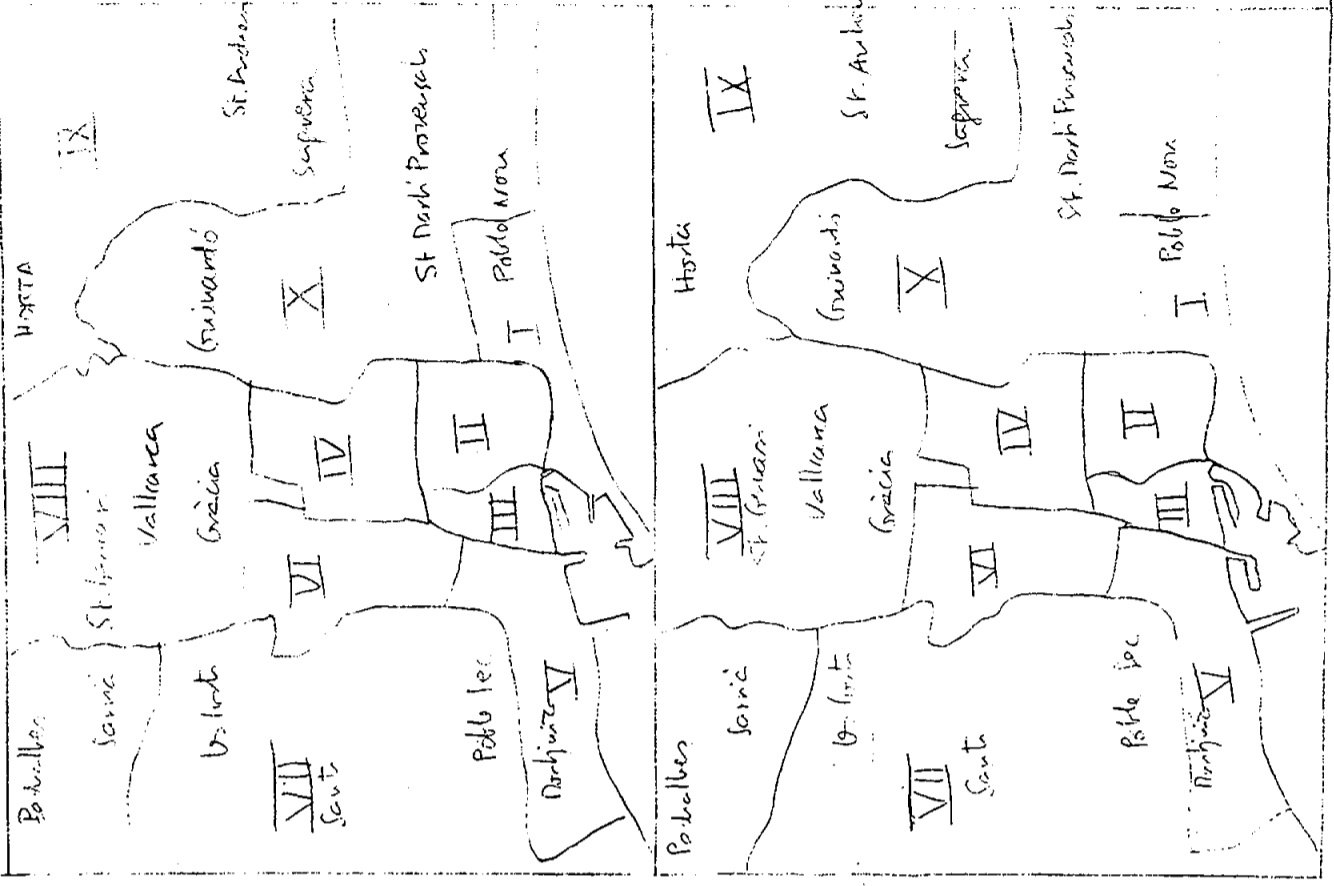
I * Agustín García Inglada.	1479	2511	56,5	24,8
Domenech Blanqué Blanc	1032	2130	42,9	15,5
II * * Rafael Ullé Altemir	879	1939	20,1	8,1
III Joaquim Casas Carbó	1939	2349	33,2	13,3
IV * Enric Vila ^M arrieges	2349	2320	51,7	17,1
V * * Lluís Callen Corzan	2320	3286	43,3	13,4
VI * Miquel Munné Ràfols	3286	2932	46,9	18,3
VI * Eladi Gardó Ferrer	2932	2159	39,8	14,7
VII * Josep Cuadras Comas	4705	991	22,1	10,2
VII * Hermenegildo Giner de los Ríos	4841	1151	28,7	12,6
* Pere Balaña Espinós	4705	38863	20632	38,2
* Agustí Arroyos	4510			14,2
VIII * Manuel Morales Pareja	2183			
Pere Corominas Montaña	2136			
IX Pere Galí Fragnet	991			
X * Lluís S. Pagés Vidal	1151			
Total	38863			
Barcelona				

Candidatura Lliga Regionalista.

II * Lluís Puig de la Bellacasa	2312	2312	46,5	16,9
III * Lluís Duran Ventosa	1670	1670	38,2	15,4
IV * Josep Rogent Padrós	1698	1698	29,0	11,4
V * Enric Ribaleta Martí	1560	1528	33,8	11,2
Ramon Coll Rodès	1497	4070	56,6	17,6
VI * Xavier Calderó Coronas	4070	3754	37,6	14,7
* Jacint Raventós Bordoy	4058	2502	45,2	16,8
VII Marian Tarrida Casas	3754	2412	24,7	11,4
VIII * Josep Cirera Escala	2502	1110	18,5	8,4
* Gustau Gili Roig	2412	743	18,5	8,4
IX * Lluís Jover Nonell	1110	27386	19336	35,8
X Antoni Daumas Dalmau	743			13,3
Total	27386			
Barcelona				

380
418

1915 municipals

1915 municipals

Resta de candidatures presentades a cada districte

Candidatura Liberal

- *I Mariano Marti Ventosa 1205
- *VII Noel Llopi's (1) 3782
- *IX Alfonso Mauri 1349

Candidatura Coalición Monárquica

- I Rubinat 728
- II Casimiro Delgado Marin 348
- III José Sitges Comas 441
- IV Joaquim Mª Grifó Fragas 815
- V Antonio Maleras Grau 293
- VII José Caminal Reig 1225
- VIII Eugenio Nadal Camps 717
- Juan Rosich Rodriguez 711
- X Juan Bautista Turull Fournols 587

Candidatura Jaumista

- *III Juan Soler Roig 1068
- VII Salvador Anglada llongueras (1) 3423

Candidatura Jaumista Dissident

- II Manuel Mateo Navarizas 178
- VIII Carlos Girones 100

Candidatura Defensa Social

- IV Pablo Saenz de Bares 1374

1) En consideracion de la politica d'aliances de la lliga, s'ha promissat entre aquests candidats i el propi per obtenir el no de votants

181

Candidatura UFNR Dissident

- III José Banús Ferrer 309
- V Teodoro Planas 362
- VII Antonio Palà 432

Candidatura Radical Dissident

- IX Miró Solé 582
- *X Tomás Borrull Jacas 1535

Candidatura Republicana Dissident

- IX Francisco Miralles 456

Independents.

- IV Granada 21

Les eleccions del 11-XI-1917

Resoltos en sentit positiu els dubtes sobre la conveniència de realitzar les eleccions enmig de la crisi política encetada a la primavera, vuit dies després de la formació del nou gabinet Garcia Prieto dins del qual s'hi integraren els regionalistes Ventosa i Rodès, se celebrà la consulta municipal, en un climax d'oberta polèmica entorn al suport o al refús a la política col.laboracionista.

A part de la implicació política de les forces municipals en els fets de l'estiu, la suspensió de la sessió ordinària de l'ajuntament per ordre del governador civil, per haver-se convocat l'assemblea de parlamentaris a la Casa de la Ciutat, modificà la normalitat de la vida consistorial. Regidors de les dues tendències majoritàries s'havien adherit als acords assemblearis i formularen dures protestes per l'acció ~~del~~ governamental. L'escalada de distançament entre govern central i consistori culminà amb la dimissió del batlle Antoni Martínez Domingo, dimissió que anà acompanyada de la solemne frase que preferia ésser ciutadà lliure de la lliure Barcelona abans que ésser batlle representatiu del govern. La ciutat restà uns mesos sense ~~alcaldia~~^{cap} fins que, en el mes de desembre fou elegit batlle el radical Josep Rocha, primer alcalde elegit democràticament pels membres del consistori, a excepció del període Bastardas. Després de la formació del govern de concentració, acabà el sistema de nomenament governamental dels alcaldes (R.O. 29-XI-1917) i per tant la direcció dels afers municipals passà a dependre de la correlació de forces polítiques del consistori i no de les intermitències restauracionistes.

La concurrència de candidatures no es diferencià essencialment de l'anterior convocatòria. La candidatura republicana, encara que de composició bàsicament lerrouxista, incloïa també a Lluís Companys del Partit Republicà Català, i a dos ex-militants de la desapareguda UFNR; pretenia nodrir-se dels principis que havien informat l'Assemblea de Parlamentaris i presentar batalla conjuntament a les dretes coalicionades. La Lliga Regionalista, amb la inclusió ~~de monàrquics independents~~ ^{i el suport al jaurisme,} practicava la mateixa política d'aliances tàctiques que en el consistori. La revitalització del monarquisme es confirmà amb la pre-

sència d'alguns candidats aïllats, mentre que alguns radicals dissidents no s'avenien a la crida de realisme que demanaven les circumstàncies, davant la creixent pujança de la Lliga.

Candidatura Republicana.

La politització del sufragi adoptà el valor d'un plebiscit, concretat en la resolució del dilema entre l'Espanya oficial i l'Espanya real, de la qual se'n sentien representatius, tot confiant en una resposta d'esquerra de l'electorat, estimulat pels signes de desgast del règim monàrquic arrel del moviment de l'estiu.

Els objectius de la campanya electoral eren dos: vèncer el govern i ~~combatre a la Lliga ja no tan sols com una candidatura~~

"... las elecciones próximas han de ser una manifestación abrumadora y desbordante del espíritu republicano... que va a hacer tangibles las aspiraciones del pueblo y a condenar los crímenes y excesos del poder" (El PR 28-X-1917) i combatre a la Lliga ja no tan sols com una candidatura de dretes, sinó pel seu caràcter netament "ministerial", per la seva traició-cooperació:

" No es posible que los ciudadanos barceloneses presten su conformidad a la incalificable deserción de Cambó ~~xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~ y de los súbditos de Cambó, convertidos hoy en camaradas de La Cierva. No se ha escapado todavía de nuestros ojos el espectáculo admirable del 19 de julio, cuando se celebró la Asamblea de Parlamentarios. ¿Quién había de decir que los hombres de la Lliga iban a todo aquello para escalar un ministerio...? Es una cuestión no ya política, sino de dignidad ciudadana..." (La Lucha 9-XI-1917).

La campanya de desprestigi contra els candidats de la Lliga fou extremadament severa, tot i mostrant les seves vinculacions directes amb l'opressió i la repressió de la patronal, i valent-se de l'ambient electoral per demanar l'amnistia pels pressos considerats responsables de la vaga del mes d'agost.

Pel caràcter plebiscitari i per avaluar el grau d'adscripció a les propostes de canvi demanaven la participació activa dels ciutadans i apellaven a les virtuds d'honradesa i civisme amb slogans d'aquestes característiques:

"Nadie podrá abstenerse en este instante de la enorme responsabilidad de ir a votar".

M-87
M-62

"Piensa elector que tu enemigo es la Lliga, piensa que con más fuerza que nunca hay que luchar en este instante por la libertad y el derecho"

(La Lucha 11-XI-1917).

Lliga Regionalista.

La Lliga i els seus aliats es presentaven amb la força que els donava la seva participació en el govern, indicadora de la seva capacitat política per intervenir en la resolució de la crisi. Esperonats, además, pels resultats de les darreres legislatives, mostraven una objectius clarament hegemònics, dins els quals el consistori continuava éssent una plataforma idònia per a fer realitat la tasca direccional de les institucions catalanes.

A fi de dissentir del caire plebiscitari de la campanya republicana, els regionalistes repassaven l'actuació del bienni anterior, destacant les polèmiques consistorials sobre l'ús de la llengua catalana, l'homenatge a Prat de la Riba i sobre les qüestions d'organització i autonomia municipal, alhora que s'atribuïen ~~per així~~ de forma partidista tota la tasca desenvolupada per la Comissió de Cultura, creada l'any 1916 per consens de totes les forces municipals, i a la qual titllaven d'"èmul adolescent de la madura organització de la Diputació".

Criticaven la llista presentada pels republicans pel protagonisme ~~que~~ de Lerroux en la seva confecció, reflexe real dels compromisos personals del líder radical, crítica igualment compartida pel Partit Republicà Català. En efecte, difícilment el Partit Radical podia aconseguir en pocs mesos la renovació que se li demanava, ja que patia de mals endèmics i del malguanyat prestigi del pas per l'ajuntament d'alguns dels seus homes.

Resultats.

En contrast amb el triomf republicà de les grans ciutat de l'estat, a Barcelona la majoria se l'endugueren els regionalistes amb 23.000 vots i 13 regidors, als quals ha d'afegir-s'hi el seu aliat jaumí en el d.III, mentre que la coalició republicana, amb 4000 vots per sota, aconseguia

col·locar 12 dels seus candidats.

La candidatura d'esquerres no havia baixat notablement respecte a l'anterior consulta, però si era obvi l'avenç de la Lliga. El PRC no amagà el seu descontentament i ho atribuï als excessius personalismes en la confecció de la llista, primant així els interesos de partit a la realitat política, comminadora d'una esquerra unida. Conseqüentment insinuaven una actitud de reserva enfront els companys de consistori. Malgrat que els republicans disposessin d'una lleu majoria, aixó no significava cap seguretat en les votacions, donat que els regionalistes podien comptar amb l'aliança dels monàrquics i ocasionalment dels nacionalistes republicans. Pel moment, però, la unitat republicana ~~XXXXXX~~ ~~XX~~ permeté l'obtenció de les tinenees d'alcaldia i de la pròpia alcaldia en la persona de Manuel Morales Pareja, enfront de la candidatura regionalista d'Antoni Martinez Domingo.

Començava un nou bienni ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ en el qual l'oposició entre els dos grups majoritaris quedava reduïda en la majoria d'ocasions a la polèmica verbal, decantant cada vegada més ^{Uclajes popular} ~~en ciutadans~~ vers l'abstenció, ^{alhora que} el predomini radical quedava ~~però~~ definitivament liquidat.

11 de novembre de 1917

Di	Supers	Abans	capals	Abans	Abans	Abans	Abans
I	1	43591	10155	23,3	4117	40,5	59,5
II	3	53126	13758	25,9	5152	37,4	62,6
III	3	34822	10251	29,4	4625	45,1	54,9
IV	3	66220	15495	23,4	5735	37,0	63,0
V	3	60392	13961	23,1	4969	35,6	64,4
VI	3	103524	24469	23,6	7702	31,5	68,5
VII	4	112784	26979	23,9	7910	29,3	70,7
VIII	3	68572	15067	22,0	6081	40,3	59,7
IX	2	41862	10067	24,0	4242	42,1	57,9
X	1	43251	9905	22,9	2984	30,1	69,9
Total	26	628144	150810	24,0	53517	35,5	64,5
Donat							

M-90
A-65

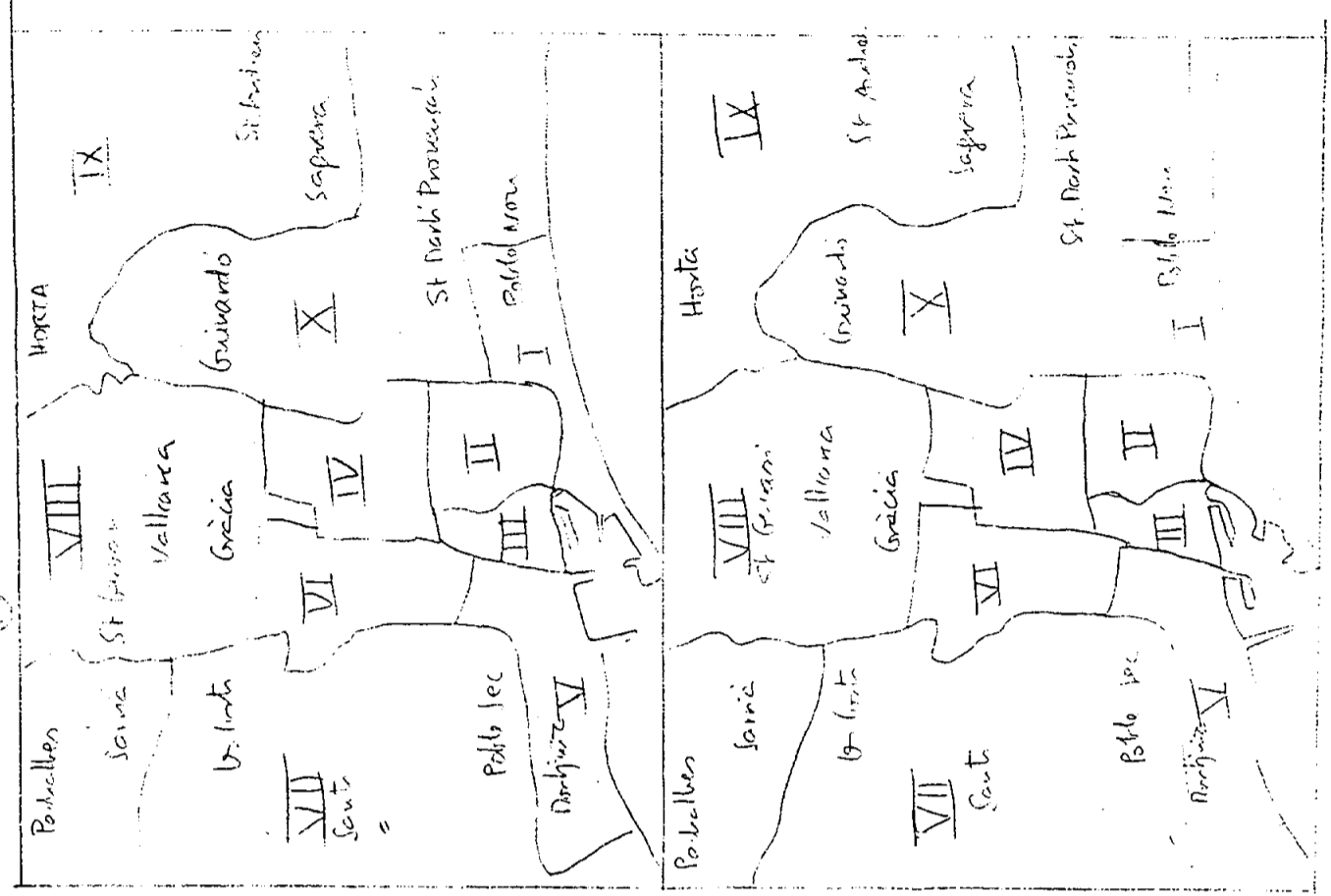
Candidatura Republicana

	For	Votes	Pop. (1917)
I * Domingo Blanqué Blanch	2203	53,5	21,7
II * Antonio Romo Planas	1823	35,2	13,2
III Leopoldo Benitez	1806	19,7	18,9
IV * Manuel Carvi Rodriguez	913	26,4	9,8
V * Francisco Granada	1573	49,3	17,5
VI * José Antonio Mir Miró	1453	37,4	11,8
VI * Lluís Companys Jover	2461	39,5	11,6
VI * Casimir Giralt Bullich	2435	32,9	13,3
Rafael Estela	2989	26,2	11,0
VII * Eduardo Batalla Conillera	2772	42,0	12,6
* Antonio Montaner Castaño	3345	36,0	12,8
* Emiliano Iglesias Ambrosio	3020		
VIII * Francisco J. Gambús Ballvé	3018		
Antonio Ambró	2018		
IX * Rafael Guerra del Rio	1984		
X * José Jorge Vinaixa	1111		
Total	1253		
Barcelona	36177		

Candidatura Lliga Regionalista

	Votes	Pop. (1917)
I Josep Torelló Casanovas	493	4,8
II * Josep Puig Esteve	2619	19,0
III * Josep Xicoy Grau	2614	20,9
III * Antoni Martinez Bomingo	2260	19,5
IV * Lluís Nicolau d'Oliver	2034	13,3
IV * August de Rull Arbós	3039	19,7
V * Ramon Coll Rodés	3003	11,1
V * Josep Caraben Vendrell	1881	19,4
VI * Salvador Bremon Masgran	1823	11,5
VI * Rafael Caedona Mercadal	4887	10,9
VII * Pau Salvat Espasa	4758	15,3
VII * Jacint Laporta Mercader	2992	
VIII * Carles Jordà Fages	2939	
* Manuel Sabater Garborell	2921	
IX * Joan Viñas Pons	1163	
X Francesc X. Tusell Gost	1085	
Total	40511	
Barcelona		

1917

319

Reste de candidatures presentades a cada dret rictre.

1917

Candidatura Liberal	
II Benito Sazaturnil	440
V Matias Martinez	577
VII Pablo Reguant	1002
Candidatura Jaumista	
III* Joaquin de Bolós Saderra	1164
VII Salvador Anglada Llongueras	1186
VIII Juan J. Arneau	168
Candidatura Maurista	
III Juan M ^a Cendoya	401
IV Enrique Colom	941
Candidatura Radical Dissident	
IV Pedro Figueras	260
V José Miró Ticcó	92
Candidatura Liberal Autonomista	
VIF Carlos Rubinat (1)	1625
Candidatura Republicana Dissident	
VII Julio Marial	914
Pedro Domenech	629
Pedro Salvat	825
Candidatura Industrial.	
VIII Antonio Bargués	891
Alfonso Aiguavives	809

(1) Degut a la política d'aliances practicada per la Lliga en el consistori, aquests candidats eren recomenats directament als votants de la seva llista, però la notable diferència de vots entre els 3 ens ha inclinat a considerar la sifra màxima per al nombre de votants

Les eleccions del 8 de febrer del 1920.

L'augment de la inhibició política en els districtes tradicionalment menestrals i obrers i la forta tensió social caracteritzen aquest sufragi.

El ressò de la situació internacional -esperances per a les nacionalitats europees oprimides a la fi de la 1ª Guerra Mundial- i l'estímul obrerista -amb el triomf de la revolució soviètica- serviren per donar embranzida a les afirmacions i reivindicacions catalanistes i per revelar la creixent força del moviment obrer, organitzat majoritàriament dins la CNT. Dins aquest context l'any 1919 marcà la darre-ra coincidència de les forces polítiques catalanes en les peticions autonomistes i l'inici d'una espiral d'inusitada violència. La lluita de classes havia obligat a modificar els tradicionals conflictes polítics i el carrer es veia violentat per detencions, el pistolisme i la confusió.

Les eleccions municipals havien doncs de desenvolupar-se en un ambient d'extremada tibantor, gens propícia per enfocar campanyes des de l'òrbita dels problemes locals; la vida municipal havia derivat en una total apatía, amb l'excepció d'alguns organismes autònoms -com l'Assessoria Tècnica de la Comissió de Cultura-, i la consecució d'una regidoria era ja una total ironia, tal com es despren d'aqueste text :

" El candidat ha resolt el moviment continuu, l'energia permanent, col·loca el treball a rèdit i el fa vitalici. Quan tingui seixanta anys i tothom en lloc de vuit treballi sis hores, ell les emplearà totes o en les eleccions o en el municipi, sense pensar mai en vagues

(L'Esquella de la Torratxa 30-1-1920).

Si bé la Lliga Regionalista seguia disposant de l'hegemonia en la representativitat dretana, havien aparegut nous grups que intentaven també aglutinar el conservadorisme. La Unión Monàrquica Nacional presentà candidatures en alguns districtes amb l'objectiu de difondre el suport incondicional a la monarquia i als seus governs i practicar l'anticatalanisme. Altres personatges significatius dins l'alta burgesia barcelonina, fundadors de la Federació Monàrquica Autonomista, i els residuus ~~xxxx~~ jaumins s'alinearen en les rengles del regionalisme, un cop convençuts del seu conservadurisme social.

Els republicans, al marge del Partit Republicà Radical, presentaren alguns candidats; el Partit republicà Català, ja en procés d'extinció per la crisi oberta entorn a l'adhesió a la III Internacional, i la recent creada Federació Democràtica Nacionalista de Francesc Macià que reclamava la independència total per a Catalunya. La presència d'alguns independents a dissidents no incidí significativament en l'expressió de la voluntat dels votants.

Lliga Regionalista.

La Lliga es presentà com un partit d'ordre que reclamava autoritat al govern i cridava els obrers a la responsabilitat, amb l'argument que estava en joc l'enfonsament econòmic de Catalunya. Sense agressions de tanta violència com les habituals contra els adversaris, per la franca decadència en que aquests es trobaven, tots els candidats insistien en la necessitat de fer-se amb la majoria consistorial. A les raons ja usuals com "Barcelona, cap i casal de Catalunya, recidència del govern incipient... renovarà una vegada més el pàebiscit a favor de la nostra autonomia..." (LVC 28-I-1920), s'hi afegia la consideració de Catalunya com una entitat per damunt de les classes socials i de la ciutat com una microestructura integrant de realitats també divergents: "... la recta administració i la perfecció dels serveis són tan obra social com una llei obrera i des del moment, més obra social que un programa bolxevista" (LVC 6-2-1920).

S'argumentava també l'avantatge que suposaria disposar del poder municipal, pel fet d'ésser una força avaladora de pau social i única esperança en la lluita per l'autonomia.

Els problemes urbans de la ciutat eren contemplats des de la perspectiva que s'obria amb la futura Exposició Universal, per a la preparació de la qual calia una acció col·lectiva decidida a pavimentar carrers, estendre la xarxa d'enllaços, didtribuir parcs, construir vivendes... I per últim ressaltaven la seva participació en la lluita per aconseguir una reforma de la Llei Municipal.

Partit Republicà Radical.

El Partit Radical, mancat durant dona part de la campanya del seu òrgan propagandístic "El Progreso" a causa de la seva suspensió i els efectes de la censura prèvia, posà en primer terme de la campanya les lluites socials que sotragaven la ciutat. En ésser afectats molts

39

dels seus homes per la repressió, no dubtaren en utilitzar el fet com una prova del seu esperit lluitador, i en acusar la Lliga de la responsabilitat del lock-out que afectava la ciutat. Lerroux emprava la tribuna parlamentària per demostrar la preocupació social del partit i quedava en segon terme el seu paper en la campanya electoral, ara en mans d'Ullád, Iglesias i Montaner, els quals unien el triomf de l'esquerra a l'alliberament dels presos sindicals, tema prohibit per les autoritats.

Encara que amb una direcció oposada a la Lliga constataven també la necessitat d'aconseguir la majoria a fi de comprometre l'Ajuntament en la defensa dels interesos dels treballadors:

"Si los obreros que se abstienen de votar, hubieran votado a los radicales, el Ayuntamiento hubiera puesto a raya a la Federación Patronal, evitando que se hubiera repetido en Barcelona el pacto del hambre" (El Pr. 8-II-1920).

El lerrouxisme quedava atrapat en la contradicció d'haver d'encoratjar la lluita obrera sense tenir-ne cap capacitat de direcció, tant pel seu rebuig del sindicalisme considerat marxista com pel seu progressiu aalunyament de les masses obreres, seguidores majoritàriament de l'anarcosindicalisme. Quelcom similar els passava amb la qüestió autonòmica, ja que ^{fer} ~~ia~~ causa comuna amb els republicans nacionalistes en el parlament espanyol no significava altra cosa que un intent, quasi darrer, per a no restar definitivament aïllats, mentre que en els atacs contra la Lliga transpuava la seva inamovible identificació nacionalisme-conservadorisme, acusant també el PRC de suport a la pràctica dretana dels regionalistes.

Resultats.

De "victòria sense precedents" qualificà la Lliga els resultats. Efectivament aquests reflexaven l'obtenció de la majoria sol·licitada, amb 13 regidors i 3 aliats, davant els 5 oponents radicals, 2 de la UMN i 2 independents. Es significatiu el traspàs de l'orientació dels vots en alguns districtes tradicionalment republicans, com el V i el IX i la important pèrdua de ³⁰⁰⁰ ~~6000~~ vots radicals. Pel rapublicanisme nacionalista continuava existint el buit d'un partit demòcrata amb credibilitat i experiència disciplinada.

40

4

En la sessió constituent del nou consistori sortí elegit batlle de la ciutat Antoni Martínez Domingo. La Lliga aconseguí per fi tots els ressorts del poder municipal, en adjudicar-se també les tinències d'alcaldia, i es reafirmava en les fites principals del seu partit, l'obtenció de l'autonomia per a Catalunya i l'Exposició, sense al·lusions a programes de govern. Els radicals vivien ja la seva derrota i es resignaven a sol·licitar continuïtat en l'obra socio-cultural del municipi per acabar practicant un seguidisme del qual en serien degudament compensats.

R. Martínez

8 de febrer de 1920

	Arribada	Partida	Salida	Entrada	Salida	Arribada	Salida
I	2	45919	9655	21,0	4444	46,0	54,0
II	2	61312	13193	21,5	4930	37,4	62,6
III	2	43867	9559	21,8	4438	46,4	53,6
IV	2	73563	13937	18,9	6908	49,6	50,4
V	3	70493	14909	21,1	6421	43,1	56,9
VI	3	108804	22780	20,9	11523	50,6	49,4
VII	4	134275	28873	21,5	8886	30,8	69,2
VIII	3	78604	16213	20,6	7409	45,7	54,3
IX	2	45100	9946	22,0	4926	49,5	50,5
X	2	48398	10507	21,7	4487	42,7	57,3
Total	25	710335	149572	21,0	64374	43,0	57,0
Banqueta							

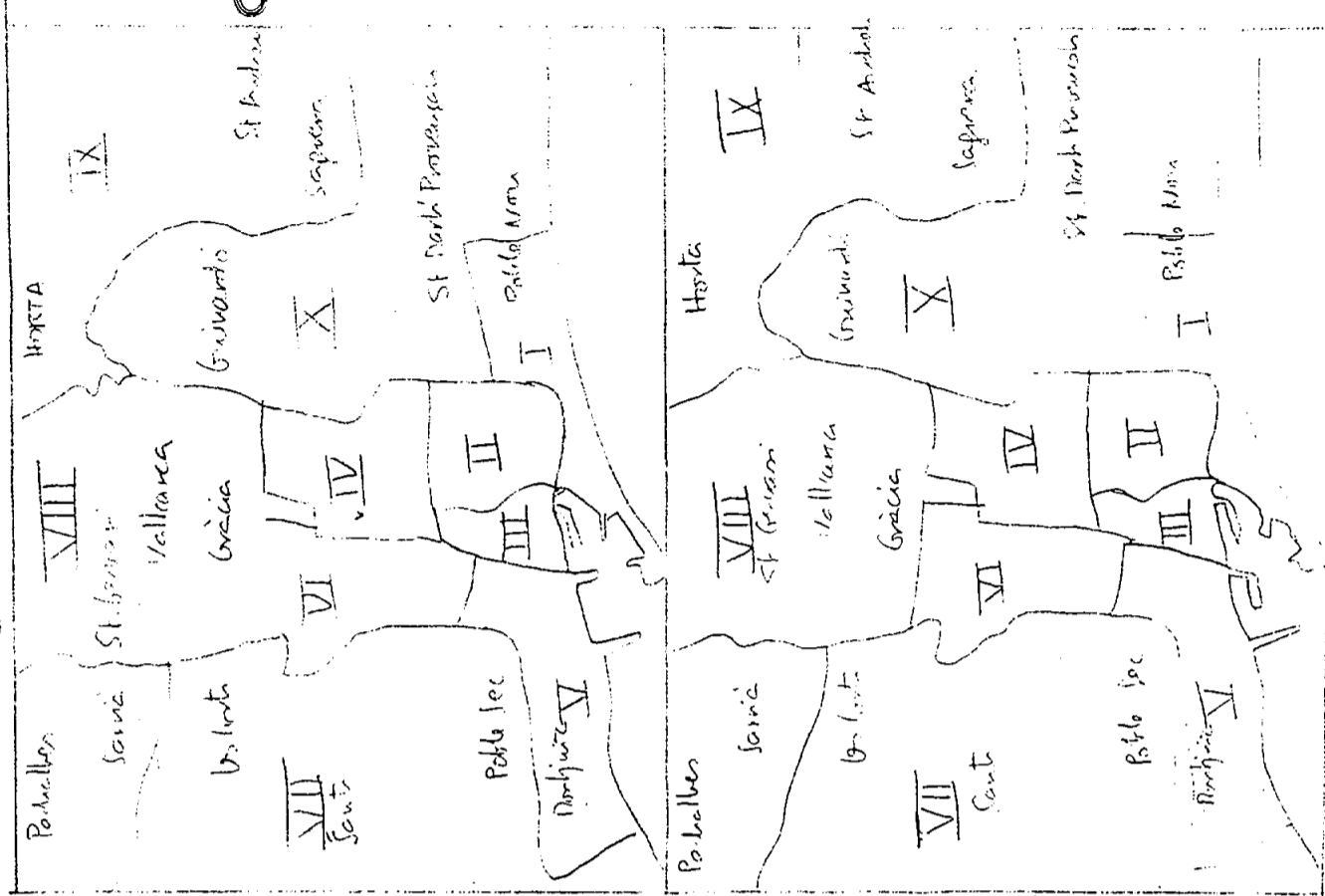
Candidatura Partit Republicà Radical

Districte	Candidat	Vots	Partido	Notes
I	* Ramon Palau Morros	866	Partit Republicà Radical	
	Jaime Turró	633	Partit Republicà Radical	
II	* Leopoldo Benitez Rodriguez	1174	Partit Republicà Radical	
III	Jesús Ullé	729	Partit Republicà Radical	
IV	* Francesc Granada	1329	Partit Republicà Radical	
V	* Josep Capdevila Ventosa	1946	Partit Republicà Radical	
VI	Miguel Gatell	1673	Partit Republicà Radical	
	Josep Colomé (Independents)	1651	Independents	
	Francisco Boada	1616	Independents	
	Clement Vilaldach	1569	Independents	
VII	* Juli Marial Tey	3379	Partit Republicà Radical	
	Pere Domenech	3043	Independents	
	Mateu Riera	2776	Independents	
VIII	Bartolomé Casafoana	999	Independents	
	Llorenç Pahissa	912	Independents	
IX	Ignasi Naves	866	Independents	
X	* Alejo M. Sanatamaria Gop	1662	Partit Republicà Radical	
	Bartolomé Guàrdons	917	Independents	
Total Barcelona		27739		

Candidatura Lliga Regionalista

Districte	Candidat	Vots	Partido	Notes
I	* Josep Trius Tous	1245	Partit Republicà Radical	
II	* Josep Barbey Prats	2083	Partit Republicà Radical	
III	* Enric Maynés Gaspar	1635	Partit Republicà Radical	
IV	* Victor Blajot Romero	3216	Partit Republicà Radical	
V	* Josep Vilaseca Bas	1815	Partit Republicà Radical	
	Manuel Carrasco Formiguera	1742	Independents	
VI	Joaquim Albiñana Folch	4472	Partit Republicà Radical	
	Joaquim Degollada Capdai	4409	Partit Republicà Radical	
	Lluís Guarro Casas	4166	Independents	
VII	* Josep Tomas Boix	4694	Partit Republicà Radical	
VIII	* Josep Nonell Pujol	3056	Partit Republicà Radical	
	Xavier Tusell Gost	2894	Independents	
IX	* Josep M. Puig Corominas	1338	Partit Republicà Radical	
X	* Lluís Massot Balaguer	1291	Partit Republicà Radical	
Total Barcelona		38056		

1920

Resta de candidatures presentades a cada districte.

1920

Candidatura Radical Dissident

I Narcís Cortés 605
 V Fèlix Roure 1239
 VIII Evarist Mestres 196
 X Clement Martínez 282

Candidatura Federal

I Miguel Torrens 164
 VII Lluís Baquer 491
 Francesc Corbella 430
 Arturo Gimenez 297

Candidatura Partit Republicà Català

I Magín Cartañà Montserrat 95
 II Eladio Rodríguez Fabregas 262
 III Jaume Font Mario 262
 V Juan Tauler Palomeras 536
 VI Juan Gil Ferran 367
 VII Antoni Oliva Oliva 1165
 Bonaventura Duart Favà 729
 Jaume Virgili Jover 654

Candidatura Democràtica Nacionalista

I Claudi Castells Cornella 17
 III Eduard Xalabarder Serra 190
 IX Ramon Duran Albasa 498
 X Ramon Aguiló Gil 338

Candidatura Partit Tradicionalista

II Pedro Roma Camp 513
 III * Marià Bordàs Flaquer 886
 VII * Salvador Anglada Llongueras (1) 154

Candidatura Unió Monàrquica Nacional

II Francisco de P. Molins Villonet 629
 III Alberto Blasco Ochoa 736
 IV * Arcadio de Arquer Vives 1565
 V José Iarrés Haase 368
 VI * Darius Romeu Freixa, baró de Viver 1829
 VIII Juan Sabadell Mercader 768

Candidatura Agrupación Socialista

II Vicens Bernabeu 269

Candidatura Reformista

VI Antoni Torrejuncillo 401
 Josep Mur 395
 Josep Sabadell 363

Candidatura Federació Monàrquica Autonomista

VII * Josep Gabarró Bergadà (1) 4166

Candidatura Nacionalista independent

VIII * Marti Matons Bofill 2515

Candidatures independents

I Bonaventura Majó (monàrquic) 819
 IV Jaume Carrera (republicà) 735
 V Eliseu Sánchez 691
 VII Nicolau Ferrando 227
 IX * Valenti Iglesias Abelló 1459
 Pere Oliva 403
 Bonaventura Gispert 362

(1) En considerar la pràctica de l'aliança amb la Lliga, s'ha promouït entre ambdós candidats i el regionalista per a obtenir el número de votants.

Les eleccions del 5 de febrer del 1922.

Si en començar el segle regionalistes i republicans havien aconseguit desvetllar l'electorat barceloní i rompre les normes del joc caciquil, ara, les mateixes forces polítiques empraven similars armes a las combatudes anys enrera per tal de dominar el consistori. Aquesta deteriorada realitat accelerava el procés d'apatia ~~política~~ popular davant la política barcelonina, en la qual ja no batejava cap ideal, sinó tan sols la disputa per afer-se amb els resorts d'influència econòmica que qualsevol regidoria comportava.

L'enduriment de la lluita obrera, la repressió exercida pel govern, amb el vist-i-plau de la burgesia catalana, l'envigorament militarista al Marroc, el deteriorament de les relacions parlamentàries i el desprestigi de la institució monàrquica es conjugaren per cloure la crisi iniciada l'any 1917, amb un cop d'estat dictatorial. L'impasse dels partits tradicionals exigia ineludibles replantejaments tàctics, correccions ideològiques i obertura de noves vies polítiques, canvis que havien de quedar submergits en una llarga espera de 7 anys.

El Partit Republicà Radical ja no era sinó una ombra d'alló que havia significat a Barcelona i únicament ^{havia} pogut aspirar a l'obtenció de les minories en les darreres legislatives. Dins del regionalisme, pel fracàs dels seus intents cooperacionistes, amb els quals únicament se li tolerava el marc administratiu mancomunitari, i per la seva decidida postura en favor de la repressió obrera, esdevenia lògica l'aparició de nous grups, procedents de les seves rengles. Per a l'esquerra nacionalista, la mort violenta de Layret y Seguí i l'empresonament de Companys deturaren per bastant temps les possibilitats de refer un partit republicà nacionalista que pogués donar resposta a les exigències socials del moment.

Les darreres municipals convocades abans de l'etapa primoriverista no són altra cosa que una evident demostració de l'esgotament polític general. Les mateixes forces polítiques en pugna, la presència aïllada d'alguns monàrquics i independents, una campanya saturada de tòpics i uns resultats favorables a la dretavregionalista, no tan per la intenció d'una majoria barcelonina, sinó pel desgast de l'oponent i per la inèrcia vigent en els darrers anys.

42
Partit Republicà Radical

Els radicals, en plena desfeta, podien només aspirar a les minories en alguns districtes. Desplaçat Lerroux de la campanya, hom pot notar una certa assimilació de l'ideari catalanista per part d'alguns responsables del partit. Enfocaven la crisi de l'esquerra catalana com una conseqüència del seu seguidisme de la Lliga, en intentar jugar un paper de força en el conjunt de l'estat. Emiliano Iglesia així ho expressà:

"... Comprendo perfectamente un partido de la República catalana que abarque todos los sectores opinables de Cataluña. No se puede comprender (un partido catalán) para influir, gobernar y politiquear en España" (El PR. 15-2-1922).

Enfront de la dicotomia encetada des de començament de segle respecte a l'entitat política o administrativa de l'Ajuntament, l'opció política defensada pels radicals, en aquesta ocasió s'avalava amb el fracàs dels intents administratius de la Lliga:

" El Partido Radical no ve en el Ayuntamiento un instrumento meramente administrativo, sino además un organismo director que refleje los latidos de su alma y encauce y haga prosperar el sentido elevado de su pensamiento. Creer que la obra de un ayuntamiento como el de Barcelona puede compelerse a la administración escueta de los intereses materiales de la ciudad es un error craso, en el que han incurrido los regionalistas, con vergonzosa contumacia" (El PR. 20-1-1922).

Contra la Lliga desplegaven també acusacions de corresponsabilitat en la repressió, a través del "trio Maura-La Cierva-Cambó", i de participació en els "grans negocis municipals" del ferrocarril metropolità, l'apertura del carrer Balmes, la compra de terrenys per a parcs,.. negocis tots ells lligats a la infraestructura de l'Exposició, amb frases abastament sentides per l'electorat: "Obreros! No votar al Partido Radical significa votar a favor del despilfarro lliguero en el municipio, que tira millones y regatea a sus obreros el pan para sus hijos" (El PR. 5-2-1922). La franca davallada de les altres forces republicanes sols permeté la presència d'alguns representants en no tota els districtes, amb uns resultats ben escasos.

Lliga Regionalista.

La Lliga es presentà ^{ava} també coalicionada amb alguns elements jaumins i de la Federació Monàrquica Autonomista, practicant l'acapament ~~en~~ ^{al} ~~districte~~ ^{districte} ~~districtes~~, i amb la pretensió, reiterada, d'encarnar totes les forces socials de Catalunya, garantir una administració honrada i una actuació catalana.

Els components de la candidatura pretenien ésser " la representació justa dels diferents matissos del nacionalisme i la seva concreció política... ponderació d'interessos i dels ideals que integren la complexitat ciutadana de Barcelona" (LVC 25-1-1922), divulgaven tots els llocs comuns del regionalisme "La Lliga mai s'ha considerat un partit, sinó la representació d'un poble" (LVC 27-1-1922), "l'ideal nacionalista necessita del concurs de totes les classes socials" (LVC 18-1-1922) i insistien en la necessitat d'una lluita coordinada en el govern de l'estat i en el municipi per assolir la victòria.

Cara a l'actuació municipal contactaven amb l'anterior campanya i prometien la lluita per a la reforma de la Llei Municipal i l'acceleració del programa urbanístic per a la futura Exposició "Per l'Exposició, per Barcelona, per Catalunya. Voteu les candidatures nacionalistes ciutadanes de la Lliga" (LVC 3-2-1922).

L'espanyolista Unión Monárquica Nacional si bé no havia aconseguit el seu objectiu inicial de vèncer la Lliga, amb els 2 regidors obtinguts a l'anterior consulta, decidia enfrontar-s'hi de nou en aquells districtes de més tradició conservadora i en aquells on el republicanisme havia baixat notablement. L'ús del català en la propaganda electoral, recurs clarament oportunista, no serví per aconseguir els seus objectius.

Resultats.

Sense modificacions notables en l'índex d'abstenció i en la correlació de forces, a partir dels 17 regidors aconseguits per la Lliga i els seus aliats i dels 8 corresponents al Partit Radical, l'augment de vots obtinguts per aquesta formació en comparació a l'anterior consulta, i el lleuger retrocés regionalista, significaven per als radicals un indicati clar del descrèdit guanyat per la Lliga. Hom pot valorar l'augment radical pels seus darrers intents de connectar amb les aspiracions

44

catalanes, en contrast amb el desmoronament de la dreta centralista. L'alcaldia recaigué en Ferran Fabra i Puig, Marqués d'Alcella i membre de la Federació Monàrquica Autonomista. Els republicans deixaren els seus vots en blanc per considerar contradictori que una ciutat de tradició republicana tingués un alcalde monàrquic.

Al marge dels aldarulls provocats per l'oposició radical, en veure's privada de tots els càrrecs de responsabilitat, l'exposició de programes, habitual en tota sessió constituent, no aportà res de nou. La Lliga repetí els objectius de l'Exposició, la fira de mostres, el dipòsit franc... fites que havien d'ésser realitat durant una dictadura, atenta a congraciar-se amb la burgesia barcelonina a la qual havia privat d'un consistori constitucional i democràtic.

Rina Toran

5011 1922

Dist.	Expenses	Estimate	Actual	Balance	Actual	Actual	Actual
I	1	45919	9655	21,0	4540	47,9	53,0
II	3	61312	13193	21,5	5356	40,66	59,4
III	3	43867	9559	21,8	4025	42,1	57,9
IV	3	73563	13937	18,9	6526	46,8	53,2
V	3	70493	14909	21,1	5400	36,2	63,8
VI	3	108804	22780	20,9	8371	36,7	63,3
VII	3	134275	28873	21,5	9703	33,6	66,4
VIII	3	78604	16213	20,6	6164	38,0	62,0
IX	2	45100	9946	22,0	4404	44,3	55,7
X	1	48398	10507	21,7	5136	48,9	51,9
Total	25	710335	149572	21,0	59625	39,9	61,1

M-108
M-83

Resta de candidatures presentades a cada circumscripció

Candidatura Radical Dissident

- I Narciso Corbea 835
- II * Enrique Bernardo de Quirós 1426
- V Miquel Gatell 1301
- VI Francisco Boada 718
- X Bartolomé Guàrdons 793

Candidatura Unión Monárquica Nacional

- I Zoilo Oliver 160
 - II Jaime Mir 781
 - III Benito Pomés Poma i Opde Sta. 851
 - V Juan Domenech 375
 - VI Antonio Robert 1457
 - VIII Juan Grifó Vargas, baró de Grifó 1123
 - IV Enrique Colom Cardany 1343
- Candidatura Jaumista.

- III* Juan Bta. Viza Caball 1207
- IV * Miguel Junyent Rovira 1741

Candidatures independents

- IV Fermin Carrera Abadia (republicana) 823
- Francisco de P. Vives (nacionalista) 47
- VI Manuel Roviralta (republicana) 533
- Juan Perpiñà 373
- Agustí Rodés 166
- VII José Jover Vila (nacionalista) 1143
- José Ferrando (obrer) 127
- Francisco Bonet (autonomista) 203
- José Mª Pascual 118
- VIII Luis Umbert Santos 746
- José Garcia Sanjuan (nacionalista) 701
- IX Pedro Oliva Serra 1248

BIBLIOGRAFIA

- Alberti, S. El republicanisme català i la Restauració monàrquica. Albertí Ed. Barcelona 1972.
- Ametlla, C. Memòries polítiques 1890-1917. Ed. Pòrtic. Barcelona 1963.
- Balcells, A., Culla, J., Mir, C. Les eleccions generals a Catalunya de 1901 a 1923. Publicacions de la Fundació Jaume Bofill. Barcelona 1982.
- Diccionario Legislativo de la Administración Española. Alcubilla.
- Giralt Verdaguer, J. Manual completo de legislación electoral. 1901.
- Informe sobre el régimen municipal de Barcelona. Alfonso Martín Ed. Barcelona 1916.
- Kelly, James Ronald. Les eleccions municipals i parlamentàries als districtes de Barceloneta 1910-1923. Tesi de llicenciatura. Universitat de Barcelona 1980.
- Leyes políticas españolas fundamentales (1808-1978). Recopilación y prólogo por E. Tierno Galván. Tecnos. Madrid 1979.
- Lloret, I. Dret orgànic municipal. Badalona 1914.
- Lloret, I. Dret municipal vigent. Col.lecció Minerva. 1916.
- Marqués, L. La Llei Municipal de Catalunya 1933-1934. Ed. El Secretariat Català. Barcelona 1935.
- Martín Retortillo, S. Descentralización administrativa y organización política. Alfaguara. Madrid 1973.
- Martínez Cuadrado, M. Elecciones y partidos políticos en España. (1868-1931). Taurus. Madrid 1969.
- Molas, I. Lliga Catalana. Ed. 62. Barcelona 1972.
- Navarro, E. Historia crítica del republicanismo en Cataluña y sus hombres, 1905-1915. Ortega y Artos. Barcelona 1915.
- Pérez Bastardas, A. L'Ajuntament de Barcelona a primers de segle 1904-1909. Ed. 62. Barcelona 1980.
- Pi Sunyer, Josep M^a. El règim jurídic a la Llei Municipal catalana. Barcelona 1933.

- Posada, A. Evolución legislativa del régimen local en España. I.E. Ad. Local. Madrid 1982 (reedició de l'obra publicada el 1909).
- Repertorio cronológico de legislación. Aranzádi,
- Riquer, B. de. Lliga Regionalista. Ed. 62. Barcelona 1977.
- Romero Maura, J. La Rosa de Fuego. El obrerismo barcelonés de 1899 a 1909. Grijalbo 1975. Barcelona.

PUBLICACIONS OFICIALS PERIÓDIQUES

- Boletín Oficial de la Provincia de Barcelona.
- Gaceta de Madrid.
- Anuari Estadístic de la Ciutat de Barcelona
- Gaceta ^{municipal} de Barcelona.

PREMSA PARTIDISTA

- Diario de Barcelona.
- La Veu de Catalunya.
- La Publicitat.
- El Poble Català.
- El Progreso.
- El Diluvio.
- Diari de Catalunya.
- La Vanguardia.

2.2.13 LA DARRERA ETAPA DE LA MONARQUIA RESTAURACIONISTA: LA DICTADURA DE PRIMO DE RIVERA I LA TRANSICIÓ AL CANVI DE RÈGIM.

La solució de força amb la qual Primo de Rivera pretengué allargar la vida a la monarquia restauracionista no incloïa, però, cap programa d'actuació municipal. El caràcter de provisionalitat amb què s'estrenava i se significava el nou règim semblava sobretot amatent a arrecerar-se d'un possible fracàs i pretenia, además, justificar les immediates i fulminants mesures encaminades a paraitzar el sistema constitucional establert per Cánovas del Castillo.

Pel que fa als ajuntaments, constituïts legalment després de la darre- ra consulta del 1922, foren automàticament suspesos per virtut d'un Real Decret del 30 de setembre del 1923, que manava substituir al- caldes i regidors electes per altres procedents dels "vocals asso- ciats del municipi" -majors contribuents i representants de les cor- poracions barcelonines-. El compliment de dit decret a Barcelona ciu- tat es dugué a terme el dia següent qua, sota la presidència del governador civil de la província, quedava suspés el consistori cons- titucional i es procedia al nomenament immediat dels nous rectors de la vida local. El primer batlle de la ciutat en aquestes anòma- les circumstàncies tingué un mandat efímer, doncs, als 12 dies de la seva presa de possessió, ~~dimitia del càrrec~~ el catedràtic de Grec de la Universitat de Barcelona, Josep Banqué i Feliu, dimitia del càrrec a causa de les pressions exercides pels homes forts del Directori, els quals temien una actuació massa feble d'un personatge sorgit dels cercles acadèmics. La conformació definitiva del nou règim es- devingué amb el nomenament del nou alcalde, Fernando Alvarez de la Campa, tinent coronel de l'exèrcit conegut a la ciutat per haver creat l'"Oficina d'Informació del Marroc" que establia contactes entre els soldats allà destinats i els seus familiars, Tota aquesta munió de mesures de força dirigides contra els ajunta- ments i la resta de corporacions públiques no produí, però, a la ciutat cap reacció de repulsa. El deteriorament de la vida política

local, el desgast dels partits majoritaris i el creixent procés d'abs-
tenció de les darreres consultes presagiaven ja que gairebé ningú
havia d'aixecar una mà en defensa d'uns regidors que s'havien decan-
tat més vers la consecució d'uns guanys personals o polítics que
no pas vers l'exercici de la representativitat que el vot els hi ha-
via atorgat. La campanya llençada per Primo de Rivera contra els
polítics professionals enllaçava, doncs, amb la tònica general d'in-
diferència davant els canvis en les corporacions oficials i, si bé
el nou règim no havia d'aconseguir mai el suport popular, tampoc
perillava per l'enyorança de la situació anterior. La reacció dels
grups polítics no podia, però, prendre les mateixes característi-
ques. Escapolint-se de la censura, republicans nacionalistes i re-
gi malistes orientaren les crítiques des de l'oposició a tota acció
orientada per la força fins a les justificacions d'una actitud d'ho-
nestitat i eficàcia administrativa en el passat.

Entretant els consistoris^{els} esllanguien en la més total apatia dels
seus tèrics responsables o bé quedaven en mans d'interessos ama-
tents als negocis i a les conxorxes i, si en el camp de les realit-
zacions, aquestes s'ajustaren a l'ideari de l'anticatalanisme primo-
riverista fou més per l'acció directa dels acòlits del dictador que
no pas per l'acció col·lectiva dels consistoris, amb fortes dificul-
tats, inclús, per reunir-se en plé.

En no aconseguir-se una regulació de la vida municipal, ni tan sols
administrativa, Primo de Rivera, en paral·lel al seu objectiu d'ins-
titucionalitzar el règim dictatorial, tot i donant per acabat llur
inicial caràcter provisional, promulgà l'"Estatuto Municipal", a
través de la Real Ordre del 8 de març del 1924. Dit estatut, elabo-
rat pel recentment anomenat Director d'Administració Local, José
Calvo Sotelo, preveia la composició dels consistoris a través d'-
eleccions, segons les lleis electorals anteriors al cop d'estat, pe-
rò amb lleugeres modificacions, com la concessió del dret de vot a
les dones caps de família i la reserva d'uns quants regidors pel vot
corporatiu, exercit per entitats econòmiques i culturals.

A Barcelona, com a la majoria de ciutats, els mecanismes electorals no es posaren en marxa i el nou consistori sorgí, una vegada més, de la intervenció directa del governador civil però amb la novetat que, en aquesta ocasió, el procés de nomenaments fou indicador de tensions entre l'alcalde Alvarez de la Campa, partidari de mantenir la majoria de regidors, i entre l'autoritat provincial, decidida a catapultar a la palestra municipal els homes de la "Unión Monárquica Nacional". La infiltració dels monàrquics ultraconservadors significava l'entronització d'una política ben definida al si del consistori i la fi de la pretesa neutralitat. Finalment la progressiva influència del partit del dictador, la Unión Patriótica, determinava la dimissió de l'alcalde i de 17 regidors, autoqualificats de neutres, fets que provocaren un notable rebombori a la premsa diària i desvetllaren a l'opinió els tràfecs dubtosos al si del consistori. L'alcaldia fou ocupada per Darius Romeu Freixa, Baró de Viver, i la resta de regidories per simpatitzants de la UP, mantenint-se gairebé tots fins a la caiguda del règim de Primo de Rivera. La fita de l'Exposició Internacional del 1929 omplí plenament l'activitat del consistori en aquest quinquenni, satisfent així els interessos dels grups econòmics dominants, alhora que es treballava a fi de dissenyar una nova imatge urbanística de Barcelona. El 28 de gener del 1930 Primo de Rivera es veié forçat a deixar el poder. Els sis anys de règim dictatorial al si bé havien aconseguit allargar la vida de la monarquia no havien sinó accentuat els problemes bàsics de la societat espanyola. El retorn gradual a la normalitat política havia d'ésser el primer pas per evitar el definitiu ensorrament del règim i aquesta missió els hi fou confiada, primer, al general Dámaso Berenguer i a l'almirall Juan Bautista Aznar, després. Berenguer posà en marxa un mecanisme peculiar per retornar la constitucionalitat als municipis, amb un caràcter de règim transitori, segons el qual els consistoris havien d'ésser composts, en una meitat, per persones d'entre el col·lectiu de "vocals

associats" i, en l'altre, pels regidors amb major nombre de vots des de les eleccions municipals del 1917. El dia 25 de febrer del 1930 s'obrí a Barcelona la sessió constituent en la qual es nomenaven el nou alcalde, Joan Antoni GUell López, Marquès de Comillas, i els tinentes d'alcalde pel procediment de la Real Ordre, i el conjunt dels regidors que s'ajustaven a les condicions abans esmentades.

Però amb semblant procés parlar de normalitat esdevé pur eufemisme, donada la distància entre les forces polítiques representades al consistori i la nova complexitat que s'obria en el ventall polític català, l'absentisme practicat per la majoria de regidors-vocals associats i les reticències ètiques a la col.laboració que manifestaven alguns regidors. Tanmateix ens sembla encertat qualificar aquests mesos de transició de la vida municipal com de reparadors als greuges soferts en els anys anteriors, tant per persones com per institucions, alhora que se significava també i una vegada més l'ajuntament com una plataforma d'expressió i debat ideològic, capaç debades, d'encetar campanyes d'opinió dinamitzadores de la vida política local, com havia de quedar demostrat en els prolegòmens i en la consulta electoral del 12 d'abril del 1931.

3. 1. Noves condicions polítiques i canvis en la legislació electoral ⁽¹⁾

(Rosa Torau i Ramon Ma. Canals)

El canvi pacífic de forma d'estat, ocasionat pels resultats d'unes eleccions municipals organitzades per un govern monàrquic, significava per a les forces socials que l'havien impulsat la gran oportunitat d'assimilar l'estat espanyol als models de les democràcies occidentals.

A partir del 14 d'abril els problemes pendents des de molts decennis anteriors -a conseqüència d'un desigual i contradictori desenvolupament del capitalisme- havien de plantejar-se de bell nou i resoldre's en un marc polític renovat, tant en les institucions de l'estat com en les estratègies partidistes. La "República d'Intel·lectuals" -alternativa al caduc i llarg període restauracionista- heretava la responsabilitat de respondre a les aspiracions burgeses decimonòniques i la de fer disminuir les injustícies i desigualtats socials, en un moment en que la lluita de classes s'havia exterioritzat ja amb tota la seva duresa, fet que pot explicar-nos la conflictivitat social dels anys de pau i l'esclat violent dels anys de guerra.

El reformisme socialitzant dels protagonistes del canvi -classes mitges cultes i liberals- estava avocat a rebre l'embat d'un oligarquisme econòmic i clerical no privat d'influència social i de gran part de les classes populars atretes per l'ideari de l'anarcosindicalisme, les quals havien cedit el seu vot a l'espera d'immèdiates i profundes reformes estructurals. Així les primeres i urgents mesures decretades pel govern provisional referides als sectors educatiu, al camperolat assalariat, als obrers industrials... foren contestades amb duresa pels sectors tradicionals mentre que les accions impel·lides per la impaciència revolucionària dels sectors socials més deprimits eren resoltes amb el gastat recurs de l'ordre; circumstàncies que contribuïren necessàriament al debilitament dels governs ^{republicans} ~~tradicionals~~, a la contraofensiva dretana i a la retirada de la confiança dipositada en el nou règim per part de les forces obreres organitzades.

Amb les discussions parlamentàries de la Constitució i de l'Estatut de Catalunya hom palesa també les dificultats existents a fi de donar satisfacció a les aspiracions d'una gestió autonòmica sense paliatius, defensada pels parlamentaris catalans recolzats per l'aclaparant resultat del plebiscit referit a l'Estatut de Núria. Aquesta decidida actitud unitària en el Parlament espanyol denota l'inconvenient d'establir paral·lelismes entre les forces polítiques catalanes i espanyoles i obliga a matissar qualsevulla anàlisi de llur actuació en els anys republicans, segons se circumscrigui a nivell estatal, català o municipal. D'altra banda no pot obviar-se el contrast existent entre el divisionisme polític de l'esquerra espanyola i la seva pèrdua de la majoria parlamentària i el domini hegemònic d'un partit, Esquerra Republicana de Catalunya, a Catalunya durant tota l'etapa republicana. ERC s'oposà frontalment a la política del govern central durant el domini dretà dels anys 1934-1935, situació que desembocà en els controvertits fets del 6 d'Octubre i en les fulminants mesures antiautonòmiques dictades des de les instàncies governamentals, les quals reafirmaven la seva incomprensió de la realitat catalana, com ja s'havia palesat a les discussions parlamentàries del 1932.

La campanya electoral de les candidatures del Front Popular per a les eleccions generals del febrer de 1936 i el seu posterior triomf encetaren un període de recuperació de l'ideari i actuació del primer bienni, alhora que s'explicitava la vinculació de l'autonomia a la sort de la República.

Amb l'anàlisi de les consultes electorals a la ciutat de Barcelona als anys republicans pretenem contribuir -ultra l'ofertament dels seus resultats- a l'aclariment de la complexitat d'un dels períodes més suggestius de la nostra història recent.

El govern provisional republicà havia de regular de forma distinta la normativa electoral vigent a fi d'adequar-la a les necessitats d'aprofundiment democràtic i de desfer-la dels llastres caciquils que impregnaven la llei electoral d'Antonio Maura de 1907. Tot i seguint el ritme ràpid de publicació de decrets dels 2 primers mesos, a l'espera de la constitució de les noves Corts, el 8 de maig de 1931 sortí un decret que incorporava les següents novetats:

(1)

Un tema ineludible cara a una total democratització de la vida política el constituïa la plenitud del dret electoral de les dones, reconegut finalment a la Constitució aprovada el 9 de desembre de 1931.

(2)

(3)

Respecte a les eleccions municipals, aquestes quedaven reglamentades per la Llei Municipal de Catalunya, aprovada en varies etapes a partir del 5 de gener del 1934. Dita llei, que fou la primera aprovada pel Parlament Català, establia els següents principis bàsics, ultra els generals regulats per les lleis electorals de l'estat:

- Concessió del dret d'elector als ciutadans majors de 23 anys, amb 2 anys de residència al municipi.
- Elecció per districte únic amb llistes on hi podien figurar tants noms com fos el total de consellers a elegir. S'acabava així amb el sistema anterior del "panachage".
- Doble criteri per a l'adjudicació dels llocs a cobrir. En els municipis de menys de 10.000 habitants s'atribuïa el 65% dels llocs de representació a la llista més votada i la resta a la llista que seguís en nom-

bre de vots, menyspreant les altres.

En les poblacions de més de 10.000 habitants, el 65% dels llocs s'adjudicava a la llista amb major nombre de sufragis, un altra 65% dels llocs restants a la següent llista i així successivament.

En ambdós casos per poder entrar en el repartiment calia haver obtingut el 5% dels sufragis.

- Unicament podien presentar llistes de candidats els partits polítics o grups d'electors.
- elecció per ordre de col.locació de noms a la llista.

Segons pot veure's el règim electoral adoptat no diferia massa de la normativa electoral per a la cambra legislativa espanyola i es caracteritzava pel seu caràcter majoritari, amb representativitat a tenuada per a les minories per als municipis grans però el règim majoritari primà per als municipis de menys de 10.000 habitants, que significaven el 98% del teixit municipal català.

45

Les eleccions del 12 d'abril del 1931.

Les eleccions municipals del 12 d'abril havien de permetre la substitució total del consistori format entre finals de febrer i principis de març de 1930, seguint els dictats del decret del govern Berenguer que havia adjudicat la meitat de les regidories als majors contribuents de la ciutat i la resta als regidors que havien obtingut més vots des de les eleccions de l'any 1917. Malgrat la continuïtat i la indiferència que ~~havia~~ caracteritzaven el darrer consistori monàrquic, els regidors electes intentaren reempendre el contacte amb la ciutat i la fiscalització i depuració de l'obra feta i desfeta durant la Dictadura. Durant els primers anys de segle, els radicals havien assajat el seu reformisme populista dins l'ajuntament fins que foren desplaçats pel regionalisme que incloïa el municipi dins la seva tàctica de conquesta i exercici del poder en els organismes locals. Al 1931 aquest passat, quasi llunyà, per la singularitat dels anys immediats, ja no podia influir en l'èxit o en el fracàs en la contenda. La politització de la consulta no escapava als vells grups i estimulava amb èmfasi als nous, decidits a escanyar el darrer govern de la monarquia per donar pas a una forma d'estat republicana. Així, el plebiscit monarquia-república marginava qualsevol posició electoralista amb plantejaments municipals clàssics. L'àmplia gamma de partits en litigi veien en els comicis una oportunitat única per expressar el seu programa de canvi institucional o per fer conèixer alternatives noves fins el moment i l'elector tenia al seu davant una successió d'opcions que anaven des de l'autonomisme continuïsta i dretà de la Lliga fins el radicalisme dels comunistes. ~~del Bloc Obrer i Campesí i del Partit Comunista Català~~

Lliga Regionalista.

La Lliga, aliada amb els maurins, es presentà a l'electorat com a garantia d'ordre, tot rebutjant les "aventures incertes i perilloses" en clara al·lusió a l'alternativa republicana. Sense exercitar, però, una defensa aferrissada de la monarquia, malgrat la col·laboració de Ventosa i Calvell en el govern Aznar, el regionalisme pretenia convèncer de les possibilitats de canvi que podien obrir-se encara dins la monarquia per l'autonomia de Catalunya.

La convicció de poder avantposar Catalunya a la dualitat monarquia-república entrava en contradicció amb els seus compromisos adquirits amb les forces representatives del respecte a la tradició i a l'ordre, amb la seva pràctica vinculada a les altes esferes responsables del país i amb la seva creença en la possibilitat de bastir la nació catalana dins un marc legal que ja havia ~~demostrat~~ demostrat la seva insuficiència i ineptitud davant dels problemes reals de l'estat.

Partit Catalanista Republicà:

La nova formació, constituïda poc abans de les eleccions, per fusió d'Acció Catalana i Acció Catalana Republicana, presentava uns candidats procedents de la intel·lectualitat barcelonina i del món de les professions liberals. Plantejada la campanya amb recursos de gran modernitat i amb el suport de dos prestigiosos diaris "La Publicitat" i "La Nau", declinaren qualsevol aliança amb l'Esquerra Republicana de Catalunya, valorant erròniament les seves possibilitats. Es presentaven com l'alternativa republicana i catalanista capaç de contrarestar el conservadorisme de la Lliga i amant en ^{la} construcció d'una Catalunya lliure, autònoma, liberal, culta i cosmopolita,

La Coalició Republicano-Socialista.

La coalició, integrada per una amplitud de forces, ~~El~~ Partit Republicà Radical, ~~els~~ Radicals-Socialistes, Federals, Derecha Liberal Republicana, Agrupación Socialista de Barcelona, Federación Local de Grupos Socialistas i UGT, gaudia del protagonisme polític del PRR, tant des del punt de mira numèric -20 dels 32 components de la candidatura-, com de la incidència històrica del partit a la ciutat.

Amb un espai reservat entre el conservadòrisme regionalista i el catalanisme progressista de les altres formacions polítiques, preconitzaven l'assoliment de l'alternativa republicana, predicada des de començaments de segle i reservaven a l'autonomia un lloc secundari. Llur vinculació amb grups de la resta de l'Estat i llur prioritat per a l'obtenció de la República, malgrat l'adhesió formal de Lerroux a les aspiracions autonòmiques en el Pacte de Sant Sebastià, esperonà la coalició a una actitud en la qual antimonarquisme no es conjugava amb proautonòmisme.

R-2 (mun.)

47
Esquerra Republicana de Catalunya-Unió Socialista de Catalunya.

Dins el procés reorganitzatiu del panorama polític català nasqué l'ERC, aglutinadora de la petita burgesia i part de les classes treballadores, per contrarestar el caràcter unitari de la candidatura conservadora, encapçalada per la Lliga, i per assegurar-se uns resultats favorables en unes eleccions decisòries. Si bé en gran part de Catalunya s'aconseguí agrupar totes les forces catalanistes i republicanes en una coalició, a Barcelona la candidatura incloïa únicament a l'ERC i a la USC, conscient^{els socialistes} que sols l'aliança podia assegurar-los^{hi} una futura representativitat política.

Malgrat la precipitació en que s'hagué de cofegir la llista i la manca d'experiència política de molts dels seus integrants,^{el carisma d'alguns dirigents,} el seu pragmatisme davant la qüestió nacional i el problema social i la seva intel·ligent aglutinació de posicions ideològiques, divulgades per tots els grups convergents en la coalició, des de tems abans, els menà a una rotunda victòria, fins al punt de convertir-se en la força hegemònica a Catalunya durant la II República.

Els comunistes.

Les forces comunistes presentaven dues candidatures. El Bloc Obrer i Camperol, representatiu del comunisme català juntament amb la Federació Comunista Catalano-Balear, conscient de les seves limitades possibilitats, presentà una candidatura completa encaminada a donar-se a conèixer, obtenir experiència en el terreny de la lluita electoral i iniciar un procés de consolidació organitzativa. El plantejament de la campanya, centrat bàsicament en l'administració local, ressaltava de la resta de programes i oferia una alternativa de govern municipal progressista i il·lusionador, tal com quedà reflexat en el seu "Programa Municipal del Partit de Classe".

L'escassa incidència de la formació comunista lligada al PCE, el Partit Comunista Català, es reflexà en la migradesa dels seus resultats.

R-3 (mun.)

Resultats.

Amb una participació d'un 57%, la més elevada fins el moment, gràcies en part al trencament de la disciplina abstencionista de l'anarcosindicalisme, els vots assenyalaren com a màxima guanyadora la coalició ERC-USC, amb 22 regidors, seguida dels regionalistes amb 12 representants i de la coalició republicano-socialista amb 10, ~~altres~~ ^{altres} representants d'alguns minories. El dia 14 d'abril, coneguts els resultats definitius, els representants electes de les forces republicanes, exigiren al batlle Antoni Martínez Domingo el traspàs del govern de la ciutat; investit simbòlicament del poder amb la vara de l'alcaldia, Companys proclamà la República des de la Casa de la Ciutat. Davant la rapidesa dels esdeveniments arreu de l'estat i a fi d'evitar un buit de poder, en la tarda del mateix dia se celebrà la sessió municipal constituent, en la qual fou proclamat alcalde Jaume Aiguader, en substitució de l'aclamats Companys, nomenat ministre de la República del Govern Provisional de Catalunya. ^{En} ~~amb~~ els seus parlaments els regidors significaren la transcendència històrica de l'acte, valoraren l'entrada en el consistori de representants genuinament populars i acordaren esmerçar energies pel manteniment de l'ordre ciutadà.

Aquest consistori de renovació es caracteritzà per una voluntat de canvi en la majoria esquerrana, ~~per les deficiències d'una estructura administrativa encara decadent, a l'espera d'una nova llei municipal, per una gran inestabilitat en la seva composició i en la correlació de forces i per una extremada politització dels debats, en paral·lel als grans temes que es debatien en el parlament espanyol.~~

RraTonan

R.4 (mun.)

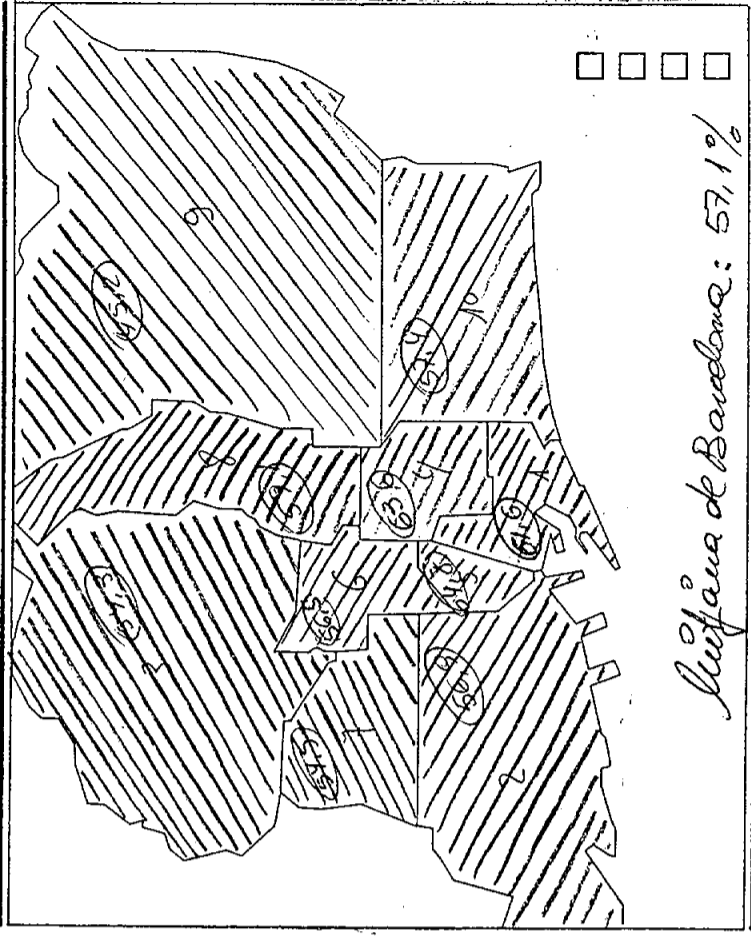
Quadre 3.2.1 12 d'abril 1931

Dist.	Pop. 1930	Electors (1930)	Votants	Volts	Volts %	Volts %
I	95852	21625	13311	61,6	38,4	38,4
II	91456	20633	11749	56,9	43,1	43,1
III	59360	13392	7278	54,3	45,7	45,7
IV	113083	25512	16236	63,6	36,4	36,4
V	107438	24239	15708	64,8	35,2	35,2
VI	94197	21251	12016	56,5	43,5	43,5
VII	115348	26023	14182	54,5	45,5	45,5
VIII	108735	24531	14495	59,1	40,9	40,9
IX	139944	31572	14265	45,2	54,8	54,8
X	80152	18083	10383	57,4	42,6	42,6
	50 1005565	226865	22,6 129623	(257,1	42,9	42,9

(1) Després de la majoria de vots el sistema de vots per districtes, a partir de 1931, s'ha optat al sistema de vots per circumscripcions.

(2) La vinya té el de vots més importants, d'altres vinyes importants per optacions d'uns sistemes iguals al de la resta de vinyes, de ferir els interessos de la vinya llevada per "Anuario Estadístico de España" 1931 (pop. 481), diferencia que s'ha atribuït a l'opinió del poble fent una de les vinyes més importants.

Eleccions municipals. 12 abril 1931 PARTICIPACIO

Superfície de Barcelona: 57,1%

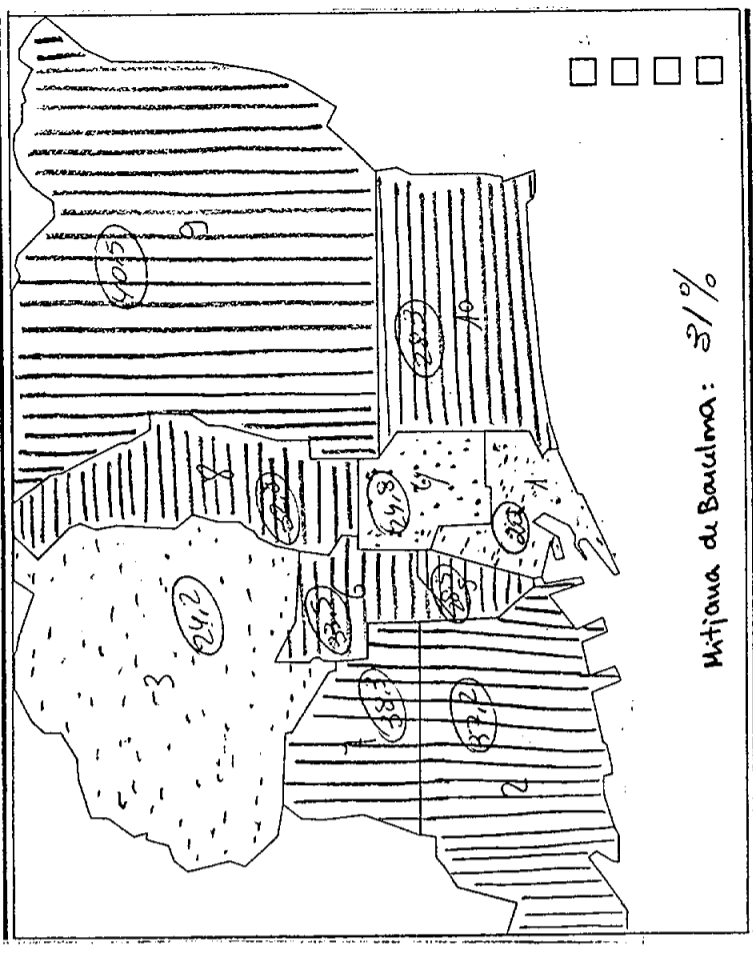
Quadre 3.2.1.a

Candidatura Esquerra Republicana de Catalunya - Unió Socialista de Catalunya - ya -

Mapa 3.2.1.a

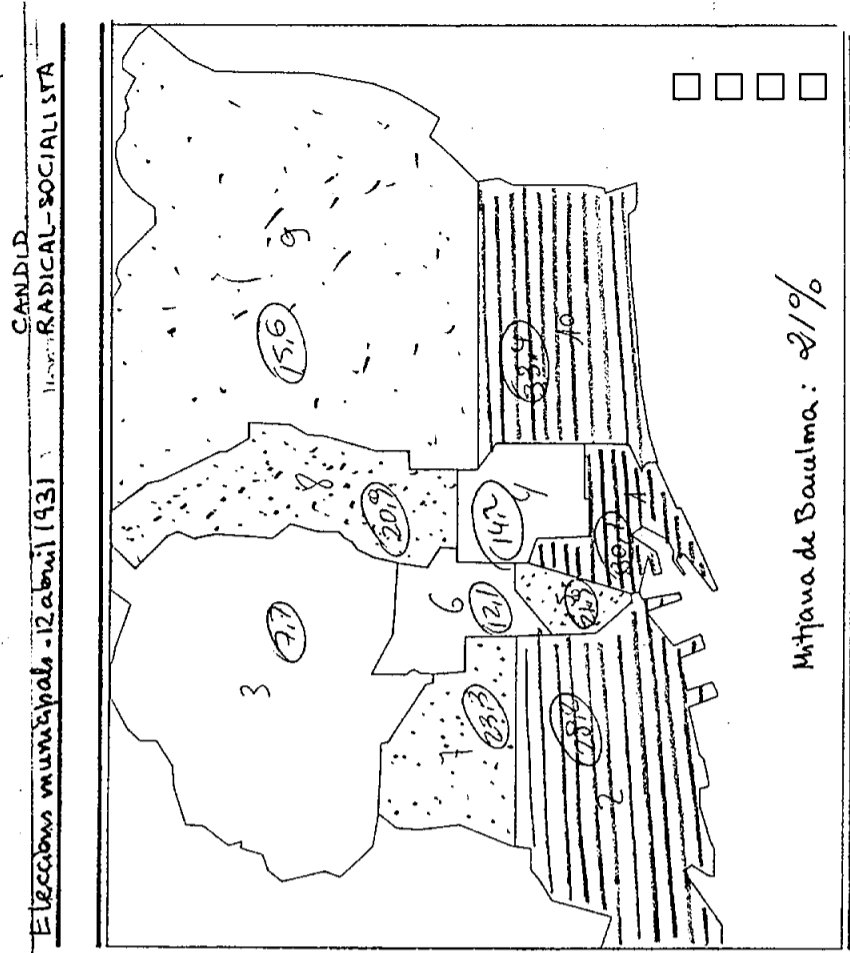
Eleccions municipals - 12 abril 1931 CATALUNYA / UNIO SOCIALISTA DE CATALUNYA

I	Josep Fontbernat	2872	2670	20,0	12,3
	Francesc Muntanyà	2872	4371	37,2	21,2
	Armand Otero	2266	1763	24,2	13,2
II	Antoni Vilalta	4474	4023	24,8	15,8
	Josep Bertran de Quintana	4325	4476	28,5	18,5
	Enric Sánchez	4316	4027	33,5	18,9
III	Josep Escofet	1772	5430	38,3	20,9
	Nicola Battestini	1754	4754	32,8	19,4
IV	Jaume Vachier	4500	5779	40,5	18,3
	Josep M ^e Soldrà	4276	2943	28,3	16,3
	Francesc Costa	4273	2817	24,3	13,7
V	Joan P. Fàbregas	3043	138659	40236	31,0
	Joaquim Ventalló	4563			
	Amadeu Aragay	4512			
	Pere Comes	4504			
VI	Domènec Plà	4325			
	Rafael Campalans	4077			
	Joaquim Xirau Palau	4047			
VII	Josep Armengol de Llano	3957			
	Jaume Aiguader	6757			
	Salvador Vallverdú	5289			
	Ernest Ventós	5088			
VIII	Josep Duran	4587			
	Lluís Companys Jover	5088			
	Jaume Lluhi	4796			
IX	Jaume Vinyals	4378			
	Joan Casanovas Maristany	6082			
	Ramon Marlés	5772			
	Miquel Oller	5772			
X	Lluís Puig	5491			
	Joan Casanellas	3094			
	Joan Lluís Pujol	2920			
	Francesc Viladomat	2817			
	Total Baulima	138659	40236	31,0	17,7

R-6 (mun.)

Dist.	Candidat	Vots	%	%
I	Felip Solà Cañizares	4171	30,7	18,9
	Joan Domenech	4140		
II	Josep Fuset	3971	28,2	16,1
	Casimir Giralt	3433	7,7	4,2
III	Josep Jové	3303		
	Lluís Matutano	3206		
IV	Josep Ferré	564		
	Narwís Albert de Carreras	2393		
V	Raimon Morales	2352	14,2	9,0
	Jaume Campmany	2340		
VI	Marià Martínez	2162	21,9	14,2
	Abel Velilla	3530		
VII	Julio Martínez	3527	12,1	6,9
	José Samblancat	3401		
VIII	Antonio Pujol	3302	23,3	12,7
	Alfons Rocabruna	1523		
IX	Juan A. Ferrer de la Riba	1434	20,9	12,4
	Antoni Olarte	1424		
X	Pere Salvat	3536	15,6	7,1
	Mateu Ruiz	3280		
Total	Ignacio Ribera Rovira	3206	33,4	19,1
	Melchor Marial	3175	21,0	12,0
Total	Francisco Guerra Rio	3432		
	Pere Farreras	2846		
Total	Josep Salillas	2833		
	Joan Grisó	2338		
Total	Lluís Prieto	2243		
	Josep Gardi	2233		
Total	Joan Vives	2108		
	Jesús Ulled	3711		
Total	Pere Huguet	3445		
	Frederic Heredia	3238		
Total		91800		

Mitjana de Balears: 21%

Candidatura Partit Catalanista Republicà.

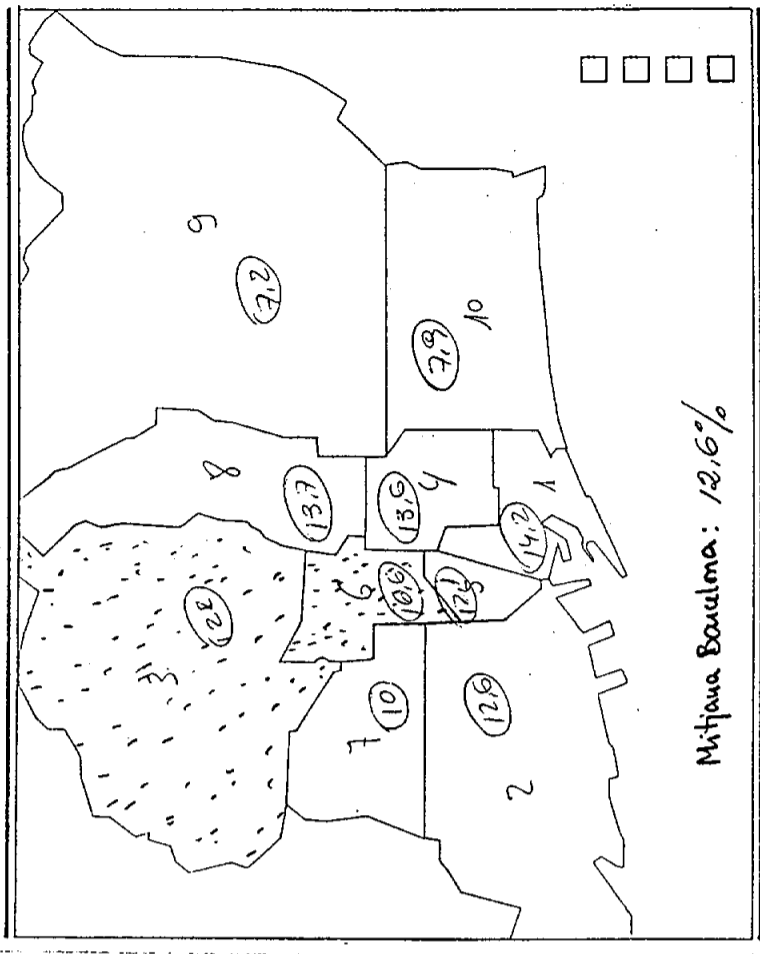
	<i>Canaden</i>	<i>Vot</i>	<i>Votants</i>	<i>%</i>	<i>Contra</i>
I	Marti Esteve	1939			
	Lluís Nogués	1872			
II	Marià Iglesias	1858	1889	14,2	8,7
	Joan B. Santinyà	1497			
III	Vicens Bernades	1489	1485	12,6	7,2
	Pere Salisachs	1470			
	Rafael Batlle	1688			
IV	Joan A. Maragall	1523	1605	22,0	12,0
	Josep Barbey	3043			
	Francesc Camps	2361			
	David Ferrer	1732			
V	Antoni López Llausàs	1676	2203	13,6	8,6
	Bartomeu Amigó	2256			
	Amadeu Vives	1876			
	Baldiri Rahola	1758			
VI	Ramon Sarsanedas	1749	1909	12,1	7,9
	Estanislau Duran Reynals	2115			
	Marius Gifreda	1979			
	Pere Mas	1898			
VII	Josep Tomas Piera	1606	1997	16,6	9,4
	Joan Colominas	1454			
	Francesc Esteller	1323			
	Ot Hurtado	1272	1413	10,0	5,4
VIII	Santiago Vivancos	2025			
	Claudi Ametlla	1979			
IX	Manuel Raventós	1974	1992	13,7	8,1
	Manuel Carrasco Formiguera	1200			
	Francesc Massanet	1052			
	Ferran Boter	985			
X	Jaume Mestres Fossas	883	1030	7,2	3,3
	Ricard Vives	891			
	Josep Cuatrecasas	818			
	Josep Torrents	768	825	7,9	4,6
	Total	54009	16348	12,6	7,2

Total Baulma

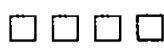
R-9 (mun.)

Mapa 3.2.1.d.

Eleccions municipals 12 abril 1931 PARTIT CATALANISTA REPUBLICÀ

Mitjana Baulma: 12,6%

Resta de candidatures presentades a cada circrite.-

1931

Candidatura Bloc Obrer i Camperol.

I	Genis Sagrera	89
	Ramon Cos	103
	Pere Boner Cuitó	82
II	Hilari Arlandis Espasa	?
	Joaquim Aroca	44
IV	Tomas Tusso Temprado	1329
	Joaquim Maurin Julià	388
V	Jordi Arquer Saltor	610
	Josep Garcia Miranda	319
	Joaquim Pi Joan Gens	199
	Daniel Rebull Cabré "Dayid Rey"	191
	Josep Metge Macià	180
VII	Joaquim Masmans	100
	Daniel Domingo Montserrat	91
	Joaquim Bou	95
	Josep Sans Sacho	85
IX	Pere Cardona Navés	165
	Eusebi Rodriguez Sakas	113
	Josep Coll Torrellas	124
X	Josep Domenech Abastús	106
	Victor Colomer Nadal	63
	Antoni Sesé Artaso	50
	Pere Soler Sales	63

Candidatura Unión Patriótica.

II	Xavier Girona	1020
	Jaume Macià	819
	Pau Segur	685
III	Miguel Marti	459
IV	Alberto d'Avriles	1016
	Pere Vives	1000
IX	Victoria Pages	1293
	Pedro Hernández	1121
	Pedro Fontfreda	1125
	José M ^e Sorcus	1078

Candidatura Jaumista.

III	Joan B. Roca	568
VIII	Josep Ponç	70
	Agusti Castellar	53
	Enric Andrés	45

7. d. oct. p. g. m. x. o.
1931

Candidatura Liberal Romanchista.

IV	Tomas Caballé	547
	Joaquim M ^e Mirambell	520
	Joan Sol	504
	Francesc Esquero	438
V	Jean Pons	689
	Ramon Despujol	623
VI	Eduardo Stern	867
	Francisco P. Holgado	854
	Juan de Dios Vives	838
VII	Francisco Balaña	328
	Juan Tomas	267

Candidatura Comité Rádio Comunista.

I	Manuel Capote	60
II	Antoni Rodriguez	35
III	Hermenegild Figueras	11
IV	Luis Pérez	139
V	Manuel Capote	23
	Ernest Gallemi	20
VII	Tomas Molinero	23
	Heliodoro Iza	21
VIII	Aureli Ballenilla	25
	Felip Carroia	14
X	Helios Gómez	14

10/10

49

1

Les eleccions del 14 de gener de 1934.

El reiterat ajornament d'aquestes eleccions, a l'espera de l'aprovació del nou marc legal municipal, havia contribuït al detriment de la vida consistorial, prou sotregada ja per dissensions en el grup hegemònic, per la inestabilitat en la composició de l'equip de govern i per la politització extremada dels debats; realitats no alienes a la complexa conflictivitat dels anys de pau republicana.

Les eleccions de 1934 i el posterior funcionament del consistori havien de regir-se per la nova Llei Municipal de Catalunya, primera llei aprovada pel Parlament Català, la qual introduïa l'assignació de 40 regidors, la constitució d'un districte únic per a la ciutat i l'adopció del ~~sistema~~ règim electoral majoritari, amb representació proporcional atenuada. (dita representació consistia en l'adjudicació d'un 65% d'escons a la llista més votada, un altre 65% de la resta d'escons a la següent llista i així succesivament. Per poder entrar en el repartiment de regidories calia haver obtingut un 5% dels sufragis).

Esquerres Catalanes.

La victòria de les dretes arreu de l'estat en les legislatives del mes de novembre anterior i el govern de concentració format per Companys a la mort de Macià, ultra el sistema electoral afavoridor de les coalicions, esperonaren la formació del bloc unitari "Esquerres Catalanes", integrat per tots els sectors d'Esquerra Republicana de Catalunya, Acció Catalana Republicana i la Unió Socialista de Catalunya.

L'extremada politització de la consulta municipal no havia finit en la jornada del 12 d'abril, sinó que hom mantenia la identificació de dreta amb monarquisme i de la victòria de l'esquerra se'n feia dependre l'esdevenidor de l'autonomia catalana i adhuc de la República. Aquesta intencionalitat s'accentuà per la presència de significats personatges de l'esquerra republicana espanyola en els Actes electorals. Azaña, Domingo i Prieto pretenien eixamplar l'experiència de la unitat catalana a la resta de l'estat.

Cada grup integrant de la coalició fixà un programa administratiu de govern, éssent comuns a tots ells la reorganització financera, la catalanització, la difusió de l'escola única i laica i el destriament de les funcions de la Generalitat i l'ajuntament. Amb l'encapçalament de la llista per Carles Pi Sunyer, ministre de Treball de l'anterior govern republicà, s'emfatitzava l'afany reorganitzador en els aspectes financers i administratius.

Lliga Catalana.

Amb dos carlins a la seva llista, Lliga Catalana intentava aprofitar l'èmpenta que havia suposat el seu recent avenç a les esquerres per a exemplificar-se com a salvaguarda de la consolidació de les institucions autonòmiques, enfront dels extremismes identificats amb l'esquerra. La triple transcendència que donaven als comicis es concretava en la confirmació de la victòria obtinguda en les legislatives, la influència de Barcelona en tot Catalunya i la superació de la incapacitat administrativa demostrada pel partit responsable del govern municipal.

Tot propugnant com a premisa programàtica l'abstenció del municipi en les qüestions polítiques, a fi de complir les difícils funcions administratives atorgades per la llei, coincidien amb les esquerres en la necessària anivellació pressupostària i reclamaven austeritat en les despeses, augment del rendiment impositiu, intervenció de l'ajuntament en les empreses monopolitzadores dels serveis públics, foment del turisme i contribució de l'estat a liquidar les càrregues de l'Exposició Universal del 1929.

L'església, a través de la premsa catòlica, recomanava indirectament la candidatura de dretes, en demanar la dipositació del vot en el partit capacitat per a batre el poder de les esquerres i defensor de la llibertat religiosa. La municipalització de les escoles dels jesuïtes i les orientacions laiques del grup hegemònic fan entenedora la crispació electoral en aquests temes.

Partit Republicà Radical.

El vell Partit Republicà Radical, frontalment oposat a l'esquerra republicana, arribava a les eleccions completament desprestigiats per la política seguida pel seu cap des del govern, però significava encara una garantia per a certs sectors de la dreta en l'estabilització del règim republicà. Els seus plantejaments caducs tant per la seva crítica a la novella Llei Municipal, tot i apellant el federalisme del dinové, com en la resurrecció de la imatge de l'honorable Hermenegildo Giner de los Rios, no feren sinó confirmar, per darrera vegada, la pèrdua de qualsevol protagonisme dins el consistori.

De les 4 candidatures restants, el Partit Nacionalista Català, fundat l'any 1932, volia representar l'alternativa a l'espanyokisme atribuït a l'esquerra, amb la defensa del separatisme, la República, la democràcia i el liberalisme. El Bloc Obrer i Camperol i el Partit Comunista Català pretenien demostrar en la campanya el manteniment de la seva posició de

R-15 (mun.)

classe enfront del col.laboracionisme burgès de les esquerres, alhora que divulgaven un manifest de denúncia contra el feixisme. La llista presentada per l'Extrema Esquerra Federal no aconseguí significar-se, pels seus resultats ben minsos.

Resultats.

Amb una participació electoral del 57%, els resultats consignaren el govern de la ciutat a la coalició d'esquerres, la qual afavorida pel règim electoral aconseguia 26 regidors amb una diferència de sols 30.000 vots respecte a la llista de la Lliga, que n'obtenia 10. Els radicals havien de resignar-se a un discret paper de minoria amb les 4 actes restants. L'ú de febrer es constituïa el nou ajuntament que havia de regir-se amb la nova normativa municipal, segons la qual la Comissió de Govern, composta per l'alcalde i 8 consellers-regidors, adquiria poder executiu en les propostes de les comissions específiques i els plens es reduïen a una periodicitat mensual, novetats que junt amb l'assignació de funcions concretes a cada regidor havien de permetre una major agilitat en el funcionament.

El consistori podia per fi prendre un nou caire després de la renovació legal que s'havia vingut reivindicant des de començaments de segle, i així succeí en els primers mesos en que el debat polític passà a un segon terme, s'aconseguí l'aprovació del nou pressupost, es reconstruïren parts significatives del patrimoni arquitectònic i es realitzaren actes de tipus cultural de caràcter conciliador. Però la crisi oberta en el Parlament Català arrel de l'aprovació de la Llei de Contractes de Conteú i el traspàs del problema a nivell estatal desembocaren en els fets del 6 d'octubre i trencaren la normalitat consistorial, en ésser detinguts i destituïts l'alcalde i els regidors d'ERC. Amb la declaració de l'estat de guerra, la direcció de l'ajuntament recaigué en el tinent coronel José Martínez Herrera, amb el suport dels regidors de la Lliga i del Partit Radical, que exerciren el poder, sota la presidència de Pich i Pon, fins el restabliment de la normalitat que seguí al triomf del Front Popular en les eleccions del mes de febrer del 36.

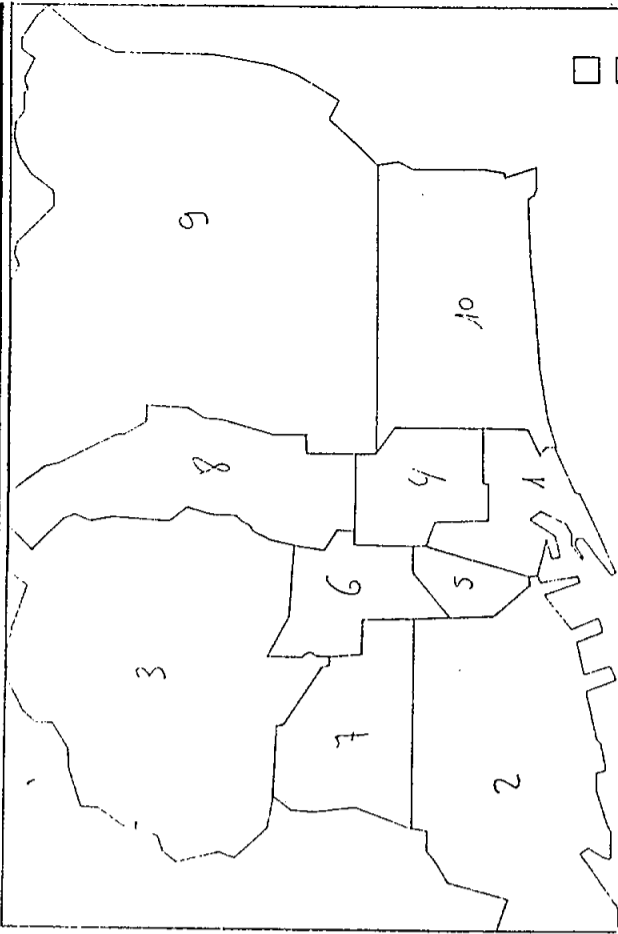
legislatives

Rosa Toran

Mapa 3.2.2.

Eleccions municipals. 14 gener 1934

PARTICIPACIÓ

□ □ □ □

Superfície de Barcelona; 56,5
(estimada)

Votes consignats al ms. de gener de 1934

↑ població de l'et

Dist.	Població	Elecció	Població	Votes	Per cent	Per cent
I	96938	55986	31633	57,7	56,5	43,5
II	93744	50539	28554	53,9	"	"
III	60633	32774	18517	54,0	"	"
IV	114368	65072	36766	56,9	"	"
V	108623	59986	33893	55,2	"	"
VI	96156	55657	31446	57,9	"	"
VII	119340	67025	37869	56,2	"	"
VIII	110461	62710	35431	56,8	"	"
IX	140901	78481	44495	55,9	"	"
X	82431	45646	25790	55,4	"	"

En blanc 765
Nul 397

Total Barcelona 1023625 574178 56,1 324535 56,5 43,5

↓
Font: Ajuntament de Barcelona

Annex a la gestió Municipal de Barcelona

Quadre 3.2.2.a
ESQUERRES CATALANES

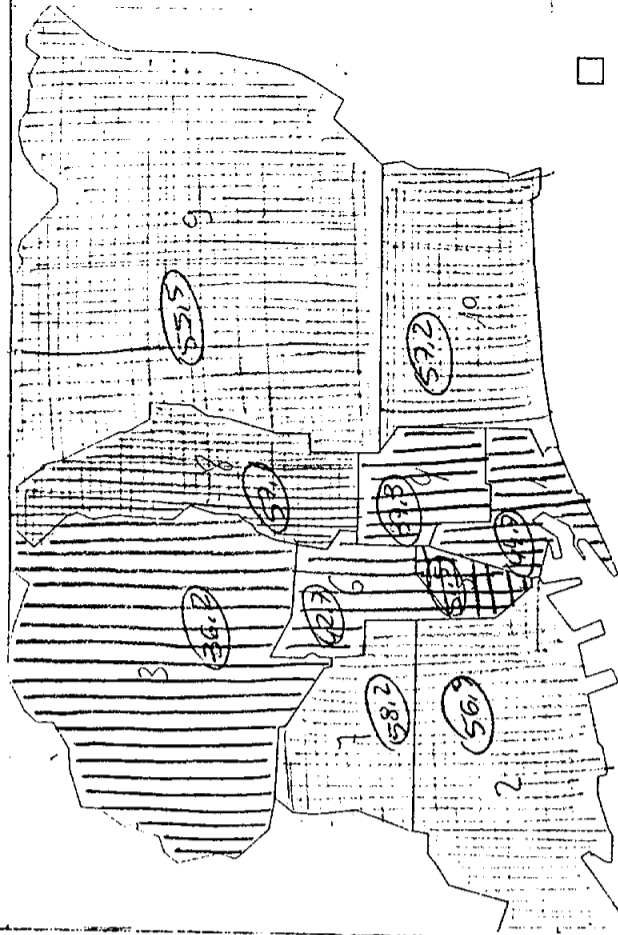
Dto.	Vots	voles votants	voles votants
I	14137	44,7	25,2
II	16259	56,9	32,2
III	6710	36,2	20,5
IV	13732	37,3	21,1
V	17465	51,5	29,1
VI	13426	42,7	24,1
VII	22062	58,2	32,9
VIII	20243	57,1	32,3
IX	24702	55,5	31,4
X	14760	57,2	32,3
	163496	50,4	28,5

Quadre 3.2.2.b
LLIGA CATALANA

Dto.	Vots	voles votants	voles votants
I	13991	44,2	25,0
II	8338	29,2	16,5
III	11924	64,4	36,4
IV	23896	65,0	36,7
V	9953	29,4	16,6
VI	19005	60,4	34,1
VII	10849	28,6	16,2
VIII	17179	48,5	27,4
IX	12841	28,8	16,3
X	5962	23,1	13,1
	133938	41,3	23,3

Eleccions municipals. 14 gener 1934

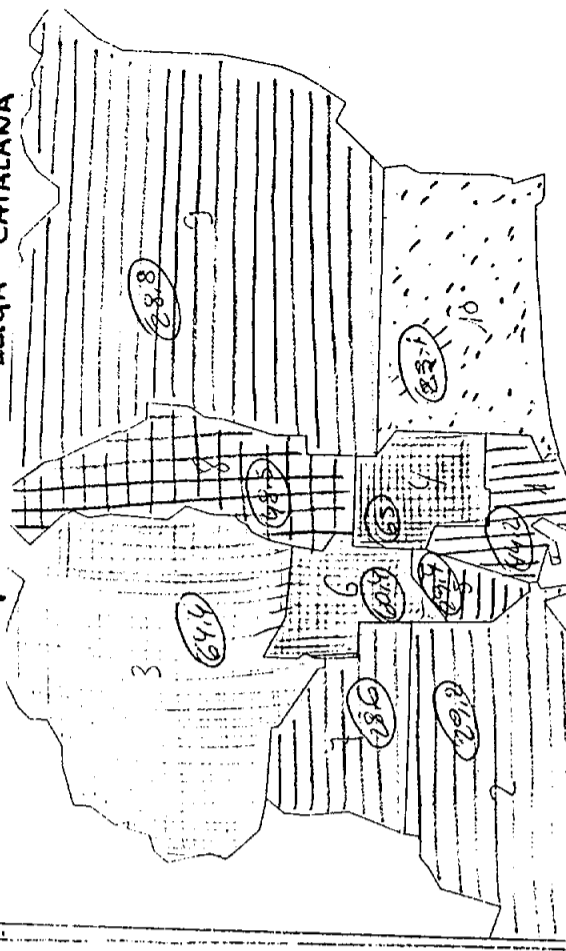
ESQUERRES CATALANES

Lliga de Barcelona: 50,4%

Eleccions municipals. 14 gener 1934

LLIGA CATALANA

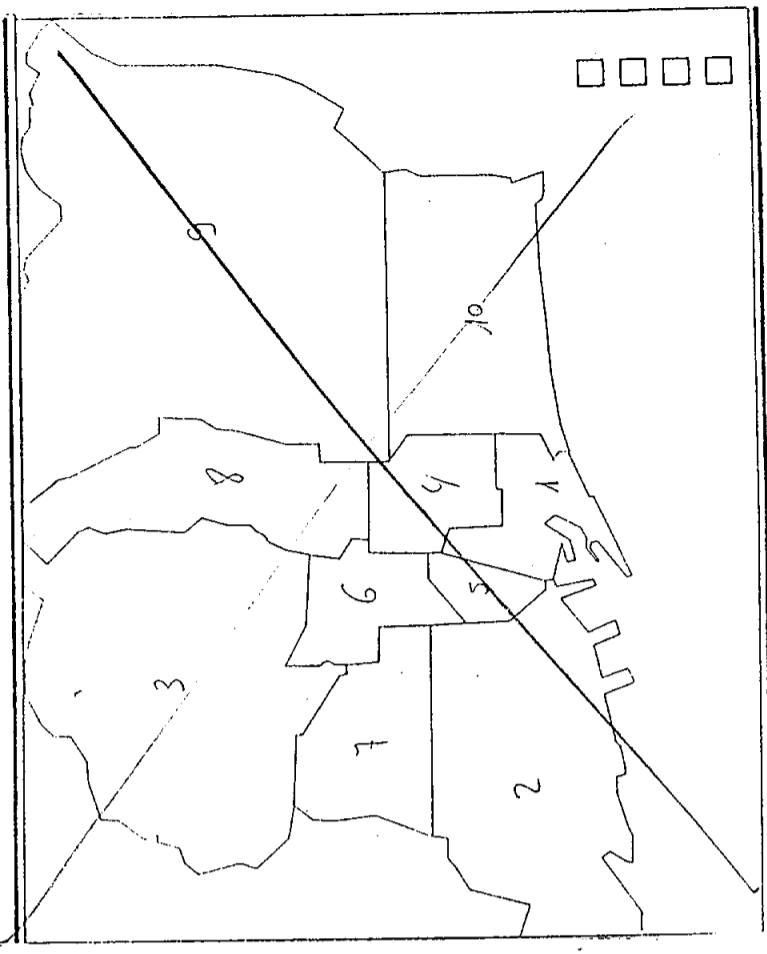
2 april 1934

PARTIT
REPUBLICĂ RADICAL

Elecțiuni municipale 12 april 1934

Quadre 3.2.2.c Partit Republică Radical

Ob.	Voți	% din populație	% din voturi
I	2041	6,4	3,6
II	2454	8,6	4,8
III	588	3,2	1,8
IV	1823	5,0	2,8
V	2551	7,5	4,2
VI	2190	7,0	3,9
VII	2307	6,1	3,4
VIII	2041	5,8	3,2
IX	2556	5,7	3,2
X	2037	7,9	4,5
	20588	6,3	3,6

no
adno

ELECCIONS LEGISLATIVES DE 28 DE JUNY DE 1931

=====

NORMATIVA ELECTORAL.-

Les eleccions de diputats per les Corts Constituents van ésser regulades pel Govern provisional republicà per un Decret de 8 de maig de 1931 que modificava la Llei electoral de 1907, sense reformar-la ~~completament~~ completament, però tractant d'evitar els greus inconvenients que oferia la llei, i que segons diu el Govern provisional en l'exposició de motius, eren que "l'establiment del sistema de majoria per petits districtes unipersonals deixa ample camí a la coacció caciquil, a la compra de vots i a totes les corrupcions conegudes". Els canvis que s'establien en el Decret, és consideraven els estrictament indispensables i és deixava a les noves Corts Constituents la redacció d'una nova llei electoral.

Les principals novetats de la reforma de 1931 consistien en:

- a) Es rebaixava l'edat electoral dels homes de vint-i-cinc a vint-i-tres anys, a partir de la qual tindran capacitat per ésser electors i elegibles, coincidint amb la majoria d'edat establerta per la legislació civil.
- b) Es declara elegibles a les dones - encara que no electores - i als capellans.
- c) Els diputats s'elegiran per circumscripcions provincials, assignant-se un diputat per cada cinquanta mil habitants i un altre per cada fracció superior a trenta mil.

Les ciutats de Madrid i Barcelona constituirán circumscripció pròpia, deslligades de la resta de municipis de la seva província. Aquesta ampliació de les dimensions de les circumscripcions electorals tendia, d'una banda a disminuir el pes extraordinari de l'Espanya rural i donar a les zones urbanes la representació que li corresponia proporcionalment, i de l'altra, a eliminar el vell caciquisme local basat en la petita circumscripció i afavorir el predomini d'aquelles forces polítiques que estiguessin organitzades a nivell circumscriptoral.

d) S'adopta el sistema de llista amb vot restringit, per el que cada elector únicament podia votar a un vuitanta per cent aproximadament del número total de diputats que corresponia elegir a cada circumscripció.

Aquesta mesura permetia reservar un número de llocs, aproximadament un vint per cent, per la minoria més important.

e) Per ésser proclamat diputat serà precis, además de tenir el major número de vots escrutats, haver obtingut al menys el vint per cent dels vots emesos, i en el cas de no arribar a aquesta proporció és procedirà a una segona volta, restringint-se el vot a les vacants que resultin de la primera elecció. Per a ésser proclamat diputat en la segona volta, n'hi haurà prou amb obtenir la majoria relativa de vots.

Aquest precepte tendia a forçar la creació de grans partits a nivell circumscripcional i a eliminar les petites formacions, o a forçar-les al reagrupament.

f) És suprimia l'article 29 de la Llei de 1907, que establia l'elecció automàtica dels candidats que no resultessin proclamats en major nombre dels que havien d'ésser elegits. A partir d'ara tots els candidats proclamats s'haurán de sotmetre a l'elecció.

En definitiva, totes aquestes innovacions conduien a que el sistema electoral majoritari garantitzés una certa representació a les minories, que encara que éssent menor que la que haguessin obtingut amb un sistema proporcional, era certament més del que un sistema majoritari estricte els hagués procurat. No hi ha dubte que aquesta reforma primava excessivament als partits que obtenien la majoria, al augmentar la desproporció entre la força electoral dels partits i la representació parlamentària que obtenien en les eleccions.

CANDIDATURES EN PRESENCIA.-

1) Lliga Regionalista.-

El resultat de les eleccions d'abril de 1931 i l'ascens de l'Esquerra Republicana a partit hegemònic a Catalunya, fa que la Lliga, aliada amb els tradicionalistes jaumins, aspiri en aquestes eleccions a aconseguir

el suport majoritari de l'electorat conservador en lluita amb el Partit Republicà Radical i el Partit Catalanista Republicà.

La seva acceptació de la República com a règim establert, per bé que no és declarés republicana, la portaren a oferir-se com el partit conservador i dretà però no partidari del dissens.

2) Partit Republicà Radical.-

Les eleccions municipals del 12 d'abril, donaren al Partit Radical el segon lloc, després de l'ERC, a la ciutat de Barcelona.

Això menà els radicals, seguint la línia general del partit, a presentar-se com l'alternativa conservadora. Dins aquesta perspectiva, afrontava les eleccions de 1931 ~~xxxxxxxxxxxx~~ a Barcelona, mantenint la seva posició d'alternativa republicana de dreta i de partit que hi estava més ben situat.

3) Partit Catalanista Republicà.-

Fundat el 22 de març de 1931 per la reunificació d'Acció Catalana i ~~Acció~~ Acció Republicana de Catalunya, representava amplis sectors de la burgesia i dels intel·lectuals del país. Malgrat els fluixos resultats assolits a les municipals d'abril, és presentava a aquestes eleccions legislatives amb l'esperança d'ocupar l'espai centrista i convertir-se amb l'alternativa a ERC. Els principis ideològics d'aquest partit eren bàsicament: republicanisme, liberalisme, catalanisme.

4) Esquerra Republicana de Catalunya.-

L'èxit electoral del 12 d'abril de 1931 i l'audàcia en proclamar la República Catalana, transformada dies més tard en Generalitat de Catalunya, li donaren el suport d'amplis sectors socials i la direcció política de Catalunya, en situació de preeminència.

ERC, aliat amb el petit partit de Unió Socialista de Catalunya (USC), afrontarà les eleccions legislatives amb l'esperit de revalidar la seva posició hegemònica que havia assolit en les municipals i pretén recollir els seus vots d'amplis sectors de la petita burgesia i del proletariat barceloní.

Els principis ideològics d'ERC eren bàsicament: personalitat nacional de Catalunya, federació amb els altres pobles ibèrics, socialització de la

riquesa a benefici de la col.lectivitat.

5) Extrema Esquerra Federal.-

Partit sorgit de l'escissió del Partit Federal el març de 1931, El sentit de la ruptura - que s'inicia al comitè municipal de Madrid i és transmetrà després a la resta d'Espanya- era la negativa a acceptar l'ingrés en la coalició republicano-socialista i la col.laboració amb els nuclis de la dreta republicana. L'Extrema Esquerra Federal buscava situar-se a l'esquerra d'ERC i convertir-se en el partit de l'anarcosindicalisme.

6) Agrupació Socialista de Barcelona.-

L'abril de 1931, es produeix un conflicte que enfrontà l'Agrupació de Barcelona amb el comitè de la Federació Catalana del PSOE i la majoria de la UGT, sobre l'interpretació que calia donar a l'aliança amb els republicans. El juny de 1931, en plena pugna interna, l'Agrupació de Barcelona presentà dos candidats per la ciutat de Barcelona, buscant l'atracció de vots de l'antiga coalició republicano-socialista, trencada ara pel Partit Radical.

7) Bloc Obrer i Camperol.-

Constituit oficialment a Terrassa pel març de 1931, per la unificació de dues organitzacions, el Partit Comunista Català i la Federació Comunista Catalano-Balear. La seva tàctica tendia a la prolongació de la revolució de la revolució del 14 d'abril i a incidir en els sectors d'esquerra més obreristes i nacionalistes.

8) Partit Comunista d'Espanya.-

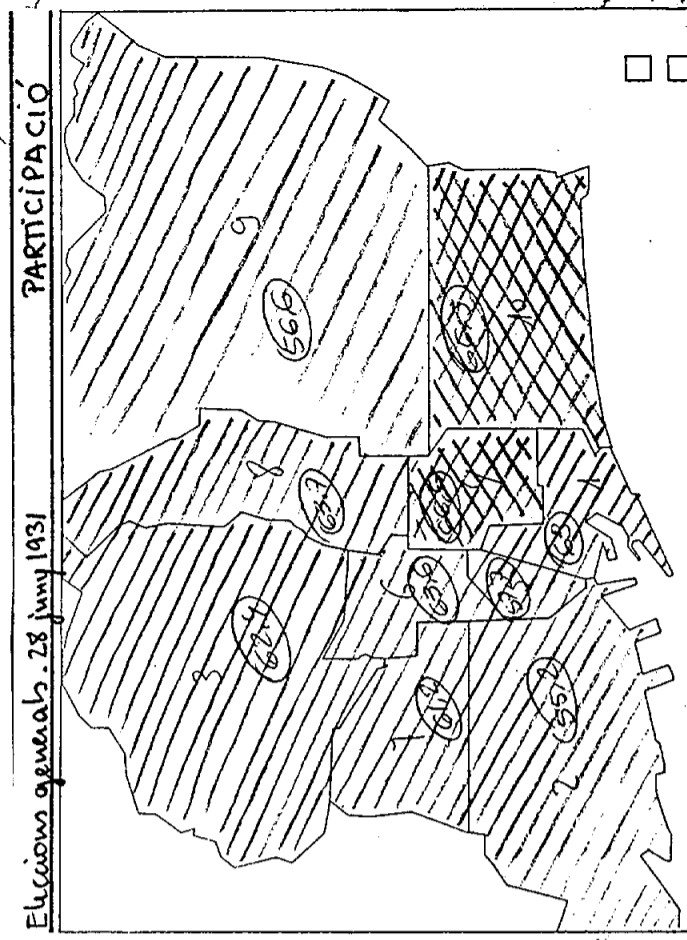
Pràcticament desapareguda l'organització del PCE a Catalunya, després de l'escissió de la Federació Comunista Catalano-Balear, el partit és reconstruït difícilment. La seva audiència era molt limitada i la seva irradiació mínima. El sectarisme esquerranista i la negativa a admetre una organització diferenciada per a Catalunya impediren l'arrelament del partit.

Quadre 3.3.1. Eleccions legislatives de 28 de juny de 1.931

generals

DTE.	POBLACIÓ	CENS ELECTORAL	% electors / població	VOTANTS	% participació	% abstenció
I		27.360		17.250	63,0	37,0
II		26.062		14.390	55,2	44,8
III		14.134		8.816	62,4	37,6
IV		30.631		20.414	66,6	33,4
V		33.702		19.460	57,7	42,3
VI		23.105		14.702	63,6	36,4
VII		30.233		18.505	61,2	38,8
VIII		28.399		18.085	63,7	36,3
IX		29.383		16.628	56,6	43,4
X		19.878		13.215	66,5	33,5
TOTAL BARCELONA		262.887		161.465	61,4	38,6

Mapa 3.3.1

Eleccions generals. 28 juny 1931

PARTICIPACIÓ

Quadre 3.3.1.a

DISTRICTES

Eleccions legislatives 28 juny 1.931

3.3.1.a

ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA

ESQUERRA REPUBLICANA CATALUNYA

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Total
Vots	9669	9584	4575	9064	12260	7013	13546	11357	11972	9343	98.383
% sobre votants	56,1	66,6	51,9	44,4	63,0	47,7	73,2	62,8	72,0	70,7	61,0
% sobre cens electoral	35,3	36,8	32,4	29,6	36,4	30,4	44,8	40,0	40,7	47,0	37,4
* Francesc Macià i Llussà											111.808
* Gabriel Alomar i Villalonga											103.631
* Jaume Agudé i Miró											103.585
* Rafael Campalans i Puig											102.884
* Joan Puig i Ferrater											101.084
* Ventura Gassol i Rovira											100.090
* Joan Lluhí i Vallescà											98.739
* Antoni Xirau i Palau											97.884
* Josep Dencàs i Puigdollers											97.709
* Josep Terradellas i Joan											96.832
* Josep Riera i Punti											96.384
* Angel Samblancat i Salanova											96.267
* Antoni Sbert i Massanet											95.395
* Ramon Franco Bahamonte											91.731

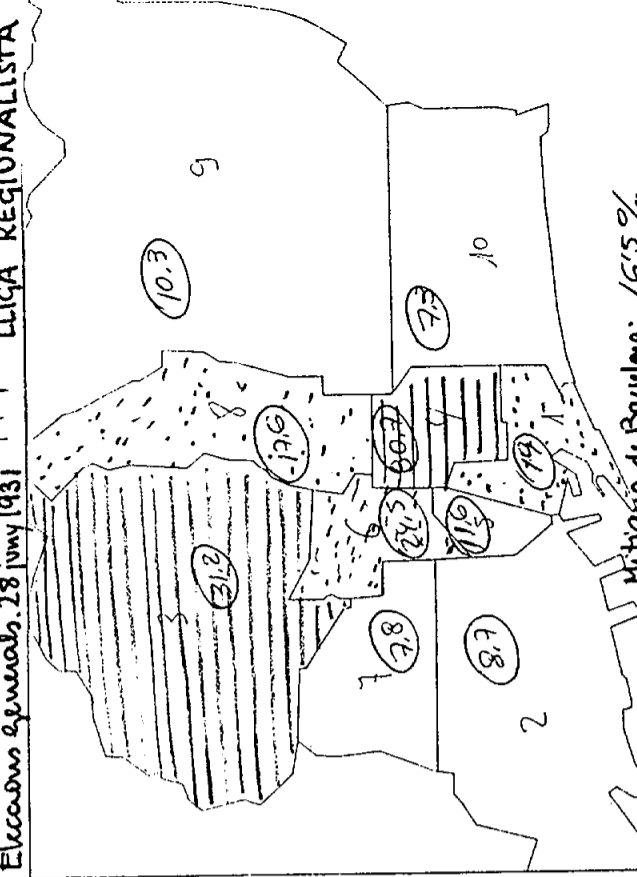

Quadre 3.3.1.b

DISTRICTES

Mitjana de Barcelona: 61%

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Total
Vots	3272	1252	2751	6267	2257	3602	1443	3183	1713	965	26.710
% sobre votants	19,0	8,7	31,2	30,7	11,6	24,5	7,8	17,6	10,3	7,3	16,5
% sobre cens electoral	12,0	4,8	19,5	20,5	6,7	15,6	4,8	11,2	5,8	4,9	10,2
* Ramon d'Abadal i Calderó											43.511
* Pere Rahola i Molinas											29.220
* Antoni Martinez Domingo											27.883
* Ferran Valls Taberner											27.712
* Joan Ventosa i Calvell											26.925
* Lluís Duran i Ventosa											26.662
* Joaquim Cabot i Rovira											25.194
* Francesc Gambús i Rusca											24.929
* Antoni Par i Tusquets											24.666
* Francesc Matheu i Fornells											23.759
* Andreu Oliva i Lacomà											23.595
* Josep Codolà i Gualdo											23.518
* Lluís Ferrer - Vidal											22.906
* Ramon Batlle i Matabosch											22.051

Mitjana de Barcelona: 61%

Total Barcelona

Mitjana de Barcelona: 16,5%

Quadre 3.3.4.c

Eleccions legislatives del 28 de juny de 1931

DISTRICTES

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Total Barcelona
--	---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	--------------------

- EXTREMA ESQUERRA FEDERAL

Vots	1104	1151	326	1184	1829	662	1221	705	1181	1322	10.685
% sobre votants	6,4	8,0	3,7	5,8	9,4	4,5	6,6	3,9	7,1	10,0	6,6
% sobre cens electoral	4,0	4,4	2,3	3,9	5,4	2,9	4,0	2,5	4,0	6,7	4,1
* Joaquim Pi i Arsuaga											33.441
Eduard Barriobero i Herran											12.938
Salvador Selides i Moreno											12.792
Antonio Jimenez Jimenez											11.556
Eduard Sanjuan i Albi											10.015
Abel Velilla i Sarazola											9.737
Francesc Casas Sala											8.281
Ferran Rosell i Jané											7.964
Francesc Corbella i Alegret											7.819
Antoni Marina Malats											7.533
Jaume Turró i Pont											7.522
Joan Perea i Capulino											7.372
Eugeni Carrera Bermúdez											7.333
Josep Martí i Feced											6.681

Mapa 3.3.1.c

Mapa
blanc

Quadre 3.3.4.d

DISTRICTES

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Total Barcelona
--	---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	--------------------

- PARTIT CATALANISTA REPUBLICA

Vots	621	403	326	878	506	691	389	651	283	251	4.999
% sobre votants	3,6	2,8	3,7	4,3	2,6	4,7	2,1	3,6	1,7	1,9	3,1
% sobre cens electoral	2,3	1,5	2,3	2,9	1,5	3,0	1,3	2,3	1,0	1,3	1,9
* Lluís Nicolau d'Oliver											35.584
Jaume Bofill i Mates											12.515
Albert Bastardas i Sampere											11.977
Josep Barbey i Prats											9.729

Mapa
blanc

Mapa 3.3.1.d

apunt, (3)

Eleccions legals 28 de juny del 1931

(3)

Quadre 3.3.4.e

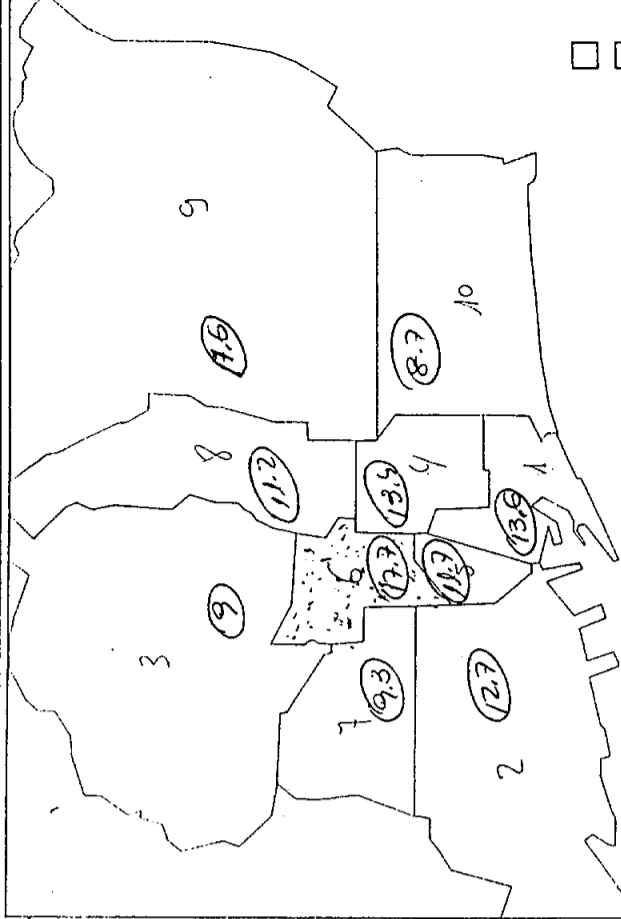
Mapa 3.3.1. PARTIT REPUBLICA RADICAL

Eleccions apuntes, 28 juny 1931

DISTRICTES

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Total
	2346	1828	793	2735	2277	2602	1721	2026	1264	1150	18.742
% sobre votants	13,6	12,7	9,0	13,4	11,7	17,7	9,3	11,2	7,6	8,7	11,6
% sobre cens electoral	8,6	7,0	5,6	8,9	6,8	11,3	5,7	7,1	4,3	5,8	7,1
Alexandre Lerroux i Garcia											29.832
Niceto Alcalá-Zamora											27.770
Josep M ^e Serraclara i Costa											24.906
Joan Josep Rocha i Garcia											24.564
Antoni Montaner i Castaño											24.468
Josep Juncal Verdulla											23.542
Juli Martinez Gimeno											23.248
Antoni Marsá Bragado											23.122
Joan Giró i Prat											23.109
Felix Antiga Fernández											22.493
Jaume Carner i Romeu											17.219

- PARTIT REPUBLICA RADICAL

Mitjana de Barcelona: 11,6%

□ □ □ □

(14)

Eleccion legislatives de 28 de juny de 1.931

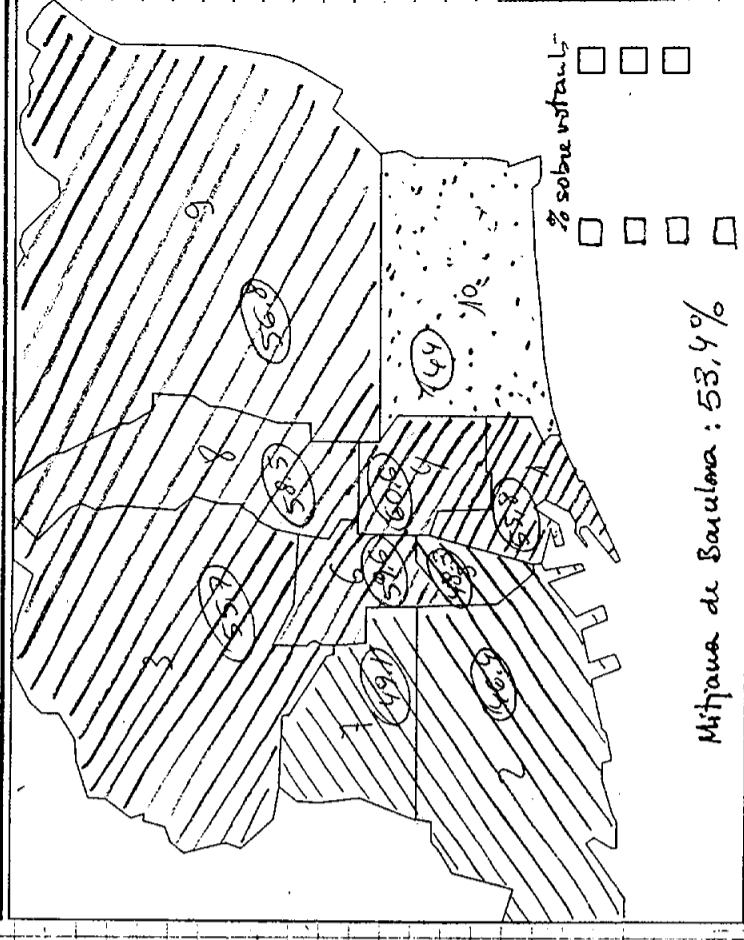
<u>ALTRES CANDIDATURES</u>	<u>Votació Mitjana</u>	<u>% votants</u>	<u>% cens electoral</u>
- AGRUPACIO SOCIALISTA BARCELONA	1.151	0,7	0,4
- BLOC OBRER I CAMPEROL	740	0,5	0,3
- PARTIT COMUNISTA D'ESPANYA	165	0,1	0,06

Mapa 3.3.2
Eleccions autonòmiques de Catalunya del 1932

DE	POBLACIÓ	Cens Eleccors	% Eleccors/ Pobla.	VOTANTS	% Participació	% Absències
I	27.360			15.267	55,8	44,2
II	26.062			12.094	46,4	53,6
III	14.134			7.873	55,7	44,3
IV	30.631			18.550	60,6	39,4
V	33.702			16.279	48,3	51,7
VI	23.700			14.133	59,6	40,4
VII	30.233			14.858	49,1	50,9
VIII	28.903			16.904	58,5	41,5
IX	29.383			16.689	56,8	43,2
X	23.679			10.412	44,0	56,0
TAL TOTAL	267.787			143.051	53,4	46,6

Mapa 3.3.2

Eleccions autonòmiques, 20 novembre 1932 PARTICIPACIÓ

annex 3.3.2.b

ANEX DATIV RIES

DISTRICTES

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	TOTAL BARCELONA
<u>Acòrdia Ciutadana</u>											
Antoni Martínez - Domingo											37.080
Fernan Valls Taberner											36.158
Josep M ^e Tallada i Paulí											35.825
Lluís Duau i Ventosa											35.565
Juan Ventosa i Casvell											35.215
Josep Puig i Cadafalch											35.050
Felip de Solà i Canizares											34.954
Antoni Par i Tusquets											34.231
Frederic Roda i Ventura											34.215
Lluís Jover i Nunell (Unió Democràtica)											34.121
Josep Cobià i Gualdo											33.918
Lluís Celis i Pujol											33.790
Damià Juncadella i Ballbé											33.703
Alexandre Gallart i Folch											33.686
Juan Perpinya i Pujol											33.545
Juan-Antoni de Güell i López											33.496
Josep Agell i Agell											33.361
Josep Martí i Moreso (Unió Democràtica)											33.114
Amandeu Vives i Roig											32.905
Vots	4153	2334	2763	6734	2881	4631	2555	4327	2904	1489	34775

LANDSIATURREN Quadre 3.3.2.c

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	TOTAL BARCELONA
Partit Republicà Radical											
Antoni Montaner i Castañó											19.025
Enric B de Quiros Jordau											18.657
Eladi Gardó i Ferrer											18.483
Josep Capdenina i Ventura											18.481
Josep Juana Verdulk											18.462
Eduard Calero Molina											18.456
Damiànek Montan Fbàñez											18.429
Tomàs Burrell i Jacas											18.314
Agustí Garcia Suñeida											18.293
Joan Mufal Casanoves											18.268
Josep Llomas Meca											18.258
Carles Rodriguez Soriano											18.216
Pelai Rubert Alegriú											18.189
Josep Ferrero Jiu											18.180
Lluís Rufasta Benús											18.158
Josep Fuset Tubig											18.122
Manuel Ferrandis Nacher											18.030
Lluís Matutano Casanoves											17.982
Josep Mathen Ferrer											17.856
Vots	2137	1802	535	2096	2691	1957	1783	1817	1946	1895	18.459
% sobre vots	4,0	4,9	6,8	11,3	15,3	13,8	12,0	10,7	11,7	18,2	12,9
% sobre cens electoral	7,8	6,9	3,8	6,8	7,5	8,2	5,9	6,3	6,6	8,0	6,9

AN D D A T U R E S

D I S T R I C T E S

Quadre 3.B.2.d

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	TOTAL BARCELONA
Asociación Catalana Republicana										21.664
As. Nicolau d'Oliver										21.264
As. deu Hurtado i Miró										19.335
As. Bastardas i Samper										18.769
As. Esteve i Guau										17.495
As. Noguera i Comet										16.818
As. A. Ralta i Botha										16.662
As. Ametlla i Coll										16.402
As. Gubera i Fabregas										15.721
As. Barbey i Prats										15.470
As. Fournere i Ribas										15.190
As. Domingo i Sanjuan										15.189
As. Tomas i Piere										15.184
As. Estanislau Duran i Reynolds										15.142
As. Manuel Raventos i Bordoy										13.941
As. David Ferrer i Falles										13.935
As. Ferran Boter i Maun										13.857
As. August Matons i Colomer										13.726
As. Ferran Cuito i Cavall										11.669
Vots	1718	1180	1077	2367	1532	2308	1401	2098	115	833
% sobre votant	11,2	9,8	13,7	12,8	9,4	6,3	9,4	12,4	6,9	8,0
% sobre cens electoral	6,3	4,5	7,6	7,7	4,5	9,7	4,6	7,2	3,9	3,5

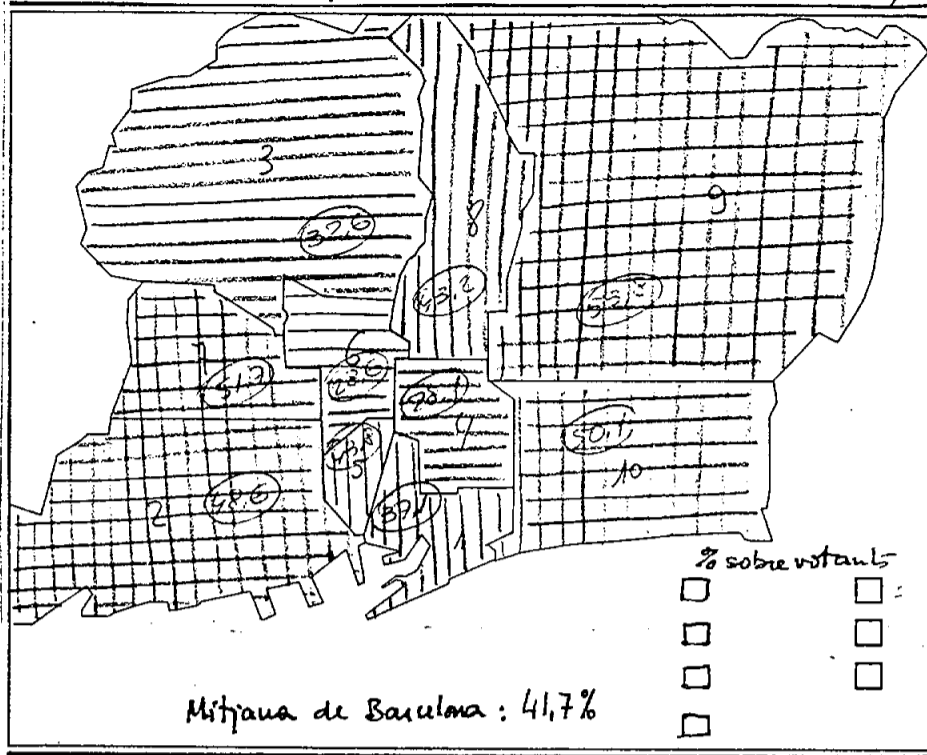
Quadre 3.3.2 e

ALTRES CANDIDATURES

	<u>Votació Mitjana</u>	<u>% VOTANTS</u>	<u>% ELECTORAL</u>
DRETA DE CATALUNYA	5.937	4,1	2,2
ALIANÇA D'ESQUERRES (PRDF)	3.018	2,1	1,1
BLOC OBRER I CAMPEROL	2.446	1,7	0,9
PARTIT COMUNISTA DE CATALUNYA	1.101	0,8	0,4
ALIANÇA D'EXTREMES ESQUERRES I PARTIT SOCIAL REVOLUCIONARI	1.044	0,7	0,4
PARTIT NACIONALISTA CATALÀ	730	0,5	0,3
CONCENTRACIÓ ESPANYOLA	165	0,1	0,1
ESTAT CATALÀ - PARTIT PROLETARI	185	0,1	0,1

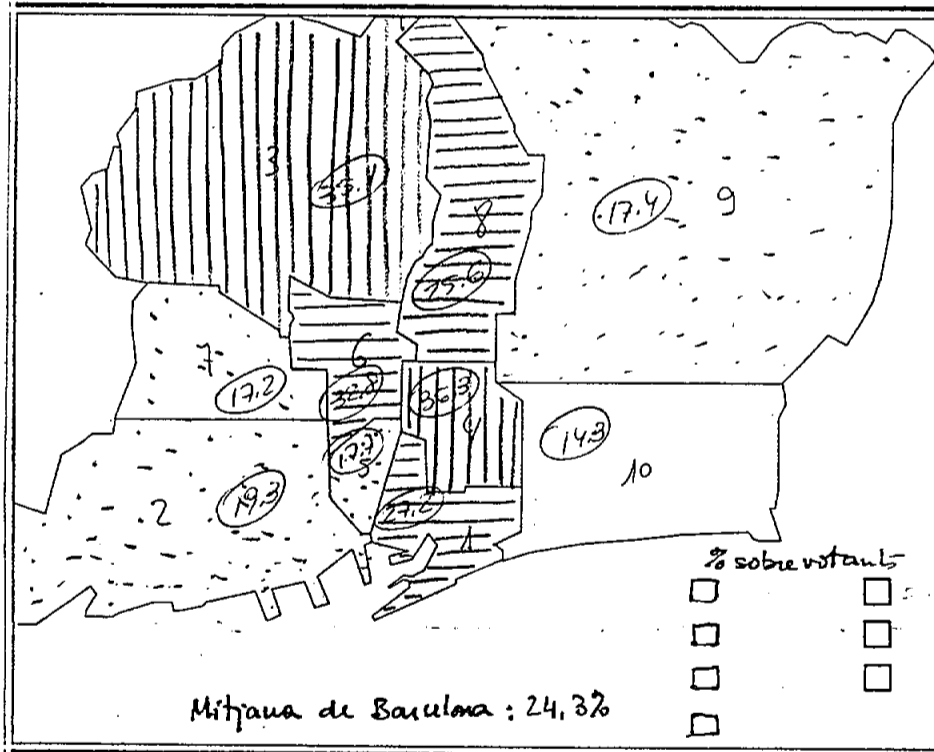
ESQUERRA REPUBLICANA
 Eleccions autonòmiques 20 novembre 1932 DE CATALUNYA

Mapa 3.3.2.a.

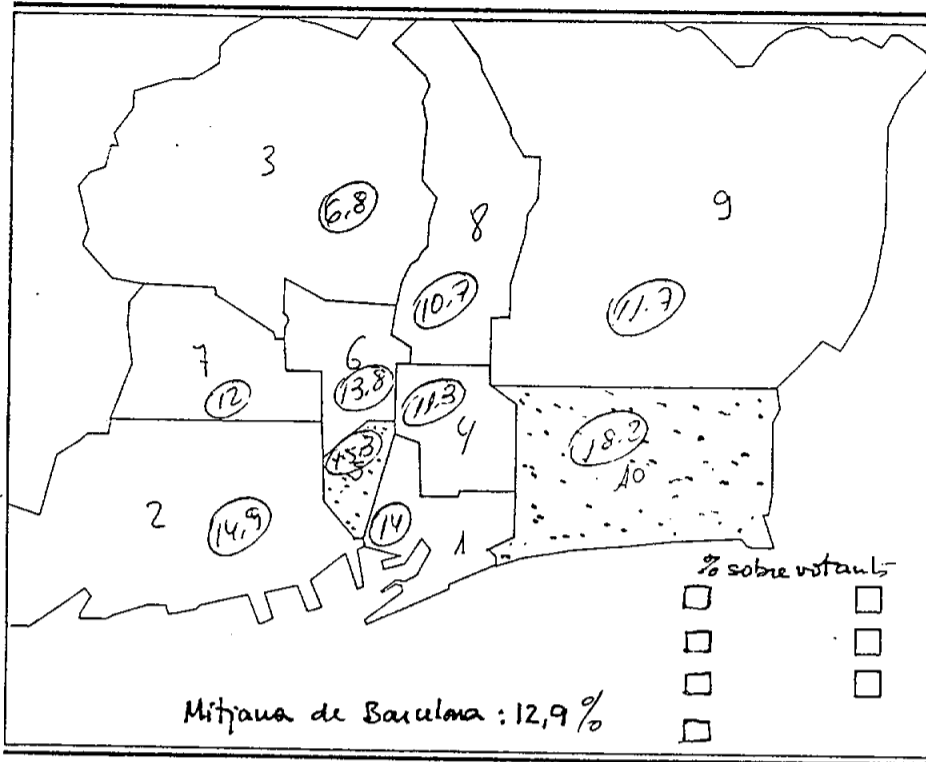

Eleccions autonòmiques 20 novembre 1932. CONCORDIA CIUTADANA

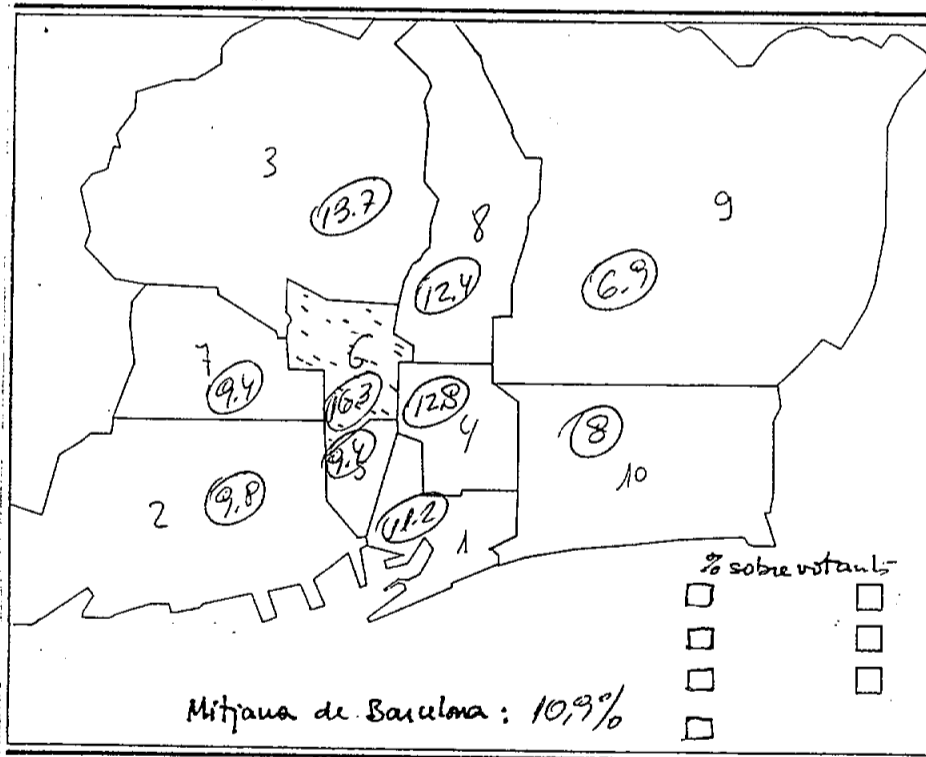
Mapa 3.3.2b

Eleccions autonòmiques. 20 novembre 1932 PARTIT REPUBLICÀ
RADICAL

Eleccions autonòmiques. 20 novembre 1932 CONCENTRACIÓ CATALANISTA
REPUBLICANA

ELECCIONS LEGISLATIVES DE 19 DE NOVEMBRE DE 1933
=====

NORMATIVA ELECTORAL.-

~~El 1 de juny de 1933~~

L' 1 de juny de 1933 el Govern Azaña presenta a les Corts el projecte de Llei Electoral. Aquest projecte té un caràcter encara més majoritari que el Decret de 8 de maig de 1931.

El punt central de la discussió parlamentària fou la defensa per part de Gil Robles i Suárez Picallo (minoria gallega) del sistema proporcional. Un cop vist que la majoria de la Cambra no ho acceptava, s'intentà suavitzar, sense aconseguir-ho, el caràcter majoritari del projecte de llei.

La Llei Electoral, aprovada el 27 de juliol de 1933, reconeixia la ~~mes~~^{mes} vigència del Decret de 8 de maig de 1931 i introduïa algunes modificacions, entre les que cal destacar la proclamació de diputats en primera i segona volta:

- a) Per proclamar en primera volta, la votació tindrà que reunir una característica: que un o més candidats hagin obtingut com a mínim el quaranta per cent dels vots escrutats. En aquest cas, si la resta de candidats haguessin obtingut un número de vots superiors al vint per cent dels escrutats vàlidament i entre aquells i aquests quedés cobert el número total de vacants a elegir, la proclamació abstarà a tots els que reuneixin aquestes condicions. Serán proclamats els obtinguin majoria de vots.
- b) En el cas de que cap dels candidats obtingués el quaranta per cent dels vots o quedessin escons per cobrir segons les prescripcions del apartat anterior, és celebrarà una segona volta electoral el segon diumenge després de la primera elecció. En aquesta segona volta només podran presentar-se els que en la primera hagin obtingut més del vuit per cent dels vots escrutats. Quan en la primera volta cap dels candidats minoritaris obtingui el vuit per cent, quedarà lliure l'elecció en segona volta pels llocs vacants. En el cas de que no hi hagi altres candidats amb

més del vuit per cent que el número just d'escons a cobrir, aquests candidats quedarán proclamats definitivament.

Podem observar que aquestes principals modificacions tenen per objecte accentuar el caràcter ja marcadament majoritari del sistema anterior. Aquest caràcter majoritari s'exagera en aquesta llei al establir uns màxims i mínims del quaranta i vint per cent dels vots per a poder sortir elegits, i també al restringir l'accés a la segona volta.

Una gran novetat que presenten aquestes eleccions de 1933, és que per primera vegada, les dones tenen dret a votar. Aquest dret no és recollit en aquesta llei electoral, sino qu'és reconegut anteriorment per la Constitució aprovada el 9 de desembre de 1931. La Constitució de la República consagra en l'article 36 que els ciutadans d'un i altre sexe, majors de vint-i-tres anys, tenien els mateixos drets electorals. D'aquesta manera, Espanya és situada al nivell d'altres països europeus que ~~havien~~ havien anat legialant l'accés de les dones a les urnes.

Cal dir, però, que no va ésser facil l'aprovació d'aquesta qüestió en la Cambra de Diputats, puix que va ésser molt discutida. En aquest sentit, cal destacar l'aferrissada defensa del sufragi femení fet per la diputada de la minoria radical, Clara Campoamor, que va defensar el reconeixement de la dona de tots els seus drets, rebutjant els arguments que esgrimien d'altres sectors de la Cambra, sobre l'inoportunitat de la concessió del vot pel perill que podia representar un electorat potencialment conservador. Malgrat que va ésser aprovat, el resultat de la votació - 160 contra 121 - demostra lo controvertit del tema.

CANDIDATURES EN PRESENCIA.-

1) Bloc Nacional de Dretes.-

Candidatura formada per la coalició de l'agrupació política Dreta de Catalunya, de caràcter monàrquic, amb el Partit Agrari, format per grans propietaris. La seva posició era obertament contrària al règim republicà i a l'autonomia catalana, a la vegada que intentava canalitzar la defensa dels interessos agraris dels grans propietaris.

2) Lliga Catalana.-

L'orientació cap el centre de la Lliga en els eleccions al Parlament de Catalunya de 1932, es consolidà amb la fundació de Lliga Catalana, el febrer de 1933, i la fixació d'uns estatuts organitzatius i un programa general, fins aleshores inexistents.

Al nou partit, a part de l'ingrés de la Dreta Liberal Republicana, s'havia incorporat el grup capitanejat per Jaume Bofill i Mates, procedent de la descomposició del Partit Catalanista Republicà.

El conflicte del camp català fa que el ~~partit~~ partit adopti una postura intransigent davant els tímids intents de reforma agrària. Dins aquesta perspectiva i amb un creixement organitzatiu molt considerable durant el 1933, La Lliga afrontarà les eleccions dirigint una ampla aliança que incloïa el tradicionalisme, els radicals (Tarragona) i independents.

3) Unió Democràtica de Catalunya.-

Així com a les eleccions al Parlament de 1932, UDC és presenta en coalició amb la Lliga, a aquestes eleccions és presenta en solitari.

L'orientació política presa per UDC, marcada pel catalanisme radical, la seva orientació social centrada en sectors petitburgesos i treballadors, així com el relleu especial donat a la confessionalitat religiosa, l'allunyaven clarament del partit conservador català. Además, la diferencia s'accentuaria notablement quan, arran del conflicte agrari, UDC dona suport d'una forma clara i decidida a la Llei de Contractes de Conreu, a la que s'oposava la Lliga.

4) Partit Republicà Radical.-

No arriben en bon moment aquestes eleccions per el Partit Radical de cara a tenir expectatives d'èxit a Catalunya. Per bé que les eleccions de 1931 i 1932 l'han situat en tercer lloc després d'ERC i la Lliga, el partit és troba molt lluny de poder disputar l'alternativa conservadora a la Lliga.

L'únic diputat que obtindrà a Catalunya serà a la circumscripció de Tarragona, on el ~~partit~~ partit es presenta coaligat a la Lliga.

5) Coalició d'Esquerres Catalanes.-

Coalició centrista formada per Acció Catalana Republicana, procedent del Partit Catalanista Republicà; pel Partit Nacionalista Republicà d'Esquerres, partit format pels expulsats d'ERC l'octubre de 1933, encapçalats per Lluhí i Vallescà; i pels federals del Partit Federal -"El Pacte", procedents del Partit Republicà Democràtic Federal, partit aquest que és presenta en les llistes d'ERC.

6) Esquerra Republicana de Catalunya.-

El partit hegemònic a Catalunya durant les eleccions de 1931 i 1932, no afronta aquestes eleccions en bon moment, ja que al desgast del govern que exerceix a Catalunya des de 1932, si afegeixen els seus problemes interns, que culminen amb l'expulsió del partit, un mes abans de les eleccions, del grup de "L'Opinió " encapçalat per Lluhí i Vallescà, els quals es presentaran , com hem dit abans, en la Coalició d'Esquerres Catalanes, i provocarà una certa dispersió del vot gens favorable per ERC. *La Unió Socialista de Catalunya anirà ~~amb~~ també a aquesta llista.*

7) Front d'Extremes Esquerres.-

Coalició electoral formada per l'Extrema Esquerra Federal, la Confederació Democràtica Federal de Catalunya i l'Extrema Esquerra Republicana. Coalició més radical que el Partit Republicà Democràtic Federal i pròxim a l'anarquisme revolucionari.

8) Front Obrer.-

Coalició formada pel Bloc Obrer i Camperol i el PSOE propiciada pel canvi d'orientació d'ambdós partits. Mentre el BOC abandona la radicalització sobre la qüestió nacional per posar més èmfasi en la qüestió social, el PSOE es nega a pactar l'aliança electoral amb les forces burgeses.

9) Partit Comunista de Catalunya.-

Fundat poc abans de les eleccions al Parlament de Catalunya de 1932, atreia alguns quadres antics allunyats del partit i afiliats al BOC. Tenia una presència molt feble, situada bàsicament als centres industrials.

Quadre 3.3.2.a

Eleccions leg. ^{genials} relatives 19 novembre 1.933

TOTAL BARCELONA

ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA

Vots	133.085
% sobre votants	36,4
% sobre cens electoral	21,9
Lluís Companys i Jover	151.664
Francesc Macià i Llussà	138.455
Josep Sunyol i Garriga	134.700
Marià Rubio i Tudurí	132.710
Abel Velilla i Sarazola	132.426
Josep Mestres i Puig	125.217
Rafael Folch i Capdevila	124.864
Francesc Viladomat i Morales	124.830
Hilari Salvador i Castells	124.295
Josep Riera i Puntí	124.103
Emili Carles i Serra	123.758
Josep Queralt i Clapés	123.298
Narcís Guerra i Buscarons	122.984
Aurora Bestrana i Salazar	122.285
Jesús Sanz i Poch	121.809

119

Quadre 3.3.2.b

TOTAL BARCELONA

LLIGA CATALANA

Vots	133.597
% sobre votants	36,5
% sobre cens electoral	22,0
Joaquim Pellicensa i Camacho	132.015
Joan Ventosa i Calvell	132.013
Lluís Puig de la Bellacasa i Déu	131.509
Felip de Solà i Cañizares	131.331
Francesc Cambó i Batlle	131.295
Pere Rahola i Molinas	131.281
Joaquim M ^{rs} de Nadal i Ferrer	131.251
Alexandre Gallart i Folch	130.828
Antoni Gabarró i Torres	130.302
Vicenç Solé de Sofo	129.980
Francesc Pons i Pla	129.735
Josep Ayats i Surribas	129.640
Joaquim Reig i Rodriguez	128.599
Francesc Bastos i Ansart	126.174
Francesc d'A. Vendrell i Tiana	108.651

119

ALTRES CANDIDATURESVotació Mitjana% sobre votants% cens electoral

- PARTIT REPUBLICA RADICAL	39.472	10,8	6,5
- COALICIÓ D'ESQUERRES CATALANES	34.094	9,3	5,6
- BLOC NACIONAL DE DRETES	16.755	4,6	2,8
- FRONT OBRER	4.756	1,3	0,8
- PARTIT COMUNISTA DE CATALUNYA	2.597	0,7	0,4
- UNIÓ DEMOCRÀTICA DE CATALUNYA	878	0,2	0,1
- Candidatura recomenada per "EL DILUVIO" (Manuel Azaña)	813	0,2	0,1

ELECCIONS LEGISLATIVES DE 16 DE FEBRER DE 1936
=====

CANDIDATURES EN PRESENCIA.-

Dues candidatures es presenten a ~~les~~ les cinc circumscripcions electorals de Catalunya a les eleccions de febrer de 1936, el Front Català d'Ordre i el Front d'Esquerres de Catalunya.

1) Front Català d'Ordre.-

Coalició electoral de les forces polítiques conservadores sota la ~~hegemonia~~ hegemonia de la Lliga Catalana. Les altres forces que l'integraven eren, els tradicionalistes, el Partit Republicà Radical i Acció Popular Catalana, format a l'octubre de 1934 com a conseqüència de l'escissió d'alguns elements de Lliga Catalana relacionats amb els medis agraris, i adherit a la CEDA.

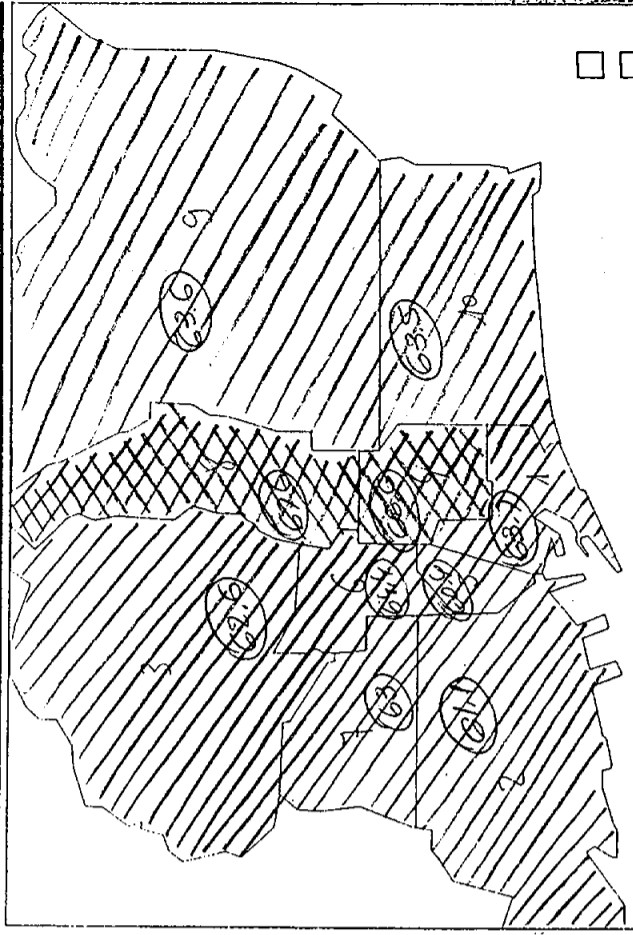
2) Front d'Esquerres de Catalunya.-

Coalició de les forces polítiques progressistes sota la hegemonia d'Esquerra Republicana de Catalunya, i integrada per d'altres forces d'esquerra moderada i catalanista com Acció Catalana Republicana i el Partit ^{Nacionalista} Republicà d'Esquerra; pels socialistes de l'Unió Socialista de Catalunya, que durant el període republicà es presentà coaligat a ERC; pels nacionalistes radicals del Partit Català Proletari, escissió d'Estat Català; i pels comunistes del Partit Comunista de Catalunya i els del Partit Obrer d'Unificació Marxista (POUM), constituït el setembre de 1935 per la fusió del BOC amb el grup d'Andreu Nin procedent d'Esquerra Comunista.

Quadre 3.3.4 *generals*
ELECTIONS ~~LEGISSIMES~~ DE 16 DE FEBRER DE 1.936

DTES.	POBLACIÓ	CENS ELECTORAL	% electors/ població	VOTANTS	% participació	% abstenció
I		57.414		36.590	63,7	36,3
II		53.352		32.588	61,1	38,9
III		34.548		21.622	62,6	37,4
IV		69.653		46.396	66,6	33,4
V		62.606		37.821	60,4	39,6
VI		59.681		38.411	64,4	35,6
VII		70.302		44.312	63,0	37,0
VIII		66.865		45.195	67,6	32,4
IX		79.602		50.643	63,6	36,4
X		48.244		30.631	63,5	36,5
TOTAL BARCELONA		602.267		384.209	63,8	36,2

Elections generals. 16 febrer 1936 PARTICIPACIÓ

Catiffana de Barcelona: 63'8%

DISTRICTES

	I	II	III	IV	V	VI	VII	IX	X	Total
--	---	----	-----	----	---	----	-----	----	---	-------

FRONT D'ESQUERRES DE CATALUNYA

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Vots	22689	23835	10135	20117	26149	17469	32786	27352	37106	23935
sobre votants	62,0	71,8	46,9	43,4	69,1	45,5	74,0	60,5	73,3	78,1
sobre cens electoral	39,5	43,8	29,3	28,9	41,8	29,3	46,6	40,9	46,6	49,6

Lluís Nicolau d'Olwer	262.270
Claudi Ametlla i Coll	261.135
Lluís Companys i Jover	260.990
Martí Barrera i Maresma	260.948
Pere Corominas i Muntanya	260.659
Josep Sunyol i Garriga	260.537
Ramon Hugués i Bizet	260.506
Marià Rubió i Tuduri	260.302
Faustí Ballvé i Pelllicer	259.858
Josep Massip i Izàbal	259.798
Pere Ferrer i Batlle	259.645
Ramon Pla i Armengol	258.721
Jaume Agudé i Miró	257.520
Lluís Valdes i Garriga	257.190
Pere Aznar i Saserra	256.880
Joaquim Maurín i Julià	256.723

manera 3.3.4. a

Quadre 3.3.4 a

DISTRICTES

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Total
--	---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	-------

FRONT CATALA D'ORDRE

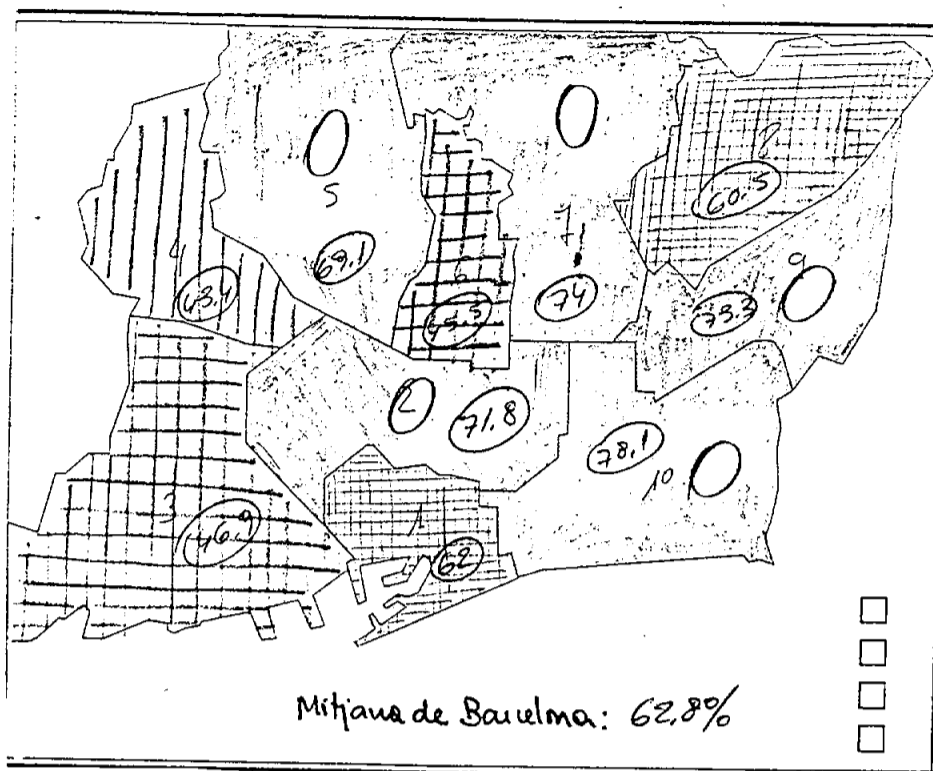
ots	13901	9203	11487	26279	11672	20942	11526	17843	13537	6696	143.086
sobre votants	38,0	28,2	53,1	56,6	30,9	54,5	26,0	39,5	26,7	21,9	37,2
cens electoral	24,2	17,2	33,2	37,7	18,6	35,1	16,4	26,7	17,0	13,9	23,8

Joan Ventosa i Calvell	153.751
Pere Rahola i Molinas	153.247
Lluís Puig de la Bellacasa	153.013
Felip Rodés i Baldrich	152.870
Antoni Gabarró i Torres	152.757
Felip de Solà i Cañizares	152.652
Vicenç Solé de Sofo	152.146
Joaquim Ms de Nadal i Ferrer	151.972
Lluís Jover i Munell	151.761
Francesc Bastos i Ansaït	151.701
Joaquim Reig Rodríguez	151.617
Joaquim Gomis i Cornet	151.018
Joan Traveria i Pubill	150.793
Santiago Torent i Buxó	150.249
Roderic Eno i Palos	149.519
Alexandre Lerroux i Garcia	149.125

manera 3.3.4. b

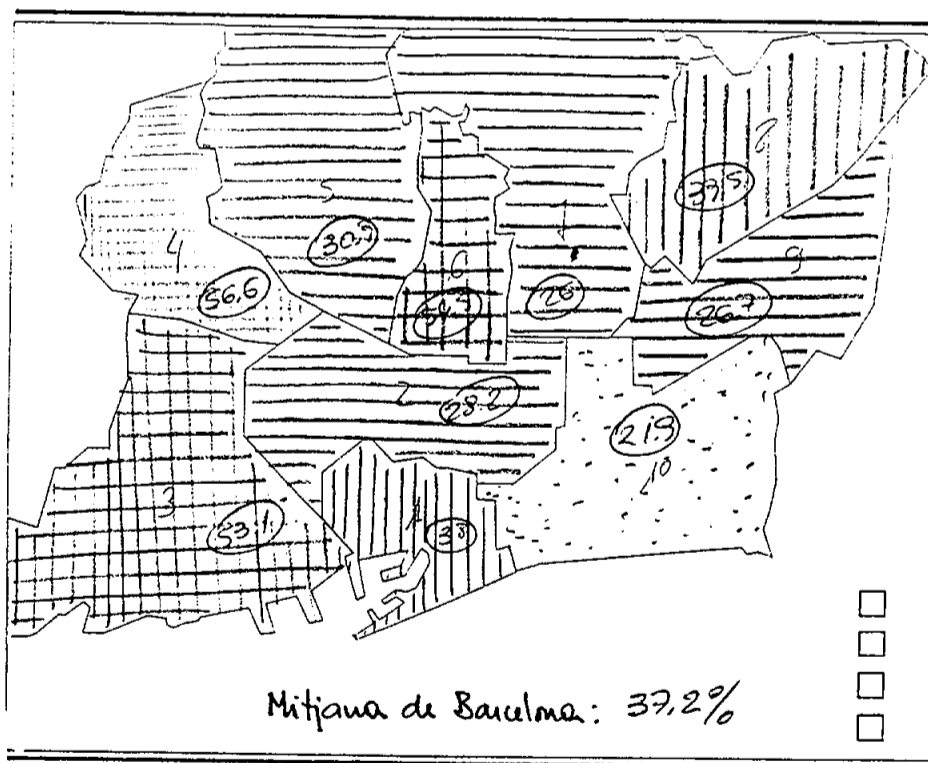
Quadre 3.3.4. b

Eleccions generals. 16 febrer 1936 FRONT D'ESQUERRES DE CATALUNYA

Mapa 3.3.4.a

Eleccions generals. 16 febrer 1936 FRONT CATALÀ D'ORDRE

Mapa 3.3.4.b

Abast del treball

Aquest treball es un recull de les aportacions de diversos autors que des de òptiques diferents -històrica, sociològica, geogràfica- s'han interessat pel fenomen electoral a la ciutat de Barcelona en els segles XIX o XX. Alguns dels materials que aportem són inèdits. D'altres ja havien estat publicats però es trobaven dispersos en diferents publicacions. En qualsevol cas, però, han estat reelaborats per tal de donar-los una extensió equilibrada dins el conjunt de la publicació.

Hem considerat 4 tipus d'eleccions: generals, municipals, autonòmiques i a diputats provincials. Al marge de la necessitat de limitar l'extensió del treball per a permetre de seguir millor el fil dels esdeveniments històrics i polítics, les consultes excloses -referèndums i eleccions al Senat, així com les municipals del segle XIX- ho han estat per no complir algun dels requisits següents: disponibilitat de les dades, possibilitat de tractament homogeni dels resultats i representativitat dels càrrecs a elegir.

Els resultats de les municipals del s. XIX es troben encara dispersos en multitud d'arxius parroquials, degut a que els pobles del Pla de Barcelona eren encara independents de la capital i era necessària per tant una tasca prèvia de recopilació que hauria retrassat la present publicació. Les eleccions al Senat, els poders del qual són força més limitats que els de la cambra baixa, tampoc han estat incloses, ja que llur repercussió social és més feble i llur capacitat per a reflectir el clima polític força més dubtosa. Quant a les eleccions a diputats provincials, l'actual sistema indirecte de renovació dels càrrecs, així com la reinstauració de la Generalitat a partir de 1977, han restat incidència política i social a una institució que en un cert moment històric havia pogut aparèixer com l'embrió del què podia ser un govern autonòmic. L'anàlisi de les eleccions a diputats provincials acaba l'any 1923.

Pel què fa als referèndums, no els hem inclòs per quant demanen un tractament força diferent del d'unes eleccions competitives tant pel què fa a planteig polític de la consulta com a l'anàlisi dels resultats, que ha de centrar-se en l'abstenció i vots afirmatius o negatius.

No cal dir que tampoc hem entrat a analitzar la paròdia d'eleccions celebrades sota el règim franquista. Per a aquesta etapa dictatorial ens hem limitat a esmentar les principals lleis sobre les que s'estructurava l'aparell institucional franquista.

En resum, doncs, les dades que hem recollit aquí es refereixen a les eleccions legislatives dels segles XIX i XX, a les de diputats provincials del segle XX fins la dictadura de Primo de Rivera i les municipals des de 1901.

Hom podria adduir que un estudi d'àmbit municipal és insuficient per a donar una visió de conjunt de la vida política del país. En el cas de Barcelona crec invàlida aquesta afirmació. Com a ciutat capdavantera en la revolució industrial i en el procés de modernització política del país -no solament de Catalunya sino de tot Espanya- és un bon punt de referència per a seguir els esdeveniments polítics del país, amb una

oferta d'opcions polítiques que no es donava a cap altre ciutat espanyola. Fins entrat el segle XX, la lluita contra el caciquisme, els enfrontaments entre burgesia i proletariat, entre monàrquics i republicans, entre clericals i anticlericals, entre centre i perifèria -o dit d'una altra manera entre "espanyolistes" i "catalanistes"- configurava una imbrincada trama de la que és difícil destriar-ne el fil conductor.

La dictadura franquista acabà amb aquesta efervescència, que no s'ha reanudat després amb la mateixa virulència. L'esquema s'ha simplificat molt i la pugna s'ha reduït ara al voltant de dos grans eixos: el de dreta-esquerra i el de catalanisme-centralisme, dimensions en referència a les quals els partits es localitzen de forma fluctuant en funció de les diferents conjuntures polítiques. La monarquia ha deixat de ser contestada i la religió tampoc està en el primer plànol de les preocupacions dels espanyols. El panorama polític presenta trets que essencialment poden assimilar-se al d'altres països europeus. La principal diferència tal vegada radiqui en la paradoxa de que, havent estat uns dels primers països d'Europa en lograr la unitat política, no ha aconseguit encara resoldre de forma satisfactòria i integradora l'organització i estructura del seu estat.

Enfoc metodològic

Hem donat preeminència a l'anàlisi política i històrica sobre l'enfocament geogràfic o sociològic dels resultats electorals. La unitat geogràfica emprada, el districte municipal, és molt àmplia per a afinar excessivament en l'estudi de l'orientació del vot en funció de les variables a l'ús en sociologia electoral: status socioeconòmica, edat, sexe, àmbit geogràfic de procedència, etc. Un cop constatada una sorprenent coherència i continuïtat en les estructures geogràfiques del vot, per a aprofundir en les causes de una determinada orientació del vot cal reduir la unitat territorial i/o canviar de d'enfoc metodològic, passant a les enquestes, la història oral, etc. Amb tot, l'aportació d'una sèrie llarga de mapes i de taules de resultats ajuda a comprendre i valorar les raons de determinades respostes col·lectives a la oferta dels diferents partits polítics en una moment determinat.

Contingut i periodificació

El treball s'ha dividit en dos grans apartats, el primer dels quals recull les eleccions legislatives i municipals i el segon les eleccions a Diputats Provincials entre 1808 i 1923.

Les taules numèriques -de resultats i demogràfiques- i els mapes, es donen per districtes, divisió que en la actualitat només té efectes electorals en les municipals. En altres èpoques, el municipi de Barcelona havia constituït per si sol una circumscripció electoral. Els candidats elegits, la llista dels quals es dona any per any, correspon també a la província quan la ciutat no és circumscripció.

Tant el llarg període de temps abarcat com la gama d'eleccions incloses, han fet impossible però sobre tot absurd intentar cenyir el conjunt a un esquema únic i uniforme. La data de 1901 s'ha mantingut com a gran línia divisòria de dos períodes, no tant perquè marqui de forma

rotunda una ruptura amb l'etapa anterior o perquè psicològicament el primer any d'un segle suposi un punt de partida natural, sino perquè en les eleccions del mes de maig de 1901, per primera vegada l'oposició antidinàstica aconseguia a Barcelona un primer triomf sobre els partits monàrquics i es trencava així el torn de partits governamentals que funcionava des de 1875. Hom parlà en la premsa de la victòria del poble català sobre el caciquisme, assolida gràcies a l'esforç de regionalistes i republicans. Des d'aquell moment els partits dinàstics no s'enduqueren cap altre victòria a la ciutat de Barcelona i els partits s'anaren consolidant en llur funció representativa en el marc d'un procés electoral cada cop més competitiu.

- Segle XIX

Fins 1901, la periodificació no ha estat fixada en base a etapes electorals. Els resultats de cada elecció no son analitzats individualment ni tampoc representats en mapes de forma sistemàtica per a totes les consultes. Tant la inexistència d'un sistema competitiu i de representació popular, com el fet de que, en el millor dels casos, només un 4% de la població tingués dret a vot, resten interès a la representació cartogràfica dels resultats. A títol d'exemple hem representat en mapes els partits majoritaris o guanyadors entre 1837 i 1858. Els resultats son agrupats al final com a apèndix.

Es fa en canvi una extensa referència als postulats doctrinaris sobre els que es fonamentaven els règims liberals, com a predecessors dels democràtics, i se situen en el context europeu les dates més significatives en l'implantació del sufragi universal, una de les principals característiques d'aquests darrers. Els mecanismes de representació popular inherents als règims liberals substitueixen l'antic sistema piramidal de les eleccions, constituït en la seva base per tots el veïns o caps de família, -que per eleccions successives cada cop més restrictives arribaven a la designació d'un reduït cos de notables en mans dels qui quedava el poder municipal o de les corts- per un altre en el que només una part de la població reuneix determinats requisits, normalment de tipus econòmic o intel·lectual, està capacitada per a participar a les consultes. Es l'anomenat règim censitari, en el qual en canvi es vota directament els candidats i que tindrà vigència a l'estat espanyol entre 1834 i 1890, amb la breu interrupció de 1868-1876.

Segle XX

Després de 1901, la periodificació s'estableix de forma gairebé "natural", per la successió alternativa de períodes democràtics i dictatorials. Una primera etapa abarca fins la dictadura de Primo de Rivera (1901-1923), seguida de l'etapa republicana (1931-1936), per acabar amb la reanudació de la vida democràtica (1977-1986). Els períodes dictatorials son comentats molts de passada, en relació a les pseudo-eleccions que organitzen per a donar una certa aprença democràtica.

Cada contesa electoral és considerada individualment, amb taules de resultats i mapes per districte per als principals partits. A partir de la instauració del sufragi universal, té ja sentit plantejar-se seguir de

forma evolutiva la geografia electoral de la ciutat, que pot contribuir a explicar des de la vessant històrica les raons de la consolidació de determinades estructures de vot, que la reanudació de la vida democràtica al nostre país ha deixat ben paleses.

Les legislatives i municipals de 1901 a 1923 constitueixen dues sèries llargues les quals han estat analitzades per separat, per quant havien creat llur dinàmica política pròpia. L'anàlisi de les generals té en compte el context general espanyol i l'internacional, en especial per al període marcat per la 1a. Guerra Mundial, una de les causes principals de l'agitació social que caracteritzà el període. Per a les municipals, s'han mantingut les referències a les connexions entre la dinàmica sòcio-política general i específica del consistori barceloní, amb les immediates i conseqüents repercussions a la configuració evolutiva dels partits i a llur política d'aliances.

En el període republicà les eleccions municipals celebrades tingueren un caràcter força específic, bé pel seu plantejament plebiscitari, bé per l'adequació a la nova normativa municipal. Ambdós fets aconsellaren, doncs, mantenir al divisió entre aquestes i les legislatives, malgrat que la brevetat del període haguessin pogut ser tractades seqüencialment en el temps.

El 1977, després de 40 anys de dictadura, la vida política del país es trobava extraordinàriament empobrida i en les eleccions que se succeïren en els primers anys de democràcia els temes prioritaris en les campanyes electorals -llibertats democràtiques, amnistia, reivindicacions autonòmiques- eren reivindicats per la pràctica totalitat dels partits contendents. No es podia doncs parlar de una problemàtica específica segons l'àmbit institucional de l'elecció. Els elements de polèmica eren inicialment escassos, donat el desconeixement que l'electorat tenia d'uns candidats i partits fins aleshores desconeguts i/o clandestins i que demostraven una extraordinària cautela en la campanya electoral donat també llur desconeixement de les preferències i reaccions del públic al que s'adreçaven. Hem optat doncs per analitzar els tres tipus d'eleccions de forma seqüencial, en considerar que cada una d'elles compartia un context polític global comú, malgrat que l'elector hagi demostrat fins ara preferències diferents segons l'àmbit institucional de l'elecció -predomini del vot d'esquerres per les generals i les municipals i nacionalista per les autonòmiques.

Advertiment sobre les dades i els mapes.

- Fonts

El capítol corresponent a les eleccions legislatives del segle XIX ha estat reelaborat pel propi autor a partir de les dades que facilitava en la seva tesi (1). Les corresponents a les eleccions a diputats provincials i a les municipals de 1901 a 1923, no havien encara estat publicades, com tampoc ho havien estat les municipals entre 1901 i 1934. Les fonts, ja sigui arxius o premsa, s'indiquen en els respectius capítols. Quant a les generals d'aquest mateix període, procedeixen del llibre dels mateixos autors (2), on les dades es troben molt més promenoritzades, amb els resultats per districte de tots els candidats de cada partit o coalició. Pel fet de trobar-se ja publicada i reunida en un sol llibre aquesta informació, ens hem limitat a oferir els vots totals de la candidatura per districte.

Per les legislatives i autonòmiques del període republicà, el material de base procedeix de treballs ja publicats (3). Quant a la darrera etapa que s'inicia el 1977, les dades procedeixen de publicacions de l'Ajuntament de Barcelona o d'articles i treballs elaborats per l'Equip de Sociologia Electoral (4).

- Dades electorals

Els percentatges son sobre vots emesos, no sobre els electors inscrits. En els treballs de l'Equip de Sociologia Electoral sovint hem optat per a aquest darrer percentatge, que dona una aproximació més realista de la força dels partits per districte en cada unitat territorial, per quant no venen distorsionats per l'abstenció. Tenint en compte però que les referències habituals solen ser en percentatges sobre votants, que en definitiva és la xifra a partir de la qual s'assignen els escons, i que les diferències inter-unitats territorials que aquí ens interessen són igualment reflectides pels percentatges sobre vots emesos, hem optat per aquests darrers. El mapa de la participació permet relativitzar en funció d'aquest, la implantació d'un partit.

- Sobre el sistema de càlcul dels percentatges

El càlcul dels percentatges no ofereix dificultats quan es tracta de llistes tancades com les del sistema electoral actual. En canvi, en un sistema majoritari, amb representació de minories com el vigent durant la Restauració i la 2a. República, el problema és força més complexe. La llei electoral de 1907 establia que en els districtes en què s'elegia més d'un diputat o regidor, cada elector havia de votar menys noms que el nombre a escollir, d'acord amb una escala que veurem a continuació. A la ciutat de Barcelona li corresponien 7 diputats. La resta de la província era dividida en 13 districtes uninominals.

Calcular la força real d'un partit en una circumscripció plurinomial és una tasca força àrdua en la que els historiadors no estan unànimement d'acord sobre el millor sistema de càlcul. Al marge del problema matemàtic estricte, cal també tenir en compte tant política d'aliances dels partits, el grau de disciplina dels seus seguidors, si un partit anava al "copo" -acaparament dels llocs de majories i de minories-, si renunciava a un districte, recomenava el vot per a d'altres candidats, etc.

Conxita Mir ha sintetitzat les principals característiques d'aquest sistema i els procediments de càlcul en situacions diferents:

"La forma d'adjudicació d'escons en un sistema majoritari corregit, és a dir, aquell en el què a l'elector li és permès de confeccionar la seva pròpia llista de noms, escollits entre tots els candidats presentats, sigui quina sigui la seva filiació, a tall d'exemple funcionava així:

Nombre de diputats o consellers a elegir per circumscripció	Nombre de vots particulars (noms) que pot emetre l'elector = majories	Nombre de candidats residual = minories
1	1	-
2	1	1
3	2	1
4	3	1
5	3	2
6	4	2
7	5	2

Es a dir, si hi ha 6 escons a distribuir, l'elector pot votar només 4 noms. Als 4 candidats més votats de tots els presentats (en general, donada l'existència de moviments polítics, pertanyien a la mateixa candidatura de partits) se'ls adjudicava els llocs anomenats de majories. Als 2 candidats més votats a continuació se'ls donava els llocs restants, anomenats de minories.

Segons aquest sistema d'adjudicació d'escons, els partits polítics restaven sense personalitat reconeguda dins de les lleis electorals vigents, les quals només consideraven candidats a títol individual. No obstant, els partits podien confeccionar, i així ho feien, paperetes de vot que eren votades pels electors. Com que les diverses formacions polítiques, en funció de les seves perspectives d'èxit, adoptaren diferents estratègies, a l'hora de calcular els votants de cada candidatura hem hagut d'acudir a diferents procediments de càlcul, segons fos la estratègia particular emprada per la candidatura en qüestió i també segons fos la resposta dels electors. La casuística ha estat la següent:

1. Partits que presenten candidatures d'acaparament de majories i minories, nomenant tants candidats com escons hi ha per distribuir. Obviament les paperetes no podien contenir més noms que els adjudicats a les majories i l'organització política en qüestió havia de fer combinacions prou diverses de noms per garantir el "copament" pretès. Per a calcular el total de votants a candidatures d'acaparament s'ha dividit la suma dels vots de tots els candidats presentats pel nombre de vots (noms) que l'elector podia emetre. Ex. llistes de 6 candidats a copar 6 llocs (4 per majories i 2 per minories). S'han sumat els vots obtinguts per cada candidat i s'ha dividit per 4.
2. Partits que es presenten per minories. Basta dividir la suma dels vots dels candidats pel nombre de candidats. Presuposem, evidentment, disciplina de vot dels electors addictes al partit que presenta la candidatura.
3. Partits que presenten un nombre de candidats que no es correspongui ni amb les majories (presenten un nombre inferior de candidats) ni amb les minories. Poden donar-se dues situacions:
 - a. Que els electors partidaris de votar aquestes candidatures siguin políticament disciplinats i renunciïn a completar la papereta amb d'altres noms, tal com tenen dret a fer-ho.

- b. Que els electors, o àdhuc forces polítiques no explícitament coalitzades, confeccionin llistes completes, barrejant-hi noms de candidatures diverses (panachage).

Quan s'han detectat casos com en la primera de les dues situacions esmentades, el procediment de càlcul dels votats ha estat el de respectar l'actitud mostrada per l'electorat. Per tant, hem fet la mitjana aritmètica dels vots assolits per la candidatura, sigui quin sigui el nombre de candidats. Es per exemple el cas d'un candidat presentat en solitari en una votació plurinominal. El vot a aquest candidat és considerat vot sencer.

En el cas que es demostrï que la pràctica del pannachage fou generalitzada, la suma dels vots dels candidats es divideix pel nombre d'escons per majories, essent el resultat el total de votants de la candidatura.

La manera d'esbrinar en quina de les situacions esmentades ens trobem no és altra que l'anàlisi acurada de la distribució dels vots entre els candidats, un cop coneguts els resultats de la votació. Obviament, candidats amb nombre similar de vots hem de suposar que han estat votats junts. Les situacions intermèdies s'han resolt optant pel procediment que semblava més aproximatiu. Certament, sota una òptica aritmètica estricta, hi ha distorsions, però creiem que en cap cas aquestes arriben a modificar les conclusions bàsiques de l'anàlisi dels escrutinis.

Obtinguts els total de votants de cada candidatura, podem obtenir el total de votants, xifra que serveix de base al càlcul dels percentatges de vots sobre votants de cada candidatura.

Quan, en casos excepcionals, es dona el cas que no poden considerar-se en propietat l'existència de candidatures, perquè els candidats aparentment coalitzats apareixen amb un nombre molt diferent de vots, hem considerat com a nombre de votants no la votació mitjana sinó la xifra corresponent al candidat més votat.

En el cas de les eleccions municipals, donat que són poques les vegades que s'han pogut recollir els vots en blanc, aquestes s'han exclòs dels quadres de resultats. En aquest sentit, cal senyalar la seva poca importància numèrica.

Donada aquesta casuística i donada la possibilitat de variar els criteris a l'hora d'obtenir les mitjanes de votants per candidatures, es fàcilment comprensible que els resultats que apareixin als quadres corresponents no siguin sempre coincidents entre els diversos autors que els han treballat.

- Mapes

Com a norma general, s'han elaborat mapes per a aquelles candidatures que aconseguen escó, además dels de participació. A partir de 1977, en què el sistema proporcional dona entrada a un major nombre de partits, hem fet mapes per a aquells que obtenien un mínim del 10% dels vots emesos, per tal de que no resultessin mapes totalment blancs. El tram dels mapes és el mateix per a tots els períodes, però amb dues escales

diferents segons es tracti de resultats de partits o de la participació i amb trams de 10 punts en ambdós casos. Són intervals tal vegada excessivament amples, que en alguns casos no permeten de matissar les diferències per districte. Per a resoldre la dificultat tècnica que suposa moure's entre percentatges extraordinàriament separats -la participació, per exemple, oscil·la entre 11% i 83%- hem preferit però aquesta solució a la d'introduir escalats diferents en algunes èpoques, cosa que impediria visualitzar evolutivament l'orientació del vot.

- Divisions administratives de Barcelona

Barcelona ha tingut diverses divisions administratives. La base cartogràfica correspon en cada cas a la divisió territorial vigent en el moment de l'elecció. Al final del llibre expliquem breument l'evolució històrica de la divisió territorial de la ciutat.

- Els autors

Albert Balcells, Joan Culla i Conxita Mir són coautors del llibre "Les eleccions a diputats a Catalunya 1901-1923 (5)", de la qual han adaptat part del text al planteig i característiques d'aquesta obra.

Albert Balcells és professor d'Història Contemporània de la Universitat Autònoma de Barcelona des de l'any 1969. Ha publicat diversos treballs sobre història política i social i ha dirigit la Història dels Països Catalans (1980), de la qual ha redactat bona part del tercer volum.

Joan B. Culla, professor d'Història Contemporània de la Universitat Autònoma de Barcelona és especialista en moviments socio-polítics a la Catalunya del s. XX. Entre les seves publicacions esmentem "El catalanisme d'esquerra 1928-1936" (ed. Curial, 1977) i la seva tesi doctoral "El lerrouxisme a Catalunya" (ed. Curial, 1986)

Conxita Mir és professora d'Història de la Universitat de Barcelona. Ha publicat recentment la seva tesi "Lleida 1890-1936: caciquisme polític i lluita electoral". Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona 1985.

Jesus Mestre, és especialista en història urbana de Barcelona del segle XIX. La seva tesi "Una ciutat emmurallada al temps de la revolució industrial. Ciutat, societat i política a Barcelona (1823-1859)" es troba en procés de publicació. Va rebre el Premi Ciutat de Barcelona "Duran i Sampere", 1986, per un treball sobre les eleccions municipals a Barcelona al segle XIX.

Ramon Ma. Canals, Eugènia Salvador i Rosa Virós son membres de l'Equip de Sociologia Electoral i des de l'any 1975 han participat conjuntament i regular en els treballs de recerca, articles i publicacions de l'Equip.

Ramon Ma. Canals és economista i com a part de la seva activitat dins l'Equip s'ha especialitzat en les conseqüències pràctiques dels sistemes d'assignació i càlcul d'escons en diferents normatives electorals europees.

Eugènia Salvador és economista i ha centrat el seu interès en el seguiment del comportament electoral de la ciutat de Barcelona. Actualment treballa en el Consorci d'Informació i Documentació de Catalunya.

Rosa Virós, és professora de la Universitat de Barcelona. La seva tesi versà sobre les eleccions a Girona durant la 2a. República. Entre els seus treballs de recerca destaquem els empresos darrerament sobre la cultura política dels joves.

-Agraïments

Els autors d'aquest treball han estat finançats per la Fundació Jaume Bofill, a la qual volem agrair no solament el seu suport en aquesta ocasió, sino també el que ha donat a les recerces orientades a la temàtica electoral. L'Equip de Sociologia Electoral pugué iniciar les seves activitats en aquest camp des de l'any 1973 i continuar-les fins el 1982. La col·lecció "Estudis Electorals", iniciada l'any 1977 i que recollia les ponències del 1er. Col·loqui de Sociologia Electoral, ha acollit en els 8 números que porta publicats articles i treballs de recerca en aquest camp, sobre el que ha estat l'únicatribuna especialitzada arreu de tot l'Estat.

La inclusió d'aquesta obra en una col·lecció patrocinada per l'Ajuntament de Barcelona amb la voluntat de crear una col·lecció destinada a recollir i divulgar treballs referits a la realitat històrica i social de la ciutat, permet esperar que els buits d'aquest treball, tant els involuntaris com els obligats per l'extensió a què ens hem cenyit, puguin ser suplits per d'altres obres de recerca, amb una continuïtat que solament una col·lecció específica pot garantir.

Eugènia Salvador
Equip de Sociologia Electoral (U.A.B.)

Barcelona, juny de 1986

4. La dictadura franquista (1939-1975) (1)

Ramon Ma. Canals i Eugènia Salvador

Amb la guerra civil s'interrompia una vegada més el procés d'institucionalització democràtica del país, aquest cop per donar pas al període dictatorial més llarg i sever de la seva història.

La creació dels òrgans de govern que configurarien el nou règim s'inicià poc després de començada la guerra, l'octubre de 1936, amb la creació de la Junta Tècnica. El 1938 es creaven els departaments ministerials sota la presidència del cap d'Estat. Acabada la guerra, una nova llei completava l'anterior, reforçant encara més el poder del cap d'Estat, que podia legislar sense la deliberació prèvia del Consell de Ministres.

Com és sabut, el nou règim no elaborà mai una constitució ni un cos de doctrina que donés coherència al conjunt de lleis fonamentals sobre les que articulà la seva institucionalització. Les set "Leyes Fundamentales", promulgades entre 1938 i 1967, venien a suplir, de forma ben deficient per altra banda, l'inexistència d'una normativa bàsica. Fins el 1967, però, no es publicà un decret (779/1967 de 20 d'abril), en el que s'aprovaven els textos refosos de les set lleis, en base al que preveia la Llei Orgànica de l'Estat del mateix any, i es donava al menys l'aparença d'unitat i coherència dels principis del nou estat. Les lleis refoses eren les següents:

- Fuero del Trabajo (9 març 1938)
- Ley Constitutiva de las Cortes (17 juliol 1942)
- Ley de Referendum (22 octubre 1945)
- Fuero de los Españoles (17 juliol 1945)
- Ley de Sucesión en la Jefatura del Estado (26 juliol 1946)
- Ley de Principios del Movimiento Nacional (17 maig 1958)
- Ley Orgànica del Estado (1 gener 1967)

La barreja de preceptes humans i divins continguts en aquestes lleis varen fer-ne sobretot un instrument útil per a subministrar els lemes centrals de propaganda del règim franquista. Algunes de les frases són en aquest sentit paradigmàtiques: "el contraste de pareceres -dentro de la unidad del régimen-, la audiencia de aspiraciones (...) deben contribuir a la vitalidad (...) del Derecho positivo de la Revolución y de la nueva economía del pueblo español (1942)"; "el Estado español (...reconoce) al hombre en cuanto portador de valores eternos (Fuero Esp., 1945)"; "la colaboración en las tareas del Estado (se hará) a través de los organismos naturales constituidos por la familia, el municipio y el sindicato (Ley Ref., 1945); "España es una unidad de destino en lo universal", "la Nación española considera como timbre de honor el acatamiento a la ley de Dios, según la doctrina de la Santa Iglesia Católica, Apostólica y romana y única y verdadera fe (...) (1958); (son) fines fundamentales del Estado español la defensa de la unidad entre los hombres y entre las tierras de España" (1967).

(1) Ens basem per aquest capítol en els llibres següents: "Las Cortes de Franco" de Díaz-Nosty, "El régimen político español" de Jordi Solé Tura, "Leyes Políticas Españolas" de E. Tierno Galván i el número especial de Historia 16 d'abril de 1977, dedicat a "Las elecciones en España" (v. referències completes a la Bibliografia).

Creació de les "Cortes Españolas"

El 17 de juliol de 1942, tres anys després d'acabada la guerra, Franco anunciava la creació de les Corts, després de constiuir-se el segon Consejo Nacional de F.E.T. i de les J.O.N.S., que completava la prohibició de partits polítics de setembre de 1936.

Les "Cortes de España" dins la línia del Movimiento, havien de vehicular el "contraste de pareceres" assegurant la col.laboració de tots els espanyols en les tasques de l'Estat, a través de la família, el Municipi i el Sindicat.

La 1a. legislatura s'inicià el 17 de març de 1943. Constaven les Corts de 424 membres, els procuradors, que podien ser "natos", és a dir, per per raó del seu càrrec, o bé "electivos". Aquests darrers eren representants sindicals, locals, provincials i d'institucions. El 1946, un canvi en la normativa amplia el nombre de diputats a 468, donant més procuradors al col.legis professionals.

La durada de les legislatures era de tres anys. Entre 1946 i 1964 -de la 2a. a la 8a. legislatura-, el nombre de procuradors no cessà d'augmentar, fins situar-se en 599 membres.

A finals de 1945 es promulgà la llei del Referèndum, que facultava al cap d'Estat a sotmetre a consulta popular un projecte de llei elaborat per les Corts. L'any 1947 el poble espanyol era per primer cop convocat a les urnes, en el referèndum per la "Ley de Sucesión en la jefatura del Estado", que entre altres punts definia la naturalesa constitucional del nou Estat com a "católico, social y representativo que (...) se declara convertido en Reino". Es crearen nous òrgans assessors com el Consejo del Reino i el Consejo de la Regencia, amb importants atribucions en cas de successió. De fet la dictadura cercava amb aixó donar una aparença de legitimització popular, donant-li un caràcter plebiscitari.

1967. L'elecció del "terç" familiar

Des de mitjans dels anys 60 s'apreciaren indicis de suavització del règim. El 1966 la Ley de Prensa ("ley Fraga") abolia la censura prèvia. El mateix any es convocà un nou referèndum per a aprovar la "Ley Orgánica del Estado", que introduïa canvis en la llei de Corts i en la seva composició. El més important era el de donar entrada a dos representants de la família per cada província, elegits pels qui figuressin en els cens electoral de caps de família i dones casades. Aquests suposaven el 75% dels espanyols majors d'edat l'any 1967, poc més de 17.000.000 d'espanyols. El total d'escons a cubrir, 108, suposava un 20% dels quasi 563 llocs que integraven la Cambra (2).

(2) Es repartien els restants entre: 150 representants de la Organización Sindical, 1 de cada municipi de més de 300.000 habitants (7 en total), 1 per cada diputació, 1 per província de tots els municipis (52), rectors de les Universitats (12), representants de Instituts, Adadèmies, Cambres, Associacions, Consells(28), grup de notable -militars, eclesiàstics, administratius (màx. de 25), ministres (19), Consejeros Nacionales del Movimiento (101) i Presidents d'Alts Organismes (5).

Una llei del 26 de juny fixava la normativa a seguir. Per ser elegible calia reunir algun dels requisits següents:

- ser o haver estat procurador en Corts
- ser presentat, al menys, per 5 procuradors, que només podien presentar dos candidats
- ser proposat per 7 o més de la meitat dels diputats provincials o consellers de cadascun dels cabildos insulars de la pròpia província
- ser presentat per caps de família i dones casades, inclosos en el cens electoral de la respectiva província, en número no inferior a 1000 o al 0.5% del cens.

Es tractava doncs d'unes eleccions força restringides, tant per la composició del cens, com pel nombre de llocs a cubrir, com per les funcions reals a desenvolupar pels càrrecs electes. Amb tot, l'afluència a les urnes va ser relativament alta, d'un 59% per tot l'Estat, amb percentatges més alts en les zones rurals i molt inferiors en les àrees industrialitzades.

La IX legislatura es caracteritzà per un grup de procuradors que aviat es conegueren com a "transhumantes": 40 procuradors, deslligats de l'administració pública, a diferència de la resta, donaren una nota dinàmica a l'amodorrament d'unes Corts només avesades als aplaudiments i l'autocomplaença. Els procuradors transhumants, animats d'un innegable esperit aperturista, àdhuc democràtic, es proposaren d'acostar les Corts al poble, i es reuniren successivament en diferents capitals, presentant un front crític a algunes de les lleis projectades a les Corts.

En aquesta mateixa legislatura es produí un altre fet important. El 22 de juliol de 1969, Franco proposaria com a successor el príncep Juan Carlos, segons els poders que li conferia l'article 6è. de la Ley de Sucesión.

El setembre de 1971 es celebraven noves eleccions, convocatòria que seria seguida amb menys entusiasme que l'anterior i al qual concorregueren molts menys aspirants: 242 front als 330 de 1967. El desinterès s'atribuïa a una manca de confiança respecte al que podien fer els candidats independents, malmeses en la pràctica les expectatives creades per la llei de 1967. La participació baixà de 59% a 43%, descens superior si tenim en compte que el cens havia augmentat en prop d'un milió de ciutadans. La participació més alta seguí donant's a l'Espanya central i la més baixa a la perifèria i Madrid.

La X legislatura no es caracteritzà per un interès excessiu. Els grups transhumants donarien pas als grups regionals, que reunien tots els procuradors d'una determinada regió, fossin nats o electes. Destaquem com una de les mesures que emanà d'aquelles Corts el procediment de coordinació de funcions dels Alts Organes de l'Estat, Govern-Corts, Corts-Justícia i Govern-Justícia.

Eleccions locals

La Llei de Bases de Règim Local de 17 d'Agost de 1945 regulava la composició dels Ajuntaments i Diputacions. Els alcaldes eren anomenats pel ministre de Governació en les capitals de província i els municipis

de més de 100.000 habitants. El càrrec comportava el de cap local del Movimiento. El nombre de regidors variava de 3 a 24 segons el nombre d'habitants del municipi. En els de més de 2000 habitants, l'Ajuntament tenia una Comissió Permanent composta per l'alcalde i els tinents d'alcalde, designats aquests pel mateix alcalde, entre els regidors.

Els regidors eren elegits també per sufragi orgànic: una tercera part, pels caps de família del municipi (a partir de 1970 també pogueren votar les dones casades), un altre terç per les organitzacions sindicals del terme municipal i un terç cooptats pels regidors de les altres dues categories, entre personalitats locals representatives d'entitats econòmiques, culturals i professionals i inclosos en una llista proposada pel governador civil. Les eleccions municipals se celebraven cada tres anys per renovar la meitat dels ajuntaments. Les primeres foren el novembre de 1948.

La província era definida com la unitat fonamental de la divisió territorial de l'Estat, al front del qual hi havia un governador, anomenat pel cap d'Estat a proposat del ministre de governació. La Diputació Provincial havia d'administrar els interessos de cada província. El seu president er anomenat pel ministre de la governació. El nombre de diputats era igual al dels partits judicials, més un nombre no superior a la meitat dels anteriors, que representaven les corporacions econòmiques, culturals o professionals de la província i de la seva organització sindical. Els diputats dels partits judicials eren elegits indirectament per compromissaris dels Ajuntaments de la demarcació, entre alcaldes i regidors. La llei de règim local de 1975 substituïa la designació d'alcaldes i presidents de Diputacions per la seva elecció per part dels regidors.

Madrid i Barcelona es regien per disposicions especials: les lleis de 1963 i de 1960, respectivament. La "Carta Municipal" de Barcelona, aprovada el 23 de maig de 1960, li atorgava un règim especial en el què l'alcalde concentrava amplis poders, es creaven 6 delegats de serveis nomenats per aquest per a gestionar l'Ajuntament. S'establí que la política municipal havia de ser programada en un pla d'acció municipal, amb previsions a 20 anys vista i en un programa d'actuació concretat per als 6 anys següents.

Desinterès de l'electorat

L'interès que despertaven entre la població les eleccions era nul. En el quadre següent, hom pot veure els baixos índexs de participació:

% de Participació a Barcelona ciutat 1947-1976

Dtes.	Refer. 1947	Munic. 1966	Refer. 1966	Proc. 1967	Munic. 1970	Proc. 1971	Munic. 1973	Refer. 1976
I	90,2	-	89,3	(1)	22,0	27,8	-	60,5
II	81,8	-	87,1		27,1	31,6	-	63,6
III	82,5	-	81,3		17,8	24,3	-	58,6
IV	81,4	-	84,1		22,8	27,8	-	59,8
V	84,1	21,5	84,1		-	24,1	27,0	57,7
VI	80,7	19,0	83,0		-	29,6	25,9	61,4
VII	83,8	-	89,4		23,8	32,4	-	62,8
VIII	82,7	-	85,4		16,1	26,5	-	61,9
IX	82,8	14,5	87,1		-	24,7	24,4	63,9
X	88,1	15,5	89,6		-	25,7	30,2	69,8
XI	(2)	13,5	83,1		-	21,8	24,4	62,1
XII	(2)	11,5	85,2		-	-	-	65,6
Barcelona	83,6	15,5	86,0	52,3	21,5	27,9	27,5	62,9

(1) No s'han aconseguit els resultats per districte.

(2) No existia el districte.

Font: Historia 16. Extra II. Abril 1977. "Las elecciones franquistas en Barcelona". Equip de Sociologia Electoral.

La més alta participació es registrava als referèndums, fet explicable per la forta pressió propagandística i pel temor de represàlies en el cas de no votar. Quant a les de procuradors, s'observa el major entusiasme per les de 1967 que per les de 1971, per la novetat de la convocatòria, l'esperança en una democratització del règim i la presentació de candidats no vinculats a l'aparell franquista.

El 1971, després de ser frenada l'experiència aperturista i ser continuament prohibides les reunions dels procuradors "independents", l'interès decreix notablement.

Les municipals de 1973: la frustrant experiència d'un candidat obrer

A Barcelona les eleccions municipals de 1973 varen oferir una experiència insòlita: la presència d'un candidat obrer, membre destacat d'una activa associació de veïns de la perifèria nord barcelonina ("Nou barris"), i recolzat per l'organització clandestina Bandera Roja des de la clandestinitat. Varen participar en la campanya membres de les associacions de veïns, d'organitzacions juvenils, estudiants, etc., que recorregueren el districte fent una campanya porta a porta. La bona organització i l'entusiasme d'aquests col.laboradors supliren la manca de recursos econòmics. Rodríguez Ocaña triomfà sobre un rival molt més prepotent, un empresari lligat al sector de la construcció en el barri. El resultat va ser però anul·lat per la Junta Municipal del Cens, degut a un defecte formal en els documents de justificació de despeses de la campanya.

Era clar que el règim no estava disposat a que la via electoral permetés l'accés a candidats contestataris, ni tan sols en unes eleccions que no tenien cap transcendència fora de l'àmbit local. Els partidaris d'aprofitar les vies legals per a transformar el règim varen tenir un argument més en contra.

La mort del general Franco, el 20 de novembre de 1975, abans de que fossin convocades novament eleccions, va estalviar a l'oposició el plantejar-se novament si calia aprofitar o renunciar les estretes vies legals ofertes pel règim.

5. La reanudació de la vida democràtica

Amb la mort del general Franco, el 20 de novembre de 1975, acabava el període dictatorial més llarg de la història d'Espanya i deixava obert l'interrogant, propi dels règims dictatorials, respecte a les seves possibilitats de supervivència. El dilema es plantejava en torn a tres opcions: continuïtat, ruptura o reforma.

Les possibilitats de continuïisme havien quedat seriosament afectades a partir de desembre de 1973: en un atemptat d'ETA, moria l'almirall Carrero Blanco, l'home de confiança de Franco i el qui, segons tots els indicis, estava destinat a substituir-lo. La ruptura violenta podia versemblantment quedar descartada: hom estava convençut de que, tal com havia dit Franco, tot havia quedat "atado y bien atado". Les forces de l'oposició, per altra banda, eren majoritàriament partidàries de solucions graduals i pacífiques. L'oposició democràtica es trobava estructurada en dues plataformes: la Junta Democràtica, en torn al PCE, i la Plataforma de Convergència Democràtica, al voltant del PSOE. A començaments de 1976 es reuniren, creant la Platajunta. Uns mesos més tard, es crearia la Plataforma d'Organitzacions Democràtiques integrades per més de 40 partits ilegals, de la que sortiria una Comissió Organitzadora formada per socialistes, comunistes, liberals, demòcrata cristians i nacionalistes gallecs, vascos i catalans, per tal de negociar amb el president del govern uns punts bàsics: legalització dels tots els partits polítics, concessió d'una amnistia general, legalització dels sindicats i convocatòria d'eleccions democràtiques netes. La via elegida per l'oposició organitzada era clarament la de la no violència i el pacte. El reformisme semblava doncs l'únic camí viable i s'obria per tant un període de tensions i lluita per a forçar l'evolució democràtica al ritme i fins el màxim que fos possible. El futur depenia quasi del tot del paper que estés disposada a jugar la Monarquia.

El 22 de novembre de 1975 Juan Carlos jurava com a rei d'Espanya. Els espanyols no havien tingut massa oportunitats de jutjar de quin era el tarannà polític del nou monarca. Aquesta era la principal incògnita a esclarir per al futur del país. Aviat hom pogué apreciar els primers símptomes de que Juan Carlos apostava per la normalització democràtica, malgrat que les seves primeres passes fossin extraordinàriament cautes, per tal com es trobava envoltat i controlat pels homes addictes al franquisme. El seu primer govern fou encara presidit per Arias Navarro, l'home que un any abans havia llençat la idea del "espíritu del 12 de febrero" i promogut la "Ley de Asociaciones Políticas", que pretenia la gairebé impossible tasca de donar una aparença de pluralisme polític al règim, sense, però, reconèixer els partits polítics. Aquests intents de rentar la cara al franquisme des de dins no varen impedir però que sota el seu mandat es dictessin set penes de mort, s'apliqués amb severitat el decret antiterrorista, es negués al pare del rei la possibilitat d'entrar a Espanya, etc.

(1) Per als comentaris sobre el context polític de cada elecció, hem seguit la premsa, bàsicament "La Vanguardia" i "El Periódico", i els reculls publicats respectivament per aquest dos diaris: "Así hemos votado", (número extraordinari dedicat a les eleccions de 1982, elaborat per l'Equip de Sociologia Electoral) i "Atado i bien desatado", editat per "El Periódico", el novembre de 1985.

El juliol de 1976 els intents de continuisme es podien donar per liquidats en ser anomenat cap del nou govern Adolfo Suárez. Torcuato Fernández Miranda, antic tutor del rei que havia sabut moure hàbilment els fils de la política franquista fins aconseguir que el Consejo del Reino inclogués el nom de A. Suárez en la terna entre la qual el Rei havia d'elegir el cap de govern.

L'anomenament d'Alfonso Suárez fou acollit amb sorpresa però sobre tot amb desconfiança per gairebé tots els sectors de l'oposició, que es malfiava d'un home que havia format part del darrer govern Arias, el desembre de 1975, com a ministre secretari del Movimiento. Aviat però es veié que A. Suárez tenia la determinació de fer avançar el país vers la democràcia i que comptava amb el suport del rei. La seva intervenció més brillant i destacada fou en aconseguir que les pròpies Corts franquistes votessin llur autoliquidació i aprovessin la Llei per a la Reforma Política que suposava passar d'un parlament designat majoritàriament "a dit" a un escollit per sufragi universal. Aquest fou sense dubte el moment cabdal de la transició política. Malgrat això, en aquest període no se li reconegueren en el seu just valor els mèrits pel paper desempenyat en la transició política, criticat per una oposició exigent i descontenta per la lentitud del procés, una classe política no plenament convençuda de la necessitat de la democràcia i un estament militar hostil i nostàlgic del franquisme. Amb gran habilitat política A. Suárez aconseguí deixar el camí lliure per a la celebració del referèndum sobre la reforma política.

El primer govern presidit per A. Suárez amplià l'indult del 30 de juliol de 1976, aplicant-lo a tots els delictes polítics i d'opinió sempre i quan no s'hagués atemptat contra la vida de les persones. No era l'amnistia total que demanava l'oposició, però sí un pas més en favor del diàleg.

5.1 Els inicis de la transició política: de la Llei per a la Reforma Política al Referèndum Constitucional (1976-1978)

El desembre de 1976 es sotmetia a Referèndum la Llei per a la Reforma Política, després d'un període de tenses negociacions entre les diferents faccions de la classe dirigent franquista respecte a la sortida institucional que calia donar al país. La Llei per a la Reforma Política ha de ser interpretada com el triomf de l'ala aperturista del règim, ja que establia les bases per una "ruptura pactada" de l'aparell institucional franquista. En el seu primer article declarava la supremacia de la llei com a expressió de la voluntat popular i la potestat de les Corts per a elaborar-les i aprovar-les. La sanció corresponia al Rei. Implicava per tant un tomb complet respecte als principis polítics que inspiraven l'anterior règim i una porta oberta a la instauració d'un règim democràtic. També, regulava aspectes bàsics de la normativa electoral que ja no podrien ser modificats més que per una llei de rang igual, i que per tant hauria d'haver estat sotmesa a referèndum.

Destaquem alguns dels aspectes electorals contemplats per aquella llei:

- bicameralisme. Les Corts quedaven integrades per dues Cambres, el Congrés i el Senat, aquest darrer en representació de les entitats territorials.

- tipus de sufragi: universal, directe i secret. No es fixava la majoria d'edat.
- fórmula electoral: proporcional pel Congrés -integrat per 350 diputats- i majoritària pel Senat -207 senadors. Per a accedir al Congrés seria necessari un número mínim de sufragis.
- circumscripció electoral: la província. Li era assignat un nombre fixe de diputats inicial i la resta en funció de la població. Quant als senadors, en correspondrien quatre a cada província (amb variants per les províncies insulars i africanes).

Les possibilitats que oferia aquesta llei quant a evolució cap a un règim democràtic, no expliquen, vist des de la perspectiva actual, les reticències amb què fou acollida per part d'amplis sectors de la oposició democràtica. Aquesta s'enfrontava a una sèrie de contradiccions: demostrar el seu distanciament de la classe política que l'havia exclòs de les negociacions de la Llei i que plantejava una consulta sense garanties d'imparcialitat i neutralitat governamentals. No havien estat legalitzats prèviament els partits polítics, els mitjans de comunicació només podien fer campanya en favor de la participació i el vot afirmatiu, la campanya electoral tenia ressons propagandístics propis de l'època franquista. En canvi, era obvi que totes les forces democràtiques desitjaven el triomf de la operació de ruptura pactada.

La gran majoria de la població, d'altra banda, es mostrà clarament favorable a l'aprovació d'aquesta llei. Les taxes de participació foren molt altes, principalment en les àrees rurals, comportament que reproduïa fins a cert punt els hàbits electorals del franquisme. En les províncies més industrialitzades i en especial en la perifèria, la participació era netament inferior a les zones rurals de l'Espanya central. En concret, les dues províncies més abstencionistes foren Guipúzcoa i Vizcaya, amb un 45,3% i un 54% de participació respectivament.

La ciutat de Barcelona, amb un 62% de participació, es situà en cotes de participació força baixes, si tenim en compte el promig d'Espanya (77,7%) i àdhuc el de Catalunya (74%) o el de la província (72,3%).

5.2 Vers la normalització democràtica (1977-1986)

A finals de març, les negociacions entre el govern i els partits d'esquerra que havien format la Platajunta havien quedat lligades.

La dreta, per la seva banda, s'havia anat organitzant, i havia creat la Federació de Partits d'Aliança Popular, que reagrupava els representants del "franquisme sociològic", i en la que participaven: Reforma Democràtica (M. Fraga), Unión del Pueblo Español (Matínez Esteruelas), Unión Nacional Española (Fernández de la Mora), ANEPA (Thomas de Carranza), Acción Regional (López Rodó), Acción Democràtica Española (Silva Muñoz) i Democracia social (Licinio de la Fuente), a les que s'hi uniren d'altres ex ministres de l'antic règim.

El centre també s'organitzava a finals de maig de 1977, aglutinant sectors que havien col·laborat amb l'anterior règim, però que el

consideraven liquidat, com Pío Cabanillas i José Ma. de Areilza, del Partido Popular; altres, provinents del SEU, com Martín Villa o Juan J. Rosón i addictes a Suárez, entre els que es comptava Calvo Sotelo i Alfonso Osorio. La denominada "operación centro" va consistir en aglutinar aquests sectors amb un conjunt d'altres que s'havien oposar al franquisme, com la Federació de Partit Demòcrates i Liberals (Joaquín Garrigues), el PDP, Federación socialdemòcrata, Partido Demòcrata Cristiano, Federación Democrática Cristiana, etc.

Adolfo Suárez seria qui es presentaria a les eleccions encapçalant aquest conglomerat de partits, aglutinat sota el nom de Unión de Centro Democrático.

L'abril de 1977 era publicat el decret-llei que establia amb caràcter provisional la normativa electoral. Limitada, com ja hem dit per una llei de rang superior, desenvolupava aspectes per als quals aquella havia deixat ben definit el marc general.

Concretava el sistema de càlcul d'escons al Congrés -aplicació de la regla d'Hondt- i al Senat -vot majoritari, amb dret a votar tres senadors sobre el total de quatre a escollir en cada província. El mínim per aconseguir representació parlamentària es fixava en 3% i la majoria d'edat en 21 anys.

Les propostes de l'oposició de forçar la proporcionalitat al màxim no havien estat tingudes en compte. El nombre de diputats mínim per província demostraria afavorir els grans partits convertint el sistema en pràcticament majoritari. Atès el reduït nombre de diputats a elegir en la majoria de províncies, el mínim del 3% no influïa en els resultats, llevat de les províncies més poblades. En aquestes constituïa un impediment més a la proporcionalitat del sistema en deixar fora els petits partits sense mitjans que en aquestes primeres eleccions comptaven poder arribar al Parlament per a tenir l'oportunitat de donar-se a conèixer. Finalment, en aquest esboç d'alguns dels punts més debatuts d'aquella llei, assenyalem la negativa a rebaixar l'edat electoral a 18 anys, equiparant-nos amb la resta de democràcies occidentals. La crítica global que podia fer-se'li era la de intentar veladament assegurar una majoria conservadora al Congrés, primant a les àrees rurals i privant de votar als sectors de població més jove

La inestabilitat de 1936 havia sens dubte condicionat l'elaboració de la llei i es tendia a desencortajar el multipartidisme al qual se li atribuïa en gran part la ingovernabilitat del país durant el període republicà.

A Catalunya li corresponien 47 diputats, a raó de 33 per la província de Barcelona, 5 per la de Girona, 4 per la de Lleida i 5 per la de Tarragona.

5.2.1 Les eleccions del 15 de juny de 1977 (generals)

La convocatòria de les primeres eleccions democràtiques venia després d'un període de negociacions difícils i tenses. Després de que Suárez substituís Arias Navarro, emprengué la tasca de donar la batalla al "franquisme sociològic". La creació d'UCD ha d'enmarcar-se en aquesta perspectiva de creació d'una força política aglutinadora dels sectors vinculats al règim polític anterior però desitjosos de desmarcar-se'n i de apostar per a la instauració de la democràcia al país.

Amb una dreta ja organitzada, el centre també disposat a donar la batalla i el PCE prou prestigiat per la seva actuació a la clandestinitat com per a aspirar a fer uns bons resultats, els qui es trobaven en una situació organitzativa més feble eren els socialistes, dividits en diverses tendències: el PSOE, encapçalat per Felipe González, el Partido Socialista Popular, de Tierno Galván i el PSOE-històric.

A Catalunya, la variant principal respecte a la resta de l'Estat la constituïa la presència del Pacte Democràtic per Catalunya, coalició de partits nacionalistes encapçalats per Jordi Pujol, que en aquest sentit podia oferir una història personal d'oposició activa al franquisme des de la clandestinitat.

Un nombre relativament alt de partits polítics concorregueren a aquelles eleccions. A Barcelona, es presentaren 17 candidatures, la majoria d'elles absolutament desconegudes o de difícil catalogació ideològica, i encapçalades per per candidats que en la majoria dels casos no havien destacat públicament amb anterioritat. L'extrema dreta presentava la coalició Alianza Nacional 18 de julio, en la que intervenien Fuerza Nueva, Falange Española, el tradicionalistes i excombatents. Quant a l'extrema esquerra, els pocs partits que havien estat legalitzats no arribaren a cap acord per a una candidatura unitària i presentaren 4 candidatures: Frente Democrático de Izquierdas (propiciada pel PTE i que a Catalunya s'alià amb ERC), CUPS, FUT i Agrupación Electoral de Trabajadores-ORT.

A grans trets podríem establir la següent classificació ideològica(1):

- L'extrema esquerra

- **CUPS (Candidatura d'Unitat Popular per al Socialisme)**. Integrada per Moviment Comunista de Catalunya, Partido Comunista de los Trabajadores, Moviment d'Unificació Marxista, Partit Carlí de Catalunya, no legalitzat, i independents adherits a l'Assemblea de Catalunya.

(1) Reprenem la classificació emprada a l'"Atlas Electoral de Catalunya", en el capítol corresponent a "Les eleccions de 1977 a Catalunya" de J.Ma. Vallès. Vegi's la referència completa a la bibliografia.

- **Candidatura de los Trabajadores.** Amb el suport de l'Organització Revolucionària de Treballadors (ORT)
- **Front Unit de Treballadors (FUT).** Creada l'abril de 1977. Impulsada per 4 partits obrers, situats a l'esquerra revolucionària: Organización de Izquierda Comunista (OIC), Lliga Comunista Revolucionaria (LCR), Partit Obrer d'Unificació Marxista (POUM) i Acció Comunista (AC).
- L'esquerra
 - **Socialistes de Catalunya PSC-PSOE.** Coalició del Partit Socialista de Catalunya-Congrés, de socialistes independents i de la Federació Catalana del Partido Socialista Obrero Español. L'encapçalava Joan Raventós, que provenia de Convergència Socialista de Catalunya, creada l'any 1974 com a escissió del Moviment Socialista de Catalunya, format l'any 1945
 - **Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC).** Creat el 1936 com a aglutinador de 4 partits obrers: Unió socialista de Catalunya, Federació Catalana del PSOE, Partit Comunista de Catalunya i Partit Català Proletari. Sense dubte la força més ben organitzada d'oposició al franquisme i de més llarga tradició de lluita.
 - **Esquerra de Catalunya. Front Electoral Democràtic.** Coalició entre Esquerra Republicana de Catalunya, Partit del Treball d'Espanya, cap d'ells encara legalitzat i de plantejaments ideològics ben dispars: nacionalista el primer i provinent d'una escissió del PSUC de caire maoïsta el segon. També participaven la coalició Estat Català i associacions cíviques, com l'Associació Catalana de la Dona i centrals sindicals com la Confederació de Sindicats Unitaris de Treballadors.
 - **Partit Socialista Popular de Catalunya,** federat al PSP d'Espanya, presidit per Tierno Galván, i que a Catalunya es reafirmava en la necessitat d'una independència d'actuació respecte als socialistes espanyols.
- El centre
 - **Pacte Democràtic per Catalunya (PDC).** Coalició entre Convergència Democràtica de Catalunya (1974), Esquerra Democràtica de Catalunya i Partit Socialista de Catalunya-Reagrupament, que tenia el seu origen en l'escissió del Moviment Socialista de Catalunya, encapçalada per Josep Pallach, mort repentinament el gener de 1977. Un quart partit, Front Nacional, concorria en qualitat d'independent, en no haver obtingut encara la seva legalització. Era una agrupació de tendències ideològiques diverses, liberals, nacionalistes, socialdemòcrates.
 - **Unió del Centre i de la Democràcia Cristiana de Catalunya (UCDCC).** Coalició entre la Unió Democràtica de Catalunya i el Centre Català. Unió Democràtica es fundà el 7 de novembre de 1931. Sota el franquisme participà activament en la lluita de l'oposició democràtica, fidel als seus principis d'inspiració

crisiana i de reivindicació de la personalitat i tradició de Catalunya. Pertanyia a la Unió Europea Demòcrata Crisiana i era membre fundador de l'Equip Demòcrata Crisiana de l'Estat espanyol. En la creació del Centre Català intervingueren persones lligades al Cercle d'Economia, Lliga Europea de Cooperació Econòmica i de la Jove Cambra. Ideològicament propera a partits centristes, demòcratacrisians i liberals europeus.

- **Alianza Socialista Democrática.** Integrada pel PSOE-històric i, fóra de Catalunya, també pel Partido Socialista Democrático Español. Partidari d'un socialisme moderat i d'una organització federal de l'Estat.
 - **Reforma Social Catalana.** Creta l'any 1973 com a partit federat de Reforma Social Española, que es definia com a socialista i democràtica i també proposava un estat federal.
 - **Democracia Social Crisiana de Catalunya (DSCC).** Es presentava en solitari i únicament a la província de Barcelona.
- La dreta
- **Unión de Centro Democrático (UCD).** Creada a Catalunya pocs dies abans de que acabés el termini de presentació de candidatures. A Catalunya no tenia el mateix caràcter de conglomerat de partits que a la resta de l'Estat. La formaven independents, simpatitzants del règim anterior, però incloïa també en les seves files recents militants del Pacte Concòrdia Catalana i presidida per Carles Sentís, que havia pertanyut al Club Catalònia.
 - **Alianza Popular-Convivencia Catalana.** Integrat per personatges vinculats al franquisme. Entre els partits amb una certa força a Catalunya eren els més reticents a les reivindicacions d'autonomia, que com a màxim consideraven en termes de moderada descentralització administrativa.
 - **Lliga de Catalunya.** Sense lligams amb el partit històric, tot i que es proclamava successora de Prat de la Riba i Cambó. Millet feia valdre la seva vinculació amb aquest darrer com a director del Servei d'Estudis Econòmics de F. Cambó fins la seva mort. Intervingué en la creació de l'Institut d'Estudis Europeus (1948), del qual n'era president. Fusió de la Lliga Liberal (Millet i Bel) i de Acció Regional de Catalunya, de tendència liberal fundat per Josep Ma. Figueras.
 - **Partit Proverista de Catalunya.** Partit pràcticament desconegut i de difícil catalogació ideològica, que malgrat això es presentà posteriorment a successives conteses electorals. Segons un dels seus principals candidats corresponia a un moviment europeu de fundació espanyola que el 1976 havia presentat un projecte de constitució federal.

- L'extrema dreta

- **AN-18 julio.** Integrada per FE de las JONS -sector oficialista de la Falange, creada el 1933, fusionada el 1934 amb les Juntas de Ofensiva Nacional Sindicalista i que Franco dissolgué com a partit autònom en incorporar la ideologia del falangisme al Movimiento, conegut per FET i de les JONS-, per Fuerza Nueva i amb el recolzament de la Confederación Nacional de Combatientes de José Girón. Fidelitat a la obra del Caudillo i als principis del movimiento i de les Leyes Fundamentales franquistes.
- **Falange Española de las JONS autèntica.** Sector crític i esquerranista de la Falange, amb la voluntat de posar en pràctica la doctrina de José Antonio. Els seus membres es varen sentir traïts per la incorporació al Movimiento del seu ideari.

La campanya

Catalunya havia viscut des de la mort del general Franco manifestacions multitudinàries en favor de tres lemes claus: llibertat, amnistia i estatut d'Autonomia. Pràcticament totes les forces polítiques des de la dreta moderada fins l'extrema esquerra suscrivien aquests punts, amb matissos diferents. Des dels partidaris d'una simple descentralització administrativa com AP fins els que no consideraven que el conflicte de classes era prioritari. En qualsevol cas les posicions obertament antiautonomiques es pot dir que eren inexistents.

Sota aquest denominador comú, els partits cercaven llur base electoral en una campanya que no podia plantejar-se segons l'enfrontament tradicional entre partits en el govern versus partits a l'oposició. Fou al contrari una campanya de reivindicació i/o creació de la imatge pròpia més que d'atacs al contrincant.

UCD posava l'accent en el protagonisme del seu líder Adolfo Suárez en el procés de transició política, el PSOE jugava amb les seves possibilitats de convertir-se en el principal partit de l'oposició, si bé el seu futur com a alternativa de poder no es veia en aquells moments pròxims. Pacte Democràtic per Catalunya avantposava les seves reivindicacions nacionalistes, mentre que el PSUC gaudia del prestigi d'haver estat el partit més fort i millor organitzat en la clandestinitat durant els anys de dictadura. Finalment, Esquerra de Catalunya probablement era la que oferia una imatge més desconcertant i ambivalent en coalitzar-se amb un partit marxista tot enllaçant amb la seva tradició històrica republicana i catalanista.

La campanya vingué marcada per la cautela amb la que els partits polítics es presentaren davant un electorat desconegut, els mecanismes de reacció i ressorts del qual eren desconeguts. Electors i candidats buscaven llur terreny d'enteniment comú, la recuperació del ritual de comunicació periòdica que suposen les eleccions. Era una incògnita quin seria el comportament de l'electorat davant uns partits que tot just acabaven de ser legalitzats -el 9 d'abril ho fou finalment el PCE i gairebé un mes més tard el PSUC, tot i amb la resistència que oferiren els estaments vinculats a l'antic règim- uns líders en la seva gran majoria completament desconeguts llevat de les grans figures a nivell estatal i vinculades a l'antic règim, i uns programes que pretenien abans

que res no esporuguir els possibles votants. Els lemes de la campanya tenien per tant una càrrega ideològica feble, amb el comú denominador de la desmarcar-se del règim anterior, àdhuc entre els partits de dreta moderada i de fer professió de fe democràtica.

Si bé tant el ciutadà mitjà com els dirigents polítics dubtaven encara de que el procés democràtic hagués entrat en un procés irreversible, i existia el temor al perill d'involució forçat pel que es denominaven "poders fàctics", val a dir que al llarg de la campanya regnà molta eufòria, que es traduí en una assistència massiva i entusiasta als actes i mitjans electorals, en la bona disposició a col·laborar en aspectes tècnics i materials de la campanya per part d'amplis sectors de ciutadans, adscrits o no a partits polítics, etc.

Els resultats.

Les urnes donaren un ampli triomf a la UCD a nivell d'estat. Adolfo Suárez capitalitzà davant l'opinió pública l'èxit de la transició. El PSOE aconseguí situar-se en segon lloc, no gaire allunyat del partit guanyador i en molts casos per davant d'ell, en especial en les zones perifèriques i industrialitzades. A Catalunya concretament el socialista es situaren molt per davant de la UCD (28% front a 17%). Aquest triomf era especialment sorprenent per un partit tradicionalment sense implantació històrica a Catalunya.

Uns dels principals perdedors "psicològics" d'aquelles primeres eleccions foren els comunistes que no aconseguiren més que un 9'2% a nivell de tot l'Estat, tot i que a Catalunya quedaven com a segona força. El partit més actiu i ben organitzat sota la dictadura franquista i també el més implantat entre la població treballadora i universitària durant l'anterior règim s'havia vist arrabassar el seu lloc com a principal partit de l'oposició pels socialistes. L'electorat preferí aquesta alternativa malgrat tractar-se d'un partit que no comptava amb els mèrits i el curriculum antifranquista que podia oferir el PCE. A Catalunya el PSUC obtingué comparativament molt millors resultats que el seu homòleg estatal i aparegué com el tercer partit a la ciutat de Barcelona.

Convergència i Unió quedava en quart lloc després del PSUC, si bé gairebé igualat amb ell quant a nombre de vots. AP no tingué pràcticament incidència. Quedava situat junt amb EC com a partit minoritari.

Quedava configurat doncs a Catalunya un sistema quatrimpartit en el que els socialistes es destacaven àmpliament dels seus seguidors i tres altres partits mantenien una escassa distància entre si. Catalunya apareixia molt més escorada cap a l'esquerra que la resta de l'estat. En aquest sentit reprenia la tradició històrica de presentar una configuració del sistema de partits diferenciada de la resta de l'estat de connotacions més esquerranes.

El 24 d'octubre de 1977, Josep Tarradellas prendria possessió com a President de Generalitat. A primers de desembre elegia 12 membres del Consell Executiu d'acord amb les negociacions mantingudes amb els líders polítics catalans. L'integraven 5 consellers sense cartera i 7 consellers tècnics. Seguint els acords de Perpinyà de setembre de 1977, la filiació política dels 5 càrrecs polítics corresponia als partits amb més vots: PSC-PSOE, PSUC PDC, i UCD.

5.2.2 Les eleccions de l'1 de març de 1979 (generals)

El 29 de desembre de 1978 es dissolien les Corts i es convocaven eleccions generals per l'1 de març de l'any següent. No havia estat encara publicada la nova llei electoral i la constitució, aprovada per referèndum el 6 de desembre de 1978 havia reafirmat alguns dels principis continguts en la normativa de 1977 que seguiria regint per a aquestes eleccions, tals com el del bicameralisme, el del nombre de diputats per la cambra baixa, que hauria d'oscil·lar entre 350 i 400, el sufragi universal lliure, igual, directe i secret, la província com a circumscripció electoral i el sistema proporcional, amb una representació mínima inicial per província. No augmentava per tant el nombre de diputats, relativament baix, si tenim en compte que l'any 1902 eren 363 i 484 durant la 2a. República, ni tampoc es corregien els mecanismes que distorsionaven la proporcionalitat del sistema, com el de assignar dos diputats inicials a cada província.

La convocatòria anticipada es veia com una bona jugada per part del president Suárez que preferia capitalitzar la seva popularitat com a home clau en el procés de transició i en l'aprovació de la Constitució, a esgotar la seva imatge prorrogant el termini presidencial mitjançant el vot d'investidura. Impedia també així que s'organitzessin millor d'altres forces polítiques que podrien posar en perill l'hegemonia del partit governant.

En els quatre anys transcorreguts des de la mort del general Franco, l'eufòria inicial havia deixat pas a un cert escepticisme front a les possibilitats de canvi profund en la societat espanyola. Hom començava a parlar de "desencís". Val a dir que la situació política i econòmica del país era preocupant. Era un moment àlgid en la recessió econòmica que durant la darrera dècada estava afectant tot Europa. Als problemes comuns amb altres països -atur, inflació, etc.- calia afegir al nostre país el del terrorisme, ja fos de dretes, d'esquerres o abertzale, que pressionaven tant com podien sobre un govern encara poc consolidat.

ETA semblava disposada a demostrar que la democratització del país no tenia res a veure amb les reivindicacions d'independència i d'amnistia sense condicions per als presos polítics del País Basc. Els atemptats contra els càrrecs militars, polítics o policials se succeïen, així com els segrests, les campanyes contra el turisme o actes de terrorisme que causaven víctimes entre la població civil. El 1978 morien assassinats per ETA el periodista José Ma. Portell i el general Juan Sánchez Ramos; el 1979, entre les víctimes més rellevants es trobaven el governador militar de Madrid i un jutge del Tribunal Suprem. Aquest mateix any, una bomba contra l'aeroport i dues estacions de tren de Madrid causaria cinc morts. La resposta d'altres grups terroristes contra ETA, que aviat es consideraren vinculats a alts càrrecs de la Guàrdia Civil o de la policia, es concretà amb l'assassinat del seu màxim dirigent, Argala, el desembre. Sovint, també, el govern responia amb una contundència que no contribuïa a apaivagar els sentiments separatistes.

El GRAPO era un altre dels protagonistes del terrorisme. El maig d'aquell any una bomba a la cafeteria California de Madrid mataria 8 persones i en feriria 40 més. La triple A (Alianza Anticomunista Apostólica) també aportava la seva contribució als actes de terrorisme. Una bomba contra el diari El País, el 1978, causaria un mort.

Entre 1979 i 1980, la premsa xifrava en unes 240 les víctimes del terrorisme, 174 de les quals s'atribuïen a ETA. L'exasperació entre l'estament militar i les crítiques a un govern que es veia impotent per a posar remei a la situació, anaven en augment. Ademés del terrorisme, del qual els militars n'eren el blanc principal, veïen amb neguit la creació de l'Estat de les autonomies, contemplat com un procés de desmembrament de la pàtria. El vicepresident del Govern, general Gutiérrez Mellado, va ser sacsejat i insultat en els funerals d'un general mort per ETA, en els quals se sentiren crits de "El Ejército al poder". L'any anterior havia estat descoberta la "operación Galaxia", en la qual es trobaven implicats diversos militars i que tenia com a objectiu l'assalt al Palau de la Moncloa durant la celebració d'un consell de ministres i el segrestament d'aquests. El tinent colonel Antonio Tejero era detingut sota l'acusació d'haver organitzat la conspiració junt amb el capità de policia Sánchez de Inestrillas.

Catalunya també patia els efectes del terrorisme. El gener de 1978 moria assassinat en el seu domicili l'ex alcalde de Barcelona, Joaquim Viola, en un atemptat de característiques semblants a aquell en el que havia mort, el maig de 1977, l'industrial català Josep Ma. Bultó. La responsabilitat d'ambdós fets s'atribuï al FRAP (Front Revolucionari Antifeixista i Patriòtic), sense que pogués, però, ser plenament demostrat. El gener de 1978, en un incendi provocat a la sala d'espectacles La Scala, morien quatre persones. La responsabilitat fou atribuïda a un comando anarquista. Amb tot, la situació no era tant tensa com a la capital de l'Estat, on les possibles reaccions dels militars feïem témer que la via democràtica s'estrangués d'un moment a l'altre. Es respirava però un profund pessimisme tant quant al futur de la democràcia quant a les possibilitats d'aconseguir, en el marc d'aquesta, una autonomia real a la vista de l'actitud recelosa i caute del govern central en aquest tema.

Les Corts que surtirien de les eleccions de l'1 de març haurien d'enfrontar-se a una situació força difícil i d'una importància crucial per a la futura configuració institucional de l'Estat autònic, per quant els pertocaria interpretar i desenvolupar les lleis orgàniques d'acord amb la Constitució, així com seguir l'aplicació dels estatuts de les diferents Comunitats Autònomes.

Segons quins fossin els resultats electorals, caldria una remodelació del règim provisional de la Generalitat, en concret pel que feia a la composició del seu Consell Executiu, designat pel President Tarradellas d'acord amb les negociacions mantingudes amb representants de les forces polítiques catalanes i Sánchez-Terán en representació del govern central. Atès que una delegació de diputats i senadors catalans havien de negociar el text definitiu de l'Estatut davant la comissió constitucional del Congrés, es comprèn la importància que tenien aquestes eleccions com a orientadores de les futures relacions entre ambdós governs, el central i l'autònic.

Forces polítiques concurrents

Des que foren autoritzats els partits polítics, aquests havien anat consolidant llurs estructures i organització. El PSOE havia absorbit la resta de tendències socialistes, amb l'única excepció del PSA-Partido Socialista de Andalucía. El juliol de 1978 s'havia celebrat el congrés d'unificació dels Socialistes de Catalunya, partit en el que s'integraren el PSC-Congrés, el PSC-Reagrupament i la Federació Catalana del PSOE. En aquestes eleccions els socialistes es presentaven doncs com a partit, ja no com a agrupació de diversos col·lectius, encapçalats per Joan Raventós, que procedia de Convergència Socialista de Catalunya, creada l'any 1974.

UCD havia tingut l'octubre de 1978 el seu congrés constituent. A Catalunya, Antón Cañellas, líder d'Unió Democràtica, s'integrava en els seus rengles. Convergència Democràtica de Catalunya, descartada l'aliança amb Esquerra Republicana de Catalunya, es coalitzava amb Unió Democràtica, donant lloc a Convergència i Unió, coalició que demostraria ser força estable en les eleccions a venir.

Alianza Popular absorbia el Partit Popular de Catalunya i també aquí es presentava com a Coalición Democrática. A l'extrema dreta hi apareixia una formació nova, Unión Nacional, que venia a ocupar l'espai deixat per AN-18 de julio.

Les forces polítiques concurrents experimentaren encara un augment respecte a 1977. En total concorregueren 5.687 candidats al Congrés. A Barcelona es presentaren un total de 27 candidatures, 10 més que en les anteriors eleccions.

La campanya

La forta abstenció del referèndum constitucional, 3 mesos abans, havia deixat preocupats al govern i als partits. No apareixien grans temes de confrontació, i sí en canvi una preocupació compartida per a fer comprendre a l'elector la importància de la democràcia i de la participació ciutadana, temes que, juntament amb el de l'autonomia, es presentaven com a punts claus de la campanya a Catalunya.

Els partits es llençaren a fer propaganda amb una empenta semblant a la de 1977. La propaganda escrita i el contacte directe amb l'elector jugaven encara un paper important, que en ulteriors campanyes aniria essent substituït pels mitjans de comunicació de masses. Els socialistes desbordaven optimisme, animats pels resultats dels sondatges d'opinió que els atorgaven resultats molt favorables.

UCD feia a Catalunya un evident esforç per a oferir una imatge de catalanitat, emprant el símbol de les quatre barres en els seus cartells i tanques publicitàries, en les quals hi tingué una presència massiva. Emprava ambdues llengües en la propaganda i remarcava el compromís acomplert d'haver conduït el país vers la implantació d'un règim democràtic, amb lemes de l'estil "Dicho y hecho". Convergència es reafirmava en el seu nacionalisme "Per una Catalunya forta a Madrid".

L'Església, sense prendre una actitud obertament bel·ligerant en favor de cap partit, feia però arribar una nota de la conferència episcopal a la premsa que obtingué força ressò entre la opinió pública, i en la qual manifestava la seva postura d'independència de tota opció de partit, però de no neutralitat front a amenaces dels valors ètics o dels drets humans. Considerava un deure anar a votar i com a punts conflictius per als catòlics citava "les ideologies materialistes d'un o altre signe, l'avortament, el divorci i els models totalitaris".

La campanya fou presidencialista com ja ho havia estat la de 1977. La imatge del líder estatal predominava sobre qualsevol altre missatge que s'oferís a l'electorat i l'ambigüetat dels plantejaments demostrava que els partits no tenien encara una noció clara de quines eren llurs bases electorals ni per tant de llur estratègia per a captar-les.

Resultats

Els resultats d'aquelles eleccions demostraren que el cúmul de tensions polítiques i socials no havien desgastat excessivament el partit en el govern o, com a mínim, el prestigi d'Adolfo Suárez, la imatge del qual s'imposava per damunt del partit que representava. UCD obtenia 800.000 vots més que el PSOE -6.100.000 front a 5.300.000- i 167 escons, i podia per tant seguir governant en solitari. Molt per sota quedaven el partit Comunista -1.900.000- i Coalició Popular -1.084.000. Llevat d'aquest últim, els tres restants augmentaven la seva presència en les Corts.

El desencís es va traduir en canvi en un augment de l'abstenció. La reducció de la majoria d'edat electoral a 18 anys establerta en la constitució va segurament contribuir a que les cotes d'abstenció se situessin en un 32%, 9 punts per damunt les de les generals anteriors.

A Catalunya, els vots obtinguts per les diferents forces polítiques reproduïen sense grans variacions l'estructura quadripartita anterior. PSC, UCD, PSUC i PSUC, en aquest ordre d'importància, ocupaven l'escena política, mentres que a la resta de l'estat es configurava una estructura bipolar en torn del PSOE i la UCD.

Unaltra diferència a remarcar en els resultats a Catalunya era el d'un major escorament cap a l'esquerra, amb una força molt superior de socialistes i comunistes a la que havien obtingut a la resta de l'estat i en canvi uns resultats més pobres per l'UCD. L'hegemonia de l'esquerra i la presència dels partits nacionalistes definien un quadre partidista diferenciat.

A Barcelona els resultats socialistes foren comparativament més febles que a la resta de Catalunya i superiors en canvi els de CiU i de Coalició Democràtica. Podríem dir que en el seu conjunt la ciutat apareixia més orientada a la dreta que Catalunya, doncs si bé en els barris obrers de la perifèria la situació era invertida, quantitativament no contrarrestava l'inclinació dretana dels barris centrals.

Els resultats a Catalunya no suposaren una remodelació del Consell Executiu de la Generalitat. El 21 del mes d'abril serien elegits 21 parlamentaris catalans encarregats de negociar l'Estatut amb el govern central.

5.2.3. Les eleccions del 3 d'abril de 1979 (municipals)

Les eleccions municipals havien estat ajornades malgrat que en les converses mantingudes a començaments d'any entre A. Suárez i els principals líders de l'oposició, havien coincidit en la conveniència de renovar el més aviat possible els consistoris, encara majoritàriament en mans de persones addictes al franquisme. Les eleccions locals eren regulades per la llei 39/1978 de 17 de juliol. La comissió encarregada d'elaborar-la suprimia l'apartat que obligava a convocar eleccions municipals en els 30 dies següents a l'entrada en vigor de la llei d'eleccions locals i en canvi introduïa la disposició transitòria VII que postposava la convocatòria fins que s'hagués aprovat la Constitució.

El motiu principal adduït per l'aplaçament era el de la impossibilitat de tenir a punt el cens electoral amb la incorporació dels electors compresos entre el 18 i 20 anys, en haver estat ampliat per la constitució el cos electoral. En realitat semblava respondre a l'estratègia ja iniciada per Adolfo Suárez amb les generals anteriors, de que els previsibles bons resultats d'aquestes exercissin un efecte d'inèrcia sobre els de les municipals, que segons tots els pronòstics posarien la majoria dels ajuntaments en mans de l'esquerra. La moció presentada pel PSOE i els Socialistes de Catalunya per a anticipar les eleccions fou derrotada al Parlament per 170 vots contra 150.

Finalment foren convocades pel 3 d'abril de 1979, en una clima polític força favorable a UCD després del seu triomf a les generals celebrades un mes abans. Amb tot els pronòstics seguien augurant el triomf per a les forces d'esquerra.

La majoria d'ajuntaments, i molt en especial els de les àrees més industrialitzades, havien de fer front a una problemàtica complexa: sotmesos a un allau migratori provinent de les zones rurals i propiciat des de l'any 1959 pel Pla d'Estabilització, havien anat acumulant déficits derivats d'una gestió poc eficaç, en alguns casos corrupte, que havia deixat en situació força precària les finances municipals i sense resoldre les greus deficiències urbanístiques i d'equipaments derivats en gran part de l'absoluta manca de planificació del creixement urbà. Entre 1950 i 1970, la població en nuclis de més de 10.000 habitants havia augmentat en un 80% i la població total en un 21%.

Barcelona participava d'aquesta problemàtica, agreujada per un pes demogràfic molt superior. Entre 1950 i 1970, havia passat de 1.280.000 a 1.750.000 habitants. Era el municipi de Catalunya que més havia sofert les conseqüències d'un creixement desorbitat, que havia donat lloc a una especulació immobiliària sense precedents. L'eufòria desarrollista dels anys 50 i 60 havia donat pas en els últims temps a una situació de creixement tendent a zero, tant pel ralentiment de l'activitat com per la impossibilitat física de creixement.

Renovar els ajuntaments era doncs una necessitat urgent i molt complexa, tant pel gran nombre de llocs a cubrir, com per la manca d'experiència política de la gran majoria de candidats i la problemàtica acumulada al llarg dels anys de franquisme a la que haurien de fer front. La llei d'eleccions locals del 17 de juliol de 1978 regulava l'elecció directe dels Ajuntaments i indirecte de les Diputacions provincials. Cada

terme municipal constituïa una circumscripció que elegia un nombre de regidors d'acord amb l'aplicació de la següent escala:

Habitants del municipi	Regidors
fins a 250 residents:	5
de 251 a 1.000:	7
de 1.001 a 2.000:	9
de 2.001 a 5.000:	11
de 5.001 a 10.000:	13
de 10.001 a 20.000:	17
de 20.001 a 50.000:	21
de 50.001 a 100.000:	25

Als municipis de més de 100.000 habitants els era assignat un regidor més per a cada 100.000 residents o fracció i se n'afegia un més quan el resultat fós número parell. Era palesa la desproporció entre el nombre de regidors atribuïts a cada municipi, ja que disminuïa en termes relatius a mesura que augmentava la població.

Pel què fa als restants aspectes, aquesta llei no presentava diferències substancials respecte a la d'eleccions generals, tant quant a la fórmula electoral, també proporcional amb aplicació de la regla d'Hondt, a la duració del mandat, als requisitits d'elegibilitat, etc. Quant al mínim de vots vàlids emesos per a poder ser elegit es fixà en 5%.

L'alcalde havia de ser escollit en la sessió constitutiva del nou consistori i el càrrec havia de recaure entre els caps de llista de les diferents candidatures. En cas de que cap d'ells aconseguís la majoria absoluta dels vots dels regidors, es proclamava alcalde el primer de la llista del partit que havia aconseguit més vots.

L'elecció dels diputats provincials era regulada per aquesta mateixa llei. El nombre dels que corresponien a cada província quedava fixat en proporció al nombre de residents d'aquesta, d'acord amb la següent escala:

Habitants del municipi	Diputats provincials
Fins 500.000	24
De 500.001 a 1.000.000	27
Més de 1.000.000	30
Madrid i Barcelona	51

L'assignació de diputats per partit es feia aplicant la fórmula d'Hondt no als vots obtinguts per cada candidatura, sino al nombre de regidors que els corresponien en el conjunt del partit judicial. Quedava consagrada l'elecció indirecte dels diputats provincials i també la distorsió en la proporcionalitat, agreujada en ser privilegiada la representació rural.

Forces polítiques concurrents

A Catalunya calia renovar 933 consistoris. Per als 8.237 llocs a cubrir es presentaven 27.263 candidats. Entre els principals partits, la major cobertura la donava Convergència i Unió, seguida d'UCD, com pot veure's en la taula següent (*):

Principals % del total candidatures	Nombre de municipis als quals es presentaven
CiU 46	427
UCD 40	368
PSC-PSOE 23	215
PSUC 16	150
ERC 12	114

A Barcelona concorregueren un total de 12 partits o candidatures, menys de la meitat del de les recents generals. L'únic partit que s'estrenava en aquesta convocatòria era el Partit Socialista d'Alliberament Nacional (PSAN), nou intent d'aglutinar el nacionalisme radical, després del fracàs de Estat Català en les eleccions generals.

La campanya

La campanya es desenvolupà en torn a temes genèrics de crítica de la gestió municipal anterior i en favor de la millora de la qualitat de vida a la ciutat- en el pla urbanístic, d'assistència sanitària, d'equipaments escolars, de lluita contra la contaminació, etc.

Altres temes comuns a les principals forces contendents eren els de l'autonomia política i financera dels ajuntaments, el sanejament de les finances municipals, la descentralització i la participació ciutadana. A partir dels programes i de les declaracions dels respectius líders es feia difícil determinar les prioritats que les diferents forces polítiques atorgaven a cada un d'aquests temes, imbrincats entre si.

L'autonomia respecte de Madrid, centrada aquest cop en l'aspecte de l'autosuficiència financera de les hisendes locals, era l'argument electoral preferit per Convergència i Unió. Els socialistes apuntaven també a la projecció europea de Barcelona, i feien venir en uns dels seus mitings alcaldes socialistes d'altres ciutats europees, que prometien llur recolzament a un goven municipal socialista. El PSUC proposava acabar amb el colonialisme de Barcelona sobre el seu entorn metropolità, mentres que AP feia freqüents referències a la defensa de la moral pública i UCD advertia de que també en les municipals es posava en qüestió el model de societat, que incloïa la llibertat d'ensenyament o la propietat privada del sòl front al perill de la seva municipalització.

(*) "Atlas sócio-econòmic de Catalunya". Equip de Sociologia Electoral. Ed. Sirocco. Barcelona, 1982.

La campanya fou en general marcada per l'apatia, en part perquè les eleccions locals oferien un menor interès polític. D'altra banda era palès el cansament de l'electorat, convocat a les urnes 5 cops en menys de dos anys i que tot just acabava de ser sotmès al bombardeig propagandístic de les anteriors generals. L'opinió pública estava a més a més pendent de la designació del nou govern, tema que la premsa seguia gairebé amb tanta atenció com la campanya. Tot feia presagiar una alta taxa d'abstenció, com així fou.

L'abstenció, d'un 42% a tot l'Estat, fou la més alta enregistrada fins llavors. Tant a Catalunya, amb el 40%, com a Barcelona -46%- fou també superior a la d'anteriors consultes de la nova etapa democràtica. Quant als resultats, demostraren una relativa estabilitat respecte a les generals i tampoc es desviaren excessivament dels pronòstics. En la major part de poblacions importants triomfaren les forces d'esquerra. Arreu de l'estat, uns 2000 municipis, que concentraven més del 70% de la població tindrien un alcalde d'esquerres. A Catalunya, foren també els socialistes els qui obtingueren un major nombre de vots, però en canvi C i U es quedava amb un major nombre d'ajuntaments -104 i 246, respectivament. En 246 altres triomfaren candidatures independents, per bé que en molts casos es tractava de candidatures clarament simpatitzants d'una o altra tendència política.

La clara victòria de l'esquerra anà en general acompanyada d'un increment dels vots per CiU, mentre que CC-UCD experimentava un notable descens. En el "cinturó roig" de Barcelona, PSC i PSUC es repartiren les alcaldies, amb un clar predomini dels socialistes.

A la ciutat de Barcelona no es produïren canvis significatius en el repartiment de forces polítiques respecte a les generals. Els socialistes confirmaven llur hegemonia amb guanys de quasi 27.000 vots. Juntament amb el PSUC, que en guanyà 13.000, foren les dues úniques forces que milloraren llurs posicions respecte a les generals del mateix any. UCD, amb 57.000 vots menys, iniciava la davallada que la portaria a la seva virtual desaparició l'any 1982. Cinc forces polítiques estarien presents en el nou consistori: PSC, que quasi doblava en número de vots i de regidors el seu immediat seguidor, PSUC, CiU i UCD, molt poc distanciat entre si, i finalment ERC, que només aconseguia dos regidors.

En definitiva, una campanya caracteritzada per l'apatia i uns resultats sense sorpreses que no introduïen canvis substancials en l'escena política catalana, foren les principals característiques a destacar en aquelles primeres eleccions municipals de la democràcia.

El primer alcalde de la nova etapa democràtica fou Narcís Serra i Serra, elegit gràcies als vots del seu partit i del PSUC, que suposaven el 58% dels regidors electes. Narcís Serra havia fet la seva estrena en la vida política catalana en ocupar la cartera de Política Territorial en el govern d'unitat de Josep Terradellas (1977). Durant l'època franquista, essent estudiant, havia militat en les files del FOC (Front Obrer de Catalunya), secció catalana del FLP (Frente de Liberación Popular) i més tard, essent ja professor de la Facultat d'Econòmiques, havia estat expulsat de la Universitat en solidaritzar-se amb el sindicat democràtic d'estudiants. De la seva biografia calia doncs esperar que la tant desitjada renovació política de l'ajuntament barceloní es convertiria en un fet.

5.2.4. Les eleccions del 20 de març de 1980 (autonòmiques)

El 20 de març de 1980 se celebraven les primeres eleccions al Parlament de Catalunya després de l'única experiència històrica en aquest tipus d'eleccions que havia tingut el país, l'any 1932. L'elecció d'u Parlament català constituïa la culminació d'un procés que havia tingut com a fites més importants el restabliment de la Generalitat Provisional per Decret-llei de 29 de setembre de 1977, el nomenament del president Tarradellas i l'aprovació per referèndum de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya.

Les negociacions amb Madrid fins arribar al text definitiu d'aquest no havien estat fàcils i en més d'una ocasió els parlamentaris catalans es queixaren de la manca de comprensió respecte a les aspiracions d'autonomia. En recolzament de la comissió negociadora, des de Catalunya s'havien fet reunions d'alcaldes i regidors i s'havien àdhuc penjat pancartes als Ajuntaments demanant l'Estatut. Finalment, el 13 d'agost de 1979 era aprovat el text per la comissió constitucional. Els parlamentaris eren rebuts a l'aeroport de Barcelona amb crits de "Ja tenim l'Estatut" i l'onze de setembre, una manifestació aplegaria milers de participants, amb crits de "Afermem l'Estatut" i "Ara més que mai un sol poble".

El 25 d'octubre de 1979 era sotmés a referèndum, el mateix dia que Euzkadi referendava el seu Estatut. La participació fou minsa 60,5%, la més baixa de totes les consultes celebrades fins llavors com és d'altra banda típic dels referèndums i més en aquest on no hi havia pràcticament debat polític, atès que tots els partits coincidien en la necessitat de la seva aprovació, malgrat el contingut no els satisfés plenament. El percentatge de vots afirmatius fou 88%. Moltes forces polítiques s'havien manifestat contràries al text per considerar que limitaven molt les possibilitats d'actuació del govern de Catalunya. Els sectors més catalanistes i l'extrema esquerra varen fer campanya per l'abstenció, mentre que l'extrema dreta i alguns partits d'extrema esquerra com la Lliga Comunista Revolucionaria propugnaven el NO. Els partits parlamentaris òbviament feren campanya en favor d'un text que havien contribuït a elaborar, però no aconseguiren despertar excessiu entusiasme entre un electorat que desconeixia en profunditat el text estatutari i no comprenia del tot les implicacions que, tal com havia quedat configurat, s'en derivarien per al futur del país. En l'aprovació definitiva per les Corts espanyoles, només Blas Piñar va votar en contra i es varen abstenir el PSA i Alianza Popular.

El context social no havia variat excessivament respecte al de 1979, principalment pel què fa al tema del terrorisme, que seguia essent el principal problema al qual havia de fer front la societat espanyola. En un mes havien mort una vintena de persones en atemptats d'ETA. Els militars mantenien contactes amb personalitats polítiques de diferents signes i visitaven freqüentment el Rei per a demanar-li que acabés amb la situació. En la commemoració del cinquè aniversari de la mort de Franco es concentraren a la Plaza de Oriente de Madrid al voltant de 250.000 persones. Els rumors d'un cop d'Estat eren cada cop més freqüents.

El tema autonòmic seguia essent unaltra cavall de batalla, sobre el qual el govern rebia fortes pressions, sobre tot de l'estament militar, perquè es fes marxa enrera en la creació de l'Estat de les autonomies. A partir de gener de 1980, Suárez decidí que a excepció de Galícia, cap més regió accedís a un estatut que conferís el màxim de competències, com era el cas de les autonomies regulades per l'article 151 de la constitució i en les quals llur Estatut havia de ser aprovat per referèndum. S'establí

així una polèmica distinció entre les autonomies de primer ordre i les de segon ordre, les quals s'haurien de regir per l'article 143, que implicava un procediment d'aprovació més llarg i que havia de ser aprovada per les Corts com una llei orgànica.

La paradoxa arribà fins el punt, històricament insòlit, en què un president del Govern va fer campanya en favor de l'abstenció en un referèndum convocat pel propi govern, per tal de que no s'arribés a la majoria absoluta de vots afirmatius necessaris per anar per la via de l'article 151. Aquest fou el cas del referèndum convocat a Andalusia el 28 de febrer. Suárez el va perdre en 7 de les 8 províncies, i aquella fou la seva primera derrota electoral en el camp autonòmic que va ser seguida de dues més: en les eleccions autonòmiques del 9 de març al País Basc i del 20 de març a Catalunya, UCD s'ensorraria.

Normativa electoral

Les eleccions al Parlament es feien sense que hi hagués encara una normativa electoral específica. Els articles 31 i 36 de l'Estatut, i les disposicions transitòries quarta i cinquena regulaven el procediment electoral, a l'espera d'una llei que havia de ser aprovada pel Parlament de Catalunya. La durada de la legislatura estava fixada en quatre anys. El sufragi seria universal, directe i secret dels majors de 18 anys, segons un sistema d'escrutini proporcional. Les circumscripcions electorals eren les províncies i el Parlament estaria integrat per 135 diputats. Barcelona n'havia d'escollir un per cada 50.000 habitants, amb un màxim de 85 diputats i les tres circumscripcions restants, un per cada 40.000 habitants, amb un mínim de 6 per a cada una. Els corresponien 17 diputats a Girona, 15 a Lleida i 18 a Tarragona.

Forces polítiques concurrents

El nombre de partits concurrents, un total de 16, era inferior al d'unes generals, però més alt que en unes locals. Era de destacar l'aparició de nous partits de dreta, la unificació de part de l'esquerra extraparlamentària i l'aparició del PSA-Partido Socialista de Andalusia, que es presentava a les quatre circumscripcions amb candidatures formades majoritàriament per andalusos, per a defensar els interessos del poble andalus a Catalunya. Apel·lava a la classes obrera d'origen immigrat i, de forma velada, quedava establert el paral·lelisme entre classe obrera-immigració andalusos i burgesia-catalans d'origen.

La dreta moderada, per primera vegada des de 1977, no pretenia defugir aquest qualificatiu i presentava dues opcions: Conservadors de Catalunya i Solidaritat Catalana. Aquesta darrera, creada el febrer de 1980, venia a suplir Coalición Democrática, que no es presentava. Alguns dels seus militants estaven vinculats a Fraga Iribarne, que recolzava aquesta formació. Es definia com una nova dreta, d'estil europeu, amb vocació de futur, interclassista i favorable a que l'autonomia assolís el sostre de les competències que li atorgava l'Estatut.

Conservadors de Catalunya, també de recent creació i molt pocs militants, oferia com a punt programàtics el manteniment i defensa dels valors de la civilització cristiana, de la unitat de la pàtria i de la "singularitat

dels pobles espanyols que l'integren", tot i mostrar-se favorable a la defensa de la cultura catalana.

Quatre partits de l'esquerra extraparlamentària s'agrupaven en la coalició Unitat pel Socialisme: MCC, OCE-BR, OTC, LCR. Coincidien en llur ideologia marxista i en l'oposició a la "claudicació de l'esquerra parlamentària, socialista i comunista". Es declaraven republicans i defensaven el dret a l'autodeterminació, àdhuc a la independència, i proposaven la reforma a fons de l'Estatut i de la Constitució.

Unitat Comunista, de tendència leninista, havia mantingut contacte amb l'anterior formació, amb la qual coincidia amb els seus plantejaments de classe i de defensa de l'autodeterminació dins una República Federal, sense arribar finalment a cap acord de front comú.

L'oferta nacionalista es veia reforçada per l'aparició de grups independentistes, com el Bloc d'Esquerres d'Alliberament Nacional (BEAN), encapçalat per Lluís Ma. Xirinachs, i que s'autodefinien com "un moviment rupturista i assembleari per a la independència dels països catalans". La presència d'un representant d'herri Batasuna a l'acte de cloenda de la campanya electoral és significatiu respecte a les posicions defensades pel BEAN. Des d'una perspectiva quelcom més moderada, es trobaven els Nacionalistes d'Esquerra.

Tarradellas, president de la Generalitat Provisional, havia anunciat que abandonava la presidència i que no presentava la seva candidatura.

La campanya

L'eix central girà en torn a la lluita per a la consolidació de l'autonomia catalana. Llevat de comptats partits d'estrema dreta -com ara Fuerza Nueva i FE-Española-Auténtica-, tots els demés es proclamaven convençudament i convincent partidaris de lluitar per a donar un contingut real a l'autonomia i fer que aquesta anés més enllà d'una simple descentralització administrativa. Fou per tant una campanya poc combativa pel què tenia de comú acord sobre alguns temes fonamentals, de temor compartit a les amenaces de cop d'estat i de situació comú per part dels principals partits de trobar-se en els rengles de l'oposició i d'haver lluitat en comú per a l'Estatut.

El to fou marcadament presidencialista, com començava a ser ja habitual. El líder de Convergència i Unió, Jordi Pujol, era en aquest sentit un dels millors situats per quant podia donar fe de d'una llarga història personal en favor de la defensa de la personalitat i dels drets de Catalunya. Per la seva actuació en aquest sentit havia passat més de dos anys a la presó sota el règim franquista. Ja fos per aquest fet o pel desdibuixament dels altres candidats, alguns dels quals havien tingut també actituds força combatives durant aquells anys, val a dir que aconseguí que la seva personalitat s'imposés per damunt de la resta de candidats.

La diferenciació entre les forces concurrents a partir de llus eslògans s'establia sobre premisses similars a la d'anteriors eleccions, respecte de les quals destaquem algunes variants.

PSC-PSOE llençava la idea d'una Catalunya nova, oberta a tothom. CiU atacava el sucursalisme i es presentava com a "pal de paller de la política catalana i negava que estés disposta a participar en un govern en el que hi estiguessin presents els comunistes. Centristes de Catalunya criticava CiU pel fet de que hagués arribat a pactes municipals amb socialistes i comunistes i els primers,

llur excessiva proximitat al PSUC, mentre Foment del Treball participava activament en favor dels partits no marxistes. L'anticomunisme començava a ser un tema en boga en formacions que en passades campanyes electorals no havien mostrat explícitament llur animadversió, tot i que d'algunes d'elles podia inferir-se'n.

El PSUC rebia el suport públic de Comissions Obreres. El cap de llista, Josep Benet, independent, proposava un govern d'unitat durant tres o quatre anys, per a posar en marxa l'Estatut i negociar amb Madrid els traspassos i finançament de la Generalitat.

Llevat de contats partits d'extrema dreta que, paradoxalment es presentaren a unes eleccions autonòmiques malgrat llur declarat anticatalanisme, -com fou el cas de Unión Nacional i FE Española Auténtica- tots els partits feren gala de marcat anticoncentrisme. En alguns casos, llur afirmacions traslluien llur actitud de fons, com en el cas de la coalició dretana Solidaridad Española, que es limitava a propugnar una certa descentralització administrativa.

El nacionalisme venia reforçat en aquestes eleccions per l'aparició de grups independentistes com BEAN i Nacionalistes d'Esquerra.

Els resultats

La participació no fou alta 62%, però ultrapassava lleument la de les municipals i la del referèndum. Es varen produir canvis important en el sistema de partits català. CiU desbancava el PSC com a partit majoritari a Catalunya, per primera vegada des de 1977, tot augmentant el nombre global de vots però també la implantació geogràfica arreu de Catalunya i endinsar-se en comarques on fins llavors havia tingut molt poca incidència.

El PSC perdia l'hegemonia àdhuc a la província de Barcelona, el seu feu tradicional, tot i que seguia mantenint-se en molts dels municipis del cinturó industrial de la capital.

El PSUC consolidava la seva posició com a tercer partit, mentre que UCD mantenia la tendència a la baixa i estava a punt d'anivellar-se amb ERC, que, en canvi, duplicada el seu nombre de vots. Quant a la dreta, no havia aconseguit atraure els vots de Coalición Popular, mentre que els partits minoritaris tingueren un fracàs estrepitos.

El mateix president Tarradellas expressava la seva sorpresa davant els resultats, a l'hora que es manifestava escèptic davant les possibilitats de governar sense l'esquerra. Amb aquesta declaració venia a criticar les postures de Jordi Pujol, no partidari d'un consell d'unitat.

En les primeres declaracions, Jordi Pujol deixava clares les seves prioritats: un Estatut sense retallat i l'acceleració dels traspassos econòmics. En el seu primer govern no intervingueren altres partits que Convergència i Unió Democràtica, per bé que rebé el suport parlamentari d'ERC i UCD.

5.2.5. Les eleccions del 28 d'octubre de 1982 (generals)

A finals d'agost de 1982, Leopoldo Calvo Sotelo convocava eleccions anticipades pel 28 d'octubre, 4 mesos abans de que finalitzés la segona legislatura. El clima polític dels darrers mesos havia estat força tens. El país vivia encara sota l'impacte psicològic de l'intent de cop d'estat del 23 de febrer de 1981, quan el tinent coronel Tejero irrumpia a les Corts en el moment que es votava la investidura del nou cap de govern, Leopoldo Calvo Sotelo, i segrestava els parlamentaris. El febrer de 1982 havia començat el judici contra els 33 implicats en aquesta acció. El principals caps de l'operació, tinent general Milans del Bosch i el general de divisió Alfonso Armada, además de Tejero, serien considerats els principals responsables de l'intentona i condemnats a 30 anys de presó.

El 2 d'octubre de 1982, novament, caps de l'exèrcit eren arrestat pels serveis secrets espanyols, acusats d'estar preparant un cop d'Estat, aprofitant el moment psicològic del dia de reflexió pre-electoral. En el anomenat "cop dels colonels", que tenia visos de ser molt més sagnant que el del 23-F, s'hi trobaven implicats Luis Muñoz i els germans Crespo Cuspinera, que serien condemnats més tard a 12 anys de presó pel delictes de conspiració.

Mentres es celebrava el judici contra els militars del 23-F, a Catalunya i al País Basc es desenvolupava una gran movilització popular contra la LOAPA, la "Ley de Armonización del Proceso Autonómico", que donava una interpretació molt restrictiva a les competències autonòmiques. Alguns dels seus articles havien estat objecte de fortes polèmiques a les Corts, com per exemple l'article 4, que establia la prevalència de l'Estat en tot cas sobre les normes de les comunitats autònomes, àdhuc en les competències que els hi eren pròpies d'acord amb llurs estatuts. Malgrat els esforços de CiU i del PNV, amb el recolzament del PCE/PSUC, -en el front anti-LOAPA s'hi aplegaren també Euskadiko Ezkerra, ERC i PSA-, l'anomenat "rodillo" UCD-PSOE anà aprovant article darrera article, sense que es podés introduir cap esmena nacionalista.

A Catalunya i el País Basc tenien lloc manifestacions multitudinàries contra la LOAPA. La del 14 de març de 1982 a Barcelona, de la qual es trobaven absents UCD i PSC, aplegà unes 100.000 persones, als crits de "Som una nació" i "No a l'harmonització". Tot i així, la llei era aprovada definitivament el 29 de juliol. Quatre dies després, es presentaren 5 recursos previs. El Tribunal Constitucional es pronunciaria un any després a favor dels recurrents, els governs de Catalunya i Euskadi i 50 diputats del Congrés.

La LOAPA era vista com una conseqüència directe de l'intent de cop d'estat del 23-F, arrel de la qual el govern havia frenat el procés autonòmic, un dels principals punts de fricció amb l'exèrcit, per a qui l'estat de les autonomies atacava de soc arrel un dels principis més sagrats de llur ideologia, el de la unitat de la pàtria.

Forces polítiques concurrents

El partits polítics travessaven moments força crítics. La LOAPA havia estat per a alguns d'ells un motiu més de fricció interna, que s'afegia a llur situació de crisi i de definició d'espai polític. En el PSC sorgí una corrent favorable al PSOE, en el tema concret de la LOAPA, encapçalada per Ernest Lluch, portantveu socialista, el qual es negà a presentar al Congrés les esmenes preparades pels socialistes catalans. Fou substituït com a portantveu socialista per Verde Aldea, però això no impedí que la imatge dels socialistes a Catalunya quedés compromesa pel que fa a llurs conviccions nacionalistes, en les que volien demostrar que s'afirmaven. En el congrés del PSC guanyà la tendència obiolista front a la d'Ernest Lluch, però en vistes a la contesa electoral que s'apropava presentaven un flanc força vulnerable als atacs de CiU, la qual podia seguir esgrimint l'argument de ser la més sòlida defensora dels interessos de Catalunya front a l'agressió centralista.

UCD vivia la crisi derivada de la dimissió de Suárez a començaments de 1981, el qual fou substituït per Rodríguez Sahagún. Suárez no era ja al govern i tampoc es presentava com a candidat el seu substitut, Leopoldo Calvo Sotelo. EN el Congrés de l'any següent, es consolidava l'escissió democristiana que donaria lloc al PDP (Partido Demócrata Popular), encapçalada per Oscar Alzaga. A Catalunya, guanyaria la tendència d'Anton Cañellas, que no aconseguí, però, donar un impuls nou al seu partit i aquest seguí el mateix procés de dissolució que travessava a la resta de l'Estat i que culminaria amb l'ensulsiada a les generals d'octubre. El juliol de 1982 Adolfo Suárez crearia el seu propi partit, el Centro Democrático y Social (CDS), que no tindria però temps suficient per a refermar la seva estructura i organització de cara a les eleccions d'octubre.

El PSUC per la seva banda vivia el debat intern sobre l'eurocomunisme. A finals de 1981, se separaren 26 membres del comitè central -Pere Ardiaca i Juan Ramos entre ells- que més tard crearien el PCC (Partit dels Comunistes de Catalunya), de tendència pro-soviètica.

Hi hagué en aquestes eleccions 63 opcions de vot diferents arreu de l'Estat, de les quals només 6 es presentaven a les 52 províncies (PSOE, UCD, AP, CDS, FN i Unificación Comunista). A Barcelona concorregueren 20 candidatures, nombre sensiblement inferior al de 1979, indicatiu tal vegada d'un assentament en el sistema de partits. Les principals variants respecte a anteriors eleccions consistien en la divisió del centre i dels comunistes. Centristes de Catalunya-UCD presentaven Federico Mayor Zaragoza com a cap de llista i el CDS a Antoni de Senillosa, que havia deixat Coalición Democrática per a integrar-se a les files del Centro Democrático y Social creat per Adolfo Suárez el juliol de l'any anterior.

Quant als comunistes, l'escissió del PCC afegia una nova sigla a la ja llarga sèrie de partits que s'autocalificaven de comunistes, i que concorrien en número de 7 en aquestes eleccions, amb totes les variants des del prosovietisme del PCC al trotskisme de la Liga Comunista.

La campanya

La campanya a Catalunya es polaritzà en torn a socialistes i convergents. Com era previsible, el PSC ofería un flanc d'atac clar amb el tema autonòmic. La LOAPA reforçava la posició de CiU de presentar-se davant l'electorat com "l'únic grup parlamentari català a Madrid", segons uns dels seus eslògans. Tot i un cert compromís de no emprar explícitament el tema de la LOAPA, les al·lusions sovintejaren.

Els socialistes basaren llur campanya sobre dues nocions bàsiques: el canvi i la lluita contra l'atur. En aquest darrer aspecte concretaren llur programa fins el punt de prometre la creació de 800.000 llocs de treball, compromís inusualment concret donada l'habitual indefinició de les propostes que caracteritzaven les campanyes electorals i que, un cop al govern oferí una altra fàcil bretxa d'atac a l'oposició. La idea de "canvi", l'altre gran noció bàsica subjacent a la campanya socialista, era molt més vaga i suggeria un estil d'ètica i honradesa de cara al ciutadà en tots els aspectes i activitats de l'administració.

El lema "Al govern amb la majoria" era la contraoferta del PSC al de Convergència, que remarcava l'existència de minoria catalana com a grup parlamentari i la voluntat d'intervenir en el govern central, per a la qual cosa era precis que Catalunya fos "forta a Madrid". Modernitat, austeritat i pragmatisme eren les idees base de CiU.

Els atacs entre PSC i CiU en els que es questionaven mutuament llur nacionalisme, assoliren en certs moments tons caricaturescos, amb frases com les de "sota la senyera oculten la cartera", que els socialistes llençaven contra els convergents, o reciprocament, la de "sota la senyera no oculten res perquè fa temps que l'han amagada".

UCD reivindicava per a aquesta coalició els mèrits de la transició, contra la idea de que aquesta havia estat obra personal d'Adolfo Suárez, i recordava que un 97% dels seus fundadors seguien a UCD. A Catalunya Landelino Lavilla apareixia acompanyat d'Anton Cañellas i llençava eslògans del tipus "el programa de un catalán para toda España", versió quelcom més "espanyolitzada" del missatge convergent.

El CDS basava la seva campanya en la imatge d'Adolfo Suárez, i s'oferia com una alternativa de reforma progressista per a modernitzar el país i acabar la tasca començada, que per reticències externes i internes, recels dels sectors retrògrades i dels nostàlgics del franquisme, no havia pogut concloure.

El PSUC aspirava a crear un catalanisme popular, potenciant la Generalitat, reforçant els Ajuntaments i normalitzant l'ús de la llengua catalana. Concretaven la seves acusacions contra la dreta en el fet d'haver dinamitat UCD i haver forçat la dretanització del PSOE, que feia concessions al centre dreta en negar-se a suscriure pactes amb els comunistes

El PCC reforçava front al PSUC la imatge de partit de classe, nacional, internacionalista i antiimperialista. ERC cercava el seu espai polític com a esquerra no marxista defensora dels drets de Catalunya. Sense manifestar-se independentista, es declarava a l'esquerra de CiU i criticava al PSC la seva dependència del PSOE.

Els resultats

La desintegració d'UCD, l'amenaça de cop militar i la crisi econòmica foren factors definitius en explicar l'ensulsiada d'UCD i l'increment de més de 6.000.000 de vots per al PSOE a nivell de tot l'Estat.

La participació fou la més elevada de totes les eleccions celebrades des de 1977, 79,8% a nivell d'estat, trencant-se així el progressiu increment manifestat en les successives consultes. Barcelona mostrà aquest cop un entusiasme participatiu superior a la mitjana espanyola i catalana, fet que no s'havia produït anteriorment.

Després del parèntesi de 1980, que situà CiU com a capdavantera al Parlament de Catalunya, el socialistes recuperaren llur supremacia. A Barcelona guanyaren 100.000 vots més respecte a les anteriors eleccions generals.

Convergència venia a ocupar el segon lloc en el conjunt de forces polítiques catalanes, augmentant també espectacularment el seu nombre de vots, però mantenint-se a una distància considerable dels socialistes.

AP/PDP millorava molt els seus resultats i pot dir-se que quedava per tant configurat un sistema polític tripartit, en el que el PSUC, fins llavors una força ben implantada, quedava situat en cinquè lloc, àdhuc per darrera d'ERC.

A Barcelona ciutat, la resta de partits no ultrapassaven els 12.000 vots.

Quedava configurat a Catalunya un sistema de partits diferenciat, en el que el nacionalisme moderat de CiU o del PNV ocupava l'espai de centre dreta i deixava un espai força reduït a formacions més dretanes com AP que a la resta de l'estat havien guanyat comparativament molt més terreny.

El 2 de desembre de 1982 quedava constituït el primer govern socialista de la història d'Espanya.

5.2.6. Les eleccions del 8 de maig de 1983 (municipals)

Les eleccions municipals de 1983 es donaven en un context polític que semblava relativament estabilitzat. El PSOE s'havia anat consolidant progressivament fins el seu espectacular triomf l'any 1982, que havia desbancat per complet l'UCD. En els 6 mesos transcorreguts des d'aleshores, no hi havia indicis de que aquesta tendència hagués de capgirar-se, en unes eleccions com les locals que s'arregleraven en una dinàmica semblant a la de les generals, en tant que les autonòmiques presentaven trets diferenciadors. Amb major motiu era d'esperar una victòria socialista a Catalunya, i sobre tot a Barcelona, on aquesta havia estat una constant des de 1977, àdhuc quan UCD triomfava a la resta de l'estat.

Encara no havia estat elaborada una nova normativa legal i les eleccions locals se seguïen regint per la de 1979.

Forces polítiques concurrents

Es celebraven eleccions municipals a 8.043 municipis, amb un total de 68.936 regidors a escollir, dels quals 8.307 corresponien a Catalunya. El mateix dia s'elegien també 13 assemblees parlamentàries -amb un total de 766 diputats regionals- a les Comunitats Autònomes que accedien a l'autogovern per l'article 143 de la Constitució i algunes de les quals no havien vist aprovat llur Estatut d'Autonomia per les Corts espanyoles fins 1983.

A Barcelona concorregueren en total 11 candidatures, nombre igual al de les anteriors municipals. La principal variant a destacar er la desaparició d'UCD, dissolta el febrer d'aquell mateix any, i la presència del CDS, encapçalada la llista per Ramon Viñals, pràcticament desconegut a l'escena política catalana. Cap dels sis partits que el 1979 no obtingueren seient al consistori repetia en aquesta ocasió si bé la majoria havien estat presents en d'altres conteses.

El candidat socialista a l'alcaldia era Pasqual Maragall, que havia succeït Narcís Serra el desembre de 1982, en haver estat aquest anomenat ministre de Defensa a Madrid. Maragall, economista com el seu predecessor, pertanyia a una família ben coneguda en els cercles intel·lectuals barcelonins, per tal com era net del poeta Joan Maragall i havia compartit durant un cert temps el seu treball com a funcionari a l'Ajuntament de Barcelona amb la docència, com a professor a la Facultat d'Econòmiques de la Universitat Autònoma. Havia estat primer tinent d'alcalde durant el mandat de Narcís Serra, però no era popularment conegut, tot i que jugava un paper important intern dins les files del PSC. En canvi no havia ocupat càrrecs polítics rellevants ni s'havia presentat anteriorment en les llistes de cap partit. Donades aquestes circumstàncies, hom es preguntava si la confrontació entre les dues principals forces polítiques -PSC i CiU- es resoluria tant aclaparadorament, també en aquesta ocasió, a favor dels socialistes. L'ur candidat havia tingut relativament poc temps per a donar-se a conèixer, a diferència de Trias Fargas, cap de la llista de Convergència, força més conegut en la política barcelonina i que havia estat conseller de finances de la Generalitat..

En el quadre següent reflectim la presència de les principals forces polítiques als municipis de Catalunya:

Principals candidatures	Nombre de municipis als quals es presentaven	% del total
CiU	690	74
PSC-PSOE	346	37
AP	213	23
ERC	109	12
PSUC	101	11

La campanya

La campanya es plantejà en termes quelcom més combatius que la de 1979 i amb referències a aspectes més concrets de la política del consistori, per tal com en 4 anys el ciutadà havia pogut ja perfilar les possibilitats que oferien les diferents propostes i la concreció en la pràctica de l'equip del govern del consistori. En el ajuntaments més importants un element clau per a fer valdre en la campanya era el d'haver frenat l'especulació i la corrupció i d'haver fet esforços per a agilitzar la burocràcia. Sens dubta s'havia avençat en la tasca de retornar la ciutat als ciutadans.

Amb tot, no abundaren tampoc al llarg de la campanya temes excessivament concrets. Eren debatuts de forma marginal aspectes de política tributària, com l'increment de l'impost de radicació o l'excessiu endeutament municipal. En alguns punts, com el referent a les finances municipals, s'esgrimien xifres completament dispars entre govern i oposició. L'estimació del deute municipal variava en 54.000 milions de ptes. segons que fos valorat per socialiste o per l'oposició convergent, i en tot cas induïen al ciutadà a no interessa-se excessivament per unes xifres la magnitud de les quals el desbordaven. Els mitjans de comunicació dedicaven molt més espai a destacar polèmiques sobre els diferents models de societat que a dilucidar la bondat i fiabilitat d'uns números per altra banda ben àrids.

La confrontació principal es dirimia entre CiU i PSC. Convergència criticava als socialistes que volessin convertir Barcelona en una ciutat burocràtica, provinciana, corretja de transmissió de les consignes de Madrid. Com a punt clau en favor d'aquesta argumentació es feia valer la pèrdua de grup parlamentari propi dels socialistes catalans al Parlament espanyol, després de les eleccions de 1982. Per la seva banda els socialistes es presentaven com a defensors del catalanisme progressista i d'una societat oberta a tothom, alhora que acusaven Convergència de dividir Barcelona en dues ciutats irreconciliables, la dels rics i la dels pobres. En el seu programa figurava el compromís de lluitar per a aconseguir que Barcelona fos proclamada seu de les Olimpíades de 1992.

El PSUC per la seva banda considerava que el tema del nacionalisme era l'erroni cavall de batalla, i que tant PSC com CiU fomentaven amb aquesta polèmica un clima de separació, ja que el vot "català" al qual apelaven els convergents era contraposat al vot de l'immigrat, majoritàriament andalús, que de forma subconscient s'identificava amb la imatge de Felipe González. El

comunistes confiaven recuperar terreny i recolzaven la propaganda en la imatge del seu líder, Jordi Solé Tura, catedràtic de dret i figura de prestigi humà i intel·lectual.

ERC es presentava com la veritable opció nacionalista, mentre que AP, en una campanya força desdibuixada, remarcava aspectes com el de la seguretat ciutadana i es presentava com a partit interclassista, demanant un bilingüisme efectiu, i la reducció de la burocràcia i dels impostos, tot basant-se clarament en la imatge del líder estatal, Fraga Iribarne.

Els resultats

Els resultats demostraren que el temor a un alt índex d'abstenció era injustificat. Tot i celebrar-se en diumenge -era el primer cop que no es convocaven en dia feiner i això feia augurar una participació inferior-, la taxa d'abstenció fou inferior a les municipals de 1979 i a les autonòmiques. Quedava també demostrat que les preferències dels electors no havien variat substancialment i que l'opció socialista seguia essent hegemònica. A les quatre capitals catalanes, els ajuntaments seguien en poder dels socialistes.

Com en el 1979, tot i tenir globalment un major número de vots, CiU aconseguia molts més regidors a nivell de Catalunya i àdhuc de la deügt al seu predomini en els municipis rurals, numèricament molt superiors.

A Barcelona, ni el desconeixement del candidat ni el previsible desgast per 4 anys de govern municipal havien influït sobre un electorat que seguia fortament escorat cap a l'esquerra. El predomini socialista assolía aquest cop nivells molt més alts que a les anteriors municipals, amb més del 45% dels vots, front a un 27% obtingut per Convergència, que amb tot millorava també les seves posicions respecte a 1979, amb gairebé 100.000 vots més.

AP també experimentava un augment superior a 90.000 vots. El PSUC en canvi havia perdut 210.000 respecte a les eleccions del 3 d'abril de 1979. Els vots d'UCD semblaven haver-se repartit entre CiU i AP, sense haver beneficiat en absolut al CDS que obtenia poc més de 8.000 vots, quant el 1979 la UCD n'havia obtingut 133.000.

Es confirmava per tant la tendència a la bipolaritat en torn a PSC-CiU, i quedava en quatre el nombre de partits amb representació al Consistori, en quedar ERC fora de joc. Entre els 6 partits minoritaris, llevat del PCC i del CDS, cap d'ells arribava a 3.000 vots. Per tant es reproduïa a les eleccions locals un esquema bipartidista com a la resta de l'estat, on l'oposició als socialistes venia però, representada per una formació més dretana com AP.

Pasqual Maragall resultà elegit alcalde en la sessió constitutiva del nou consistori, gràcies novament a l'acord entre socialistes i comunistes que comptaven amb la majoria absoluta dels regidors (56%).

5.2.7. Les eleccions del 29 d'abril de 1984 (autonòmiques)

Un decret de la Presidència de la Generalitat de 5 de març de 1984 convocava eleccions al Parlament de Catalunya per al 29 d'abril de 1984. Malgrat que l'article 31 remetia el procediment electoral a la llei que havia de ser aprovada pel Parlament, aquesta no havia encara estat aprovada abans de disoldre's i aquestes eleccions se seguïen regint pels mateixos apartats de l'Estatut que les de 1980.

Era el primer cop en la història de Catalunya que podien celebrar-se per dos cops consecutius eleccions al Parlament. El de l'any 1932 va tenir una vida accidentada en veure primerament suspesa la seva activitat arran dels fets d'octubre de 1934, i veure-la definitivament interrompuda amb l'aixecament militar del 19 de juliol de 1936.

La gestió del govern autonòmic surgit de les eleccions de 1980 havia estat dominada pels conflictes amb el govern central. El més important havia estat l'enfrontament arrel de l'aprovació de la LOAPA per les Corts espanyoles. Contra el què s'esperava, Madrid no rectificà la seva tesitura després de que el Tribunal Constitucional hagués fallat en contra: poc després recuria lleis aprovades pel Parlament de Catalunya, la de la normalització del català entre d'altres, i seguia donant proves de voler frenat al màxim les possibilitats de decisió en les àrees ja transferides. Els freds entre els governs autonòmic i central en temes de transferències, de lleis del Parlament recorregudes, de protocol, etc. eren constants. Molt aviat es palesaria un dels temes més polèmics, el de la financiació autonòmica, controlada des de Madrid i en el que Catalunya era discriminada per quant la variable territori pesava més que la demografia, existia control previ de les despeses i inversions i no hi havien mecanismes automàtics d'actualització dels recursos.

Jordi Pujol capitalitzava en favor seu uns greuges que el PSC minimitzava en la majoria d'ocasions, alhora que l'acusava de victimista i de fer pesar sobre el govern central els resultats de la ineficàcia del govern del seu partit.

En aquestes autonòmiques es posaria a prova una hipòtesi en la qual coincidien la major part d'analistes polítics i sociòlegs: la de la diferent reacció de l'electorat català davant unes eleccions al Parlament català, en les quals CiU era majoritàriament preferida al PSC. Restava per veure si aquest fet, palès en les autonòmiques de 1980 es repetia enguany i podia interpretar-se com una major confiança de l'electorat en un partit nacionalista, quan es tractava de governar Catalunya.

Forces polítiques concurrents

Es presentaven aproximadament el mateix nombre de partits que a les de 1980, un total de 17 a Barcelona. Cap d'ells però, rivalitzava aquest cop amb CiU per l'espai de centre, ja que el CDS no presentava candidats. AP presentava a cada consulta un nou líder sense aconseguir ampliar significativament la seva base electoral. En aquesta ocasió es tractava d'Eduard Bueno, empresari sense experiència política que justament presentava aquesta circumstància com a positiva i de garantia de joc net. Oferia una campanya quelcom més catalanista, en la que afirmava l'autonomia de Catalunya i emprava el català.

Quant als 12 partits minoritaris sense representació parlamentària, només 4 repetien respecte a les darreres autonòmiques. Els 8 restants s'arregleraven dins una perspectiva d'esquerra marxista i en canvi no n'hi havia cap d'extrema dreta, a diferència de 1980 en què es presentaren Fuerza Nueva i Falange Española. V.E.R.D.E (Vértice Español de Reivindicación y Desarrollo Ecológico) era l'alternativa ecològica que per primera vegada apareixia a unes eleccions a Catalunya.

Des de la perspectiva del nacionalisme radical, es presentava la coalició Entesa de l'Esquerra Catalana, que agrupava Nacionalistes d'Esquerra, Renovadors d'Esquerra i Independents, i que tenia com a cap de llista Jordi Carbonell, que ja el 1980 encapçalà la coalició Nacionalistes d'Esquerra.

La campanya

El tema de la catalanitat era clau per a tot partit que es presentés a unes autonòmiques. Els socialistes comptaven amb seriosos handicaps per a aconseguir d'invertir la tendència en aquelles eleccions i recuperar l'hegemonia com en el cas de les eleccions legislatives i autonòmiques. Llur lluita no se centrà tant en remontar llur pèrdua de credibilitat nacionalista com en combatre l'abstenció. Segons les enquestes d'opinió, el percentatge més alt d'aquella afectava la base social del PSC, i amb especial intensitat la perifèria industrial de Barcelona.

Felipe González intervingué en la campanya per tal de movilitzar una massa immigrada susceptible de votar el PSC i, segons els sondatges, poc motivada per a anar a votar en unes autonòmiques. La presència del president del govern oferí nous arguments als partits que acusaven el PSC d'excessiva dependència del PSOE, CiU el principal d'entre ells.

Les acusacions creuades entre uns partits i altres eren força reiteratives, respecte a d'anteriors eleccions. CiU destacava les seves actuacions per a sortir de la crisi econòmica fomentant les inversions i en defensa de l'autonomia "contra aquells que van fer la LOAPA", mentres que el PSC li criticava que practiqués una política conservadora que aprofundia la clivella entre catalans d'origen i immigrants. Front a això oferia el seu programa per a posar ordre a les finances, governar amb eficàcia i tornar a tenir un paper capdavanter entre els pobles d'Espanya.

AP prenia cura de no carregar excessivament les tintes en el tema autonòmic, tot i que catalanitzà la seva campanya.

ERC pugnava per presentar-se com a partit veritablement nacionalista, que, a diferència de CiU no pactava amb Madrid. El PSUC insistia en propugnar un nacionalisme d'esquerres, que recollís les propostes de l'esquerra en el tema social i dels convergents quant a les reivindicacions nacionals de Catalunya.

Els resultats

La participació a Catalunya fou lleugerament superior a la de 1980, 64,2% front a 62,2%, que suposava un increment de 170.000 vots. Tal com havien prom'nosticat les enquestes, l'índex més alt d'abstenció es va

registrar a la perifèria de Barcelona i va afectar el vot d'esquerres. Barcelona, contra el què era habitual, s'havia mostrat més participativa que el promig de Catalunya i augmentava 6 punts respecte a 1980.

CiU va ser la gran triomfadora d'aquelles eleccions. Obtenia més del 46% dels vots, 595.000 més que en les primeres autonòmiques -dels quals 289.000 corresponien a la ciutat de Barcelona- i aconseguia la majoria absoluta dels escons. Malgrat totes les argumentacions en contra, quedava refrendada la identificació entre Pujol i Catalunya.

Els socialistes també augmentaren considerablement la seva força, en passar de 608.000 a 869.000 vots. El PSUC n'hi havia subministrat una part important, provinent d'un electorat que havia optat pel vot útil. En tota, havia perdut a Catalunya 340.000 vots. Malgrat aquest increment, els resultats varen decepcionar els dirigents socialistes, que com a mínim confiaven en una victòria menys folgada per part de Convergència. Entre els arguments amb els què justificaren llur derrota adduïen el de no haver actuat amb prou energia durant la legislatura com a grup d'oposició o bé el del desgast del govern del PSOE, que havia repercutit negativament en la imatge del PSC. En qualsevol cas cap d'aquests arguments semblava excessivament convincent, tenint en compte que el ciutadà estava poc avesat a seguir els debats parlamentaris i que el desgast del poder també hauria pogut afectar CiU.

Amb l'excepció del PSA i de CC-UCD, aconseguiren representació parlamentària els mateixos partits que el 1980. Coalició Popular colocava 7 parlamentaris i quedava en millor posició que el PSUC i ERC.

En resum, es podien caracteritzar aquestes eleccions per la importància assolida pel vot nacionalista, per la bipolaritat del vot en torn a CiU-PSC i per una certa dretanització de l'electorat.

Tres setmanes després de ser coneguts els resultats, el 22 de maig, el fiscal general de l'Estat interposava una querrela judicial contra Jordi Pujol i 24 ex-directius més de Banca Catalana, per suposades accions fraudulentas. Els seus seguidors més entusiastes i acèrrims interpretaren aquesta decisió com una nova agressió del govern central, en contra d'una autonomia que es resistia a la penetració electoral dels socialistes al seu parlament. Vuit dies més tard, va tenir lloc una manifestació multitudinària de suport a Jordi Pujol, que exacerbava encara més els ànims nacionalistes.

5.2.8. Les eleccions del 22 de juny de 1986 (generals)

El 22 de juny eren novament convocades eleccions generals, quatre mesos abans de que s'esgotés el termini de quatre anys que la normativa electoral fixava per a la duració d'una legislatura. Eren moments psicològicament favorables per al govern, després del triomf obtingut en el referèndum del 12 de març sobre la permanència d'Espanya a l'OTAN. Per altra banda, era evident que una convocatòria anticipada aturava, momentàniament si més no, el procés de reagrupament de l'esquerra comunista que havia iniciat el PCE i l'afiançament de la nova opció centrista auspiciada per Miquel Roca amb el "Partido Reformista Democrático", tot i que la gestió d'aquesta operació havia començat uns anys abans.

La pugna per a l'espai polític de centre-dreta es dirimia entre el CDS i el PRD. Adolfo Suárez, al front del CDS, semblava disposat a donar novament la batalla per a la recuperació de l'espai polític de centre. Malgrat l'estrepitosa derrota de 1982, el seu carisma assegurava de nou i demostrava seguir tenint l'empenta i el prestigi personal suficient com per a ser considerat un rival a tenir en compte.

L'"operació Roca", recolzada des de Catalunya per C i U, es presentava com un projecte de dreta moderna i liberal, europea, destinada a ocupar l'espai de centre-dreta. Aquesta idea, llençada ja per Roca Junyent el 1979 en el seu llibre "Per què no?" havia aconseguit formar candidatures en la majoria de Comunitats Autònomes, bé com a tal partit, bé vinculat federativament a partits afins que recolzaven la iniciativa, com ara Coalición Galega.

Per l'esquerra, els dos principals blocs que des de l'escissió de Santiago Carrillo es disputaven el vot comunista llençaven sengles propostes d'unificació: la Mesa para la Unidad de los Comunistas, encapçalada per Santiago Carrillo i Izquierda Unida, aglutinada en torn de Gerardo Iglesias.

La nova normativa electoral, aprovada l'any anterior, no havia introduït canvis substantius respecte a la de 1977. La modificació més important consistia en la redistribució dels diputats a elegir en cada província, raó també de dues fixes per a cadascuna, però amb la variant ara del repartiment proporcional dels 248 escons restants en funció de la població de la província. La nova llei no havia recollit pràcticament cap de les propostes de l'oposició d'esquerres, ja fos la d'augmentar el nombre de diputats o la d'eliminar trabes a la proporcionalitat del sistema, entre elles la que mantenia el nombre inicial de dos diputats per província, que beneficiava les rurals en detriment de les més industrialitzades, o la de suprimir el mínim del 3% dels vots vàlids emesos per a aconseguir representació parlamentària.

Forces polítiques concurrents

La progressiva tendència a la polarització del vot, que es traduïa en un major distançament dels dos partits majoritaris -PSCi CiU- i també en una disminució dels nombre de partits amb representació parlamentària, no semblava desanimar els partits minoritaris. En el conjunt de l'Estat concorrien en aquests comicis 52 candidatures, malgrat que l'any 1982 només 10 aconseguiren escó. A

la província de Barcelona s'en presentaven 20, nombre aproximadament igual al d'aquell any, en què només 5 arribaren a les Corts espanyoles. La campanya electoral era aprofitada pels partits minoritaris per a donar-se a conèixer, malgrat les poques probabilitats d'èxit en un sistema polític tendent a la uniformització i simplificació de les opcions.

Els esforços dels grups minoritaris per a redefinir llurs posicions i aliances per tal de trobat un espai polític propi no havien quallat en propostes concretes si eceptuem la del PSUC amb l'Entesa dels Nacionalistes d'Esquerra, que es presentava amb les sigles d'UEC (Unió de l'Esquerra Catalana), versió catalana de Izquierda Unida. En aquesta darrera intervenien també el PASOC (Partido Socialista), el Partido Carlista, el Partido Humanista i el PCPE (Partido Comunista de los Pueblos de España) -pro-soviètic-, el darrer dels quals estava absent de la UEC.

L'extrema esquerra no havia aconseguit presentar un front comú, després de les esperances que en aquest sentit havia despertat l'èxit assolit pels partidaris del NO a la OTAN en el referèndum. Catalunya, junt amb el País Basc, Navarra i Canàries, havia esta una de les quatre Comunitats Autònomes en les què havia triomfat el NO.

L'alternativa ecologista, que fins el 1984 no havia presentat candidatures, estava ja dividida en dues opcions. Alternativa Verda-Moviment Ecologista de Catalunya i el Vértice Español de Reivindicación Desarrollo Ecológico. El primer acusava el segon de fantasmagòric i de ser aliè a la lluita ecològica a Catalunya. Les seves aspiracions, manifestada en el seu òrgan de difusió, eren modestes, ja que es proposava d'arribar a l'1% dels vots a Catalunya, objectiu que gairebé assolí. La presència d'aquest moviment introduïa una diversificació en el panorama ideològic que per el moment no semblava però tenir una capacitat de mobilització semblant a la d'altres societats europees.

Quant a la resta de partits catalans, havien estat ja presents en anteriors comicis, des del radicalisme d'esquerres dels partits marxistes, al de dretes de la Falange, sense la presència de Fuerza Nueva o de l'AN-18 de julio.

La campanya

Tal com havia estat la tònica en anteriors eleccions, principalment les legislatives, la campanya prengué des dels seus inicis un to fortament personalitzat. La imatge dels caps de llista per la circumscripció de Madrid, en el cas de partits d'abast estatal, o bé la dels líders coneguts per llurs intervencions parlamentàries, predominaven per damunt de programes, propostes o problemes concrets. La prolífica celebració de mitings, el contacte directe amb l'electorat que havia caracteritzat la campanya de 1977 anava deixant pas a una creixent influència dels mitjans de comunicació de masses. Els temes als que més s'al.ludia durant la campanya eren el del funcionament de l'Administració, l'atur, el terrorisme, el finançament de les Comunitats Autònomes, i les repercussions de l'entrada d'Espanya a la Comunitat Europea -havia estat oficialment admesa la seva entrada el març de 1985. Cap partit gosava repetir l'experiència del PSOE de prometre la creació de 800.000 llocs de treball i els programes es limitaven a propostes genèriques.

Els grans partits pugnaven per l'espai de centre. El PSOE remarcava la necessitat de continuïtat per a seguir amb l'obra de govern endegada durant llur legislatura i d'aquí s'en derivava la importància d'assolir la majoria absoluta per a garantir la governabilitat del país. La homogeneïtat era considerada la fórmula més convenient per a la societat espanyola i el PSOE l'únic partit capaç d'unir solidàriament totes les comunitats autònomes. Segons això, l'electorat havia d'escollir entre la "majoria absoluta o el caos". A Catalunya, el PSC destacava la seva participació en el govern del PSOE i la seva corresponsabilitat en la gestió governamental. El ministre de Defensa, Narcís Serra, que encapçalava la llista per Barcelona, així ho recordava al llarg de la campanya.

El CDS i el PRD criticaven la burocratització i proposaven liberalitzar i modernitzar l'economia, amb exemples d'actuacions concretes, en la Seguretat Social, per exemple. El to de la campanya del CDS era força més populista, amb propostes com la de reduir el servei militar a 3 mesos o demanar la sortida immediata d'Espanya de la OTAN. El PRD cuidava especialment la seva imatge de dreta moderada, liberal i europea. L'espai que el PSOE li deixava en gran part del territori espanyol era però escàs i es veia obligat a pactar amb force més dretanes del que a Catalunya representava CiU.

Hom donava per fet que el PSOE guanyaria novament aquestes eleccions. La pugna es centrava en arrabassar-li la majoria absoluta. Aquest era l'objectiu principal dels partits que li disputaven l'espai de centre-dreta com el CDS o el PRD.

A Catalunya, la campanya estigué aviat dominada per la confrontació PSC-CiU. Al "per bon camí" socialista, CiU replicava amb "un aire nou al govern". Criticava la política autonòmica del govern per les seves contínues interpretacions restrictives de l'Estatut i la manca d'autonomia financera que hipotecava les actuacions de la Generalitat i al PSC la seva excessiva supeditació al PSOE. En propiciar l'operació reformista feia gala de la seva voluntat de projecció estatal i de constituir-se en la tercera força susceptible d'acabar amb el bipartidisme PSOE-AP. El debat públic entre les dues grans alternatives no es pogué però dur a terme per la impossibilitat d'arribar a un acord sobre quins havien de ser respectivament els interlocutors vàlids per a un debat televisat.

AP proposava la unió del centre i la dreta per al lluitar contra el socialisme. El CDS oferia propostes de caire marcadament populistes, com la de reduir el servei militar a tres mesos o la retirada de les bases americanes. La campanya d'ambdós era força desdibuixada a Catalunya, per el domini que exercien, potser com a cap altre, la personalitat dels seus dos líders estatals i la manca de incidència social dels seus caps de llista a les circumscripcions catalanes.

Esquerra Republicana es reafirmava en el seu "purisme" catalanista, en la idea de que Catalunya no podia aspirar a governar Espanya i en que els nacionalistes havien d'intervenir en la política espanyola "com el que som, forasters dins Espanya", i es declaraven partidaris de la línia Macià, no de la de Cambó. Proposaven una confederació ibèrica de nacions sobiranes, basades en el respecte mutu.

L'Unió de l'Esquerra de Catalunya, sense gairebé temps per a consolidar la seva unió electoral, no aconseguí d'elaborar una estratègia massa ben definida i es limitava a assenyalar el perill de dretanització del PSOE sense el contrapes d'una esquerra forta.

Els resultats

Els resultats deixaren pràcticament sense variacions els posicionament relatiu dels diferents partits, llevat de la substitució de UCD pel CDS. A nivell d'estat es confirmava la creixent tendència al bipartidisme representat per PSOE i AP, que obtingueren 184 i 105 diputats respectivament, sense cap sombre de competència per part de les demés forces polítiques. El PSOE aconseguia novament la majoria absoluta, però perdia quasi un milió i mig de vots.

A Catalunya es confirmava l'existència d'un mapa polític diferent al de la resta de l'estat. El bipartidisme es dirimia aquí entre PSC i CiU, que quedaven, per primera vegada en unes generals, molt igualats. A la ciutat de Barcelona, els separaven poc més de 2000 vots. Era la primera vegada en unes eleccions no autonòmiques que podia parlar-se d'anivellament dels resultats entre socialistes i convergents a la ciutat de Barcelona, on els barris perifèrics, amb més pes demogràfic, donaven habitualment la victòria a l'esquerra per amplis marges de vots.

AP quedava molt distanciada, amb 180.000 vots menys que CiU a la capital. ERC, per primer cop des de 1977, no obtenia cap escó. Aquests resultats desencadenaren a Catalunya la dimissió del cap de llista d'ERC i de l'executiva del PDP.

CiU, que podia estar eufòrica pels resultats aconseguits, veia enterbolida la seva victòria pel fracàs de la operació reformista, que no havia aconseguit com a tal partit ni un sol escó. El PSUC assolía la seva cota més baixa i el CDS, que en el Parlament espanyol havia obtingt 19 escons, 17 més que el 1982 -a Barcelona ciutat havia doblat també el seu número de vots- només aconseguia un representant a Catalunya. En definitiva, eren un resultats que no havien acontentat a cap de les principals forces polítiques.

6. RELACIO DE QUADRES I MAPES DE RESULTATS (*)

Anys 1901-1923

Eleccions generals

19 de maig de 1901

- 2.1.2 Participació
- 2.1.2.a Coalició catalanista
- 2.1.2.b Coalició Monàrquica
- 2.1.2.c Coalició Republicana
- 2.1.2.d Resta de candidatures: Joan Sol i Ortega, Unión Nacional, Romerista, Rómulo Quintana.

26 d'abril de 1903

- 2.1.3 Participació
- 2.1.3.a Unió Republicana
- 2.1.3.b Lliga Regionalista
- 2.1.3.c Resta de candidatures: Coalició Carlista, Coalició Republicana (Partit Republicà Unic).

10 de setembre de 1905

- 2.1.4. Participació
- 2.1.4.a Unió Republicana
- 2.1.4.b Lliga Regionalista
- 2.1.4.c Resta de candidatures: Unión Radical Revolucionaria.

21 d'abril de 1907

- 2.1.5. Participació
- 2.1.5.a Coalició Solidària
- 2.1.5.b Resta de candidatures: Coalició Antisolidària

13 de desembre de 1908 (complementàries)

- 2.1.6. Participació
- 2.1.6.a Coalició Solidària
- 2.1.6.b Coalició Antisolidària

* "Resta de candidatures" comprèn aquelles que no obtingueren escó, per a les quals no hem elaborat mapes de resultats i donem els resultats globals per Barcelona (a excepció de les municipals, fins el 1923, en que també els desglossem per districte). Per a la participació i les candidatures amb escó, els quadres i mapes recullen els vots obtinguts en cada districte.

8 de maig de 1910

- 2.1.7 Participació
- 2.1.7.a Candidatura Republicana Radical
- 2.1.7.b U.F.N.R.
- 2.1.7.c Resta de candidatures: Lliga Regionalista, Coalició de dretes.

8 de març de 1914

- 2.1.8 Participació
- 2.1.8.a Lliga Regionalista
- 2.1.8.b Coalició Republicana
- 2.1.8.c Resta de candidatures: Renovación Republicana, PSOE, Independent.

9 d'abril de 1916

- 2.1.9 Participació
- 2.1.9.a Lliga Regionalista
- 2.1.9.b Coalició Republicana
- 2.1.9.c Resta de candidatures: Reivindicació Republicana Autonomista.

27 de febrer de 1918

- 2.1.10 Participació
- 2.1.10.a Lliga-Carlins
- 2.1.10.b Coalició d'Esquerres

1 de juny de 1919

- 2.1.11 Participació
- 2.1.11.a Lliga-Carlins
- 2.1.11.b Coalició Republicana
- 2.1.11.c Resta de candidatures: Unión Monárquica Nacional, PSOE

19 de desembre de 1920

- 2.1.12 Participació
- 2.1.12.a Lliga-Carlins
- 2.1.12.b Partit Republicà Radical
- 2.1.12.c Resta de candidatures: Unión Monárquica Nacional

29 d'abril de 1923

- 2.1.13 Participació
- 2.1.13.a Lliga-Carlins
- 2.1.13.b Partit Republicà Radical
- 2.1.13.c Resta de candidatures: Acció Catalana, PSOE, Cambra de Llogaters, Partit Liberal.

Eleccions municipals

10 de novembre de 1901

- 2.2.2 Participació
- 2.2.2.a Coalició Republicana
- 2.2.2.b Lliga Regionalista
- 2.2.2.c Candidatura Ministerial
- 2.2.2.d Resta de candidatures: Federalista, Fusión Republicana, Unión Nacional, Fracció Republicana del Sr. Zulueta, Independent.

8 de novembre de 1903

- 2.2.3 Participació
- 2.2.3.a Unió Republicana
- 2.2.3.b Lliga Regionalista
- 2.2.3.c Resta de candidatures: Republicana Progressista, Democràtica, Independent.

12 de novembre de 1905

- 2.2.4 Participació
- 2.2.4.a Unió Republicana
- 2.2.4.b Lliga Regionalista
- 2.2.4.c Resta de candidatures: Republicana Federal, Defensa Social, Republicana Dissident.

2 de maig de 1909

- 2.2.5 Participació
- 2.2.5.a Candidatura Republicana Radical Antisolidària
- 2.2.5.b Esquerra Catalana
- 2.2.5.c Lliga Regionalista
- 2.2.5.d Resta de candidatures: Liberal, Defensa Social, Tradicionalista, Lerroxista Dissident.

12 de desembre de 1909

- 2.2.6 Participació
- 2.2.6.a Candidatura Republicana Radical
- 2.2.6.b Candidatura Autonomista Republicana
- 2.2.6.c Lliga Regionalista
- 2.2.6.d Resta de candidatures: Liberal, Independent.

12 de novembre de 1911

- 2.2.7 Participació
- 2.2.7.a Candidatura Barcelonina
- 2.2.7.b Candidatura Republicana Radical
- 2.2.7.c Unió Federal Nacionalista Republicana (U.F.N.R.)
- 2.2.7.d Resta de candidatures: Dissident U.F.N.R., Independent.

9 de novembre de 1913

- 2.2.8 Participació
- 2.2.8.a Candidatura Republicana Radical
- 2.2.8.b Candidatura Regionalista
- 2.2.8.c Unió Federal Nacionalista Republicana
- 2.2.8.d Resta de candidatures: Liberal, Unió Gremial, Coalició de Dretes, Reformista.

14 de novembre de 1915

- 2.2.9 Participació
- 2.2.9.a Coalició Republicana
- 2.2.9.b Lliga Regionalista
- 2.2.9.c Resta de candidatures: Liberal, Coalició Monàrquica, Jaumista, Jaumista Dissident, Defensa Social, UFNDR Dissident, Radical Dissident, Republicana Dissident, Independent.

11 de novembre de 1917

- 2.2.10 Participació
- 2.2.10.a Lliga Regionalista
- 2.2.10.b Candidatura Republicana
- 2.2.10.c Resta de candidatures: Liberal, Jaumista, Maurista, Radical Dissident, Liberal Autonomista, Republicana Dissident, Industrial, Liberal Catalanista, Radical Independent, Independent.

8 de febrer de 1920

- 2.2.11 Participació
- 2.2.11.a Lliga Regionalista
- 2.2.11.b Partit Republicà Radical
- 2.2.11.c Resta de candidatures: Radical Dissident, Federal, Partit Republicà Català, Democràtica Nacionalista, Partit Tradicionalista, Unió Monàrquica Nacional, Agrupación Socialista, Reformista, Federació Monàrquica Autonomista, Nacionalista Independent, Independent.

5 de febrer de 1922

- 2.2.12 Participació
- 2.2.12.a Lliga Regionalista
- 2.2.12.b Partit Republicà Radical
- 2.2.12.c Resta de candidatures: Radical Dissident, Unió Monàrquica Nacional, Independent.

Eleccions municipals

12 d'abril de 1931

- 3.2.1 Participació
- 3.2.1.a Esquerra Republicana de Catalunya/Unió Socialista de Catalunya.
- 3.2.1.b Candidatura Radical - Socialista
- 3.2.1.c Lliga Regionalista
- 3.2.1.d Partit Catalanista Republicà
- 3.2.1.e Resta de candidatures: Bloc Obrer i Camperol, Comitè Ràdio Comunista, Unió Patriòtica, Jaumista, Liberal Romanonista, Republicana Autonomista, Republicana Social, Llogatera, Independent.

14 de gener de 1934

- 3.2.2 Participació
- 3.2.2.a Esquerres Catalanes
- 3.2.2.b Lliga Catalana
- 3.2.2.c Partit Republicà Radical

Eleccions Generals i Autònòmiques

28 de juny de 1931 (Generals)

- 3.3.1 Participació
- 3.3.1.a Esquerra Republicana de Catalunya
- 3.3.1.b Lliga Regionalista
- 3.3.1.c Extrema Esquerra Federal
- 3.3.1.d Partit Catalanista Republicà
- 3.3.1.e Partit Republicà Radical
- 3.3.1.f Resta de candidatures: Agrupació Socialista de Catalunya, Partit Comunista d'Espanya, Bloc Obrer i Camperol.

20 de novembre de 1932 (Autònòmiques)

- 3.3.2 Participació
- 3.3.2.a Esquerra Republicana de Catalunya
- 3.3.2.b Concòrdia Ciutadana
- 3.3.2.c Partit Republicà Radical
- 3.3.2.d Concentració Catalanista Republicana
- 3.3.2.e Resta de candidatures: Dreta de Catalunya, Aliança d'Esquerres (PRDF), Bloc Obrer i Camperol (BOC), Partit Comunista de Catalunya, Aliança d'Extremes Esquerres i Partit Social Revolucionari, Partit Nacionalista Català, Concentració Espanyola, Estat Català-Partit Proletari.

19 de novembre de 1933 (Generals)

- 3.3.3 Participació
- 3.3.3.a Esquerra Republicana de Catalunya
- 3.3.3.b Lliga Catalana
- 3.3.3.c Resta de candidatures: Partit Republicà Radical, Coalició d'Esquerres Catalanes, Bloc Nacional de Dretes, Front Obrer, Partit Comunista de Catalunya, Unió Democràtica de Catalunya, Candidatura recomendada per "El Diluvió" (Manuel Azaña).

16 de febrer de 1936 (Generals)

- 3.3.4 Participació
- 3.3.4.a Front d'Esquerres de Catalunya
- 3.3.4.b Front Català de Ordre

Anys 1977 - 1986

15 de juny de 1977 (Generals)

- 5.2.1 Participació
- 5.2.1.a Socialistes de Catalunya PSC-PSOE
- 5.2.1.b Unión de Centro Democrático (UCD)
- 5.2.1.c Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC)
- 5.2.1.d Pacte Democràtic per Catalunya (PDC)
- 5.2.1.e Candidatures amb menys del 10% dels vots emesos a Barcelona ciutat:
 - Presents a totes les eleccions des de 1977 (EC, AP/CC)
 - No presents a totes les eleccions (12).
- 5.2.1.f Relació de diputats elegits a la circumscripció de Barcelona (província).

1 de març de 1979 (Generals)

- 5.2.1 Participació
- 5.2.1.a PSC - PSOE
- 5.2.1.b CC - UCD
- 5.2.1.c CiU
- 5.2.1.d PSUC
- 5.2.1.e Candidatures amb menys del 10% dels vots emesos a Barcelona ciutat:
 - Presents a totes les eleccions des de 1977 (CD/ERC)
 - No presents a totes les eleccions (21).
- 5.2.1.f Relació de diputats elegits a la circumscripció de Barcelona (província).

3 d'abril de 1979 (Municipals)

- 5.2.3 Participació
- 5.2.3.a PSC-PSOE
- 5.2.3.b PSUC
- 5.2.3.c CiU
- 5.2.3.d UCD
- 5.2.3.e Candidatures amb menys del 10% dels vots emesos a Barcelona-ciutat
 - Presentes a totes les eleccions des de 1977 (ERC, CD)
 - No presents a totes les eleccions (6)
- 5.2.3.f Relació de regidors elegits al municipi de Barcelona.

20 de març de 1980 (Autonòmiques)

- 5.2.4 Participació
- 5.2.4.a CiU
- 5.2.4.b PSC - PSOE
- 5.2.4.c PSUC
- 5.2.4.d ERC
- 5.2.4.e CC - UCD
- 5.2.4.f Candidatures amb menys del 10% dels vots emesos a Barcelona ciutat:
 - No presents a totes les eleccions (11).
- 5.2.4.g Relació de parlamentaris elegits a la circumscripció de Barcelona (província).

28 d'octubre de 1982 (Generals)

- 5.2.5 Participació
- 5.2.5.a PSC - PSOE
- 5.2.5.b CiU
- 5.2.5.c AP/PDP
- 5.2.5.d Candidatures amb menys del 10% dels vots emesos a Barcelona ciutat:
 - Presentes a totes les eleccions des de 1977 ERC, PSUC, CC /UCD)
 - No presents a totes les eleccions (14).
- 5.2.5.E Relació de diputats elegits a la circumscripció de Barcelona (província).

8 de maig de 1983 (Municipals)

- 5.2.6 Participació
- 5.2.6.a PSC - PSOE
- 5.2.6.b CiUC
- 5.2.6.c AP/PDP/PL
- 5.2.6.d Candidatures amb menys del 10% dels vots emesos a Barcelona-ciutat
 - Presentes a totes les eleccions des de 1977 (PSUC,ERC)
 - No presents a totes les eleccions (6)
- 5.2.6.E Relació de regidors elegits al municipi de Barcelona.

29 d'abril de 1984 (Autonòmiques)

- 5.2.7 Participació
- 5.2.7.a CiU
- 5.2.7.b PSC - PSOE
- 5.2.7.c AP/PDP
- 5.2.7.d Candidatures amb menys del 10% dels vots emesos a Barcelona ciutat:
 - Presents a totes les eleccions des de 1977 (PSUC, ERC).
 - No presents a totes les eleccions (12).
- 5.2.7.e Relació de parlamentaris elegits a la circumscripció de Barcelona (província).

22 de juny de 1986 (Generals)

- 5.2.8 Participació
- 5.2.8.a PSC/PSOE
- 5.2.8.b CiU
- 5.2.8.c AP/PDP
- 5.2.8.d Candidatures amb menys del 10% dels vots emesos a Barcelona ciutat:
 - Presents a totes les eleccions des de 1977 (PSUC/ENE, ERC)
 - No presents a totes les eleccions (15).
- 5.2.8.e Relació de diputats elegits a la circumscripció de Barcelona (província).

8. Evolució de la composició de les Corts, del Parlament de Catalunya
i de les Diputacions catalanes

8. Evolució de la composició de les Corts, del Parlament de Catalunya i de les Diputacions catalanes (1977-1986)

8.1. Nombre de diputats catalans a les Corts, per província

	Barcelona Girona Lleida Tarragona				Total Catalunya	Total Espanya
	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona	Total Catalunya	
PSC/PSOE	11	2	1	1	15	118
PDC	6	2	2	1	11	11
UCD	5	1	1	2	9	165
PSUC	7	-	-	1	8	20
UCDCC	2	-	-	-	2	2
EC	1	-	-	-	1	1
AP	1	-	-	-	1	16
Altres (PNV: 8)	-	-	-	-	1	17
Total	33	5	4	5	47	350

	Barcelona Girona Lleida Tarragona				Total Catalunya	Total Espanya
	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona	Total Catalunya	
PSC/PSOE	12	2	1	1	16	121
PSUC/PCE	7	-	-	1	8	23
CiU	6	2	1	1	10	8
CC-UCD	6	1	2	2	11	168
CD	1	-	-	-	1	9
ERC	1	-	-	-	1	1
Altres (PNV: 7 PSA: 5)	-	-	-	-	-	20
Total	33	5	4	5	47	350

	Barcelona Girona Lleida Tarragona				Total Catalunya	Total Espanya
	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona	Total Catalunya	
PSC-PSOE	16	2	1	2	21	184
CiU	11	3	2	2	18	18
CP	4	-	1	1	6	105
PSUC/PCE (UCD: 10)	1	-	-	-	1	7
CDS	1	-	-	-	1	19
Altres (PNV: 6 HB: 5)	-	-	-	-	-	17
Total	33	5	4	4	47	350

	Barcelona Girona Lleida Tarragona				Total Catalunya	Total Espanya
	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona	Total Catalunya	
PSC/PSOE	18	2	2	3	25	202
CiU	8	2	1	1	12	12
AP/PDP	5	1	1	1	8	106
ERC	1	-	-	-	1	1
PSUC/PCE	1	-	-	-	1	4
Altres (UCD: 12 PNV: 8)	-	-	-	-	-	25
Total	33	5	4	5	47	350

Fonts: "Atlas Electoral de Catalunya 1976-1980". Equip de Sociologia Electoral (U.A.B.). Estudis Electoral num. 3. Publicacions de la Fundació Jaume Bofill. Barcelona, 1981.
"Anuario El País". 1986. Madrid.

8.2. Composició del Parlament de Catalunya (1980 i 1984)

Març 1980		Abril 1984				
		Barcelona	Girona	Lleida	Taragona	Total Catalunya
CiU	26	7	5	5	41	72
PSC-PSOE	22	4	3	10	29	41
PSUC	20	1	1	1	7	11
BRC	8	2	2	-	5	6
CC-UCD	7	3	4	1	3	5
PSA	2	-	-	-	-	-
Total	85	17	15	18	-	135

Font: "Anuari Estadístic de Catalunya. 1984". Consorci d'Informació i Documentació de Catalunya. Barcelona, 1985

8.3. Composició de les Diputacions catalanes (1979 i 1983)

1979

	Barcelona	Girona	Lleida	Taragona	Total Catalunya
CIU	18	14	3	8	43
UCD	3	6	18	12	39
PSC-PSOE	18	4	2	5	29
PSUC	12	-	-	2	14
Unitat Aranesa	-	-	1	-	1
Total	51	24	24	27	126

Font: La Vanguardia, abril 1979

1983

	Barcelona	Girona	Lleida	Taragona	Total Catalunya
CIU	15	13	7	11	46
PSC-PSOE	26	11	9	12	58
PSUC	7	-	-	-	7
AP	3	-	2	4	9
CUEO(1)	-	1	-	-	1
UPP(2)	-	-	1	-	1
<u>Indehind.</u>	<u>57</u>	<u>23</u>	<u>6</u>	<u>37</u>	<u>123</u>
<u>Total</u>	<u>57</u>	<u>23</u>	<u>6</u>	<u>37</u>	<u>123</u>

(1) Candidatura Unitària d'Esquerra per Olot, integrada per de fet dins el PSC

(2) Unitat pel Progrés

Font: "Xifres de Catalunya". Diputació de Barcelona i Consorci d'Informació i Documentació de Catalunya. Editat pel Gabinet de Publicacions de la Diputació. Barcelona, 1985

9. Els alcaldes de Barcelona (1835-1986)

9. Alcaldes de Barcelona (1835-1986)

1-11-1835	Josep Marià de Cabanes	8-4-1896	Josep Rius i Badia
25-4-1836	Marià Vehils	16-8-1896	Josep Marià de Nadal i Viladega
17-10-1836	Marià Borrall	1-7-1897	Joaquim Coll i Pujol
16-8-1837	Guillem Oliver	20-10-1897	Josep Collado i Gil
21-8-1838	Francesc Coll i Jover	27-4-1898	Josep Griers i Dulcet
12-8-1839	Jacint Fèlix Domènech	17-3-1898	Bartomeu Robert i Ybarzibel
11-6-1840	Josep Maluquer	18-10-1898	Josep Mirà i Pi
1-1-1841	Ramon Ferrer i Garcés	7-11-1900	Joaquim Coll i Pujol
17-11-1841	Tomás Maria de Quinzana	23-3-1901	Joaquim Amat i Sorriani
1-1-1842	Josep Maria de Freixas	27-12-1902	Josep Monagel i Nogué
16-4-1843	Josep Maluquer	26-6-1903	Guillem de Boladeras i Romà
21-11-1843	Josep Bartran i Ros	16-7-1904	Gabriel Lluch i Anfruns
27-1-1844	Josep Paridà	22-7-1905	Rómul Bosch i Aisans
1-1-1846	Erasme de Jener i de Górnims	16-12-1905	Salvador Samà i Torrents, marquès de Marianao
20-8-1846	Tomás Metzger	5-9-1906	Domènec Santlehy i Akich
8-8-1847	Pere Bardot	1-7-1909	Joaquim Coll i Pujol
17-2-1848	Domènec Portelans	16-11-1909	Josep Collado i Gil
12-1-1849	Sebastià Garcia i Pego	17-2-1910	Josep Rog i Bergadà
16-2-1849	Juan Pérez Celso	8-12-1910	Salvador Samà i Torrents, marquès de Marianao
21-2-1851	Ramon de Pateró	29-12-1911	Joaquim Sostras i Rey
6-12-1851	Santiago Luis Dupuy	22-4-1913	Josep Collado i Gil
31-12-1852	Josep Bartran i Ros	11-11-1913	Joaquim Sagnier i Villavecchia
21-1-1854	Antoni Aharan	2-7-1914	Guillem de Boladeras i Romà
7-9-1854	Ramon Ferrer i Garcés	22-7-1915	Antoni Martínez i Domingo
28-11-1854	Antoni Viedera	29-2-1916	Manuel Rius i Rius, marquès d'Ordóla
7-8-1855	Josep Molins i Negre	28-6-1917	Antoni Martínez i Domingo
22-7-1856	Francesc Permanyer	Josep J. Rocha	Manuel Morales Paraja
20-10-1856	Ramon Figueras	1-1-1918	Antoni Martínez i Domingo
22-7-1858	Josep Santamaria	7-5-1919	Ferran Fabra i Puig, marquès d'Alfala
10-4-1863	Juan Macromany	6-3-1922	
1-12-1863	Valentín Cabello	1-10-1923	Josep Banquà i Feliu
4-3-1865	Antonio de Quevedo Donis	17-10-1923	Fernando Alvarez de la Campa
23-2-1866	Ramon de Masón	15-8-1924	Darius Rumeu i Freixa, baró de Viver
18-8-1866	Emilio Manuel de Ortega	26-2-1930	Joaquim Guell i López, comte de Guell
25-10-1868	Luis Rodríguez Trélez	14-4-1931	Jaume Agüader i Miró
27-8-1867	Juan López de Bustamante	1-2-1934	Carles Pi i Sunyer
1-10-1868	Salvador Maluquer	7-10-1934	José Martínez Herrero (interí)
1-1-1869	Francesc Sunyer i Capdevila	13-1-1936	Joaquim Pich i Pon
3-2-1869	Santiago Soler i Pla	30-10-1936	Francesc de Sales Jaume i de Boladell (interí)
25-5-1869	Francesc Soler i Mateu	24-12-1936	Ramon Coll i Rodés
1-3-1872	Francesc de Paula Rius i Tauler	17-2-1936	Carles Pi i Sunyer
19-2-1873	Narcís Buxó i Prats	1-7-1937	Hilari Salvador i Casell
24-8-1873	Miquel González i Sugranyes	27-1-1939	Miquel Mateu i Pla
6-1-1874	Francesc de Paula Rius i Tauler	18-4-1945	Josep Maria d'Albert i de Despujol, baró de Terrades
31-12-1874	Odó Ferrer i Nin	6-3-1951	Antoni Maria Simarro i Puig
6-1-1875	Ramon de Santmerat i Despujol, marquès de Ciudadella	19-2-1957	Josep Maria de Porcioles i Colomer
23-5-1875	Manuel Girons i Aragall	16-5-1973	Enric Masó i Vázquez
1-3-1877	Albert Faura i Aranyó	9-1975	Joaquim Viola i Saurat
14-4-1879	Enric de Duran i de Duran	12-1976	Josep M ^a Socías i Humbert
14-3-1881	Francesc de Paula Rius i Tauler	1-1979	Manuel Font i Altaba
15-2-1884	Albert Faura i Aranyó	4-1979	Narcís Sena i Sena
29-7-1884	Joaquim Coll i Pujol	12-1982	Pasqual Maragall i Mina
15-12-1885	Francesc de Paula Rius i Tauler		
1-1-1890	Fèlix Macià i Bonaplata		
29-7-1890	Joaquim Coll i Pujol		
1-7-1891	Manuel Porcar i Trió		
19-11-1892	Domènec Martí i Gofau		
10-1-1892	Camil Fabra i Fontanels, marquès d'Alfala		
1-4-1893	Manuel Henrich i Girons		
1-1-1894	Josep Collado i Gil		

10. Les divisions administratives de Barcelona.
Cronologia i mapes guia.

Barcelona ha experimentat diverses divisions administratives a mesura que així ho exigia el seu creixement demogràfic i les necessitats administratives i estadístiques que s'en derivaven. Recollim a continuació les dates més significatives en aquest aspecte, així com alguns dels mapes amb les diferents divisions administratives. La cartografia dels resultats electorals s'ha basat en la divisió territorial vigent en el moment de l'elecció.

La població de Barcelona durant el període estudiat ha estat recollida en els corresponents capítols fins l'any 1923. Oferim aquí l'evolució per districtes i per decennis des de 1950, quan, un cop acabada la guerra civil, va començar a normalitzar-se la recollida de dades estadístiques.

- 1316 Divisió en 4 quarters: La Mar, La Salada, Pi i Frares Menors.
Centre: Plaça del Blat o Mercadal
- 1810 Divisió en 4 cantons: Llevant, Tramontana, Ponent i Migdia. Centre:
Pla de la Boqueria
- 1854 Enderrocament de les muralles
- 1878 Divisió en 10 districtes i 53 barris. El nom dels districtes
responia al d'algun edifici important comprès dins els seus límits:
Nom del districte	Barris que comprenia
Llotja	
Born	
Barceloneta	
Audiència	
Institut	
Concepció	
Dressanes	
Hospital	
Universitat	
Hostafrancs	
- 1897 Annexió dels pobles del Pla (Sants, Les Corts, Sant Gervasi, Gràcia,
Sant Andreu i Sant Martí) i nova divisió en 10 districtes. Se suprimiren
els noms dels districtes, als quals s'els assignà un número i s'els
subdividí en barris

Districtes	Nom anterior	Número de barris
1er.	Barceloneta	9
2on	Born i Institut	10
3er.	Lotja i Audiència	11
4rt.	Concepció i 3er. de Gràcia	7
5è.	Dressanes i Hospital	10
6è.	Universitat	11
7è.	Hostafrancs, Sants i 1er. de les Corts de Sarrià	16
8è	Gràcia i Sant Gervasi	21
9è	Sant Andreu	8
10è.	Sant Martí de Provençals	12

115

- 1904 Annexió d'Horta i el seu Raval Valldaroca. Es mantingué l'anterior delimitació, amb l'excepció dels districtes 8è i 9è, als quals fou incorporada.
- 1924 Es modificà la delimitació dels districtes. El 1920 s'havia annexionat una part del municipi de l'Hospitalet i el 1921 el municipi de Sant Vicenç de Sarrià. Es mantingueren 10 districtes.
- 1949 Creació de dos districtes nous. Es modificaren els límits dels districtes III, VI i VII, però es mantingué per a la resta el mateix traçat anterior. En el districte XI s'hi incorporaren les Corts, la part alta de l'Esquerra de l'Eixample i la part baixa de Pedralbes. El Districte XI comprenia la Sagrada Família, El Guinardó, el Carmel i la Vall d'Hebron.
- 1984 Divisió en 10 districtes(*). Tot procurant de subsanar els desequilibris entre els districtes quant a població i estructura demogràfica que s'havien extremat durant els anys de més fort creixement demogràfic de la ciutat, el nou traçat intentà respectar al màxim els barris naturals i històrics.

(*) A efectes electorals, la nova divisió no fou emprada de forma generalitzada fins les eleccions generals de 1986.

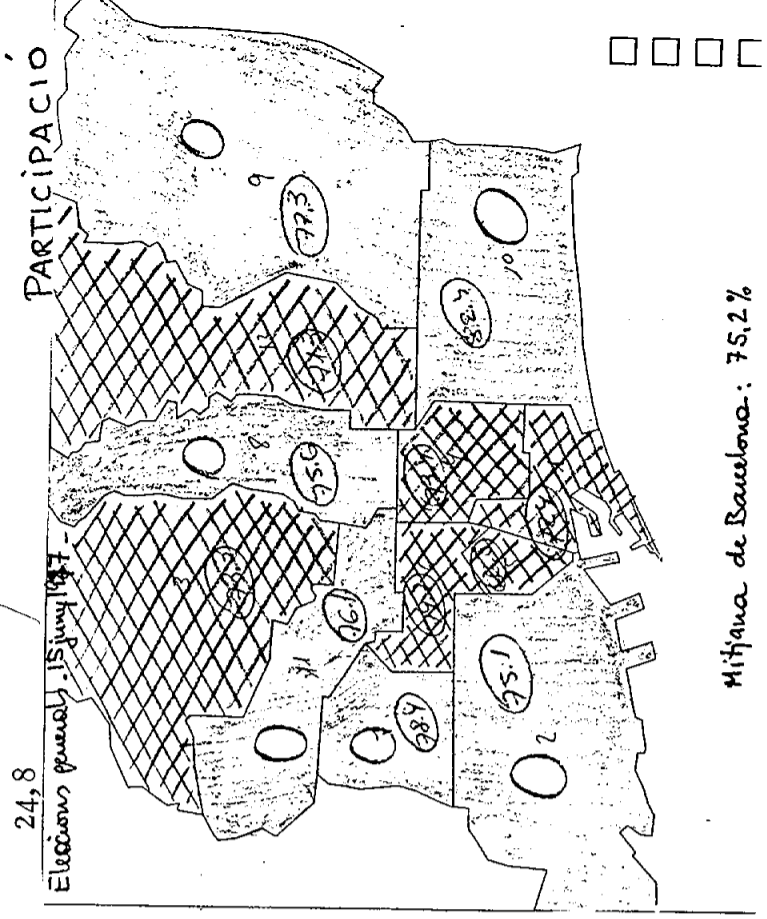
Fonts: Anuari estadístic de Barcelona de 1902
 Papers núm.1. "Descentralització i Participació ciutadana". Ajuntament
 de Barcelona 1983.

Quadre 5.2.1.

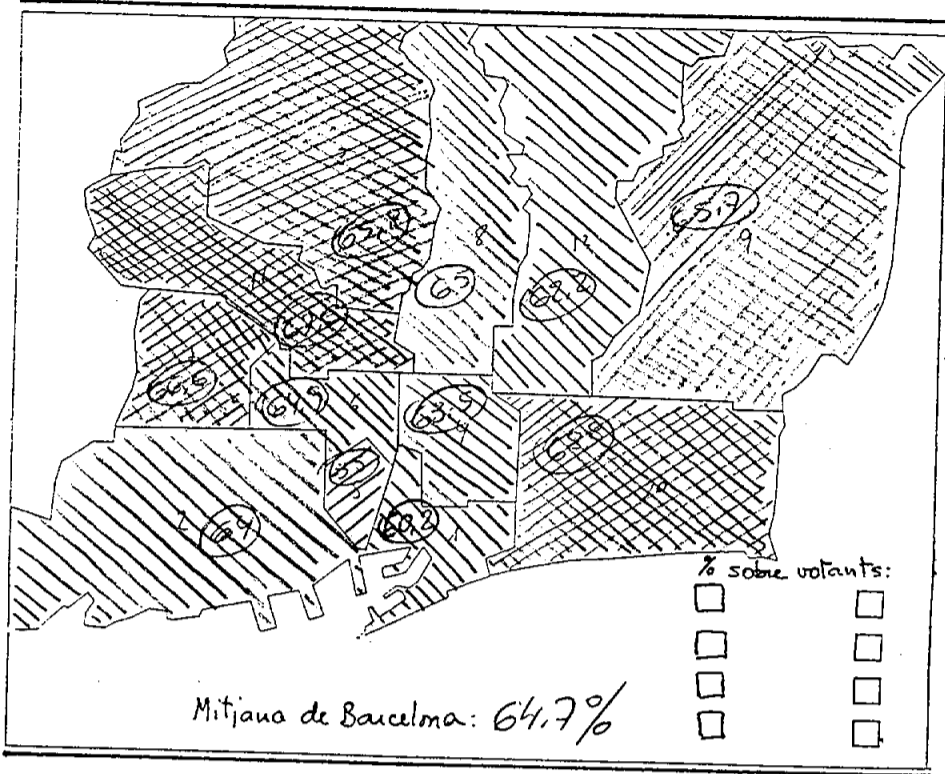
15 juny 1.977 *generals*
(Legislatives)

Districte	població	Cens electoral	% cens població	votants	% participació	% abstenció
I		51.881		37.553	72,4	27,6
II		89.676		67.307	75,1	24,9
III		106.053		77.785	73,3	26,7
IV		72.142		52.987	73,4	26,6
V		52.223		34.898	66,8	33,2
VI		68.991		51.552	74,7	25,3
VII		92.417		72.419	78,4	21,6
VIII		122.464		92.601	75,6	24,4
IX		261.482		202.229	77,3	22,7
X		112.179		92.405	82,4	17,6
XI		72.294		55.043	76,1	23,9
XII		206.006		146.990	71,3	28,7
Total						
Barcelona	1.307.808			983.769	75,2	24,8

Quadre 5.2.1.

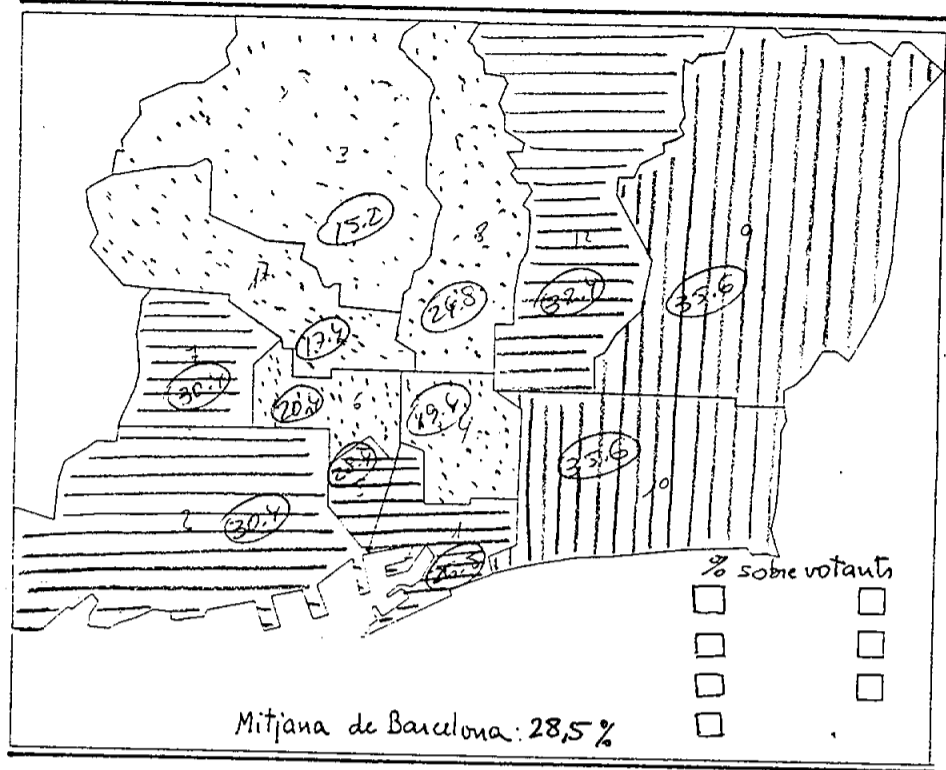

Eleccions legislatives 1-3-79 PARTICIPACIÓ

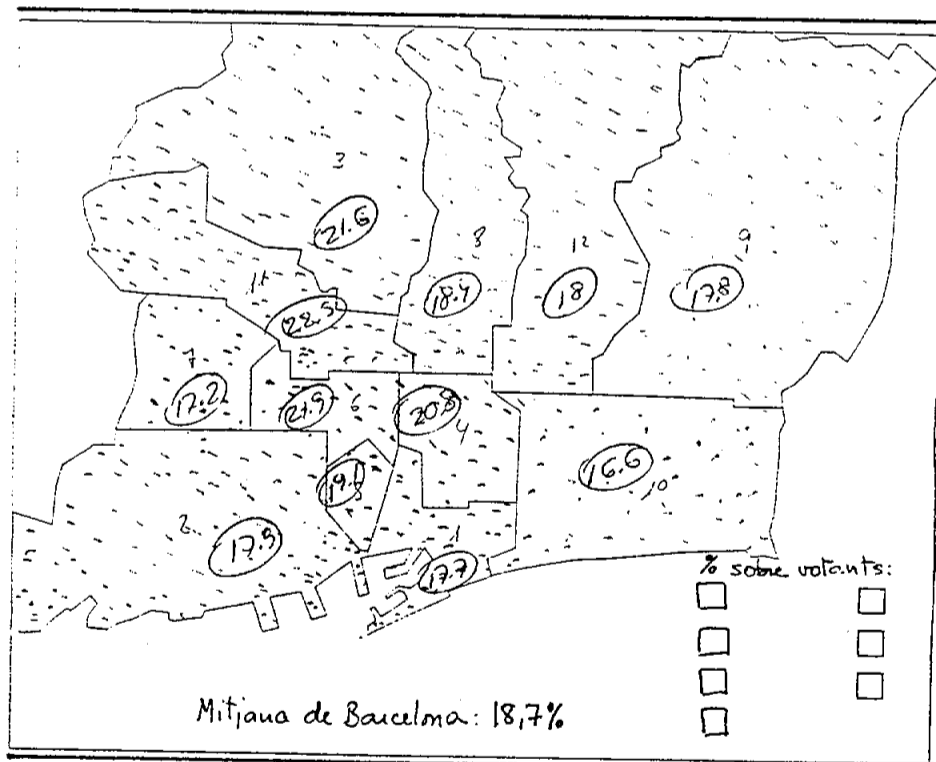
Eleccions generals - 15 juny 1977

PSC - PSOE

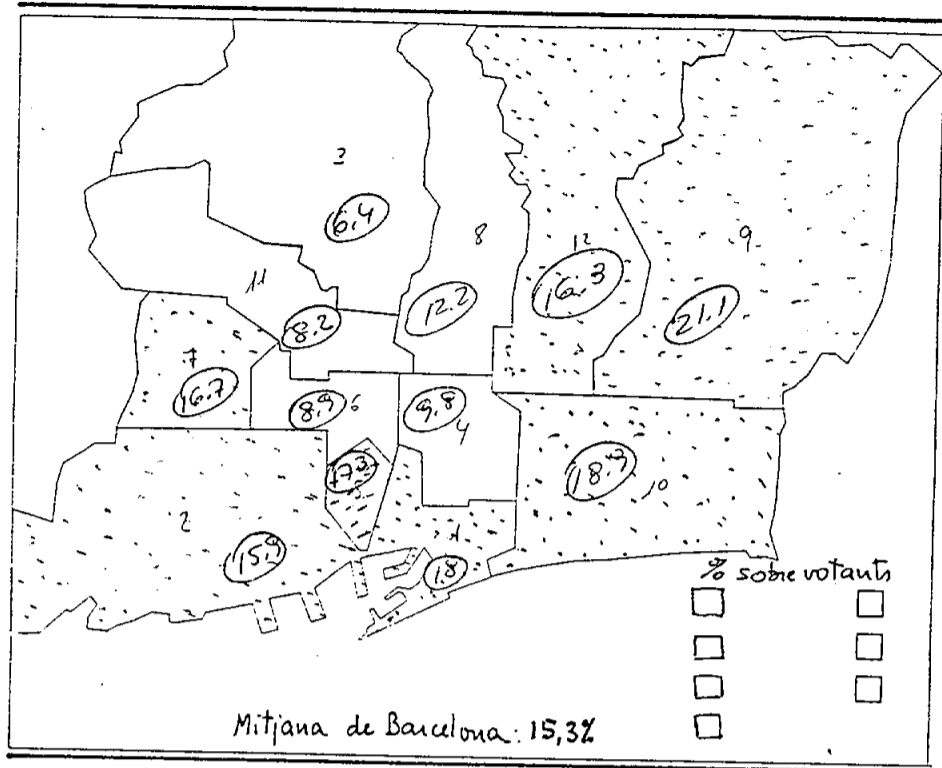
Eleccions generals. 15 juny 1977

UCD

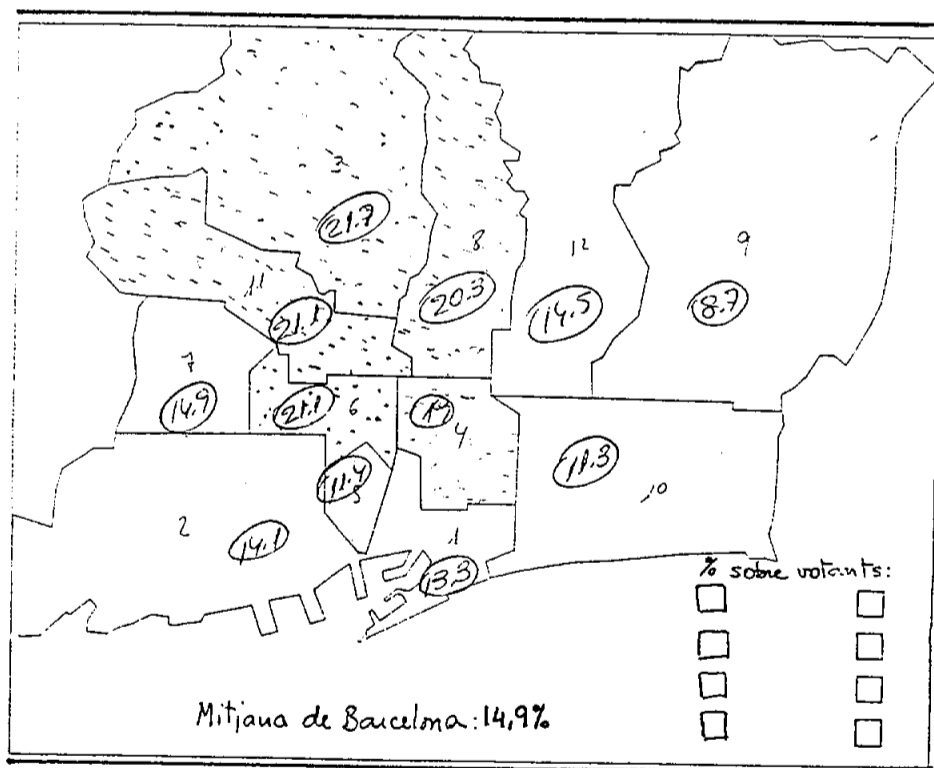
Eleccions generals - 15 juny 1977

PSUC

Eleccions generals - 15 juny 1977

PDC

Candidatures amb menys del 10' del dels vots emesos a Barcelona

Eleccions del 15 juny 1.977
(Legislatives)

a) Presents a totes les eleccions

EC - Esquerra de Catalunya

AP-CC Alianza Popular - Convivencia Catalana

Dtes.	Vots	% sobre votants	% sobre electors	Dtes.	Vots	% sobre votants	% sobre electors
I	2.778	7,4	5,4	I	1.471	3,9	2,8
II	4.810	7,1	5,4	II	1.955	2,9	2,2
III	2.061	2,6	1,9	III	9.337	12,0	8,8
IV	2.956	5,6	4,1	IV	4.074	7,7	5,6
V	3.075	8,8	5,9	V	891	2,5	1,7
VI	2.923	5,7	4,2	VI	3.795	7,4	5,5
VII	5.958	8,2	6,4	VII	2.008	2,8	2,2
VIII	5.787	6,2	4,7	VIII	4.253	4,6	3,5
IX	11.919	5,9	4,5	IX	3.423	1,7	1,3
X	6.132	6,6	5,5	X	1.686	1,8	1,5
XI	2.146	3,9	3,0	XI	5.275	9,6	7,3
XII	7.901	5,4	3,8	XII	3.831	2,6	1,9
Total				Total			
Barcelona	58.446	5,9	4,5	Barcelona	41.999	4,3	3,2

b) No presents a totes les eleccions (Resultats globals per Barcelona)

Sigla	Nom complet	Vots
UCDC	Unió del Centre i de la Democracia Cristiana de Catalunya	56660
PSPC.	Partit Socialista Popular de Catalunya	20300
CUPS.	Candidatura d'Unitat Popular pel Socialisme	5479
LE.Cat.	Lliga de Catalunya	4213
FUT.	Front Unitat de Treballadors	3968
DSCC.	Democracia Social Cristiana de Catalunya	3280
CTB.	Candidatura de los Trabajadores de Barcelona	2673
RSC.	Reforma Social de Catalunya	2255
P. Prov.	Partit Proverista de Catalunya	549
AN-18 Julio	Alianza Nacional 18 Julio	3810
ASO.	Alianza Socialista Democrática	2881
FE-Auténtica	Falange Española Auténtica	2443

FONT : Estadística Municipal. Ajuntament de Barcelona "Eleccions generals 28 octubre 1982 (vol.I) -Resultats per districte i barriada. Comparació amb altres eleccions.

DIPUTATS ELECTES per la província de Barcelona (47)

Socialistes de Catalunya (PSC-PSOE)

- 1.- Joan Reventós Carner (PSC-C)
- 2.- José Ma Triginer Fernández (PSOE)
- 3.- José Andreu Abelló (PSC-C)
- 4.- José Ma Obiols Germà (PSC-C)
- 5.- Luis Fuertes Fuertes (PSOE)
- 6.- Eduardo Martín Toval (PSC-C)
- 7.- Julio Busquets Bragulat (ind.)
- 8.- Francisco Ramos Molins (PSOE)
- 9.- Marta Mata Garriga (PSC-C)
- 10.- Rodolfo Guerra Fontana (ind.)
- 11.- Carlos Cigarrán Rodil (PSOE)
- 12.- ~~Juan Alamillo Guesta (PSC-C)~~
- 13.- Narciso Serra Serra (PSC-C)
- 14.- Joaquín Jau Penolla (PSOE)
- 15.- ~~Ma Rosa Baranys Martorell~~

Pacte Democràtic per Catalunya (PDC)

- 1.- Jordi Pujol Soley (CDC)
- 2.- Ramón Trias Fargas (~~EDC~~) (Esquema Democràtica de Catalunya)
- 3.- Josep Verde Aldea (PSC-R) (agrupament)
- 4.- Miquel Roca Junyent (CDC)
- 5.- Angel Parera Calle (CDC)
- 6.- Macià Alavedra Moner (EDC)
- 7.- ~~José Acosta Sánchez (ind.)~~
- 8.- ~~José Ma Güell Nadal (CDC)~~
- 9.- ~~Juan Cornudella Feixa (ind.)~~
- 10.- ~~Juan Colominas Puig (CDC)~~
- 11.- ~~Pere Bellet Hoperat (PSC-R)~~

Unión de Centro Democrático (UCD)

- 1.- Carlos Sentís Afruns (Ind.)
- 2.- Manuel Jiménez de Parga Cabrera (Ind.)
- 3.- José Espinet Chanchó (Ind.)
- 4.- Vicente Capdevila Cardona (Ind.)
- 5.- Salvador Paniker Alemany (Ind.)
- 6.- ~~Juan de Dios Ramírez Heredia (Ind.)~~
- 7.- ~~Marcelino Moreta Amat (Ind.)~~
- 8.- ~~Miguel Company Martorell (Ind.)~~
- 9.- ~~Eduardo Carbonell Martínez (Ind.)~~

Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC)

- 1.- Gregorio López Raimundo
- 2.- Antonio Gutiérrez Díaz
- 3.- Cipriano García Sánchez
- 4.- Jordi Solé Tura
- 5.- Juan Ramos Camarero
- 6.- José Ma Riera Mercader
- 7.- Ma Dolores Calvet Puig
- 8.- ~~Miguel Nuñez González~~

Unió del Centre i la Democràcia Cristiana de Catalunya (CC-UCD)

- 1.- Antón Cañellas Balcells (~~CC-UCD~~) (Unió Democràtica de Catalunya)
- 2.- Carlos Güell de Sentmenat (~~CC-UCD~~) (Centre Català)

Esquerra de Catalunya (EC)

- 1.- Heribert Barrera Costa

Alianza Popular (AP)

- 1.- Laureano López Rodó

(Front Estadal Democràtic)

(adherida a "Convivència Catalana")

ELECCIONS LEGISLATIVES
1 de març del 1.979

DIPUTATS ELECTES

Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC-PSOE)

- 1.- Joan Reventós; Carner
- 2.- Josep Mª Triginer; Fernández
- 3.- Josep Verde; Aldea
- 4.- Lluís Fuertes; Fuertes
- 5.- Eduardo Martín Toval
- 6.- Carlos Cigarran Rodil
- 7.- Josep Mª Obiols; Germà
- 8.- Juli Busquets; Bragulat
- 9.- Marta Angela Mata; Garriga
- 10.- José Valentín Antón
- 11.- Rodolf Guerra; Fontana
- 12.- Francesc Ramos; Molins
- 13.- ~~Xavier Rocha; Rocha~~
- 14.- ~~Lluís Arnel; Goma~~
- 15.- ~~Francisco Parras Collado~~
- 16.- ~~Ana Balletbó Puig~~
- 17.- ~~Salvador Clotas Cierco~~

Centristes de Catalunya (CC-UCD)

- 1.- Carlos Sentís Anfruns (UCD)
- 2.- Antón Cañellas Balcells (UDCA)
- 3.- José Mª Mesa Parra (UCD)
- 4.- Joaquim Molins Amat (UCC)
- 5.- Marcelino Moreta Amat (UCD)
- 6.- Manuel Torres Izquierdo (UCD)
- 7.- ~~Josep Pujadas Domingo (Ind.)~~
- 8.- ~~Alberto Vila Lusilla (UCC)~~
- 9.- ~~Andrés Servantes Parra (Ind.)~~
- 10.- ~~Pedro Penalva Borrás (UCD)~~
- 11.- ~~Xavier Garriga José (UCD)~~
- 12.- ~~Luis Cierco Sanchez (UCC)~~

Convergència i Unió (CIU)

- 1.- Jordi Pujol i Soley (CDC)
- 2.- Ramon Trias Fargas (CDC)
- 3.- Miquel Roca i Junyent (CDC)
- 4.- Llibert Cuatrecasas; Membrado (UDC)
- 5.- Macià Alavedra; Moner (CDC)
- 6.- Josep Mª Cullell; Nadal (CDC)
- 7.- ~~Angel Manuèl Pepera Calle CDC~~
- 8.- ~~Juan Rigol Roig (UDC)~~

Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC)

- 1.- Gregorio López Raimundo
- 2.- Cipriano García Sánchez
- 3.- ~~Jorge Sole Tura~~
- 4.- Juan Ramos Camarero
- 5.- José Mª Riera Mercader
- 6.- Eulàlia Vintró Castells
- 7.- Miquel Núñez González
- 8.- ~~Celestino Andrés Sánchez Ramos~~

Esquerra Republicana de Catalunya (ERC)

- 1.- Heribert Barrera; Costa

Coalición Democrática (CD)

- 1.- Antoni de Senillosa Cros

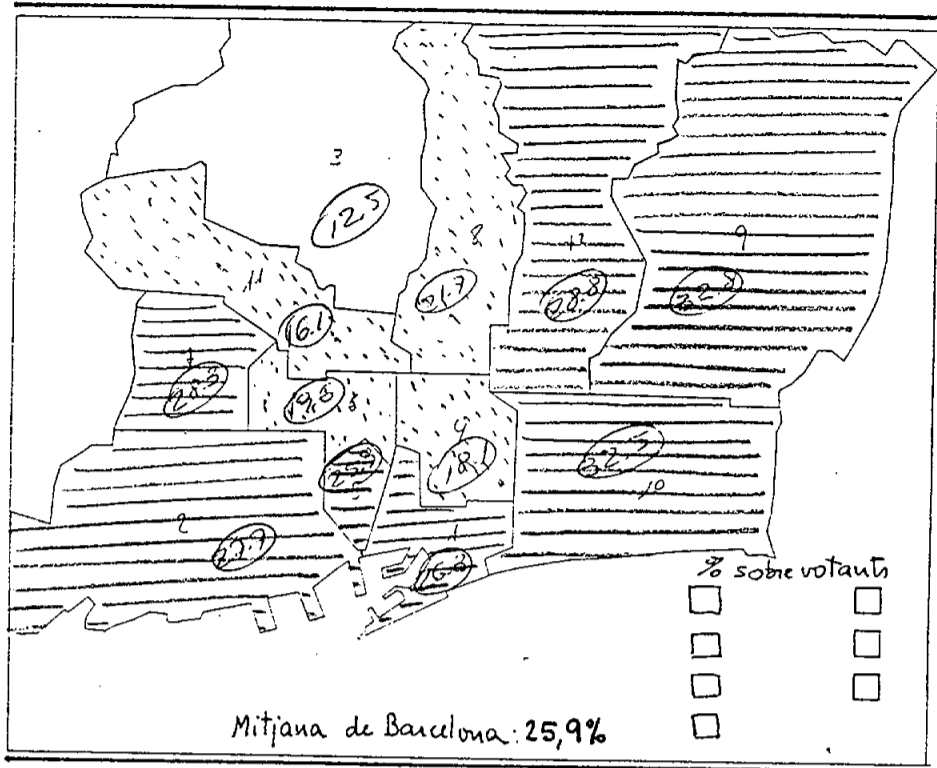
El substatut ha d'anar en negra.

Quadre 5.2.2.

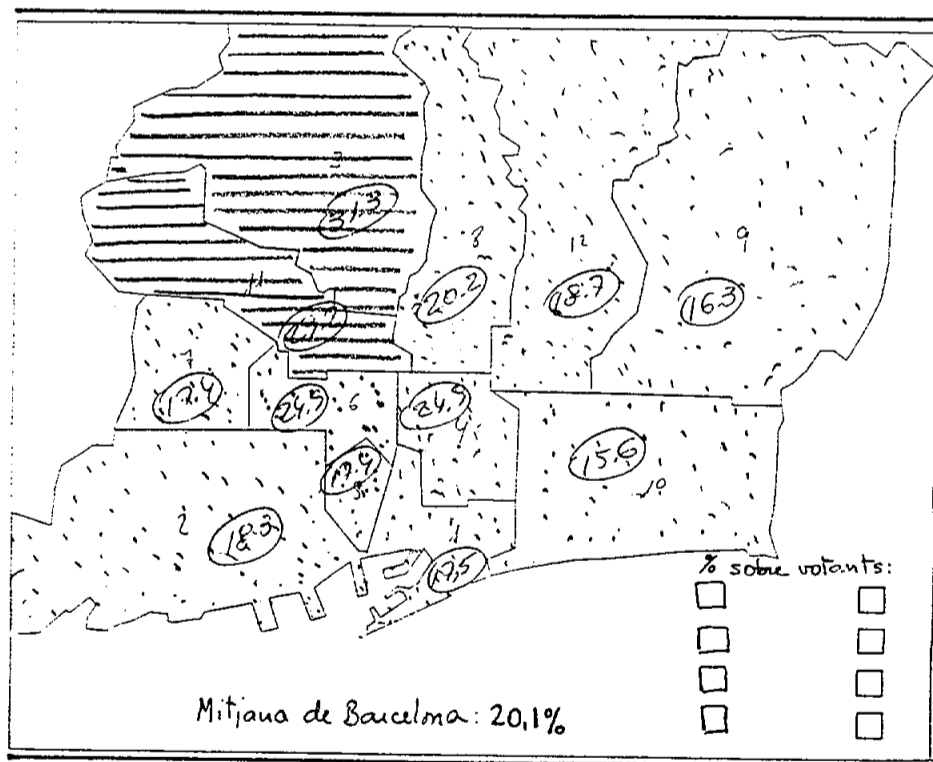
1 març 1.979 (legislatives)

Districte	població	Cens electoral	% cens població	votants	% participació	% abstenció
I		55.592		33.468	60,2	39,8
II		105.070		67.278	64,0	36,0
III		117.149		77.060	65,8	34,2
IV		78.870		50.091	63,5	36,5
V		55.171		30.320	55,0	45,0
VI		73.835		47.934	64,9	35,1
VII		106.134		70.728	66,6	33,4
VIII		135.731		88.224	65,0	35,0
IX		309.358		203.196	65,7	34,3
X		130.091		89.563	68,8	31,2
XI		82.821		55.946	67,6	32,4
XII		221.610		137.861	62,2	37,8
Total						
Barcelona		1.471.432		951.669	64,7	35,3

Districte electoral

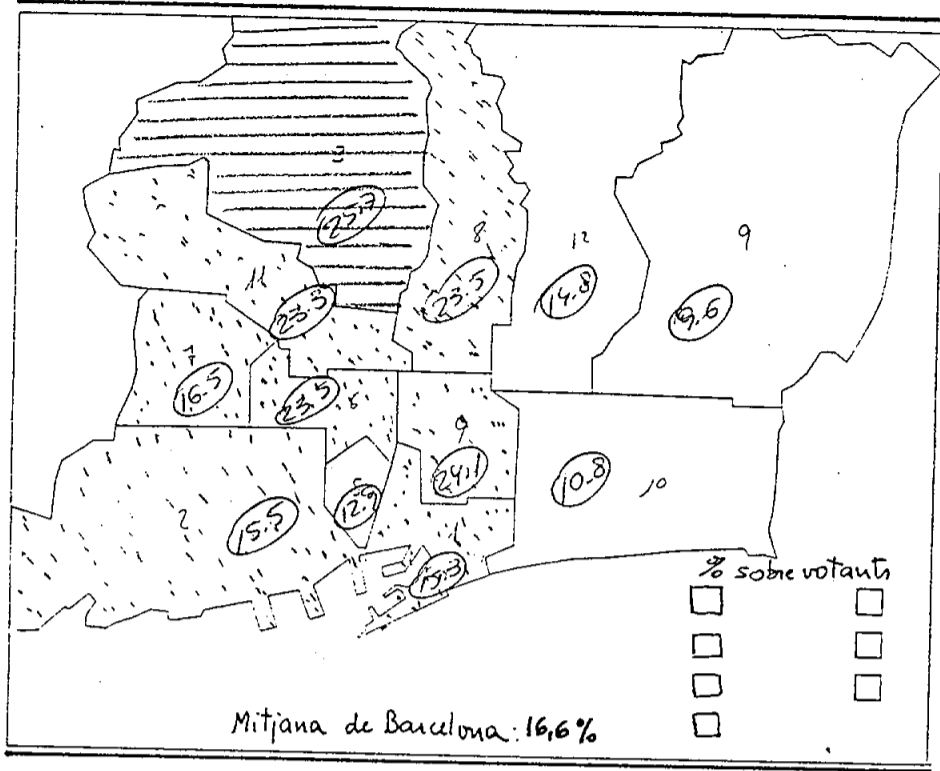
Mapa 5.2.2.a

Mapa 5.2.2.b

Eleccions generals. 1 març 1979

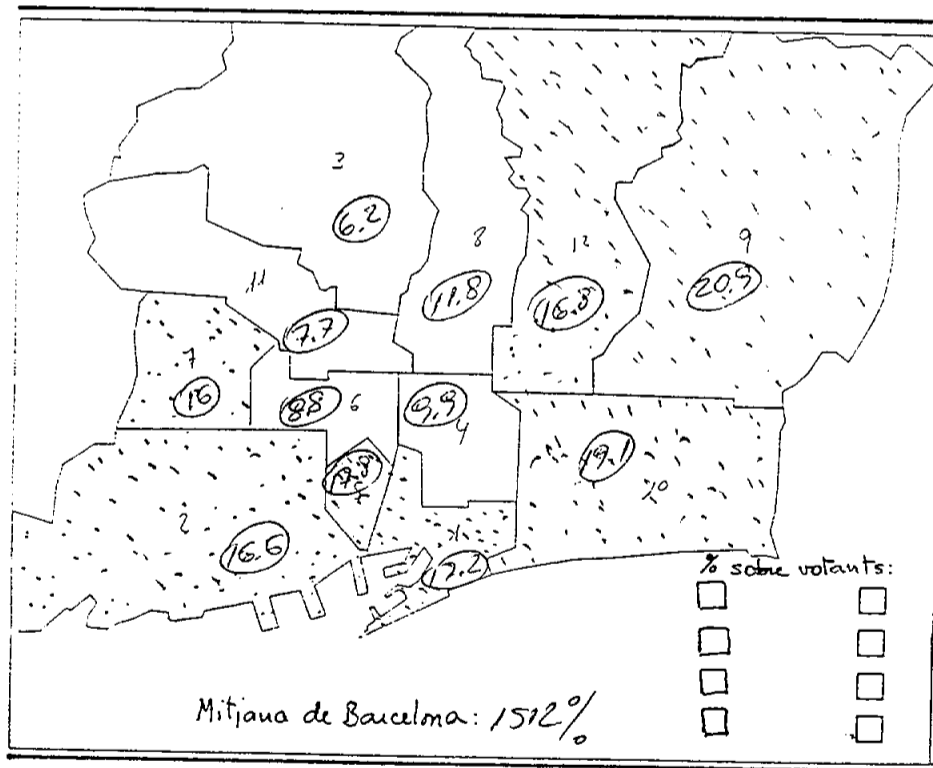
CiU

Mapa 5.2.2.c

Eleccions generals. 1 març 1979

PSUC

Mapa 5.2.2.d

Candidatures amb menys del 10 % dels vots emesos a Barcelona

a) Presents a totes les eleccions

Cap de llista: Heriberto Barrena *Monta*

CD - Coalición Democrática
Cap de llista: Antoni de Sureda *de Urra*

Dtes.	vots	% sobre votants	% sobre electors
I	1.344	4,0	2,4
II	2.602	3,9	2,5
III	10.142	13,2	8,7
IV	3.682	7,4	4,7
V	864	2,8	1,6
VI	3.818	8,0	5,2
VII	2.647	3,7	2,5
VIII	4.655	5,3	3,4
IX	5.781	2,8	1,9
X	2.617	2,9	2,0
XI	5.959	10,7	7,2
XII	5.321	3,9	2,4
Total	49.432	5,2	3,4
Barcelona			

Dtes.	vots	% sobre votants	% sobre electors
I	2.009	6,0	3,6
II	3.923	5,8	3,7
III	2.601	3,4	2,2
IV	2.490	5,0	3,1
V	2.099	6,9	3,8
VI	2.554	5,3	3,5
VII	4.645	6,6	4,4
VIII	5.640	6,4	4,1
IX	8.604	4,2	4,1
X	4.602	5,1	2,8
XI	2.221	4,0	3,5
XII	7.203	5,2	2,7
Total			
Barcelona	48.591	5,1	3,3

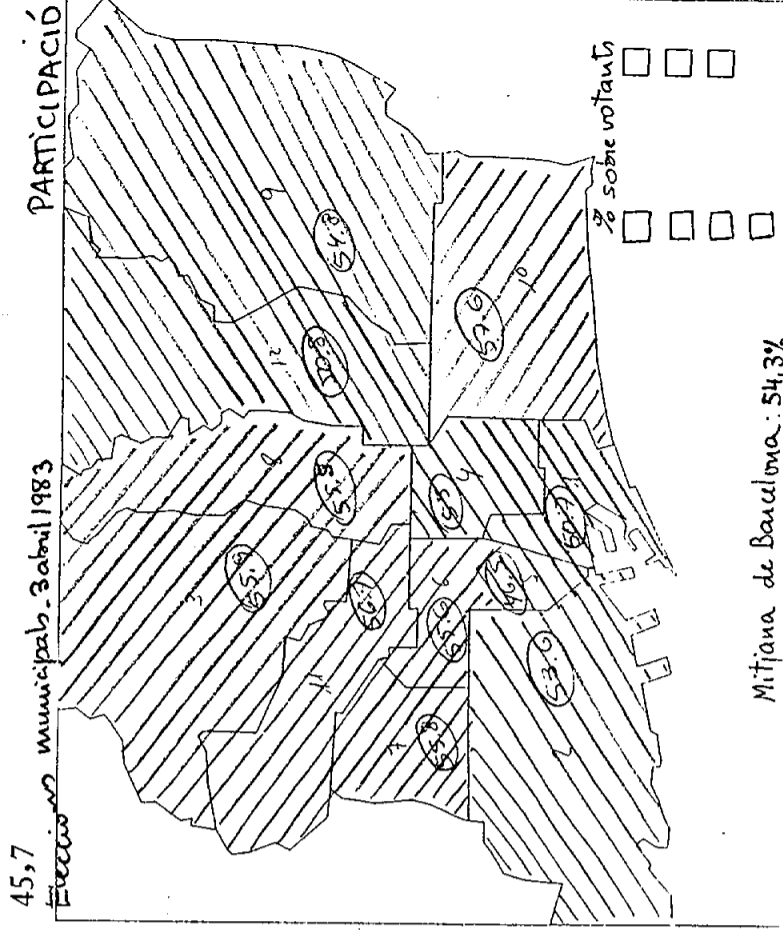
Sigla	Nom complet	Vots
BRAN	Bloc d'Esquerra d'Alliberament Nacional	19352
PTC	Partit del Treball de Catalunya	12983
UN	Unión Nacional	12040
PSOE-H	Partido Socialista Obrero Español-Histórico	10928
IR	Izquierda Republicana	6580
MCC-OEC	Moviment Comunista de Catalunya - Organització d'Esquerra Comunista	4434
ORT	Organización Revolucionaria de Trabajadores	4071
OCE-BR	Organización Comunista de España - Borja	2693
PCP	Partido Comunista de los Trabajadores	2656
EC	estat Català	2478
LCR	Lliga Comunista Revolucionària	2033
PS	Partido Sindicalista	1938
UCE	Unificación Comunista de España	1815
DSCC	Democracia Social Cristiana de Catalunya	1724
PLC-PL	Partido Liberal de Catalunya	1089
PIPPA	Partido Independiente Pro Polifónica Austera	860
EE	Euskadiko Ezkerra	845
PCC	Partit Carlí de Catalunya	836
ULE	Unión para la Libertad de Expresión	587
P. Pac.	Partido Proverista	536

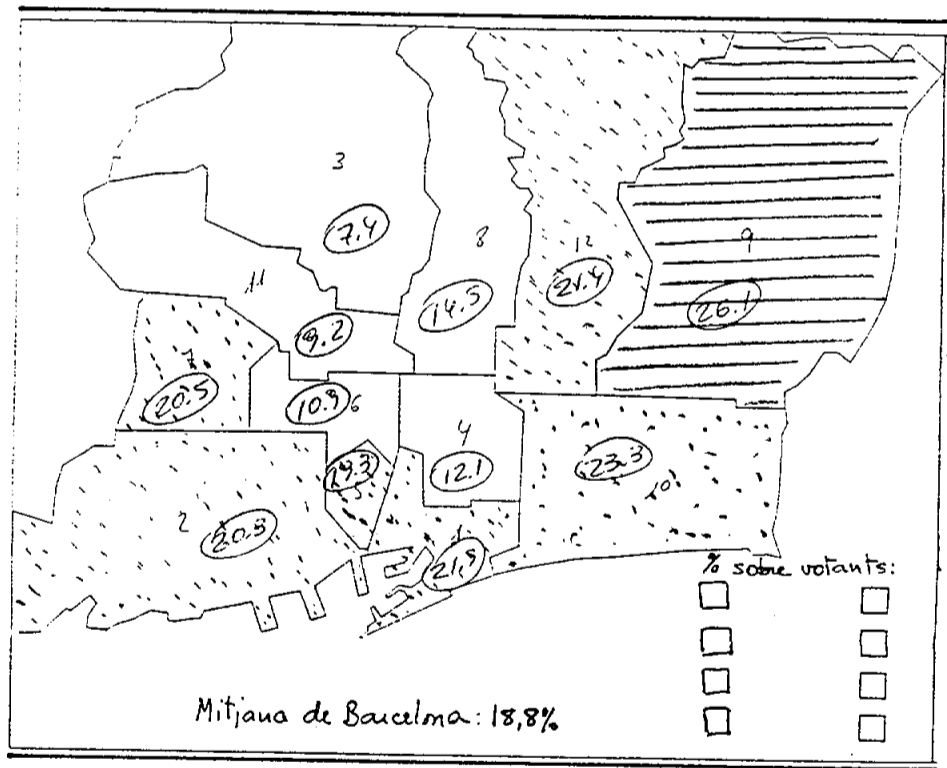
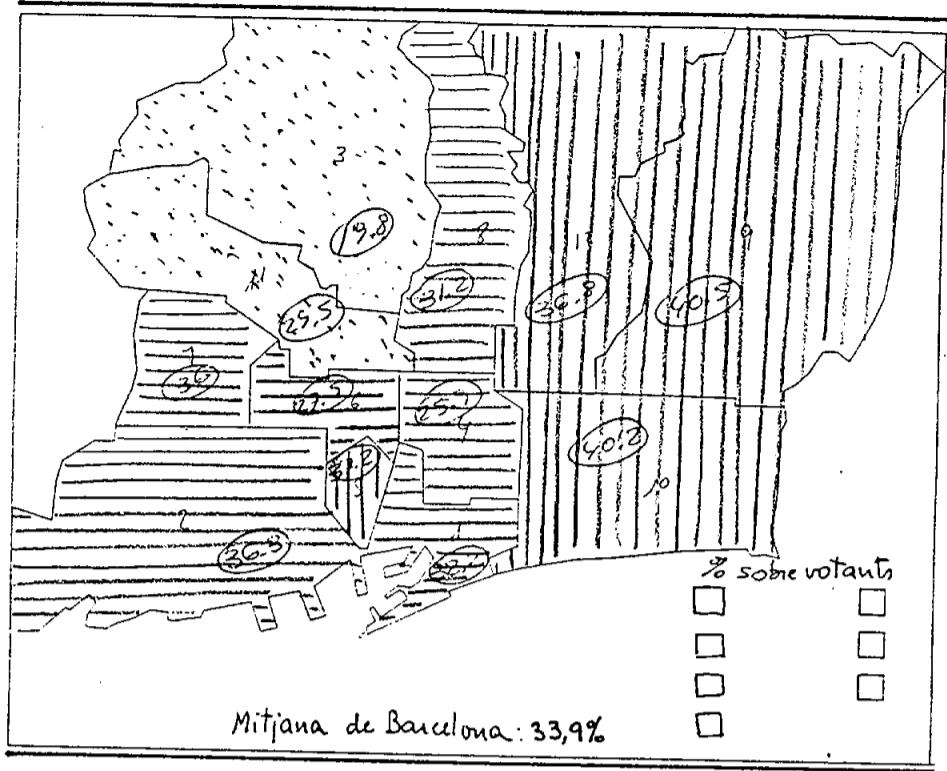
Cap de llista	Vots
Lluís M ^e Xirinaes Damians (ind.)	19352
Manuel Gracia Luño	12983
Manuel Garcia Fernandez (FN)	12040
Juan Fernandez Vergara	10928
Eladio Mañé Piera	6580
Empor Pwzdo. Endocia	4434
M ^e Amparo Pineda Erdocia	4071
Antonio Perez Cabello	2693
Ignació Paura Ventosa	2656
José Gálvez Miguel	2478
Josep Planchart Martori	2033
Pau Pons Sagrera	1938
Pedro Antonio Serrad Beltran	1815
José Bixquert Campos	1724
Francisco Javier Llobet Furro	1089
Aurelia de la Sierra y del Río	860
Antonio Garcia Nadal	845
Antonio Merino Curia	836
Carlos Afan de Ribera Cano	587
	536

FONT : Estadística Municipal - Ajuntament de Barcelona "Eleccions generals 28 octubre 1982 (Vol I)
-Resultats per districtes i barriada. Comaració amb altres eleccions

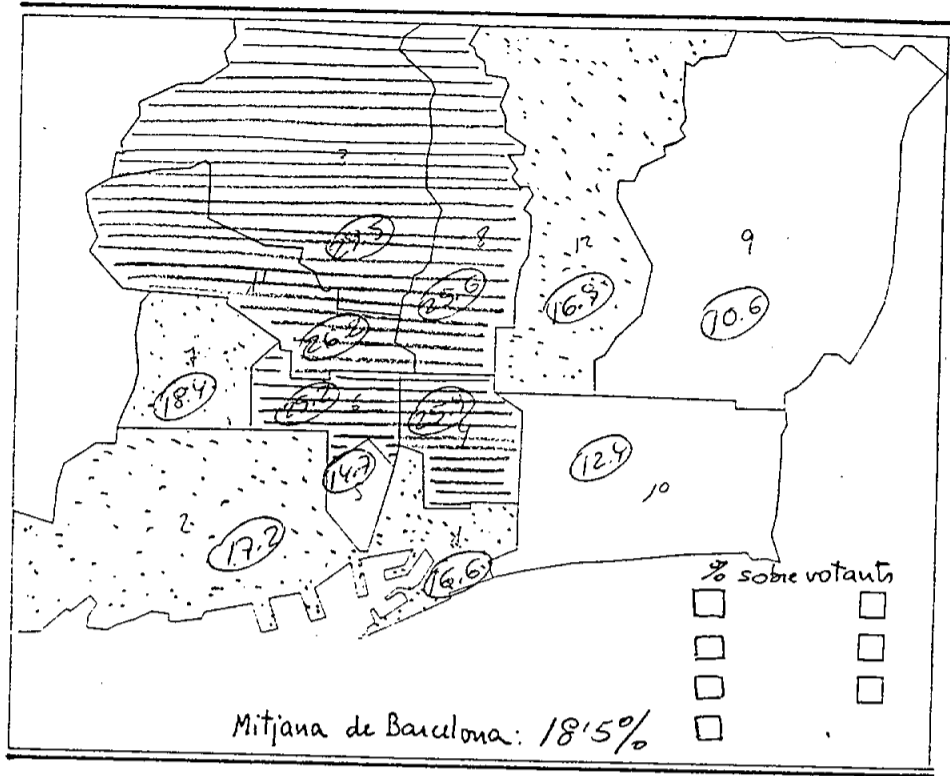
3 abril 1.979 (municipals)

Districte	població	Cens electoral	% cens població	votants	% participació	% abstenció
I		56.267		28.502	50,7	49,3
II		104.240		55.910	53,6	46,4
III		118.257		66.148	55,9	44,1
IV		79.300		43.580	55,0	45,0
V		55.481		25.814	46,5	53,5
VI		73.845		41.093	55,6	44,4
VII		106.953		59.644	55,8	44,2
VIII		136.404		75.657	55,5	44,5
IX		310.742		170.330	54,8	45,2
X		130.718		75.308	57,6	42,4
XI		83.067		47.093	56,7	43,3
XII		225.179		114.340	50,8	49,2
Total		1.480.453		803.419	54,3	45,7

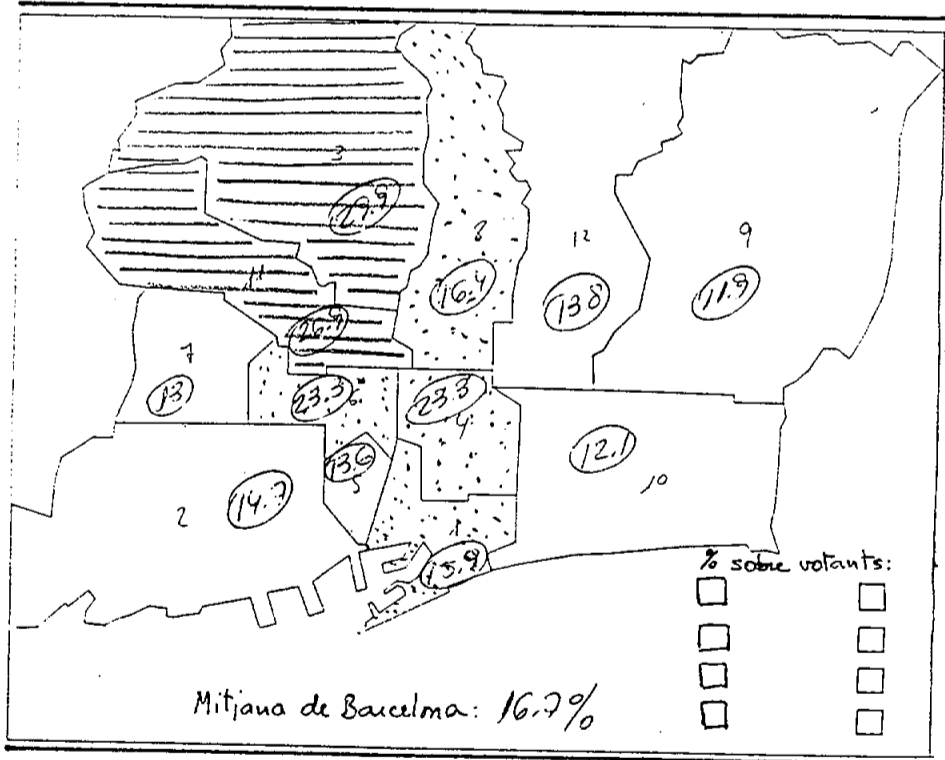

CIU

Mapa 5.2.3.c

UCD

Mapa 5.2.3.d

Eleccions Municipals

8 de maig del 1979

DIPUTATS ELECTES

Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC-PSOE)

- 1.- Narcis Serra i Serra
- 2.- Pasqual Maragall i Mira
- 3.- Francesc Martí i Jusmet
- 4.- Josep Ignaci Urenda Bariego
- 5.- Jordi Vallverdú Gimeno
- 6.- Felip Solé Sabaris
- 7.- Mª Francesca Masgoret i Llardent
- 8.- Cesar López Vera
- 9.- Lluís Reverter i Gelabert
- 10.- Gonzalo M. Crespo Prieto
- 11.- Mercé Sala Schnorkowski
- 12.- Pablo E. Cernuda Barrios
- 13.- Jacint Humet i Palet
- 14.- Enric Truño Lagares
- 15.- Raimon Martínez i Fraile
- 16.- Josep F. Octavio Fabregat

(45)

Convergència i Unió (CIU)

- 1.- Francisco Javier Millet Tusell (CDC)
- 2.- Josep Mª Cullell Nadal (CDC)
- 3.- Francesc Borrell i Mas (UDC)
- 4.- Alberto Serratosa Palet (Ind.)
- 5.- Antoni Comas Baldellou (CDC)
- 6.- Albert Pons Valons (CDC)
- 7.- Ramon Martínez Callen (UDC)
- 8.- José I. Thio de Pol (UDC)

Centristes de Catalunya (CC-UCD)

- 1.- Carlos Güell de Sentmenat (UCC)
- 2.- José Mª Pujadas Porta (UCD)
- 3.- José Miró Ardevol (UCC)
- 4.- José Mª Comalrena de Sobregrau (UCD)
- 5.- Francisco Blanch Ferradas (UDCA)
- 6.- Jorge Guillen Montenegro (UCD)
- 7.- Santiago Sanchez Pradell (UCC)
- 8.- Carlos Soldevilla Rodríguez (UCD)

Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC)

- 1.- Josep Miquel Abad Silvestre
- 2.- Justiniano Martínez Medina
- 3.- Agustí de Semir Rovira (Ind.)
- 4.- Jordi Conill Valls
- 5.- Rafael Fradas Camps
- 6.- Maria Gispert Feliu
- 7.- Miguel Bonilla Ruiz
- 8.- Ricard Boix Junyera
- 9.- Francesc Reguant Fosas

Esquerra Republicana de Catalunya (ERC)

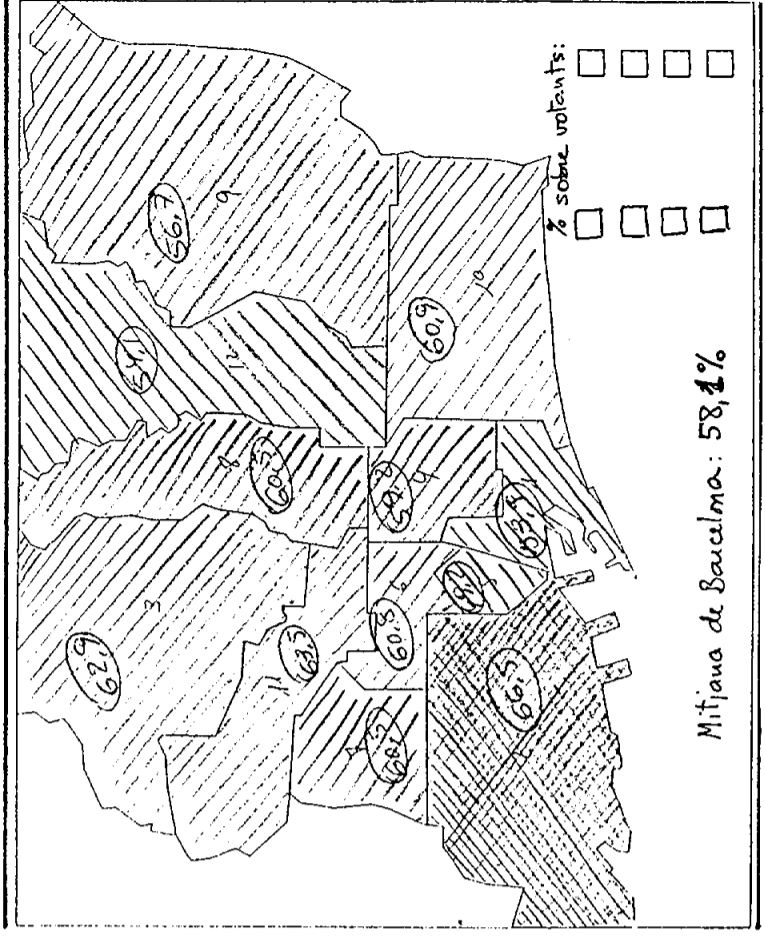
- 1.- Joan Hortala i Arau (ERC)
- 2.- Frederic Rahola i Aguade (ERC)

Mapa 5.2.4

Eleccions autonòmiques - 20 març 1980

PARTICIPACIÓ

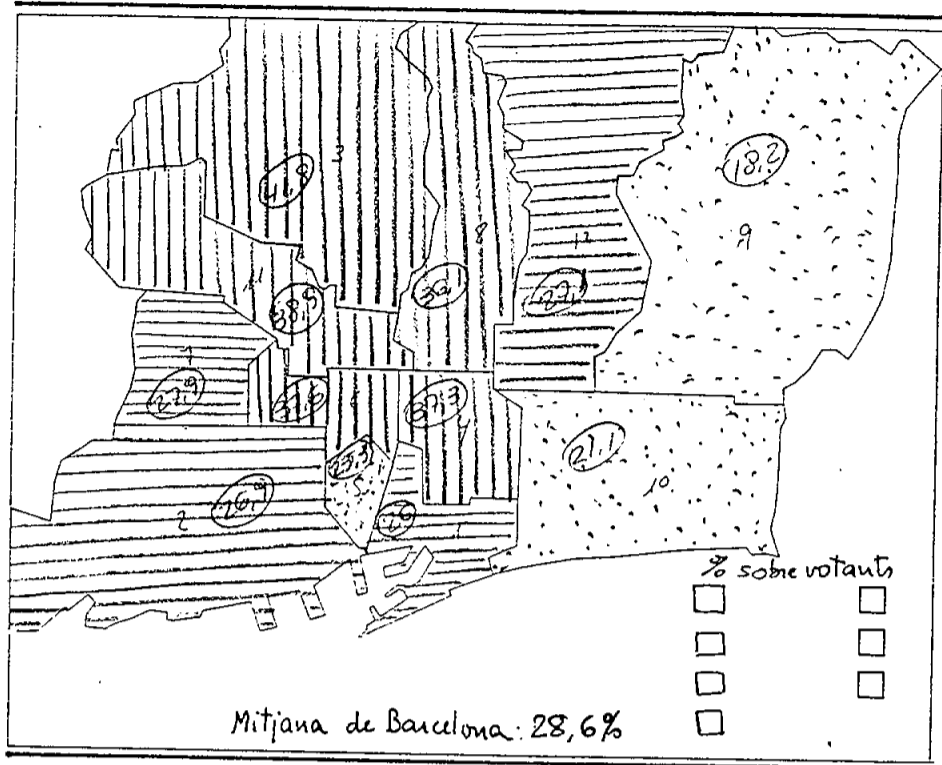
% sobre votants:

Mitjana de Barcelona: 58,1%

Districte	Població	Cens Electoral	Votants	% Participació	% Abstenció
I		55.718	30.030	53,9	46,1
II		104.235	58.847	66,5	43,5
III		117.737	74.043	62,9	37,1
IV		78.525	46.462	59,2	40,8
V		54.909	26.991	49,2	50,8
VI		73.433	44.661	60,8	39,2
VII		105.863	63.986	60,5	39,5
VIII		135.519	81.986	60,5	39,5
IX		309.176	175.293	56,7	43,3
X		129.880	79.062	60,9	39,1
XI		83.064	52.724	63,5	36,5
XII		223.466	120.865	54,1	45,9
Total					
Barcelona		1.471.525	854.950	58,1	41,9

Eleccions autonòmiques. 20 març 1980

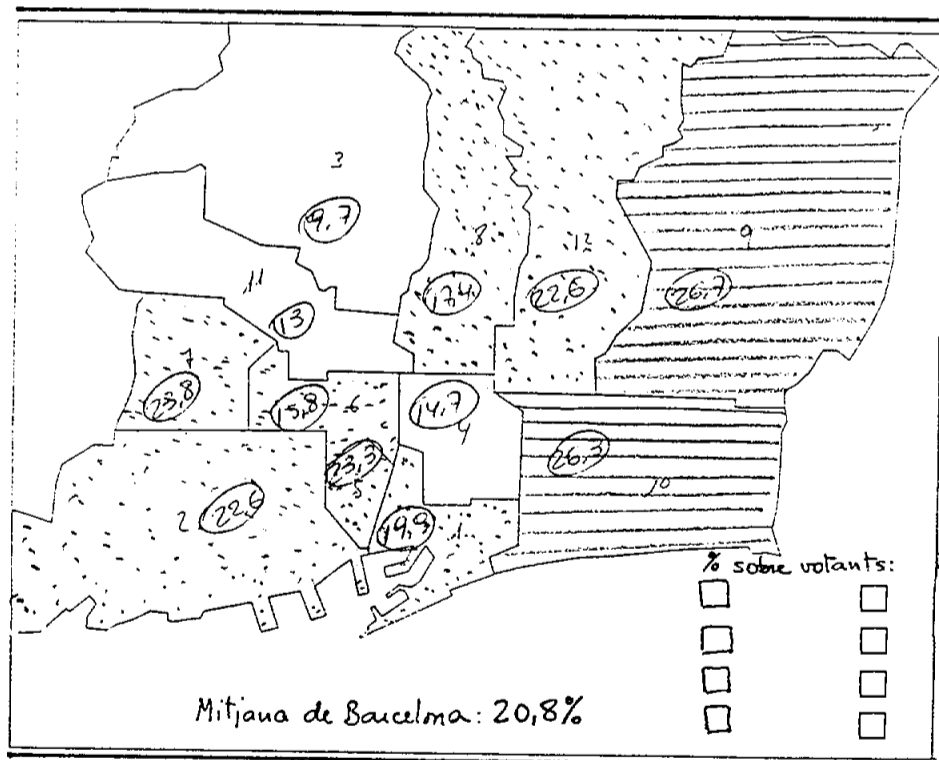
CIU

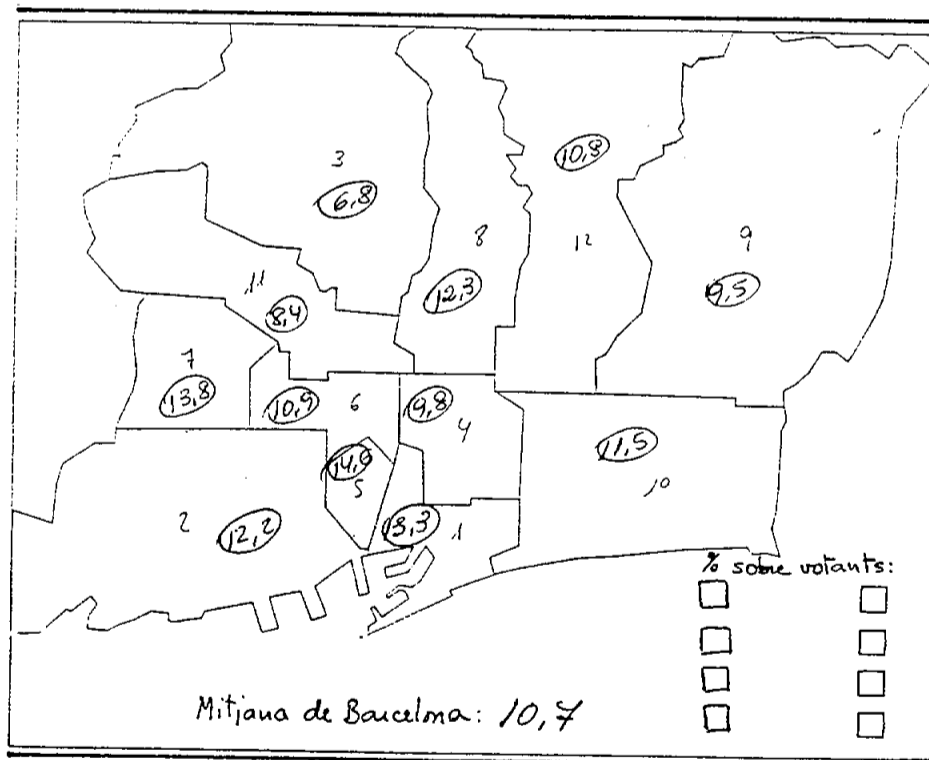
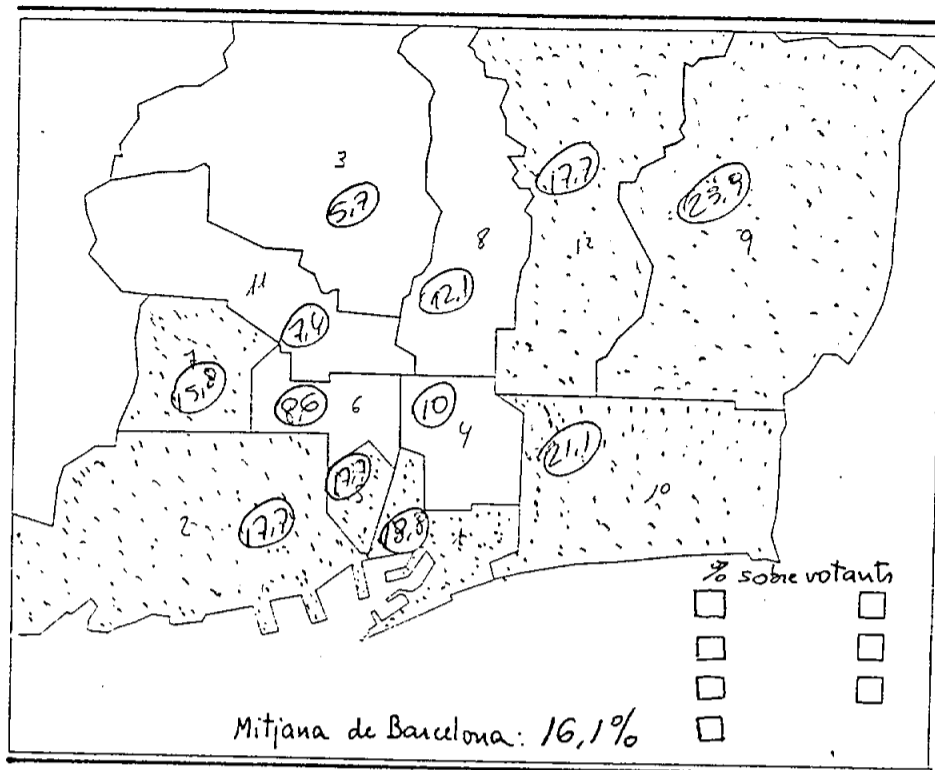
Mapa
5.2.4.a

Eleccions autonòmiques. 20 març 1980

PSC-PSOE

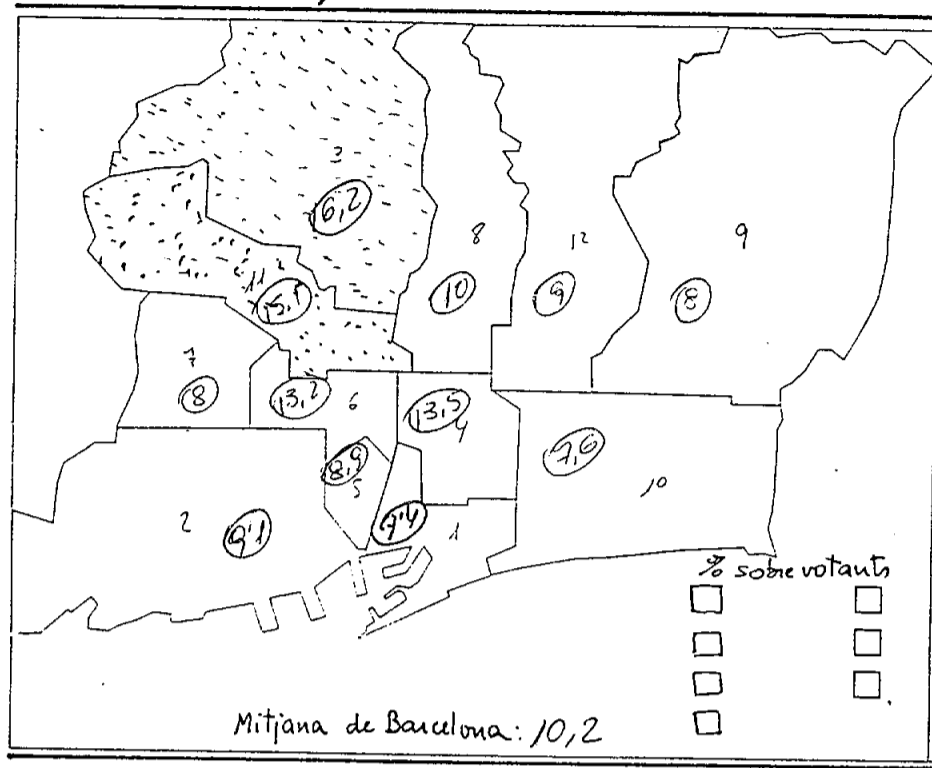

Mapa
5.2.4.b

Eleccions autonòmiques 20 maig 1980 CC-UCD

Mano
5.2.4e

Candidatures amb menys del 10 % dels vots mesos a Barcelona

Eleccions 3 d'abril del 1.979
(municipals)

Presentats a totes les eleccions
CD - Coalició Democràtica

Dtes.	Vots	% sobre votants	% sobre electors	Dtes.	Vots	% sobre votants	% sobre electors
I	1.753	6,2	3,1	I	664	2,3	1,2
II	3.262	5,8	3,1	II	1.113	2,0	1,1
III	2.352	3,6	2,0	III	5.244	7,9	4,4
IV	2.003	4,6	2,5	IV	2.223	5,1	2,8
V	1.906	7,4	3,4	V	467	1,8	0,8
VI	2.240	5,5	3,0	VI	2.068	5,0	2,8
VII	4.257	7,1	4,0	VII	1.012	1,7	0,9
VIII	4.718	6,2	3,5	VIII	2.427	3,2	1,8
IX	7.100	4,2	2,3	IX	2.218	1,3	0,7
X	4.218	5,6	3,2	X	1.150	1,5	0,9
XI	2.070	4,4	2,5	XI	3.210	6,6	3,8
XII	5.966	5,2	2,6	XII	2.333	2,0	1,0
Total				Total			
Barcelona	41.845	5,2	2,8	Barcelona	24.039	3,0	1,6

No presents a totes les eleccions (resultats globals per Barcelona)

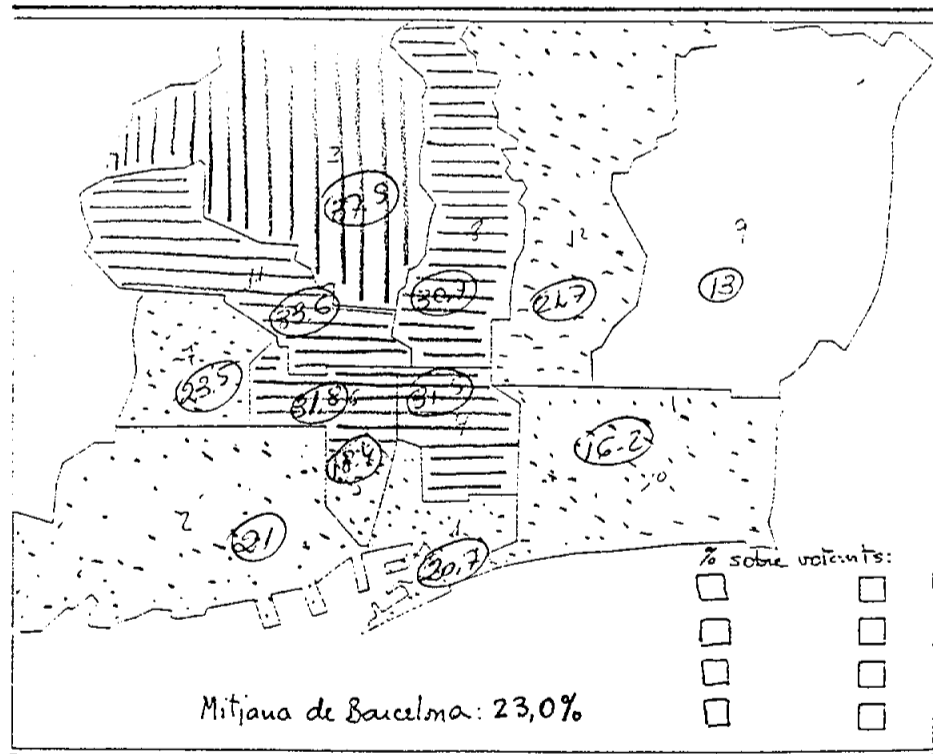
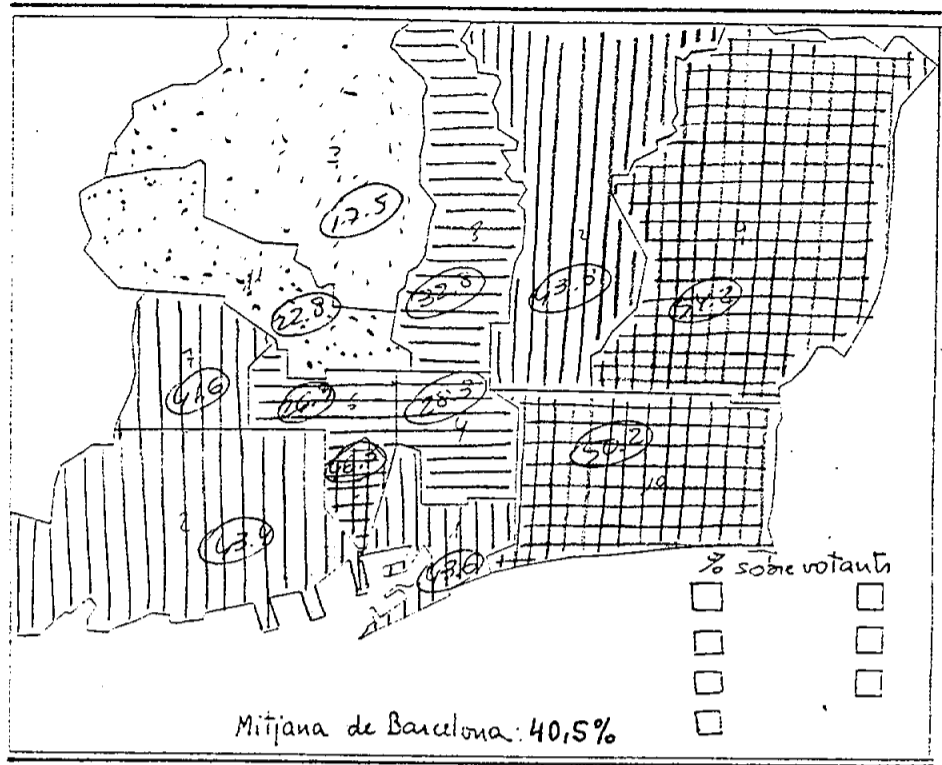
Sigla

- PTC Partit dels Treballadors de Catalunya
- CC Comunistes de Catalunya
- MCC Moviment Comunista de Catalunya
- PSAN Partit Socialista d'Alliberament Nacional
- DSCC Democràcia Social Cristiana de Catalunya
- ICR Lliga Comunista Revolucionària

Cap de llista

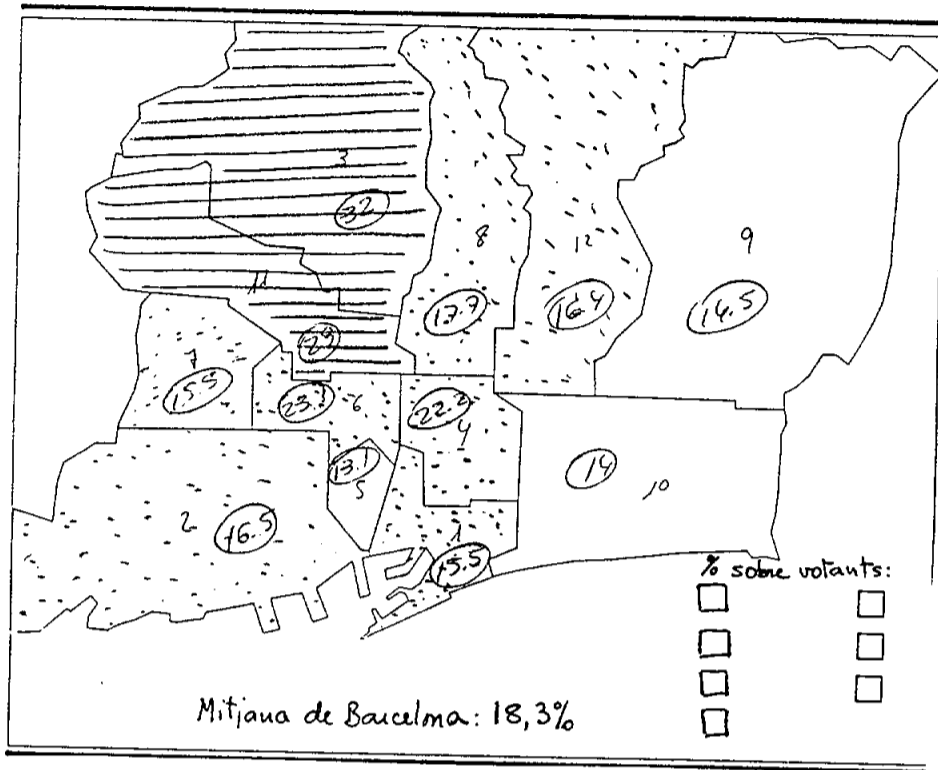
- Emilia Amat Mestre 8.832
- Josep Martinez Barceló 4.403
- Me Amparo Pineda Erdocia 4.259
- Joan Josep Tarabal Esteve 3.123
- Esteve Bassols Montserrat 2.950
- Diosdado Toledano Gonzalez 1.939

FONT : Estadística Municipal. Ajuntament de Barcelona "Eleccions 28 octubre del 1982" (vol I)
Resultats per districte i barriada. Comparació amb altres eleccions, Barcelona 1982

Eleccions generals. 8 octubre 1982

AP/PDP

Eleccions 28 d'octubre del 1982
(legislatives)

Candidatures amb menys del 10 % dels vots emesos a Barcelona

a) Presents a totes les eleccions

ERC - Esquerra Republicana de Catalunya Cav de Ustès, Francesc Vicens i Gualt				PSUC - Partit Socialista Unificat de Catalunya				UCD - Centristes de Catalunya -Unión Centro Democrático			
Dtes.	vots	% sobre votants	% sobre cons electorals	Dtes.	vots	% sobre votants	% sobre cons electorals	Dtes.	vots	% sobre votants	% sobre cons electorals
I	1.642	5,1	3,9	I	1.758	5,5	4,2	I	542	1,7	1,3
II	3.655	5,0	4,0	II	3.885	5,4	4,3	II	1.031	1,4	1,1
III	2.817	3,2	2,7	III	1.712	2,0	1,6	III	1.831	2,1	1,7
IV	2.336	4,4	3,5	IV	1.890	3,5	2,8	IV	1.071	2,0	1,6
V	1.699	5,9	4,4	V	1.422	4,9	3,7	V	601	2,1	1,6
VI	2.883	5,4	4,4	VI	1.755	3,3	2,7	VI	954	1,8	1,4
VII	5.033	5,9	4,8	VII	3.869	4,6	3,7	VII	1.259	1,5	1,2
VIII	5.713	5,7	4,7	VIII	3.601	3,6	2,9	VIII	1.558	1,6	1,6
IX	8.145	3,3	2,7	IX	13.518	5,5	4,5	IX	3.468	1,4	1,6
X	4.565	4,6	3,2	X	5.679	5,7	4,6	X	1.331	1,3	1,1
XI	2.599	3,8	3,2	XI	1.755	2,6	2,2	XI	1.292	1,9	1,6
XII	7.069	4,6	3,7	XII	6.855	4,4	3,6	XII	2.390	1,5	1,3
Total Barcelona	48.156	4,5	3,6	Total Barcelona	47.669	4,4	3,6	Total Barcelona	17.328	1,6	1,3

b) No presents a totes les eleccions

Sigla	Nom complet	Cap de Llista	Vots
CC-UED	Centristes de Catalunya - Unió de Centre Democràtic	Federic Mayor Zaragoza	17.328
CDS	Centro Democrático Social	Antoni de Senillosa Cus	25.301
NE	Nacionalistes d'Esquerra	Jordi Carbonell de Balaster	11.542
PCC	Partit Comunista de Catalunya	Juan Ramos Camarero	10.572
PST	Partido Socialista de los Trabajadores	Esther del Arizgar Fabregat	4.823
FN	Fuerza Nueva	Juan M. Garriga-Negres Gonde	4.037
PSA	Partido Socialista	Antonio Andalar	2.658
FCC	Front Comunista de Catalunya (1)	José Ignacio Álvarez Domroseno	2.143
SE	Solidaridad Española	Bernardo Sánchez Márquez	1.121
PCOC	Partit Comunista Obrer de Catalunya	Manel Garcia Moreno	778
PCE(ML)	Partido Comunista Marxista Leninista	José J. de la Cruz Enfedaque Echevarria	649
CC	Conservadors de Catalunya	Juan Porra Balcells	526
UCE	Unificació Comunista d'Espanya	Josep Biquert Campos	493
PS	Partido Socialista	Pere Senrad Beltran	129
IC	Lliga Comunista	Felipe Aliaga Samisibar	31

FONT : Estadística Municipal . Ajuntament de Barcelona "Eleccions generals 28 octubre 1982 (vol I)
Resultats per districte i barriada. Comparació amb altres eleccions , Barcelona 1982

(1) Integrat per: MCC (Moviment Comunista de Catalunya) i LCR (Lliga Comunista Revolucionaria)

Eleccions 28 d'octubre del 1.982
(legislatives)

DIPUTATS ELEGITS

Partit dels Socialistes de Catalunya - PSC-PSOE

- 1.- Josep Me Obiols i Germà
- 2.- Ernest Lluçh i Martí
- 3.- Josep Verde i Aldea
- 4.- Eduardo Martín i Toval
- 5.- Josep Me Triguñer i Fernández
- 6.- Salvador Clotas i Cierco
- 7.- Xavier Rubert, de Ventós
- 8.- Rodolf Guerra i Fontana
- 9.- Anna Me Ballebó i Puig
- 10.- Francisco Neirà i León
- 11.- Juli Busquets i Bragulat
- 12.- Pere Jover i Presa
- 13.- Francisco Ramos i Molins
- 14.- Jordi Marsal i Muntala
- 15.- Ramon Vancell i Trullàs
- 16.- Me Dolores Renau i Manent
- 17.- Joan, Colom i Naval
- 18.- Joan Marcet i Morera

CONvergència i Unió - CiU

- 1.- Miquel Roca i Junyent
- 2.- Ramón Trias i Fargas
- 3.- Eduard Punset i Casals

- 4.- Joaquim Xicoy i Bassgoda
- 5.- Joaquim Molins i Amat
- 6.- Carley Alfred Gasoliba i Böhm
- 7.- Josep Me Trias de ~~Castell~~ Serra / Besi
- 8.- Llibert Cuatrecasas i Membrado

Alianza Popular - PDP

(Federación de partidos de partidos Alianza Popular y Partido Demócrata Popular)

- 1.- Miguel Angel Planas Segurado
- 2.- Eduardo Tarragona Corbella
- 3.- José, Ramón Lasuén Sancho
- 4.- José, Donadeu Cadafalch
- 5.- José Segura Sanfeliú

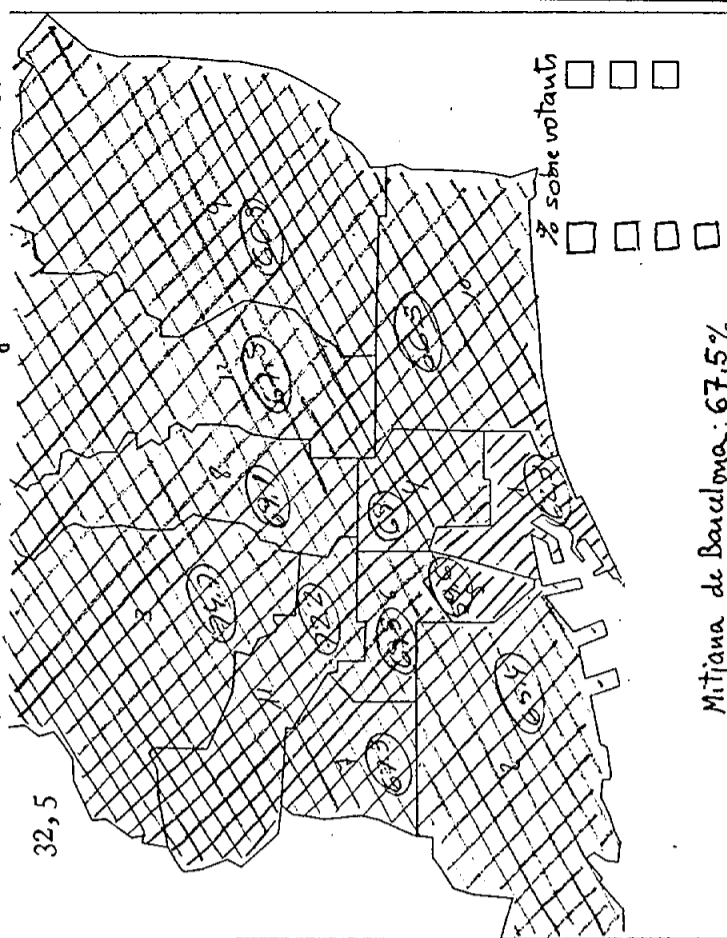
Partit Socialista Unificat de Catalunya - PSUC

- 1.- Gregorio López Raimundo
- 2.- Francesc Vicens Giralt

Quadre 5.2.6 - les eleccions del 8 de maig de 1983 (municipals)

Districte	població	Cens electoral	% cens població	votants	% participació	% abstenció
I		43.164		26.879	62,3	27,7
II		93.443		61.143	65,4	34,6
III		106.966		79.860	74,7	25,3
IV		66.654		45.975	69,0	31,0
V		39.596		23.614	59,6	40,4
VI		65.870		45.677	69,3	30,7
VII		105.078		70.709	67,3	32,7
VIII		123.120		85.053	69,1	30,9
IX		303.521		203.045	66,9	33,1
X		127.651		84.621	66,3	33,7
XI		83.065		59.933	72,2	27,8
XII		190.844		128.822	67,5	32,5
XIII Jors de foraster		10.529		1.673	15,9	84,1
Total						
Barcelona	1.359.501			917.004	67,5	32,5

Eleccions municipals 8 maig 1983 - PARTICIPACIÓ

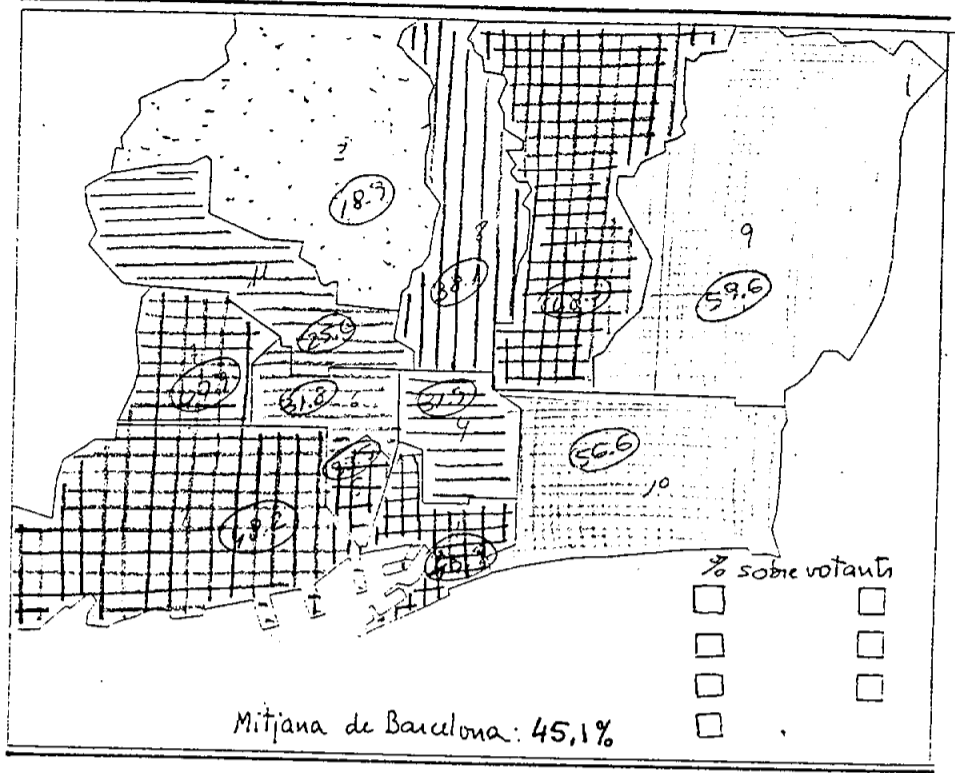

Mitjana de Barcelona: 67,5%

Font: *Informe a Principals Ajuntaments de Barcelona*
 i *Informe al Governament de Catalunya*
 (1983) (p. 6). *Participació en Eleccions*
Comparació amb les dades eleccions Barcelona 1984

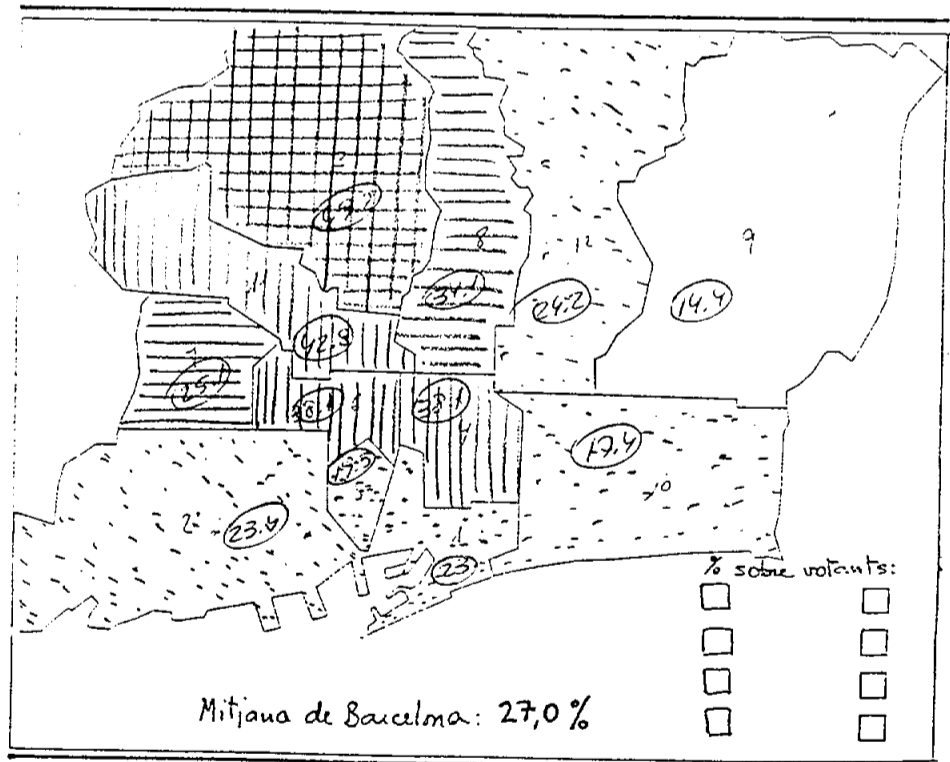
Eleccions municipals 8 maig 1983

PSC-PSOE

Eleccions municipals 8 maig 1983

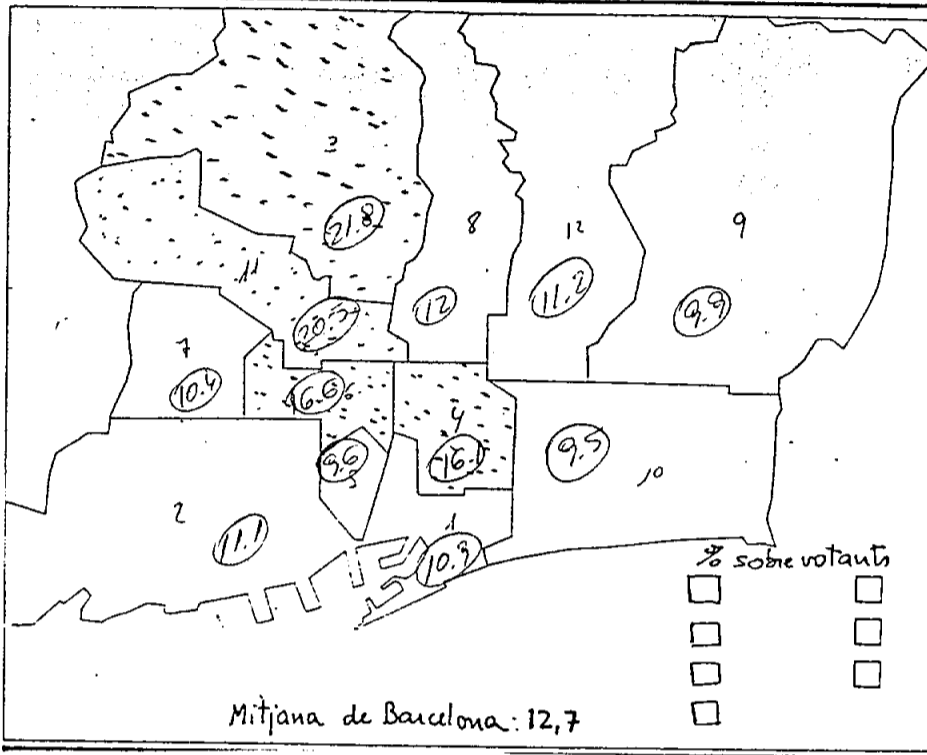
CiU

Eleccions

8 maig 1983

AP/PDP/UL

ELECCIONS MUNICIPALS
8 de maig del 1.983

DIPUTATS ELECTES

Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC-PSOE) (43)

- 1.- Pascual Maragall i Mira
- 2.- Antoni Dalmau i Ribalta
- 3.- Me Mercé Sala i Schworkowski
- 4.- Jordi Parpal i Marfà
- 5.- Me Aurelia Campmany i Farnés
- 6.- Rodolf Guerra i Fontana
- 7.- Juan José Ferreiro Suarez
- 8.- Raimon Martinez i Fraile
- 9.- Jordi Vallverdú i Gimeno
- 10.- Pablo Cernuda i Barrios
- 11.- Enric Truño Iagares
- 12.- Francesca Masgoret i Llardent
- 13.- Germà Vidal i Rebull
- 14.- Josep Me Serra i Martí (ind.)
- 15.- Albert Batlle i Bestardas
- 16.- Joaquim de Nadal i Capera
- 17.- Josep Espinàs i Xiville
- 18.- José Antonio Garcia España
- 19.- Joan Torres i Carol
- 20.- Gerardo Ruiz i Pena
- 21.- Joan Clos i Mateu

Convergència i Unió (CIU)

- 1.- Ramón Trias i Fargas (CDC)
- 2.- Francesc Segura i de Luna (CDC)
- 3.- Francesc Borrell i Mas (UDC)
- 4.- Antoni Comas i Balldelou (CDC)

- 5.- Joaquina Alemany i Roca (CDC)
- 6.- Josep Bueno i Escalero (CDC)
- 7.- Josep Miró i Ardèvol / CDC)
- 8.- Josep Thió i de Pol (CDC)
- 9.- Félix Amat i Parcerisa (CDC)
- 10.- Antoni Fabregat i Fabregat (Ind.)
- 11.- Sebastià Alegre i Roselló (CDC)
- 12.- Enric Vilà i Andreu (UCD)
- 13.- Jordi Bonet i Agustí (CDC)

Alianza Popular - (AP-PDP)

- 1.- Alexandre Pedrós Abello
- 2.- Eudald Travé Montserrat
- 3.- Jorge Fernandez Diaz
- 4.- José Me Bascompte Solá
- 5.- José Me Pujadas Porta
- 6.- Manuel Rial Ferrer

Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC)

- 1.- Jordi Solé Tura
- 2.- Jordi Borja Sebastià
- 3.- Jordi Conill Vall

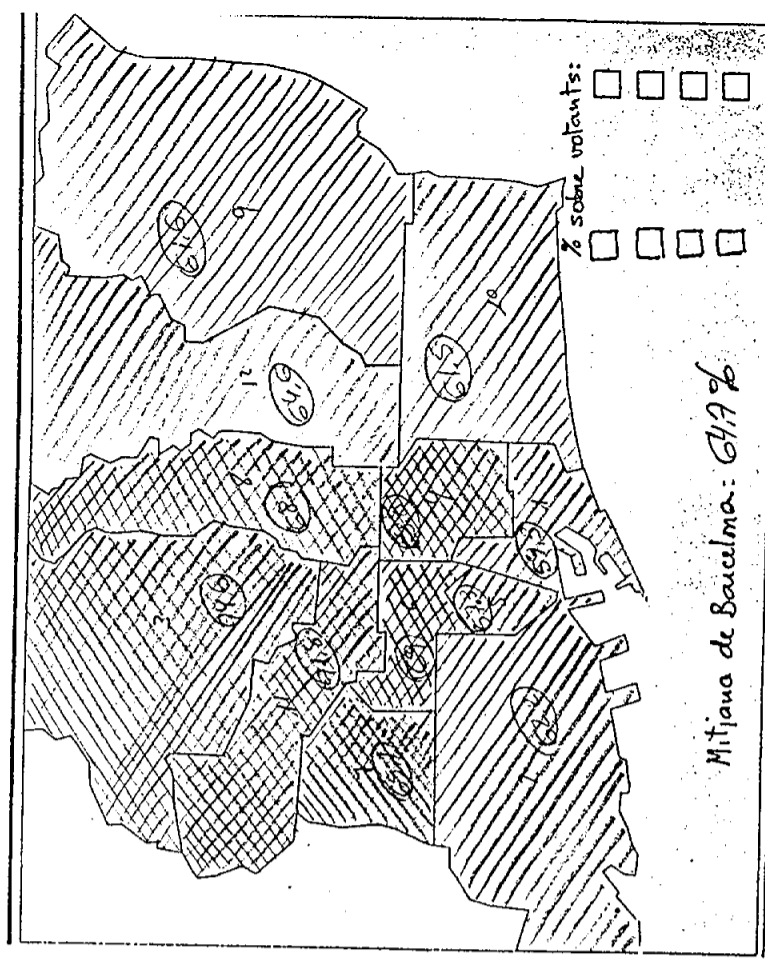
Quadre 5.2.7. Les eleccions del 2 d'abril de 1984 (autonòmiques)

Mapa 5.2.7

Eleccions autonòmiques, 29 abril 1984

PARTICIPACIÓ

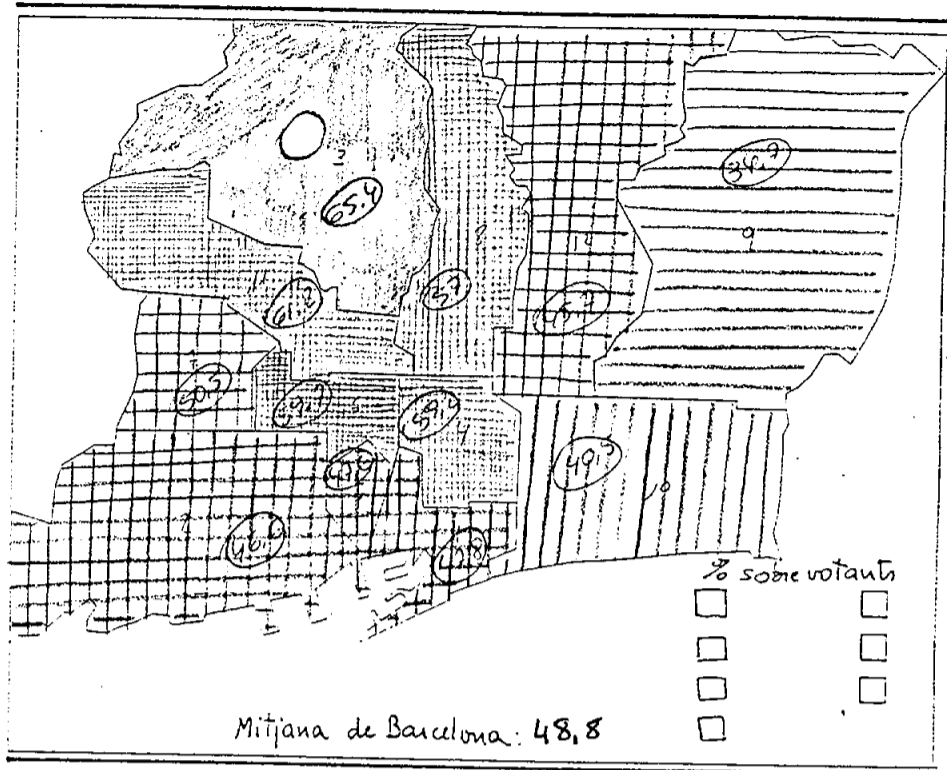
Districte	Població	Cens Electoral	Votants	% Participació	% Abstenció
I		43.031	25.529	59,3	40,7
II		94.010	58.463	62,2	37,8
III		108.891	81.245	74,6	25,4
IV		66.840	45.964	68,8	31,2
V		39.498	22.634	57,3	42,7
VI		66.095	45.539	69,0	31,0
VII		106.084	69.020	65,1	34,9
VIII		124.398	84.725	68,1	31,9
IX		306.686	189.002	61,6	38,4
X		128.990	79.335	61,5	38,5
XI		84.413	60.589	71,8	28,2
XII		193.164	124.776	64,6	35,4
Vots de l'estranger		10.874	1.334	12,3	87,7
Total		1.372.974	888.155	64,7	35,3
Barcelona					

Mitjana de Barcelona: 64,7%

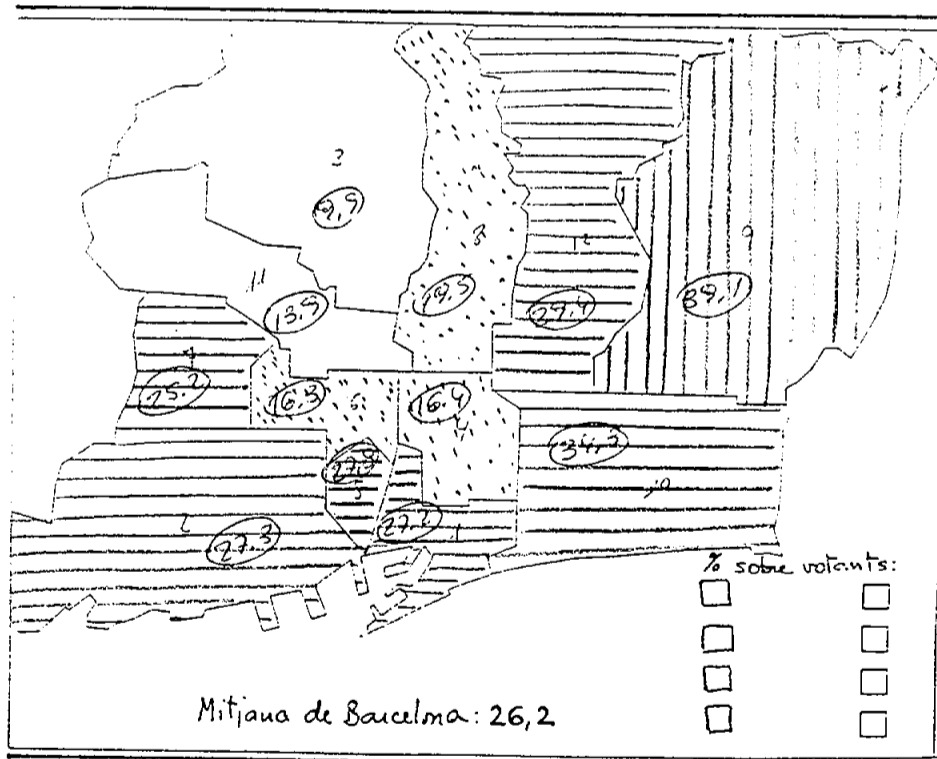
Eleccions autonòmiques. 29 abril 1984

CiU

Eleccions autonòmiques. 29 abril 1984

PSC-PSOE

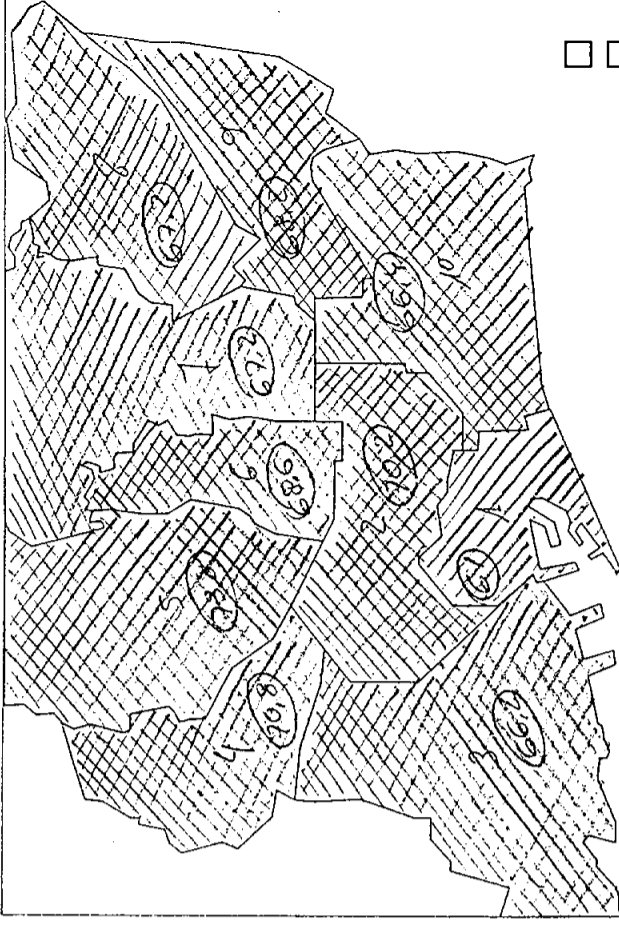

Quadre 5.2.8. Les eleccions del 22 de juny de 1986 (generals)

Mapa 5.2.8

Eleccions generals - 22 juny 1986

PARTICIPACIÓ

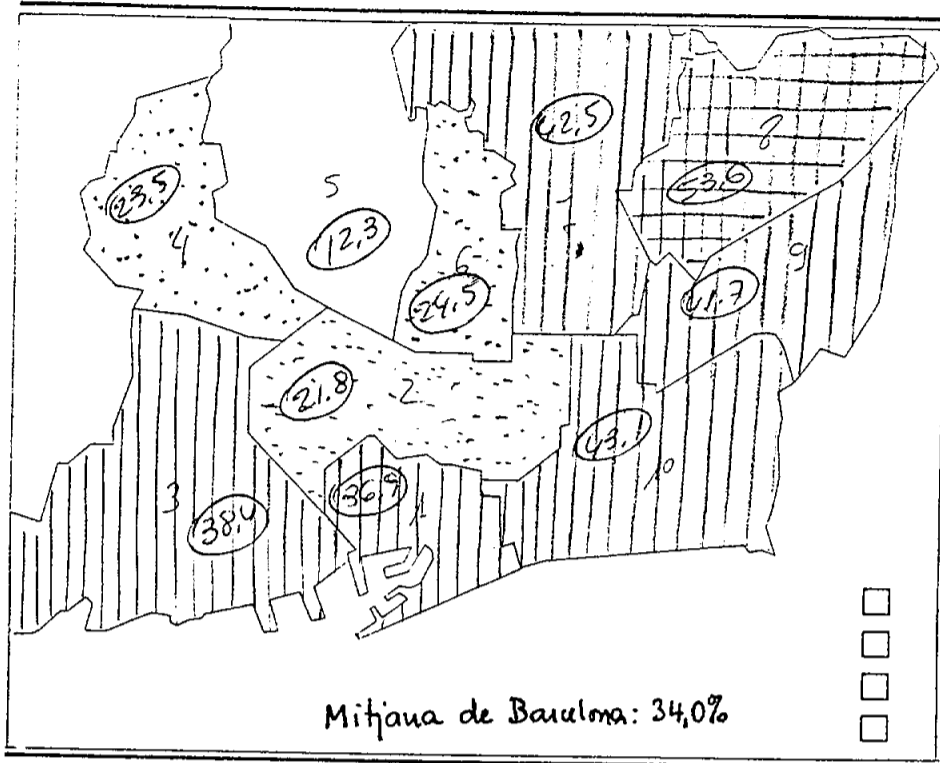

Mitjana de Barcelona: 68%

Districte	Població	Cens Electoral	Votants	% Participació	% Abstenció
I		95.804	58.398	61,0	39,0
II		244.257	171.302	70,2	29,8
III		149.109	98.703	66,2	33,8
IV		65.549	46.380	70,8	29,2
V		120.699	89.000	73,8	26,2
VI		111.764	76.578	68,6	31,4
VII		153.276	102.990	67,2	32,8
VIII		158.100	106.173	67,2	32,8
IX		115.496	78.654	68,2	31,8
X		174.980	116.171	66,4	33,6
Total					
Barcelona		1.400.071	944.349	68,0	32,0

Eleccions generals. 22 juny 1986

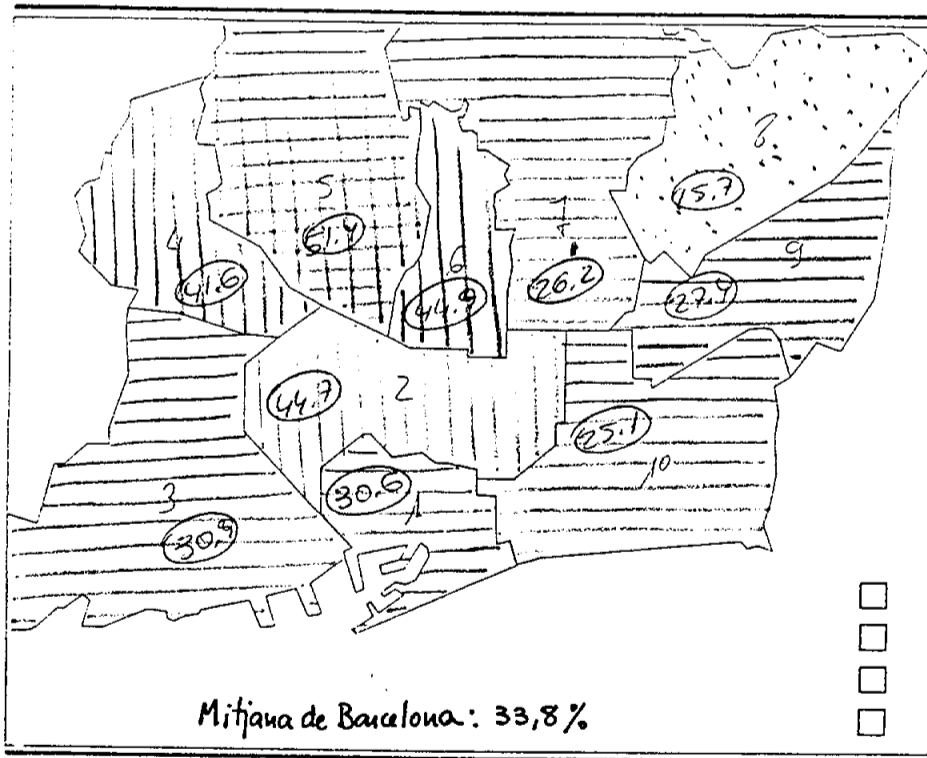
PSC-PSOE

Mapa
5.2.8a

Eleccions generals. 22 juny 1986

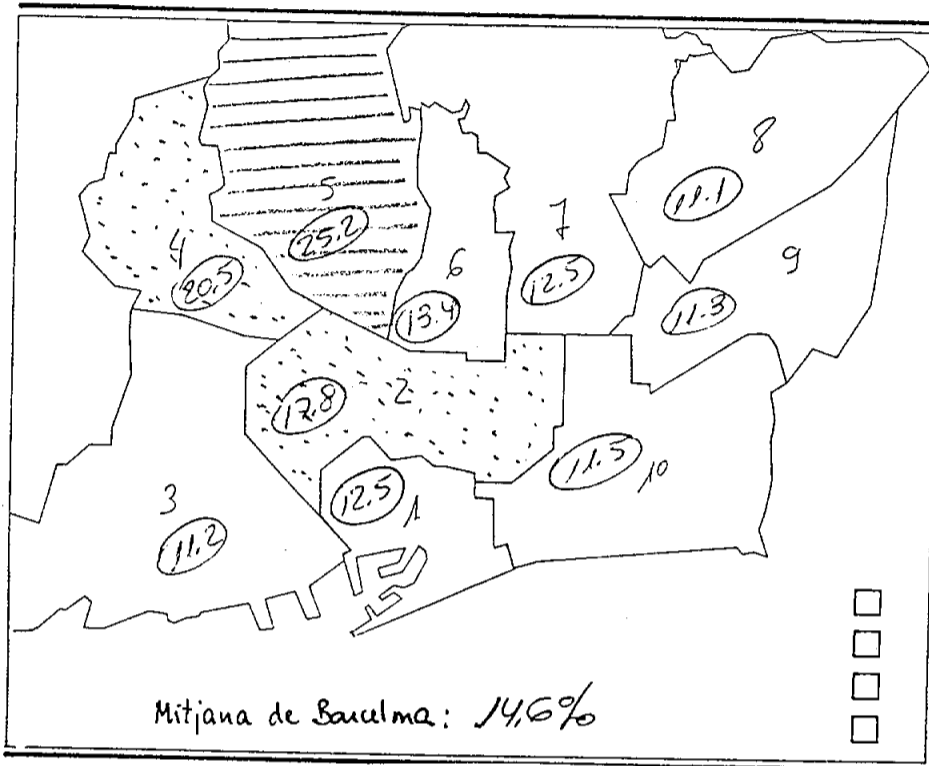
CIU

Mapa
5.2.8b

Eleccions generals. 22 de juny 1986

AP/PDP

Mapa
5.2.5 c.

BIBLIOGRAFIA (Rosa Torau)

- Alberti, S. El republicanisme català i la Restauració monàrquica. Albertí Ed. Barcelona 1972.
- Ametlla, C. Memòries polítiques 1890-1917. Ed. Pòrtic. Barcelona 1963.
- Balcells, A., Culla, J., Mir, C. Les eleccions generals a Catalunya de 1901 a 1923. Publicacions de la Fundació Jaume Bofill. Barcelona 1982.
- Diccionario Legislativo de la Administración Española. Alcubilla.
- Giralt Verdaguer, J. Manual completo de legislación electoral. 1901.
- Informe sobre el régimen municipal de Barcelona. Alfonso Martin Ed. Barcelona 1916.
- Kelly, James Ronald. Les eleccions municipals i parlamentàries als districtes de Barceloneta 1910-1923. Tesi de llicenciatura. Universitat de Barcelona 1980.
- Leyes políticas españolas fundamentales (1808-1978). Recopilación y prólogo por E. Tierno Galván. Tecnos. Madrid 1979.
- Lloret, I. Dret orgànic municipal. Badalona 1914.
- Lloret, I. Dret municipal vigent. Col.lecció Minerva. 1916.
- Marcués, L. La Llei Municipal de Catalunya 1933-1934. Ed. El Secretariat Català. Barcelona 1935.
- Martín Retortillo, S. Descentralización administrativa y organización política. Alfaguara. Madrid 1973.
- Martínez Cuadrado, M. Elecciones y partidos políticos en España. (1868-1931).aurus. Madrid 1969.
- Molas, I. Lliga Catalana. Ed. 62. Barcelona 1972.
- Navarro, E. Historia crítica del republicanismo en Cataluña y sus hombres, 1905-1915. Ortega y Artos. Barcelona 1915.
- Pérez Bastardas, A. L'Ajuntament de Barcelona a primers de segle 1904-1909. Ed. 62. Barcelona 1980.
- Pi Sunyer, Josep M^a. El règim jurídic a la Llei Municipal catalana. Barcelona 1933.

- Posada, A. Evolución legislativa del régimen local en España. I.E. Ad. Local. Madrid 1982 (reedició de l'obra publicada el 1909).
- Repertorio cronológico de legislación. Aranzádi,
- Riquer, B. de. Lliga Regionalista. Ed. 62. Barcelona 1977.
- Romero Naura, J. La Rosa de Fuego. El obrerismo barcelonés de 1899 a 1909. Grijalbo 1975. Barcelona.

PUBLICACIONES OFICIALES PERIÓDIQUES

- Boletín Oficial de la Provincia de Barcelona.
- Gaceta de Madrid.
- Anuari Estadístic de la Ciutat de Barcelona
- Gaceta ^{municipal} de Barcelona.

PREMSA PARTIDISTA

- Diario de Barcelona.
- La Veu de Catalunya.
- La Publicitat.
- El Poble Català.
- El Progreso.
- El Diluvio.
- Diari de Catalunya.
- La Vanguardia.

~~PR-6~~

1.5. BIBLIOGRAFIA : (Jesus Mestre)

- ARTOLA, Miguel; La burguesia revolucionaria (1808-1874). Alianza Univer / Alfaguara, nº 5. Madrid, 1978.
- CARRERA PUJAL, Jaime; História política de Cataluña en el siglo XIX. Ed. Bosch, Barcelona 1961, 4 vols.
- CARRERAS, Francesc de i VALLES, Josep M.; Las elecciones. Ed. Blume. Barcelona, 1977.
- CERDA, Ildefonso; Teoria general de la urbanización. Reforma y Ensanche de Barcelona. Con el Apendice: "Monografía estadística de la clase obrera de Barcelona en 1856". Instituto de Estudios Fiscales. Madrid 1971, ed. fasc. 3 Vols.
- DAUMARD, Adeline; Les bourgeoisie de Paris au XIX siècle. Flammarin, Paris 1970.
- DEGOLLADA, Rafael; Memoria del abogado Don... en defensa de su honor ultrajado. Imp. Senés. Marsella, 1839.
- FIGUEROLA, Laureano; Estadística de Barcelona en 1849. Instituto de Estudios Fiscales. Madrid, 1968, ed. fasc.
- FONTANA LAZARO, Josep; La revolución liberal. Política y Hacienda, 1833-1845. Instituto de Estudios Fiscales. Madrid, 1977.
- JANKE, Peter; Mendizabal y la instauración de la monarquía constitucional en España, 1790-1853. Ed. Siglo XXI. Madrid, 1975.
- JARDI, Enric; Els catalans a les Corts de Cádiz. Rafael Dalmau editor. Barcelona, 1963.
- LANSKI, H.J.; El liberalismo europeo. FCE. México, 1974.
- MARICHAL, Carlos; La revolución liberal y los primeros partidos políticos en España, 1834-1844. Eds. Cátedra. Madrid, 1980.
- MARTINEZ CUADRADO, Miguel; Elecciones y partidos políticos en España, 1868-1931. Ed. Taurus. Madrid, 1968. 2 Vols.
- MENENDEZ PIDAL, Ramón; Historia de España. Fundada por-----, dirigida por J.M. JOVER ZAMORA; Vol. XXXIV : La era isabelina y el sexenio democrático. Espasa-Calpe. Madrid, 1981.

HAND →

v. pp. 53

BIBLIOGRAFIA (Segle XX)

- ALBERTÍ, Santiago El republicanisme català i la Restauració monàrquica (1875-1923). Albertí Ed., Barcelona, 1972.
- AMETLLA, Claudi Memòries polítiques 1890-1917. Ed. Pòrtic, Barcelona, 1963.
- ARTOLA, Miguel Partidos y programas políticos. 1808-1936. Aguilar, Madrid, 1974-75 (2 vols.).
- BALCELLS, Albert, CULLA, Joan B., MIR, Conxita Les eleccions generals a Catalunya de 1901 a 1923. Publicacions de la Fundació Jaume Bofill, Barcelona, 1982.
- CULLA I CLARA, Joan B. El lerrouxisme a Catalunya. Curial, Barcelona, 1986.
- Diccionario Legislativo de la Administración Española. Alcubilla
- FERRER, Melchor Historia del Tradicionalismo español. Vol XXIX. Editorial Católica Española, Sevilla, 1960.
- GIRALT VERDAGUER, J. Manual completo de legislación electoral. 1901.
- Informe sobre el régimen municipal de Barcelona. Alfonso Martín Editor, Barcelona, 1916.
- KELLY, James Ronald Les eleccions municipals i parlamentàries als districtes de Barcelona, 1910-1923. Tesis de Llicenciatura, Universitat de Barcelona, 1980.
- LLORET, I. Dret orgànic municipal. Badalona, 1914.
- LLORET, I. Dret municipal vigent. Col·lecció Minerva, 1916.
- MARQUÉS, L. La Llei Municipal de Catalunya, 1933-34. Ed. El Secretariat Català, Barcelona, 1935.
- MARTÍN RETORTILLO, Salvador Descentralización administrativa y organización política. Alfaguara, Madrid, 1973.
- MARTINEZ CUADRADO, Miguel Elecciones y partidos políticos en España (1868-1931). Taurus, Madrid, 1969.
- MAURA, Gabriel y FERNÁNDEZ ALMAGRO, Melchor Por qué cayó Alfonso XIII. Ed. Ambos Mundos, Madrid, 1948.
- NOLAS, Isidre Lliga Catalana. Edicions 62, Barcelona, 1972 (2 vols.).
- NOLAS, Isidre El sistema de partits polítics a Catalunya (1931-1936). Edicions 62, Barcelona, 1972.
- NAVARRO, Emilio Historia crítica de los hombres del republicanismo catalán en la última década (1905-1914). ~~Edicions~~ Ortega y Artís, Barcelona, 1915.
- PABÓN, Jesús Cambó. Ed. Alpha, Barcelona, 1952-1969 (3 vols.).

- PÉREZ BASTARDAS, Alfred L'Ajuntament de Barcelona a primers de segle, 1904-1909. Edicions 62, Barcelona, 1980.
- PI SUNYER, Josep M. El règim jurídic a l'Àrea Llei Municipal catalana. Barcelona, 1933.
- POSADA, A. Evolución legislativa del régimen local en España. Instituto de Estudios de Administración Local, Madrid, 1982.
- Repertorio cronológico de legislación. Aranzadi.
- RIQUER, Borja de Lliga Regionalista. Edicions 62, Barcelona, 1977.
- RIQUER, Borja de Les eleccions de Solidaritat Catalana a Barcelona. "Recerques", nº 2, Barcelona, 1972.
- ROMERO MAURA, Joaquín La Rosa de Fuego. El obrerismo barcelonés de 1899 a 1909. Grijalbo, Barcelona, 1975.
- TARRAGONA, Eduardo Las elecciones de 1936 en Cataluña. Bruguera, Barcelona, 1977.
- TIERNO GALVÁN, Enrique (recopilador) Leyes políticas españolas fundamentales. Tecnos, Madrid, 1979.
- ULLMAN, Joan Connelly La Semana Trágica. Ariel, Barcelona, 1972.

PUBLICACIONES OFICIALES PERIÓDICAS

- Boletín Oficial de la Provincia de Barcelona.
- Gaceta de Madrid.
- Anuari Estadístic de la Ciutat de Barcelona.
- Gaceta Municipal de Barcelona.

PREMSA

- Diario de Barcelona
- La Veu de Catalunya
- La Publicidad / La Publicitat
- El Correo Catalán
- La Rebelión
- El Progreso
- La Lucha
- El Diluvio
- Diari de Catalunya
- La Vanguardia